

A
41
375

Dei et regni de granada
Homiliae per festiuita-

TES SANCTORVM, PER
fratrem Ioannem Royardum, ordinis
fratrum Minorum.

R. 30085

* Longè fidelius, quàm vnquam antehac, ad vetera exemplaria
recognita, & tersius emendata.

PARS HYEMALIS.

IOB XXXVI.

Si audierint & obseruauerint, complebunt dies suos
in bono, & annos suos in gloria.

PARISIIS.

Apud Carolam Guillard, sub Sole Aureo
via ad curiam Iacobum.

1553

2-16. 2-7. 10

BIBLIOTHECA
MUSEI
NATIONALIS
HISTORICO
NATURALIS
PARISIENSIS

i 1183237x

A

41

375

B

~~87~~

~~160~~

9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

r
P
r
P
g
n
b
r
d
f
e
l
r
f

(2)
Homiliæ per festiuita-

TES SANCTORVM, PER
Fratrem Ioannem Royardum, ordi-
nis fratrum Minorum.

* *Longè fidelius, quàm vnquam antehac, ad vetera exemplaria
recognita, & tersius emendata.*

PARS AESTIVA.

PROVER. XXX.

Omnis sermo Dei, ignitus clypeus est omnibus
sperantibus in se.

PARISIIS,

Apud Carolam Guillard, sub Sole Aureo
via ad diuum Iacobum.

1 5 5 3.

22709912

Index per sectiones

PER

PER

PER

PER

PER

PER

PER

PER

PER

PER

PER

IN

A

fiot.

Abrah

filij.

Abrah

priu

Abusu

quan

Acedio

quiru

Accusa

citur.

Accusa

Action

deus.

Actuun

ange

Ad qui

s. b

Adopti

cellis

Aditan

202. l.

Aditar

quid

Aduen

Adulac

beato

Aedific

renas

Aedific

IN HOMILIAS FR. A. IOANNIS

Royardi per festiuitates Sanctorum æstiuo
tempore occurrentes, index
alphabeticus.

<p>A Abrahæ patris fiducia ni- tebantur Pharisæi. 21.a Abrahæ verum semen qui sunt. 38.a Abrahæ semen, nõ omnes etiã filij. 121.a b Abraham captiuam ducens ca- priuitatem. 155.b Abusus sacrarum scripturarum quantum scelus. 8.a Acediosi sapientiam non ac- quirunt. 5.b Accusationem electis non no- cituram. 163.a Accusator diabolus. ibidem Actiõnũ nostrarum inspector deus. 98.b Actuum nostrorum testes erũt angeli in iudicio. 152.a Ad quid nos elegerit Christus. 5.b Adoptio diuina electionẽ præ- cellit. 54.a Adstant quidam deo à sinistris. 202.b Adstare ecclesiã in dextris dei quid sit. ibidem Aduenẽ qui sint. 94.a Adulatio quantum abfuerit à beato Martino. 187.b Aedificantes super glaciem a- renam, ventum. 100.ab Aedificantes synagogã satanẽ.</p>	<p>96.a Aequales sunt angelus & ho- mo in quatuor. 141.b Aeterna vita à deo speranda. 33.b Ager, in quo thesaurus abscon- ditus, euangelica doctrina. 43.a Agnes virgo ab angelo defen- sa. 148.a Agnus dei per Ioannem indi- catus. 23.b Alabastrum. 45.b Alienas pecunias tractare, pe- riculosum. 129.a Aman suis captus insidiis. 103.a Amã superbo Mardochei sub- limatio quid indicet. 117.b Amica dei virgo Maria, & que- uis anima sancta. 35.a b Amor dei quã fortes efficiat 164.b Amore dei accensus, à malis omnibus superati non potest. 165.a Amorrhæus, amarus. 201.b Angel⁹ ab homine in quatuor exceditur. 143.b Angelus bonus & angelus ma- lus vt differant. 11.a Angelus Mariã docens. 150.b Angel⁹ quare homini deferat, 143.b</p>
---	--

INDEX.

- Angelus Petrum in carcere excitans vt abiret. 143. b
- Angelus populū ad fletum incitans. 146. a
- Angelus suus cuiq; custos datus est. 58. b
- Angeli officiū aliud est quàm prophetæ. 17. a
- Angeli ad quatuor nos incitant. 145. b
- Angeli cur à nobis festiuis gaudiis honorandi. 140. b
- Angeli docent ex auditu verbi salutem concipere. 150. b
- Angeli & Christus etiam in ministerium missi. 144. a
- Angeli etiam ab hoste visibili defendunt. 147. b. 148. a
- Angeli hominibus præfides dant, sed aliter quàm cæteris rebus. 143. a
- Angeli, homines ad iudicium cõgregabunt. 151. b. in cælis collocabunt. 152. b
- Angeli in cælo hominum conregnatores. 153. a
- Angeli in iudicio attestatores humanorum actuum. 152. a
- Angeli, instructores nostri. 148. b. quæ nos doceant. ibidem & 149. a. b. 150. a
- Angeli nostri defensores. 147. a
- Angeli Loth vt Sodomã exiret, incitarunt. 146. a
- Angeli Martino officium præstiterunt. 184. b
- Angeli quos & quæ in veteri testamento docuerint. 140. b
149. a. & dein. quæ in nouo. 150. b
- Angeli separatores hominum & discretiores erunt. 151. a
- Angeli simul vniuersi creati. 142. b
- Angeli supra hominem excellentia. 143. a
- Angeli triplici ratione hominibus ministrant. 145. b
- Angelorū erga nos sedulitas. 144. b. 145. a. 1. 2. a
- Angelorum multitudo miranda. 142. b
- Angelis vt maximè placeamus. 153. a. vt eos maximè offendamus. 153. b
- Angelis vt similes simus futuri. 87. a
- Angelos ante deū ad stare. 112. a
- Angelos & homines i quatuor esse æquales. 141. b
- Anima sancta, amica dei. 35. b
- colūba dei. 36. a formosa dei. ibidem.
- Animæ vt fiat habitaculum dei. 96. b
- Animæ deuotæ dona collata. 202. a
- Animæ fidelis pulchritudo 97. a. latitudo. ibidem. b
- Animæ vox quæ sonet in aure dei. 39. b
- Animas beatitudine satiari. 171. b
- Animalia & volucres mysticè qui. 124. a
- Animus humanus viscosus. 129. a

I N D E X.

Anna Mariæ mater exaudita.	165.a	Assueri regis conuiuium mysticè.	174.a
Apostata rediens recipiendus.	139.a	Assumptio Mariæ virginis cum gaudio celebranda.	78.a
Apostoli in ecclesia.	156.b	Assumptionis beatæ virginis cōsideratio.	83.b. & dein.
Apostoli quid nos docuerint.	28.a. 95.b	Aues & pisces ex aqua creati.	97.a
Apostoli Mariæ virginis in obitu adfuerunt.	82.a	Aues mysticè.	97.a
Apostolorū exempla spem nobis auxere.	27.b	Aues Martino imperanti obediunt.	189.b
Apparatus spōsæ Christi.	194.b	Auroræ proprietates Mariæ cōueniunt.	103.b
195.a		Aurum arenæ cōparatum.	3.a
Aqua sapientiæ salutaris.	99.b	Auri contemptor M. Curius.	67.b
Aquæ Hierico ab Helisæo facta.	86.a	Auri proprietates.	106.b
Aquæ qualiter in sanguinē versæ mysticè.	115.b	Aurum & gemmas cur natura in visceribus terræ abdiderit.	3.b
Aquæ Marath quæ sint.	86.a		
Aquæ Marath per lignum dulcoratæ.	122.a	B	
Aquarum nomine tribulationes significari.	85.b. gratiam item. 86.b. populo. 89.a	B acul ⁹ Iacob, Christi crux.	135.b
Arboris superstitiosæ succissio mira.	183.b. 184.a	Balaam ab Angelo prohibitus.	147.b
Arca fœderis comparata beata virgo.	90.a b	Baptisma Christi vnde manarit.	24.a
Arca fœderis Iordanem vadbilem præstans.	135.b	Baptismus Ioannis à Pharisæis interpretus.	20.a
Arcam Noë, Mariæ typum gefisse.	85.b	Baptismus Ioannis qualis fuerit.	25.b
Archangeli vox in iudicio.	152.b	Baptismus vniuersalis omnium electorum ab origine mūdi.	26.a
Arcus domini mysticus.	194.a	Baptizari quare voluerit Christus.	25.b
Argentum luto cōparatum.	3.b	Baptizatio Ioannis à Christo vbi & quando facta fuerit.	26.a
Ascēsum quadruplicem nobis præcipit deus.	39.b		
Asina prophetā arguens.	157.b		

INDEX.

- Baptizatis cœlum aperitur. 26.a
- Bariona, quasi bar Ioanna. 65.b.
- Bartholomæi apostoli encomium. 92.b
- Beatitudo æterna à deo speranda. 33.b
- Beatitudo nõ nisi per fidem acquiritur. 65.b
- Beatitudo sanctorum in terra in quo consistat. 168.b
- Beatitudinis desiderium tria in nobis excitare possunt. 172.a
- Beatitudini cœlesti suspirantis exclamatio. 166.b
- Beatitudini cœlesti tria hominum genera videntur renuciare. 174.a
- Beatitudinem inæqualiter cuique dari. 170.b
- Beati apud deum pro nobis intercedunt. 175.b. & dein.
- Beatorum societas optanda. 174.a
- Beatos qua ratione laudare debemus. 169.a
- Beatos vt videat deus. 128.a
- Benedicere deum quid sit. 51.a. 52.a
- Benedicti quidẽ à deo pereunt electi verò nulli. 53.a
- Benedictio dei in nos qualis sit 52.b. vbi consistat. 32.b
- Benedictione dei indigni. 52.b
- Beneficia largitatis diuinæ vt consequamur. 92.a
- Bersabee, Mariæ virginis ty-
- pus. 91.b
- Bestia spectanda, & præcipitanda. 152.a
- Bestiæ crudeles quatuor, regnorum terrenorum typi. 19.a
- Bonum hominis duplex. 2.a
- Bona collata inuitis per condensationem non tolluntur. 163.b
- Bona nobis à deo collata per violentiam tolli non possunt. 162.a
- Bona pmissa quæ prestolamur, ad beatitudinis desiderium nos inuitant. 173.b
- Bona quæ hic prægustamus ad futuram beatitudinem inuitant. 173.a
- Boni quonam pacto effici possimus. 177.a
- Bonis tribulatio ad gloriam cedit. 61.b
- Brachiũ patris Christus. 38.a
- Briçtius B. Martino infestus. 186.a
- Bruti in filios seueritas. 67.a
- C.
- C**œlum baptizatis aperitur. 26.a
- Cœli ciues vt simus. 95.a
- Cœlestium colloquio Martinus fruitur. 186.b
- Cæsarea Philippi. 63.a
- Cain & Iudas proditor, parces. 73.b
- Cain quare vagus & profugus. 29.b
- Cala.

Calam
172.b
Calce
natio
Camb
corr
Cantic
37.a
Capti
155.b
Carcer
59.a
Carcer
61.a
Caro C
nis.
Carpi
140.
Carna
deu
Castita
108
Castita
197.
Castita
omn
Catech
te m
tus.
Catha
enco
Catha
bus
197.
Catha
rata.
Cetha
201.
Charis

INDEX.

- Calamitates humanæ vitæ. 172.b
 Calceamēta Christi, eius incarnatio. 25.a
 Cambysis feueritas aduersus corruptum iudicem. 66.b
 Canticum virginis glorioſæ. 37.a
 Captiua captiuitas quæ fit. 155.b
 Carcer mysticè culpa. 58.b
 59.a
 Carcer tribulationes significat. 61.a
 Caro Christi, caro Mariæ virginis. 85.a
 Carpi cuiusdam visio mirabilis 140.a, b
 Carnalis obseruatio nulla apud deum magni fit. 120.a
 Castitas quādo prædicatā. 108.a
 Castitati corona de liliis datur. 197.a
 Castitatem perpetuam prima omniū Maria elegit 107.b
 Catechumenus sine baptisma te mortuus, à Martino suscitatus. 181.b
 Catharinæ virginis & martyris encomium. 192. b. & dein.
 Catharina virgo tribus virtutibus tres hostes superauit. 197.a
 Catharina vt ab angelis honorata. 197.b
 Cethæa, conscissa vel cōfracta. 201.b
 Charitate vt firmemur. 101.a
 Charitas dei magna quia vnigenitum suum nobis dedit 162.b
 Charitatis diuinæ flāma succēsus Paulus. 164.a
 Charitas morte fortior. ibi.b
 Charitatis inuictæ mira fortitudo. 165.b
 Christus quacunque occasione annuncietur, gaudēdum. 6.a
 Christ⁹ cur baptizari voluerit. 25.b
 Christi crux dolorosa & ignominiosa. 34.a
 Christus propter nos pauper. 46.a
 Christus etiam à Pharisæo cōuiuatore contemptus. 48.b
 Christus à discipulis suis fidei confessionem requirit. 63.a
 Christus quare petra dictus. 66.a
 Christus nos patri reconciliauit. 93.a, b
 Christus fundamentū primum & præcipuum. 95.b
 Christus per crucem exaltatus 116.b
 Christus propter tria in cruce exaltatus. 118.a
 Christus radix, arbor Ecclesiæ. 119.a
 Christus humanā vt vult mentem immutat. 128.a
 Christus se medicum profitetur 138.a
 Christus cur cum peccatoribus manducaret. ibidem.b
 Christi Iesu benignitas & misericordia. 139.b
 AAA iiii Christus

INDEX.

- Christus in ministerium missus
144.b
- Christus sese nobis ministrat.
145.a
- Christus vt ascenderet, prius de
scendit. 155.b
- Christus ab omnibus agnosce-
dus. 157.b. 158.a
- Christus car primogenitus &
vnigenitus dictus. 160.a, b
- Christus p nobis in cælo pon-
tificis munus gerit. 164.a
- Christi præsentia Ioannes bap-
tista in vtero sensit in visitati-
one Mariæ. 13.b
- Christi vsque ad annum. 30.a
in mundo obscuritas. 23.b
- Christi baptisina. 24.a
- Christi diuinitati Ioānes attesta-
tur. 24.b
- Christi humanitas vera erat, nō
ficta. 81.a
- Christi cura de virgine matre.
85.a, b
- Christi innocentia testes. 123.b
- Christi respectus quàm efficax
fuerit. 130.a
- Christi misericordia admirabi-
lis. 137.a. 140.b
- Christi interpellatio pro nobis.
163.b
- Christi sponsa regina. 194.b
- Christo propinquiores in re-
gno qui. 171.a
- Christo mediatore benedici-
mur. 53.a
- Christum confiteri debem⁹ nō
corde solùm, sed lingua etiā
& opere. 64.b
- Christum Mariæ in obitu adfo-
isse. 83.a
- Christum in hominibus dona-
& accepisse, & dedisse.
156.a, b
- Christianorū simplicitas. 48.a
- Circumcisionem cur prædicarēt
pseudoapostoli. 113.a, b
- Circumcisio & crux quomodo
differant. 114.a
- Circumcisi qui nunc dicantur,
& qui non. 110.b
- Circumcisio in præputium ver-
sa quæ dicatur. ibidem.
- Circumcisio cultro petri sicbat.
131.b
- Circumcisio nostra per Christū
est. ibidem
- Circumcisio discipulorū Christi
132.a
- Compedes animæ mysticè.
60.a
- Cōceptionis B. Ioānis Baptiste
consideratio. 9.a. 13.a
- Condemnatio electis non no-
cebit. 163.a
- Ciues sanctorum qui sint. 94.a
- Ciuitates duæ mysticè. ibidem
- Ciuitas è cælo, ex inferis, è mi-
do. 201.b
- Ciuitatis supernæ fœlicitas.
204.a
- Clamans qui fuerit, cuius vox
erat Ioan. bap. 23.a
- Clamor vnde sit. 204.a
- Clamores Christi. 23.a, b
- Claues cæli, opera bona. 65.b
- Cn. Martij mira continentia.
67.b

Columba

INDEX.

- Colūba dei virgo Maria. 35.a
 Cōfessio fidei de Christo erube
 scenda non est. 64.b
 Confessio Mariæ Magdalenæ.
 45.b
 Confessio peccatoris vt impe
 diatur. 60.a
 Confessio Petri de Christo quā
 fecunda. 64.a
 Cōfessionem fidei à discipulis
 suis requirit Christus.
 63.a
 Confessores violis comparati.
 40.b
 Cōfunditur homo trib⁹ modis.
 102.a
 Confusionem nostrā vbi conspi
 ciamus. 27.a
 Conscientia quando obligat, &
 quando non. 29.b
 Conscientiæ liber. ibidem.a
 Cōformes imaginis filij dei vt
 siamus. 160.a
 Consilium dei spretum à Phari
 sæis. 20.b
 Consolationis expertes famu
 los suos deus non relinquit.
 44.a
 Cōsolatores duos ecclesiæ suæ
 Christus reliquit. 80.a
 Continentiæ exempla. 67.a, b
 Contra nos qui sint, 162.a
 Conuersio peccatoris volunta
 ria est. 55.a
 Cōuersio perfecta Mariæ Mag
 dalenæ. 44.b. 45.b
 Conuiuia cur esse non detrecta
 rit Christus eorū qui se inui
 tarent. 136.a, b
 Conuiuium Assueri regis ma
 gnificentissimum. 174.a
 Conuiuium Christo exhibitum
 à Leui quod intelligatur.
 136.a
 Cordis particula super carbo
 nes asla. 149.a
 Coronæ virtutum aliæ atque
 liæ. 198.a b
 Corpus nostrū fornicationi nō
 debetur, sed deo. 94.b
 Corpore simul & anima iam
 multos sanctorum resurre
 xisse. 84.b
 Corrupti iudicis supplicium.
 67.
 Creatura irrationalis propter
 hominem creata. 51.b
 Creatura rationalis ad quem fi
 nem creata sit. 141.b
 Credentium multiplicationis
 typus ac promissio. 119.b
 Credere qualiter debeamus.
 32 b
 Crucis signum, vexillum Chri
 sti. 117.a
 Crucis virtutem vbique palām
 fieri. 118.b
 Crucis flores, folia, & fructus.
 123.b
 Crucis signum cur exhibeatur
 morituris.
 Crucis in morte solamen.
 124 b.
 Cruci signi efficacia. 184.a
 Cruci Christi per tria alliga
 mur. 101.b
 Crucem Christi nullus erube
 scat. 114.a

INDEX.

- per Crucē mūdi scelus expiatū 118.a
 per Crucem aduersa mitigantur. 121.a
 in Cruce gloriari, magnum. 114.b
 in Cruce Christi propter quatuor quisque fidelis gloriatur. 116.b
 sub Cruce quid agere debeat peccator. 123.a,b
 Cruces tres atēdendæ. 115.a
 vna eligenda. ibidem
 Cupiditatibus terrenis impliciti, beatitudinis cœlestis securi. 174.b
 Curationum gratia in B. Martino. 185.b
 Curiosorum præsumptio retunditur. 64.b
 M. Curij continentia spectanda 67.a
 Custodia prima, secunda & tertia moraliter. 60.a
- D.
- D**AEMONES ipsos diuinitati deferre. 198.a
 Dæmoniacus à B. Martino liberatus. 185.a
 Daniel ab angelo defensus. 148.a
 Danielis visio quatuor bestiarū quatuor regna figurantium. 19.a
 Dauid & Salomon sacrorum ueneratores, gloria sublimati. 68.a
 Dauid in corpore & anima resurrexisset. 84.b
 Dauid stola byssina indutus, Christus. 90.b
 Debitorum duo Euangelici. 49.a
 Decollationis B. Ioan. Baptistæ consideratio. 97.b
 Dedicationis ecclesiæ solemnitas. 199.a
 Defensor Episcopus Martino aduersatus. 182.b
 Desertores ad hostiū castra transfugientes, Christiani fide desciscentes. 117.a
 Desertum cur petierit Ioannes Bap. adhuc puer. 16.a
 Desertum Ioanni Bap. reuerentiam adiecit. 23.a
 Dextræ & sinistræ symbolum. 10.b
 Deus coeret peccare volētes 172.b
 Deus & pater Domini nostrile su Christi. 52.a
 Deus non deest omni alio auxilio destitutis. 35.a
 Deus propter seipsum omnia operatus est. 54.a
 Deus qualiter sit in ecclesia cū hominibus. 203.a
 Deus quā familiarem & intimum se cuique fidelium suorum præstet. ibidem
 Dei amor quā fortes faciat. 164.b
 Dei benedictione indigni. 52.b
 Dei erga hominem dignatio. 144.b

Dei

Dei ver
 sacri
 Deum
 num
 Deum
 Deum
 sit.
 Deum
 165.a
 Deum
 127.a
 Dij alie
 ter.
 Diabol
 118.b
 Diabol
 drac
 Diabol
 tus.
 Diabol
 cent.
 Diabol
 163 a
 Diabol
 tans.
 Diabol
 Mart
 Diabol
 Mar
 Dies e
 tion
 Diffidē
 abess
 Dignu
 facer
 Dilecti
 Dilecti
 sect.
 Dimop

INDEX.

Dei verbis iniuriã faciunt, qui
sacris literis abutuntur. 8.a
Deum diligētibus, omnia in bo-
num cooperantur. 158.b
Deum laudare quid sit. 51.a
Deum nobis benedicere quid
sit. 52.a
Deum verè amans inuincibilis
165.a
Deum vniuersa inspicere.
127.a
Dij alieni abiiciendi spiritali-
ter. 199.b
Diabolus per crucē superatus.
118.b
Diabolus aspis, basiliscus, leo,
draco. 147.a,b
Diabolus à Michaële prohibi-
tus. ibidem
Diabolo vt resistatur, angeli do-
cent. 149.a,b
Diabolus accusator electorum.
163.a
Diabolus B. Martino se præsen-
tans. 180.b
Diaboli multiplices aduersus
Martinum infidias. 188.a
Diabolus se Christum coram
Martino mentiens. 189.a
Dies expiationis siue propitia-
tionis. 10.b
Diffidētia à Christianis procul
abesse debet. 77.a
Dignum fructum pœnitentiæ
facere quid sit. 21.a
Dilectio morte fortior. 164.b
Dilectio Petri ad Christum per
secta. 34.a
Dimophilus monachus à Dio-

nysio Areopagita reprehē-
sus. 139.a
Dina vt corrupta sit. 13.b
Discipulorum Christi circumci-
sio. 132.a
Discordiæ causa, diuitiæ. 3.b
Diues & pauper propter alter-
utrum sunt. 134.a
Diuitum tōsores, parasiti & af-
sentatores. 73.b
Diuitibus non adulandum.
126.a
Diuitiæ cur non satient. 2.b
Diuitiarum vsus præstantissi-
mus. 133.a
Diuitiarum amor obstaculū fa-
lutis. 150.a
Dolor quid sit. 204.a
Domesticorum dei vestitus bi-
formis. 94.b
Domus patris deferenda mysti-
cè. 195.b
Dona animæ collata. 202.a
Duæ manus sedile Salomonis
tenentes, quid mysticè. 111.a
Duodecim leunculi in gradib⁹
throni Salomonis mysticè
quid signent. 110.b
Dionysius Areopagita Pauli di-
scipulus. 139.a

E.

Ecclēsia turturi comparata
41.a
Ecclesiam non frustra ora-
re. 57.b
Ecclesia tribus ædificatur. 66.a,
b. & dein.
Ecclesiæ impugnatio irrita.
68.b

Ecclesię

INDEX.

- Ecclesiæ triplex impugnatio. 96.a
 Ecclesia quid. 96.a.199.a
 Ecclesiæ semen per crucē multiplicatum. 119.a
 in Ecclesia indignè conuersantes eiekti. 199.a
 Dignè conuersantes gratiā cōsecuti. ibidem
 Ecclesia in quos vs^o deditur. 199.a
 Ecclesia cur ciuitas dicatur. 201.a
 Ecclesia quid audire & videre inuitatur. 202.b
 Ecclesia cur tabernaculum dicatur. 203.a
 Electio benedictione potior. 53.a
 Electi omnes ab origine mundi quando baptizati. 26.a
 Electorum gratia mundus conditus. 53.b
 Electis omnia in bonum cooperantur, etiam peccata. 159.a
 Eleemosynæ fructus. 22.a
 Eleemosyna largè facienda. 70.b.& dein
 Eleemosyna magna quæ fit. 72.b
 Eleemosyna, semen est. 71.
 Eleemosynæ dandæ typus. 71.b
 Eleemosynæ faciendæ modus septem requirit. ibidem
 Eleemosyna de iis fiat quæ corrupta non sunt. 73.a
 Eleemosyna de proprio facienda. 74.a
 Eleemosyna recta intèntione facienda. ibidem.b
 Eleemosyna non vendenda. 75.a
 Eleemosynam reddentes, effidentes, proiicientes. ibidem b
 in Eleemosyna faciēda qui sint præferendi. 76.a
 Eleemosynæ fructus suo tempore percipitur. 76.b
 Eleemosina ex sœnore reddenda. ibidem.
 Eleemosynā erogando facultates augentur. 77.b
 Eleemosynæ largitionis fructus. 131.a.b
 Elizabeth erubescens, quod anus concepisset, quid indicet. 131.a
 Elizabeth prima omnium incarnationis mysterium agnouit & prædicauit. 14.a
 Ellebori venenum Martinus oratione euadit. 187.a
 Emendatio vitæ peccatoris vt impediatur. 60.a
 Elymæ magi obduratio. 55.a
 Episcoporum erga regem sæda adulatio. 187.a
 Eua mater nostra quæ nobis reliquerit. 103.a
 Eue inobedientia. 109.b
 Eua mater Cæthæ. 202.a
 Euangelium, lex clementiæ. 47.a

Euangelij

Euang.
 præ.
 Exalta.
 tur.
 Excusa.
 12.
 Exempla.
 sint.
 Exequi.
 feru.
 Exortu.
 hab.

F A

Falfor.
 tus.
 Fama.
 Fame.
 Fel ill.
 142.
 Ferris.
 para.
 prin.
 Festiu.
 inst.
 Ficus.
 ctus.
 Fides.
 109.
 Fides.
 cha.
 Fides.
 108.
 Fides.
 bea.
 Fides.
 Fides.

I N D E X.

Euangelij secundum Matthæū	Fidei firmitermentum.	100.2
prærogatiua. 124.b.135.a	Fidei vnitas.	157.b
Exaltatio sanctę crucis enarra- tur. 112.b.& dein.per to.	Fidem debemus tripliciter cõ- fiteri.	64.b
Excusatio inepta confutatur. 125.b	Fiducia B.Petri in Christum. 31.a	
Exempla sanctorū ad quid pro- sint. 27.b	Figura assumptionis B.virginis. 90.a	
Exequię Martini & Cęsarū cõ- feruntur. 191.a	Figura Exodi.4.a.7.b. Exechie lis.7.a. ex libr. Nume. 174.b	
Exortum munus gratiam non habet. 72.a	175.a	
	Figura vocationis Matthæi. 130.b	
	Filius dei adoptiuus vt efficia- tur homo. 54.2	
F aciem suam qualiter ani- ma deo ostendat. 39.a	Filiū suum pater nobis propter sex dedit. 162.b	
Falsorū fratrum persecutio, vĕ tus. 70.a	Filij Iacob frumēti ab se empti precium in ore saccorum re- periuntur. 52.2	
Famę macula. 36.b	Filium hominis cur se appel- let Christus. 63.b	
Fames sub Claudio. 70.b	Filiorum Isai minimus in regē vnctus. 156.2	
Fel illuminandis oculis. 149.b	Flammarum vis à Martino cõ- ercita. 184.2	
Feris crudelibus quatuor com- parata, quatuor mundi regna principalia. 19.a	Fluminis Aegypti pisces mor- tui qui sint. 116.2	
Festiuitates sanctorū ad quid institutę. 27.a	Flumina, tyrannorum persecu- tio. 69.b	
Ficus mystica quos afferat fru- ctus. 41.a	Fœdus cum morte paciscētes. 117.b	
Fides dei dona promeretur. 109.a	Foramina petrę. 39.a	
Fides Marię maior quàm Za- charię. 14.2	Formę decor vanus. 193.a	
Fides Marię virginis sincera. 108.b	Formidolosi quidam ad beati- tudinē aspirare nō audentes. 174.b	
Fides nostra qualis esse de- beat. 32.a	Formosa cur dicta virgo Maria. 35.a	
Fides saluos facit. 49.b		
Fides sincera B.Petri. 32.a		

Fortitu-

INDEX.

Fortitudo animi in trib⁹ se manifestat. 43.a b
 S. Franciscus paupertatis assertor. 132.b
 Fructus dignus poenitentiae qui sit. 21.a
 Fructus Mariae Dauidi quondam promissus. 14.a

G

Gaudium animae vita. 5.b
 Gaudium caelestis patriae de societate hominum & angelorum. 204.a
 Gaudium mundo per Mariam provenit. 103.b
 Gaudium sanctorum in hac vita de quo sit. 170.a, b. & dein.
 Gedeon ab angelo doct⁹. 150.a
 Generis humani dignitas, Christus. 160.b
 Gladius diuinæ ultionis fugidus. 129.b
 Gladius mysticus. 193.b
 Gloriandum in quo sit fidelibus. 121.a
 Gloriandum in tribus quæ in cruce reperiuntur. 114.b
 Gradus throni Salomonis sex quid denotent. 106.b
 Gratia quomodo donatur. 154.a
 Gratiae suae portione quemque contentum esse debere. 154.b
 155.a
 Gratiam non à lege, proficisci. 126.b
 Gratiam propter acceptam superbiat nemo. 154.a

Gratia plena cur salutata Maria. 87.a
 Gratiā seruandam esse, ne amittatur. 126.b
 Gratias agere deo quid sit. 51.a
 Gratificatio nostra coram deo. 55.a b
 Gustatio vitae aeternae etiam in hac vita. 44.a

H

Habitaculum dei viuum: 96.b
 Habitus Ioannis baptistae asper quid indicet. 16.b
 Haeresiarcha nostri temporis descriptus. 30.b
 Haereticus omnis, veneficus. ibidem.
 Haeretici Iudaeorum Pharisei & Sadducaei. 20.a
 Haereticorum persecutio aduersus ecclesiam, pluuia. 69.a
 Hebraeae linguae excellentia. 135.a
 Helias vt Heliseum sibi adiunxerit. 130.b, 131.a
 Heliae & Ioannis Baptistae conuenientia. 16.a
 Heliae pallium mysticè. 135.a
 136.a
 Heliam angelus excitās. 146.b
 Helisæi exemplum in elemosyna facienda. 76.a
 Heliseus vt ab Helia vocatus. 130.b, 131.a
 Heliseus ab angelo defensus. 148.a
 Herodes Iudaeorum rex. 9.b
 Herodes

I N D E X.

Herodes tetrarcha Galilææ.	Hominibus angeli præfides da
56.b	ti. 143.a
Herodes tres pari impietate.	Honestas sapientiæ. 5.a
57.a	Hospes quis sit. 93.b
Herodis maioris quatuor filij.	Humilitas deo grata quæ sit
63.a	86.b.87.a
Herodis erronea de Christo o-	Humilitas Ioannis Baptiste mi
pinio. 64.a	randa. 25.a
Hester Mariæ virginis typus.	Humilitatis modi tres. 110.b
103.a	Humilitas Mariæ virginis.87.a
Hięnz crudelitās ac voracitas.	110.a
36.a	Hyemi vetus testamentum cõ-
Hiericuntis oppugnatio, cuius	paratum. 39.b
typus fuerit. 134.b	I
Hierusalē ciuitas sanguinū cru-	I acob patriarchæ exemplū.
delis. 57.a	199.b
Hierusalē cur dicta ciuitas san-	Iacobi Apostoli in festo cõ-
cta Ecclesia. 201.a	cio. 51.a
Hilaritas sanctorū ī opere dei.	Iactator proprię iustitiæ Phari-
178.a	sæus. 200.b
B.Hilarij exilium. 181.a	Iesus pontifex verus. 10.b
Hircanus vltimus Iudeorū rex.	Ignatij martyris epistola ad Io-
9b	annem apost. 80.a
Homo deo debitor est p crea-	Ignauia percuntium. 56.a
tura irrationali. 51.b	Ignauorum pretextus. 43.b
Homo angelo in quibusdā præ-	Ignauos taxat. 174.a
stantior. 143.b	Ignorātes docendi non cruciā-
Homo super angelos exaltat?	di. 139.b
144.a	Immaculatus quis dicatur. 53.b
Homo quā̄m angelus vicinius	Impetuosī & præcipites non sa-
Christum contingit. ibidem.	pientia sed stultitia aguntur.
Hominis vanum auxilium. 26.a	5.b
Hominis bonum duplex. 2.a	Impiis pax non est. 121.b
Hominis procrastinatio in sui	Impletionis verbum iustis tan-
emendatione. 129.b	tūm attribui. 14.b.15.a
Homini quare deferat angel?	Inaures deponenda. 200.a
143.b	Incarnationis diuinæ mysteriū
Hominū duo genera absque sa-	Elizabeth prima cognouit.
pientia. 5.b	14.a
	Incen-

I N D E X.

Incesum quando deo offerre tur à sacerdote.	10.b	non potuit.	18.a
Incredulitas quantum Deo dis pliceat.	109.a	Ioannes quomodo dicatur ne sciuisse Iesum.	19.a
Inferni horror adumbratus.	140.a	Ioannes lucerna ardens & lu cens.	21.a
Ingratitudo vltima.	75.b	Ioannis testimonium de Chri sto, ad quid valuerit.	23.b
Inspirationis diuinæ mira vir tus.	130.a	24.a.b	
Instinctus diuini necessitas vt peccator conuertatur.	60.b	Ioannes vbi & quando à Chri sto baptizatus,	26.a
Intentio cuiusque in opere at tendenda.	38.b	Ioannis humilitas in baptizan do Christo.	ibidem.
Intercessio Mariæ virginis a pud deum pro nobis.	91.a	Ioannis Apostoli & Mariæ vir ginis collatio.	79.a
Interrogare quisque de se qua tuor debet.	28.a	Ioannes apostolus Mariæ obse quiis sedulo deditus.	79.a
Inuigilare sibi quisque debet.	43.a	Ioannes Apostolus in corpore & anima simul resurrexit.	84.b
Inuitus nemo saluatur.	54.b	Iordanis ortus.	63.a
Inuitus quis duobus modis ali quid agit.	71.b	Iordanis per tria transuadatus.	135.a
Inuiti bonum ne operemur.	71.a	Iordanis trāsudatio quid de notet.	135.a
Ioachim à Deo exauditus.	104.b	Ioseph, Christi figura.	144.a
Ioannes Baptista præ cæteris à deo laudatus. 8.b. curuocatur præcurfor domini 11.a. 15.a. cur angelus dictus.	17.a	Ioseph ab angelo doctus.	151.a
Ioannis baptistæ cum Helia si militudo.	12.a	Ioseph fratres suos ordine vo cans & collocans, mysticè.	171.a
Ioannes adhuc puer religioni se addixit. 16.a. eius habitus & victus.	ibidem.	Iracundi & impetuosi consilio inutiles.	5.b
Ioannis Baptistæ conuersatio à Christo commendata.	16.b	Ismael puer siti velut moriens à matre Agar sub arbore de positum.	123.a. 159.a
17.b		Israel dei qui sint.	121.a
Ioannes Bap. in deserto latere		Israel, videns deum.	47.a
		Iuda, confitens.	ibidem.
		Iudas se proprio iudicio con demnat	

I N D E X.

18.a	demnat.	50.a	Iusto dominus tria in hac vita
tur ne-	Iudæi à quatuor terrenis re-		confert. 99.a
19.a	gnis afflicti.	19.a	Iustus vt à Deo confirmetur.
s & lu-	Iudæi magnificentius de Ioan-		ibidem.b
22.a	ne quàm Christo sentiebant.		Iustus non confunditur. 101.b
e Chri	22.b		Iustus à domino exaltabitur.
23.b	Iudæorum duritia.	44.b	102.b
	& 45.a		
Chri.	Iudæorum per Moysen benedi-		
26.a	ctio.	53.a	
ptizan	Iudaici regni finis.	18.b	
videm.	Iudicare se quisq; debet.	43.a	
ia vir-	Iudicis corrupti atrox suppli-		
79.a	cium.	66.b	
æ obse	Iudicij nouissimi species qua-		
79.a	dam adumbrata.	140.a	
corpore	Iudith Mariæ virginis typum		
exit.	prætulit.	77.b	
	Iulianus apostata & Porphyri-		
63.a	us blasphemus confutantur.		
datus.	130.a		
	Iustus, tuba dei.	151.b	
id de-	Iustificatio vt fiat.	161.b	
135.a	Iustitiam dei Iudæi ignorant.		
144.a	20.b		
	Iustitia apparēs, & iustitia vera.		
	9.b & dein.		
ne vo-	Iustitia ex operibus, vana. 20.b		
icē.	Iustitia nimia quorundam &		
	onerosa. 10.a		
insilio	Iustitia vt cuique suum tribuit.		
5.b	98.a b		
oriens	Iustitia ad proximum. 177.a		
re de-	Iustitiæ propriæ iactator Phari-		
159.a	seus. 200.b		
121.a	Iustis in vocatione prælati pec-		
47.a	catores. 139.a		
idem.	Iusti meritum in quibus confi-		
con-	stat. 98.a		
mnat			

L

L	Achrymę, cōfessionis vi-	
	cc. 45.b	
	Lachrymę Magdalenę gau-	
	dio compensata. 47.b	
	Lāpades extinctę quę intelli-	
	gantur. 42.b	
	Lapis angularis Christus. 95.b	
	& 96.a	
	Lapis percussus à Moysē aquas	
	fundens, Christi typus. 96.a	
	171.b & 172.a	
	Lapides ex quibus filij Abrahæ	
	suscitantur, qui sint. 21.b	
	Lapidum preciosorum gloria	
	vanissima. 3.a	
	Lapsus electorum, humiliores	
	illos reddit. 159.a.	
	Lapsus arboris succisæ ruentis	
	in oppositam partem desce-	
	xus. 184.a	
	Laudandus nemo in hac vita.	
	168.b	
	Laudari contingit differenter.	
	8.a	
	Laudari à Deo in veteri testa-	
	mento. 8.b. in nouo. ibidem	
	Beati Laurentij commendatio	
	de cōmiseratione pauperū.	
	70.b	

BBb

Beati

INDEX.

- Beati Laurētij de thesauris ec-
clesiæ dispersis responsum.
73.a
- Leones duo iuxta manus duas
sedile Salomonis tenentes,
quid. 111.a
- Leprosus à beato Martino sa-
natus. 185.a
- Legis euangelicæ clementia.
47.a
- Legis onus. 12.a
- Libertatis dulcedo. 173.a
- Liberum arbitrium ad salutem
cooperari. 131.a
- Lilio comparata virginitas.
40.a
- Liliorum corona castitati data.
197.a
- Linguę macula. 36.a
- Lucas Euangelista Marię virgi-
ni familiaris. 80.a
- Lucæ euangelistæ encomium.
153.b
- Lucerna lucens & ardens Ioan-
nes. 18.a
- Luctus quid sit. 204.a
- Luctum lætitia excipiet. 203.b
- Lumen spiritualis gratię pecca-
tori necessarium vt conuer-
tatur. 60.b
- Luminaria nobis diuos esse.
176.b
- Luna mysticè quid. 90.b
& 91.a
- Lunæ proprietates. 180.ab
- Lux lunæ sicut lux solis. 204.a
- Lux sapientiæ. 4.b & dein.
- Lucis proprietates. 103.b
- Lucis effectus. 177.a
- cuius fructus in quibus confi-
stat. ibidem
- M
- M**acula quadruplex.
36.a b
- Magi ab Angelo docti.
151.b
- Magnetis cum ferro amicitia.
128.b
- Magnificat anima mea, & ext.
exponitur. 37.ab
- Magnificatio seu glorificatio.
161.b
- Magnos diuersimodè quosdam
esse. 11.b
- Malè habentes qui sint. 138.a
- Mali homines, spinæ. 36.b
- Malorum tribulatio ad corre-
ctionem spectat. 61.b
- Malos vt videat deus. 127.b
- Manica ferrea mysticè. 60.a
- Marię Magdalenæ encomium.
41.b. & dein. per to sermo.
- Magdalenæ perfecta conuer-
sio. 44.b 45.a
- Magdalenæ in Christum bene-
ficientia. 46.a
- Dilectio. ibidem b
- Mariæ Magdalenæ ppter Chri-
stum proscriptio. 46.b
- Magdalena ter à Christo cõtra
Pharisæum defensa & lauda-
ta. 48.a
- Magdalenę laus per Christum.
50.a b
- Magdalenæ scelix consumma-
tio. ibidem
- Maria cognatã suam Elizabeth
visitat. 13.b. 14.b
Maria

I N D E X.

Maria cur uisitarit Elizabeth.	36. b	Marię uirginis fides.	14. a. b
Maria uirgo quid post Christi resurrectionem egerit.	78. b	Marię uirginis nomina tria.	35. a
	79. a	Beatę Marię uirginis assumptio.	77. b
Maria uirgo quare per mortem consummata.	81. a. b	Marię uirginis persecutiones.	80. b
Maria sine sensu doloris mortua.	82. b	Marię in obitu refrigeria.	82. a
Maria simul corpore & anima glorificata.	84. a	Marię obitum cęli ciues honorasse.	83. a
Maria uirgo quęm grauiā pertulerit.	86. a	Marię uirginis sepultura.	83. b
Maria uirgo meritō martyr dicitur.	ibidem, b	Marię priuilegium singulare.	88. a
Maria uirgo sanctos omnes & gratia & gloria superauit.	87. b	Marię beatificatio tam ab iis qui in cęlo quęm qui in terra sunt.	89. b
Maria cunctis animi uirtutibus ornata.	88. a	Marię cęli ciues occurrisse.	ibidem.
Maria, mulier amicta sole.	90. b	Marię uirginis intercessio apud deum pro nobis.	91. a
Maria in tentationibus inuocanda.	92. a	Marię natiuitas meritō iucunda.	104. a. 105. a. b
Maria mundo gaudium attulit.	103. b. eadem luci & aurore cōparatur.	eius incrementum.	105. b
	ibidem	Marię uirginalis puritas.	107. a
Maria à peccato immunis.	106. b. & dein.	Marię uirginitas uoto firmata, & fœcunditate commēdata.	108. a. b
Maria, uera Abrahę filia.	109. a	Marię fides syncera.	ibidem. b
Maria uirgo prophetarum testimonio prædicata.	112. a	Marię desiderium sanctum.	109. b
Maria, uirgo super angelos exaltata.	144. a	Marię prompta obedientia.	ibidem.
Maria ab angelo docta.	150. b	Marię innocentia, & aduersus serpētem uictoria in lege adstruitur.	111. b. itidem & uirginitas fœcunda.
Marię fructus Dauid quondam iuramento promissus.	14. a		112. a

I N D E X.

- Mariã in cœlum ascēdēs Christus cur nō secū assumpserit. 79.b. 80.a b
- Mariam blasphemātium furor execrandus. 89.a
- Mariam Christus cum ineffabili gloria suscepit. ibidem.b
- B. Martini episcopi encomiū. 176.a b & dein.
- Martinus episcopus tanquam stella matutina. 178.a
- Martini episcopi vita. 187.b
179.a b & dein.
- Martino episcopatus delatus. 182.a b
- Martini mira patientiæ virtus. 176.a
- Martinus prophetico spiritu illustratus. 187.b
- Martino moribundo in extremis diabolus apparuit. 190.a
- Martini obitus tempus. 191.a
- Martyres rosæ comparati. 40.b
- Mater Cethæa quæ sit. 196.b
- Matrē domini colere nos angeli docent. 151.a
- Matthæi Apostoli & euangelistæ encomium. 126.b & dein. 127.a b
- Matthæi officium ante conuersionem quale. 128.b
- Matthæi vocationis figura. 130.b
- Matthæus vt Christum secutus sit. 171.b
- Mediatore Christo & electio fit, & benedictio. 53.a
- Mediatore Christo adoptamur. 54.a
- Mediatrice nostra apud mediatorem Christū, Maria virgo. 91.b
- Medicum se Christus proficitur. 138.a
- Medium parietē materiæ Christi soluit. 93.a
- Membra eiusdē corporis & nos & beatos esse. 175.b
- Membrorum corporis Christi specificatio. 156.b
- Mendicantes, omnium hominum abiectissimi. 131.b
- Mendicare contingit variis de causis. ibidem. & dein.
- Mensura ætatis plenitudinis Christi quæ sit. 158.a
- Mentis humanæ cæcitas. 129.a
- Meritum iusti in quibus consistat. 98.a
- Metallorum effossores. 3.b
- Michaelis archangeli ecclesiæ dedicatio. 140.b
- Migraturus ex hoc mūdo quid agere debeat. 124.b
- Militia qualis sit vita hominis super terram. 26.b
- Militum institutio. 22.a
- Minimus filiorum Isai in regē vnctus. 156.a
- Ministerium angelorū & Christi differens. 145.a
- Miphoboseth propter illotas vestes vt multatus. 199.b
- Misericordia, plenitudo virtutum. 22.a
- Misericordiæ mater iure appellata

INDEX.

- pellata Maria. 88.b
- Misericordia triplex nobis per crucem impenditur. 123.a
- Misericordię diuinę respectus. 128.a
- Misericordia sacrificio pręlata. 138.a
- Misericordia duplex in proximis. ibidem.b
- Misericordia mira Iesu Christi 139.b
- Moyſes circuncisionem prędicat, nec dat. ibidę
- Mollibus vestiſi, moraliter. 16.b
- Monachatum suum stultę propagantes. 112.b
- Monachorum Martini mores. 183.a
- Mori virginem Mariam cur voluerit Christus. 81.b
- Morituri donum, ab inuito proccedit. 72.a
- Mors à natiuitatis origine incipit. 129.a
- Mors abolenda. 203.b.& 204.a
- Mors beati Martini episcopo Colonięsi reuelata. 191.b.& beato Ambrosio. 192.a
- Mors ipsa electis in bonum cooperatur. 159.b
- Mors propter peccatum indulta. 81.a
- Mors sanctorum, somnus. 34.b
- Mortis fortitudo. 164.b
- Morti vt nos pręparare debeamus. 124.b
- Mortem sine doloris sensu obisse Ioannem aposto. & Mariam virginem. 84.b
- Morte confundi homo non debet. 102.a
- Mortuus resuscitatus quod id viderit narrat. 181.b
- Mortui à beato Martino suscitati. ibidema
- Mulier fortis quę intelligatur. 42.b.& dein.
- Multitudine nõ minui gloriam beatorum. 171.b
- Multiplicationis credętium typus. 119.b
- Multitudo angelorum mirabilis. 143.a
- Multitudo credentium facilius à deo exauditur, quã vnus solus. 167.b
- Mũdus propter electos est cõditus. 53.b
- Mũdi scelus per crucem expiatur. 118.a
- Mundo mortui, non ipsis mundus. 115.b
- Mundum nobis, & nos mundo crucifigi quid. 115.b
- Munus extortum, gratiam non habet. 72.a
- Munerum contemptores 67.b

N

- N**atiuitas Beatę virginis à Beato Hieronymo excerpta. 140.a
- Natura prouida mater. 3.b
- Nauigantibus spes necessaria BBb iij. est

I N D E X.

est. 100. b. preliantibus item & agrotantibus.	101. b
Nazarenorum abstinentia.	11. b
Necessaria etiã nobis, cum pximis diuidenda.	21. b
Necessaria nobis deus suppeditat.	33. a
Negotiatio bona.	44. a
Nescire quos dicatur deus.	160. a
Beati Nicolai largitio laudabilis.	75. a
Nobilium quorundam arrogãtia.	68. a. b
Nomina omnibus non temerẽ imponuntur, aut imposita mutantur.	11. a
Nomen æternum quod hereditat iustus.	102. b
Nox triplex.	42. a

O

O bedon, seruus sanguineus.	90. b
Obedientia Marię, in obedientia Euę.	109. b
Obedientię commendatio.	31. a
Obseruatio carnalis nulla apud deum magni fit.	120. a
Omnium Sanctõrum solennitas.	166. a
Ordo prelacionis in ecclesiã que in finẽ seculi duraturus.	157. b
Odorem bonum spiritualis vitę qui ferre non possint.	41. b
Opus homini maximũ incumbens, cœli raptus.	129. b
Opera fidem demonstrantia.	65. a

Opera quibus sponsa Christo commendetur.	195. a
Operum iustitia vana.	20. b
Operum suorũ fructum Maria Magda. recepit.	47. b
Operibus bonis confitenda fides.	65. a
Operibus doctrinã suam Apostolus Paulus commendat.	113. a
Operibus sex Maria Magdalena commendatur.	44. a
Opum prestãtissimus vsus qui fit.	113. a
Ordo sanctõrum triplex.	168. a
Osculo suo leprosum mundãs beatus Martinus.	185. a
Ostentatio duplex in templo dei.	200. b
Oues occisionis.	165. a

P

P abulum nostrum agnoscere ab angelis docemur.	151. a
Pallium Helię quid.	136. a
Panthei templi dedicatio.	167. a
Parasiti & assentatores diuitũ tonsores.	72. b
Paralytica à beato Martino sanata.	174. b
Parentum beati Ioannis nobilitas, integritas & iustitia.	9. b
Pastores & doctores, episcopi.	157. a
Pastorum integritas que requiratur.	66. a
Paulinus de eleemosynę effectus.	113. a

Pauli

I N D E X.

- Pauli apostoli conuersio uoluntaria. 55.a
- Paulus & Barnabas fame laborantibus subueniunt. 70.b
- Paulus cur manu propria scribat. 112.b
- Pauli gloriatio in quo sit. 114.a
- Pauli apostoli sufferentia. 125.a
- Paulus charitatis diuinę flamma succensus. 164.a
- Pauperes diuitibus prodesse. 73.b. 133.a, b
- Pauperes nõ nimis acerbè terrendi. 126.a
- Pauperũ aduersarios perstringit. 132.a
- Pauperum patrociniũ. 133.a, b & 134.a
- Pauperibus solis eleemosyna facienda. 76.a
- Paupertatis assertor S. Frãcisus. 132.b
- Paupertate confundi homo nõ debet. 102.a
- Pax cordis duobus modis turbatur. 121.b
- Pax interna per crucem recuperatur. ibidem
- Pax nobis per crucem triplex conciliata. ibidem. b
- Pax fraterna per crucem conciliata. 123.a, b
- Pacis obstacula, per Christum sublata. 122 b
- Peccator quid facere debeat sub cruce. 123.a
- Peccator ut è uinculis peccatorum liberetur. 60.b
- Peccatores cur iustis in uocatione prelati. 139.a
- Peccatorum trium ad deũ conuersorũ voces in ecclesia maximè audiuntur. 127.a
- Peccatoribus suam perditionẽ imputandam esse. 161.a
- Peccatrix Pharisęo prelata. 49 a
- Peccatricis absolutio. ibidem. b
- Peccatum ut deseratur. 44.a
- Peccati grauitas. 118.a
- Peccata etiam electis in bonũ cooperantur. 159.a
- Pecunia facillè conscientia hominis commaculat. 129.a
- Pecunias alienas tractare, periculosum. ibidem
- Petri & Pauli encomium. 26.b & dein.
- Petrus & Paulus quã magni peccatores primũ fuerint. 27.b
- Petri apostoli uirtutes nobis imitandę. 31.a, b. & dein.
- Petri humilitas non ficta. 31.b
- Petri cõfessio de Christo. 32.a & 64.a
- Petri trina de amore Christi cõfessio. 34.a
- Petrus apostolus arcè uinctus. 57.a. mira eiusdem liberatio. 58.a
- Petrus in carcere, peccatoris typus. 59.b
- Persecutio à falsis fratribus, uentus. 70.a
- Pharaonis afflictio. 62.a
- Pharisęi Ioanni bapti. insidiabantur.

INDEX.

- bantur. 20.a
 Pharisei quales. ibidem
 Pharisei falsò iusti. 44.b
 Pharisei baptismũ Ioãnis spre-
 uerunt. 20.b
 Phariseorum arrogantia.
 48.a,b
 Pharisei & scribæ cur Christũ
 oderint. 63.a
 Pharisei monoculi. 137.b
 Phariseorum scelus duplex.
 ibidem.
 Philippus tetrarcha Itureæ &
 Trachonitidis regionis. 63.a
 Pietatis insigne opus in paupe-
 rem per b. Martinum. 186.b
 Pisces mysticè. 97.a
 Piscium & auium eadem origo
 sed diuersa mansio. ibidem.
 Plenitudo ferè in bonum sumi-
 tur in sa cris literis. 14.b 15.a
 Plorationis causæ in hac vita.
 203.b
 Pluuia mysticè persecutio hæ-
 reticorum. 69.a
 Pœnitentiæ dignus fructus qui
 sit. 21.a
 Pœnitentia Christi pro nobis
 quãdo cœperit, & quãdiu du-
 rarit. 23.b & dein.
 Pœnitentiũ obsequia Christus
 dinumerat. 49.b
 Pontifex summus primũ vnus
 institutus. 10.a
 Pontifices quã sanctè ac reli-
 giosè templo ministrarent.
 12.b. & dein.
 Pontificis munus pro nobis in
 cœlo Christus obit. 164.a
 Põtificalis honoris vtilitas per
 ambitionem Iudæorũ 18.a,b
 Populus dei qui verè sint. 203.a
 Porphyrius & Iulianus aposta-
 ta blasphemii confutantur.
 130.a
 Potentes huius seculi B. Marti-
 nus non verebatur. 187.b
 Potentia cur appetatur. 2.b
 Potentia humana parua. 2.a,b
 Præcursoris Christi conceptio,
 natiuitas &c. vide in sermo-
 ne de B. Ioanne baptista per to.
 Prædestinationis quæ sit causa,
 54.b. quid sit. 159.b
 Prædicatio Ioannis bap. quan-
 do cœperit. 18.a
 Prædicationis Ioã. bap. modus
 & fructus. 20.a
 Prædicator inconstans arundi-
 ni comparatus. 121.b
 Prædicatores euangelij de euã-
 gelio viuant. 132.a,b
 Prædicatores plausum queren-
 tes. 126.a
 Prælatorum abusus. 157.a
 Prælatorũ authoritas ad quid
 data. 157.a
 pro Prælati orãdum esse. 57.b
 Prælio idonei mysticè. 150.a
 Principum integritas tria requi-
 rit. 66.b
 Præputium quorundam in cir-
 cuncisionem reputari. 120.b
 Primogenitus & vnigenitº cur
 dictus Christus. 160.a,b
 Priceps secularis facta venere-
 tur. 68.a
 Prompta voluntas sanctorum.
 177.b

INDEX.

177 b
 Propagatio carnalis quando cō
 mendata. 107.b
 Prophetarum officium. 17.a
 Prophetæ vt fiant. 18.b
 Prophetæ Iudæos nihil moue-
 runt. 44.b.45.a
 Prophetarum doctrina & exē-
 plum. 95.a
 Prophetæ. 156.b
 Prophetiæ spiritus non prohi-
 bendus. 6.a
 Proximi charitas quāta esse de-
 beat. 21.b
 Prudētia iustorum quæ sit. 12.a
 Pseudoapostolorum fraus. 113.a
 Publicani qui sint. 22.a
 Publicani falsō iustis prælati.
 44.b
 Publicani ad Christum accedē-
 tes. 136.b.137.a
 Publicè in prædicādo seueri, in
 priuato molles, taxātur. 125.b
 Pulchritudo fragilis, & damno-
 sa quibusdam. 4.b
 Pulchritudinis corporeæ vani-
 tas. 193.a
 Pusillanimorū cōsolatio. 162.a
 Putationis tempus. 40.b

Q.

Q V A R T A N A febris à Mar-
 tino curata. 185.b
 Quatuor interrogare quisq; sei-
 psū debet. 28.a
 Quid in nobis maximè placeat
 deo. 192.b
 Quies sanctorum quæ sit.
 170.a,b

R.

R A A B, ecclesiæ typus.
 134.b
 Radix Christus, arbor ec-
 clesia. 119.a
 Redemptio adoptione maior.
 56.a
 Redemptionis donū per Chri-
 stum. 55.b
 Regina Saba ad Salomonē pro-
 perans spōsæ cœlestis typus.
 196.a
 Regina Vasthi superba quorū
 typum gesserit. 174.a
 Regina vocata sponsa Christi.
 194.b
 Regum sacrilegorum calami-
 tas. 68.a
 Regum timor. 2.b
 Regnū filij hominis, seu regnū
 cœlorum à prædicatione Iōā-
 nis cœpit. 19.b
 Regnum cœlorū primus Ioan-
 nes bap. prædicat. ibidem.a
 Regnū cœlorum vim pati quid
 sit. 19.b
 Regni Christi amplitudo. 169.a
 Regna mūdi quatuor principa-
 lia. 19.a
 Regna terrarum quæ fuerunt.
 19. apōst Regna terrarum ve-
 nisse regnum filij dei. 19.b
 Regula fidei & regula morum
 differunt. 125.b
 Regula scripturæ diuinæ. 29.b
 Regulæ vitæ humanæ tres.
 29.a,b
 Religionem solo cultu & habi-
 tu seruantes. 113.b.114.a
 Religiosa professio quatenus
 commendat.

INDEX.

- commendanda. 120.b
 Religiosa vestis qualiter proficit
 ibidem.
 Religiosorum mendicantiũ or
 dines abolere conanteis per
 stringit. 132.a
 Respectus Christi quantã fue
 rit virtutis. 130.a
 Resurrectionis dominicæ tes
 tes in corpore & anima simul
 assumpti. 84.b
 Romanorum regnum qualiter
 Danieli in visione monstra
 tum. 19.a,b
 Rosarum corona martyrio dan
 da. 198.b
- S.
- S** Accos omnes mendicanti
 um abolere volentes per
 stringit. 132.a
 Sacerdos summus primũ vn^o
 institutus. 10.a
 Sacerdotes quã religioſe tem
 plo ministrare deberent. 12.b
 & 13.a
 Sacerdotis munus, pœnitentiã
 prædicare. 23.a
 Sacerdotum castitas. 10.b
 Sacerdotium suum cur Ioan. ba
 ptist. deseruerit. 23.a
 Sacra reuereri debet princeps
 secularis. 68.a
 Sacrificia sine misericordia, de
 o ingrata. 138.b
 Sacrilegorũ regum calamitas.
 68.a
 Sadducei quales. 20.a
 Sagittæ domini. 194.a
 Salomonis sapientia. 1.b
 Salomõ hospes sapientiæ. 98.a
 Salomon Christi typus. 106.a
 Salomonis mystici opes. 196.b
 Sanctus quis dicatur. 53.b
 Sancti honore cultus quidam
 latro. 183.b
 Sancti cur pro nobis intercedãt
 176.a
 Sancti de quibus nũc gaudeãt.
 170.a
 Sancti duobus modis dicuntur.
 168.b
 Sancti omnes ab origine mullũ
 quando baptizari. 26.a
 Sancti quidã adhuc sunt in ter
 ra militantes. 168.2.b
 Sancti stellis comparati. 177.b
 Sanctorum erga nos pietatem
 quæ excitent. 177.b
 Sãctorũ exempla ad quid pro
 sint. 27.a,b
 Sanctorum fœlicitas quã sit
 beata. 166.a
 Sanctorum gloriã cur ecclesia
 suis proponat. 166.b.167.a
 Sanctorũ gloria dispar. 176.b
 Sanctorũ in solennibus tria cõ
 sideranda. 27.a
 Sanctorum solẽnia qui verè co
 lant. 167.b
 Sanctorum ordo triplex. 168.a
 Sãctorũ tribulatio ad gloriã
 spectat. 62.b
 Sanctos apud deum pro nobis
 interuenire. 175.b
 Sanctos auxilio nobis esse. 27.a
 Sanctos in hac vita non habuĩt
 se requiem. 196.b
 Sanctum cur dicatur nomen
 dei

dei.
 Sanguis
 guerũ
 sancti
 Sanitatis.
 Santos
 dam.
 Sancton
 rump
 Sancton
 ca.
 Sapien
 Sapien
 affer
 Sapien
 6.a.9
 ibide
 Sapien
 Sapien
 in Sap
 tur.
 Sapien
 Sapien
 cessã
 Sapien
 Sapien
 fore
 Sapien
 7.a
 Sapien
 ver
 Sapien
 Sapien
 dinc
 Satisf
 45.b
 Satisf
 ped

INDEX.

- dei. 37.b
 Sanguine Christi ad salutem e-
 guerunt omnes quantumuis
 sancti. 26.a
 Sanitas corporis, & sanitas me-
 tis. 4.a
 Sanos se putantes, ægroti qui-
 dam. 138.a
 Sanson vincetus omnia vincula
 rumpit. 39.b
 Sansonis mater ab angelo do-
 cta. 149.b
 Sapientia triplex. 1.a
 Sapientia omnia bona homini
 affert. 5.a,b
 Sapientia qualiter addiscenda.
 6.a qualiter communicanda.
 ibidem.
 Sapientia vera quid sit. 1.a,b
 Sapientia viuificat. 7.a,b
 in Sapientia morari quis dica-
 tur. 98.a
 Sapientia vt sit vtendum. 6.b
 Sapientie acquisitioni tria ne-
 cessaria. 1.b
 Sapientie laus eximia. 6.b
 Sapientie suppressores, subuer-
 sores, abusers. 7.b.8.a
 Sapientie thesaurus infinitus.
 7.a
 Sapientie vani iactatores, &
 veri possessores. 1.b
 Sapientie ytilitas. 4.b
 Satietas animarum ex beatitu-
 dine est. 171.b
 Satisfactio Mariæ Magdalene.
 45.b
 Satisfactio peccatoris vt im-
 pediatur. 60.a
 Saulis inobedientia quam gra-
 uiter punita. 31.b
 Saulis sacrificia inepta. 74.b
 Scientia peditus, eam occulta
 re non debet. 17.b
 Scipionis mira cōtinētia. 67.b
 Scribi in cælo, & scribi in ter-
 ra. 102.b
 Scriptura diuina & exēpla san-
 ctorum nos confirmāt. 192.b
 Scripturæ diuinæ acquiescēdū.
 30.a
 Scripturam diuinam in prauū
 sensum detorquentes.
 ibidem.
 Scripturæ humanæ regula. 29.b
 30.a
 Scripturarum sacrarum abusus
 quam perniciosus. 8.a
 Secretorum cōmunicatio, ami-
 citiæ signum. 35.b
 Securis diuini iudicij. 21.a,b
 Sedechiæ carcer. 62.a
 Sedens propter tria surgere cō-
 pellitur. 129.a
 Semen ecclesiæ per crucē mul-
 tiplicatum. 119.a
 Semini cōparata elemosyna.
 71.a.72.b.73.a
 Sermonis diuini virtus. 130.a
 Sermonum Ioan. bap. seueritas
 20.a
 Serō pœnitentiū querimonia.
 117.a
 Serpentis aenci typus. 118 b
 & 119.a
 Seuera iudicia. 66.b.67.a
 Sexus vtriusque humani natu-
 ra glorificata. 85.a
 Sicera

INDEX.

- Sicera quid. 11. b
 Signam thau quos seruet. 118. b
 Similia. 3. b. 4. a, b. 7. b. 30. a. 33. b. 54. a, b. 55. a. 61. a. 69. a. 70. a. 72. a, b. 73. a. 74. a. 76. a. 83. a. 94. a. 97. a. 110. a. 117. a, b. 128. a. 129. a. 130. a, b. 154. b. 155. a. 159. 161. a. 163. a. 166. b. 170. b. 172. a. 173. 195. b. 203. b
 Similes Christo futuri sum⁹ in patria. 204. b
 Simonis & Iudæ apostolorū solennitas, 158. b
 Societatis hominum & angelorum gaudium in paradiso. 204. a
 Sodoma moraliter. 146. b
 Solennitas assumptionis beatę virginis ceteris anteferenda 78. a
 Sōn⁹ appellata sanctorū mors. 34. b
 Spectaculum nouum, Christus crucem suam portans. 114. b
 Spectator omnium actionū nostrarum deus. 98. b
 Speranda nobis à Christo tria. 33. a
 Spes quib⁹ maximè sit necessaria. 100. b
 Spes iniqua & inanis. 59. b
 Spes sanctorum de futura consummatione. 170. b
 Spei firmamentum. 100. b
 Spei solatium in aduersis. 33. b
 Spiritus sanctus surgere suadet diabolus descēdere. 38. b
 Spiritus vitæ quomodo attrahitur. 2. a
 Sponsa deuota vt inuitetur. 195. b
 Sponsa sponso cœlesti adstant. 194. b
 Sponsæ apparatus. 194. 195. a
 Sponsi cœlestis commendatio. 193. a, b, & dein.
 Sponte & vltro beneficiēdum est. 71. a
 Stellę cœli & arenę maris quos designent. 119. b
 Stellæ matutinæ proprietates. 178. a, b, & dein.
 stellarum magnitudo. 143. a
 Steriles quædam mulieres fecundatæ. 109. b
 Sterilibus parētib⁹ cur natus Ioannes baptista. 10. a
 Stigmata Christi militē Pauli restantur. 116. a
 Stipendia cur militibus constituta. 22. a
 Stultitiam pœnitētia sequitur. 6. a
 Suauitatis sanctę perceptio etiam in hac vita. 44. a
 Super quempiam verbū dei fieri, propheticę gratiæ priuilegium denotat. 18. b
 Superbi & delitiis impinguati cœlestem beatitudinem negligunt. 174. a
 Superbiæ cum sapientia nō cōuenit. 2. b
 Superstitionis abolitor Martinus. 181. a
 Surgere ppter tria maximè cōpellimur. 38. b. 129. b
 Surgere spiritualiter quid. 60. b
 Sursum

Sursum
96 b
Sypont
ange
148 b

T
T

Templ
B. Ma

Tempo
stras

31 a
Tempo
nos in

Tempo
re del

danti

Tempu
tem

Tempu
40. b

Tenebr
4. b

Tenebr
Teneb

in Ten
cand.

Testim
nes f

in Tetr
dzor

Thobia
149. a

Thron
pus.

Timor
175. a

I N D E X.

Sursum corda vt erigi debeāt.

96.b

Sypontini & Beneuentani per
angelum Michaelē defenſi.

148.b

T

Tantali fames. 3.a

Templum dei conſtruitur
& creſcit. 96.a

Templi idolorū ſubuerſio per
B.Martinum. 183.b.184.b

Temporales neceſſitates no-
ſtras deus nobis ſuppeditat.

31.a

Temporaliū ſubtractio ad deū
nos ire compellit. 61.a

Temporaliū ſufficientiā opta-
re debemus, ſpiritaliū abun-
dantiā. 77.a

Tempus continuo fluxu mor-
tem nobis affert. 129.a

Tempus putationis moraliter.

40.b

Tenebræ animi, & lux animi.

4.b

Tenebrarum effectus. 176.b

Tenebrarum fructus. 177.a

in Tentationibus Maria inuo-
canda eſt. 99.a

Teſtimonio dando natus Ioan-
nes Bap. 22.b.23.a

in Tetrarchias cur diuiſum Iu-
dexorum regnum. 19.b

Thobias ab Angelo doctus.

149.a

Thronus Salomonis Mariæ ty-
pus. 106.b

Timoris ignaui confutatio.

175.a

Tres beati Petri ſolemnitates.

56.b

Tria bene viuere volenti ne-
ceſſaria. 28.a

Tria in ſanctis reperiuntur.

177.b

Tria quæ dominus iuſto con-
fert. 99.a

Trium ſanctorum, prius pecca-
torum, voces maximè in Ec-
cleſia audiuntur. 127.a

Tribus modis homo confundi
tur. 102.a

Tribulatio bonis ad gloriā ce-
dit, malis ad correptionē, de-
ſperatis ad damnationis præ-
guſtationem. 62.a

Tribulatio ſanctis vtilis eſt.

ibidem.b

Tribulationis inſictio pecca-
torem ad ſurgēdum compel-
lit. 60.b

Trinitatis toti⁹ in nos benigni-
tas. 164.a

Triftitia, mors animæ. 5.b

Tuba nouiſſima. 152.a

Tuba dei quæ ſit. 151.b

Turturis vox quæ ſit. 41.a

Tyrannorum merus. 2.b

Tyrannorum perſecutio, flu-
mina. 69.b

V

Vaſthi regina cōtemptrix
myſticè. 174.b

Venditio hominum gra-
tuita. 56.a

Ventus myſticè. 40.a

Verecundi pauperes in elec-
toſyna faciēda præferen-
di.

I N D E X.

- di. 76.a 198.b
 Verbi diuini efficacia. 130.a
 Vestimenta mutanda mysticè. 199.b
 Vestis duplex. 94.b
 Vestis religiosa qualiter proficit. 120.b
 Vetus testamentum hyemi cōparatum. 39.b
 Vices sacerdotū in templo ministrantium. 9.b
 Victimis præstantior obedientia. 31.b
 Victus & habitus Ioannis Baptistæ. 16.a.b
 Vidua Sarreptana, ecclesiæ typus. 124.b
 Vigiliæ cur solennitatibus præferantur. 168.a
 Vineæ domini exercituum quæ sit. 47.a
 Vineæ mysticè, status regulares. 41.b
 Vincula Petri. 57.a 59.b
 Violarum coronam cœlesti sapientiæ meritò deferri. 198.a
 Viri diuitiarum non diuitiæ virorum. 3.a
 Virginalis puritas Mariæ virginis. 107.a
 Virgines ab hominibus honoratas fuisse. 198.
 Virginum honos à deo. 197.a
     ab angelis. ibidem, b
 Virginitas cur liliō cōparata. 40.a
 Virginitas Mariæ voto firmata. 108.a
 Virginitas tripliciter seruanda.
- Virginitatis excellētia. 107.b
 Virtus verbi dei. 130.a
 Virtuti semper suum reddunt præmium. 99.a
 Virtutes arduæ, fides & spes. 192.b
 Viscera terræ ab auaris effusa. 3.b
 Visio mirabilis sancto Carpo facta. 139.b
 Visitare dei quid sit. 11.b
 Vitæ humanæ calamitas. 172.b
 Vitæ macula. 36.b
 Vitam cuique suā tribus regulis ordinandam esse. 29.a
 Vitam nostram esse deo offerendam. 31.a
 Vitam rectè instituere volentibus necessaria. 28.a
 Umbilicus non præcisus quilibet. 202.a
 Vnctio Christi. 64.a
 Vino abstinebant deo factati. 11.b
 Vnitas triplex in qua Christo occursumus. 257.b
 Vox animæ in aure sonans quæ sit. 39.b
 Vocem se esse cur dicat Ioannes Baptista. 21.a
 Vox gratulantium beatorum. 164.b
 Vocatio quibus modis fiat. 161.b
 Vocatorum à Christo repentina cōuersio nec stulta est, nec imperita. 130.a
 Volentes peccare quosdā deus coercet. 172.b
 Volun-

Volūta
 ui fia
 Volupt
 agri.
 Zacha
 rate p
 Zacha
 Zacha

I N D E X.

Volūtas nostra requiriturvt sal
ui fiamus. 55.a
Voluptas carnis tanquam flos
agri. 100.a

Z

Zacharię diffidentia taciturni-
tate punita. 12.b
Zacharię lingua soluta. 15.b
Zacharię pontificis fors. 10.a b

Zacharię silentij ac mutitatis
utilitas. 15.b
Zaleuci feueritas pro lege à se
lata. 67.a
Zizara, diaboli typus. 178.
Zonę pelliceę symbolum. 16.b

FINIS.

HOMILIARVM QVÆ
in hac parte continentur,
Numerus.

- I**N die S. Anthonij confessoris, dicti de Padua, Ordini Fratrum minorum, in Epistolam, Homilia II.
 In die natiuitatis S. Ioannis Baptistæ iuxta sancta Eu-
gelia, Homilia III.
 In die S. Apostolorum Petri & Pauli, Homilia II.
 In die uisitationis gloriosæ virginis matris Christi Marię
iuxta Epistolam & Euangelium. Homilia I.
 In die S. Marię Magdaleneę iuxta Epistolam & Euangelium,
Homilia II.
 In die S. Iacobi Apostoli in Epistolam, Homilia I.
 In die S. Petri ad uincula, in Epistolam, Homilia I.
 Eodem die in Euangelium, Homilia I.
 In die S. Laurentij martyris in Epistolam, Homilia I.
 In die assumptionis gloriosę matris Christi, Homilia II.
 In die S. Bartholomęi Apostoli, in Epistolam, Homilia I.
 In die decollationis sancti Ioannis Baptistę, in Epistolam
Homilia I.
 In die natiuitatis gloriosę virginis Marię, Homilia II.
 In die Exaltationis S. Crucis iuxta Epistol. Homilia III.
 In die S. Matthei Apostoli & Euangelistę, in Euangelium,
Homilia II.
 In die dedicationis Ecclesię S. Michaëlis Archangeli in
monte Gargano, de sanctis angelis, Homilia III.
 In die S. Lucę Euangelistę in Epistolam, Homilia I.
 In die sanctorum Apostolorum Simonis & Iudę, in Episto-
lam, Homilia II.
 In die omnium Sanctorum, Homilia II.
 In die sancti Martini Episcopi, Enarratio uitę ipsius distri-
cta in Homilias II.
 In die S. Catharinę virginis & martyris, Homilia II.
 In die dedicationis templi in Epistolam, Homilia I.

bos,
cit, q
de qu
quan
nam
nō in
yoca
scrip
& no
man
¶ Sar
fapiē
cum
tia: A
bis f

Homiliae per fe

STIVITATES SANCTORVM

per F. Ioannem Royardum Ordin. Fra.

Minorum, iam pridem æditæ, ac nunc
denuò per eundem recognitæ,
tertiæ, & emendatæ.

PARS ÆSTIVA.

IN DIE S. ANTHONII CON-
fess. dicti, de Padua, Ord. F. Minorum.

Prævi, & datus est mihi sensus: & invocavi, Sapiē. 7.
& venit in me spiritus sapientie.

¶ In hac lectione agitur de sapientia, nō
autem de ea quæ vocatur sapientia &
nō est quam distinguit beatus Iacobus
in terrenam, animaleam, & diabolicā,
propter auaros, voluptuosos, & super-
bos, siue malitiæ totaliter deditos, de qua Apostolus di-
cit, quòd inimica est deo, quia legi dei non est subiecta, &
de qua iterum perhibet, quòd stultitia est apud deum, &
quam debet abiicere, quisquis verè sapiens esse voluerit.
nam qui vult, inquit, esse sapiens, stultus fiat vt sit sapiens.
nō inquam, de ea quæ solo nomine per abusum sapientia
vocatur, agitur in hac lectiōe, sed de sapientia vera de qua
scriptum est: Sapientia doctrinæ secundum nomē est eius,
& non est multis manifesta. Quibus autē est cognita, per-
manet vsque ad conspectum dei.

¶ Sanè secundum nomen eius est. Quid enim sonat aliud
sapientia, quàm sapidam scientiam. Hoc est, veram de deo
cum interno ac spiritali sapore scientiam? Vt verbi gra-
tia: Agnoscis quia deus verax est, & fidelis in omnib⁹ ver-
bis suis: & ideo sine vlla hæsitacione credis, indubitata
AA fide

Sapiē. 7.

*Sapientia
trifarè
distantia.
Iacob. 3.*

*Roma. 8.
1. Cor. 3.
Ibidem.*

Eccle. 6.

*Sapientia
vera quid
sit.*

1. Ioã. 4.

fide veritati illius occurrens. Agnoscis munificū & misericordem, & procul omni diffidentia, speras & cōfidis in eo. Agnoscis eum tui & omnium quæ fecit amatorem, & ideo hunc diligit qui prior ipse dilexit nos. Dominum tuum omnipotentē ipsum esse agnoscis, & præceptis eius obtemperas. Iustum, & times. Sapientem, & ideo intuitū vbique præsentis vereris. Huiuscemodi dei notitia, verè facit sapientem.

Rara esse verã sapientia. Sapientie rari iactatores.

¶ Porro quum dixisset, quòd sapientia est secundum nomen eius, mox subiecit: Et non est multis manifesta. Rara quippe est huiuscemodi vera sapientia. Nam & si plerique de prædictis & aliis diuinæ naturæ proprietatibus ampullosis verbis in suis gymnasiis, & interdum etiã corã vulgi popello in ecclesiis dicunt, diuidant, diffiniant, & nunquam disputent ea vehementia, vt dubitare possis de furore, quia tamen spiritali sapore ea quæ de deo loquuntur non attingunt, verè sapientes dici non merentur. Cõtra verò, videre est nonnullos, qui tametsi apud homines idiotæ & sine literis sint, operibus tamen se deum nosse probant, quos proculdubio cõsendum est esse verè sapientes, illis interim (qui se dicunt esse sapientes & stulti facti sunt) explosis, utpote à sapientia degenerantibus, & ab ea prorsus alienis.

Sapientie veri possessores.

Roma. 1.

¶ In hac itaque lectione, Primùm agitur de sapientie acquisitione. Secundò, de sapientie vtilitate. Primùm à principio lectionis. Secundum, ibi: Et proposui.

Ad acquisitionem sapientie tria necessaria.

¶ Circa primū aduerte hæc tria ad acquisitionem sapientie esse necessaria, videlicet, Sapientie desiderium, Instanciam precum, & de ipsius dignitate sapientie sublimis æstimationis iudiciū. Primū notatur, quum per Salomonē in principio lectionis dicitur, Optavi & dat⁹ est mihi sensus.

3. Reg. 3.
Sapient. 9

¶ Quemadmodum autem Salomon ipse sapientie donum optauerit, tertij libri Regum docet historia. Facile enim sapientia videtur ab iis qui diligunt illam, & inuenitur ab iis qui quærunt illam. Præoccupat enim qui se concupiscunt, vt illis se prior ostendat. Quoniam & dignos se circumit ipsa quærens.

Sapient. 6

¶ Secundum notatur, quum dicitur: Et inuocaui, & venit in me spiritus sapientie. Ait enim Salomon ipse: Da mihi domine

domine sedium tuarum assistricem sapiētiam, & noli me reprobare à pueris tuis, quoniã seruus tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ. Et post pauca: Mitte illam de cœlis sanctis tuis, & à sede magnitudinis tuę vt mecum sit, & mecum laboret, vt sciam quid acceptum sit apud te. Et rursus post pauca: Quis enim hominum, poterit scire cõsiliũ dei? aut quis poterit cogitare quid velit deus? Cogitationes enim mortalium timide, & incerte prouidentię nostrę. Corpus enim quod corrumpitur, aggrauat animam: & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Sensum ergo tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris spiritum sanctum tuum de altissimis? Sed vt Christus ipse pollicitus est, pater dabit spiritum bonum petentibus se. Vnde & beatus Iacobus ait: Si quis indiget sapientia, postulet à deo, qui dat omnibus affluenter, & nõ improperat. Os meum aperui, ait Propheta, & attrahi spiritum. Quisquis enim aperit os suum in oratione, orando trahit ad se spiritum vitę. Porrò spirando atque respirando nos viuere quis nesciat? Spiritus est enim qui viuificat. Quisquis ergo sub aquis secularium curarum, aut voluptatum carnalium luto, vsque ad eummersus est, vt spiritum vitę nec attrahat orando, nec rursus emittat laudando & gratias agendo, aut que ad proximi ædificationem spectant proferendo, palam est in illo vitam defecisse. Denique apostoli vnanimiter perseuerantes in oratione, spiritum sanctum recipere meruerunt. Tertium notatur, quum subditur:

Et preposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse dixi in comparatione illius.

¶ Nemo sapientiæ dono dignus est, si non id iuxta dignitatem eius æstimet, & pro illo paruipendat cetera omnia. Duplex sanè est hominis bonum, quod tamen sapientiæ posthabere debet quisquis eam concupiscit. Primum est illud bonum, quod extra ipsius hominis naturam est. Secundum est, quod corporaliter est homini innatum. Primum tripliciter distinguitur, videlicet in huius seculi potentiam, honoris fastum seu mundi gloriam, & abundantiam diuitiarum. Hęc enim extra hominem esse noscuntur, & sapientiæ sunt posthabenda. Et præposui, inquit, illam regnis, id est, regali potentie, vtique non ad insipientiam tibi.

Luc. 11.
Iacob 1.
spiritus
vitę quomodo
attrahitur.
Ioan. 6.

Actu. 2

Hominis
bonum
duplex.

potentiã
humanã
paruam
esse.

Sapient. 6 Potentes enim potēter tormenta patientur in futuro. Sed & in hac vita, potentes plerunque malè securi sunt. Qui enim satellitæ latus ambiūt, quos terrēt, ipsi plus metuūt. Vnde & de Dionysio Siculorum tyranno Boëtius ait: Ex-

Exemplū

pertus fortis suæ periculorum tyrannus, regni metus, pendens supra verticem gladij, terrore simulauit.

Vnde & canit dicens:

Quos vides sedere cello	Solij culmine reges,
Purpura claros nitente,	Septos tristibus armis.
Ore toruo comminantes,	Rabie cordis anhelos
Detrahat si quis superbis	Vani tegmina cultus,
Iam videbit intus arctas	Dominos ferre catenas
Hinc enim libido versat	Auidis corda venenis.
Hinc flagellat ira mentem	Fluctus turbida tollens,
Mœror aut captos fatigat,	Aut spes lubrica torpet.
Ergo quum caput tot vnum	Cernas ferre tyrannos,
Non facit quod optat ipse,	Dominis pressus iniquis.

*Potentia
quare ap
petitur.*

¶ Vellent quidem ipsi vixisse securi, sed nequeunt, deo illis dignam reddente vicem. Quum enim potētiam appetant, vel vt iniuriam propellant, vel vt inferant, vel certè vt inferētibus iniuriam referant, deo iudice hoc æquum est, vt potentia sua securitatem nō assequantur, sed amittant. Siquidem potētia magna, magnæ semper inuidiæ et posita est, sicut Ethnicorum quidam ait: Quosdam præcipit subiecta potentia magnæ inuidiæ. Non ergo ad insipientiam sibi præposuit Salomon sapientiam regnis. Regna enim curam, anxietatem & formidinem pariunt, sapientia securitatem.

*Inuena-
lis.*

*Superbia
cū sapien
tia nō be-
ne cōueni
re.*

¶ Præponit exinde sapientiam sedibus, id est, fastibus & gloriæ huius mundi. Nec mirum. Nulla quippe est cōuentio sapiēticiæ, & honorū seu fastuū ambitioni. Ambitio quippe in superbiorū mētibus sibi nidum habet, sapiētia verò, nō nisi cum humilibus sermocinatur, iuxta illud: Vbi humilitas, ibi sapientia. Vnde sicut spiritus sapientiæ est humilium doctor & cōsolator, ita & superbiorum est destructor. Impleuit olim David regem, qui fastigij regalis oblitus, indutus Ephod lineo, ludebat in organis leuigatis, & totis viribus saltauit coram arca fœderis domini.

Prou. 11.

*2. Reg. 6.
Diuitiæ
quare nō
satiant.*

¶ Sapientiam denique præponit diuitiis, dicens: Et diuitias

tias
reple
enim
fan
bus
& sit
nec
quin
cupil
stant
bus p
di int
Ne
compe
bitur
¶ Re
quan
gnos
Sanē
cat ia
motu
præf
man
cit: S
facri
mas
soli d
¶ Pos
rena
Qua
bund
uitia
Ethn
corp
¶ Fac
uus e
serui
res s
rum

tias nihil esse dixi in cōparatione illius. Diuitiæ nimirum replere arcam possunt, mentem replere nō possunt. Non enim ad eum locum inferri queunt, quò flagrat auri sacra fames, quò fornax illa afsiduis cōcupitarum rerum folli- bus ardet. Tātalus apud poētas eò magis cruciatur fame & siti, quò poma & fontis aquas conspicit sibi præsentia, nec datur copia fruēdi. Quid aliud auaros pati dixerim⁹, quàm rabiosam Tantali famem, dum ea quæ ardēter cō- cupiscūt, & iuxta se cōspiciunt, nec fas est saturari? Cōsi- stunt autē huiuscemodi vanæ diuitiæ præcipuū in lapidi- bus preciosis, auro atque argento. Quibus sapientia grā- di interuallo est anteferenda. Subdit enim:

Nec comparavi illi lapidem preciosum, quoniam omne aurum in cōparatione illius, arena est exigua, & tanquam lutum aestima- bitur argentum in conspectu illius.

¶ Rectē nihil horum conferendum esse dicit sapientia, quandoquidem ipsa sapientia replere & ditare mentē di- gnoscitur, quā vanæ huius mūdi diuitiæ relinquūt inanē. Sanē lapis preciosus etsi corporeos illustret oculos, exca- cat iactura graui oculos mentis, vsque ad eò, vt lapidē sine motu & sensu, diuitias & bona sua dicat homo, lapidē sibi præferens: imò lapidē idolum sibi constituens. Quam hu- manæ mētis peruersam cæcitātē propheta redarguēs, di- cit: Simulachra gentiū argentū & aurū. Huiuscemodi diis sacrificat quotidie semetipsos. Et si non iis viua, certē ani- mas suas libāt. Quibus etiā fidem, spem, & charitatē (quæ soli deo vel maximē debentur) offerunt indefinenter.

¶ Porro aurum, arenæ nō ab re comparat. Habet enim a- rena siccitatē, sterilitatem, discōtinuitatem, & grauitatē. Quas arenæ proprietates, in auri cupidis reperimus. Siti- bundos enim aurum facit, vt quisquis per aliquantam di- uitiarū assequutionem inde biberit, sitiat amplius. Vnde Ethnicorum quidā exclamat, dicens: Quid non mortalia corpora cogis, Auri sacra fames?

¶ Facit etiā sterile ab operibus piis. Qui enim auri ser- uus est, deo seruire non potest. Non potestis, inquit, deo seruire & māmonæ. Possidet quippe auri amor possessores suos. Vnde & viri diuitiarum, nō autem diuitiæ viro- rum à Propheta nuncupantur. Qui enim (vt ait Sapiens) amat

*Tantalo
similes.*

*Lapidum
precioso-
rū gloria
vaniss.*

*Aurū a-
rena quæ
re confer-
tur.*

Virgili⁹

Mat. 23

Eccles. 22

Iere. 22.

amat diuitias, fructum nō capiet ex eis. Hinc etiam quod ad Ieremiam prophetam à domino dictū est, de quolibet horum accipi potest: Scribe virum istū sterilem, virū qui non prosperabitur (videlicet ad salutem) in diebus suis.

Opes disci-
cordia
causam
dare.

¶ Facit proinde aurum amatores suos amissa erga proximos dilectione, per inuidiam & odium malè cōcordes, & quodammodo diuisos. Nam omnium fermè inter mortales discordiarum diuitiæ causa sunt. Vnde & de Abraham

Gene. 13.

& Loth omnium sui seculi viris optimis scriptum est: Nō quibant habitare communiter. Cuius rei causa subditur: Erat quippe possessio eorum multa nimis. Quamobrem

Natura
mater p-
uida.

ipsa natura (tanquā mater prouida) gemmas & aurum, & cetera huiuscemodi, vnde hominum pax foret perturbāda, non palām & in superficie terræ mortalium oculis obiecit, sed in ipsis terræ visceribus prudenter abscondit, ne esset in patulo, quod homini perniciem erat allaturum. Sed prauitas hominum (qui prudētes sunt vt faciant mala) non contenta necessariis quæ nascuntur è terra & humanis obtutibus offeruntur, in suum malum etiam viscera terræ scrutata est. Super quo plangens sapiens quidam exclamat:

Boetius.

Heu primus quis fuit ille
Auri qui pondera tecti
Gemmāsque latere volentes
Pretiosa pericula fodit?
Et vnde rursus Ethnicorum quidam ait:
Itum est in viscera terræ.

Ouidius.

Iam prodiit ferrum, ferrōque nocentius aurum
Prodiit. hinc prodiit bellum quod pugnat utroque.

Simile.

¶ Denique graues spiritualiter, suos aurum facit amatores, vt dicat illis propheta: Filij hominū vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & queritis in edacium? Graues, inquam, ne sursum queant in deum tendere, non secus ac ales visco pēnas irretita, quæ quia se à terris volatu subleuare non valet, obnoxia feris præda exponitur.

Argentū
luto qua-
re compa-
ratur.

¶ Argentum proinde luto rectè confertur, vbi cōsequenter dictū est in sapientiæ laudem: Et tanquam lutum estimabitur argentum in cōspectu illius. Est quippe lutum se attrectantiū deturpatium. Nec minus argentum per sui amo-

amorem, quasi per quendam spiritualem contactum, infestum est animarum, quod etiam ipsa argenti natura demonstrare videtur. Quum enim argentum ipsum res candens sit, ductum tamen per planam rei albentis superficiem nigram post se lineam relinquit, ipsa rerum natura tali signo nos cautos reddete, ne proprias conscientias pecuniarum aut argenti amore maculemus.

¶ Est præterea lutum rei quæ ei infigitur retentivum, sicut *simile.* de iumento patet, quod si luto infixum hæserit, nisi adminiculo humano non potest se à luto expedire, sed nocturnis bestis si illic remanserit, efficitur præda. Sic & argentum plerosque solet ad eò tenaciter sibi adglutinare per iniustum iniquæ pecuniæ amorem, ut nisi dei adminiculo speciali, vel iniuste acquisitam pecuniã refundere, vel ab iniquo pecuniæ cessare quæstu nequaquam possint. Huic luto si usque ad vitæ metã inhæserint, quid superest, nisi ut præda dæmonibus efficiantur? Præmebat quondam dei populum in servitute luti & lateris Pharao rex Aegypti, volens sibi civitates ab illis ædificari, Zabuli nimirum typum præferens illaqueantis plerosque sibi subiugatos in hoc argenti luto, ut per avaritiam (quæ servitus est idolorum) illos inhabitet. Præponenda est igitur sapientia, non modò his dictis bonis, quæ extra ipsum hominem esse noscuntur, sed etiam illis bonis quæ corporaliter sunt homini innata. Vnde & consequenter dicit:

super salutem & speciem dilexi eam.

¶ Vbi sapientiam duobus corporis humani bonis iudicat esse præferendam, quorum alterum est bona valetudo, alterum pulchritudo. Et quidem rectè sapientia corporeæ sanitati antefertur, quum sit ipsa vera animi sanitas, & *Animi sanitas, sapientia.* eius recta valetudo. Corporalis sanitas in æqua qualitatum elementarium proportionem consistit, quæ & fortem facit hominem & latum. At verò sanitas mentis in subiugatis per sapientiam sub imperium rationis animi passionibus tranquillam facit mentem, & ad opera sancta & probos mores, fortes & idoneos efficit. Præferenda est denique sapientia pulchritudini seu formæ, quum hæc breuem apud mortales habeat gratiam, sapientia verò permanentem. Vnde scriptum est: Fallax gratia, & vana est pulchritudo. *Prom. v. 6*

tudo, mulier timens deum ipsa laudabitur.

Pulchritudo fragilis ¶ Est enim pulchritudo bonum fragile & fugitium, & ipsa vernalium florum mutabilitate fugatius. Nā quadriūnā febris igniculo discedit. In sola denique carnis superficie consistit. Vnde si homines lynceis (vt aiunt) oculis viderentur, vt visus eorum obstantia penetraret, procul lubidō pulcherrimi cuiusque hominis corpus, introspectis visceribus, turpissimum appareret. Igitur hominem pulchrū videri, non ipsa sui corporis natura, sed spectantium oculorum facit infirmitas.

Pulchritudo dānosa quibusdā ¶ Est etiam pulchritudo bonum exiguum, & infectiuum, se habentis plerūque perniciem accersens. Facere quippe solet aut prædam alienæ libidinis, aut prædonem alienæ castitatis. Superbiam verò atque arrogantiam quis forme comites esse ignoret? Hinc quippe superbienti angelo dicitur: Perdidisti sapientiam in decore tuo. Superbia nempe quæ ex decore nascitur, sapientiam procul à se pellit.

Sapient. 7

HOMILIA ALTERA.

Et proposui pro luce habere illam, quoniam inextinguibile est lumen illius.

¶ In præcedentibus actum est de sapientiæ acquisitione. Hic consequenter dicendum est de sapientiæ utilitate, quæ insinuatur quum dicitur: Et proposui pro luce. Vbi notandum est, quòd sicut animi tristitia tenebra quædam est spiritualis, ita & lætitia rectè lux animæ dicitur. Nam sicut tenebræ sunt causa tristitiæ, dicēte Thobia oculorum lumine iam orbato: quale gaudiū mihi esse potest qui in tenebris sedeo, & lumen cœli non video? sic e contrario causa lætitiæ lux esse dignoscitur.

In sapientiæ bono gaudēdū
Pro. 14.
Simile.
Heb. 10.

¶ Quum ergo dicit: Proposui pro luce habere illam, scilicet sapientiā, perinde est ac si dicat: Statui mihi in sola gaudendum esse sapientiā. Et quidem non ad insipientiam sibi. Non enim huius gaudii extrema luctus occupat. Quin potius huius gaudii fons in hac vita paruus, in futuro crescet in fluuium magnum. Proinde sicut illarum duntaxat stellarum per eclipsem lumen extinguitur, ad quas pertingit umbra terræ, aliarum verò quæ sublimi situ hanc umbram euadunt, lumen eclipsem nescit: sic cupiditates & curæ huius seculi quasi quædam umbræ mentes sapientiæ lumine

fultas

fultas & in sublime prouectas, obnubilare non valēt. Proponat ergo fidelis quisque sapientiā pro luce habere, quoniam inextinguibile est lumen illius. Intrans, inquit, in domum meam, cōquiescam cum illa. Nō enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tēdium conuictus eius, sed lætitiā & gaudium. Vnde & consequenter de sapientiæ fructibus seu vtilitate subiungit:

Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, & innumera bilis honestas per manus illius. Et lætatus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista sapientia, & ignorabam quoniam omnium bonorum mater est.

Rectē quidem omnium bonorum mater sapientia dicitur, quod pariat homini omne bonum, sicut ecōtrariō, in sapientia omnium malorum mater esse dignoscitur. In tribus siquidem consistit omne bonum, quod ab homine potest desiderari, videlicet, In diuitiis seu sufficientia, In honoribus seu gloria, In delitiis & lætitiā. In iis tribus cum securitate possessis, integra beatitudo mentis humanę cōsistit, hæc enim vniuersa bona concludunt.

Quod autem hæc secum afferat sapientia, patet quoad primum quum dicit: Venerūt mihi omnia bona pariter cū illa: hoc est, rerum omnium sufficientia. Vnde & vir iustus filium instituens: Habebimus, inquit, multa bona, si timuerimus deum. Initiū autē sapientiæ timor domini est. Hinc rursus per prophetam dicitur: Diuites eguerunt & esurierunt, inquirentes autem dominum, non deficient omni bono. Sed sapientia est nosse & quærere dominum, ditat autem sapientia humanam mentem, nō quidem terrena adiciendo, sed cupiditates prauas minuendo. Et hæc est vnicuique ad veras diuitias & sufficientiam, via.

Quoad secundum dictum est, Et innumerabilis honestas per manus illius. Vbi honestas pro honore seu gloria ponitur, quæ virtuti & sapientiæ tanquam correspondens præmium cedit, sicut scriptum est: Gloriam sapientes possidebunt. Quantumuis igitur sæuiant mali, sapienti corona nō decideret, præmiū non marcescet. Vnde & per sapiētem quēdam dictum est: Nūquam sic increfcet malitia, quin philosophi (hoc est, amatoris sapientiæ) nomen in honore habeatur. Hęc autem honesta idcirco dicitur innumerabilis, quia

sap. 8.

Sapientia
omnia bona
homini
asserre.Thob. 4.
Sapientia
affert diuitias.sapientia
affert honorem.
Prou. 1.

Seneca

- Sap. 4.* quia sapiētiae præmium ad modum temporalium præmiorum nō numeratur, nec tempore mensuratur, quum finem nesciat. Imperpetuum quippe coronata triumphat.
- Affect*
letitiam. ¶ Quoad tertiū dicitur: Et lætatus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista sapientia. Ergo à contrario sensu, quem antecedens ducit insipientia, in omnibus sibi necesse est tristitiæ causas. Nam etsi interdum gaudet quum male fecerit, & in rebus pessimis exultet, mox tamē risu dolore miscetur, & extrema gaudii luctus occupat. Verum quem antecedit sapientia, non facit quod erubescat, quod ingemiscat, quod cōtrahat rugam, sed id potius operatur, vnde secura quiescat cōscientia, quæ semper sobrio fecunda gaudio, quasi iuge conuiuium est, in cuius gaudio non miscbitur extraneus.
- Pro. 14.* ¶ Porro gaudium hoc, mentem humanam quodammodo facit regnum Dei, dicente Paulo: Nō est regnum dei escæ & potus, sed iustitia & pax, & gaudium in spiritu sancto.
- Pro. 15.* Vnde & inter fructus spiritus rectè gaudium numeratur, *Pro. 14.* Apostolo dicente: Fructus autem spiritus sunt, charitas, gaudium, pax. Nec paruipendendum hoc gaudium, aut viles huiuscemodi delitiæ existimandæ sunt, quum in huius animæ vita consistat. Sicut enim tristitia mors animæ est, sic nimirum gaudium est vita eius, ad quam vitam mens omnis anhelat suspirat desiderio. Sed verum & stabile gaudium nisi per sapientiam haberi non potest. Vnde quum de sapiente quodam dictum esset: Impleuit eum Dominus spiritu sapientiæ & intellectus, mox adiunctum est: Iocunditatem & exultationem thesaurizauit super eum. Copiosa verò sapiēti suppetit materia gaudiorum. Gaudet enim de gratia fidei, de conscientia recti, de solatio spei, prout habes Dominica trinitatis. Gaudet nihilominus de diuina bonitate, & de proximi prosperitate. Lætatus sum inquit, in omnibus.
- Gaudium*
animæ vi
tam esse.
Eccle. 15. ¶ Sed aduerte duo esse genera hominum, quos sapientia non antecedit. Impetuosos, scilicet & desides seu accediosos. Præcipites enim & iracundos nō sapientia, sed stultitia antecedit. Duo enim hæc, festinatio scilicet & ira, vel maximè contraria sunt consilio. Vnde nec iracundi, nec impetuosus ad consilium vtilis sum. Horum enim opposita, vide licet

duo homi
nū genera
absque sa
pientia.

licet n
necess
neglig
Sicut
sic n
necess
sapien
docent
Qu
fitem
¶ Hic o
mus, tu
peranc
inuidia
¶ Quo
qui dic
tem pr
quisqu
accom
poralis
nam g
causas
se. Sed
doctor
pellit.
fugiet
intelle
stis est
eius at
¶ Secu
munic
inuidi
gimus
qui res
pheta
tiant
omnis
Hinc
stus at

licet mentis tranquillitas & deliberatio consulturo sunt necessaria. Porro desides sapientia non antecedit, quòd negligunt sibi prospicere priusquam à negotio obruatur. Sicut igitur eos quos antecedit sapientia, lætitia sequitur: sic nimirum & quos antecedit stultitia, pœnitentiã sequi necesse est. Sequitur eos nihilominus interdum etiam ipsa sapientia, sed sero, dum is qui stultus fuit in culpa, pœna docente sapiens efficitur. Sequitur:

Nota.

Quam sine fictione didici, & sine invidia communico, & honestatem illius non abscondo.

Hic ostenditur qualiter ad sapientiam nos habere debemus, tum in addiscendo, tum in communicando, tum in operando. Debemus etenim illam sine fictione discere, sine invidia cõmunicare, & probatis in morib⁹ eam ostẽdere.

*sapientia
qualiter
addiscẽda*

Quoad primum adverte, quòd ille discit sine fictione, qui dicit sancta intentione, videlicet, ad dei gloriam, salutem propriam, & ad adificationẽ proximorũ. Fictẽ discit, quisquis intentione corrupta sapientiã studio se putatur accommodare: vt verbi gratia, qui intuitu commodi temporalis, aut studio ambitionis, vel propter aucupandam vanam gloriam, (volens vocari ab hominibus Rabbi) vel ob causas consimiles, apparet hominibus sapientiã cultor esse. Sed is nunquam ad sapientiam pertingit, qui sapientiã doctorem spiritum sanctum à se sua vanitate & fictione repellit. Nam vt scriptum est: Spiritus sanctus disciplinã effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quẽ sunt sine intellectu. Et post pauca: Quoniam inquit, renum illius testis est deus, & cordis illius scrutator est verus, & linguã eius auditor.

Mat. 23.

Sapient. 1.

Secundò, necesse est sapientiam charitatis affectu cõmunicare proximo, nec vllaten⁹ illam aliis inuidere. Sine inuidia, inquit, illam communico. In Numeris scriptum legitur, quòd quum quieuisset spiritus dei super duos viros qui remaserant in castris, scilicet Heldab & Medab, & propherarent, suggerereturq; Moyse vt eos prohiberet, Nuntianti respondit: Quid emularis pro me? Quis tribuat vt omnis populus prophetet, & det eis dominus spiritũ suũ? Hinc gaudere se dicit Paulus, etiã si per occasionem Christus annũtiatur, dicens: Dum omni modo, siue per occasio-

*sapientia
qualiter
est commu
nicanda
Num 11.
Exemplũ*

Philip. 1.

nem

IN FESTO

nem, siue per veritatem Christus annūciatur, & in hoc gaudeo, sed & gaudebo.

¶ Et quidem sine inuidia sapientia communicanda est. Et enim thesaurus, qui in plures distributus, nō patitur sui diminutionem, quinimō communicatus accipit incrementū. *Mat. 25.* Seruus enim qui pecuniam domini sui ad lucrum expecterat, & laudem & pecuniam duplicatam à domino accipit, vbi seruus ille qui dominicum talentum ociosum desiderat, increpatus, & pecunia domini sui nudatus est. Docet quoque quippe, & ipsi discimus. Vnde per sapientem quēdam dictum est:

*Alanus
in anti.
lib. 7.
Sapientie
laus exi-
mit.*

Diuitias animi quisquis semel accipit, vltra non eget, imō semel ditatus semper abundat: Quarum rectus amor, possessio nobilis, vsus vtilis, vtilior largitio, fructus abundans. Hæc est gaza poli, cœlique thesaurus, inundans Gratia, quæ doctos ditat, quæ prodiga largos Vult possessor es, & dedignatur auaros. Clausa perit, diffusa redit, nisi publica fiat Labitur, & multas vires acquirit eundo. Non istas depascit opes rubigo, nec ignis Deorat, aut furis minuit surreptio, mergit Naufragium, tollit prædo, depopulat hostis.

¶ Ex iis collige, quid & quantum inter diuitiarum terranarum & sapientiæ thesaurum intersit. Amor, inquit, huius spiritualis thesauri rectus est, dum sapientia ipsa desideratur. Possessio nobilis, quum habetur. Vsus vtilis, dum bene secundum eam viuatur. Largitio vtilior, dum aliis communicatur. Abundans fructus, dum præmium eius recipitur. Vnde etiam beatus Augustinus: Non est, inquit, metuendum ne dare desinat cætera, quum ea quæ data sunt ceperimus impendere: Omnis enim res quæ dando non deficit dum habetur & non datur, nō dum habetur quomodo habenda est.

*sapientia
qualiter
sit vtendum.
Matt. 5.*

¶ Tertio, necesse est sapientiam probatis moribus exprimere. Vnde sequitur: Et honestatem illius non abscondo. Tum enim absconditur, quum in opere non exhibetur. Ad hoc enim datur, vt foras in opera prodeat. Nemo enim accendit lucernam, & ponit sub modio, sed super candela-

labrum,

labrū, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Et iterum: Luceat lux vestra corā hominibus, vt videāt bona opera vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Honestum est igitur, & honore dignum, sapiētiam ipsam foris in opere, aut in doctrina lucere. Ait enim ad Timotheum scribens Apostolus: Qui bene præsunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur, maximè qui laborant in verbo & doctrina.

*Matt. 5.**1. Tim. 5.*

¶ Quia verò sapientiæ thesaurus largitione nō deficit (vt dictum est) & in alios partitus, commoda omnium maxima refert suo possessori, subditur:

In finitus enim thesaurus est hominibus, quo qui vsi sunt, participes facti sunt amicitiae dei, propter disciplinæ dona commendati.

¶ In finitus idcirco sapientiæ thesaurus est, quia exhauriri nequaquam potest. Quò enim thesaurum hunc scrutatus fueris profundius, eò reperies abundantiorē. Nimirum fluuius est à templo sempiternæ diuinitatis egrediēs, maiora semper recipiēs incrementa, de quo Ezechiel scribit, dicens: Ecce aquæ redundantes à latere templi dextro, & mensus est vir qui habebat funiculū in manu sua mille cubitos, & traduxit me per aquā vsque, ad talos. Rursūque mēsus est mille, & traduxit me per aquam vsq; ad genua. Et mensus est mille, & traduxit me per aquā vsque ad renes. Et mēsus est mille, torrentē quem nō potui pertrāsire, quoniā intumuerant aquæ profundi torrētis, qui non potest transuadari. Quis enim cœlestis abyssum sapientiæ sufficiat perscrutari? Altiora (inquit Sapiens) te, ne quæseris, & fortiora te ne scrutatus fueris. Id potius fatagendū nobis est, vt cœlestis aquæ fluentis ad vitam & spiritualē fecunditatem irrigemur. Sumus enim tanquam ligna secus ripas torrentis istius plantata. Vnde & sermo propheticus subiungit, dicens:

*Sapiētiae thesaur⁹ infinitus.**Figura. Exec. 47**Eccle. 3. Sapiētia viuificat. Exec. 47*

¶ Quūque me conuertissem, ecce in ripa torrētis ligna multa nimis ex vtraque parte. Est post pauca viuificam huius aquæ virtutem describit, dicens: Et omnis anima viuens, quæ serpit, quocunq; venerit torrēs viuēt. Vnde & beatus Petrus diuinæ sapientiæ virtutem in dei verbis expertus, quibusdā hominibus, corporeo tantū auditu Christi doctrinam audiētibus & abeuntibus retrorsum, interrogatus

Ioan. 6. rogatus num & ipse velle labire, respōdit: Domine verū
vitæ æternæ habes, & quò ibimus? Hinc & ipse dominus
ait: Qui in monumentis sunt, audiēt vocem filij dei, & qui
Ioan. 5. audierint, viuent. Non enim in solo pane viuit homo, sed
Matt. 4. in omni verbo quod procedit de ore dei. Serpat autē ani-
ma prompto conamine bonæ voluntatis, & pprij arbitri-
nixe, vt cœlestis virtute sapientiæ viuat. Qui enim huius-
sapien. 6. modi thesauro sapientiæ vti fuerint (vt dictum est) partici-
pes facti sunt amicitie dei, propter disciplinæ dona com-
mendati. Amicos siquidē dei & Prophetas ipsa constituunt.
Cōmendantur autem huiuscemodi propter disciplinæ do-
na coram deo, quia videlicet imperitis propter deū veræ
sapientiæ disciplinam dederunt.

*sapientiæ
suppressores.*

*Prou. 11.
Eccles. 6.*

¶ Sunt autē inter eos qui sapientes vulgò dictantur, qui-
dam sapientiæ suppressores, quidam sapientiæ subuersores,
alij autē sapientiæ abusers. Primi sunt ij, qui quum à deo
sapientiæ donum acceperint, nullam eius faciūt commu-
nicationē. Maledicto digni, quia id quod multis profuturum
acceperūt, inutiliter absconderūt sub mole occupa-
tionum terrenarū, vel sub deliciis & pigritiis suæ carnis.
Vnde scriptum est: Qui abscondit frumenta, maledicentur
in populis. Et iterum alio loco: Si vixerit homo multis an-
nis, & nō vtatur bonis substantiæ suæ, de hoc ego pronun-
tio, quòd melior illo est abortiuus. Sapiētia enim abscon-
dita, & thesaurus inuisus, quæ utilitas in vtrisque?

*sapientiæ
subuersores.
similitudo.*

¶ Sapiētiæ subuersores sunt, qui quod sermōne edificat,
moribus impugnant. Et si fortassis interdum adificant alios,
in nullo tamen promouent semetipsos. Fertur apud
eius esse ingenij, quum mellis copiam in fauis repositue-
rit, seipsam inde oblectat & pascit, de reliquo quod su-
perest mellis educit prolem. Quod nisi faceret, mel cor-
rumperetur, & exinde aranei prodirent. Sic nimirum nisi
sapiens seipsum sua doctrina oblectet, & pascat, edificet-
que, scientia sua illi conuertetur in pœnam, non modò in
futuro dei iudicio, sed etiam in vita præsentis per consci-
entiæ stimulum acerbiorē. Sanè de fauis tunc sūt aranei,
quum de sapientiæ dono nil nisi curiositas, & inflatio mē-
tis, & iactantia proueniunt.

*Exod. 33.
Figura.*

¶ In Exodo scriptum legimus, replese deum Beseleel spi-
ritu

ritu
ro, &
ctuar
rem o
terru
hilou
¶ Des
nocer
dacia,
perue
bas in
sanctu
cratifi
dacia
abuti
cōiuiu
quant
illa re
rum d
est atq
miam
cratur
dacia

nim ef
de est,
menda
rum. N
runqu
ponde

ritu sapientiæ & omni doctrina, ad faciendum opus in auro, & argero, & ære, in omnibus quæ requirebatur ad sanctuarii tabernaculi. Quo mysticè nobis innuitur, doctorem esse debere instructum, ut operari nouerit in auro internæ charitatis, & argento honestæ conuersationis, & nichilominus in ære sonora prædicationis.

¶ Denique sapientiæ abusores sunt, qui illam applicat ad nocendum, quia ornât falsa, excusant mala, defendunt mendacia, impugnat vera, præsertim illi qui scripturis diuinis peruersè interpretatis, errores & hereses, quas vulgi auribus inferunt impio sacrilegio, astruere nituntur, spiritum sanctum scripturæ sacræ authorem blasphemâtes, dum sacratissimis ipsius verbis, contra deum dogmatizantes, mendacia sua fulcire conatur. Porro si graue sacrilegium est abuti rebus sacris (quomodo rex Balthasar in prophano cõiuiuo sacratis tẽpli dei vasis abusus fuisse memoratur) quantum grauius est, prophanè abuti verbis sacrantibus, & illa reclamantia in confirmationem & testimoniũ impiorum dogmatũ violenter detorquere? Denique si impium est atque blasphemũ, sanctis ecclesiæ sacramentis blasphemiam aut iniuriã quamlibet inferre, quæ per dei verba sacratur, quantum grauius est ipsis verbis sacratibus ad mendacia & blasphemias abuti?

sapientiæ
abusores.

Dei ver-
bis iniu-
ria.

Danie. 5.

Abuti ver-
bis sacrã-
tibus.

DE SANCTO IOANNE

Baptista, Homilia prima.

Inter natos mulierum nõ surrexit maior Ioanne Baptista. Matt. 11.

¶ Laudet te, inquit Salomon, alienum, & non os tuum. Plerunque enim fidem abrogat auditoribus, qui semetipsum commendat. Porro à turpibus laudari, æquè turpe est, ac si ob turpia lauderis. Non e-

Prou. 27

Laudari

contingit

differen-

ter.

Eccle. 15.

nim est speciosa laus in ore peccatoris. Pudendum proinde est, illis placere quos nolis imitari. A bonis autem commendari & si decorum est, non tamen vsquequaque securum. Nam & ad præcipitium humana laus impellit, & plerunque non verò prouenit iudicio. Solus enim spirituum ponderator est dominus. Prauum est, inquit, cor hominis & inscruta-

Prou. 16

& inscruta-

Iere. 17. & inscrutabile, quis cognoscet illum? Ego Dominus sentiens corda & probans renes. Laus (inquit Apost.) erit vnicuique à deo. Sanè laudator magnus, cuius multū est ambianda laudatio. Non enim quisquis semetipsum cōmendat, ille probatus est, sed quem deus cōmēdat. Neminem enim nisi verè dignum commendat.

*A deo lau
dati in
ve. testa.
Gene. 7.
Num. 12.* ¶ Laudatos à deo antè noui testamenti gratiā in sacris literis reperimus, Noe, Moysen, Dauid, & Iob. Vnde ad *ve. testa.* Noe: Te (inquit dominus) vidi iustum coram me ex omnibus Gētibus. De Moysē verò ait: Si quis fuerit inter vos Propheta domini, in visione apparebo ei, vel per somnū loquar ad illum. At non talis seruus meus Moyses, qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad os loquitur ei. Palam & non per ænigmata deum videt. Porrò de Dauid ait: Inueni hominem secundum cor meū. Nec minorem Iob sanctus à domino laudem accepit, de quo ad Satan loquens ait: Nunquid considerasti seruum meum Iob, quòd non sit ei similis in terra, homo simplex & rectus ac timens deum, & recedens à malo?

Iob. 1.

*A deo lau
dati in
no. test.
Act. 9.
Mat. 8.
Mat. 16
Mat. 11.
Ioannes
præ cæte
ris à Deo
laudat⁹.* ¶ Porrò ab ore incarnati dei, in noui testamēti literis, magnificè commendatos habemus Paulum, perhibētē de illo Christo, & dicentē: Vas electionis mihi est iste. Rursum Centurionē, de quo ait: Non inueni tantam fidē in Israel. Deniq; B. Petrum, cui dicitur: Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui est in cælis. Denique & illam, cui post iteratā repulsam in humili prece fiducialiter perseuerāti dictum fuit à domino: O mulier, magna est fides tua. Verum, omnium horum laudes grandi interuallo antecedit laus illa, quæ eximio sponsi amico præcursori ac testi fideli, venerabili Baptistæ Ioanni, ipso iudice Christo cessit, dum inter cetera quæ coram turbis enumerabat virtutum ipsius præconia, & hoc quod præmissum est tandem ait: Inter natos mulierum nō surrexit maior Ioanne Baptista. Ac suam proximas qua se exinanierat insinuās humilitatē, se solum inter natos mulierum Ioanne maiorem esse, humili modestiā cōtestatus est, dicens: Qui autem minor est in regno cælorum, maior est illo.

¶ Hunc itaque secuti laudamus, qui tantam adhuc mortali

lis à

lis à
ta ill
ipsum
gnun
am
Chri
cum,
go &
(quæ
mi de
tural
uerfa
doctr
henfi
it pr

¶ Do
sunt,
eo vo
mus.
sunt.
Ioan
dei,
rum
mun
ius e
sui E
tater
gelic
¶ Ci
dæx
uent
fuer
non
form
enim
ad S.

lis à deo laudem accepit, tametsi (vt verū fateamur) iuxta illa tam singulariter sublimia virtutū ipsius merita nos ipsum laudare (& si totas animi fibras tendamus vti dignum est) non valeamus. Adsit igitur ipse sui præcursoris, amici, & Baptistæ laudum testis & buccinator altissimus, Christus Iesus filius dei, & donet vnde & ipsi suum amicum, tam egregia à se laude ornatum, laudemus. Age ergo & indubitatis sanctorum Evangelistarum testimoniis (quæ credibilia facta sunt nimis) incomparabilem summi dei amicum prosequentes, ipsius conceptum supernaturalē & miraculosum, gaudiosam natiuitatē, vitæ cōuersationem incomparabili puritate & virtute mirandā, doctrinam denique ipsius, & de saluatore mundi irreprehensibilem testificationem, prout dominus ipse donauit prosequamur.

De sancti Ioannis Baptistæ miranda conceptione.

¶ Dominus, inquit, ab utero vocauit me. Vocat ea quæ nō sunt, sicut ea quæ sunt, & mox etiam quæ non erant vt ab eo vocata sunt, vocantis imperio parent, & dicunt: Adsumus. Ipse enim dixit & facta sunt, ipse mādauit & creata sunt. Nō tamen dixerim ita beatissimum Christi baptistā Ioannem aliquando nō fuisse, quin in illa sublimi mente dei, (omniū quæ sunt & erūt archetypo & exemplari rerum æterno) præuisus extiterit: sed quomodo hunc deus mundo dederit, cōsiderare propositū est. Itaque circa huius conceptum seu ortum beatus Lucas tria vigilanter in sui Euangelij initio descripsit, videlicet, Temporis qualitatem, Parentum ipsius nobilitatem, & de nascituro angelicam annuntiationem.

¶ Circa primum dicit: Fuit in diebus Herodis regis Iudææ sacerdos quidam. Rex hic alienigena, Dominico aduentui attestatur. Prædictum nanque prophetico spiritu fuerat per patriarchā Iacob, & celebri notitia diuulgatū, non auferendum fore sceptrum de Iuda, neque duces de femore eius, donec veniret expectatio gentium. Ex quo enim patres Aegypto exierunt, suæ gētis Iudicibus, vsque ad Samuelem Prophetam, ac deinde Regibus, vsque ad

Esa. 49.

Roma. 4.

Luc. 1.

cōceptio
nis B. Io-
annis tē-
pus.

Gen. 46.

transmigrationem Babylonis, regerantur. Post reditū ve-
rò de Babylone per Pontifices rerum summa gerebatur,
vsque ad Hircanū, regem simul & Pontificem, quo fractis
Antigoni inuidia multis calamitatibus vexato, & ad vlti-
mum ab Herode (cuius patrem ipse de ignobili aduena,
hoc est genere Idumæo sublimem fecerat & ciuē) vi frau-
dis interempto, Iudææ regnum ipsi Herodi iussu Cæsaris
Augusti traditur gubernandum. Cuius trigesimo & primo
anno, iuxta Prophetiam supradictam qui mittendus erat
mundi saluator aduenit.

*Hircan^o
vltimus
Iudæorū
rex.*

*Parētum
B. Ioan.
nobilitas
auita,*

*1. Par. 24
De vice
Abia ex-
ponitur*

*Parētum
B. Ioan.
integri-
tas & iu-
stitia.*

*1. Reg. 18
Iuuenalis*

¶ Circa parentum beati præcursoris nobilitatem dicit eu-
angelista: Quoddam erat sacerdos quidam nomine Zacharias
de vice Abia, & vxor illi de filiabus Aaron, & nomē eius
Elizabeth. Parentum præcursoris nomina, propter eorum
famam celebrē expressit Nec auitam eiusdem præcurso-
ris nobilitatē non solum à parētibus, sed etiam à vetulis
longè antè progenitoribus supprimēdam putauit, quate-
nus ipsi^o futura de aduētū Christi testificatio fide dignior
haberetur. Quoniā verò præcursoris pater Zacharias de
vice Abia fuisse memoratur, aduertēdum est quoddam Dauid
rex & propheta, cupiens diuinum cultum augescere, duo-
rum filiorū Aaron, Eleazar & Ithamar familias, viginti-
quatuor fortibus distinxit, vt ex iis duabus familiis vigin-
ti quatuor sacerdotes selecti, octonis diebus singuli per
vices suas in templo domini solenniter ministrarent. In
quibus familiam Abia de qua Zacharias ortus est, fors
contigit octaua. Tales origine beati præcursoris domini
parentes fuerunt. Quales autem fuerint actione & vita
subdit Euangelista, dicens:

¶ Erāt autem ambo iusti antè deum, incedentes in omni-
bus mandatis & iustificationibus domini, sine querela.
Erant, inquit, iusti antè deum. Non enim omnis qui iustus
est ante homines, etiā ante Deum est iustus. Aliter enim
vident homines, aliter deus. Homo enim videt ea quæ pa-
tent, Deus autem intuetur cor. Verūm (vt quidam ait) fron-
ti nulla fides. Fieri etenim potest, vt aliquis affectata bo-
nitate populari, iustus quidem videatur mihi, iustus autē
antè deū non sit, si iustitia nō ex mentis simplicitate, sed
adulatione simuletur. Beatus autē ille qui in cōspectu dei
est

est iu-
verē
lita,
hibet
¶ Inc
uatio
dicim
gis ce
marū
dam
quere
quē in
ait, sin
cens:
corā h
stus: Q
uocat
etiam
¶ Er n
Vna f
sterili
cessit
Beda
Ioann
lis ort
culi st
fuerit
putas
de spe
pater
¶ Circ
cōseq
dotio
fecun
sum p
titud
quide
dorem
Et hoc

est iustus, qualis erat ille de quo dicere dignatus est: Ecce verè Israelita, in quo dolus non est. Verus, inquam, Israelita, qui deū videt, & videri se nouit à domino, & ipsi exhibet occulta cordis.

Ioan. 1.

¶ Incedentes, inquit, in omnibus mandatis, quoad obseruationem moralium præceptorum legis, quæ Decalogum dicimus. Et iustificationibus domini, quo ad præcepta legis ceremonialia, solutiones videlicet primitiarū & decimarū, & legis illius sacramenta, per quæ suo modo secundum ritum illius temporis homines iustificabantur. Sine querela. Quoad obseruationem præceptorū iudicialium, quæ in conuictu bene ordinant ad proximum. Vel quod ait, sine querela, illud est ad quod hortatur Apostolus dicens: Prouidètes bona non tantum coram deo, sed etiam coram hominibus. Et vnde Sapiens ait: Ne sis multum iustus: Quia plerunque iustitia durior, hominū querelā prouocat. Quæ verò temperata est, ipsa suæ dulcedinis gratia etiam inuidiæ querimoniam vitat. Sequitur:

Roma. 12

Eccle. 7.

Iustitia

quorū dā

onerosa.

Quære

parentes

B. Ioan.

steriles.

¶ Et non erat illis filius. Cuius causa duplex assignatur: Vna specialis mulieri, videlicet, eò quòd esset Elizabeth sterilis. Altera communis vtrique, videlicet, quod ambo processissent in diebus suis. Diuinitus est procuratum (vt ait Beda) vt prouectæ ætatis diūque coniugij fructu priuatis Ioannes parentibus nasceretur, quatenus inopinato prolis ortu, & ipsos donum gratius afficeret, & ceteros miraculi stupor futuri Prophetæ auditores pararet. Deniq; posuerunt omnes qui audierāt in corde suo, dicentes: Quis putas puer iste erit? Ad hæc: Quum deploratis iam dudum de spe prolis, senibus, Ioannes nascitur, nō libidinis esse patet quòd gignitur, sed gratiæ dei.

Luc. 1.

¶ Circa tertium, angelicam scilicet annuntiationē, dicit cōsequenter Euangelista: Factum est autem quum sacerdotio fugeretur Zacharias in ordine vicis suæ antè deū, secundum consuetudinem sacerdotij sorte exiit vt incensum poneret ingressus in templum domini. Et omnis multitudo populi, erat orans foris hora incensū. Per Moysen quidem Dominus vnum constituerat summum sacerdotem, cui mortuo vnum per ordinem succedere iussit. Et hoc ad Dauid vsque tempora seruatū est, à quo plures

Ioan. cō-

ceptio

per ange-

lum nun-

tiatur.

BB ij fieri

Sacerdotes decere castitatē.

fieri (vt diximus) domino nihilominus agente, decretum est, qui vicissim ministrātes, tempore vicis suę singuli castimonie studerēt, domumque suam omnino nō accederent. Vnde nūc Zacharias in ordine vicis suę sacerdotio functus asseueratur. Dum autem dicitur sorte exisse, non putes eum nūc noua sorte electum, quum esset adolens incensum, sed prisca tūc sorte praelectum cum primo ex ordine sui pōtificatus in vicem Abia succederet. Incensum autem in sancta sanctorum à pontifice deferri, expectare foris omni populo, decima die septimi mēsis, lege prescriptum est. Et hęc diem expiationis siue propitiationis vocari, quę apud nos ob varium lunę discursum, à qua menses computāt Hebręi, modo in Septembrem mēsem, modo incidit in Octobrem. Quia scilicet mēsis quo Pascha geritur, & ordine conditionis mundi, & edicto legis anni principium tenet, dicente domino ad Moysen: Mensis iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni. Decima die mensis huius tollat vnusquisque gnum.

Quo die b. Ioan. conceptio nūciatur.

Exod. 11 Diei expiationis mysteriū exponitur.

Hebr. 3.

¶ Huius autem diei Apostolus ad Hebræos scribens, inueniunt: In prius quidem tabernaculum semper intrabant sacerdotes sacrificiorum officia cōsummātes, in secundum autem solus pōtifex, semel in anno non sine sanguine quem offerret. Quibus diei huius mysterium patens, Iesum ostendit pontificem esse verum, qui cōsummatis officij sui diebus, hoc est, impleta dispēsatione carnis, in sanguine proprio cœli secreta subiit, vt propitiū nobis faceret patrē, & interpellaret pro peccatis eorum qui adhuc prę foribus orantes expectant & diligunt aduentum eius. Sequitur:

Nūtiatio nis circumstantias aduerte.

Prout. 3.

¶ Apparuit autem illi angelus stans à dextris altaris incensum. Bene angelus, & in templo & iuxta altare, & à dextris apparet, quia videlicet & veri sacerdotis aduentū, & mysteriū sacrificij vniuersalis, & cœlestis doni gaudium predicat. Nam sicut per sinistram præsentiā, sic per dextrā sepe bona pronuntiantur æterna. Iuxta illud: Lōgitudō dierum in dextra eius, & in sinistra illius diuitiæ & gloria.

Sequitur:

¶ Et Zacharias turbat⁹ est vidēs, & timor irruiit super eū.

At

Ait autem ad illum angelus: Ne timeas Zacharia, quoniã exaudita est deprecatio tua. Tremẽtem Zachariam cõfortat angelus, quia sicut humanę fragilitatis est spiritalis creaturę visione turbari, ita & angelicę benignitatis est paucetes de aspectu suo mortales mox blandiẽdo solari. At cõtra, diabolicę est ferocitatis, quos sui præsẽtia territos senferiat, ampliori semper horrore concutere, quæ nulla melius ratione quàm fide superatur intrepida. Sequitur:

¶ Et vxor tua Elizabeth pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Ioãnem. Deprecationem dicẽs exauditam, partum continuò promittit vxoris. Non quòd ille qui pro populo oblaturus intrauerat, relictis publicis votis pro accipiendis filiis orare potuerit, præsertim quum nemo oret quod se desperat accepturũ. Adeò autem ille iam suæ ætatis, & infœcundæ coniugis memor nasci sibi filios desperabat, vt nec angelo hoc promittenti crederet.

¶ Sed quod dicit, Exaudita est deprecatio tua, pro populi redemptione, significat.

¶ Quòd verò adiungit: Et vxor tua pariet tibi filium, eiusdem redemptionis ordinem pandit, quòd videlicet natus Zacharię filius, redemptori illius populi, pręconis officio sit iter facturus.

¶ Porro meriti singularis indiciũ datur, quoties hominibus à deo nomen imponitur, vel immutatur. Sic Abram quia multarum gẽtium pater erat futurus, Abrahã est vocatus. Sic Iacob, quia vidit deũ, Israel appellari meruit. Sic denique Iosias ob eximię virtutis culmen, nominatus à deo est multò antequam natus. Ioãnes ergo interpretatur in quo est gratia, vel domini gratia.

¶ Quo nomine declaratur, Primò, parentibus eius gratiã (quibus decrepitis fili⁹ nasceretur) esse donatam. Deinde ipsi Ioanni, qui magnus corã domino futurus, & adhuc ex vtero matris spiritus sancti sit munere ditãdus. Postremò etiam filiis Israël, quos ad dominum deum ipsorum erat cõuersurus. Quid autem ex hac gratia prouenturum sit aduerte. Sequitur enim:

¶ Et erit tibi gaudium & exultatio, & multi in natiuitate eius gaudebunt. Meritò gaudet pater, quòd vel in senectatatum, vel talis gratiæ receperit filiũ, gaudent & alii, qui

Sic differunt angelus bonus & malus

Quid orauerit zacharias.

Quid nomina à deo quibusdam imposta velut Gene. 17. Quare 10. vocat⁹ sit

Matt. 3. bus inauditum eatenus regni cœlestis Euāgelizaturus se ingressum, dicens: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum.

Luc. 2. ¶ Aduertendum est autem, quod nato præcurfore multi gaudent: nato verò domino, annuntiat angelus gaudium magnum quod erit omni populo. Quia videlicet hic salu-
lutem multis prædicare, ille omnibus qui velint, aduenit donare. Qualis autem per diuinæ gratiæ effectum in semetipso, is qui prænūciatur puer futurus sit, ostēdit, quum subdit:

¶ Et erit magnus coram domino, & vinum & siceram nō bibit, & spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ. Sanè coram domino magnæ virtutis est, prædicantē in deserto cœlestia gaudia terrenas ex toto spreuisse delicias, cuius ordinem magnitudinis ipse qui proposuit angelus subsequenter exponens: Et vinum, inquit, & siceram non bibit. Sicerca (vt ait Beda) interpretatur ebrietas, quo vocabulo Hebræi omne quod inebriare potest poculum, siue de pomis, siue de frugib^o, seu de qualibet alia materia confectum, significat. Propriū verò in lege Nazarœorum erat, vino & sicerca tempore suæ cōsecrationis abstinere. Hinc Ioannes, Sampson, & Ieremias, ceteriq; tales, vt semper Nazaræi, id est, sancti manere possent, semper iis satagunt abstinere. Decet enim vas cœlesti gratiæ micipatū, à seculi illecebris castigari. Nec vino in quo est luxuria inebriari eum, qui musto spiritus sancti desiderat impleri. Vnde rectè Ioāni cui vini ebrietas tollitur, gratia spiritus cumulatur. Quo tunc primū (sicut prædictū erat) se repletum monstrauit, quum intrante matre domini Maria, ipse in vtero genitricis exultauit, & præcurfionis suæ cognoscens officium, domini (quantum potuit) euangelizauit aduentum.

¶ Erat, inquit, magnus coram domino. Aduerte nonnullos magnos esse in oculis propriis, & despicabiles ob hoc corā deo, qualis Saul fuisse memoratur. Alios paruos sibi, magnos verò esse coram domino, quomodo David. Rursus magnos quosdam diuitiis & potentia corā hoc mundo, sed quia sunt maligni, ad nihilum deducti sunt in cōspectu dei. Denique paruos quosdā & despicabiles: imò

prorsus

Sicerca

*Num. 6.
Iud. 13.*

Ephes. 5.

Luc. 1.

*Magnos diuersi-
modo
quosdam
esse.*

1. Reg. 15

2. Reg. 6.

pron
no.
mag
¶ Et
ru
Qu
fide
deu
dom
lix p
dicis
fatio
ctu f
bo r
peti
pet
teri
ros f
nim
¶ Vt
dent
Cor
zum
re. P
fici
uis i
per
uit.
neq
su c
Ioan
sent
nè f
inq
am
ord
tion
stur
¶ V

prorsus ignotos in hoc mundo, magnos esse coram domino. Ioannes verò & coram domino & coram hominibus magnus fore nuntiat. Vnde sequitur.

¶ Et multos filiorum Israël conuerteret ad dominum deum ipsum. Et ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Helie.

¶ Quum Ioannes qui Christo testimonium perhibens in eius fide populos baptizabat, dicitur filios Israël ad dominum deum ipsorum conuertisse, patet profecto Christum esse dominum deum Israël. Bene autem in spiritu & virtute Helie præcedere dicitur, quia sicut ille præco venturi est iudicis, ita hic præco factus est redemptoris. Vnde & conuersatione prorsus simillima, ambo deserta sequuti, ambo victu sobrii, ambo vestitu inculti, cinctu ambo despecti, ambo regis & reginæ vesaniâ tolerant. Ille Iordanem cælum petiturus diuisit, Hic ad lauachrum salutare quo cælum petatur homines conuertit. Hic cum domino versatur in terris, ille cum eo manifestatur in gloria. Quomodo multos filiorum Israël conuersurus sit ad dominum deum ipsum, prosequitur angelus, dicens:

¶ Ut conuertat corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam iustorum, parare Domino plebem perfectam. Corda patrum in filios conuertere, est spiritalem sanctorum antiquorum scientiam populis prædicando infundere. Prudentia verò iustorum est, non de legis operibus iusticiam præsumere, sed ex fide salutem querere. Vt quantum in lege positi, legis iussa perficiant, gratia se tamē Dei, per Christum saluandos intelligant. Iustus enim ex fide uiuit. Et petrus de iugo legis ait: Quod neque patres nostri, neque nos portare potuimus, sed per gratiam Domini Iesu credimus saluari. Qua prudentia, quia increduli & per Ioannem imbuti, & per Heliam sunt imbuendi, recte hæc sententia quæ de Ioanne per angelum dicta est, iisdem penè syllabis est de Helia per Malachiam prædicta. Parare, inquit, Domino plebem perfectam. Quia enim Zachariam pro plebe supplicatē dixerat exauditum, docet quo ordine plebs eadem saluari & perfici debeat, ad prædicationem videlicet Ioannis pœnitendo & credendo in Christum.

¶ Ut autem maiori miraculo futura præcursoris gratia

*Ioan. cum
Helia si-
militudo.
Mala. 4.
4. Reg. 1.
3. Reg. 19
4. Reg. 1.
Mat. 17.*

*Prudentia
iustorum
quæ sit.*

*Roma. 1.
Act. 15.*

Mala. 3.

commendaretur, increduli patris diffidentia punitur. Vnde subdit Euangelista:

*Zacharias
as diffidēs
taciturni
tate puni
tur.*

¶ Et dixit Zacharias ad angelum: Vnde hoc sciam? Ego enim sum senex, & vxor mea processit in diebus suis. Ob altitudinem promissorum hæsitans, signum quo credere valeat inquit, cui sola angeli visio & alloquutio, loci præterea, atq; temporis dignitas, & ipsa angeli dei iis quæ ad dei gloriam, & humani generis salutem spectabant annūtiatio, plenariè fidem facere debebant. Vnde meritam diffidentia suæ tacendo pœnam luit, cui taciturnitas eadem & signum fidei quæsiuit, & infidelitatis esset pœna quam meruit. Sequitur ergo:

¶ Et respōdēs angelus dixit ei: Ego sum Gabriel qui adhuc ante deum & missus sum loqui ad te, & hæc tibi euāgelizare. Et ecce eris tacens & non poteris loqui vsque in diem quo hæc fiant, pro eo quòd nō credidisti verbis meis quæ implebuntur tēpore suo. Vult intelligi, quòd si homo talia promitteret, impunè signum flagitare liceret, at quum angelus promittat, iam dubitari non deceat. Datque signum quod rogatur, vt qui discredendo loquutus fuerat, iam tacēdo credere discat. Sanè angelus se & ante deum adstare & ad euangelizandum Zachariæ missum esse testatur, quia & quum ad nos veniunt angeli, sic exterius implent ministerium, vt tamen nunquam desinit interius per cōtemplationem. Et mittuntur igitur & adstunt, quia etsi circumscriptus est angelicus spiritus, summus tamè spiritus ipse qui deus est, circumscriptus nō est. Angeli itaque, & missi & ante ipsum sunt, quia quolibet missi veniunt, intra ipsum currunt.

*Angelos
ante deū
adstare.*

Sequitur visionis angelicæ & taciturnitatis Zachariæ manifestatio.

¶ Et erat plebs expectans Zachariam, & mirabatur quòd tardaret ipse in templo. Egressus autem non poterat loqui ad illos, & cognouerūt quòd visionem vidisset in templo. Et ipse erat innuens illis, & permāsit mutus. Et factum est vt implerentur dies officii eius, & abiit in domum suam. ¶ Patet ergo quòd pontifices vicis suæ tempore, templi tantum officiis mancipati, non solm à complexu vxorū, sed

sed ad
Vbi n
uire i
Quia
rebi
batur
spirit
altari
dum,
¶ Post
dies f
nem
Cale
porte
tum e
quinc
lum e
norat
gem
nes e
offer
Bapu
dos l
porte
bant
prop
offer
ab an
erat h
¶ Et o
mih
briun
ne qu
dit E
nis, e
litati
det o
cultu
nitric

sed ab ipso quoque domorū suarum abstinebāt ingressu. *duertāt sacerdotes*
 Vbi nostri tēporis sacerdotibus quibus semper altari ser-
 uire iubetur, perpetuō seruādē castitatis exemplū datur.
 Quia enim tūc sacerdotalis ex stirpe Aarō successio que-
 rebatur necessariō, tempus substituendæ prolis procura-
 batur. At quia nunc non carnalis successio, sed, profectio
 spiritualis quaritur cōsequenter sacerdotibus v̄t semper
 altaribus queant assistere, semper ab vxoribus continen-
 dum, semper castitas obseruanda præcipitur. Sequitur:
 ¶ Post hos autem dies concepit Elizabeth vxor eius, post *Chrysof.*
 dies scilicet officii Zachariæ completos. Secundum Ioan- *Notatē-*
 nem Chrysof. gesta sunt hæc mense Septembri, Octauo *pus cōce-*
 Calend. Octobris, incipiente luna vndecima, quando o- *ptionis.*
 portebat ludæos ieiuniū Scenophegiæ celebrare, & inuē- *eius.*
 tum est ipsa die octaua Calendarum Octobrium esse æ- *Ioan. 3.*
 quinoctium, vbi est inchoatio noctis maior quā lucis. Il-
 lum enim oportet crescere, inquit, me autem minui. Mi-
 norata etenim fuerat lux à tenebris, quum secundum le-
 gem ludæi adhuc sacrificia deo offerebāt, in qua & Ioan-
 nes conceptus est. Hæc enim quæ pro peccatis populi ante
 offerebantur, iam cessare oportebat, quum Ioannes, id est
 Baptistes cōciperetur. Et ideo Zacharias pater eius sacer-
 dos ludæorum emutuit, quia iam cessare, & emutescere o-
 portebat sacrificia eorum, quæ pro peccatis populi offere-
 bantur. Veniebat enim is, qui solus sacerdos, de agno suo
 proprio immolato, sacrificium Deo pro peccatis omnium
 offerret. Nec frustra in die ieiuniorum & afflictionis est
 ab angelo præcursoris prædicta conceptio, quia per ipsum
 erat hominibus afflictio pœnitentiæ prædicāda. Sequitur:
 ¶ Et occultabat se mensibus quinque, dicens: quia sic fecit
 mihi Dominus, in diebus quibus respexit auferre oppro-
 brium meum inter homines. Quanta sanctis cura sit,
 ne quid turpe de quo erubescere debeant admittant, ostē-
 dit Elizabeth, quæ & de ipsis quæ accipere cupiebat do-
 nis, erubescit. Et licet de ablato gaudeat opprobrio steri-
 litatis, de partu tamen in ar-
 ti atate verecūdatur. Sed pu-
 det onus matris, quandiu latet honor prolis. Nam quæ oc-
 cultabat se quia conceperat filiū, iam intrāte beata dei ge-
 nitricæ, clamosa exultauit, quia Prophetam erat paritura.

DE GAUDIO-

IN FESTO
DE GAUDIOSA B. IOAN-
nis natiuitate.
HOMILIA SECVNDA.

Narrationis ordine post premissa consequenter dicendum est de duobus. Primò, de beatissimi patris cursoris Christi gaudio natiuitate. Secundo, de vita ipsius incomparabili sanctitate.

¶ Circa primum tria describit Euangelista, videlicet Primò, nondum nati infantis mirabilem exultationem. Secundo, sanctę matris eius afflationem. Tertiò, sanctę proliis hanc lucem æditionem.

¶ Circa primum aduerte, quęadmodum sacer infans natus in vtero suę genitricis, propter domini præsentiam in vtero virginali mirabiliter exultauit. Vnde dicit Euangelista: In diebus illis exurgens Maria abiit in moztana cum festinatione in ciuitatē Iuda. Cum festinatione, inquit, quia diu in publico videri displicebat. Dina enim oriosa & curiosa videre volens & videri, vagabunda in publico, rapta & corrupta est. Maria verò nō sic, quę nesci maluit quàm vt videretur in publico morari. Et quia cognouerat angelo nuntiãte cognatam suam Elizabeth magno dei munere mirabiliter in senectute post longam sterilitatem filium concepisse: ideo non quasi dubia de oraculo, nec incredula de exemplo, sed læta, & cognata sua congratulatura, hanc studio sincerae charitatis inuisit.

¶ Et intrauit in domum Zacharię & salutauit Elizabeth. Non dicit quòd salutauerit Zachariam. Ipse enim mutus erat, nec decebat virgineum pudorem cum viro nutibus occupari. Venit Maria ad Elizabeth, Dominus ad Ioannē. Futurum quippe erat, vt fidelem prædicationem & baptismum Ioannis aliquando commendaturus dominus, ipse ad Ioannem baptizandus veniret.

¶ Et factum est vt audiuit salutationem Marię Elizabeth, extulauit infans in vtero eius, Domini præsentiam (vt dictum est) in vtero cognoscēs. Super quo beatus Ambrosius ait: Vocem prior Elizabeth audiuit, sed Ioannes prior gratiam sensit. Illa Marię, iste domini sensit aduentum. mina

Gene. 34.

Mat. 3.

mina
illi in
spiritu
¶ Quo
pro
spiritu
mate
filius
reple
¶ Et e
mulie
qui D
insup
bene
& cur
¶ Et v
Non
se co
profe
hoc fi
bi sci
cre
Plan
tus e
geba
exult
¶ Ecc
ribus
prius
pit, q
vbi d
foret
præd
¶ Et b
que d
am, G
ata, i
dote
ti no

mina mulieris, & pignus pignoris. Ista gratiam loquuntur, illi intus operantur. Et duplici miraculo properat matres spiritu paruulorum.

¶ Quoad secundum, videlicet sanctae matris afflationem prophetalem, dicit consequenter Euangelista: Et repleta est spiritu sancto Elizabeth. Exultauit infans, & repleta est mater. Non prius mater repleta est quam filius, sed quum filius esset spiritu sancto, (sicut angelus ante promiserat) repleuit & matrem.

¶ Et exclamauit voce magna & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Iste est fructus qui Dauid Patriarche sub iureiurando promittitur. Aduerte insuper, quod eadem voce Maria ab Elizabeth, qua a Gabriele benedicatur, quatenus & angelis & hominibus veneranda, & cunctis merito foeminis preferenda monstraretur.

*Marie
fructus Da
uid quoddam
iuramento
promissus.*

¶ Et vnde hoc mihi ut veniat mater domini mei ad me? Non quasi nescia perquirat quod nimirum spiritus sancti esse cognoscit, se videlicet a matre domini ad pignoris sui profectum salutari. Sed miraculi nouitate percussa, non hoc sui meriti, sed muneris fatetur esse diuini. Sed vnde tibi scire datur hanc domini matrem esse, quum caeleste secretum ipsa sibi quae sola nouerat domini mater seruaret. Plane propheterico spiritu quo extunc infans Ioannes afflatus etiam mater eius dei matrem Mariam agnouit. Intelligebat enim propter domini praesentiam, vteri sui fructum exultare.

¶ Ecce enim ut facta est, inquit, vox salutationis tuae in auribus meis, exultauit in gaudio infans in utero meo. Quae prius occultabat se, quia conceperat filium, iactare se cepit, quia generabat prophetam. Et magna voce clamauit, ubi domini sensit aduentum, digna quae omnium prima foret diuinae incarnationis sacramentum agnoscere & praedicare.

*elizabeth
prima in
carnationis
mysterium
praedicit.*

¶ Et beata, inquit, quae credidisti, quoniam perficientur ea quae dicta sunt tibi a domino. Vides non dubitasse Mariam, sed credidisse, & ideo fructum fidei consequutam. Beata, inquit, quae credidisti. Verè beata, & Zacharia Sacerdote praestantior, quoniam ille angelo filium promittenti non credidit. Haec etiam salua virginitate sua conce-

*fides Ma
riam maior
quam Za
chariae.*

pturam

pturam se parituram inaudito miraculi genere, non hæc
tauit. Vera nimirum Abrahæ non modò secundum carnem,
sed quòd longè præstat, secundum fidei imitationem filia,
cui quum ea quæ secundum humanam rationem profus
impossibilia videntur, pollicerentur à Deo, non infir-
matus est fide, sed sicut scriptum est, credidit Abraham
Deo, & reputatum est ei ad iustitiam. Non secus hæc Abra-
hæ filia, quæ prius fide Christum quàm carne concepit,
fide beator quàm filio: nisi enim credidisset, non conce-
pisset. Nec mirum Dominus redempturus mundum ope-
rationem fidei inchoauit à matre, vt per quam salus om-
nibus parabatur, ipsa prima fructum salutis à pignore per-
ciperet.

Rom. 4.

¶ Aduertendum proinde, quanta Elizabeth animam gra-
tia Maria intrate ditauit, quàm simul de præterito, præsen-
ti, atque futuro, per prophetiæ spiritum illustrauit. Dicens
enim beata quæ credidisti, aperte indicat, quia verba ange-
li quæ dicta ad Mariam fuerat, (vt supra dictum est) per spi-
ritum agnouerat. Atq; subiungens, Perficientur ea quæ di-
cta sunt tibi à domino, quæ etiam sequerentur in futuro
præuidit: matrem verò domini sui nominans, quia redem-
ptorem humani generis in utero portaret, intellexit.

¶ Quoad tertium, videlicet, sancti præcursoris in hanc lo-
cem æditionem, sanctus Euāgelista primò insinuat matris
Christi præsentiam. Secūdò, describit ipsam natiuitatem.
Tertiò, muto patri sermonis restitutionem.

¶ Circa primum dicit: Mansit autem Maria cum illa quasi
mēsis tribus, & reuersa est in domum suam. Sexto men-
se à conceptione beati Ioannis concepit Maria Christum
& aliquod euolutis diebus abiit visitare cognatam suā eli-
zabeth, & māsit apud eam tribus mensibus. Ex quibus col-
ligitur tam diu mansisse Mariam apud illam, donec partus
tempore completo præcursoris filii sui, propter quam ma-
ximè venerat, natiuitatem videret.

Impletio- ¶ Circa secundum (id est, ipsam B. Ioannis natiuitatem) di-
nis verbū cit Euāgelista: Elizabeth autem impletum est tempus pa-
iustis at- riendi, & peperit filium. Verbum impletionis sancta scri-
tribus. ptura in bonorum tantum ortu, vel obitu ponere consue-
uit, quorum vitam perfectionis plenitudinem habere si-
gnificat.

gnificat. Vnde hic dicitur, Elizabeth impletum est temp⁹ pariendi. Et alibi: Impleti sunt dies Mariæ vt pareret. Itē *Luc. 2.* & illud: Impleuit Salomon ædificare domum domini. Itē, Defunctus est Abraham, vel aliquis alius patrum, senex & plenus dierum. Et postquam venit plenitudo temporis, misit deus filium suum. At cōtrā inanes & vacui sunt dies impiorum, & viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos.

¶ Et audierunt vicini & cognati eius, quia magnificauit dominus misericordiam suam cum illa, & cōgratulabantur ei. Vbi Ambrosius: Habet sanctorum æditio lætitiā plurimorum, quia cōmune est bonum. Iustitia enim communis est virtus. Et ideo in ortu iusti futuræ vitæ insigne præmittitur, & gratia sequitur virtutis, exultatione vicinorum præfigurante signatur. Impletum est ergo quod prædixerat angelus: Multi in natiuitate eius gaudebūt. Peculiariter nihilominus gaudium prænuntiauerat patri dicens: Et erit tibi gaudium & exultatio. Quod qualiter sit impletum, Euangelista declarat in sequentibus.

¶ Et factum est, inquit, in die octauo venerunt circumcidere puerum, & vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respōdens mater eius, dixit: Nequaquam, sed vocabitur Ioannes. Hoc nomen non à marito iam muto, & ideo vocabulum filij exprimere nō valēte, sed spiritus sancto reuelante, didicerat, quòd ab angelo Zachariæ antè fuerat nuntiatum.

¶ Sequitur: Et dixerunt ad illam, Quia nemo est in cognatione tua, qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius quem vellet vocari eum. Et postulās pugillarem, scripsit dicens: Ioannes est nomē eius. Et mirati sunt vniuersi. Ioannes, inquit, est nomen eius. Hoc est: Non ei nos nomen imponimus, qui à deo iam nomē accepit. Habet vocabulum suum quod agnouimus, non quod elegimus. Et bene additur, quia nemo est in cognatione tua, qui vocetur hoc nomine, vt intelligas nomen nō generis esse, sed vatis.

¶ Circa tertium, scilicet muto patri sermonis restitutionem, prosequitur Euangelista dicens: Apertum est autem illico os eius & lingua eius, & loquebatur benedicēs deū.

Et

zacharie Et factus est timor super omnes vicinos eorum. Qui avor
lingua so- clamantis in deserto est nata, merito est lingua patris so-
luta. luta. Neque patrem à laude silere decebat, qui verbi præ-
 cone sibi nato gaudebat. Quippe cui labia quæ increduli-
 tas vinxerat, fides iam soluit. Et mirati sunt vniuersi. Vi-
 derant enim mirabilia circa natum puerum, ad memori-
 reuocantes angelicum in sanctis sanctorum loco, soleant
 etiam die de prole nascitura oraculum, increduli pœnam
 patris, vtriusque parentis consensum in extraneū filij vo-
 cabulum, & mirabilem videntes spiritu sancto adflati pa-
 tris linguæ solutionem.

¶ Et super omnia montana Iudææ diuulgabantur omnia
 verba hæc. Et posuerūt omnes qui audierūt in corde suo,
 dicentes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus domini
 erat cum illo. Vnum Zachariæ silentium non ipsi tantum
 quum datur ad pœnam incredulitatis & signum credendi
 proficit, sed & quum aufertur, omnes vicinos eius mirace-
 lo & timore stupefacit. Omnia circumquaque môtana, si-
 ma nati prophetae perfundit. Omnes qui audire poterat,
 ad perquirendū diligentius pueri qui natus est modū sta-
 tūmq; sollicitat, vt his videlicet & huiusmodi futur^o Chri-
 stus propheta comēdetur auspiciis, itérq; (vt ita dixerim)
 præcursori veritatis præcurrentia signa præbeant.

¶ Et Zacharias pater eius impletus est spiritu sancto, &
 prophetauit, dicēs: Benedictus dominus deus Israel, & ce-
 tera quæ sequuntur. Quâta superni muneris est largitas,
 si prompta sit fidei nostræ pietas ad accipiendū. Ecce lo-
 quela quæ sola est ablata diffidenti, cum spiritu prophetie
 est restituta credēti. Visitauit autem dominus plebem suā
 quasi longa infirmitate tabescentem, & quasi venditā sub
 peccato, vnici filij sui sanguine redemit. Visitasse autē &
 redemisse dicitur plebem suā, non quia hæc veniēs suam
 inuenit, sed quia visitando suam fecit.

De secundo principali, videlicet, de vitæ beati
 Ioannis incomparabili sanctitate.

¶ Quum vitæ & operum sancti præcursoris domini mo-
 derator fuerit ipse spiritus sanctus, quo adhuc ex vtero
 matris suæ repletus fuit, non vulgare post talia initia vitæ
 sanctita-

zacharie
silentium
quantum
valuerit.

Visitauit
deus ple-
bem suā.

sancti
 nos ac
 nem, i
 uida i
 do e
 quib
 solum
 in qua
 erat p
 solatio
 ta peti
 seruar

¶ Hinc
 cresce
 ad die
 prædic
 erat, s
 litudo
 iuueni
 stollar
 tranfig
 dura c
 Matth
 ¶ Ipse
 camel
 autem
 tus de
 cilic
 suos, s
 na pel
 mores
 sibi vt
 præbi
 ipse e
 tis rec

sanctitatem expectandā putemus. Vnde nec vsque ad annos adoleſcētiæ religioſam diſtulit aſſumere cōuerſationem, imò adhuc ſub puerilibus annis cōſtitutus, ſed pro- uida iam nūc mente grandæuus, fugiēs eius quæ in mundo eſt concupiſcētiæ corruptionem, relictis parentibus, quibus vnicus erat, & amplo patrimonio quod ad ipſum ſolum ſpectabat, & ſacerdotali atque pōtificali dignitate, in qua hereditario iure pōtificis vnicus filius ſucceſſurus erat patri, conciuium denique conſortio, & omni prorsus ſolatio ſocietatis humanæ, ſolitariā vitam ducturus deſerta petiit, vt animam ſuam incōtaminatam deo templum ſeruaret. Vnde canit de eo eccleſia:

Antra deſerti teneris ſub annis,
Ciuum turmas fugiens petiſti,
Ne leui ſaltem maculare vitam
Famine poſſes.

Hinc beatus Lucas poſt prædicta ſubiecit: Puer autem creſcebat & cōfortabatur ſpiritu, & erat in deſertis vsque ad diem oſtēſionis ſuę ad Iſrael. Quia enim (vt ait Beda) prædicator pœnitentiæ, & regni cœlorum præco futurus erat, ſpiritus ſanctus opportunum & iuſtū ratus eſt, vt ſolitudinis aſpera ſequatur, & quo liberius atque efficacius iuuenis auditores ſuos à mundi illecebris erudiendo ſuſtollat, ipſe etiam primæuam ſquallidus in deſertis vitam tranſigat. Nihil quippe admiserat in corpore, quod ad eò dura caſtigatiōe piaret. Porro modum vitæ eius beatus Matthæus deſcribens, ait:

Ipſe (nimirum Ioannes) habebat veſtimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos ſuos. Eſca autem eius erat, locuſtæ, & mel ſylueſtre. Verè talis habitus decebat eum, veſtimentum de pilis camelorū, id eſt, cilicium durum & aſperū, & zona pellicea circa lumbos ſuos, ſicut & Heliam, de quo ſcriptū eſt: Vir piloſus, & zona pellicea accinctus renibus. Tales enim vtriuſq; fuerūt mores, & zelus auſterus, taliſque vita, quę nō indulgebat ſibi vt eſſet remiſſior. Prædixerat enim de eo angel^s: Ipſe præbit ante illum in ſpiritu & virtute Helię. Et dominus ipſe enumeratis ad turbas virtutū eius inſignis, Et ſi vultis recipere, inquit, Ioānes ipſe eſt Helias, ſpiritu videlicet

Ioannes
ſub tene-
ris annis
vt omnia
reliquit.
2. Pet. 5.

Matt. 3.

Ioannes
habitus
& viſ^o.

1. Reg. 4.

&

Mat. 11. & virtute. Zonam pelliceam habebat circa lumbos, quia
 carnem suam crucifixit cum vitiis & concupiscentiis, quod
Gala. 5. eorum esse proprium qui sunt Christi, Apostolo attestare
 didicimus. Porro quod mel sylvestre & locustas comeditse
 memoratur, habitatori solitudinis congruum est, ut non de-
 litias ciborum, sed necessitatem humanæ carnis expleat.
 Denique vitam conuersationemque eius dominus ipse com-
 mendans, turbis loquens ait:

Mat. 11. ¶ Quid existis in desertum videre, (vbi tum Ioannes age-
Ioannis bat) arundinem vento agitatam? Non utique, quia à vito
conuersa- flexus non est, nec inani gloria cessit, & pro nihilo habuit
tio a chri- popularem auram, quando existimante populo & cogita-
sto com- tribus omnibus, in cordibus suis de eo, ne forte ipse esset
médatur. Christus, imò & per solenes nuntios (sacerdotes scilicet
Luc. 3. & Leuitas) ad ipsum ab Hierosolymis destinatos, interro-
IOAN. 1. gantibus an ipse esset Christus, veritatem confessus est, quia
 non sum ego Christus.

¶ Sed quid existis, inquit, videre, hominem mollibus ve-
 stitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum
 sunt. Ac si dicat: Non cœlesti, sed terreno regno militat hic
 qui pro deo perpeti aspera refugiunt, sed solis exterioribus
 dediti, præsentis vitæ molliciem & delectationem qua-
 runt. Nemo ergo existimet in luxu atque studio vestium
 peccatum deesse, quia si hoc culpa non esset, Ioannem do-
 minus de vestimenti sui asperitate non laudasset. Quan-
 uis etiã mollibus esse vestitos per significationem adula-
 tores rectè dixerimus: Ioannes enim hominibus adulan-
 do, aut eorum dissimulando peccata placere non cupie-
 bat. Herodem quippe terræ regem arguit, dicens: Non li-
 cet tibi habere uxorem fratris tui. Ioannes enim non in
 domo, sed in carcere regis erat. Verùm homines mollibus
 vestiti, adulescentes scilicet, qui regum suorum adulantur
 peccatis, tractabiles, atque suaves dominatoribus eamquam
 beneficiis, quum sint iniqui, sicut Herodes patrator adul-
 terij, ecce in domibus conuiuij circa latera regalia come-
 dunt & bibunt. Ioannes autem spinosus & aspero vestitu
 armatus, ita ut palpari non posset, quum sint verba sapien-
 tum quasi stimuli, hic talis extra conuiuium in carcere clau-
 sus est, nec aliter admittitur in illas domos regum, nisi

Mollibus
vestiri,
moraliter.

Mar. 6.

Ioannis
habitus
asper mo-
raliter.

Ecclès. 12

ita vt afferatur caput in disco. Sequitur:

¶ Sed quid existis videre, Prophetam? etiam dico vobis & plusquam prophetam. Et ita esse, mox probat dicens: Hic est enim de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te. Quasi dicat: Ioannes ante faciem meam officium agit angeli. Quod nimirum longe excellit officium Prophetarum. Angelorum nempe officium est, non solum res venturas nuntiare, verum etiam ad certas mitti personas, per quas oportet res ipsas administrari, & eorum corda disponere colloquij sui preparatione, qui digni sunt operatione diuinitatis, ad quem oportet per fidem (per quam iustus viuit) familiariter peruenire. In hoc officio primi post verbum promissionis fuerunt illi tres angeli, qui apparentes Abraham in figura sanctae trinitatis, hospitio eius fuerunt recepti, loquente in ipsis domino, ac dicente: Reuertens veniam ad te tempore isto, vita comite, & habebit filium Sara vxor tua. Nouissimus autem angelorum, qui eiusdem promissionis administratorij fuerunt, Gabriel ad Mariam missus est virginem, vt eius mentem prepararet annuntiatione ista. Ecce concipies & paries filium.

¶ Porro prophetarum officium fuit, promissionem eadem, suae aduentum eius absque certis praenuntiare personis. Ex exempli gratia: Audite, inquit Esaias, domus David: Ecce virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel. Neque iste, neque quisquam alius prophetarum ad certam aliquam personam missus est, vt tale quid euangelizaret, nisi iste plusquam propheta Ioannes, qui ad hoc missus est, vt praesentem Christum hominibus digito demonstrans, viam ante faciem eius ipsa demonstratione prepararet. Per hanc excellentiam Ioannes plusquam propheta est, & angelus est.

¶ Potest etiam B. Ioannes angelus appellari alias ob causas. Primo videlicet, quod angelicam habuerit puritatem nihil carnalium voluptatum aut mundanarum rerum concupiscens, sed mente caelestis & omnino spiritualis fuit. Secundo, propter angelicam actionem, purgando videlicet homines per poenitentiae praedicationem, illuminando per veram in Christum fidem, & perficiendo seu accendendo per sinceram dei & proximi dilectionem. Tertiò, propter ange-

Malac. 3

Angeli officium aliud est quam prophetarum.

Gene. 18.

Luc. 1.

Prophetarum officium.
Esa. 7.

Ioannes quare angelus.

licam charitatē. Facit quippe deus angelos suos spiritos,
& ministros suos ignem vrentē. Calor enim diuinę dile-
ctionis in Ioanne, rerum omnium terrenarū vestimenta
ipsum fecit abiicere, vt dicere potuerit cū propheta: Re-
liqui domum meā, dimisi hęreditatem meā. Nam etsi de-
derit homo omnem substantiā domus suę pro dilectiō-
ne, quasi nihil despiciet eam. Quarto, propter promptam
administrationem. Omnes enim administratorij spiritus
sunt. Sic enim beatus Ioannes homo fuit missus a deo, vt
legationem sibi diuinitus in prædicādo, in testificādo, in
baptizando, iniunctam impletet.

¶ Denique Christus ipse omni puritate & sanctitate vene-
rabilem B. Ioannis cōuersationem cum sua vita, quā secū-
dum dispensationē misericordię suę inter homines age-
bat) cōferens & quasi demirās, ait: Venit Ioannes baptista
nō manducās neq; bibens, & (vt Bernardus ait) planē nec
vestitus (ceterorū videlicet hominū more) & dicunt, Dy-
monium habet. Venit filius hominis māducans & bibēs,
& dicūt: Ecce homo vorax & potator vini, peccatorum &
publicanorū amicus. Ostēdit Iudęos vtranq; salutis viam
respuisse. Venit, inquit, ad vos Ioannes in via iustitię, &
nō credidistis ei, publicani autem & meretrices credite-
runt ei: vos autē videntes, nec pænitentiam habuistis post-
ea vt crederetis: Christus autem in via dulcedinis & clo-
mentię, sed (vt dictū est) vtranq; viam calumniati sunt.

DE BEATISSIMI PRÆCVR-
SORIS CHRISTI DOCTRINA & PRÆDICATIONE,
HOMILIA TERTIA.

Circa prædicationem B. Ioannis primò cōsideran-
dum est suę prædicationis tempus. Secūdo, eius-
dem suę prædicationis audit⁹ nouus. Tertio, eius-
dem prædicationis modus & fructus.

Matth. 5. ¶ Quoad primum aduertendum est, quodd qui accendunt
lucernam, nō ponunt eam sub modio, sed super candelabrum,
vt luceat omnibus qui in domo sunt. Iuxta quam si-
militudinem, quisquis sapiētīę dei claritatem accepit, nō
ideo illuminatus est vt silētio tegatur, vel perpetuis lati-
bulis

bulis conticescat. Quinimò si eorum quispiã quorum ministerio de^o innotescere voluit, vel in ipsis terræ cauernis voluit delitescere, nihilominus tamẽ ubi causa poposcit volẽte deo foras prodiit, & in publicum venit, vt officio cui fuerat prædestinatus insistens, beneficium lucis (cuius erat particeps) plurimis impartiretur.

¶ Huius rei exemplũ paruit in Ioanne, qui quum esset lucerna ardens & lucens, in deserto latere voluit, & illic à tenetis annis vsque ad annũ fermẽ trigessimũ hominibus incognitus, vitam egit. Nonne interim lucerna quasi sub modio latuit? Verũ si adhuc materno clausus vtero modiu suum illuminauit, dum spiritu sancto repletus, repleuit & matrem, repletus & ipse ab eo qui illuminat omnem hominem venientẽ in hunc mundum, de plenitudine eius abũdanter & copiosẽ ipse accipiens: qui fieri posset vt sibi soli viueret, soli sibi sub modio heremiticę vitę lucem bonę cõscientiæ, & tantę sapientię taciturnus insumeret: Nã ubi patri eius cœlestis nuntius natiuitatem ipsius euãgelizauit, nomen quoque & vitę seriem gerendę ordine deprompsit, nihil tale denuntiauit, sed hoc quod erat in proposito dei venerabiliter pronuntiauit. Ipse, inquit, præbit ante illum in spiritu & virtute Helie parare domino plebem perfectã, id est, cum zelo iustitię corripiendo peccatores prædicare pœnitentiam. Illud deserti latibulum sponte subiit, istud publicę prædicationis officium obedienter suscepit.

¶ Porro tempus quo beati Ioannis prædicatio cœpit, beatus Lucas vigilanter describit, dicens: Anno quintodecimo imperij Tyberij Cæsaris, procurante Pontio Pilato Iudęam, Tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo autem fratre ei^o tetrarcha Iturę, & Traconitidis regionis, & Lisania Abilinę tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna & Caipha, factũ est verbũ domini super Ioannem Zacharię filium in deserto. Ambo quidem incipiente suã prædicationẽ Ioanne, fuere principes sacerdotũ. Sed Annas illũ annum, Caiphas eum quo dominus crucem ascẽdit administrauit. Et quidem tribus aliis in medio pontificatu perfunctis, verũ duobus his maximẽ quod ad domini passionẽ pertineret, ab Euãgelista cõmemoratis: Lega

Ioan. 5.

Ioannem
in deserto
latere nõ
potuisse.

Ioan. 1.

Luc. 3.

Ioannis
prædica-
tio quo tẽ-
pore cœ-
pit.

libus nanque tūc p̄ceptis vi & ambitione cessantibus nulli pontificatus honor, vitę vel generis merito reddo-
batur, sed Romana potestate, aliis nūc, item aliis, summus
sacerdotij p̄statur.

¶ Quia ergo (vt ait Gregorius) Ioannes illum p̄dicare
veniebat, qui & ex Iudęa quosdam, & multos ex gentibus
redempturus erat, per regem gētium, & principes Iudęa-
rum, p̄dicationis eius tempora designatur. Quia autem
gentilitas colligenda erat, & Iudęa pro culpa perfidię dis-
spargenda, ipsa quoque descriptio terreni principatus o-
stendit, quoniam & in Romana republica, vnus p̄fuisse
describitur, & in Iudęę regno per partem, plurimi prin-
cipabantur. Voce enim redemptoris nostri dicitur: Omne
regnum in seipso diuisum, desolabitur. Liquet ergo quid
ad finem regni Iudęa peruenerat, quę tot regibus diuisa
subiacebat. Aptę quoque non solum quibus regibus, sed
quibus etiā sacerdotibus actum sit demonstratur. Vt enim
illum Ioānes p̄dicaret, qui simul rex & sacerdos existeret,
Lucas p̄dicationis eius tempora per regnum & sa-
cerdotium designauit.

¶ Factum est, inquit, verbum domini super Ioannem, hoc
(vt ait Rupertus) prophetice gratię singulare p̄conium
est, vbi cūque legeris super quempiam, vel ad quempiam
factum esse verbum domini. Hinc enim prophete scri-
bit, quia factum est ad eos verbum domini. Nouissimus om-
nium illorum est Ioannes, super quem scribit Euāgelista
factum esse verbum domini, vt veniret p̄dicās & bap-
tizans, & sic manifestaretur in Israel filius hominis. Primus
autem omnium fuit Abrahā, de quo scriptum est: Factus
est sermo domini ad Abraham per visionem, dicēs: Nō
timere Abrahā, ego protector tuus suum, Et subinde: Sta-
tīmque sermo domini factus est ad eum, dicens: Nō eris
hic hęres tuus, sed qui egredietur de vtero tuo ipsum ha-
bebis hęredem. Quibus vtique verbis promittebatur ad-
uentus Saluatoris.

¶ Quid autem ad Ioānem dictum fuerit à domino, vel ad
quid hoc modo ipse p̄dicat, dicēs: Ego nesciebam eum,
sed vt manifestaretur in Israel, p̄pterea veni ego in aqua
baptizans. Et rursus: Et ego, inquit, nesciebā eum. Sed quomodo
milit

Luc. II.

Hinc p̄-
phetę sicut
Notis.

Gene. 15.

Ioan. 1.
Ad Ioan-
nem quis
sermo do-
mini fa-
ctus sit.

milit
deris
qui ba-
¶ Ho-
enim
modo
parite-
buerin-
fugera-
norū,
Ergo
ritu se-
uerat
festare
zans,
¶ Cir-
nouus
¶ Ven-
cens:
lorū.
cælo
ra om-
huius
¶ Reg-
runt,
maxi-
ne qu-
dente-
nuens
Danic-
mus.
Babyl-
Persia
pulum
Gręc-
libri
ipsum
Iudæi
delite

milit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quē videris spiritum descendantem & manentem in eo, hic est qui baptizat in spiritu sancto.

¶ Hoc ex præteritis quæ scriptura narrat euangelica satis euidenter constat, quia Ioannes nesciebat eum, eo scilicet modo quo inuicem sciri possunt facies hominum, qui vel pariter cōmanent, vel aliquādo sibi mutuos aspectus præbuerint. Iesus nanque adhuc infantulus, necdum biennis, fugerat in Aegyptum, & Ioannes puer, nescimus quot annorū, veruntamen in teneris annis secesserat in desertū. Ergo secundū faciem nesciebat eum, licet secundum spiritū scire potuerit eum iam aduenisse, quo agente exultauerat in gaudio, clausus in vtero matris suæ. Sed vt manifestaretur (ait) in Israel, propterea veni ego in aqua baptizans, subauditur, & prædicans.

¶ Circa secundum, quod est prædicationis ipsius auditus nouus, sed & nouitas, Matthæus sic refert:

¶ Venit Ioannes Baptista prædicans in deserto Iudææ, dicens: Pœnitentiā agite, appropinquabit enim regnum cœlorū. Siquidē prim^o ipse nomine expresso prædicat regnū cœlorū. Quod solum & vnicū regnum legitimū est, cætera omnia terrarum regna, præter solā sedem David, quæ huius regni cœlorum præparatoria fuit, rapina fuerunt.

¶ Regna verò terrarum illa dicimus, quæ absque deo fuerunt, & absque spe regni cœlorum pertransierūt, quorum maxima erāt capita, leæna & vrsus, pardus, & sine nomine quarta bestia terribilis atque mirabilis & fortis nimis, dentes ferreos habens magnos, comedens atque comminuens, & reliqua pedibus suis conculcans. Quas bestias Daniel in visione conspexit. Per quas nimirum intelligimus quatuor principalia regna, quorum primum regnum Babyloniorū dei populum captiuauit. Secundum regnum Persarum in Medorum, agente Aman superbissimo, populum eundem funditus delere voluit. Tertium regnum Græcorum mala in eodem populo gessit, illa, quæ narrant libri Maccabæorum. Quartū regnum Romanorum, quod ipsum Christum domini, tradentibus eum Pontio Pilato, Iudæis, & martyres eius vsque ad tempora Cōstantini crudeliter occidit.

Iesum 10
annes quo
modo ne-
sciebat.

Matth. 3°
Ioan. pri-
mus præ-
dicat re-
gnum cœ-
lorum.

Que re-
gna terra-
rū rapti-
na fuerūt
Danie. 7
4 Re. 14
& 15.
Lib. He-
ster.
Regnum
Romanorū
visione
Danielis
qualis.

¶ Quid enim erat videre illam talem bestiam non solum comedentem, magnis illis ferreis dentibus, id est, ferro armatis exercitibus, sed etiam cominuentem, nisi quod hic pulchrè commemorat ipsum Romanum imperiū non solum vt cætera, gentes Iudæorum quoque regnū suæ ditioni subdidisse, verū etiam in Tetrarchias cominuisset? Vt enim Iudaici regni potentiam cominueret propter nimiam gentis illius insolentiam, idcirco in Tetrarchias illud, id est, in quatuor supramemoratos principes dissipauit, videlicet, Pōtium Pilatum, Herodem, Philippum, & Lisaniam. Futurum autem erat, vt reliqua pedibus suis conculcasset, quod tunc fecit, quando gentem & locum tulit, & eos quibus bello superauerūt, in captiuitatē dispersit. Quam pulcherrimè hæc Danielis visioni concordant. Et subinde:

*post regna
terrarum
venisse re-
gnum si-
lū dei.*

¶ Aspiciebā ego, inquit, in visione noctis: Et ecce in nubibus cæli quasi filius hominis veniebat, & vsque ad atrium quum dierum peruenit, & in cōspectū eius obtulerunt ei. Et dedit ei potestatem, & honorem, & regnum, & omnes populi, tribus & linguæ, seruient ei. Potestas eius, potestas æterna, quæ non auferetur, & regnum eius quod non corruptetur. Itaque quod illic post bestias illas dandum esse vidit Daniel regnum filio hominis, dictūq; est ad eum, Suscipiet autem regnum sancti dei altissimi, & obtinebit regnum vsque in seculum, & seculum seculorum. Hoc est regnum quod prædicans Ioannes, præmittit: Pœnitentiam agite, & tunc demum causam subnectit: Appropinquate enim regnū cælorum.

a prædicatione Ioannis regnū filij hominis capisse.

¶ Itaque quum Iudaici potentiam regni, & Romanum Imperium sibi subdidisset, cominuissetque & fregisset, exinde à prædicatione & baptismo Ioannis, regnum filii hominis, quod est regnum cælorum, initium habuit. Vnde dominus ipse: A diebus, inquit, Ioannis Baptistæ, regnum cælorum cogitur, (vt legebat beatus Ambrosius) vbi nos legimus, vim patitur. Dicitur autem res illa cogi (secundum eundem) quæ quum rara prius & fluida extiterat, incipit in semetipsa cōdensari. Incipiens enim, inquit beatus Petrus,

Act. 10.

post baptismum quod prædicauit Ioannes, Iesum à Nazareth, quomodo vnxit eum deus spiritu sancto & virtute, & cætera, vsque vbi ait: Quia ipse est qui cōstitutus est à deo

index

iudex viuorum & mortuorum. Huic omnes prophetae testimonium perhibent, remissionem accipere peccatorum per nomen eius omnes qui credunt in eum.

¶ Itaque is qui latuerat Christus, eatenus habitans cum parentibus in Nazareth subditus illis, acceptis ab antiquo dierum potestate & honore regni (vt iam dictum est) initium fecit à baptismo Ioánis.

¶ Circa tertium, quod est prædicationis beati Ioánis modus & fructus, sic habet Lucas:

¶ Dicebat Ioannes ad turbas quæ exhibant vt baptizarentur ab eo. Et (vt Matthæus ait) videns multos Phariseorū & Sadducæorum venientes ad baptismum suum, dixit eis: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira, id est, animaduersione vltionis venturæ. Quam tunc effugere peccator non valet, qui nunc ad pœnitentiæ lamenta non recurrit. Malas soboles, prauas parètum actiones imitates, genimina seu progeniem vocat viperarum. Ecce verè hominem non mollibus vestitum, quippe cuius sermo, ipsis quoque camelorum pilis, quibus vestitus erat multò & asperior. Vnde & non potuit esse in domibus regum, imò in domo Herodis regis & Herodiadis reginæ decollatus est propter sermones eiusmodi, sermones utique veritatis.

¶ Porrò ppter Phariseos & Sadducæos hereticos Iudeorū, sic cœpit Ioannes: Genimina viperarum. Nam Pharisei sermone Latino diuisi dicuntur, scilicet à reliquo populo quasi magis religiosi iustitiam preferentes. Sadducæi verò interpretantur iusti. Vendicabant enim sibi quod non erant. Corporis resurrectionē negabāt, & animā cū corpore interire prædicabant. Et quāuis totam gentem Iudeorū malitiæ sequentis arguat, quòd scilicet inuicem inuidèdo, & inuicem mordendo forent adinuicem consumendi, præceteris tamen Phariseos & Sadducæos, quòd sibi met & suis tanti mali causa futuri essent, & ire superuenter, vt pro miraculo sit qui illam effugeret.

¶ Et ne Phariseos illos quibus hæc dixit, putaremus sic venisse ad eum, vt vellent percipere baptismum (vt ex præmissis Matthei verbis videri fortasse posset) aduertamus iuxta Euangelium Ioannis potius insidiandi causa

CC iiij hos

Luc. 2.

Prædicationis eius modus & fructus.

Pharisei & sadducæi quales.

Phariseos insidiandi causa aduertimus.

Ioan. 1. hos venisse. Miserunt, ait, Iudæi ab Hierosolymis sacerdotes & leuitas ad Ioannem, vt interrogarent eum: Tu quis es? Quinque tandem respondisset: Ego vox clamantis in deserto, post hanc illius responsionem mox intulit: Et qui missi fuerant, erant ex Pharisæis. Et deinde sequitur: Et interrogauerunt eum, & dixerunt ei: Quid ergo baptizas? tu non es Christus, neque Helias, neque propheta? Per hoc melius intelligitur quod Matthæus commemorat, dicēs: Videns deus multos Pharisæorum, vt supra, scilicet qui venerant non vt baptizarentur, sed vt baptizantem calumniarentur, Præsertim quum Lucas alio loco referat, dicens: Omnis populus audiens & Publicani iustificauerunt Deum, baptizati baptismo Ioannis. Pharisæi autem & legisperiti, consilium dei spreuerunt in semetipsis non baptizati ab eo.

Phariseos ¶ Quod quidem dei consilium erat, dignos facere penitentia fructus. Pharisæi enim confidebant in se tanquam iusti, & aspernabatur ceteros. Turbis enim & Publicanis militibus quoque interrogatibus, quidnam penitentes essent facturi, Pharisæi nusquam interrogasse leguntur, quid faciemus? Hoc consilium dei spreuerunt non baptizati baptismo Ioannis, quia videlicet erant superbi, confidentes in se tanquam iusti, suam iustitiam statuere volentes, & dei iustitiæ non subiecti. Vnde & grandi supercilio magistrus pietatis Christum redarguebatur, dicentes discipulis eius: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester? Vbi Rupertus: Porro quem tu erudieris domine, & de lege tua docueris eum, ille desiderat vt sciat penitentiam agere. Ille scit & confitetur, quod hominis iustitia nulla sit, quod omnis ex operibus iustitia vana sit, nisi testimonium habeat ex fide Iesu Christi, cuius sanguis cum aqua fluens de latere eius nisi iustos omnes emundasset, immundæ & fordida essent omnes iustitiæ, iuxta illam veridicam confessionem iusti & iustificandi prophetae Esaiæ: Facti sumus vt immundi omnes nos, & quasi pannus menstruatæ vniuersæ iustitiæ nostræ.

Luc. 16. ¶ At illi falso iusti, sed verè peccatores ne istam cognoscerent iustitiam, scutum sui cordis habebant patrem suum carnem Abraham, quasi caro Abraham (quoniam de illa profuxerat)

Rom. 10. ¶ At illi falso iusti, sed verè peccatores ne istam cognoscerent iustitiam, scutum sui cordis habebant patrem suum carnem Abraham, quasi caro Abraham (quoniam de illa profuxerat)

Luc. 5. ¶ At illi falso iusti, sed verè peccatores ne istam cognoscerent iustitiam, scutum sui cordis habebant patrem suum carnem Abraham, quasi caro Abraham (quoniam de illa profuxerat)

Hom. 1. ¶ At illi falso iusti, sed verè peccatores ne istam cognoscerent iustitiam, scutum sui cordis habebant patrem suum carnem Abraham, quasi caro Abraham (quoniam de illa profuxerat)

Ex. 64. ¶ At illi falso iusti, sed verè peccatores ne istam cognoscerent iustitiam, scutum sui cordis habebant patrem suum carnem Abraham, quasi caro Abraham (quoniam de illa profuxerat)

Dei iustitia iudæi ignorant. ¶ At illi falso iusti, sed verè peccatores ne istam cognoscerent iustitiam, scutum sui cordis habebant patrem suum carnem Abraham, quasi caro Abraham (quoniam de illa profuxerat)

fluxer
oppo
dignu
re, Pat
pot
lam e
go ar
gnem
¶ Op
ctus
suam,
in del
rò, B
fiduci
ud dic
hoc a
re car
Nam
caper
tur: P
mus.
est co
fiduci
contr
Moy
brah
¶ Por
tentia
penit
enim
eius q
mult
go qu
nifer
rat bo
ra sib
secur
res. I
Abra

fluxerant) sufficere possit eis ad iustitiam. Quibus Ioānes opportunè respondens, quum dixisset: Facite ergo fructū dignum pœnitentiæ, subiunxit atque ait: Et ne velitis dicere, Patrem habemus Abraham: dico enim vobis, quoniam potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Iam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor quæ non facit fructum bonum excidetur & in ignem mittetur.

Mat. 6.
Luc. 3.

¶ Opportunè se offert hoc loco sermo propheticus: Maledictus vir qui confidit in homine, & ponit carnē brachium suum, & à domino recedit cor eius. Erit enim quasi miricæ in deserto, & non videbit quum venerit bonum. Cōtra verò, Benedictus vir qui cōfidit in domino, & erit dominus fiducia eius, & cætera quæ sequuntur. Quid autem est aliud dicere intra semetipsos, patrem habemus Abraham, & hoc aduersus dominum, nisi cōfidere in homine, & ponere carnem brachium suum, vt à domino recedat cor eorū. Nam veraciter vt à domino recederent, imò vt dominum caperent in sermone, idcirco nonnunquam dixisse leguntur: Pater noster Abraham est. Et illud: Semen Abraham sumus. Et illud. Nos autē Moyfi discipuli sumus. Nōne hoc est confidere in homine, & ponere carnem brachium suū fiducia Moyfi & carnis Abraham, spernere consilium dei & contra filium dei gloriari, qui sola & vnica est gloria, siue Moyfi, siue Abraham: qua remota, inglorius est Moyses, Abrahamque non nisi puluis & cinis?

Iere. 16.

Ioan. 3.

Ioan. 9.

¶ Porro non solum pœnitentiæ fructus, sed dignos pœnitentiæ admonet esse faciendos. Aliud nanque est fructum pœnitentiæ facere, aliud dignum pœnitentiæ facere. Neque enim (vt ait Gregorius) par fructus boni operis esse debet eius qui minus & eius qui amplius deliquit, aut eius qui in multis, & eius qui in paucis facinoribus cecidit. Per hoc ergo quod ait dignos esse pœnitentiæ fructus faciendos, vniuersiueque conscientia conuenitur, vt tātò maiora quæ bonorū operum lucra per pœnitentiam, quātò grauiora sibi intulit damna per culpā. Alioqui, per diuini iudicii securim excidēdi, proiiciemini, inquit, in tenebras exteriores. Nec quicquā vobis profuturū putetis quod de carne Abraham profuxeritis, caro enim non prodest quicquam.

Dignū facere pœnitentiæ fructū quid sit.

Ioan. 6.

¶ Veruntamen

*Qua sec u
ri iudei
excidendi
psal*

¶ Veruntamen & alia illis excisio impendebat, qua corporaliter quoque excidendi erant, & de terra sua extirpandi securi visibili, videlicet manu Romana, de qua propheta prædixisse videtur: Quasi in sylua lignorum securibus exciderunt ianuas eorum, in securi & ascia deiecerunt eas, incenderunt igni sanctuarium tuum in terra. Quum ergo sede Abrahæ carne iactantibus vanâ spem abstulisset, mortuis qui fidem Abrahæ forent imitaturi, etsi de illius carne non essent, spem tribuens adiecit: Dico enim vobis quia potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.

*E quibus
lapidibus
Abrahæ fi
lij.
Psal.*

¶ Quid tunc lapides, nisi Gētilium corda fuerunt ad intellectum dei omnipotentis insensibilia? Rursus, Lapidum nomine bene gentes significatæ sunt, quæ lapides coluerunt. Vnde scriptum est: Similes illis fiant qui faciunt ea. De quibus nimirum lapidibus filii Abrahæ suscitati sunt. Quum dura corda Gētilium in Abrahæ semine, id est, in Christo crediderunt, eius filii facti sunt, cuius semini sunt vniti & eisdem gentibus per Paulum dicitur: Si autem vos Christi, ergo Abrahæ semen estis. Si ergo per fidem Christi Abrahæ iam semen existimus, Iudei propter perfidiam Abrahæ semen esse desierunt.

Galat. 5.

*securis ad
radicem.*

¶ Securim proinde non iuxta ramos, sed ad radicem positam idcirco dicit, quia quum malorum filii tolluntur, quilibet aliud quam rami in fructuosæ arboris absciduntur? Quum verò tota simul progenies cum parente tollitur, in fructuosa arbor à radice abscissa est, ne iam remaneat vnde prauiterum soboles succrescat. In quibus beati Ioannis baptiste verbis constat, quòd ad audiendū corda turbata sunt, quum protinus subinfertur:

Luc. 3.

*Etiam ne
cessaria
nobis cum
proximis
diuidēda.*

¶ Et interrogabāt eum turbæ, dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas det non habenti: & qui habet escas similiter faciat. Per hoc quòd tunica vsui nostro magis necessaria est quam pallium, ad fructum dignum pœnitentiæ pertinet, vt non solum exteriora quæque & min⁹ necessaria, sed ipsa valde nobis necessaria diuidere cum proximis debeamus, scilicet, vel escam qua carnaliter viuimus, vel tunicam qua vestimur. Minus enim proximum amare cōuincitur, qui non cum eo in necessitate illius etiam ea quæ sibi sunt necessa-

ria partitur. Hinc & ipse dominus: Date, inquit, eleemosynam *Lucæ. 11.*
& ecce omnia munda sunt vobis. Sequitur:

¶ Venerunt autem & publicani ut baptizarentur, & dixerunt ad illum: Magister, quid faciemus? At ille dixit ad eos, *Luc. 3.*
Nihil amplius quam constitutum est vobis faciatis. Quantum beati Iohannis sermo virtutem habuerit, quantumque mentes concusserit audientium, hinc probatur, quum etiam publicanos, & milites ad consilium salutis suae coegerit inquirendum. Quibus ipse non aliter quam turbis, iuxta congruum sibi modum, misericordiam suadet agendam. Præcipit ergo publicanis, ne ultra præscriptum exigant. Publicani etenim sunt ii, qui publica vectigalia exigunt. *publicani qui sunt.*
sive qui conductores sunt vectigalium fisci, vel rerum publicarum. Necnon & ii qui huius seculi lucra per negotia sectantur, eodem vocabulo censentur. Quos omnes pariter in suo quæque gradu ab agenda fraude coercet, ut dum primo se ab alienorum temperant appetitu, tandem ad propria cum proximis communicanda pertingerent.

Sequitur:

¶ Interrogabant autem illum & milites dicentes: Quid faciemus & nos? Et ait illis: Neminem conculcatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendiis vestris. Iustissimo doctor eximius moderamine præmonet, ne ab eis calumniando prædam requirant, quibus militatio prodesse debuerant. Docens idcirco stipendia constituta militiæ, ne dum sumptus quæritur, prædo grassetur. Nullum ergo officium, nullum ab agenda misericordia genus excipitur, quæ plenitudo virtutum est, & sola à morte liberat, vitamque conferat aternam, ipso iudice attestante, qui se dicturum esse promissit. Venite benedicti patris mei, percipite regnum. *Lucæ. 3. Bedæ.*

¶ Verè lucerna ardēs & lucens igneæ participatione substantiæ à deo illuminata, ut viam salutis inter ignorantiam tenebras, quasi per noctem iter facientibus ostenderet, & Christo domino nihilominus testimonium perhiberet, eiusdem testimonii verba suo gestans in corde flammato, & lucido ore. Inde erat lucerna, non lux ipsa. Lucerna ardēs intrinsecus testificandæ veritatis amore. Lucens extrinsecus verbo & opere. Lucēs utique per publicam veritatis prædicationem, inuitabat ad veram & æternam exultationem. *Mat. 15. Ioan. 5. Ioan. in-cerna ard. & lucens Ruper.*

¶ Vos

Ioan. 5. ¶ Vos autem (inquit dominus) voluistis ad horam exultare in luce eius, id est, dum lucerna hæc ad æternam futuræ regni gloriam vos inuitaret, voluistis potius ad horam exultare in luce eius, id est, temporale præsentis regni (quod vanè sperastis) percipere fœlicitatem.

*Iud. ei
quid de
Ioan. &
Christi ve
gno senserint.*

¶ Christum enim vos illū esse, aut certè præcursoꝝ Christi Heliam existimastis, Christi regnum carnali sensu terrenum fore sperantes. Notissimum quippe tunc fuit Iudæis secundum scripturas, incarnationis dominicæ tēpus adesse. Sed mira cæcitas, quod in Ioanne sponte credebāt, hoc in saluatore tantis signis ac virtutibus adprobato, & ipso etiam Ioanne perhibēte (cuius testimoniu est cælo esse negare non audebāt) non credidere.

DE TESTIMONIO B. IOANNIS & ipsius baptismo.
HOMILIA QVARTA.

Ioan. 1.

Fuit homo missus à deo cui nomen erat Ioannes.

¶ Et utique ad hoc missus, vt per ipsius testimoniu Christ⁹ manifestaretur in Israel. Vnde mox Euāgelista subiunxit: Hic venit in testimonium, vt testimoniu perhiberet de lumine vt omnes crederent per illum. Itaque circa B. Ioannis de Christo testimoniu, Primò, dicendū est de hui⁹ testis singulari & eximia dignitate. Secūdo, de sui testimonii irreprehensibili veritate. Tertiò, de eiusdem testis modestia & sancta humilitate.

Ioan. in testimonio venit.

¶ Circa primum dicit Euāgelista. ¶ Hic venit in testimonium, Non solum ex deserto in omnem regionem Iordanis, verū & ex matris vtero in lucem præsentis vitæ in testimonium venit. Idcirco parētibus senibus datus est, idcirco sterili cōceptus vtero, idcirco adhuc ex vtero matris suæ spiritu sancto repletus est, idcirco cum gaudio & admiratione plurimorum natus est, idcirco spiritu sancto duce in desertum à mundo fugit, & vitam illic egit angelicam potius quam humanam. Omnem denique vitæ suæ ordinem irreprehensibilem gessit, victu atque vestitu sobri⁹ & admirabilis, vt esset idoneus testis, & omnibus his modis in testimonium venit.

¶ Sacerdos

¶ Sacerdos Leuitici generis erat, & patri sacerdoti debe- *ioan. sa-*
 bat in sacerdotio iure succedere. Sed vetera abolendi sa- *cerdos*
 cerdotij insignia respuēs, legēmque ceremoniarū in die- *cur suum*
 bus suis finiendā esse optimē sciens, solam praelegit prae- *deseruit*
 dicare, & in semetipso dedicare pœnitētiam, quod utique sacerdo- *tium.*

¶ Magnum proinde & cunctis reuerendū oportebat esse *ioā. testis*
 hunc testem propter indigentiam filij hominis, pauperis *magnus.*
 & egeni propter nos facti, ppter nos testimonio magno
 indigentis. Propter hoc, inquam, tam magnus ac talis ve-
 nit, qui testimoniū perhibens dignus esset audiri, imò nō
 posset contemni. Et quidem ipse Ioannes nō nimis yltro- *Ioan. 1.*
 neus, imò nimis improbē pulsatus ab inquirentibus, ni- *Ioan. vo-*
 misque discussus quis esset ipse, Ego, inquit, vox claman- *tem se es-*
 tis in deserto, dirigite viam domini, sicut dixit Esaias pro- *se dicit.*

pheta. Sanè quando venit ista vox clamantis tam magnifi-
 cē venit (vt sicut dictum est) cōceptus ex vtero senectutis
 & sterili, Gabriele archāgelo prænuntiāte, spiritu sancto
 repletur, necdum in lucem aditus, tantis natiuitatē
 eius comitātibus signis vt timerēt omnes vicini, & super
 omnia montana Iudææ diuulgarētur hæc, & ponerent om-
 nes qui audierāt in corde suo, dicentes: Quis putas puer
 iste erit? Etenim manus domini erat cum illo.

¶ Sed fortassis hæc documēta magnitudinis eius nos qui-
 dem scimus, quia legimus. Illi autem qui tunc erant præ-
 sentes quādo à deserto venit, nesciebant, aut obliiti erant
 longē præterita, quia trigessimus annus erat. Sed propter
 hoc non minus reuerendus erat, imò & hoc illi vel maxi- *Desertū*
 mē augebat reuerentiā, quia veniebat ignotus, cuius cum *Ioanni*
 hominibus non fuerat cōuersatio. Hinc enim Helias esse *reuerentiā*
 putabatur. Et quod maius est, existimabāt omnes ne for- *adiecit.*
 tē ipse esset Christus. Inter hæc ergo ipse vocem clamātis
 in deserto (iuxta vaticiniū Esaiæ prophetæ) se esse dice-
 bat. Et quidem magnum est hoc Ioannis præconium quòd
 ipse est vox, nō autem vocalis aut vocem habēs, sed vox.
 Et utique vox, alicuius vox est. Cuius ergo Ioannes vox?
 Clamāis. Et quis est clamans, nisi ille cuius omnis vita, *clamans*
 omne tempus, quo hīc in carne deguit, clamor fuit? Hinc
 enim de ipso Apostolus dicit: Qui in diebus carnis suæ, *Hebr. 5.*
 preces

preces supplicationesq; ad eum qui possit illum à morte saluum facere, cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro sua reuerētia. Huius itaque clamātis Ioannes prima vox fuit. Humilitas quippe vocem nō habebat, sed ignotus habitabat in ciuitate Nazareth, cuius iā trigessimus annus incipiebat ætatis.

Mat. 21.

¶ Porro sicut verbū cuiusque nostrum clara & sonora voce indiget vt melius audiatur, ita verbum dei caro factū, testificante Ioanne indignuit, vt homines in eo minus scandalizarentur, quod & factū est. Non solū enim apud simplices, verū etiam apud inuidentes & voluntarium patientes scandalū, authoritas Ioannis causam eius persepe defendit, vt illic: Quum dicerēt ei, In qua potestate hæc facis? Respōdens dixit eis: Interrogabo vos & ego vnū sermonem, quē si dixeritis mihi, & ego vobis dicam in qua potestate hæc facio. Baptism^o Ioānis vnde erat è cælo, an ex hominibus? At illi cogitabāt inter se dicentes: Si dixerimus, è cælo, dicet nobis: Quare ergo nō credidistis illi? Si autem dixerimus, ex hominibus, timentus turbā. Omnes enim habebāt Ioannem sicut prophetam. Et respondētes Iesu, dixerūt: Nescimus. Ait illis & ipse: Nec ego dico vobis in qua potestate hæc facio, Nec tamē illius temporis homines tantū attendere debemus, sed & omnes gentium nationes vsque ad finem seculi. Quandiu enim prædicatur Christi in hunc mundum aduentus, adest hic idem testis Ioannes, & testificās digito suo cōfirmat, quia Christus alius nō fuit, nec est, nec erit, nisi is qui putabatur filius Ioseph. Hoc valuit authoritas istius testis, vt hūc recipere, hunc filium hominis saltem pauci, saltē duodecim, incipientes credere ab ista voce qua dixit: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi.

Luc. 3.

¶ Diceret aliquis: Num alio modo fieri poterat vt manifestaretur in Israel Christus, nisi Ioānes præcursor ipsius pœnitentiam prædicaret? Ad hoc inquam. Poterat quidē, sed omnijū modorū quibus hoc fieri poterat, ille modus & optimus erat, & magis pro re cōgruebat. Nam ad hoc natus erat agnus dei, vt pœnitentiā ipse pro totius humani generis peccatis suscipere, & vt pœnitentiā incipiens à ieiunio quadraginta dierum, perseveraret illam agendo
in la-

in laboribus plurimis vsque ad mortem, mortē autē crucis. Ista siquidē morte à domino factū est istud, & est mirabile in oculis nostris, quòd quum lapis ille reprobatus esset, quum foras ciuitatē in cruce pēderet, iamque spiritum emisisset, lancea militis patefactum est latus eius, & continuò exiuit sanguis & aqua. Hoc est baptisma ipsius, quod suo baptismo Ioannes præcucurrit, sicut & Christi susceptam pro nobis pœnitentiam in deserto, Ioannis in deserto pœnitentia præuenit.

¶ Rursus, hoc Christi est baptisma de quo dixit ipse iadudum Ioannis baptismo baptizatus: Baptismo habeo baptizari, & quomodo coartor vsquedum perficiatur? Illo baptismo nos baptizādi eramus, & baptizati sumus. Vnde ait Apostolus: Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus. Itaque modus iste manifestationis optimē cōgruebat, non modò vt Christi domini gloriam humilitas præcederet & humilitatē gloria sequeretur, sed etiam vt ea quæ tunc ad prædicationem Ioannis agebatur à turbis pœnitentia, præuium esset pœnitentiæ illius iudicium, quam ad Christi & apostolorum eius prædicationem per orbem terrarum acturæ erāt vniuersæ gentes.

DE SECUNDO.

¶ Circa secundum, videlicet, testimonij beati Ioannis irreprehensibilem veritatem, illud secundū Lucam in primis occurrit attendendum, quòd Ioannes ipse interrogatus à Iudæis, inter cætera etiam hoc respondens ait: Ego quidem aqua baptizo vos, veniet autem fortior me, post me. Securus de veritate quā audiuit à patre, testatur Ioannes. Audierat enim baptizato domino vocē patris dicentis ad eum quē ipse baptizarat Christū: Tu es filius meus dilectus, in te cōplacuit mihi. Hinc Ioannes qui eatenus virum fortiorem se & Christum euangelizauerat, exinde iam vel descensione spiritus, vel permonitus attestazione Dei patris, apertè prædicat filium Dei, vt in sequentibus patebit.

¶ Hic est, inquit, de quo dixit: Post me venit vir, qui antè me factus est, quia prior me erat, & ego nesciebam eum. Itēq; de colūba. Et ego vidi, & testimonijū perhibui, quia hic est

Luc. 12.

Roma. 6.
Congruitas notabilis.

Luc. 3.

Luc. 3.

Ioannis testimonium.

Ioan. 1.

10411.3.

hic est filius dei. Quúmque illi nuntiaretur à dicentibus Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat (scilicet p suos discipulos) & omnes veniunt ad eum. Respondit Ioannes, & dixit: Non potest homo accipere quicquã, nisi fuerit ei datum de celo. Ipsi vos testimonium mihi perhibetis quòd dixerim. Non sum ego Christus, sed quia missus sum ante illum. Qui habet spòsam sponsus est. Amicus autem sponsi, qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter vocẽ spòsi. Hoc ergo gaudiũ meum impletũ est. Illum oportet crescere, me autẽ minui. Qui est de terra, de terra est, & de terra loquitur: qui de cœlo venit, super omnes est. Et quod audiuit & vidit, hoc testatur. Quẽ enim misit deus, verba dei loquitur. Pater diligit filiũ, & omnia dedit in manu eius. Qui credit in filiũ dei, habet vitam æternam. Qui autem incredulus est filio, nõ videbit vitã, sed ira dei manet super eum. Ecce vera, fidelis & irreprehensibilis de Christo filio dei testificatio. Ecce sublimia prædicãte Ioanne de Christo adhuc hominibus incognito, testimonia.

10ãnis ad
Christum
dilectio
vera.

10411.3.

10411.1.

¶ Aduerte rursus, quã sincera ad Christum dilectio amicus ipse spòsi ferebatur, qui suum in hoc gaudium esse completũ asserit, quòd illum crescere & se minui prædebat. Itaque habes hic, quemadmodum beatus Ioannes palãm ac manifestè attestatur Christi diuinitati præuertiens eius magnificentiam, quum asserit illum debere crescere, fama utique, gloria & honore. Nec solum diuinitati Christi attestatur, sed & ipsius innocentiam, quũ ipsum verbis digito monstrat, dicens: Ecce agnus dei, ecce qui tollis peccata mundi.

¶ Attestatur etiam plenitudini charismatum & gratiarum in Christo, vbi dicit: Et ego nesciebam eum, sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris spiritum descendentem sicut columbam, & manentẽ super eum, hic est qui baptizat in spiritu sancto. Et ego vidi spiritũ descendentem sicut columbam de cœlo, & mansit super eum. Et vnde rursus ait: De plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia. Quia lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est.

¶ Denique

¶ Denique, inter hæc etiam nostræ in Christum fidei ipse Ioannes attestatur, quum superius dixit: Qui credit in filium dei, habet vitam æternam. Qui autem incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira dei manet super eum.

DE TERTIO.

¶ Circa tertium, quod est tanti huius testis vera ac sancta humilitas, illud aduerte, quòd Christo testimoniũ perhibiturus sese mirum in modũ humiliavit, dicẽs: Cuius nõ sum ego dignus, vt solũ corrigiã eius calceamenti Nam quoniã ipse Ioannes plusquam propheta, sciebat sese nõ esse seruadum tempori illi, quo palãm prædicari deberet per orbem terrarũ mysterium incarnationis filij dei, hoc ipsum adscribebat suæ indignitati, ita vt priusquã in carcerem mitteretur, hæc diceret, iuxta Matthæi Euãgelium, à quo Lucas non sensu, sed solis verbis paululum discrepare videtur. Qui post me vêturus est, fortior me est, cuius nõ sum dignus calceamenta portare. Nimirum fidelis amicus spõsi beatos & omni honore dignos existimabat illos quibus cõtingeret calceamẽta illa portare, id est, incarnationis illius mysterium tempore opportuno palãm omni mũdo prædicare. Licet nullus ad plenum, sicuti est, tãtæ rei sacramentum poterit euoluere, quod Lucas appellat calceamẽta eius soluere, seipsum autẽ illis beatis longè imparem, longè minorem, propter hoc ipsum: quia morte præueniente futurũ erat, vt non posset illa calceamenta portantiũ (hoc est, Euangelium prædicantium) socius aut collega existere.

¶ Per calceamenta quippe quum sint ex coriis mortuorũ animalium, significatur humanitas eiusdem filij hominis Iesu Christi, in qua erat passibilis & mortalis. Vnde est illud: In Idumæam extendã calceamẽtum meum, id est, notum faciã in Gentibus incarnationis meæ sacramentum. Hoc per Apostolos (vt dictum est) erat faciendũ, ipse autem vt iam dictũ est, non erat victurus vsque ad tempus illud, quo Apostoli publicè prædicare cœperunt natum esse de virgine deum & hominem Iesum Christum.

¶ Quum ergo dicit secundũ Matthæum: Qui autem post me venturus est, fortior me est, cuius non sum dignus calceamẽta portare, promptum est aduerte quã libenter

DD huius-

Mira toã,
humili-
tas.

Matt. 3.

Rufertº.

Calceamẽ
to huma-
nitatem
christi
significa-
ri.
Psal.

huiusmodi officium subiret, quāta cum dilectione gloriosū filij dei cum illis cœlis annuntiare pergeret & enarrare. Quāuis autem miranda humilitate indignum se ad hoc iudicaret, nullus tamen omnium illa domini calceamēta portantium, illam domini de vtero virginis incarnationē suo tēpore publica prædicatione (sequētibz signis) prædicantium maior te est ò Ioannes Baptista.

De baptismo beati Ioannis.

¶ Porro quoad baptismum beati Ioannis, ipsemet sic dicit: Vt manifestaretur (nimirum Christus) propterea veni ego in aqua baptizās. Vbi est aduertēdum, quòd licet Ioannes baptismū prædicaret & etiam daret, baptismum tamen in remissionem peccatorum dare nō potuit, quæ in solo Christi baptismo cōfertur. Baptismus ergo in remissionem peccatorum quia dare nō poterat, prædicabat: ut sicut saluatorē nasciturum nascendo præuenerat, & prædicaturum præuenerat prædicādo, ita etiā baptizaturum præiret baptizādo: & baptismum quo peccata soluantur, suo baptismo præcurreret, quo (vt dictū est) peccata solui non poterant.

¶ Vt autem beati Ioannis fidele testimoniū pariter & baptismus approbāte domino amplius cōmendentur, quid Mathæus post prædicta subnectat, aduerte. Ait enim: ¶ Tunc venit Iesus à Galilæa in Iordanem ad Ioānem, vt baptizaretur ab eo. Ioānes autem prohibebat eum dicens: Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Baptizari voluit omnium dominus, non ipse aquis mundari, sed ipsas mūdare cupiens aquas, vt ablutę per carnem eius peccati nesciā, baptismi ius & virtutem induerent. Et quod tam innumera sub lege baptismata non poterāt contra præuaricationis malum, vim regeneratiuæ sanctificationis cōciperent. Sed dum corporis humilitate dominus vndas Iordanis subiit, diuinitatis suæ potētia, cœli nobis ianuas pandit.

¶ Vnde Lucas testatur, dicens: Iesu baptizato & orante apertum est cœlum. Sed nunquid tunc primum ei cœlum apertum est, cuius oculi cœlorum interiora cernebāt? Sed virtus ibi baptismatis ostēditur, de quo quisque quū egreditur,

*Matt. 3.
Baptizari
quare
voluit
Christus.*

Luca. 3.

ditur,
domini
baptis
la nob
syni
mo la
data. N
lamur
hostes
re vin
¶ Sed
quis,
& tu v
spiritu
iustiti
tradix
nō par
propte
monst
¶ Vbi
dem I
tet en
tali in
ta ver
ergo
rum, g
quem
latus
ritual
qui vi
gis m
aqua
fit. Ib
rum, d
rum e
ab ori
¶ Et i
matri
tatem

ditur, regni cœlestis illi ianua referatur. Baptizatus autē cœli ba-
 dominus orasse memoratur, vt per hoc informemur, post baptizatu
 baptismi lauacrū non ociosē nobis viuendum esse, vt au-
 la nobis cœli p̄datur, sed ieiuniis, precibus atq; eleemo-
 synis esse insistendum. Quia & si peccata omnia in baptif
 mo laxata sunt, nō tamen adhuc est carnis fragilitas soli-
 data. Nam quasi transito mari rubro, necatos quidē gratu
 lamur Aegyptios, sed in deserto mundanę cōuersationis, Exod. 14
 hostes occurrūt alij, qui duce Christi gratia, nostro sudo-
 re vincantur.

¶ Sed inter hęc Ioannis humilitatem aduerte. Ioānes, in-
 quit, prohibebat eum dicens: Ego à te debeo baptizari, Ioh̄nis hu
 & tu venis ad me? Respiciebat Ioannes, quòd fuerat de militas.
 spiritu sancto conceptus, & hoc illi ad plenam sufficere Matt. 3.
 iustitiā non inaniter existimabat. At ille quidem nō con-
 tradixit Ioanni dicēti se ab eo debere baptizari, sed quòd
 nō parum ad iustitiam attineret, vt humilitatis remediū,
 propter quod docendum venerat, ipse in semetipso de-
 monstraret.

¶ Vbi nō vanē quærat aliquis, & dicat: Vbi factum est ei-
 dem Ioanni quod hīc ait: Ego à te debeo baptizari? Opor-
 tet enim verum & statera rationis esse p̄deratum, quòd
 tali in tempore, talē ob causam dixerit filio dei prophe-
 ta veritatis, homo tāti meriti, angelus tanti præconij. Vbi
 ergo baptizatus est ab eo? Respōdetur secundum Ruper-
 tum, q̄ illic nimirum, vbi peccata mundi tulit agnus dei, Vbi
 quem digito demōstrauit. Vbi videlicet agnus ipse immo-
 latus est, vbi nostros suo sanguine postes sacrauit. Vbi spi-
 ritualem nō carneum Pharaonem, principem tenebrarū,
 qui victus non fuerat decem præceptorum legalium plagis
 magnis, vicit, traduxit palām, & mare rubrum, scilicet
 aquam & sanguinem de latere suo lancea percussus, emi-
 sit. Ibi factum est Ioanni quod sperabat, & sciebat futu-
 rum, dicēs: Ego à te debeo baptizari. Nec soli Ioanni, ve-
 rum etiam sanctis & electis omnibus, qui expectabāt eū
 ab origine mundi.

¶ Et ipse quidem sciebat se magno dei munere ex vtero
 matris spiritu sancto repletum & sanctū, artamen sancti-
 tatem illā quasi nescire voluit, nec sibi sufficere iudicauit,

DD ij nisi

sancti om-
 nes ab
 origine
 mundi,
 quando
 baptizati

Vbi vel
 quādo Io-
 annes à
 Christo
 baptiza-
 tus.
 Rupert⁹.

*Jerem. 1.**10ã. indi-
guise san-
guine
christi ad
salutem.*

nisi pro eo funderetur sanguis illius agni, quem videbitur
cui loquebatur, agni solius sancti, solius immaculati. Et
re vera nisi sanguis ille fusus fuisset, neq; ipsi Ioanni, neq;
illi cui antè eum dictum est: Priusquã te formarem in ve-
ro noui te, & antequã exires de vëtre sanctificauit te, ne-
que alicui sanctorum sanctitas vlla suffecisset. Ioãnes es-
go quo inter natos mulierũ sanctior nemo surrexit, nisi
lomin⁹ tamẽ sancti sanctorũ baptisinate, id est, sanguinis
effusione & morte indiguit. Et ideo veraci humilitate do-
xit: Ego à te debeo baptizari.

IN DIE S. APOSTOLORVM
Petri & Pauli.

HOMILIA PRIMA.

1. Mac. 4

*M*ementote qualiter salui facti sunt patres nos-
tri. Hoc ait dux bellorum domini vir fortis-
simus Iudas Maccabæus commilitonibus
& sociis suis, quum intaret eis prælium
grande & anceps, vt vacillantes eorũ an-
imos cõfirmaret. Verũ quia & nobis cu-

*Ephes. 6.
Qualis
militia sit
vita ho-
minis su-
per terrã.*

luctatio est non modò aduersus carnem & sanguinẽ, se-
etiam aduersus principes & potestates, aduersus mun-
rectores tenebrarum harum, & militia est vita hominũ
super terram, militia vtique non ludicra, aut paruipendi-
da: imò anceps & periculosa, in qua nobiscum de summa
rerum & cum hoste sæuisimo agitur, de quo scriptũ est:
Non est potestas super terram quæ comparetur ei, & ipse
nobis dictum putemus: Mementote qualiter salui facti
sunt patres nostri. Patres ij nostri, qui per Euangelium in
Christo Iesu nos genuerunt, Apostoli sancti sunt, præfer-
tim beatissimi Petrus & Paulus, qui hodiernã diem suo
sanguine pro Christi nomine & nostræ fidei confirmatio-
ne fuso dedicauerunt. Horum enim nobis tam vita quam
mors est ad memoriam reuocanda, vt cognoscentes que-
liter salui facti sunt ipsi, & nos per ipsorum doctrinam
& vitam, viam salutis inueniamus. Ipsi enim in hac vi-
ta, in hoc certamine constituti non ignorauerunt, quia
non nisi per multas tribulationes intrare possent in
regnum

*Iob. 7.**Iob. 41.**1. cor. 4.**Act. 14*

regnum cœlorum. Quod utique non nisi violenti rapina
laudabili consequuntur.

Mat. 11.

¶ Tria autem sunt (vt docet Bernardus) quæ in festiuitati-
bus sanctorum vigilanter cōsiderare debemus, videlicet,
eorum auxilium, eorum exempla, confusionem nostram.
Auxiliari siquidem & subuenire laborantibus & deficien-
tibus nobis ipsi possunt. Qui enim in terra potentes fue-
runt, potētiores in cœlo sunt ante faciem domini dei sui.
Si enim dum hic viuerent, miserti sunt peccatoribus &
orauerunt pro eis, nunc tantò amplius, quantò verius co-
gnoscunt miseras nostras, orant pro nobis patrē, quādo-
quidem illa beata patria charitatem illorum nō immuta-
uit, sed augmētauit. Neq; enim quia impassibiles omni-
no, ideo & incompassibiles facti sunt, sed nūc potius in-
duerūt sibi viscera misericordiæ, quum ante fontem mise-
ricordiæ assisēt. Est & alia causa quæ magis vrget sanctos,
vt solliciti sint de nobis, quia iuxta verbū Apostoli, deus
prouidet p nobis, ne sine nobis cōsumantur. Iuxta illud:
Me expectant iusti, donec retribuas mihi.

*In sancto
rū solēnis
tria cōsi-
deranda.
Sanctos
auxilio
nobis esse*

¶ Exemplum nihilominus sanctorum attēdere debemus.
Intueri quippe debemus eorum in operibus humilitatē,
& sanctitatē, in verbis eorum autoritatem, & tunc vide-
bimus quomodo tam verbo quā exemplo luxerunt in-
ter homines, qualia nobis vestigia dereliquerūt, vtambu-
lemus per ea. In eis quippe & eorū exemplis euangelicā
doctrinā exemplariter depictam conspiciamus. Luxerunt
enim sicut luminaria in mundo, verbū vitæ continentēs.

Heb. 11.

*Sanctorū
exēpla at-
tēdenda.*

¶ Denique confusionem nostram diligentius intueamur,
Homines nobis similes & passibiles ipsi fuerunt, ex eo-
dem luto formati ex quo & nos. Quid ergo est quod non
solum difficile, sed impossibile credimus vt faciam⁹ ope-
ra quæ fecerunt, vt sequamur vestigia eorum? Confunda-
mur ergo & humiliemur intra nosmetipsos, si fortē hęc
confusio adducat nobis gloriam. Itaque in festiuitatibus
sanctorum & gaudere & cōfundi debemus: gaudere, quia
patronos præmisimus: confundi, quia eos imitari non va-
lemus.

Philip. 2

*Cōfusio-
nē nostrā
vbi cōspi-
cimus.*

Ecclēs. 1.

¶ Et si hæc tria in vniuscuiusq; sancti solennitate cogita-
re debemus, nōne magis in solēnitate sanctorū & sum-
morum

morum Apostolorum, Petrum & Paulum loquor? Suffice-
ret vnus festiuitas ad infundendâ exultationem vnus-
sæ terræ, sed amborū iuncta est ad cumulum gaudiorum
vt quomodo in vita sua dilexerunt se, ita & in morte
sint separati. Qui enim nobis maiora reliquerunt exem-
pla quàm ipsi qui in fame & siti, in frigore & nuditate,
in omnibus illis quæ Paulus enumerat, iugiter fuerunt
ficti, ac demum fœlici martyrio regna cœlestia conse-
derunt? Verè nobis hinc rubor confusionis est, quòd vobis
mus nos tâta intercapedine ab illorum vita & virtute
stare. Semita iusti (ait Propheta) recta est, rectus callis
fisti ad ambulandum. Rectum autem, quum sit & sui patris
index & obliqui, nihil nobis relinquitur vnde superbi-
mus, quum iuxta illorum rectitudinem distorta nostrâ
obliqua conspiciamus.

*ad quid
nobis pro
sint exem-
pla san-
ctorum.
Esa. 26.*

Num. 13.

¶ Quum exploratores terræ promissionis à Moysè de-
nati eiusdem terræ habitatores mira staturæ proceritas
vidissent, territi ad populum regressi, dixerunt se illic vi-
se gigantes, quibus, inquit, comparati, quasi locustæ
debamur. Expedit sanè his qui videtur sibi aliquid esse
respiciant ad exempla sanctorum, vt illorum cõparati-
ne se longè inferiores agnoscat & humilientur, ne facti
si nõ nisi ad inferiores se, & vitiosos homines oculum
rigant, illorum collatione se putent aliquid esse, quum
hil sint.

Galat. 6.

*Apostolo-
rum exem-
pla spem
augere.
Bernard.*

¶ Expedit nihilominus & peccatoribus sanctorum exem-
pla considerare, horum præcipuè duorū Apostolorū, quæ
ad hoc deus ipse tanquã deo magna luminaria, in ecclesi-
corpore constituit, qui & homines fuerunt & peccatores.
imò & maximi peccatores, qui in semetipsis & de seipsis
discerent, quæ latè aliis misereri deberent. Magnorū enim
criminum rei, magnis criminibus facillè donabunt veni-
& in qua mēsurā mensum est eis, remetientur nobis. Pe-
cauit peccatum grande Petrus Apostolus, & fortassis quo
grandius nullum est, & tam velocissimè quàm facillimè
veniam est cõsequutus, vt etiam nihil de singularitate
primatus amitteret. Sed & Paulus qui in ipsa viscera ter-
scentis ecclesiæ, tam ferociter grassatus est, per ipsius
dei vocem ad fidem adducitur, & pro tantis malis, tam
bona

bonis n
nomen
¶ Hi su
stro vi
hodie
¶ Hi apo
Num l
re, sem
uenire
res est
sine qu
lucrit
tere. I
deo in
¶ Prim
minat
iuxta
remus
viuent
na de
Ne te
noru
tem l
tum n
opus
hoc ip
dicat.
Quæ
enim
cussio
¶ Inte
feme
iustus
proxi
na v
¶ Ru
es? de
vtiq;
ne p

bonis repletus est, vt fieret ipse vas electionis ad portādū nomen eius coram gentibus, & regibus, & filiis Israël.

¶ Hi sunt, inquit Ber. magistri nostri qui ab omnium magistro vias vitæ plenius didicerunt & docent nos vsque in hodiernum diem. Sed quid nos docuerunt, aut docent sancti apostoli? Num piscatoriam artem, aut scenofactoriam? Num Platonem legere, num Aristotelis versurias inuersare, semper discere, & nunquam ad veritatis scientiam peruenire? Nequaquam. Sed docuerunt me viuere. Nec parua res est scire viuere, imò scire viuere omnium maximū est, sine quo nihil profunt cetera vniuersa. Quisquis autē voluerit bene viuere, ille vitam suam studeat primū discutere. Dehinc illam bene ordinare. Demum hanc studeat deo incessanter offerre.

¶ Primum igitur vitam nostram discussionis iudicio examinare & iudicare debemus dei iudicium præuenientes, iuxta quod docet Apost. dicens: Si nosmetipfos diiudicaremus, non vtrique iudicaremur. Quid igitur vel perditè viuentium comparatione, vel adulantium laudatione vana decepti, nosipfos extollimus? Ait è sapientibus vnus: Ne te quaesieris extra. Et rursus: Tecum, inquit, habita, & noris, quàm sit tibi curta supellex. Et paulus ait: Opus autem suum probet vnusquisque, id est, examinet & probatum reddat, vt sic habeat oleū lætitiæ in lampade sua, nec opus illi sit, vt oleum peccatoris impinguet caput suum. In hoc igitur examine interroget vnusquisq; semetipsum & dicat, iuxta quod in Iona scriptum est: Quod opus tuum? Quæ terra tua? Quò vadis? Vel ex quo populo es tu? Hæc enim Iona in periculo naufragii sub interrogationis discussione proposita fuerunt.

¶ Interroget igitur in huius mundi naufragio vnusquisque semetipsum. & dicat. Quod opus tuū? Bonum an malum, iustum an iniquum, licitum an nefarium, ædificatorium proximi, an scandalosum, laude dignum an vituperio, gloria vel confusione?

¶ Rursus: Quæ terra tua, id est, de qua terra vel regione tu es? de terra, scilicet viuētū, aut de terra mortuorū? Quod vtiq; poteris vel ex sermone, vel ex tui cordis sollicitudine pernoscere. Nā de quacūq; terra sit homo, de ea loquitur,

Act. 9.

*Apostoli
quid nos
docuerūt.*

*Volētī be
ne viuere
tria neces
saria.*

1. Cor. 11.

*Perstus.
idem.
Gal. 6.*

*Iona. 1.
A teipso
hec qua
tuor inter
roga.
Quod op^o
tuum.*

*Quæ ter
ra tua*

Mat. 26. tur, & hoc utique ex abundantia cordis. Hinc dictum est Petro: Galilæus es, Nam & loquela tua manifestum te facit. Itaque de regione morientium, & de huius seculi terra esse cōvincitur, cui nil aliud sapit in corde, nil aliud trat in labris, quàm de huius seculi vanitatibus, voluptatibus, & delitiis carnis, de pecuniæ lucro, de augendis opibus, de seculari fastu, de pompa vestium, de magnificentiis, de authoritate & publicis officiis, de fraudibus & delictis, de supplantandis proximis, de vlciscendis iniuriis, & inimicis, sermo assiduus & nunquam satis repetitus. De quo ex sollicitudine cordis tui idipsum si vis potes agnoscere, si temetipsum interrogaueris, cuiusnam rei sollicitudo menti tuæ profundius infideat. Si enim inter cetera animi tui curas illa præmineat, qua sollicitus es deo placere, & piorum operum atque eleemosynarum thesaurum in cælum congerere, illicque non hic thesaurizare, illuc profectò te regionis ciuem probasti.

Quo vadis. ¶ Proinde: Quò vadis agnosce. Vadit quippe aliquoties mens humana per eam quam habet in suis operibus intentionem, quæ semper ad rem præ ceteris omnibus magnam tendit. Sicut ait vir sanctus: Amor meus, pondus meum, eò feror, quocumque feror. Inquirat igitur homo quonam inter opera bona quæ facit, sua pergat intentio, ne forte res à se bene gestas simulatione aliqua, vel inanis gloriæ causa, vel spe commodi tēporalis, siue cuiusque humanae occasionis gratia gesserit, & non purè nec libere propter deum. Sic quippe fiet, vt noueris vias tuas, & quæ fortasse tibi videbaris proficisci ad deum, ab eo iam passibus innumeris sis elongatus.

Ex quo populo es tu? ¶ Postremò interrogare te debes & dicere: Ex quo populo es tu? Notum quippe est, vnūquemque talem fore, qualem sibi nectit amore. Nam & omne animal diligit sibi simile, & omnis caro ad similem sibi conuertetur. Hinc quicum sapientibus graditur, sapiens est. contra verò, amicum stultorum, similis efficietur. Itaque si sola amatorum huius seculi societas tibi grata est, testis profectò tibi es, quò omnino dissimilis illis non es. Si verò pes tuus terat limen sapientis, si piorum mundumque hunc auersantium contra bernium te delectat, & si fortassis nondum illis similis factus

ctus es, optimam certè de temetipso spem dederis in bonorum te & piorum confortium transiturem.

¶ Secundo, ad hoc vt quis bene viuat, debet (vt supra dictum est) vitam suam bene ordinare, ad regulã vtique certam & rectam. Nam quicquid in operatione sua potest à rectitudine deficere, id vtique dirigere eger regula, sed liberum hominis arbitrium deficere potest in operibus suis à iustitia, imò sens⁹ & cogitatio humani cordis prona sunt ad malũ ab adolescentia sua, ergo necesse est nobis ad rectè viuendum, vt mores & vitam nostrã, certis & rectis regulis coaptemus. Huiusmodi regulæ tres sunt, videlicet Propria conscientia, Scriptura sacra, Et vita seu exempla sanctorum. Si hæc specula seu regulas consulueris, prodet tibi & quod rectum & quod obliquum est.

¶ Cōscientia enim lumen quoddam diuinitus nobis inditum est, quo inter licitum & illicitũ discernamus, prescribens nobis quid debeamus facere, & quid fugere, de quo Apost. Romanis scribens ait: Gentes quæ legem nõ habet, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt. Eiusmodi legem nõ habentes, ipsi sibi sunt lex, quia ostedit opus legis scriptũ in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia.

¶ Ipsa enim conscientia quasi liber nobis est, continens omnia de quibus in dei iudicio exigemur rationem, quem librum morientes secum singuli deferunt in tremèdo dei iudicio coram cælo & terra palãm tunc reueladum atque legendum. Iuxta quod Ioannes in Apocalypsi testatur dicens: Iudiciũ sedit, & libri aperti sunt. Et vidi, inquit, thronum magnum candidum, & sedentem super eum, à cuius conspectu fugit terra & cælum, & locus non est inuentus eis. Et vidi mortuos magnos & pusillos stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt, scilicet conscientiarum: & alius liber apertus est, qui est vitæ, & iudicati sunt mortui ex his quæ scripta erant in libris secundum opera eorũ. Et dedit mare mortuos suos qui in eo erant: & mors, & infernus dederunt mortuos suos qui in ipsis erant, & iudicatum est de singulis secundum opera ipforũ. Si sapiis charissime, hũc tuum librum quem tecum moriẽs delaturus es vt ex illo iudicaris, sæpe reuolues, diligenter discutes, sollicitè examinabis, & corriges sapienter.

Vitã esse ordinadã.

Gene. 6.

Vitæ ordinande regulæ.

Cōscientia quid sit.

Rom. 2.

conscientia liber.

Apo. 20.

¶ Quid

Cōscientia ¶ Quòd si quæras, num ad sequendum conscientie dicta-
quâdo obli men in omnibus obligemur, illud aduerte, quòd si tibi cō-
gat, & scientia tua quidpiam dictauerit tãquam a deo volitum &
quâdonō. præceptum, nisi conscientie tale aliquid dictanti acquie-
 ueris, criminaliter peccasti. Rursus si tibi quidpiam probi-
 buerit conscientie dictamen tanquam illicitum & probi-
 bitum à deo, si non id vitaueris, similiter peccasti, siue tale
 sit siue non, eò quòd conscientie tuæ dictamen tanquam
 præconem vice dei clamantem, prohibentem aliquid, vel
 aliquid præcipientem contempsisti. Hinc est quòd B. Au-
 gust. omnem illum hominem ad gehennam ædificare di-
 cit, qui agit contra conscientiam.

Cōscientia ¶ Quòd si erronea fuerit conscientia & præcipiat aliquid
errabūda quòd diuina lege vetatur, quale est in rem pupillorū vitæ
ligat. ras exercere, aut furto surripere alienū, vt inde pauperes
 aut parētes inopes nutriātur, vel prohibeat erroneè quòd
 deus præcepit, vt si dictauerit, non esse remittendas iniu-
 rias, etiam pœnitenti, vel aliquid tale. Talis, inquam, con-
 scientia erronea est, & eicit hominem extra viam salutis.
 Et quanuis non obliget, eò quòd erronea est & diuinis ad-
 uersa præceptis, ligat tamen. Nam sicut is qui ligatus est,
 liber non est ad operandum, sed ita impeditus, vt operari
 non possit, sic etiam huiuscemodi erroneam habens con-
 scientiam & peruersam ligatus est & impeditus, vt citra
 iacturam salutis non possit operari. Si enim facit id quòd
 talis conscientia minus rectè faciendum dicit, facit contra
 legem dei, & sic peccat. Si non facit, credit se agere contra
 deum, cuius præconem conscientiam suam putat esse. Et
 talis conscientia ad consilium viri boni & sapientis depe-
 nenda est, vt possit ad viam salutis homo redire. Porro
 conscientia quidpiam suggerat faciendum per modum rei
 non necessariæ, sed expedientis duntaxat, id est, si cōscien-
 tia dicet per modum consilii, non autem præcepti, nō pec-
 cat homo si id omiserit.

Regula ¶ Secunda regula vitæ humanæ est scriptura diuina, secun-
scripturæ dum quam ipsa etiam hominis conscientia est ordinanda
diuinae. & moderanda. De qua regula per Esaiam dicitur: Aures
Esa. 30. tuæ audient verbum post tergum monentis. Hæc est via
Prou. 30. ambulate in ea & non declinetis neque ad dexteram,
 neque

neque ad sinistram, quasi dicat: Non addas quicquam verbis illius, quo videlicet diuinæ legis sensus peruertatur: Iraque vitam & actiones nostras regulæ huic adæquare debemus. Tametsi hoc facere recusent, qui vitiis propriis blandientes, perniciem suam amant. Hi odiunt verbum dei, Prophetam veritatis, quia non prophetat eis bonum, sed malum. Capiunt seduci, iuxta illud: Loquimini nobis placentia, videte nobis errores, auferte à me viam, declinate à me semitam, cesset à facie nostra sanctus Israël. Cōtra verò clamat in Euangelio dominus & dicit: Esto consentiens aduersario tuo dum es cum eo in via, ne fortè aduersarius tradat te iudici, & iudex tradat te tortori. Hæc vita, vita præsens est. Aduersarius autem nos concomitans, est verbum dei quod nostris prauis cupiditatibus aduersatur. Vnde Apost. diuini verbi præco fidelis indeclinabiliter seruans tramitem veritatis, Galatis scribens: Inimicus, inquit, factus sum vobis verum dicens. Huiuscemodi igitur vitiorum nostrorum aduersario acquiescere iubemur ne tradat nos iudicii, sicut ad Iudæos de verbo legis loquens dominus ait: Nolite putare quòd ego accusaturus sum vos apud patrem: Est qui accuset vos Moyses in quo speratis. Qui enim in lege peccauerunt, à lege accusabuntur, & secundum legem iudicabuntur. Quum enim diuinæ legis inobliquabilis regula iudicante deo, super hominis peccatricem vitam posita fuerit, quicquid illic tortum aut obliquum repertum fuerit, mox per diuini securim iudicii vltice pœna rectificabitur vt non maneat dedecus culpæ, si ne iustitiæ vindicis decore.

¶ Porro nonnulli regulam hanc secundum suas peruersas opiniones, & mores corruptos detorquere conâtes, falsis expositionibus deprauant. Illis nõ dissimiles, qui (quo minus proprii eis displiceat vultus deformitas, quam reddit eis speculum iustum & planum) speculū ipsum si quo modo possunt distorquent, vt quod verè tortum & obliquum est, rectum illic videatur. Huiuscemodi rursus scripturæ diuinæ temeratores rectè funestis illis veneficiis cōparâtur qui vt vel mortibus multorum quæstui suo consulant, fõti vel puteo, è quo plurimi ad vsu suum hauriunt, venenū mortiferum immiscent, quo multi lethaliter inficiantur.

¶ Sanè

*Scripturæ
sacræ reg.
qui resu-
giunt.*

*3. Reg. 22.
Esa. 30.
Matt. 5.*

*Galat. 4.
Acquiescē
dum esse
scripturæ
diuinæ.*

*Ioan. 5.
Roma. 2.*

simile.

Simile.

Eccle. 1. ¶ Sanè fons sapientiæ verbum dei, per quod fideles viuunt deo. Veneficus autem quilibet hæreticus est, qui vt suæ fabricationis nefarios homines filios vtique perditionis multiplices, scripturæ sacræ peruersorum dogmatum lethale virus immiscet. Hinc in Apoc. Ioannes scribit dicens: Cecidit de cælo stella magna, ardēs tanquã facula, & cecidit in tertiam partem fluminum, & in fontes aquarum. Et nomē stellæ dicitur Absynthiũ, & facta est tertia pars aquarum in absynthiũ, & multi homines mortui sunt de aquis, quia amaræ factæ sunt. Per stellam hanc magnam non in congruè hæreticorum huius temporis signifer designatur, vt pote temeritate grandis & insignis, hæretico dogmate apud corruptos quosque illustris, & sacrilegiis, ac omni flagitiorum genere famosus. Is ipse è cælo ecclesiasticæ vilitatis, ex alto religiosæ professionis ardens inuidia & furore, ardēs cõcupiscentia carnalium voluptatũ, ad quas se quacibus suis laxat habenas, ardēs nihilominus studio ambitionis, lapsus est. Porro irreparabili damno plurimorũ lapsus est in aquis sapiētię salutaris, vnde & multi nũc moriuntur ex aquis, id est, scripturis hæretica interpretatione deprauatis, quia amarę factę sũt, in eis videlicet, qui se sectatores Euãgelii falsò iactãtes, rapinis, sacrilegiis & cęlibus, quasi amaritudine amarissima multa mortalium millia affecerunt. Sed ad ea vnde digressum est, redeamus.

Bonorum hominum vita, regula est aliis philip. 3. ibidem. Smile. ¶ Tertia regula ad quam vitam nostram vt bona sit componere debemus, est bonorũ hominum vita, de qua regula apost. loquens ait: Obseruate eos qui ita ambulãt sicut habetis formam nostram. Quibus & dixit: In medio nationis prauę & peruersę lucetis sicut luminaria in mũdo, verbum vitæ continentes. Pictor quispiam prudens, volens arte sua egregium aliquid exprimere, exemplar sibi absolutum & pulcherrimum proponit. Contra verò, pictor ineptus exemplar vulgare & iners accipere sibi mauult, decorum atque egregium refugiens, ne illius collatione opus suum & sordeat & magis cõtemnatur. Cui sanè nõ dissimiles sunt, qui nequaquã ad meliores se, verũ potius ad deteriores aspiciunt, vt illorum comparatione improbitates suas & peccata, vel excusent, vel extenuet, iuxta dictũ sapientis qui ait: Homo peccator vitabit correctionem, secundum

secundum voluntatem suam inueniet comparationem.
¶ Denique vitam nostram secundum specula supradicta
discussam & ordinatam, offerre deo debemus, vt ei viuamus, vitam nostrā ad ipsius obsequium gloriam & honorem offerentes. Hoc quippe iustum est plures ob causas. Primò, quia vitam ab ipso habemus. Secundò, quia vitam quam nobis semel dedit continua pietate & prouidentia sua, ne per mortē extingatur cōseruat. Tertiò, quia nos vt cum eo sine fine viuamus, ab æternæ mortis debito ipse redemit. Quartò, quia ipse vitā suam morte adita pro nobis dedit. Quintò, quia ipse nobis vitam æternam, si ei hanc nostram momētaneam vitam offeramus, repromissam donabit.

Vitā nostram esse deo offerendam.

HOMILIA SECUNDA, DE VIRTUTIBVS BEATI Petri nobis imitandis.

AD speciosum beati Petri Apostoli exēplar, quod ipse nobis cōponendę vitę nostrę reliquit, attentā mēte respiciētes repetimus in ipso, Exemplū obedientiæ promptæ. Exemplum humilitatis non fictæ. Exemplum fidei sincerae. Exemplum fiduciæ in domino, & spei firmæ. Demum exemplū dilectionis perfectæ. Si quidem hæc quinque de beato Petro Apostolo, Euangelica scriptura testatur.

¶ De primo, id est, de prompta beati Petri obedientia, sic apud Matthæum habes: Ambulās Iesus iuxta mare Galilæe, vidit duos fratres, Simonē qui vocatur Petrus, & Andream fratrem eius mittentes rete in mare. Erant enim piscatores. Et ait illis: Venite post me, faciā vos fieri pisces hominum. At illi continuò relictis retibus sequuti sunt eum. Nulla hunc (vt ait Gregorius) adhuc facere miracula viderāt, nihil de præmio æternæ retributionis audierant, ad vnam tamen domini vocem, mox hoc quod possidere videbātur, relinquunt. Quantū autem deo placeat obediētia facilè dignoscitur, si aduertas illam victimis anteferri. Nec mirum si victimis obedientia præferatur, quum in victimis caro aliena, per obedientiam verò sacrifici-

Matt. 4.

Quam accepta deo sit obediētia.

sacrificetur & offeratur deo, non modò propria caro, sed quod longè maius est, voluntas propria, quæ omni sacrificio acceptior est.

*1. Reg. 9.
saul pro-
pter ino-
bedientiã,
quid ami-
sit.*

¶ Porro per oppositum quàm grauius offendat deum inobedientia, per hoc patet, quòd ipsa idololatriæ & sceleris arriolandi cõparatur. Propter inobedientiam enim Saul rex (quo non erat vir melior in filiis Israel) à deo primum in regem electus, postmodum non modò reprobatus, & abiectus à regno, verumetiam spiritui maligno diuexandus traditus est. Nec profuit illi quòd inobedienciæ culpã sacrificandi voto adumbrare voluit. Mandauerat enim ei deus vt deleret Amelech vsque ad internitionem, tam homines quàm iumenta. At ipse pepercerat cõtra iussum domini Agag regi, & optimis gregibus ouium & armentorum, & vitibus & arietibus, & vniuersis quæ pulchra erant.

2. Reg. 15

Super quo per Samuelẽ inceptus, respõdit se de prada partẽ reseruasse, vt inde sacrificaret domino. Cui ait Samuel: Nunquid vult Dominus holocausta & victimas, & non potius vt obediatur voci domini? Melior est enim obedienciã quàm victimã, & auscultare magis quàm offerre adipem arietum: quondã quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. Hinc etiam Iudæi ieiunãtes non respiciuntur à domino, quibus illud obiicitur. In diebus ieiunij vestri inuenietur voluntas vestra.

Isa. 56.

*Beati petri humi-
litas non
ficta.
Luc. 5.*

¶ Secundò proponitur nobis beatus Petrus imitandus in exemplo suæ humilitatis, & propriæ exiguitatis recognitione quæ tum apparuit, quum laxatis retibus ad iussione domini, viso miraculo de captura piscium, procidit ad pedes Iesu, dicens: Exi à me domine, quia homo peccator sum. Quæ benignè cõfirmans & reddes securiorẽ, & futuram in eo prædicationis fructuosam gratiã prædicens, ait ad eum: Noli timere. Ex hoc iam eris homines capiens. Vsq̃ue ad eò placet deo humilitas. Vnde & alius qui verebatur etiam oculos in oratione ad cœlũ leuare, & percutiebat pectus suũ, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori, descendit (teste domino) iustificatus in domum suã. Denique & alius qui & Christi domini verẽdam dignitatem, & suã secum reputans indignitatem, dicebat: Domine, non

Luc. 18.

Matt. 8.

ne, non sum dignus vt intres sub tectum meum: intantum per hanc humilitatem placuit, vt sequentibus se diceret de illo dominus: Amen dico vobis, nō inueni tantam fidem in Israel. Humilibus quippe dat gratiā. Cui semper humilium & mansuetorum placuit deprecatio.

1. Pet. 5.
1ud. 9.

Pfal.

¶ Semper enim misericordia & veritas obuiant sibi. Si enim à nobis pcellerit veritas humilis cōfessionis, occurreret huic veritati benignitas diuinæ miserationis. Patuit proinde B. Petri fidelis & simplex humilitas, dum pedes sibi à Christo domino lauari recusauit, stupefactus utique de tanta eius humilitate, quem esse filium dei viui cōfessus fuerat. Ait enim: Domine tu mihi lauas pedes? Tu, inquit, mihi Quis tu aut quantus tu, silentio magis & profunda cogitatione tegendū, quàm imbecillo sermone frustra tentandum. Et licet reprehensus esse videatur, propter mysterium, dicente ad illum domino: Quod ego facio tu nescis modo, scies autem postea. Et rursus: Si nō laueris te, nō habebis partem mecum, gratam tamen & acceptam Christo Petri humilitatē fuisse nemo debet ambigere: Patuit demum hanc beati Petri humilitas in eius pretioso martyrio, vbi non erecto sursum (vt Dominus) sed deorsum verso capite, & sursum pedibus elegit crucifigi, ne Christo domino vel in ipso supplicio crucis, videretur equari.

Ioan. 13.

¶ Tertio proponitur nobis beatus Petrus imitandus in exemplo suæ synceræ fidei, quæ fides in hoc apparuit, quod ipse primus omnium Christi diuinitatem pariter & humanitatem est confessus: Tu es, inquit, Christus filius Dei viui, quā confessionem mox ipse approbavit, dicens: Tu es Petrus, nimirū à me qui sum petra, ppter tuæ fidei sinceritatem & stabilitatem sic appellatus: Et super hanc petram quā modo confessus es, id est, super me ipsum, & super veritatem vtriusque in me nature, ædificabo Ecclesiā meam. Et portæ inferi nō praualebunt aduersus eam, Et tibi dabo clauis regni cœlorū. Denique patrem Christus pro Petro rogauit, vt non deficiat fides eius, quin potius fratres suos ipse confirmaret in fide.

Ioan. 13.
B. Petri
fides sin-
cera.

Matt. 16
Luc. 22.

¶ Sed hinc aduertendum est, quod fidelis B. Petri confessio, eò commendabilior erat, quod inter discrepantium opiniones,

petri con-
fessio hic
commen-
dat ior.

niones, fidem rectam ipse primus confessus est. Quum enim fidei confessionem nobis dominus commēdaturus, interrogasset discipulos suos, quem dicerēt eum esse homines? Alij, inquit, Ioannem Baptistam, ex quibus erat Herodes, qui dicebat: Ioannem ego decollavi, quis est autem iste, de quo ego talia audio? Apud Mattheum verò sic habes: Audiuit Herodes Tetrarcha famā Jesu, & ait pueris suis: Hic est Ioannes Baptista, ipse surrexit à mortuis, & ideo virtutes operantur in eo. Alij Heliam, propter zelum iustitiæ & veritatis. Alij verò Ieremiam, propter graves insidias & persecutiones quas ob prædicationē veritatis salutarē, pius Propheta domini ab impiis sustinuit. Aut vnum, inquit, alium aliquem ex Prophetis. Dicit illis Iesus: Vos autem quem me esse dicitis? Tacētibus ceteris, respondens Simon Petrus ait: Tu es Christus filius Dei viui, nihil omnino motus aliorum erroribus. Itaque longè pretiosior est coram deo recta fidei cōfessio, vbi fidei rectitudine multi discedunt, ad hæreses & schismata se transferentes. Inter hæreses enim, qui probati sunt, hæc manifesti.

Luc. 9.

Mat. 14.

1. Cor. 11.

credere
qualiter
debemus.

Luc. 3.

Tob. 2.

Iacob. 2.

Tit. 2.

2. Pet. 1.

¶ Credere autem oportet simpliciter sine hēsitatione cōstater sine permutatione, efficaciter cū operis exhibitione. Quod sine vlla hēsitatione credendum sit, patet, quia quisquis de aliquo credēdorum articulo dubius est, de omnibus eum ambigere necesse est. Hinc omnis in fide dubius, hæreticus censetur. Nō enim fidit assertioni diuinæ. Itaque quisquis vel de vnius articuli veritate dubius est, pariformiter vacillat in omnib⁹. Si enim vni articulo falsitas aliqua posse subesse credatur, cōsequēs est, id ipsum & de ceteris omnibus posse credi. Secūdo, credendum est constanter & perseverāter sine permutatione. Qui enim cōstantiæ huius radicem nō habent, ad tempus credūt, & in tempore tentationis recedunt. Contrā verò vir iustus filium docuit, dicēs: Vitam illam deus daturus est iis, qui fidem suam nunquā mutant ab eo. Tertiò, credendum est efficaciter cū operis exhibitione, quia fides sine operibus mortua est. Quid enim prodest dicere per fidem se nosse deum, factis autē negare? Satagite (ait B. Petrus) vt per bona opera certā vestram vocationem, & electionē faciatis.

¶ Quar-

¶ Qua
ga Ch
valida
niente
sub ph
tis om
rātes
foris,
venire
per m
à Chri
mus a
& pro
tauit,
set pra
¶ Por
tria de
quod
ueran
¶ Prin
super
nō est
cellæ
spe re
conti
ri mar
let en
in se,
na pa
iniqu
bens
confu
spera
¶ Sec
nis, e
ctum
mino
piens
tibus

¶ Quarto, imitandus est nobis beatus Petrus in fiducia erga Christum & firma spe, quæ fiducia tunc apparuit, dum valida tempestate discipuli in mari iactati per noctem, veniente ad eos quarta vigilia noctis Christo, mare ipsum sub pedibus suis quasi solidam terram calcãre, ad eum territis omnibus, & putantibus eum phantasma esse, ut vociferantes exclamarēt. Petrus ex omnibus vnus fiducia & spe fortis, atque inconcussus: Domine, inquit, si tu es, iube me venire ad te super aquas. Et venit ad Iesum ambulans super mare. Rursus & illic Petri fiducia emicuit, dum iussus à Christo hamum in mare mittere, & in ore piscis qui primus ascenderet quærere staterem, quæ pro ipso domino, & pro se daret exigentibus didragma, nihil prorsus hæsitauit, plenè cõfidens quòd quæcunque polliceretur posset præstare. Nec spes eum fefellit.

¶ Porro iuxta typum beati Petri, sperare & ipsi à domino tria debemus. Quòd videlicet assistet nobis in periculis, quòd providebit de necessariis, & quòd tandem in spe perseverantibus conferet regnum æternæ beatitudinis.

¶ Primum sperare debemus exemplo beati Petri, tandiu super vndas maris quasi solido itinere gradiētis, quousq; nõ est infirmatus in spe. Spe autem propter veniētis procellæ formidinem vacillante, cœpit mergi. Verùm denuò spe resumpta, clamauit, dicēs: Domine saluum me fac. Et continuò Iesus extendens manū, apprehendit eum. Ope ri manuum tuarū (inquit sanctus) porriges dexteram. Sollet enim deus in supremis periculis subuenire sperantibus in se, præsertim humano auxilio destitutis, sicut in Susanna patuit: quia flens suspexit in cœlum, dum ad mortem iniquo iudicio damnaretur. Erat enim cor eius fiduciã habens in domino. Et quoniam sperauit in domino, non est confusa. Quum scriptum sit de eo: Protector est omnium sperantium in se.

¶ Secundò, quòd in se sperantibus providebit de necessariis, etiam in beato Petro vel tunc apparuit, quum (sicut dictum est) nõ habens ipse quod solueret exactoribus, in domino confidens, piscatum iuit, & mox piscem hamo capiens, repertum in ore piscis staterem, didragma exigentibus soluit. Itaque (ut ait Propheta) iacta cogitatū tuum

Beati petri in christum fiducia.

Mat. 14.

Mat. 17

Sperare debemus hæc tria.

Mat. 14

*Job. 14.
Deũ as-
sore omni
auxilio
destitutis
Danie. 13*

*Tempora-
les necessi-
tates no-
stras do-
minũ no-
bis præsti-
turũ.*

Luc. 12. in domino, & ipse te enutriet. Et dominus ipse: Nolite, inquit, solliciti esse anime vestre, id est, vite huic vestre animi mali quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Anima plus est quam esca, & corpus plus quam vestimentum. Quasi dicat: Qui dedit vobis quod maius est, non est negaturus quod minus est, sine quo illud maius prius datum conseruari non potest. Ipse dedit animam viuificantem, & corpus. Ad conseruationem autem vite necessaria est esca, & corpori conseruando necessarium est indumentum. Scit, inquit, pater vester, quod his omnibus indigetis. Verum quod summè vobis est curandum, Primum, inquit, querite regnum dei & iustitiam eius, & hec omnia adicietur vobis. Quod igitur plerique premuntur inopia, hinc est, quod non sperat in domino, nec ante omnia querunt regnum dei, & iustitiam eius.

Beatitudinem eternam nos sperare debemus. Tertio, quod in se sperantibus confert regnum eterne beatitudinis, etiam beati Petri verbis docemur. Quum enim plerique ex Iudeis auditis quibusdam (carnali duntaxat auditu quos mente non capiebant) Christi sermonibus, abirent retrorsum, & ipse dixisset ad duodecim: Nunquid & vos vultis abire? respondit Petrus: Domine, verba vite eterne habes, & quod ibimus? scilicet te derelicto. Sperabat nimirum cum omni fiducia dominum ipsum iuxta sue pollicitationis verba, daturum vitam eternam sperantibus in se. Ideoque ait: Quod ibimus? quasi dicat: Melius est tecum mori in hac spe, quam sine te viuere, eo quod verba vite eterne habes, quibus vitam eternam & doces, & promittis.

Spe solamur. Vide quanta fiducia, quam inconcussa spe beatus Petrus accepturum se à domino vitam credebat eternam. Cuius imitatione, exilij huius labores & calamitates spe vite future leuare, & tristitias nostras solari debemus. Illic, inquit, idem Apostolus Petrus, exultabitis, modicum nunc si oportet contristari in variis tentationibus. Viator aliquis, labores itineris spe boni hospitij solatur, & agricola sudores anni spe messis tolerat. Mercenarius insuper spe mercedis, & miles spe glorie, libertatis, aut stipendij optimi, leuant suos labores.

Similia. Quinto, beatissimus Christi amicus & Apostolus Petrus exemplum nobis in semetipso prebuit dilectionis perfecte.

fecta.
lection
Nimir
dilige
fessu
Iesus c
rosoly
pibus
mens e
à te do
quia di
erat sa
creden
istius f
Christi
dat.

Secun
lectio
domin
nuit ip
taretu
fidius
vt ami
iniuria
gare a
ditore

Tert
Iam en
rens, P
quem
qui in
dem p
nium
mor d
Qua
amori
uit. C
prius
fangu

fecta. Sinceram quippe & ardentem erga dominum dilectionem in multis ostēdit. Primò, in mortis dissuasiōe. Nimirum hunc nolebat mori, quem viuum super omnia diligebat. Quum enim (vt dictum est) beatus Petrus confessus fuisset Christum filium dei viui, & exinde cœpisset Iesus ostendere discipulis suis, quia oportet eum ire Hierosolymis, & multa pati à senioribus, & Scribis & principibus sacerdotum, & occidi, & tertia die resurgere: Assumens eum Petrus, cœpit illum increpare, dicens: Absit à te domine, nō erit tibi hoc. Et licet fuerit reprehensus, quia dissuasit Christi mortem, per quam genus humanū erat saluādum, quia tamen hoc Petrus adhuc ignorabat, credens ipsum aliter posse saluare mundum, dissuasiōis istius facile meretur veniam, quam non modò excusat ad Christum sincerus amor, sed etiam magnopere commēdat.

¶ Secundo, patuit beati Petri ardētissima ad Christum dilectio in proditoris inquisitione. Quum enim audisset à domino, quòd vnus è duodecim esset eum traditurus, innuit ipse Ioanni, qui Christo proximus assidebat, vt scisci taretur ab eo quisnam esset qui esset hoc facturus, piis insidijs per Ioannem rem inuestigans, ad hoc proculdubio, vt amicus ipse fidelis, domini sui de proditore vindicaret iniuriam. Nec tamē id per semetipsum à domino interrogare audebat, conscius ipse sibi de sãuendo mox in proditorem.

¶ Tertiò, id ipsum patuit in Christi domini sui defensione. Iam enim magistro in summis periculis cōstituto succurrens, Petrus animo forti exemit gladium, & percussit nō quemlibet è vulgo, sed ipsum summi sacerdotis ministrū, qui in scelere ipso ceteris auctoritatem præbens (siquidem principis sacerdotū vices gerebat) fortè primus omnium Christo manus iniecit. Illic enim Petro magnus amor dolorem auxit, & addidit animos.

¶ Quartò, patuit beati Petri ad Christum dilectio in trina amoris confessione, quo trina negationis culpam expiauit. Commissurus quippe illi dominus ouilis sui curam, prius illum de amore examinauit. Magno nempe pretio, sanguine scilicet & morte, oues suas acquisiuit, ostendēs,

Beati Petri ad Christum dilectio perfecta.
Matt. 16

IOAN. 13.

Mat. 26.

Petri trina de Christi amore confessio.

*Ioan. 7. 19.**Christi
crux dolo
rosa &
ignomi
niosa.**sapient. 5.**Ioan. 17.**cant. 2.*

quod non nisi se veraciter amanti eorum debeat cura committi. Tu scis, inquit Domine, quia amo te. Dicit ei leprosus: Pasce oves meas. Nec tamen solo verbo confessus est se Christum amare, sed etiam factus, presertim ubi pro Christi nominis confessione, mortem crucis adire non dubitavit, rependens Christo domino quod ipse prius impenderat.

¶ Quoniam verò crux Christi & ignominiosa fuit & dolorosa, ipse elegit duos germanos, amicos duos, qui cum ipso, & pro ipso, mortem suscipientes, alter scilicet Petrus crucis ignominiam (ignominiosè enim crucifixus fuit, capite deorsum verso) alter, scilicet Andreas crucis pœnam dolorosam portaret, siquidem biduo vivens pendebat in cruce.

¶ Itaque hodie Petrus crucifixus est, hodie decollatus est Paulus. Hæc, ut Bernardus ait, hodiernæ causa festivitatis, hæc presentium materia gaudiorum. Preciosa enim est in conspectu domini, mors sanctorum eius. Sed quâtos dum paterentur Apostoli credimus adfuisse, qui illorum mortes, preciosas nequaquam, sed exitiosas æstimarunt? Visi sunt enim oculis insipientium mori, & æstimata est afflictio exitus illorum. Et sic quidè visi sunt oculis insipientium. Mihi autem, ait Propheta nimis honorati sunt amici tui deus, nimis confortatus est principatus eorum. Amici dei mori videntur oculis insipientium, sed in oculis sapientium iudicantur potius obdormire. Denique & Lazarus dormiebat, quia amicus erat. Et quum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas domini. Meminerimus itaque qualiter salvi facti sunt ij patres nostri, & vivere studeamus vita iustorum, sed morte iustorum mori, multò magis desideremus.

PRO F E S T O V I S I T A T I O -
nis Virginis gloriosæ.

Virge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni.

¶ Ex hac lectione tria sunt notanda. Primum est, denominatio gratiosa: Secundum est, incitatio virtuosa. Tertium est, huius incitationis virtuosæ ratio multiplex, & copiosa. Primum, ibi: Amica mea.

mea. Secundum, ibi: Surge, propera. Tertium, ibi: Iam enim hyems.

¶ Circa primū nota tres denominationes gratiosas, quib⁹ sacratissimam virginem dei genitricem Mariam spiritus sanctus alloquitur.

Istæ nominationes sunt:

Amica,

Columba,

Formosa.

¶ Nam quoad primam, quis eam deo dubitauerit amicam esse, quæ vna ex omnibus in matrem ab ipso deo dei filio electa est? Ex cuius intacto utero humanam carnē, in unitate personę, salua vtriusque naturę proprietate, assumere cuius virginea vbera lactare, cuius amplecti brachiis, cuius sinu dulcis & admirabilis paruulus cōfoueri, cui in hoc mundo conuiuere, cui subiici, cui obsequium & honorem deferre dignatus est? Sanē si morum similitudo amicitiam conciliat, qui fieri posset, vt quisquam dei filio (qui cum patre & spiritu sancto idem est deus) sit amicitior, quum illi similior in virtutibus animi & sanctitate morum, nemo possit reperiri? vtpote quæ mēte & carne fuit mūdissima, mitis & humilis corde, pacifica & mansueta, misericors & benigna, in conuictu nulli vnquam verbo aut opere obnoxia.

¶ Denique columba appellatur, nimirum quę peccati aut cuiusuis corruptionis vitiosę cadauer mente non tetigit, quæ felle amaritudinis caruit, quę mundo pacē nuntiauit, afferens in fine seculorum diluuiο damnationis fluctuantibus, multisque retroactis seculis damnationis tēpestate iactatis, signum pacis: imō pacem ipsam, filium suum & filium dei plenum gratia & veritate, ramū vtrique floridum virentis oliuę, qui de semetipso quū iret immolari pro nobis, dixit: Si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?

¶ Quæ proinde ea coram deo formosior, cui dicitur: Tota pulchra es amica mea, & macula nō est in te. Cui rursus per prophetam dicitur: Audi filia & vide, & inclina aurem tuā. Nam concupiscet rex decorē tuum, quoniā ipse est dominus deus tuus. Quum etiam filius eius sit ille speciosus forma, cuius (vt quidam ait) radiante figura, Blandior in laudibus diffusa est gratia pulchris, vsque ad eū vt in eum desiderēt angeli prospicere, cōsequens est, vt omni decoris &

*Amicam
deo Mariā
esse.*

*Amicitiam
causa.*

*Columba
dei virgo
Maria
Gene. 8.*

*10an. 1.
Luc. 23.*

*Cant. 4.
Maria for
mosa quæ
redi.*

*sedulius.
1. Pet. 1.*

formę gratia, ipsa regia virgo mater ipsi⁹ effulgeat, à qua filius totā sui corporis substantiā assumpsit. Genuit quippe (cooperate spiritu sancto) in specie sibi similem filium speciosum utique (ut dictum est) forma præ filiis hominum.

*Amica
dei ut a-
nima cō-
stituitur.*

*Cant. 2.
Mali ho-
mines spi-
na.*

*Apoca. 2.
Matt. 25*

¶ Potest autem & animæ fideli hæc tam gratiosa denominatio cōuenire, quę dei amica certis animi virtutibus appellari meretur. Videlicet primò, illata à prauis hominibus mala æquanimiter tolerādo, & pro inferētibus mala deū exorādo. Vnde in Canticis canticorum huiuscemodi animā deus ipse cōmendat, dicens: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Spinæ pungentes (sub quibus serpētes latitare cōsueuerunt, in quas tandē crepitās inardescit ignis) homines prauos optimis quibusq; semper infestos significāt. In quibus sedes Satanae, qui sempiternis incendiis mancipandi audituri sunt: Ite maledicti in ignem æternum. Verūm amica deo fidelis anima inter huiuscemodi spinas sanctæ conuersationis opinionem quasi bonū odorem diffundens, cum his qui pacē oderunt pacifica, etiam pro infestis sibi dominum deprecatur.

Ioan. 15.

¶ Secundò, mandata dei seruando nomen hoc fidelis anima meretur, sicut ipse perhibet, dicens: Vos amici mei estis, si feceritis quę ego præcipio vobis. Amicorum enim est idem velle.

Prou. 22.

Matt. 5.

Esa. 26.

Sapient. 6

Sapient. 7

¶ Tertiò, cordis munditiam diligendo. Qui enim diligit cordis munditiam, habebit amicum regem. Et vnde rursus scriptum est: Beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbūt. Quem nemo nisi amicus videbit. Tolleatur enim impius ne videat gloriam dei.

Ioan. 15.

Esa. 59.

¶ Quartò, veram quæ ex deo est sapientiā amando, quæ præoccupat eos qui se cōcupiscunt, & per nationes in animas sanctas se trāsferens, amicos dei & prophetas cōstituit. Huiuscemodi sunt verbi cœlestis amatores, qui doctrinæ iustitiæ sciūt & amplectūtur. His enim utpote amicis semetipsum reuelat. Iam, inquit, nō dicam vos seruos sed amicos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia quęcunque audiui à patre meo, nota feci vobis. Etenim secretorum communi- catio, amicitia signū est. Vnde ad Esaiam prophetam, utique dei amicum, à domino dictū est: Ostendam tibi the-
saurum

aurum secretorū meorum. Proinde etsi multi sint qui cre-
dunt in nomine eius, non tamē ipse Christus credit se om-
nibus, sed tantūm (vt dictum est) amicis. Porro quātū pro-
futurum sit homini, quōd amicitia dei particeps esse me-
ruerit, docemur per hoc quod de cœlesti gloria sub nomi-
ne Iuēis scriptum est: Annuntiat de ea amico suo quōd pos-
sessio eius sit, & ad eam possit ascendere. *Ioan. 2.*
Iob. 36.

¶ Proinde columba dei, fidelis anima idcirco nūcupatur, *columba*
quōd columba gregatim volat. Carnes ore non laniat, & dei.

lympidæ libenter assidet aquæ. Sic nimirum & anima fide
lis utique columba dei diligit fraternitatem. Nec assidua
cupit esse cum iis qui carnes ad vescendum cōferunt, qui
passim & indiscretē, nunc viuas, nunc mortuas carnes, de-
tractionum dentibus inhumanē dilacerant. Hi enā (nimi-
rum feræ ingenii detestabilis) comparādi, quæ humana ca-
dauera è sepulchris rapta discerpit. Denique verbo dei tā
quam fonti sapientiæ lympidissimo, semetipsam illic qua-
lis sit contēplatura, nec non & infernalis mīlui quærentis
quem deuoret, vmbra præuisura, libenter intendit. *Pro. 14.*
Hiena.

¶ Formosa demum fidelis anima vocatur cui maculā pec-
cati dominus non imputauit. Qui enim egreditur sine ma-
cula, & operatur iustitiam, habitabit in tabernaculo domi-
ni. Vt autē dei amicitia simus non indigni, quadruplex ma-
cula cauenda est. *Formosa*
deo.
Macula
quadru-
plex
Iob. 11.

¶ Primò, macula conscientia, Vnde scriptum est: Si per-
manserit in tabernaculo tuo (id est, in corde tuo) iustitia,
tūc leuate poteris faciem tuā sine macula. Facies animæ
conscientia est. Arguam te, inquit, & statuam cōtra faciem
tuam. Sicut enim macula in facie corā oculis hominū, sic
peccatū in conscientia coram oculis dei nos reddit defor-
mes. Ideoque, inquit, faciē tuā laua, cui⁹ maculas vt agno-
scas, cœlestis verbi speculū, auditor nō obliuiosus cōsule-
re iuberis. Scriptura nēpe diuina mētis oculis quasi quod-
dam speculū opponitur, vt interna nostra facies videatur.
Illie enim tam fœda nostra quam decora cognoscimus. *Mat. 6.*
Iacobi. 1.

¶ Secundò cauenda est macula linguæ, id est, omnis culpa
quæ sermone committitur. Vnde in Apocalipsi scriptum
est: In ore ipsorum non est inuentum mendacium, sine ma-
cula sunt antè thronum dei. Et utique macula detestabilis
Macula
linguæ.
Apoc. 14.

Sap. 1. mendacium est. Os enim quod mentitur, occidit animam.
Luc. 15. Pater in osculo prodigum filium recipit reuertente, sed cuius labia humili iam confessione purgata sunt. Quis enim osculetur ora sordibus & abominatione scedata? Igitur ut deo penitentes reconciliari mereamur, Omnis sermo malus, ut apostolus ait de ore nostro non procedat.

Macula vitæ.
Iob. 31. ¶ Tertiò cauèda nobis est macula vitæ in operatione, De qua ait vir sanctus. Si manibus meis adhæsit macula, serui & alius comedet. Macula quippe manuum, culpa operum est. Lauabo inquit propheta, inter innocetes manus meas. Nam si hanc maculam habueris, operum tuorum semibus diabolus pasces. Debent autem esse opera nostra sine macula superbiæ, sicut ait propheta: Immaculatus ero, & mundabor à delicto maximo. Rursus sine macula crudelitatis & inuidiæ, ut sit homo mansuetudinis columbinæ, & mereatur audire: Columba mea, immaculata mea. Deniq; sine macula carnalitatibus & gulæ, sicut B. Iudas admonet, dicens: Odientes eam quæ carnalis est maculatam nenicam.

Cant. 5.
Iudæ. 1.
Macula famæ.
Eccle. 33.
Eccle. 11.
Sap. 10. ¶ Quartò, cauèda nobis est macula famæ. De qua per quendam sapientem Salomoni dicitur: Dedisti maculam in gloria tua. Hac macula etiam bonos peruersus quisque maculare ac deturpare conatur, sicut scriptum est: Bona in mala conuertens insidiatur, & in electis ponit maculam. Sed plerumque deus mendaces ostendit qui optimum quæque maculauerunt. His, inquã, maculis anima libera, formosa denuncupatur.

¶ Circa secundum principale dicitur:

Surge, propera & veni in foraminibus petra, in caverna maceria. Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis, & facies tua decora.

¶ Hic ponitur incitatio virtuosa. Arcano siquidè instinctu Mariam spiritus sanctus alloquitur, dicens: Surge propera & veni. Cuius obedientiam euangelica scriptura testatur dicens: Exurgens Maria, abiit in montana cum festinatione in ciuitatem Iuda, & intrauit in domum Zachariæ, & salutauit Elisabeth. Festinat maria Elisabeth inuisere. Primò, ut cognata de tanta diuinitus concessa gratia, videlicet præcuratoris conceptu, congratuletur. Secundò, quia filii sui conceptu

cur Maria a visitat Elisabeth

scenina

scenina
 & præ
 sancti
 mireri
 stri ca
 dis, &
 in afflu
 nire di
 suscipi
 lii con
 se gra
 uerit
 cogita
 to, ut
 quod d
 utum
 nus ci
 trare,
 tribus
 libabe
 rem, y
 & ut
 mino
 ri Ioa
 tracta
 ¶ Por
 ta, du
 Euan
 enim
 quod
 dicer
 ritur
 præd
 quib
 noru
 Nam
 uit, q
 ni pe
 vires

scensua benignitas hoc voluit, qui electum suum amicū,
& præcursores Ioannem, adhuc in vêtre positum, spiritus
sancti infusione festinat baptizare & sanctificare. Nec id
mireris, quum iam ipse dignatione maiori in has exilii no-
stri calamitates, in sanguine suo nobis abluendis, redimē-
dis, & sanctificandis, prius è cælo descendisset, qui & ipse
in assumpta humanitate, quasi triginta factus annorum ve-
nere dignatus est sicut vnus è turba, ad baptismum Ioānis
susceptum. Tertiò, vt se ostenderet virgo gloriosa, ex fi-
lii conceptu cæterarum more foeminarum nequaquam ef-
se grauata, quum ferret se portantem, & sustinēdam vni-
uersa. Qui etiam quum esset suæ matri pignus supra quā
cogitari potest amatū, nullatenus eo potuit grauari. Quar-
tò, vt per hoc (vt ait Beda) typicum præbeat exemplum,
quod omnis anima quæ verbum dei mente cōceperit, vir-
tutū mox celsa cacumina gressu conscendit amoris, quate-
nus ciuitatē Iuda, id est, confessionis & laudis arcem pene-
trare, & vsque ad perfectionē fidei, spei, & charitatis, quasi
tribus in ea mensibus valeat commorari. Venit ergo ad E-
lisabeth Maria, Christus ad Ioannem, superior ad inferio-
rem, vt inferior adiuetur, vt illa spiritu sancto impleatur
& vt Ioānes sanctificetur. Siquidem maiorum humiliatio,
minorum exaltatio est. Cætera habes superius vbi de bea-
ti Ioannis baptistæ gaudio natiuitate euāgelicus sermo
tractatus est.

¶ Potrò quēadmodum casta turtur in terra nostra sit audi-
ta, dulcisque columbæ sonuerit vox laudis in auribus dei
Euangelista narrante, operæpretium est aduertere. Quum
enim beata quia credidit ab Elisabeth prædicaretur, omne
quod à deo acceperat, in deum fideli confessione retulit,
dicens: Magnificat anima mea dominum. Et exultauit spi-
ritus meus in deo salutari meo. Ac si dicat: Tu me beatam
prædicando cognata magnificas, verūm anim amea totis
quibus potest viribus dominum deum meum omnium bo-
norum meorum authorem, magnificat, prædicat, & laudat.
Nam tātò me dominus tāmque inaudito munere sublima-
uit, quod nullo linguæ officio explicari, sed nec ipso inter-
ni pectoris affectu valeat cōprehēdi. Et ideo totas animę
vires in agendis illis gratiis intēdo, totum in cōtemplāda
magnitu

Mat. 3.

Canticum
virginis
gloriosæ.

magnitudine eius (cuius non est finis) quicquid viuo, fecitio, discerno, gratulater impedo. Quia & eiusdem Iesu (qui est salutaris) spiritus meus aeterna diuinitate laetatur, cui mea caro temporali conceptione foecundatur.

¶ Quia respexit humilitate ancilla sua, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Cuius enim humilitas a domino respicitur, recte beata ab omnibus cognominata gratulatur. Sicut e contrario cuius superbia despecta condemnatur Eux, id est, va, sine calamitatis nomine multata tabescit. Decebat enim, ut sicut per superbiam patris matris parentis mors in mundum intrauit, ita per humilitate Mariae introitus vitae panderetur. Sequitur:

¶ Quia fecit mihi magna qui potes est, & sanctum nomen eius. Ad initium carminis respicit, ubi dictum est, Magnificat anima mea dominum. Solet quippe (ut ait Beda) animi illa cui Dominus magna facere dignatur, dignis cum precationibus magnificare, & ad consortes eiusdem voti ac propositi potest cohortando dicere: Magnificate dominum mecum, & exaltemus nomen eius in inuicem. Nam qui dominum (quem cognouit) quantum in se est magnificare, & nomen eius sanctificare contempserit, minimus vocabitur in regno caelorum. Sanctum autem nomen eius vocatur, quia singularis culmine potentie transcendit omnem creaturam atque ab vniuersis que fecit longe segregatur. Quod Graeco loquutione melius intelligitur, in qua ipsum verbum quod dicitur agion, quasi extra terram esse significat. Cuius enim nos imitatione, pro modulo nostro segregari praecipitur ab omnibus qui non sunt sancti, nec deo dedicati, dicente domino: Sancti estote, quia & ego sanctus sum. Quicumque enim se domino consecrauerit, merito extra terram & extra mundum reputatur. Vnde potest & ipse dicere: Conuersatio nostra in caelis est. Haec Beda. Sequitur.

¶ Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum. Haecenus specialia sibi diuinitus collata donauit. Ex hinc autem ad generalia dei iudicia se conuertens, totius humani generis statum describit, & quid superbi quid humiles mereantur, quid filii Adae per liberum arbitrium, quid filii dei sint per gratiam, alternis versibus explicat. Non ergo, inquit, soli mihi fecit magna qui potes est,

Mat. 5.
sanctum
nomen eius.

Leuit. 19.

philip. 3.

est, sed
peratur
¶ Fecit
cordis
Non
eique
omnia
Sicut
brachiu
tus est
retur
antem
ris sui,
Quom
non no
lo don
mus, p
¶ Dep
tes im
brachi
quocu
quia v
perbi
penfa
¶ Susc
sua. P
dum
quod
qui co
cere
nus f
sicut

¶ Sic
ni ei
le sig
fue
sequ
puta

est,

est, sed & in omni gente & progenie, qui timet deum & operatur iustitiam acceptus est illi.

Act. 10.

¶ Fecit potentiam in brachio suo, id est, in suo dei scilicet filio. Non quòd deus pater figura determinetur carnis humane, sed quia eiusque filius tanquam membrum corporis habeat, sed quia omnia per ipsum facta sunt, ideo brachium dei dictus est. Sicut enim tuum brachium est per quod operaris, sic dei brachium dictum est eius verbum, quia per verbū operatus est mundum. Cur enim homo brachium ut aliquid operetur extendit, nisi quia non continuò fit quod dixerit? Si autem tanta potestate praxaleret, ut sine ullo motu corporis sui, quod diceret fieret, brachium ei verbum eius esset. Quum ergo audimus brachium dei patris esse eius filium non nobis obstrepat consuetudo carnalis, sed quantum illo donante possumus, Dei virtutem & sapientiam cogitemus, per quam facta sunt omnia. Sequitur:

*Dei filius
cur brachium
patris dicitur.*

I Cor. I.

¶ Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Quòd dixit in brachio suo, & quòd premisit à progenie in progenies, his quoque per singula comata est adnectendum versiculis, quia videlicet per omnes seculi generationes & perire superbi, & humiles exaltari, pia iustaque diuinę potentię dispensatione non cessant. Sequitur.

¶ Suscepit Israel puerum suum recordatus misericordię suę. Puerum domini appellat Israel, qui ab eo sit ad salutandum susceptus, obedientem, videlicet & humilem. Iuxta quod in Osee dicitur: Quia puer Israel, & dilexi eum. Nā qui contemnit humiliari, utique non potest saluari, nec dicere cum propheta: Ecce enim Deus adiuuat me, & Dominus susceptor est animę meę. Quicumque humiliauerit se sicut paruulus, hic est maior in regno cęlorum.

Osee. 11.

Mat. 18.

Sequitur.

¶ Sicut loquutus est ad patres nostros, Abraham & semini eius in secula. Semen Abrahę non carnale, sed spirituale significat, id est, non eius tantum carne progenitos, sed siue in circuncisione, siue in præputio fidei illius vestigia sequutos. Nā & in præputio positus & ipse credidit, & reputatum est ei ad iustitiã, Atque eiusdem fidei signaculum circuncisionem

*Abrahę
semē verū
qui sint.*

- Gene. 17.* circūcisionem accepit, vt sic vtriusque populi pater fieret
- Rom. 4.* per fidem, sicut Apostolus Romanis scribens plenissime differuit. Aduētus ergo saluatoris Abrahę est & semini eius in secula promissus, hoc est, filius promissionis quibus dicitur: Si autem vos Christi, ergo Abrahę semen estis, secundum promissionem hęredes.
- Galat. 3.* ¶ Verum vt quę supra dicta sunt, ad morum adificationem cōuertamus, intelligamus animam fidelem à spiritu sancto moneri vt surgat, vt in foramina petrę veniat, vt faciē suā domino ostendat. Denique vt vox eius sonet in aurib⁹ dei. Primò igitur monetur, vt surgat & erigat se sursum, quum dicitur: Surge. Surgēdum est enim propter ruinam sedis, id est, mortalitatē huius nostri fragilissimi corporis, cui anima noscitur insidere. Rursus propter insectationem hostis. Insequitur enim nos aduersarius noster diabolus, tanquam leo rugiens vt rapiat. Insequuntur etiam nos peccata nostra, hostes vtique omnium perniciosissimi. Opera, inquit, illorum sequuntur illos. Hostes etiam nos interdum infestant carnales, prauis scilicet & iniqui homines. Itaque propter huiuscemodi hostes surgere, & prædeter nos gerere debemus. Denique propter instantiam seu impendentiam magni operis surgendum nobis esse nouerimus. Operamini, inquit, non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Et paulus ait: Salutem vestram operemini.
- Ioan. 6.* ¶ Sed hoc aduertendum est, quod quum spiritus sanctus moneat surgere, econtrariò diabolus suadet eos qui iam surrexerūt & domino stant, deorsum sese præcipites dare. Quod & ipsi domino suggerere præsumpsit, dicens: Mitte deorsum. Rursum, vt cadens se adoret. Nimirū ipse casum grauem ab alto expertus, cernens quòd ascendere de nouo non potest, inuidia tabescēs, ceteros omnes secum cupit perire. Quibus autem placet illa lata via, illa via decliuis, quę ducit ad perditionem, hi nimirum hosti antiquo dum casum vel descensum suadet, auscultāt & acquiescūt, quos tamen ab hac via Apostolus cupiens reuocare intentum illis prædicens, clamat: Si secundum carnem vixeritis, moriemini.
- Rom. 7.* ¶ Porrò longe dissimile est consilium dei, qui nos semper ad

Anima fidelis ad quę monetur.

surgendū propter quę.

1. Pet. 5.

Apo. 14.

Ioan. 6.

Philip. 2. Diabolus suadet descensum.

Mat. 4.

Mat. 8.

Rom. 7. Deus precipit ascensum quadruplicē.

ad ardu
domin
to & re
Monet
de ad
duas ta
sus ad
sen ait
plare t
rei typ
tem ex
nique
monte
ascen
deum
ptum
scend
exant
tui. Be
vtiqu
uenit
¶ Sec
cōfus
nimi
bis si
quot
ret c
adue
Chri
iugit
germ
¶ Te
se p
tam
deri
da p
tua
rum
ope

ad ardua virtutum scandere hortatur. Ego, inquit, sum dominus qui ascendere te feci ex Aegypto, id est, de peccato & tenebrosa mentis cæcitate ad gratiæ lumen evocaui. Monet insuper ascendere ad diuinę legis audientiam: Vnde ad Moysen ait: Ascende ad me in montem, & dabo tibi duas tabulas lapideas, & leges ac madata quę scripsi. Rursus ad cælestis regni concupiscentiam. Sicut etiã ad Moysen ait: Ascende in montem istum Abarim, & inde contemplare terram, quam ego daturus sum filiis Israel. In cuius rei typum discipulos suos dominus duxisse legitur in montem excelsum, vbi gloriose trãfiguratus est ante eos. Denique in cælum ascensurus coram discipulis suis, Oliueti montem ascendit, vt & ipsi mente sequentes, spiritualiter ascendamus. Postremò ascendere monet per intentas ad deum preces, ad spiritualem mentis eminentiã Vnde scriptum est: Interea loquutus est Deus ad Iacob: Surge, & ascende Bethel, & habita ibi, facque altare domino, qui te exaudivit in die tribulationis tuæ, & socius fuit itineris tui. Bethel domus dei interpretatũ sonat. Sed domus dei vtique domus orationis est. Quam nobis orationem cõuenit esse assiduam.

¶ Secundò monetur anima fidelis, vt in foramina petrę cõfugiat. Quid petra, nisi Christus? cuius petrę foramina nimirũ vulnera sunt in suo sacrosancto corpore pro nobis suscepta. Ad illa confugere monetur anima fidelis, quorũ eam accipiter ille dirus, (qui quærens quę deuoret circumit) insequitur. Illic enim remedia ac refrigeria aduersum illius tentamenta reperiet. Illic peccata sua, & Christi domini nostri pro nobis aditos labores & mortem iugiter meditãdo suspiret. Illic se cõdens à facie malorum, gemebunda dominum deprecetur.

¶ Tertiò monetur, vt per gratiarũ actionem & laudẽ deo se presentem facere cõtendens, faciem suam, id est, se totam domino ostendat, expandens se per sanctorum desideriorum capacitatem ante deũ, ab eo vtique illuminanda pariter & sanctificanda. Ostende, inquit, mihi faciem tuã, id est, mentis tuę qualitatem, per humilem peccatorum defectuũque cõfessionem, pia nihilominus prece opem fiducialiter postulando.

¶ Quartò,

Amos. 2.

Exo. 24.

Num. 27

Mat. 17.

Act. 1.

Gene. 33.

Matt. 21

*Foramina
na petra.*

*Faciẽ suã
anima
qualiter
deo ostendat.*

*Animæ
vox quæ
sonet in
aure dei.*

1. Ioan. 1.

Luc. 11.

Luc. 21.

Luc. 18.

Luc. 12.

¶ Quarto, vt sonet vox eius in auribus dei, vox vtique confessionis & laudis, vox actionis gratiarum, & vox precum. Nam de confessione scriptum est: Si confiteamur peccata nostra, fidelis est deus, vt dimittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. De voce autem orationis ipse ait: Petite & accipietis. Et illud: Vigilate itaque omni tempore orantes. Et rursus: Oportet, inquit, semper orare, & non deficere. De voce confessionis ait: Qui me confessus fuerit coram hominibus, & filius hominis confitebitur eum coram angelis dei. Porro de voce laudis ipse per Psalmistam ait: Sacrificium laudis honorificabit me.

¶ Circa tertium principale dicitur:

Iam enim hyems transit, imber abiit, & recessit, flores apparuerunt in terra nostra: tempus putationis aduenit.

¶ Dicte exhortationis assignatur hic ratio multiplex & copiosa. Sex etenim causæ memorantur, propter quas debeat fidelis anima à deo inuitata, ad ipsum properare.

*Hyemis
vetus test.
compara-
tur.*

¶ Quartum prima est, temporis opportunitas, quæ designatur quum dicitur: Iam enim hyems transit, imber abiit, & recessit. Hyemale tempus imbriferum est, & non incongruum veteris testamenti tempus designat. Primum, propter lucis breuitatem. Sicut enim dies hyemales breues sunt & obscuri, & maiorem temporis illius partem occupat nox: ita & tempus illud nox ignorantie occupabat, quando in ludæa duratim notus erat deus. Nec tamen clara huiusmodi erat notitia, sed ænigmatica, typis inuoluta & multum obscura. Nam etsi deitatis confiterentur unitatem, ignorabant tamen personarum trinitatem. Præmia etiam bonorum, & impiorum futura supplicia, non nisi sub temporalium bonorum & malorum velamine nuntiabantur.

Luc. 12.

¶ Secundum, propter hyemalis temporis frigiditatem per hyemem dicimus tempus veteris testamenti designari. Nondum quippe tunc venerat qui erat dicturus: Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Necdum sol iustitiæ mundo exortus incaluerat. Absente autem sole inualefcere in terra frigus necesse est. Vnde & tunc charitas cupiditati cedebat, & cupiditas ipsa mortaliu mentes occupabat, eò quod nondum solis iustitiæ claritatis, id est, euangelium Christi mundo resplenduit.

¶ Tertio,

¶ Tertiò, propter hyemalis temporis sterilitatem. Non enim tunc proferebat mortales fructum vitæ, id est, opera æternæ præmio vitæ digna, sed operabantur duntaxat cibum qui perit, temporalium contemplatione bonorum feruientes. Vnde & per Prophetam audiebant dominum dicentem: Si volueritis & audieritis me, bona terræ comedetis. Nimirū absente sole, nec terra ipsa germen suum, nec lignū pomiferum fructum suum affert. Verū exortus iam mundo sol iustitiæ Christus, Pœnitentiam, inquit, agite, appropinquabit enim regnum cœlorū. Et rursum: Qui merit, mercedem accipit, & congregat fructū in vitam æternam. Et iterum: Posui vos, inquit, vt eatis & fructum afferatis, & fructus vester maneat. Hinc & ficulnea sterilis excindi iubetur.

*Esa 1.**Matt. 4.**Ioan. 4.**Ioan. 15.**Luc. 13.*

¶ Quartò, propter imbrium, nimborum & luti incommo ditatem quæ omnia noscuntur impedimento esse viatoribus. Sic nimirum promissionum, nimbi præteruolantes humanarum traditionum, (quæ profecto infirmæ, variabiles & incertæ sunt, iuxta illud: Cogitationes mortalium timida, & incertæ prouidentia nostræ) lutum denique carnalium deliciarum & voluptatum, hæc inquam magnopere remorabatur viatorem. Quoniam ergo hæc omnia transferūt, iam tempus est surgendi, & ad salutis nostræ auctorem deum properandum est nobis.

Sapiē. 9.

¶ Secunda superius dictæ exhortationis causa, est sanctorum noui testamēti florida puritas, quæ significatur quam dicitur. Flores apparuerunt in terra nostra: Apparuerunt videlicet lilia, rosæ, & viola. Hoc est, virginū puritas, martyrum charitas, & humilitas confessorum. Siquidem virginalem puritatem, ideo lilium significat: quia cædet, vires, fragrat odore, & auri speciem in granis continet. Candet enim virginalis castitas vtriusq; hominis specioso decore, sicut scriptum est: Immortalis est enim memoria illius, quoniam apud deum nota est, & apud homines, & in perpetuum coronata triumphat, gloriosos reportans à deivicta carne trophæos. Non etiam marcescit, quæ virore perpetuo amœna viget. Fragrat insuper opinionis sanctæ bono ac viuifico odore, intantum quod ecclesiæ domus, illius odore

*virginitas curli
lio compa
ratur.**Sapiem. 4*

odore repletur. Porro auri species in granis illis quę lilio continentur, locupletem significat charitatem, quę in castis virginum mentibus reposita est, quę re vera animam ditare probatur, dicente de hoc auro ad quendam in Apocalypsi filio hominis: Suadeo tibi à me aurum emere ignitum, & probatum, ut locuples fias.

Apoc. 3.

*Martyres
rosas assi-
milantur*

¶ Per rosas verò in quibus rubori candor interlucet, significari Christi martyres dictum est. Apparuit enim in eis candor puritatis, & charitatis rubor. Porro sicut inter spinas & vepres rosas ipsas nasci & florere conspicimus, sic pij martyres inter impios floruerunt, odorem illic sanctimonie spargentes.

*confesso-
res quare
violis cõ-
parantur.*

*Matt. 11
1. Pet. 2.
Humili-
tatis com-
moda.
Esa. 14.*

¶ Per violas denique, confessorum humilitas non immerito accipitur. Est enim viola flos humilis, flos boni odoris, & coloris cœlestis. Sanè & ipsi Christi cõfessores à cœlesti magistro didicerunt mites esse & humiles corde, parui in oculis suis, & subiecti deo, & omni humane creature propter deum, ne temerè ascendentes haberent unde cadere possent. Sicut ille qui ascendere & altissimo similibus sedere voluit, lapsus est in abyssum. Què tamen adhuc sequi non desinunt, quorùm exaltatum est cor, & ambulat in mirabilibus super se. Humiles autè (utpote paruuli) genu foveantur, & diuine cõsolationis habere (illis ieiunij spiritualis gratie damnum sustinentibus) nutriuntur. Proinde qui humilitate sancta sunt parui, facile latet & absconduntur, donec trãseat furor domini, & euadant à ventura ira. Nõ enim fas est, aut humilitatem descendere in abyssum, aut superbiã ascendere in cœlum. Non habitabit, inquit, in medio domus meæ qui facit superbiã. Habet etiam humilitatis virtus famę bonæ odore, profecto gratum deo & hominibus. Colorem nihilominus, id est, conuersationem obtinet cœlestem, sicut ecõtrario superbia colorem habet inferorum. Sicut enim qui se humiliat, exaltabitur: ita & qui se exaltat, humiliabitur.

Luc. 18.

*Tempus
putatio-
nis mora-
liter.*

L. enit. 25.

¶ Tertia dicte exhortationis causa est consequende nunc spiritualis sanitatis facultas, quę innuitur quum post prædicta subiunctum est: Tempus putationis aduenit. Scimus quippe per Moysen dominum præcepisse atque dixisse: Sex annis putabis vineam tuam, septimus annus erit sabbatizans,

mus,

mus. Hæc vinea, præfens hæc vita, vel præfens in hac vita conuersatio, aut certè conscientia tua est. Vineam hæc sic putare iubemur, vt ab ea quæcūque iustitiæ & pietatis fructificatione impediunt, præscindamus. Quamobrem præscindendæ sunt à corde cogitationes vanæ, cogitationes peruersæ, cogitationes immūde, cogitationes fraudulente, volitiones noxiæ, cupiditates iniquæ, suspitiones incertæ, cogitationes diffidentia, & similia. Ab ore similiter, & à manu præscindendæ sunt, & loquutiones & operationes malæ. Et hæc fieri debet tempore huius vitæ, quo solo tempore possumus à peccatis & vitiis sanari atque purgari, & ad morem vineæ bene exultæ fructificare deo. Post hæc vitam enim sabbatismus erit, & requies à laboribus, iis qui suo tempore piè laborauerunt. Sabbatismus, inquam, & tempus non operandi neque benefaciendo præmium promerendi, sed quod quisque meruit recipiendi.

¶ Quarta superius factæ exhortationis causa est, sanctæ ecclesiæ pia prædicatio, de qua subditur:

Vox turturis audita est in terra nostra.

¶ Turtur hæc qua cōsorte viduata exinde ramo arenti infidere consuevit, quæ etiam pro cantu gemitum habere dinoscitur, & in fide defuncti coniugis perpetuò perseuerans, alterius cōiugium omnino recusat, sancta mater ecclesia est, quæ mortem Christi sponsi sui in arbore crucis gembūda meditatatur. Luget quippe in hac lachrymarum valle, & filios suos docet lamèrum. Nouit enim per fide, & beatos fore prædicat eos qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Perseuerat autè in fide eius, qui se proprio sanguine redemat & abluit & anulo fidei suæ sibi despōsavit. ¶ Vtque turturis vox, Christiana contentio est, & doctrina pœnitentiæ salutaris, quæ nobis esse debet causa nō vana à peccatis surgendi, & per vitæ emendationem properandi ad dominum.

¶ Quinta causa est, piorum exemplum & multorū in spirituali profectu fructificatio. Vnde subditur:

Ficus protulit grossos suos.

¶ Hoc est fructū plenum atque legitimum. Per ficum etiam enim fidelis quisq; ī horto sanctæ Ecclesiæ à domino plātatus accipitur, à quo veræ pietatis fructū, fidei scilicet &

FF

Spei

*Ecclesiæ
turturi
quare cō-
paratur.*

*Ioan. 9.
Matt. 5.*

*Vox tur-
turis que
fit.*

*Ficus my-
stica quos
affert fru-
ctus.*

IN FESTO

spei & charitatis, requirit & accipit. Fert nihilominus hec mystica ficus fructū obediētiae, fructū pœnitentiæ, fructū patientiæ. Itaque huiuscemodi fructus ferentium exemplo, hortatur nos spiritus sanctus ab inertiae torpore surgere & per verę pietatis studium ad deum properare.

¶ Sexta causa est in Euangelicis consiliis florens religio. Vnde sequitur:

Vnde florentes dederunt odorem suum.

status regulares vocatur vineæ. ¶ Quæ sunt istę vineę, nisi status regulares in ecclesia, quæ utique status, vineę sunt electæ, & à deo plantatæ. Istæ vineę piis exercitationibus diligenter excoluntur, fodiuntur per assiduã vitę discussionem, alligantur per vitiosę licentię restrictionem, putantur per regularis disciplinę correctionem, occasionumque malarum præscissionem, custodiuntur per sollicitam superiorū circumspectionem. Florent per sanctitatem & honestatem, dant longè lateque odorẽ suum, per bonę opinionis diffusionem. Quẽ odorẽ bonum & si heretici peruersi & pessimi quique, serpentium more (qui vineę florentis odorem ferre non possunt) detestentur, id tamẽ non contingit vinearum vitio, sed suo. Nam & Christi bonus odor, aliis est odor vitæ in vitam, 2. cor. 2. aliis est odor mortis in mortem. Isti quò suis erroribus & peccatis sunt cęciores, & remotiores à vera & Christiana pietate, eò magis religiosè & piè viuẽtes detestantur, sicut scriptum est: Abominatio peccatori est religio.

DE S. MARIA MAGDALENA.

Prou. vi.

Ioan. 5.

On extinguetur in nocte lucerna eius.

Lucerna hæc quã Christo domino spiritus sanctus preparauit, beata Maria Magdalena non immeritò dici potest. Sanè lucerna ardens & lucens: Ardens dilectione, & Lucens omnibus qui in Ecclesię domo sunt exemplo & operatione.

Luc. 12. Hanc spiritus sanctus accendit illo igne quem venit ipse dominus mittere in terram, & voluit vehemèter accendi. Vnde nec sub modio obliuionis eam latere voluit, sed ut omnibus sit conspicua, posuit in sublimi dicens: Bonum

Mat. 26. opus operata est in me. Amen dico vobis, vbicunque prædicatum

dicatum fuerit hoc euangelium in vniuerso mundo, & quod hæc fecit narrabitur in memoriam eius. Repleta siquidem est Ecclesiæ domus ex bona virtutum ipsius fama, quasi odore vnguëti preciosi, quod Christi obsequiis deuotissimè impendit. Et quid mirum si plurimis hæc lucerna clarè luxit, quia ipse dei virtus & sapiëntia Christus cœlestis sapiëntiæ luce repleuit, quum federet ipsa ad pedes eius & audiret verbū illius? Propterea lucernam hæc nequaquam nox vlla extinguet.

Ioan. 12.

¶ Triplex autem reperitur nox, quæ lumen sanctæ conuersionis eius nō extinguet. Potest quippe non absurdè dici nox culpa, nox peccantium vita. Denique nox dici potest præsentis æui vetustas obliuiosa.

1. Cor. 1.

Luc. 10.

¶ Nox culpæ per absentiam solis iustitiæ delinquentibus relinquatur. Ego, inquit, sum lux mundi. Quisquis autem nō ambulat in hac luce, à tenebris comprehenditur, sicut scriptū est: Posuisti tenebras & facta est nox, in ipsa pertrāsibunt omnes bestiæ syluæ. Catuli leonum rugientes vt rapiant. In hac nocte cōstitutus homo non egredietur ad opus suum, vt cibum operetur qui non perit. Hanc autem lucernā nulla culpæ nox extinxit, quia post conuersionem suam, nequaquam ad peccata pristina redeūdo, Christum solem iustitiæ dereliquit.

Nox culpa.

Ioan. 10.

Ioan. 12.

¶ Quòd autem vita peccantium nox sit, Apostolus astruit dicens: Fuisitis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Nimirū via impiorum tenebrosa, nesciunt vbi currunt. Vnde etiam Psalmista ait: Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulāt. In hac nocte (hoc est in ipso peccatore) lucernæ præsentis lumen extingui per obliuionem non debet, quin potius quisquis imitatus fuit ipsius culpā, perfectæ cōuersionis ipsius ad Christum exemplar intueatur, & eius imitator effectus, vt rectius ambulet, proponat exinde pro luce habere illam.

Nox peccatum.

Ephes. 5.

Prou. 4.

¶ Denique præsens æuum obliuiosus, hac cōsideratione nox dici potest, quòd sicut lumen quod in nocte à luna & stellis habemus, modicum est illius luminis cōparatione, quo lucēte per diē sole omnia clarè videmus, ita & in hoc mortalitatis æuo, modica est illa de æterna veritate notitia, quā per fidē quasi per lunam, & per doctores san-

sapien. 7

Nox æuum præ-

sens.

ctos, quasi per stellas habem⁹, illius lucis collatione qua videbimus eum sicuti est, cum reuelata facie gloriâ domini speculantes, in eandem imaginem transformabimur. Vnde Apostolus: Nunc, inquit, cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. Porro propter huius luminis seu notitiæ modicitatem in nocte presentis æui plurimos errare contingit.

¶ Sed neque in hac nocte huius dilectæ deo famule lucerna extinguetur, quin potius sicut lux mundi huius, videlicet euangelium Christi, non habebit occasum: ita & huius laus de ore hominum non deficiet, nec eius quam decreuit dominus in vniuerso mundo prædicandâ, lucerna extinguetur. Econtrâ de impiis scriptum est: Ne æmuleris impios, quoniam non habent futurorum spem mali, & lucerna impiorum extinguetur. Hinc etiam lampades virginum fatuarum extinguntur in nocte, quæ oleum charitatis & iustitiam (quæ ex rebus ad dei honorê bene gestis reponitur) non haberent secum. Huic autem hoc oleum deesse quomodo posset, quæ tam ardenter, tamque constantè dominum amabat, quæ errata sua tantis defleuit ac diluit lachrymis, quæ post conversionem domino tam morienti quam viventi: imò & multò amplius à mortuis rediuuio constanterissima charitate adhæsit? In ea siquidè palam apparuit, quod aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, & quod fortis est ut mors dilectio: imò & morte fortior, non modo quia in Christo domino mortem vicit, sed etiam quia in eis qui dilexerunt eum, contemptam calcantemque mortem ipsa dilectio fortior triumphauit. Cesset itaque querens & iam fermè desperantis sollicitudo & dicentis: Mulierem fortem quis inueniet? Nã & ipse infirmior sexus dei corroboratus dilectione, infirmitati renuntiâs, omnia se posse confortante Christo probauit. Credenti quippe nihil impossibile, & amanti nihil difficile est.

¶ Lectionem epistolæ non intendo prosequi seriatim, sed id duntaxat quod proposito congruum erit hinc excerpto. ¶ Potest autem & per mulierem fortem, cuius hæc eximia laudes describuntur, etiam ipsa sancta mater Ecclesia, quælibet deo deuota & Christo fidelis anima designari. Itaque, Primum illa tractanda sunt, quæ ad huius mulierem

1. Ioan. 3.

2. Cor. 3.

1. cor. 13

Prov. 24

Mat. 25.

Lampades
extinctæ.

Cant. 8.

ibidem.

Philip. 4

fortis
& pr
¶ Cir
lier f
Col
mum
fat ar
tis cir
mi co
cund
& vi

¶ Hi
gè or
vend
insip
(vt b
discr
tis a
vani
bi co
in e
qua
fari
suas
tur i

¶ H
mor
xim
illu
ei c
feru
& n
mus
vel
tan
Si n

fortis

fortis meritum spectant, tum deinde ea quæ ipsius laudē & præmium concernunt.

¶ Circa primum aduertendum est ex lectione, quid mulier fortis (quæ tanto opere in hac scriptura laudatur) agat Corde. Quid agat opere. Quid agat sermone. Circa primum horum, quid scilicet agat corde, tria quæ a citatæ & verfar animo ostenduntur, quorum primum est: propriæ salutis circumspectio. Secundum est, in proposito virtutis animi confirmatio. Tertium, fructus iustitiæ degustatio. Secundum, ibi: Accinxit fortitudine. Tertium, ibi: Gustauit & vidit.

¶ Circa primum dicitur:

considerauit agrum & emit illum.

¶ Hic est ager Euægelicæ doctrinæ, in quo thesaurus longè omnium preciosissimus (propter quem comparandum vendenda sunt omnia) absconditus est. Absconditus, inquam, insipientibus, qui nesciunt precium eius. Thesaurus hic (vt beatus ait Gregorius) cælestis est desiderium, ager verò disciplina est studij cælestis. Hinc agrum mulier hæc fortis attendente mente considerauit, probauit, & relictis seculi vanitatibus & illecebris vniuersis, negotiatione sancta sibi coemit, vt preciosum cælestis desiderij thesaurum qui in eo latet, pariter sibi possideret. Verum quia nõ vsquequaque satis est bene velle & bene incipere: imò & necessarium est quenque ad assequutionem salutis super vias suas stare, & iis superuigilare diligenter, ideo etiam dicitur in lectione:

considerauit semitas domus sue.

¶ Hæc domus propria cuiusque cõscientia est, quam quia morituri sumus iubemur disponere per verã dei & proximi dilectionem, vt gaudentes in hanc domum nostram illum accipere mereamur, per quem & nullum alium salus ei cõferri potest. Si quis diligit me, inquit, sermonem meum seruabit, & pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Sed mulier fortis domus suæ semitas cõsiderat, quandoquidem super proprio vel profectu spirituali vel defectu, secum assidue computans, zelo sancto sese diiudicat, iuxta quod Apostolus ait: Si nosmetipsos diiudicaremur, non vtrique iudicaremur.

Ager euægelicus.

Matt. 13.

106. 18.

Esa. 38.

10an. 14.

in uigilare sibi ipsi

1. Cor. 11.

IN FESTO

Si rationem à nobisipſis dei iudicium præuenientes, exigeremus, non audiremus auditionem illam metuendam: *Lucæ. 16.* Quid hoc audiō de te? Redde rationem villicationis tuæ. ¶ Secundum quod mulier fortis animo verſat ac tūtatque, eſt animi in propoſito virtutis cōfirmatio. Vnde in lectio- ne dicitur:

Accinxit fortitudine lumbos ſuos.

¶ Ad hoc enim vt in propoſito virtutis perfeueretur, forti- tudine opus eſt. Virtus enim circa ea quæ difficilia & ar- dua ſunt exercetur, & quaſi in aſcenſu eſt. Vitium verò cir- ca lubrica eſt & fluxa, quaſi in deſcenſu.

*Fortitudi-
nē animi
in tribus
conſiſtere.*

Prou. 26.

¶ In tribus autē ſe animi fortitudo manifeſtat, videlicet, In aggreſſiendo fortiter ardua. In ſuſtinendo patienter aduer- ſa. Et in vtriuſque horum perfeuerantia inconcuſſa. Deſe- ctu primi, vitæ ac morū correctionem pigri & inertes pro- craſtināt, dicētes: Leo eſt in via, leæna in itineribus, in me- dio platearum occidendus ſum. Fingit enim ſibi ignauius quiſque quæ ſe terreant cōuerſionis impedimenta, vaniſſi- mē fallens ſemetipſum.

Luc. 8.

¶ Deſectu ſecundi, multi qui ad tempus credunt, in tem- pore tentationis recedunt. Intendentes & mittentes arcū ſed conuerſi in die belli. Non attendentes neceſſarium eſſe Chriſti tyrones aduerſis rebus & duris multipliciter examinari. Vnde ad Thobiam ab angelo dictum eſt: Quo- niam acceptus eras deo, neceſſe erat vt tentatio probaret te. Si oportuit pati Chriſtum qui peccatum non fecit, quis tu es qui pati recuſaueris, & peccator quum ſis digna ſa- ctis recipere in hoc breui tempore, vt à perpetuis ſuppli- ciis libereris? Quin etiā Chriſto paſſo in cruce, & vos ea- dem cogitatione armāmini, vt non fatigemini animis ve- ſtris deficientes.

Thob. 12.

Luc. 24.

1. Pet. 4.

Luc. 14.

Mat. 10.

¶ Deſectu tertii qui cœperat ædificare, & non potuit con- ſummare. Quin autē perfeuerauerit vſq; in finem, hic ſal- tuus erit. Bene igitur de muliere forti dictum eſt, quod ac- cinxit fortitudine lumbos ſuos. In quo deſignatur interior animi corroboratio. In eo autem quod mox ſubiungitur. Et roborauit brachiū ſuum, foris boni operis executio ſi- gnificatur.

¶ Tertium quod mulier fortis peragit animo, eſt fructus iuſtitie

iustitiæ degustatio. Vnde in lectione dicitur:

Gustavit, & vidit quoniam bona est negotiatio eius.

¶ Bona profectò huiuscemodi negotiatio est, quia nihil dulcius quàm respicere in mandatis domini. Sub iugo nepe eius quod suaue est, & sub onere eius quod leue est, inuenire possumus requiem animabus nostris. Gustate ergo (inquit propheta) & videte, quoniam suavis est dominus, quasi dicat: In aliis sanctis & deo dilectis quibus vera pietate (quæ utique dei cultus est) nihil fuit suavius, videte & per experimentum in vobisipsis gustate. Nō enim relinquit dominus seruos suos etiam in vita præsentis sine consolatione, imò (vt ait Apostolus) consolatur nos in omni tribulatione nostra. Oportet enim laborantem agricolam primum de fructibus accipere. Porrò suauitatis huiusce degustatio in hac vita, primitiæ sunt vitæ æternæ. Bene ergo dicit: Gustavit, & vidit quoniam bona est negotiatio eius. Felix certè negotiatio, vbi pecunia domini Euāgelico fœnore dietim augetur, vnde & seruus fidelis magnificè venit commendandus à domino, & super multas constituendus.

¶ Circa secūdum, scilicet quid egerit opere mulier fortis, venerabilis hæc & pia Christi discipula Maria Magdalena, considerandum est, quoniam primū, à peccatis resipuit. Secundò, bonum quod animo conceperat opere compleuit. Tertio, in Christum propter nos pauperem operæ exercuit. Quarto, persecutionem & exilium pro Christi nomine forti animo sustinuit. Quintò, ignotis Gētibus Christum cum multo fructu prædicauit. Sextò, Ecclesiam populi credentis quasi vineam Christo plantauit.

¶ Circa primum dicitur in lectione:

De nocte surrexit.

¶ Superius per noctem peccatum accipi dictum est. De nocte ergo surrexit, quando peccatū ipsa quæ famosa fuerat in ciuitate peccatrix penitus dereliquit, tota mente detestans, quæ malè prius amauerat, non modò peccata, sed etiam cuncta quæ peccato faciunt affinem, cuiusmodi sūt vanus & impudicus corporis ornatus, lubricus aspectus, lasciuus gestus, carnalium hominum societas, lauta conuiuia, mundana spectacula, vita otiosa, verba inhonestæ.

FF iiii Hæc

Eccle. 23.

Matt. 12.

Suauitas

sancta vi

sio & gu-

stu perci-

pitur.

2. Cor. 1.

2. Tim. 2.

Mat. 25.

Luc. 19.

Sex ope-

ra Mariæ

mag com-

mendant

peccatum

deseruit.

Luc. 7.

Eccle. 21. Hæc omnia & similia pro Christo libèr deseruit, sicut peccatorem
Sapiètem consulitur: Quasi à facie colubri fuge peccata.

¶ Circa secundum dicitur:

Operata est consilio manuum suarum.

Maria Magda. perfecta à pœniten-tiâ hæc probant.
¶ Id est, Bonum quod animo fuerat ineditata, à manibus suis, id est, ab ipsa operis executione requisivit. Itaque beatæ huius peccatricis hoc loco se offert perfecta conuersio quam utique probant peccatorum cognitio, eorundem peccatorum vehemens detestatio, cordis dolor & amaritudo, compunctio, sui ipsius despectio, pia impudentia qua non iniussa venit, & inter epulas lachrymas obtulit profunda humiliatio, lachrymarum profluuium, tacita confessio, pia satisfactio. Hæc enim omnia sanctus Lucas Evangelista conuersionem ipsius describens comprehendit.

Luc. 7.

¶ Præmiserat eximiam ab ore Christi Ioannis Baptistæ commendationem, dicens: Maior inter natos mulierum propheta Ioanne Baptista nemo est. Et omnis populus audiens & Publicani iustificauerunt deum baptizati baptismo Ioannis. Verum Ioanne laudato, ad increpandum legisperitos & Phariseos conuertitur, dicens:

¶ Pharisei autem & legisperiti consilium dei spreuerunt, in semetipsis non baptizati ab eo. Et est sensus:

Publicani falso iustis præferuntur.
¶ Publicani ad prædicationem Ioannis (qua nisi dignos facerent pœnitentiæ fructus, securim ad radicem sterilitatis arborum positam esse testabatur) iustificauerunt Deum, id est, factum iustum esse confirmauerunt, confitentes peccata sua, & baptismum Ioannis suscipientes, sperantes hoc pacto à Deo se consequuturos veniam peccatorum, quod tamen legisperiti & Pharisei falso iusti, in se confidentes, & aspèrantes cæteros, sed ipsi verè peccatores, non fecerunt.

Luc. 7.

Parabola Christi de Iudæis.

¶ ait autem dominus: Cui similes dicam homines generationis huius, & cui similes sunt? Similes sunt pueris sedentibus in foro, loquentibus adinuicem & dicentibus: Cautauimus vobis tibiis & non saltastis. Lamentauimus, & non plorastis. Quasi dicerent prophetae & doctores ad Iudæos. Annuntiaui vobis promissa à deo gaudiose præmia nec tamen estis super hoc aut corde gauisi, aut opere

opere
taum
mus,
plora
Proh
ad po
de pro
quens
fione
nit lo
vinum
mand
biben
fi dica
anni:
cens
quasi
tame
mnib
niten
cto p
uerio
gelif
¶ Ro
dam
num
te pe
de pe
gnor
uit, i
etiar
nam
tion
tent
Hæc
tem
catis
pecc
Cog

opere ad dei promissa currendo conuersi. Proinde lamentauimus vobis, id est, ad pœnitentiæ lamenta vos inuitauimus, impendentium vobis terrore suppliciorum, & non plorastis pœnitendo, pro gratia remissionis consequenda. Prophetæ siquidem Iudaicam gentem per vtranque viam ad pœnitentem inuitauerunt, quod postquam Dominus de prophetis ostendit, mox de Ioanne & de semetipso loquens, affirmat vtranque viam ad pœnitentiæ gentis conuersionem, & ab Ioanne, & è se frustra tentatam, dicens: Venit Ioannes Baptista non manducans panem neque bibens vinum, & dicitis, dæmonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicitis: Ecce homo deuorator & bibens vinum, amicus publicanorum, & peccatorum. Quasi dicat: Si bonum est ieiunium, quare non credidistis Ioanni: si autem, quare non credidistis mihi? Et subiicit dicens: Et iustificata est sapientia ab omnibus filiis suis, quasi dicat: Quicquid vos de me dicatis obloquentes, ego tamen qui sum dei virtus & dei sapientia, intelligor ab omnibus iustis iuste facere, quia peccatores expecto ad pœnitentiam, & redeuntes suscipio ad gratiam. Quod ut factum probetur, ilicò istius peccatricis subsequuta est conuersio, quam post prædicta mox describens sanctus Euangelista ait:

Rogabat autem illum, nimirum, dominum Iesum quidam de Phariseis vt manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisei discubuit. Et ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix per publicam nota famam, nota, inquam, & de peccato notata, non in vno vico, sed in ciuitate. Vt cognouit quòd Iesus accubuit in domo Pharisei. Vt cognouit, inquit, non modò quo loco Iesus accubisset, verum etiam melliflua, viuua, & efficaci ipsius Iesu doctrina humanam mentem mira virtute penetrante, irradiante ad cognitionem, ad dilectionem inflammante, & animas conuertente ad peccati & mundanæ vanitatis detestationem. Hac, inquam, tali doctrina (quæ per auditum ingressa mentem eius potenti virtute pulsauerat) cognouit quem peccatis suis offendisset, quantum sese contaminasset, quid peccando meruisset, quid denique peccando perdidisset. Cognouit insuper eiusdem doctrinæ fulgoribus lustrata, Christum

*Nec præ-
mitis, nec
supplicis
corrigitur.*

I. COR. I.

*Marie
magdale-
næ infusa
lacrimis.*

Mat. 9. Christum dominum animarum saluatorem in terra potestatem habere dimittendi peccata, & non modò saluandi potestatem, sed vt misericordem & pium, etiam saluandi peccatores habere voluntatem.

Mariæ

Ma. perse

Etia cõuer

sio.

Matt. 1.

¶ Hinc itaque fiducia concepta misera ad misericordem, ægra ad medicum, ouis quæ perierat ad pastorem piũ, moribunda ad vitam, rea ad cõciliatorẽ, peccatrix ad Iesum, qui (vt angelus ad Ioseph loquens perhibuit) saluum facit populum suũ à peccatis eorũ, opportuna gratiæ illius beneficio confugit, pia quærens impudentia salutem. Et (vt ait S. Grego.) quia semetipsam grauiter erubescibat intus, nihil esse credidit, quod verecundaretur foris.

Alabastrũ

¶ Proinde attulit, inquit, alabastrũ vnguenti. Alabastrum (vt ait Beda) genus est marmoris candidi, variis colorib; intertincti, quod ad vasa vnguentaria cauare solẽt, eò quòd optimè seruari incorrupta dicatur. Et quanuis sciret ipsa se Phariseo exosam, nihilominus tamen ad domũ arrogantis iusti, despiciẽda ab illo peccatrix, nimio salutis ardore succensa & consequendæ misericordiæ desiderio incitata nec vocata, nec iussa, venit. Venit autem ad cõuiuuium, nolum prorsus illic corporalem cibũ sumptura, quippe qui non esuriebat, sed esuriebat & sitiebat iustitiam. Itaque super conuiuantes ingressa, inter epulas lachrymas obtulit. Vnde consequenter ait Euangelista:

Mariæ

Ma. pia factio.

tissactio.

¶ Et stans retro secus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat. Et osculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. peccauerat oculis, capillis, & ore. Liquet planè (vt ait Grego.) quòd illicitis actibus prius mulier intenta, vnguentum sibi pro odore suæ carnis adhibuit. Quod ergo sibi turpiter exhibuerat, hoc iam domino laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupierat, sed hos iam emanãte profluuiò lachrymarũ abluens expiabat. Capillos ad compositionẽ vultus exhibuerat, sed iam capillis lachrymas suas à domini pedib; abstergebat. Ore superba dixerat. at nunc os in redemptoris sui vestigia figebat.

confessio

nis vicem

lachrymas

peregisse.

¶ Et licet nulla confessionis suæ verba legas, tamen delicta sua nõ abscondit. Nemo quippe negat quod deflet. Nec excusatur, quod defletur. Humiliter ergo tacente lingua, confessionis

confessi
lius enim
re. Hinc

tur. Qua
bris on
necdum

stis men
quitate
in sancti

procrasti
erit, sed
ret, ardu

est cons
¶ De ter
impleu
tatis ex

Mat
¶ Inops
ait: Qu

lius ino
iaopia
dos, si

net. Ap
scipula

alitis fa
nit. G
deus, c

iamiam
ricord

¶ Proi
tem ce
endi g

Marth
quat
gna fu

tiæ su
ceteris
domi
te fan

confessionis negotium melius lachrymæ peregerūt. Facilius enim est verbis quàm lachrymis simulationē peragere. Hinc melius quorundam lachrymis quàm verbis creditur. Quauis tamen tota ad domini pedes humi strata mēbris omnibus confiteretur, Apostolicum præceptum quod necdum fuerat prolatum impleuit, quo dicit: Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nūc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Conuersionem itaque non distulit, nō procrastinauit. Nam qui non est hodie, cras minus aptus erit, sed vt ad diaboli laqueis quibus captiua fuerat effugeret, arduum & laudabile facinus sceleriter agressa, operata est consilio manuum suarum.

Rom. 12.

De tertio superius designato, quod laudabiliter opere adimpleuit & peregit, quod videlicet in Christum opera pietatis exercuit, dicitur in lectione:

Manū suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperē.

Inops iste & pauper Christus dominus est. Qui vt Apocritus ait: Quum diues esset, propter nos egenus factus est, vt illius inopia diuites essemus. De qua propter nos assumpta inopia ipse ait: Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput suū reclinet. Aperuit, inquam, ei de facultatibus suis cum quibusdam discipula, ministrans ei de facultatibus suis cum quibusdam aliis sanctis mulieribus sequentibus eum, vt Lucas meminit. Grata nimirum & Christo prout potuit vicem rependens, qui iam prius ipse operi manuum suarum peccatrici ianiam in perditionis baratrum tendenti, manum misericordię suæ porrexerat.

Christus propter nos.

1. Cor. 8.

Matt. 8.

Mari. ma.

in Christū

beneficē-

tia.

Luc. 8.

Proinde ad hūc pauperem coram hominibus, re vera autem cæli & terræ possessorem, tunc palmas suas beneficiendi gratia extendit, quando hūc vnā cū sua sancta sorore Martha recipit hospitio. Verè sceleris, & tanto hospite ter quaterque beata. Corporali nihilominus cibo reficere digna fuit illū qui dat escā omni carni, qui aperit beneficentię suę manū, & implet omne animal benedictione. Trecentis insuper iā morti propinquū denariis (prout etiā ipse domini proditor & suus osor & ostis taxauit) prodigalitate sancta, & omni lucro præferenda vnxisse dignoscitur.

Luc. 10.

Ioan. 12.

¶ Denique

Ioan. 19. ¶ Denique moriēti in cruce ipsa astitit, & iuxta iam mortuum subtus crucem stans perseueravit. Denique mortuum vsque ad sepulchri clausionem, indiuidua cohaesit, aspiciens diligenter vbi domini sui sacrosanctum atque venerandum corp⁹ poneretur, cupiēs obsequii de functo, cui viuo fuerat obsequuta. Mox quippe sepulto domino, aromata coeterna pretiosa, & ilicò quum secundum legem fas erat operari ex aromatibus vnguenta in obsequium sepulti domini preparauit. Proinde quū ipsius resurrectione prauenta, cum

Mar. 15. ¶ cum reperiens sepulchrum, ablatum putaret quem mortuum credens vngere venerat, anxie nimis non inuentum deplorabat, & inquirens sedulo quonam loco traspositum esset, promittebat se illum ablaturā, amore vires quas tura negabat, ministrante.

IOAN. 20. ¶ Quarto, persecutionem & exilium pro Christi amore sustinuit patienter. Vnde dicitur in lectione.

Manum suam misit ad fortia.

Maria Ma. quāta christo pertulit. ¶ Maioris est fortitudinis irrogata mala æquamiter ferre, quā sponte quæ bona sunt agere. Manum itaque suam tūc misit ad fortia, quādo domino in cælos iam assumpto superstes ipsa sub illius persecutionis furore qua presens martyr Stephanus morte sua Christū glorificauit, cum sorore Martha & rediuuio fratre, & aliis sanctis, (persequentibus Iudæis) facultatum direptionem, proscriptionem, & exilium pro Christi amore animo inuictō fornicet & patienter sustinuit. Hinc enim à Paulo Apostolo commendatur, qui Hebræis scribens ait: Rapinā bonorum restroorum cum gaudio suscepistis, cognoscētes vos habere meliorem & manentem substantiam.

Heb. 10. ¶ Quinto, sicut superius dictum est, ignotis & longe politis gētibus cum magno fructu Christum prædicauit, prout in lectione dicitur:

Facta est quasi nauis institoris, de longe portans panem suum.

Ionæ. 6. ¶ Panis suus dei filius erat, qui de seipso loquens ait: Ego sum panis viuus qui de cælo descendi. Et quidem dicere poterat ipsa cum Apostolo Paulo, Mihi viuere Christus est. Hunc panem vitæ, hanc vitam animarum de longe, à regione Palæstinorum ipsa ab impiis (vt dictum est) proscripita, vnā cum reliquis sanctis, & vt in mari perirent

nauis

navi sine remigiis (vt legitur) imposita, angelico ducatu & diuino tuta præsidio, in Mafsiliensium portum delata, gentium populis idololatriæ errore mortuis, vt viuerent apportauit, ore gratiofo, quod domini pedes fœliciter osculari meruerat, & lingua diferta Christum dei virtutem & sapientiam ad innumeræ multitudinis hominum salutem prædicando.

1. COR. I.

¶ Sexto, inter ea quæ mulier hæc fortis opere peregit, etiã Ecclesiam credentium Christo plantauit. Iuxta quod dicitur in lectione:

De fructu manuum suarum plantauit vineam.

¶ Vineam domini exercituum domus Israel est, id est, ecclesia credentium, quæ verè Israel, id est, Deum per rectam fidem vidēs dicitur. Sequitur: Et viri Iuda germen eius delectabile. Iuda cõsistens interpretatur. Nõ enim nisi in ecclesia credentium, veræ fidei ac diuinæ laudis & salubris delictorum confessio reperitur. Plantauit itaque sedula Christi discipula vineam in prouinciæ populis, quæ summum regem Christum oblectans fructum pretiosum vsq; in hodiernum diem cœlis pensitare non cessat.

Isa. 5.
Maria
Magdal.
quæ vineam
Christi
plãtauit.

¶ Dicto in superioribus quid egerit mulier fortis corde, deinde quãta fecerit opere, nunc restat considerare quid sermone peregerit. Hinc enim in lectione dicitur:

Os suum aperuit sapientiæ, & lex clementiæ in lingua eius.

¶ Thesaurus desiderabilis erat in ore eius, thesaurus, scilicet sapientiæ, quem illic dei filius recondiderat. Hunc thesaurũ in terra nostra produxit in lucem, quo etiam innumeros credentium populos, diuitiis nunquã perituris locupletauit. Legitur enim sua prædicatione conuertisse ad Christum Mafsiliensũ populi principem cum sua cõiuge, pariter & populo. Nimirum illud os quod diuinis Christi pedib; pia impresserat oscula, ignita diuino amore verba, corda quantumlibet dura virtute mirabili penetrantia, proferebat.

Maria
Magdal.
Christum
gentibus
predicat.

¶ Et lex clementiæ, inquit, in lingua eius. Euangelium rectè lex clementiæ dicitur, quod ipseus lator dicit se venisse non animas perdere, sed saluare. Venit enim querere & saluum facere quod perierat. Venit nõ ministrari, sed ministrare, & dare animã suã in redemptionem pro multis.

Lex euã-
gelica lex
clementiæ.
Luc. 9.
Luc. 19.
Matt. 10

Hinc

1. *Tim.* 1. Hinc enim Paulus ait: Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorū prim⁹ ego sum. & *Luc.* 15. cipit etiam peccatores, medicū se asserens nō sanis, id est iis, qui sibi iusti vidētur, sed malè habētibus, id est, peccati morbum agnoscentibus, opportunum. At verò quoniam hāc beatissimā famulam suā Christus secūdum clementiæ suę legem à peccatis absoluerat, aliorum & ipsa facile miserta, remettebatur eadē mensura qua mensum est et

HOMILIA SECUNDA,

PROV. 11. **L**audent eam in portis opera eius.

In præcedētibus dictū est de his quę cōcernūt meritis fortis meritū, nunc dicendū restat de his quę spectāt ad ipsius laudem & præmium. Quocirca aduertendum est ipsam in lectione à tribus commendandam, videlicet A propriis operibus, A filiis, A viro. De primo, videlicet, laude quam habet ab operibus suis, dicitur in lectione: *Laudent eam in portis opera eius.*

Maria Magd. ab operibus cōmenda tur. In portis, id est, manifestè & palām. Laudem enim ab operibus suis tum receptura est, quum erit vniciq; laudatus deo. Vnusquisque etenim propriā mercedem accipiet secundum laborem, quando ea quę seminauerit homo, hauriet & metet. Qui enim seminatur in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Et qui modo semināt in lachrymis, tunc veniēt cum exultatione, reportātes finem fidei suę, salutem animarum suarum. Vnde & in lectione dicitur:

Date ei de fructu manuum suarum.

IOAN. 1. Sanè iuxta Prophetam, quia labores manuum tuarum manducabis, quibus operatus es cibum qui non perit, sed permanet in vitam æternā, beatus es, & bene tibi erit. Scriatur modò & exultat in regione viuorum beata famula Christi, de iis quos domino suo per euangeliū acquisiuit.

Maria Magd. lachrymæ gaudio cōpēsantur. Proinde vt & lachrymæ ipsius fœlici gaudio compensentur (quoniam fleuit olim vel propria delicta, vel germani à Christo resuscitādi obitum immaturum, sed super omnia domini sui passionem & mortē ob maximam vim amoris) dicitur in lectione: Et ridebit in die nouissimo. Hoc enim piè lugentibus pollicitus est dominus, dicens: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.*

¶ Secundo

¶ Secu-
lis.

¶ Sur-

¶ Filij

conu-

cultor

miran

¶ Tert

no & c

missa

¶ De q

quand

lis in i

& glo

tur: R

debat

queur

lis ita

comm

¶ Prin

ci ob

¶ De

Vide

cens:

mulie

¶ Pha

agran

tionē

& ign

vnus.

ami

vim s

sensu

ge est

¶ Cui

æstim

giofi

& ne

¶ Secundò, commendatur mulier hæc fortis & sancta à filiis. Vnde dicitur:

Surrexerunt filij eius, & beatissimam prædicauerunt.

¶ Filij eius sunt, vel qui per ipsam sunt ad fidem Christi conuersi, vel pœnitentiæ ipsius imitatores, ipsius denique cultores deuoti, circa quorum protectionem & salutem miranda fecisse legitur.

¶ Tertiò, commendatur à viro suo, id est, à Christo domino & de suo animæ suæ sponso præclaro, de quo post præmissa mox subditur:

Et vir eius laudauit eam.

¶ De quo etiã viro præmittitur: Nobilis in portis vir eius quando sederit cum senatoribus terræ, id est, cum Apostolis in iudicio. Ibi enim manifesta erit vniuersis nobilitas & gloria eius, quæ tunc latebat quum à Pilato interrogaretur: Rex es tu? Quæ etiam Iudæorum pontifices latere videbatur, quum calumniam struentes & neſtentes illi laqueum, dicebãt: Si tu es Christus, dic nobis palam. Nobilis itaque iste vir eius, ter ipsam inuenitur sublimi laude commendasse videlicet:

¶ Primò, cõtra Phariseum indignantẽ. Secũdò, cõtra Iudã ei obmurmurantẽ. Tertiò, aduersus sororẽ cõquerentem.

¶ De primò B. Lucas post superius memorata subiungit: Videns autẽ Phariseus qui vocauerat eum, ait intra se dicens: Hic si esset Propheta, sciret utiq; quæ & qualis esset mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est.

¶ Phariseus iste veraciter peccator & apud se falsò iustus, ægram reprehẽdit de ægitudine, & modicum de subuentione, qui & ipse quoque de elationis vulnere ægrotabat & ignorabat. Inter duos enim ægros medicus aderat, sed vnus æger in febre sensum integrũ tenebat, sensum alter amiserat. Illa fiebat quod fecerat, ille falsa iustitia elatus vim suæ inualetudinis exaggerabat. In ægitudine ergo & sensum perdiderat, qui hoc ipsum quoq; quod à salute lõge esset ignorabat.

¶ Cui nonnullos adhuc similes conspicimus, qui propria æstimatione tumentes (nimirum quòd quasi cæteris religiosiores laudari se non ignorant) iustitiæ propriæ fidunt, & ne despiciãtur, foris prætendunt humilitatem. Interim ipsi

*Mariæ
Mag. filij.*

Ioan. 18.

Luc. 2. 2.

Luca. 7.

*Maria
Ma. quali
ter a chri
sto cõtra
phariseũ
defensa,
& lauda
ta.*

*Phariseo
similes.*

Luc. 18.

ipſi iniuſti quia de ſe nō humiliter ſentientes exaltant ſupra ceteros animas ſuas, ambulātes in mirabilibus ſuper ſe. Et quia ceteros ſuperba mente deſpicientes Phariſæ ſupercilium gerunt, qui ceterorum vitia dinumerāt, ſicut iſte qui dicebat: Nō ſum ſicut ceteri hominum, raptores, iniuſti, adulteri. Profectō ſi peccatrix hæc ad eius pedes ploratura procubiſſet, nimirum calcibus iſta recederet. Ex illorū quippe numero, de quibus per Eſaiam dicitur:

Eſa. 65.

Qui dicunt recede à me, nō appropinques mihi, quia im-
mundus es.

Eſa. 42.

¶ Non ita de ſemetiſſis veri Chriſti ſectatores ſentiam, non inquā didicerunt ab eo qui mitis eſt, & humilis corde, qui calamum quaſſatum nō cōterit, & linum fumigii non extinguit. Sed dum peccatores quoſque cōſpiciunt, ſemetiſſos primū in illorum calamitate deplorāt, qui fortaiſſe in ſimilibus, aut lapſi ſunt, aut labi ſe poſſe non ignorant. Diſtinctionem quidem cenſurę debemus vitii, compaſſionem verò naturę. Si enim feriendus eſt peccator, nutriendus tamen eſt proximus. Quum verò iam per pœnitentiā percutit ipſe quod fecit iam proximus noſter eſt, non peccator, quia quum dei iuſtitiam contra ſe dirigit, & hoc ipſe punit, quod iuſtitia diuina reprehendit, quum deo nunc operatur.

Etiā ipſum Chriſtum contempſit phariſæ⁹

¶ Hic ſi eſſet Propheta, inquit, ſciret. Ergo nō modò peccatricem, ſed etiam dominum ipſum ſuperbo corde cōtemnit, iudicans eum non ſolūm Prophetam nō eſſe, ſed inſuper hominem obtuſioris animi & rerum quę gerēbuntur ignarum. Sciret vtique, inquit, q. d. Palām eſt eum eſſe ignorantem. Sed quid hunc impulit tam indignè de domino ſentire, niſi quia ille ſe à peccatrice tangi. pedes ſuos osculari, lachrymis ablui, & capillis abſtergi, permiſiſſe ſecundum elationis ſuę regulam ceteros animas metiebat, credens eum qui peccatricem recipit, vel hunc peccatorem ignoſcere, vel quod ſeius eſt, ſimiliter & ipſum eſſe peccatorem. Reputabat ergo illam dignam non eſſe quę tangeret dominum, & quę prorfus abiicienda eſſet ab eo, & dominum Ieſum Prophetam non eſſe, qui illā eſſe peccatricem nesciret.

Phariſæ⁹ conſultatur.

¶ Sed inter hæc dominus ipſe ad cōſcientię illius archana reſpon-

reſpo
publi
ſecret
per qu
ſten
¶ Et r
ait ad
Magi
ratori
ginta.
uit vt
mon
¶ Per
pecca
tori n
mum
nem
rio ſi
nom
grati
illis
git c
ligit
min
verò
quar
¶ Vi
inun
dine
rem
ei b
rātū
illar
ſum
ſe d
¶ Et
int
lier
ope

respondens, ostendit se peccatricem non ignorare, quod publicum erat, & se verum esse prophetam quem cordis secreta non latebāt. Proposuit igitur ei similitudinem super qua respōsurus, seipsum sua voce damnaret, nec vltra flenti insultaret peccatrici. Sequitur enim:

¶ Et respondens Iesus (nimirum cogitationibus Pharisei) ait ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister dic. Et ait illi: Duo debitores erāt cuidam sc̄natori, vnus debebat denarios quingentos, alius quinquaginta. Non habentibus autem illis vnde redderent, donauit vtrisque. Quis ergo eum plus diligit? Respondens Simon dixit: Aestimo, quia is cui plus donauit.

¶ Per debitores istos inæquali debito obnoxios iusti & peccatores designātur. Hi vni sc̄natori, id est, suo creatori non materialē pecuniam, sed propriæ salutis nummum debēt. Quos enim deus ad imaginem & similitudinem suam creauit, quasi commodato ad seruādum denario sibi obligauit. Solet quippe denarius regis imagine ac nomine insigniri. Verū quia neutri suis viribus, sed illi^o gratia saluantur per fidem, rectè dicitur: Non habentibus illis vnde redderent, donauit vtrisque. Et vtique plus diligit cui plus donatur. Cui autē minus dimittitur, minus diligit. Itaque sua sententia Phariseus cōuincitur Christum minus diligere propter suam iustitiā qua tumebat. Ipsam verò amare plurimum propter remissionem delictorū, quam ab eo se consequi fiducialiter sperabat.

¶ Videbatur sanè & ipse quoque diligere dominum, quia inuitauerat eum, sed duorū istorum debitorum similitudine, pbat hāc plus dilexisse quā ipsum, & ipso digniorem quē tangeret, & multominus abiiciendam. Enumerat ei bona peccatricis, & sua falsò iusti mala etiā dinumerātur. Confert opera vtriusque inter se vt hunc improbet, illam cōmendet, vt ex sententia ab ipso Phariseo lata, ipsum arguat, & illam plus ipso diligere ostendat, & quā ipse desperat, audiat sibi præferri. Sequitur enim:

¶ Et cōuersus ad mulierem, tam aspectu corporeo, quā intuitu miserationis, dixit ad Simonem: vides hanc mulierem, quasi dicat: Corporaliter quidem hanc vides, sed opera eius vti dignum est non pensas. Propterea me illa

*Duo debi-
tores.*

*Peccatrice
Phariseo
præfer-
tur.*

penfantem ausculta: Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti. Hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis suis terfit. Osculum mihi nõ dedisti, hæc autẽ ex quo intrauit, nõ cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti, hæc autem unguento unxit pedes meos.

Pœnitentium obsequia quia christus dimittit.

Apoc. 2.

¶ Vbi primò aduertendum est, quemadmodum dominus ipse mitis & humilis corde (qui bonorum nostrorum non eget) pœnitentium obsequia (tametsi debita) quasi gratuita sint, & diligenter enumerat, & sublimiter commendat, sicut & in Apocalypsi ait: Scio opera tua & laborem, & patientiam tuam. Intraui, inquit, in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti, Hæc autem lachrymis rigauit pedes meos. Aqua extra nos est, lachrymarum verò humor intra nos. Superbi enim nec ea quæ extra sunt Domino tribuunt, vbi verè humiles & pœnitentes se totos in holocaustum domino per amoris incendium offerunt. Porrò de osculo & capitis vnctione mentionem faciens, ostendit etiam quæ vulgaria tum erant, erga inuitatos hospites obsequia, Pharisaum ipsum erga dominum neglexisse. Infert ergo de verè conuersa peccatrice sententiam, quum dicit:

Peccatrici absolutio.

¶ Propter quod dico tibi, remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Vbi Gregorius: Quid esse dilectionem credimus nisi ignem, quid culpas nisi rubiginem? quæ tantò amplius consumitur, quantò peccatorum cor magno amoris igne concrematur. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata tua. Et cœperunt qui simul accumbebant dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Ecce quemadmodum de vnus salute alij ægrotant. Sed cœlestis medicus ægros non respicit, quos etiam de medicamento fieri deteriores videt. Eam verò quam sanauerat, per pietatis sententiam confirmat, dicens: Fides tua te saluam fecit. Vade in pace. Fides etenim saluam fecit, quia in hoc quod petiit, posse se accipere nõ dubitauit. Sed ipsam quoque spei certitudinem iam ab illo acceperat, à quo etiam per spem salutem quærebat. In pace autem ire præcipitur, vt à virtutis itinere in viam scandali vltèrius non deriuetur. Vnde etiam Romanus

Fide saluata esse.

scribens

scribēs Apostolus ait: Iustificati ex fide pacem habeamus ad deum. *Roma. 5.*

¶ Patet igitur ex prædictis, qualiter mulierem hanc fortem, nobilis vir eius Christus Dominus aduersus Pharisæum, non modò defendit, sed etiam magnificè laudauit.

¶ Secundò, laudauit & defendit eam aduersus proditorē, ei propter impensum Christo obsequium obmurmurantem. Quum enim (vt ait Marcus) esset Iesus Bethania in domo Simonis leprosi & recumberet, venit mulier, ista videlicet, habens alabastrum vnguenti nardi pisticæ præciosi, & effudit super caput eius. Erant autem quidam indignè ferentes. Vt Ioannes scribit, vnus tantùm hoc indignè ferebat, Marcus autem cõmuni modo loquendi, quo videlicet id quod vnus de cõmunitate facit, etiam alij facere dicuntur, plurali numero dicit: Erāt autem quidā indignè ferētes. Ait itaque Ioannes: Dixit ergo vnus ex discipulis eius Iudas Scariothis, qui erat eum traditurus: Quare hoc vnguentum nõ venit trecentis denariis, & datum est egenis? Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat & loculos habēs, ea quę mittebatur portabat. Et fremebat in eam. Taxauit ipse proditor vnguenti huius precium trecentis denariis, suo se iudicio condemnans, & triginta denariis vendidit, quem illa vnxit trecētis. Ipsa verò tacebat, nequaquam hoc perditū existimans, quod in obsequium domini collocasset. Christum autem non modò defendit tacentem, sed etiam eximia & immortalī laude propter opus quod traditor impius vituperauerat censuit dignam, dicens:

¶ Sinite illam. Quid ei molesti estis? Bonum opus operata est in me. Semper enim pauperes habetis vobiscum, & quum volueritis, potestis illis benefacere, me autem nõ semper habetis. Quod habuit hæc fecit, præuenit vngere corpus meum in sepulturam. Quod habuit, inquit, hæc videlicet in corde suo, fecit, quasi dicat: Fecit secundū suam in me benevolentiam & dilectionem, quam dilectionem vt opere testetur facit in obsequium meum quod potest. Amen dico vobis, vbicumque prædicatum fuerit Euangelium istud in vniuerso mundo, & quod fecit, hoc narrabi-

*Maria
Magdal.
Christus -
cõtra Iu-
dam lau-
dauit.
Mar. 16.
Ioan. 12.*

*proprio
iudicio se
Iudas cõ-
demnat.*

tur in memoriam eius. Nullius hominis præterquã huius sanctę ac deo dilectę famulę laudem per vniuersum mundum dei filius censuit prædicandã. Vbicunq; inquit, prædicatum fuerit Euãgeliũ hoc: quasi seipsum nõ vellent huius sanctę mulieris memoria & laude prædicari.

*Defendit
& lauda
uit eã ad
uersus so
rorum.*

LUC. 10.

August.

¶ Tertiò, defendit & laudauit eam Christus aduersus sororem eius cõquerentem. Quum enim sancta soror eius fatageret circa frequẽs ministerium, & hæc sedens ad pedes Domini audiret verbum illius, interpellauit dominum aduersus eam, dicẽs: Domine, non est tibi curę, quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi vt me adiuuet. Sed ipse accusanti respondit, & susceptam defendit, & ipse eius factus est aduocat⁹, qui iudex fuerat interpellatus. Ait ergo ad accusantem & conquerentẽ sororem: Martha Martha sollicita es, & turbaris erga plurima. Porro vnum est necessariũ. Tu, inquit, circa multa occupata distraheris, hæc in vno quod solum satis est, & quod precũctis querendũ est quiescit. Tu nauigas, hæc iam in portu est. Maria, inquit, optimã partem elegit, quę nõ auferretur ab ea, quasi dicat: Non tu malam elegisti partem, quia dei filiũ hospitio recipere meruisti, sed ista meliorẽ. Quia enim tu elegisti, videlicet ministerium quãtumlibet factum, & cura rei familiaris, auferretur vtique à te, cessaret enim cum vita mortali. Quod autem hæc elegit, non auferretur ab ea in æternum.

¶ Hoc erat in illo vno summo & solo bono quiescere, mente delitari, & verbi dei dulcedine perfrui, quod vtique fœliciter iam illa inchoarat. Porro qualiter ad hoc summum bonum tandem peruenit, si vacat dicatur, quẽ admodum videlicet postquam innumeros homines sua prædicatione in regione Prouincię ad Christum conuocauerat, diuinę suauitate contemplationis allecta sine arbitrio montem excelsum vbi nec arborũ nec herbarum vlla solatia, nec aquarum erant fluentia, sola conscendit, arbitrio diuino se totam cõmittens, triginta annis hominibus ignota, deo eam cõseruante ibidem permansit, quoad usque tãdem paucis priusquam à seculo migraret diebus à sancto quodam presbytero, Deo reuelante reperta, dominici corporis communionẽ suscepta, vallem hæc la-

*Maria
Mag. fœ
lix, consum
matio.*

chrym-

chrymarum cum regni celestis amœnitate sine fine cum Christo regnatura fœliciter commutauit.

IN DIE SANCTI IACO-
bi Apostoli.

*Benedictus Deus & pater Domini nostri iesu Ephes. 1.
christi.*

In hac lectione ostendit Apostolus nos deum debere laudare & benedicere propter multa. Primò, quia ipse nobis benedixit Secundò, quia ipse nos elegit. Tertio, quia ipse nos in filios adoptauit. Quarto, quia ipse nos in dilecto filio suo gratificauit. Quintò, quia ipse nobis filium redemptorem & redemptionē destinauit. Primum facit à principio lectionis. Secundum, ibi: Sicut elegit nos in ipso. Tertium, ibi: Qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum. Quartum, ibi: Gratificauit nos in dilecto Quintum, ibi: In quo habemus redemptionem.

Circa primū dicit: Benedictus, scilicet, sit à nobis deus. Apostolus considerans dei erga nos dignationem, in vocem gratiarum actionis & laudis exurgit, suo nos exemplo vtidem faciamus informans. Sed aduertemus quid inter se hæc tria differant, deum benedicere, deo gratias agere, & deum laudare.

Deum etenim benedicimus, quum illum sicuti verè est bonum dicimus. Quum summè bonā esse dei maiestatem, potentiam, iustitiam, sapientiam, clementiam, misericordiam, beatitudinem & æternitatem fideliter confitemur, totis animæ viribus cupiētes vt hoc ipsum de deo sentiāt & dicant vniuersi. *Benedicere.*

Gratias illi agere, est bona quæ ab eo recipim⁹, in ipsum fideliter referre, & illa ei cuius sunt adscribere, nec vllatenus inde nostram, sed suam gloriam quærere. *Gratias agere.*

Porro deum laudare, est mēte sapere & intelligere deū in omnib⁹ operib⁹ suis, & multò magis in semetipso summè laudabilem esse, & suæ bonitatis dignitatem laudem omnē in immensum superare. Sicut enim intellectu creato planè comprehendi deus nō potest, ita nec par est laudari. *Deum laudare.*

dari. Igitur hæc tria creatori nostro deo debemus, & ad ea illi fideliter persoluenda nos semper intenta mente & animo grato decet esse sollicitos. Iuxta quod ait Psalmista: Benedicā dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Et iterum: Confitemini domino, inquit, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.

*Hæc tria
qualiter
deo exhibere debe-
mus.
Esaï.*

¶ Debemus autem hæc deo ratione multiplici. Primò, ut id quod imperpetuum nos in cælo facturos speramus, ut delictet deum laudare, nunc addiscere incipiamus. Vnde Psalmista: Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorū laudabunt te. Hinc & de ecclesia beatorū per Esaïam dicitur: Gaudiū & latitia inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis. Nec aliter quā deū hinc benedicendo, illuc ingredi quisquam erit dignus, sicut Psalmista ait: Benedicentes ei hæreditabunt terram, maledicentes autē ei, disperibunt. Et iterum alibi, quum præmississet sacrificiū laudis honorificabit me, subiicit: Et illic iter quo ostendam illi salutare dei.

Eccle. 1.

¶ Secundò, ut accipiendis in futurum dei beneficiis non indigni reperiamur. Ad locum, inquit Sapiēs, vnde exiit flumina reuertuntur, ut iterū fluant, id est, ad mare. Alioqui fontes & flumina mare non aleret, & vnde perpetuū fluerent nequaquā subministraret, nisi ad suam originem & fontem primarium (id est, ad mare) aqua rediret. Porro origo & fontalis abyssus omnis boni, deus est, qui creatis à se rebus bona sua influit indefinēter. Creatura verò rationalis quæ dei dona in semetipsam, & in creaturas alias propter se collata per rationis lumen agnoscit, debet per ea gratiarū actionem rursus in deum omnium bonorum authorem referre, ut abundantius fluant. Alioqui, hominis ingratitude exsiccatur fontem pietatis, fluēta gratiarum misericordiae dei. Creatura autē irrationalis, quæ & creatorē suum & seipsam ignorat, ad gratiarū actionē non tenetur. Homo verò qui nouit quid illa muneris à deo accepit, (nam & propter hominem, nō propter seipsam creata est) ex illa & pro his quæ illa accepit, deū benedicere & illi gratias agere tenetur.

*Pro crea-
tura irra-
tionali
homo deo
debitor
est.*

¶ Tertiò, ut per hoc deo placeamus, cui (tameñ honorum nostrorum nō indiget) bona opera nostra per fidem accepta

accepta sunt. Inter quæ quàm sit cõmendabile opus, deum laudare & benedicere, agnosci potest, si aduertam⁹ quàm sic detestabile & nefarium & omni scelere peius diuinæ laudationis oppositũ, videlicet, deum blasphemare, & maledicere Deo. Quòd si hoc omnium pessimum est, imò etiam ipso horrendum auditu, consequens est, quòd Deum benedicere sit omnium operum bonorum quibus Deum colimus, optimum.

¶ Verùm cum quanto fructu hæc tria quæ dicta sunt in nos redundant, typo nobis ostenditur filiorum Iacob. Hi enim quum empti ab Ioseph in AEGYPTO, dominãte tritici pretium persoluissent, singuli pecuniam sibi redditam in ore saccorum reppererunt. Ab Ioseph triticum emimus, quãdo Christum colendo & innocando, alimoniam gratiæ ne pereamus, de cælo obtinemus. Pretium persoluimus, debitas deo laudes & actiones gratiarum piè & fideliter referentes. Sed pecunia quam debebamns soluta nobis cum diuinis beneficiis redditur, quia & ipsa gratiarum actio (tãetsi illam iure debemus) ad boni operis fructum nobis apud deum reputatur.

¶ Ait ergo Apostolus suo nos, vt dictum est, informans exemplo: Benedictus deus & pater domini nostri Iesu Christi. Ecce & deus & pater est vnus & eiusdem Christi, vnus ipse & idem deus. Deus quidem est Christi, vt incarnati: pater verò, vt coætèrni & cõsubstantialis verbi. Quod etiam ex persona patris Psalmista loquens ostendit, quum dicit: Ipse inuocauit me, pater meus es tu, Deus meus & susceptor salutis meæ.

¶ Porro quo ad primum diuinæ largitatis munus ob quod deũ iubemur benedicere, dicit consequenter Apostolus:

Qui benedixit nos in omni benedictione spiritali in cælestibus in Christo.

¶ Vbi in primis aduertendum est, quòd deum nobis benedicere, est ipsum nobis benefacere, ac sua nos protectione vallare. Vnde Satan de viro sancto ad Dominum loquens, ait: Vallasti eum ac domum eius, vnuersamque substantiam eius per circuitum. Operibus manuum eius benedixisti, & possessio eius creauit in terra. Nimirum benedictio Domini diuites facit. Et ager cui benedixit Dominus,

Filij Iacob frumẽti pretiũ redditum reperiunt
Gene. 42.

Deus & pater domini nostri Iesu Christi.

Deũ nobis benedicere quid sit.
Tob. 1.
Pro. 10.
Gene. 28

nus, nequaquam sterilis sed plenus est, gratū sanctimoniae odorem circumfundens. Vnde Psalmista gratias agens confitetur, dicens: Benedixisti domine terram tuam, auertisti captiuitatem Iacob (quæ captiuitas fuit, peccato subiugari) remisisti iniquitatem plebis tuæ, paucis interioribus: terra nostra, inquit, dabit fructum suum. Non sic montes Gebœ, à quibus (cæteris omnibus visitatis) transit dominus super quos nec ros nec pluuia descendit, quia steriles et ariditate facti sunt, non aliter ac illa secus viam esuriens. Domino sine fructibus foliis ornata ficulnea, cui dicitur: Domino: Nunquam ex te nascatur fructus vsque in sempiternum.

2. Reg. 1.
Dei benedictione indigni.
Mat. 21.

Qualis sit dei in nos benedictio
Gene. 27.

Deu. 28.

Roma. 8.

Esa. 1.
Vbi non frustra consistat benedictio.
Mat. 15.

¶ Sed videamus quàm pretiosa nos deus benedictione dignatus est. Benedixit, inquit, nos omni benedictione spirituali, non carnali quomodo Iudæis quondam benedixit. Sicut scriptū est: Det tibi deus de rore cæli, & de pinguedine terræ abundantiam frumenti, vini & olei, seruiat tibi populi & adorent te tribus. Et in Deuteronomio dei mandata seruaturis dicitur: Benedictus eris in ciuitate, & benedictus in agro. Benedictus fructus ventris tui, & benedictus fructus terræ tuæ, fructusque iumentorum tuorum, greges armentorum tuorum, & caule ouium tuarum, Benedicta horrea tua, & benedicta reliquæ tuæ. Omnes hæc benedictiones carnales sunt. Nostra verò benedictio spiritualis est. Nec illa quidē abbreviata aut restricta, sed adeo est munifica & liberalis, vt nihil ex ea desit, quandoquidē & immortalitate donamur, Dei filii & Christo coheredes effecti. Meritò igitur in omni benedictione dixit. Nam cuncta nobis dono sunt tradita tã diuina quàm spiritualia. Qui enim (vt ait Apostolus) proprio filio suo non pepercit, sed pro omnibus nobis tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?

¶ Et ne putes hanc nobis benedictionem in terra refundendam, in cælestibus, inquit. Nam Iudæorum in terris duntaxat erat benedictio, & ideo non spiritualis erat, sed corporalis tantum. Si audieritis me, inquit, bona terræ comedetis. In nostra verò benedictione nihil huiusmodi, sed sunt cuncta cælestia quæ nobis in præmium promittuntur. Nam & pollicitatione Christi cælorum regnum pauperibus

centes reprobantur. Et ne quis putet vel prauisa à Deo merita nostra huius electionis causam esse, dicit quòd elegit nos ante mūdi constitutionē, videlicet priusquam essemus. Quod etiam sic intelligi potest, quòd pręuisos ab æterno electos suos visibili huic mūdo longē antetulit. Nā si omnia propter electos, vtiq̄ & mundum hunc propter electos condidit deus. Non itaque temerē aut ex tēpore nos elegit propter quos mundum condidit, & quos priusquam conderet mundum, elegit. Proinde quum dicit, elegit, & Dei designat clementiam, & illorum virtutem quippe quos Deus ipse secreuerit vt probos futuros, Vide sequitur:

Vt essem⁹ sancti & immaculati in cōspectu eius in charitate.

¶ Ne fortē tibi dicat insipiēs cogitatio elegisse iam deum saluandos, saluos hos fore & nō alios, & hinc torpeat animus existimanti nil esse vltra virtuti studendum, vt vitam quis assequatur æternam, quum iam pro dei arbitrio quā salui fient, sint electi. Ad hoc, inquit, elegit nos Deus vt sancti simus & sine labe, & in ea sanctitate viuamus, quā baptismo ablutis largitus est domin⁹. Sanctus ille dicitur, quicumque fidei est particeps: immaculatus, qui nullis viuendo sordibus irretitur. Et hanc quidem sanctimoniam & vitam culpa carētē à nobis exigit deus, ad hoc, vt in e⁹ cōspectu hanc ipsam seruemus. Sunt enim plerique qui hominum præsentiā veriti, magis quā dei maiestatem sanctimoniam præ se ferunt, quales pharisæi fuerunt. Sed attende quid hinc per Psalmistam dicitur: Et retribuet mihi dominus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manū mearum in cōspectu oculorum eius. Hinc etiam per Esaiam dominus dicit: Auferte malū cogitationum vestrarum ab oculis meis. Quia verò nos spontaneus elegit ex sola sua bonitate, adiecit: In charitate, scilicet nos elegit. Prior quippe dilexit nos, magnoperē cōmēdās charitatem suam in nobis id iure reposeens, vt tantę charitati suę vicem rependentes, & ipsum mentibus sincervis amemus, & proximum diligamus propter ipsum, omnia nostra in charitate dei & proximi faciētes, vt per huiusmodi charitatem sanctificati, diuina electione simus non indigni.

Ad quid nos deus elegit.

Esai. 1.

1. Ioā. 4.

2. Co. 16.

¶ Circa

¶ Circa tertium dei erga nos beneficium, quod est adoptio in filios, & ad cœlestem hæreditatem dignatio, dicit consequenter Apostolus:

Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum dei per Iesum Christum in ipsum.

¶ Superius dictum est multorum esse benedictionem, quorum non est electio, quia aperit manum suam deus & implet omne animal benedictione: & ideo maius aliquid esse electionem, quam sit benedictio. Verum adoptio electionem ipsam præcellit. Hoc enim diuinæ benignitatis summum est indicium, quod nos filiorum & nomine & gratia dignatus est. Videte, ait Ioannes, qualem charitatem dedit nobis deus, ut filii dei nominemur & simus, ut verbi gratia: Si rex aliquis militem sibi devotum & fidelem sublimiter magnificare volens, quum plures habeat quos largiri possit dignitatum gradus, nullus tamen horum regis in militem favori satis est, sed quod est præstantissimum in filium sibi hunc adoptat. Non secus agit nobiscum diuina clementia, quando quidem per fidem in dei filios adoptamur.

¶ Et hæc quidem adoptio per Iesum Christum efficitur. Pater enim prædestinavit. Filius autem nos ad patrem duxit. Hoc itaque bonum tam græde non interuentu serui cui iussum, sed per dei filium nobis obuenit. Ut enim homo per adoptionis gratiam dei filius efficeretur, filius dei prius factus est filius hominis, ut particeps factus nostre humanitatis, nos sue diuinitatis tribueret esse participes. Verbum enim caro factum, potestatem dedit omnibus qui per fidem se receperunt, filios dei fieri. Non per carnalem aliquam generationem, sed per regenerationem spiritualement ex aqua & spiritu sancto, Nisi qui renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto non potest introire in regnum dei. Et quoniam vniuersa propter semetipsum operatus est dominus, quem (ut Boëtius canit) non externæ pepulerunt fingere causæ.

Materiæ fluitantis opus, verum insita summi

Forma boni liuore carens.

Ideo consequenter subdit Apostolus, dicens:

secundum propositum voluntatis suæ in laudem gloriæ gratiæ suæ.

¶ Quasi

Adoptio-
nis gratia
magna.

1. Ioan. 3.
simile.

Christo
mediatore
nos adop-
tari.

Ioan. 1.

Ioan. 3.

*prædesti-
nationis
quæ sit
causa.*

¶ Quasi dicat: Propterea prædestinavit futurum ut nos in filios adoptaret, ut suæ in nos benignitati & beneuolentiæ satisfaceret, & ut gratiæ & munificentæ ipsius gloria per nos manifestaretur. Nequaquam tamen ob id cupidus gloriæ deus putetur, qui bonorum nostrorum non eger, cui nihil potest adiicere suum figmentum, sed quia id nobis expedit, ut gloria sua manifestetur in nobis. Quod neque tunc fit, quum munificentæ suæ collatis donis nobis benefaciens, gloriæ suæ diuitias ostendi, & ut nos per hoc ipsius gloriæ & bonitatem agnoscentes, ipsum amplius charitate complectamur. Nam qui diuina in se confidit & demiratur beneficia, pro viribus nititur ne deum de se quàm optimè meritum vllatenus offendat. Et quoties accepta bona memoria repetet, magis ac magis horum cogit largitionem.

1. Tim. 2.

¶ Prædestinavit nos, inquit, secundum propositum voluntatis suæ. Id enim vel maximè vult deus ut nemo pereat, sed magis ut conuertatur & viuat, qui vult omnes homines saluos fieri & ad agnitionem veritatis venire. Ipse enim nolentes non cogit, sed volentes trahit. De quo tractu dei filius ait: Nemo potest venire ad me, nisi pater qui misit me traxerit eum. Qui autem trahit volentem, trahit etiam humi iacètem, modo præbeat manum auxiliatoris.

Ioan. 6.

Dum enim id cupimus, & precamur ut operi manuum suarum (id est, nobis ipsis) porrigat dexteram, tunc inopes manus nostras ad ipsum auxilii petendi gratia extendimus.

Tob. 14.

Quod si non fecerimus, etsi ipse nostram velit salutem, quia tamen nos non volumus, ad salutem nobis nihil proficiunt ea quæ alioqui efficacia sunt. Non quod infirma sit eius voluntas, sed quia saluare non vult inuitum.

*Non sal-
uari inui-
tos.*

¶ Ut verbi gratia:

Simile.

¶ Si diues quispiam & præpotens ad opus aliquod grande & necessarium (quale est reparatio aggerum contra vim maris) pauperi (alioqui cuncta quæ habet amissuro) vltionem opæ offerat, ea lege, quod si pauper ille de suo ponat decem, ipse ad hoc opus in rem illius dabit decem milia. Si pauper iste conditionem hanc recusat, & amissis omnibus ipse nihilominus de diuite queratur, quasi qui defectu auxilii eius pereat, quis ipsius tam irrationabilem & iniquam

iniquā ferat querelam? Diues iste deus est. Pauper, est peccator. Maris inundatio, perpetua damnatio peccatoris. Non imputet deo si perit ipse. Nam si diuinę legis præcepta seruaret, & quod potest per liberū arbitriū salutē suę cōsuleret, tamen hęc omnia quę potest, ad tantum opus quid minimum sint, erit ei deus adiutor in opportunitatibus, nec de fore putāndus est ad ea quę bona sunt conāti.

¶ Videmus certē nonnullos ignauiam suam tali prætextu defendentes, quando eos hortamur vt cōuertantur cunctabundos, & quasi resiliētes dicere: Si deus voluerit cōuertar, ad dei voluntatē cōfugientes. Afferant sua, & tunc dicāt: Si deus voluerit. Nam quandiu somno deditis desidiaz te mōcipaueris, nequaquam in manus tuas opera bona obueniēt. Itaque si solam dei voluntatem prætexas, nihil eorū quibus opus habes adipisceris vnquā. Ipse enim (vt dictum est) nullū, vi cōpellit ad bona. Nec obstat exemplum conuersionis Pauli apostoli, quia nec prostratio ipsius in terrā, nec ipsa excæcatio suapte vi illum conuertissent, si nō libera voluntate suę salutē cooperans se domini arbitrio subiecisset, dicēs: Domine, quid me vis facere? Non enim cōsimile corporalis excæcationis remediū Elymę mago profuit, quem Apostolus eodē quo ipse quōdam lāguerat infidelitatis morbo laborantem, simili quo ipse cōualuerat cæcitatē remedio sanare frustra conatus est. Defuit enim huic bona voluntas, sine qua ad salutem cetera omnia profunt nihil. Hinc & ad ciuitatem sanguinum dominus ait: Hierusalem, Hierusalem, quoties volui cōgregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluiisti. Ego, inquit, volui, sed tu noluiisti.

¶ Vides quōd dominus nos saluare vult, verū quia nosmetipsos ei non adiungimus, manemus in interitu.

¶ Circa quartum propter quod Deum laudare & benedicere debemus, quod videlicet est gratificatio, consequenter dicitur:

In qua gratificauit nos in dilecto filio suo.

¶ Hoc est, ī gratia sua, nō in nostris meritis, acceptos nos coram se fecit. Quemadmodum senem quempiam squalentem, scabie multa affectum, corruptūque inedia longiori,

*Ineptā
defensio
ignauorū.*

*Apostolus
Pauli cō-
uersio.*

Actu. 9

*Elymę
obdura-
tio.*

Act. 13.

Mat. 23.

*Gratifica-
tionis do-*

*num simi-
litudine*

*exprimi-
tur.*

giori, tabidum, & informem, vbi aliquis talē curandū accepit, cōfellim decorum reddat, & pristinē restituat iuuenili ætati, gratūque cunctis sufficiat: Sic deus omni nos deformitate squallētes & iocūdos est redditurus & hylares, ac forma præstantes, vt hūc talem decorem nostrum ipse cōcupiscat, dicente Propheta: Et concupiscet rex decorem tuum, illum vtique qui intus est, quia omnis gloria filia regis ab intus.

Per quæ
gratificamur.

Roma. 8.

Et 5.

1. Pet. 1.

¶ Gratificauit itaque, id est, gratiosos & acceptos sibi nos fecit in dilecto filio suo, id est, per dilectum filium suum. Oportet enim nos cōformes fieri imaginis filij sui, & hoc per spiritū ipsius inhabitantem in nobis, & etiam per cōfigurationem ad ipsius passionem, sed maximè per verbū eiusdem filij sui, quasi per semen in cor nostrum tāquam in terrā bonam receptum. Seminis quippe ea vis atq; natura est, vt simile sibi in specie p̄ducat. Vnde beatus Petrus hoc dei verbo regeneratis scribens, dicit: Renati nō ex semine corruptibili, sed incorruptibili per verbum dei viui, & permanentis in æternum.

¶ Circa quintum beneficium, quod Apostolus in lectione nos accepisse cōmemorat, pro quo gratias agentes deum benedicere debemus, quod est redēptio, cōsequēter dicit
In quo habemus redemptionem per sanguinem eius remissionem peccatorum, secundum diuitias gratiæ eius, quæ superabundauit in nobis.

Redēptio
nis donū
per Christum.

Ioan. 3.

Esa. 53.

Roma. 8.

¶ In dilecto, inquit, dei patris filio habemus redemptionem illam quā misit dominus populo suo. Sic enim dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret, & poneret in eo iniquitates omnium nostrum, & propter scelus populi percuteret eum, & esset disciplina pacis nostræ super eum qui peccatum non fecit, nec inuētus est dolus in ore eius. O donum omni maius æstimatione, quod nemo potest mereri, & quod solus potest dare deus. Cuius doni magnitudinem & nihilominus donantis charitatem Apostolus admirans, vt superius dictum est, exclamat: Qui etiam proprio filio suo nō pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? In quo, inquit, habemus redemptionem per sanguinem eius. Quos antè proseripserat, nunc per sangu-

sanguini
Quibus
eitis, &
betur e
iulce p
cimur
que ide
Quom
nos rur
pretio
stro sic
per lig
Cate
in Chri
quoriel
relipil
tium h
sanctus
bit cor
annes
guine
dempt
ptione
electio
¶ Itaq
erit si
laquei
ptione
potēs
quibus
bus vi
terra
ptioni
subiac
guis e
captiu
placē
nus v
¶ Ver

sanguinem suum redemit, vēditos scilicet per peccatum. Quibus per Esaiam prophetam dicitur: Gratis vānundati estis, & sine argēto redimemini. Modica est enim quę habetur ex peccato voluptas, & vsque ad eò modicum est hu jusce noxię pretiū voluptatis pro quo nosmetipsos afficimus incompēsabili damno, vt pro nihilo reperiat, atque ideo dixerit Propheta, vānundatos extitisse gratis. Quum igitur tanto nos ille emerit pretio, non debemus nos rursum peccati seruitio mācipare. Empti, inquit, estis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore vestro sicut & ille peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum.

¶ Caterum, non modò à debito prateritorū delictorum in Christi sanguine redemptionem habemus, quin etiam quotiescunque peccati debitum cōtraxerimus, veraciter respicētes in Christi sanguine redemptionis nostrę pretium habemus. Etenim sanguis Christi, qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo, emūdat conscientiam nostram ab operibus mortuis. Et, vt Ioannes ait, dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Hęc autem peccatorum remissio, est nostra redemptio. Porro beneficiū hoc sui magnitudine vincit adoptionem, quemadmodum adoptio superat electionem, & electio benedictionem.

¶ Itaque peccatoris ignauię omnimodò succensendum erit si pereat in peccatis suis, respiscere nolens à diaboli laqueis quibus captiuus detinetur. Nā si ad illorū redemptioem qui à Barbaris sunt capti, rex aliquis benignus & potēs & redemptionis pretium & etiam nauigia destinet quibus reuehātur, & illi pretio persoluto apertis carceribus vinculisque soluti, nec carcerem exire volūt, nec ad terram suam redire, nōne digni sunt qui sine spe redemptionis in seruitute moriātur? Sanè captiuitas animę est, subiacerē peccato. Pretium redēptionis ipsius Christi sanguis est. Naues reducēdis postliminio ad terram viuentiū captiuis sunt: Pœnitētia, obedientia, patiētia. Sed miseris placēt vincula, & suaue olet peccatorum fœtor, & amœnus videtur carcer tenebrarum.

¶ Verum, ne putaremus tantę gratię donum quasi nostris

2^a Sa. 23.

1. cor. 6.

1. Pet. 2.

Hebr. 9.

Apoc. 1.

Ignauia
pereuntiu

1. Tim. 2.

Simile.

me

meritis redditum, & non potius esse diuinę munificentie gratuitū donum, omne meritum in immensum excedens adiecit: Secundum diuitias gratiæ eius quæ superabundauit in nobis. Thesaurum quippe gratiarū & misericordię suę super nos deus aperuit, vt nostrā exinde inopiam non modò leuaret, sed etiā ditaret. Gratia enim eius superabundauit in nobis.

IN DIE SANCTI PETRI ad vincula.

*Act. 12.
Tres bea-
ti Petri
solemnita-
tes*

Ripuit me dominus de manu Herodis.

¶ Tres per annum solemnitates beato Petro Apostolo sancta mater ecclesia celebrat. Primam, scilicet quæ Cathedræ nomen habet, ob illius sublimationem. Secundā, quæ præcipua & ceteris celebrata est, ob eius martyrium & crucifixionem. Tertiam autem, id est hodiernam, propter ipsius miraculosam de carcere Herodis diuinitus factam liberationem. De qua in lectione (vnde præmissa verba assumptimur) tria describuntur. Primum est, Apostoli Petri incarcerationio. Secundum, pro ipsius liberatione ecclesiæ ad deum intercessio. Tertium est, incarcerationi diuinitus facta liberatio. Primum à principio lectionis. Secundū, ibi: Oratio autem fiebat sine intermissione: Tertium, ibi: Et ecce Angelus domini.

¶ Circa primum dicitur:

Misit Herodes rex magnus, vt affligeret quosdam de ecclesia. Cecidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio.

*Quis iste
Herodes
Marc. 6.
Luc. 23.
Matt. 2.*

¶ Nemo putet hunc esse Herodem tetrarcham Galilææ, qui & beatum Ioannem Baptistam decollauit, & passio domini interfuit, quem multis excruciatū morbis Cæsar Tyberij nepos & successor perpetuo damnauit exilio, sed fuit Herodes Aristoboli fili⁹, qui Aristobolus à patre (id est, Herode seniore sub quo domin⁹ natus est) à fratre Alexandro fuerat interfectus. Huic igitur Herodes Aristoboli filio (qui etiam Agrippa ab Iosepho vocatur) Caius Cæsar (damnato Herode tetrarcha, vt dictum est) mox Iudaici regni tradidit principatum, quem

tertio

tertio Claudij anno, suscepti verò regni septimo, ab ange-
lo percussum Lucas euāgelista commemorat. Iste est qui
in Christianos persecutionē molitus, Iacobum aposto-
lum Zebedæi filiū fratrem Joānis occidit gladio. Sequitur:

Videns autem quia placeret iudeis, apposuit apprehendere &

Petrum.

¶ Rex nouellus erat, & cupiebat impiæ gentis fauorē au- Triū He
cupari. Verūm quoniam nō nisi scelere conciliari potest rodū par
amicitia pessimorum, ideò iste & Iacobum occidit, & Pe- impietas.
trum occidendum coniecit in carcerem. Videbat enim se
Apostoli Iacobi nece placere Iudæis. Nolebat etiā prede-
cessoribus suis Herodibus crimine minor esse. Siquidem
primus persecutus est Saluatoris infantiam in nece par-
tutorum. Secundus occidit Ioannem Baptistam (vt dictū
est) & veste alba indutum irrisit Saluatorē. Impleat ergo
& iste mensuram patrum suorum, apponēs apprehende-
re & Petrum. Nimirum hunc vt lupus pastorem inuasit,
quatenus orbatum gregem totum disturbarer & dilania-
ret. Sequitur:

*Erant autem dies azymorum. Quem quum apprehendisset misit
in carcerem, tradensq; quatuor quaternionibus militum custodiendū,
volens post pascha producere eum populo.*

¶ Utique vt ad populi voluntatem occideretur. Nō enim Hierusa-
sufficiebat ei ciuitati sanguinum dei filiū interemisse, nisi lē ciuitas
etiam credentes in eum de terra deleret. Ecce, inquit do- sanguinū
minus, ego mitto ad vos prophetas, & sapientes, & scri- crudelē.

bas, & ex illis occidetis & crucifigetis, & ex eis flagella- Mat. 23.
bitis in synagogis vestris, & persequemini de ciuitate in
ciuitatem, vt veniat super vos omnis sanguis iustus qui
effusus est super terrā, à sanguine Abel iusti vsque ad san-
guinem Zachariæ filij Barachiz, quē occidistis inter tem-
plum & altare.

¶ Erant, inquit, dies azymorum, vt qui prius Christi san- cur Petri
guine pascha suum polluerant, etiam apostoli Petri nece tam arctē
semetipfos in eadem sua solēnitate contaminarent. Por- vinculus.
rò summa cū industria arctis vinculis & forti custodia ser- Act. 5.
uabatur, ne forsan is qui mortuos suscitabat, claudos fir-
mabat, cuius etiā umbra sola sanabat infirmos, arte qua-
libet aut virtute eriperetur. Sed quid agitis ò sagittatores

HH paruuli,

1. Cor. 1.

paruuli, quid frustra intenditis arcum vt illum sagittetis, quæ sibi cõseruat dei virtus & sapientia Christus? Gladii (vt ait propheta vester de vobis loquens) euaginauerunt peccatores, intenderunt arcum suum. Gladius eorũ intret in corda ipsorum, & arcus eorum cõfringatur. Nam omnis sanguis iustus qui effusus est super terrã, requiretur à vestra generatiõe, & relinquetur vobis domus vestra deferta. Quum igitur producturus eum esset Herodes, nec dubiè quin ad mortem, in ipsa nocte quæ præfinitũ supplicij diem proxima antecessit, erat Petrus dormiẽs inter duos milites, vinc̃tus catenis duabus, & custodes antè ostiũ custodiebant carcerem. Mortem sanè se contemnere probabat, qui in crastino moriturus, securus inter catenas & milites dormiebat. Nõ enim otiosè audierat dicentẽ: Nolite timere eos qui occidunt corpus: custodiebatur à quatuor quaternionibus militum. Sicut Ceterio centum, ita quaternio quatuor sub se milites habebat.

¶ Circa secundum dicitur:

Oratio autẽ fiebat sine intermissione ab ecclesia ad deũ pro eo.

pro præ-
latis orã-
dam esse.
1. Tim. 2.

¶ Decet enim capitis sui salutem membra desiderare & querere, & æquum est subditos pro suorum (præsertim virtuosorum) conseruatione Præpositorũ satagere, quam eiusmodi Prælatorum incolumitas, salus sit subditorum. Hinc est quòd Apostolus ad Timotheum scribens obsecrationes & orationes fieri censuit pro omnibus hominibus, præsertim pro regibus & omnibus qui in sublimitate constituti sunt, quia (inquit) hoc bonum & acceptum est coram saluatore nostro Deo. Quum ergo beati Petri vita in carne adhuc esset necessaria populo credenti, vnanimiter pro illius conseruatione dominum precabatur.

Ecclesiam
non fru-
stra ora-
re.

Ioan. 16.

Matt. 18

¶ Nec incassum est ab ecclesia supplicatum. Promiserat enim dominus ipse discipulis dicẽs: Si quid petentis patrem in nomine meo dabit vobis. Et iterum: Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcũque petierint fiet illis à patre meo. Et fortasse propter hoc permisit dominus apostolum suum comprehẽdi, vt fidelium precibus liberaretur, & ex ipsius liberatione, iniuncta dei virtus qua potens est in se sperantes saluare, fidelibus in-

notef-

notefce-
lacione
que est

Et

peresset
siderunt
cingere e-

¶ Et pr-
cuius si
horã la-
ctis vic-

vel mo-
re nobi-
dum e-

præpar-
cãdi re-
& calcu-
eum: C-

me. Et
quod si
re, id e-
mam &
ducit a-

Fe-
Q-
Ec-
In-

¶ Et ex-
sit ang-
verẽ, q-

manu
Qui ni-
Consi-

nec de-
domu
septua-
cus, q-
buerũ

notesceret, & exinde maiori cum fiducia fideles in tribulatione cōstituti ad deum in oratione cōfugerent, cui utique est cura de illis.

¶ Circa tertium dicit:

Et ecce angelus domini astitit, & lumen resulsit in habitaculo, percussitq; latere petri excitauit eum dicens: Surge velociter. Et ceciderunt catenæ de manibus eius. Dixit autē angelus ad eum: Præcingere & calcea te caligas tuas.

¶ Et prophetas & apostolos cingulis vsos fuisse legimus, cuius sibi Petrus ligamēta propter frigiditatē carceris ad horā laxauerat, vt tunica circa pedes demissa, frigus noctis vtrunque arceret, exemplum præbens infirmis, quum vel molestia corporali, vel iniuria tētatur humana, licere nobis aliquid de nostri ppositi rigore laxare. Et quia dictum est: Sint lumbi vestri præcincti, & calceati pedes in præparatione euangelij pacis, spiritualiter virtutē prædicandi resumere iubetur insignia. Iussus ergo se præcingere & calceare se caligas suas, fecit sic. Et rursus angelus ad eum: Circunda, inquit, tibi vestimentum tuum, & sequere me. Et exiēs sequebatur eum. Et nesciebat quia verū est quod fiebat per angelū, existimabat enim se visum videre, id est, hæc omnia in somniis agi. Trāseuntes autem primam & secundā custodiā, venerūt ad portam ferreā quæ ducit ad ciuitatē, quæ vltro aperta est eis. De hoc Arator:

Ferrea quid mirum si cedunt ostia Petro,
Quem deus æternæ custodem deputat aulæ?
Ecclesiæque suæ faciens retinere cacumen,
Infernum superare iubet. Sequitur:

¶ Et exeūtes processerūt vicum vnum. Et cōtinuò discessit angelus ab eo. Et Petrus ad se reuersus dixit: Nunc scio verē, quia misit dominus angelum suum, & eripuit me de manu Herodis, & de omni expectatione plebis Iudæorū. Qui nimirum ardētī desiderio Petri mortem expectabāt. Considerānsque scilicet diuinam circa se opitulationem, nec dubiē cum summis admiratione & gaudio, venit ad domum Mariæ matris Ioannis, qui creditur fuisse vnus de septuagintaduobus discipulis, qui cognominatus est Marcus, quem postmodum Paulus & Barnabas ad tempus habuerūt in ministerio. Vbi erāt multi congregati, & orātes

HH ij pro

petri miranda liberatio.

4. Reg. 1.

Luc. 12.
Ephes. 6.

Arator.

Prov. 10. pro Petri liberatione, quibus quod per Salomonem dicitur est euenit: Desiderium suum iustis dabitur. Pulsante autem eo ad ostium ianuarum, processit puella ad videndum nomen Rhode. Et ut cognouit vocem Petri, præ gaudio non aperuit ianuam, sed introcurrens nuntiavit stare Petrum ante ianuam. At illi dixerunt ad eam: Insanis. Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem dicebant. Angelus eius est. Petrus autem perseverauit pulsans. Quum autem apperissent ostium, viderunt eum & obstupuerunt. Annuens autem eis manu ut taceret, narrauit quomodo dominus exiisset eum de carcere.

Vnūquē- que habe re custodē angelum. ¶ Locus hic argumento est, vnūquenque hominū angelum habere custodē. Nam & de paruulis dominus loquens ait: Angeli eorū semper vidēt faciem patris mei. Et Iacobus se loquēs ait: Angelus qui eruit me de cūctis malis. Et illi discipuli angelum Apostoli Petri venire credebant.

Matt. 18. ¶ Circa præmissa aduerte, quod carcer non absurdè vel vitiose quæ in peccato degitur, vel eam mentis angustiam & tribulationem significat, quæ ex peccatrice vita solet oriri. Quod peccatricem vitam significat, hinc est, quod ei carceris qualitates per similitudinem cōueniunt. Est enim carcer, Profundus, Obscurus, Acrumnosus seu tēdiosus, Insuper difficilis, & Expectatione horribilis, in quo aut malefactorum, aut debitorum detineri consuerunt. Profunditate eius nouerat qui ait: Defixus sum in limo profundum. Et rursum: Ne me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum. Ad eodē siquidem est carcer peccati profundus, quod manum suam in hunc delapso porrigat ipse deus, nequam possit inde rursus ascendere.

Psal. ¶ Obscurus est etiam hīc carcer, id est, status peccatorum, nam per absentiam solis iustitiæ, horridam semper habet noctē. Eratis (inquit Apostolus) aliquando tenebre, nempe dū in peccatis essetis. Hæ sunt tenebræ Aegypti, in quibus vir neque proximum, neque seipsum videbat. In hac tenebris, in hac nocte, pertranscunt omnes bestię syluestres, quærentes quem deuorent. In hac nocte animarum prædones, satellites tenebrarum grassantur. Denique in nocte hac, in tenebris istis, recte discretionis lumine dicitur

Carcer obscurus.
Ephes. 5.
Exod. 10.

re imp
malu
cem,
ce am
raui
sol int
¶ Por
quis n
lamita
go, in
gnatio
opera
¶ Quo
patet,
potest
lus de
dum,
lus es
enunt
cula e
funib
non e
bi nō
see d
chari
se fui
ne su
homo
lectio
euas
bitas
ma n
auxil
tur)
fecit
¶ Pos
mult
carce
cium

te improba electionis arbitrio ab illis erratur, qui dicunt malum bonum, & bonum malum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras: qui dicunt amarum dulce, & dulce amarum. Qui errorem suum serò cōfidentes dicunt: Er-
Esa. 5.
sap. 5.

rauimus à via veritatis, & lumen iustitiæ nō luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis.
 ¶ Porro tædiosum & ærumnosum esse carceris ergastulū,
Carcer ærumnosus
Luc. 15.
Rom. 2.

quis nesciat? Et quæ maior angustia & grauior hominis calamitas, quàm sine illo esse, sine quo nō potest bene esse? Ego, inquit, vnus eorū, hic fame pereo. Nimirū ira & indignatio, tribulatio & angustia, in omnem animam hominis operantis malum.

¶ Quòd autē huiuscemodi carcer euasū difficilis sit, hinc patet, quòd quempiam inde eripere solius dei sit. Nā quis potest peccata dimittere, & peccatorem iustificare, nisi solus deus? iuxta quod ait vir sanct^o: Quis potest facere mūdum, de immundo conceptum semine? Nōne tu qui solus es? De ipso enim & alio, Prophetæ verbum verè potest enuntiari: Eduxit eos de tenebris & vmbra mortis, & vincula eorum dirupit. Vincos quippe peccatorum suorum funibus, eduxit in sanguine testamenti sui de lacu in quonon est aqua, Ieremiam prophetam coniectum in lacum vbi nō erat aqua, sed lutum, funibus extraxerunt. Et per Ossee domin^o ait: In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis. Quid autem funiculi Adam quibus alligatus ipse fuit, nisi labor & dolor, & in sudore vultus sui vesci pane suo? Vincula verò charitatis quæ sunt, nisi ea quæ deus homo factus nobis exhibuit inæstimabilis experimēta dilectionis? Dicant singuli qui deo opitulante carcerem hūc euaserūt: Nisi quia Dominus adiuuit me, paulominus habitasset in inferno (nunquam inde rursus ascensura) anima mea. Sed laqueus contritus est, & nos liberati sumus auxilio illius qui solus nos potuit liberare, quia (vt sequitur) Adiutorium, inquit, nostrū in nomine domini, qui fecit cælum & terram.

¶ Postremò, carcer est expectatione horribilis. Et vtique multum horribilis est eorum expectatio, qui delictorum carceri mancipantur. Expectant enim iustum de se iudicium omnipotentis dei. De quo Apostolus ad Hebræos
Carcer expectatione horribilis
bis

Heb. 10. scribens ait: Voluntariè peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam nõ relinquitur pro peccatis hostia, terribilis autem quædã expectatio iudicij, & ignominiosa amulatio, quæ consumptura est aduersarios. Vbi de peccantibus loquitur, quos nil vnquam pœnitentia committentium. Horribilis sanè est illis exitus à carcere, qui malè sibi obsequij ob scelera sua extremum expectat supplicium. Huiusmodi carceris dominus (crudelis utique & qui non miseretur) diabolus est, qui Abrahæ filiam, id est, animam Abrahami fidem in Christum imitantem, annis multis alligauit, ut inclinata sit deorsum nec omnino possit sursum respicere. Hæc diuinæ manus impositione cõfestim erigitur, ut glorificet deum.

Samson victus.

Iud. 16.

Prou. 5.

¶ Proinde, Samson septem neruicis funibus ligatus, sic vinculus Allophylis traderetur, irruente in se virtute spiritus vincula rupit, quomodo si rumpat aliquis filum de stappa tortum sputamine. Et quia iniquitates suæ caput impium, & peccatorum suorum funibus vnusquisque cõstringitur, dirumpamus & nos eiusdem spiritus opitulante virtute, vincula eorum, dæmonum videlicet malignorum, non tamen sic eorum, quod non sint nostra, quam nos et nobis ipsi fecerimus, sed quia ad eorum nos illa suggestionem perpetravimus, per quæ nos ipsi captiuos deueniunt, sed proiciamus à nobis iugum ipsorum, spiritu facta carnis mortificantes.

Roma. 6.

Petrus in carcere peccatoris typum gessisse.

¶ Typo proinde Petri incarcerati, rectè peccator exprimitur, cuius in lectiõne tam incarceratio, quam liberatio, describuntur. Quod ad primum, aduerte, quemadmodum incarcerati Petri habitus peccatoris calamitatem representet. Erat enim ligatus catenis duabus, quibus non incongruè significatur duo vincula quibus anima peccati astricta retinetur, quæ sunt: Exempla peruersa, Et spes iniqua. Tunc autè peruersa exempla tenaciter ligant, quando sunt multorum, magnorum, impunitorum. Illa autem spes inanis est & iniqua, qua sperat aliquis in malo peccati uerans sine bonis operibus saluari, vel in extremo vitæ fine salubriter pœnitere, vel aliorum duntaxat suffragiis. Proinde, sicut præter has catenas etiã pedibus eius innedi-

Petri vincula moraliter.

Spes iniqua quæ sit.

erat

erant compedes, ita & manibus iniectas ferreas manicas fuisse arbitramur.

¶ Porro mysticè animæ pedes, affectiones & desideria sunt, manibus autem opera designantur. Compes igitur animæ pedes constringens, peccati voluptas est. Manica verò ferrea manus impediens, conficta difficultas est prohibitis. Horum primum ligat affectum. Secundum prohibet bonæ operationis effectū, vt sic ligatis manibus & pedibus peccator (qui modo in tenebras lapsus est interiores) nisi respiscat, tandem proiciatur in tenebras exteriores atque perpetuas.

Mat. 22;

¶ Duo milites inter quos erat Petrus dormiens angelus bonus & angelus mal^o intelligi possunt, quorum vterque suo regi militans, dissimile stipendium est accepturus. Horum duorū alter semper ad optima, alter ad pessima hortatur. Vitam verò nostram, & cūcta quæ gerimus vigilantiter obseruant, quippe testes horum in dei iudicio futuri.

Duo milites.

¶ Prima custodia quam Petrus angelico ducatu pertransiit, culpæ cōfessio est. Vbi occurrunt peccatori, quo minus carcerem euadat, satellites à satana obiecti, videlicet, cōmissorum scelerum pudor, propriæ manifestationis, & diffamationis timor, & diffidentia se ad meliora recipiendi. Hæc enim plerosque diaboli laqueos euadere parantes inuertunt.

Prima custodia moraliter.

¶ Secunda custodia est, vitæ morūque correctio. Et hîc nihilominus occursuri sunt & alii satellites, videlicet, irrisio, & exprobratio hominum perditorum, qui detestantur eos qui recta gradiuntur via. Rursus blandimenta carnalium amicorum, cooperatores peccatorum, sociorum affectus, denique consuetudo vitiorum.

Secunda custodia.

¶ Exinde venit ad portam ferream (quæ nimirum tertia custodia est) quæ ducit ad ciuitatem habitationis, & est satisfactio, cuius vel præcipua species est restitutio pro illato damno proximo facienda, qualitercunque hunc vel læseris, vel quouis affeceris damno. Hoc omni sacrificio præferre se Dominus ostendit, vbi ait: Si offers munus tuum ante altare, & recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te (quia scilicet ei nocuisti) relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fra-

Tertia custodia.

Mat. 5.

tri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Nisi enim (si facultas adsit) custodiam hanc pertranseat peccator de manu spiritualis Herodis non liberatur. At verò quis eam pertransierit, cum Petro & ipse dicere poterit. Nunc scio verè, quia misit Dominus angelum suum, & cepit me.

*Liberatio
nis petri
modus my
sticè.*

2. Cor. 3.

*Lumen re
fulsit assi
stente an
gelo.*

Act. 9.

Luc. 2.

Act. 7.

Iob. 4.

Esa. 28.

*Surgere
spiritua
liter.*

¶ Circa secundum, quod est Petri incarcerationi liberatio. Aduertendum est quo processu opitulante dei gratia peccator liberatur.

¶ Primum etenim necessarius est ad hoc diuinus influxus eò quòd non sumus sufficientes à nobis, quasi ex nobis aliquid boni cogitare, sed sufficientia nostra ex defectu est, quod conuenienter innuitur quum dicitur: Ecce angelus domini assistit.

¶ Deinde refulgeat necesse est cognitionis lumen in mente peccatoris, quo & errata sua cum dolore cognoscat, & quæ exinde agenda, speranda, fugienda, formidandaque sint, videat. Ecce, inquit, angelus domini assistit, & lumen refulsit in habitaculo carceris. Lumen, inquam, deiiciens tenebras carceralis habitaculi, statimque & habitum mentis mutans in melius, depellens angustias tristitiæ prægauantis, & spem latem adducens. Denique excutens torporem, & ingerens animo bonæ promptitudinem voluntatis, vt confestim dicant: Domine quid me vis faceres? Et illud. Paratum cor meum deus, paratum cor meum. Et bene lumen cum angelo lucis apparuit. Nam & Christo nato nouæ salutis nuntius angelus Domini cum ingenti lumine pastoribus apparuit, sicut scriptum est: Claritas dei circumfulsit illos. Sed quia plerique spiritui sancto dum ceruice & incircuncisi cordibus & auribus resistunt, diuini instinctibus non acquiescentes, sicut scriptum est: Ipsi fuerunt rebelles lumini, ideo nonnunquam succedit veratio dās intellectum auditui, quomodo si subiugale animal sui rectoris audire vocem contemnens, stimulo feriat. Vnde sequitur:

¶ Percussioque latere Petri, excitauit eum 'dicens: Surge velociter. In quo utiq; notatur tribulationis inflictio, quæ multos surgere compellit, vt quum sedenti cuiquam atque dormitanti sedes & cervical subtrahuntur, ille compulsum

pulfus
bat)it
fideba
rendo
quum
nim
cullus
à crim
fordid
¶ Cad
pedes
te gra
calcea
qui lib
fation
per ho
reform
¶ Subi
rerum
ciens,
rum I
ctific
viven
tendi
gratu
quia
nu H
¶ Cir
etiam
nem,
fante
in pr
ante
carce
solue
carce
aut c
quise
debit

pulsus surgit (non enim habet cui innitatur aut incumbat) ita quibusdam temporalia subtrahuntur in quibus cōfidebant, & quodammodo compelluntur spiritualia quaerendo ad Deum redire, sicut in filio prodigo patuit, qui quum fame vrgeretur, redire cogitauit ad patrē, quod minimē cogitabat, quandiu suppetebant ei voluptates. Percussus itaque peccator surgendo per resipiscentiam cessat à crimine, qui quasi porcus cœno, ita se voluptatibus ante fordidabat.

¶ Cadunt proinde quæ superius dictæ sunt cathenæ, compedes, & manicæ, & cuncta salutis impedimenta adiunante gratia mox euanescent. Iubetur subinde calceamenta calceare, & circumdare sibi vestimentum, & angelum sequi liberatorem. Calceamenta induit, qui sanctæ conuersationis propositum assumit. Vestimenta sibi circūdat, qui per honestam & lucidam cōuersationem pristinos mores reformat.

¶ Subinde se præcingit, dum superuacua temporalium rerum curam & bonæ conuersationis impedimenta abiiciens, expeditum se reddit ad currendam viam mandato-
rum Dei. Sequitur angelum, qui in omni opere bono fructificans angelici instinctus præeunte ducatu ad regionē viuentium vbi cuius adscriptus est, indefesso labore contendit. Iste itaque quia diadolum & insidias eius euadit, gratulabundus & latus dicere iure potest: Nunc scio verè quia misit Dominus angelum suum, & eripuit me de manu Herodis.

¶ Circa secundum quo superius dictum est, per carcerem etiam posse intelligi eam mentis angustiam & tribulationem, quæ vel ex peccatis, vel aliàs vndeunque dispensante Deo mortalibus solet superuenire, aduertendum est in primis, quòd sicut in carcere criminosi scelera sua quæ ante negabant confiteri compelluntur, sed & debitores carceribus mancipantur, non inde prius egressuri, quàm soluerint vniuersum debitum, sic etiam in tribulationis carcere plerique scelera sua quæ prius aut dissimulabant, aut certe defendebant, humiliter confitentur. Similiter quisquis in tribulatione constitutus, peccatorum suorum debitum agnoscit, vtique agnoscendo soluit, Dominus enim

Luc. 15.

Cadunt
cathenæ.Calceat,
vestit se.Præcingit
se.
sequitur
angelum.Carcer
quare tri-
bulationes
significat.
simile.

Thob. 3.

enim peccata hominum in tribulatione dimittit. Vnde de peccatore tribulationibus flagellato, Dominus dicit: Consumpta est caro eius à suppliciis, reuertatur ad dolentiam suam.

Iob. 33.

*Eccles. 4.
Bonos tribulari ad eorum gloriam.*

Sap. 10.

*Reg. 22.
Mich. 6. 2.*

¶ Huic carceri mancipantur interdum iusti & innocentes ad eorum futuram gloriam. Vnde scriptum est: Est qui de carcere cathenisque egreditur ad regnum, utique per tribulationem probatus, & æternæ vitæ regno dignus uentus, sicut patuit in Ioseph, qui post calumnias, & persecutiones innumeras, quas tam ab iniquis domesticis fratribus, quàm ab extraneis, innocens perpeffus est, dato sibi tandem scepro & honore regni, potestatem accepit aduersus eos qui eum deprimebant, & mendaces ostendit qui maculauerunt eum: Similiter Michæam prophetam virum Dei nullò obnoxium delicto, sed & impio regi salubriter consulentem ne hostili gladio caderet in prælio, præcepit idem rex, mox regnum amissum cum vita, in carcerem trudi, dicens: Mittite virum hunc in carcerem, & sustentate eum pane tribulationis & aqua angustiae. Huc accedunt præclara sanctorum Christi martyrum exempla, de quibus canimus: Cæduntur gladius more bidentium, non murmur resonat, nec querimonia, sed corde tacito, mens bene conscia, conseruat patientiam.

Malos tribulari ad correctionem.

Gene. 42.

Thob. 3.

Osee. 2.

¶ Secundò, mancipantur huic dicto tribulationum temporalium carceri delinquentes ad eorum correctionem, sicut filii Iacob inter se loquentes cõfitebantur, dicentes: Meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum uidentes angustias animæ illius dum deprecaretur nos, & non audiuimus, idcirco venit super nos tribulatio. Hinc etiam Psalmista ait: Posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti homines super capita nostra. Hinc rursum in Thobix historia, Sara virgo Domino confectur in oratione, dicens: Quum iratus fueris misericordiam facies, & in tempore tribulationis peccata dimittis his qui inuocant te. Insuper Deus quosdam tribulationibus à malo coerctet, iuxta quod in Osee dicit: Ecce ego sepiam uiam tuam spinis, id est, tribulationibus & angustiis, & quæres amatores tuos, & non inuenies, sequeris eos & non

apprehendes, & dices in corde tuo, Reuertar ad virum meum priorem. Hinc rursus Psalmista ait: *Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas, & conuersus viuificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me.* Exemplo sunt Manasses, & Nabuchodonosor, qui in tribulatione Dominum, quem contempserant, compuncti inuocauerunt in salutem. Vnde & per Osee iterum Dominus loquitur, dicens: *In tribulatione sua manè confurgent ad me.*

*2. Par. vi
Danie. 4.*

Osee. 6.

Tertiò, contingit quosdam carceri tribulationum mancipari, ad perpetuæ afflictionis eorum inchoationem. Vnde per Ieremiam incorrigibili populo dicitur: *Infanabilis fractura tua, pessima plaga tua. Destruuntur enim ab emundatione, & ab anthidoro vitæ moriuntur.* De quibus à Domino per Ieremiam dicitur: *Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus proiecit illos. Frustrà confauit constator, malitiæ enim eorum non sunt consumptæ.* De talibus ait beatus Gregorius: *Quos præsentia mala non corrigunt, ad perpetuæ damnationis mala perdunt.* Exemplo sunt Aegyptii cum Pharaone rege ipso, qui multis flagellationibus, vt à malitia sua & Dei contemptu resipiscerent, nequicquam admoniti, tandem vnà cum suo rege submersi sunt in mari Rubro. De quibus scriptum est: *Misit in eos iram indignationis suæ, tribulationem, & iram & indignationem, immisiones per angelos malos.*

*Quosdam
tribulari
ad damnationem.*

*Iere. 30.
Iere. 6.*

*Exo. 14.
Pharao
percussus.*

Hinc rursus in Leuitico de illo qui nomen Domini blasphemauerat, scriptum est: *Miserunt eum in carcerem, donec nossent quid iuberet Dominus.* Qui loquutus est ad Moysen, dicens: *Educ blasphemum extra castra, & lapidet eum populus vniuersus.* Iste qui post carcerem cælesti oraculo morti adiicitur, illorum gessit figuram, qui post præsentium carcerem tribulationum, ad gehennæ incendia destinantur. Denique huiusce rei exemplum & in Sedechia rege Iuda cognouimus, qui ob perfidiæ & rupti iuramentum culpam, amisso regno interfectis coram se filiis suis, erutis oculis, vinetisque cathenis, à rege Babylonis in carcerem coniectus, illic vsque ad mortem cæcus permanfit. Vbitamen ante ipsum Manasses cognitionis,

Leuit. 24.

*Iere. 39.
Sedechia
carcer.*

2. Par. 33.

& con

& confessionis lumine adepto, correctus, & rursus e-
cere in diuino nutu restitutus fuerat.

*santos tri-
bulari ad
dei gloria.*

¶ Quarto, mancipari contingit carceri tribulationem
ctos Dei & electos ad dei & ipsorum glorificationem
emplo est incarcerationio beati Petri, cuius hodie solemne
memoria veneramur, ipsius enim e carcere liberatio, in
gnopere deo cessit ad gloriam. Inuoca me, inquit, in
tribulationis, eruam te, & honorificabis me. Sic liberatus
olim Israelem a seruitute Pharaonis, vt in hoc nota fuit
ret potentia suam coram oculis Gentiu. Quis iam dubitauit
propter hoc deum ipsum permisisse vt populus sibi peccatis
lis in seruitutem AEgyptiorum deueniret?

*Tribulati-
onem san-
ctis vt ille
esse.*

2. cor. 4.

2. The. I.

¶ Cedit nihilominus sanctis & electis dei ad perpetuam
gloriam breuis haec & praesens tribulatio, sicut Apostolus
Corinthiis scribit, dicens: Id quod in praesenti est momentaneum
neum & leue tribulationis nostrae, supra modum in sublimi
me aeternum gloriae pondus operatur in nobis. Qui rursus
ad Thessalonicenses scribens ait: Gloriamur in ecclesia
dei pro patientia vestra & fide, in omnibus persequuntur
nibus vestris & tribulationibus quas sustinetis in exem-
plu iusti iudicii Dei, vt digni habeamini in regno Dei, pro
quo & patimini, si tamen iustum est apud deum (quasi dicat
imò quia hoc apud deum iustum est) retribuere tribulationem
iis qui vos tribulent, & vobis qui tribulamini in
quiem nobiscum in reuelatione domini Iesu de caelo cum
angelis virtutis eius, in flamma ignis dantis vindictam iis
qui non nouerunt deum.

PRO DIE BEATI PETRI
ad vincula, in lectionem Euan-
gelicam, Homilia.

Mat. 16.

Veni Iesus in partes caesareae Philippi, & interrogaui discipulos suos dicens: Quem dicunt homines esse filium hominis?

¶ Tria nobis in hac lectione notanda proponuntur, quorum Primum est, recta fidei confessio. Secundum est, Ecclesiae credentium firma stabilitatio. Tertium est, stabilitas

stabilitate Ecclesie irrita impugnatio. Primum, à principio lectionis. Secundum, ibi: Respondens autem Iesus dixit ei: Beatus es. Et ego dico tibi quia tu es Petrus. Tertium ibi: Et portæ inferi.

¶ Circa primum aduerte tria ab Euangelista in hac prima Euangelicæ lectionis parte cõprehendi, quorum primum est ipsius Christi interrogatio. Secundum est, discipulorũ secundũ opiniones hominum responsio. Tertium est, Petri pro se & aliis de Christo recta fidei confessio. Secundum, ibi: At illi dixerunt. Tertium, ibi: Dicit eis Iesus: Vos autem.

¶ Circa primum est sciendum, quòd Herodes Maior sub quo dominus natus est quatuor habuit filios, quorum Euangelistæ meminerunt, Philippum scilicet, qui, vt Lucas refert, fuit Tetrarcha Ituræ & Traconitydis regionis. Archelaum quoque, quem Matthæus memorat in regnũ patri successisse, Lyfaniã, qui fuit (vt Lucas tradit) Tetrarcha Abilinæ, & Herodem Galilææ Tetrarcham, qui Ioannem Baptistam decollauit, & Dominicæ passioni interfuisse legitur.

¶ Philippus ergo iste Princeps quartę partis regni Iudeorum, in honorem Tyberij Cæsaris ciuitatem statuit ad radicem montis Libani, vt Iordanis è duobus fontibus oriatur, quam Cæsaream Philippi in memoriam & sui nominis pariter & Tyberij Cæsaris appellauit. Huc itaque veniens dei filius interrogauit quid de se sentirent homines atque loquerentur. Non tamen hæc à discipulis quasi nefcius percunctatur, sed quia ab eis rectæ fidei requirit confessionem, vt illam digna mercede remuneret, & vt hinc etiam nos discentes quàm placeat deo recta fidei confessio, illam indeficiẽter domino offerremus. Denique vt populũ traditionibus Scribarum & Phariseorum corruptum ab errore liberaret. Scribæ nanque & Pharisei, qui in Iudeorum populo honore & legis scientia eminebãt, vidẽtes se desereri, & Christum dominum, à populo honorari & audiri, quò adeò esset potens in opere & sermone, in odiũ & inuidiam contra illum exarserunt.

¶ Et quanuis lege & prophetis edocti scirent illum esse Christum, quia tamen gloriam hominum amittere, & ea quæ

Herodis

quatuor

filij.

Luc. 3.

Matt. 2.

Luc. 3.

Marc. 6.

Luc. 23.

christus &

discipulis

requirit

confessio-

nem.

Pharisei

& scribæ

querunt christum

stultè oderunt

quæ

Mat. 21.

que maximè sectabatur à populo lucra perdere formidabant, si populus domini sequens doctrinam ipsos desereret, summo conatu nitebantur ne populus crederet eum esse Christum qui in lege & prophetis patribus eorum fuerat repromissus. Cernens itaque dominus eorum fraude plebem esse corruptam, & se non Christum æstimari à populo, sed potius Ioannem, aut Heliam, aut Ieremiam, voluit eos ab hoc errore liberos reddere: & idcirco interrogat discipulos quid turbe de se sentiant, ut expositis diuersis opinionum erroribus, probaretur discipuli eius non de opinione vulgari suæ confessionis percepisse veritatem, sed potius illustratione & reuelatione diuina. Ait ergo:

*Filiū hominis
cur se appellat.*

¶ Quem dicunt homines esse filium hominis? quasi dicat: Me qui filius hominis, id est, filius Mariæ dicor, & sum, quem dicunt homines esse? Filium hominis frequenter non filium dei idcirco se appellat, ut nos suæ commonefaciat charitatis, omnem sensum exuperantis, qua nostram sibi vniuit humanitatem, quo nihil dulcius, aut maioris erga nos dignationis potest excogitari. Et rectè quidem homines appellat eos qui de filio hominis tantum loqui nouerant: hoc est, de filij humanitate, quam cernebant oculis, & deitatis ipsius arcana nesciebant. Hi etenim tantum homines erant, qui de Christo tantum humana sapiebant. Verum qui de filio dei iam loqui didicerunt, non iam homines, sed dii appellari merentur, quales erant Apostoli, qui iam Spiritus sancti magisterio edocti, non modò filium hominis Christum, verum etià cõsubstantialem dei patris filium illum esse intelligere meruerunt. Vnde & præmissis variis hominum opinionibus ilicò Apostolos (vt dictum est) quem se esse dicerent seiscitatur, per hoc eos à cæterorum hominum generalitate discernens, atque priuilegio singularis scientiæ supra humanam demonstrans esse naturam.

¶ Circa secundum, quod videlicet est discipulorum de Christo secundum varias hominum opiniones, responsio, consequenter subiungitur:

At illi dixerunt: Alij Ioannem baptistam: Alij autem Heliam: Alij verò Ieremiam, aut vnum ex prophetis.

¶ Ita variè, inquit, de te homines opinantur & loquuntur. Herodes enim dicebat: Què ego decollavi Ioannem

ipse

ipse surr
sed erra
sum niti
esse arbi
Christo
esse put
¶ Sed qu
vel à pop
miraculo
plurima
de, siue
qui post
m, quod
de resurr
videlicet
dignitati
¶ Circa t
discipuli
subiung
Dicit
non retr
¶ Ac si d
vos qui
adoptio
me esse
fessione
Tu es C
vt qui fu
loquere
qui Dij
quos sib
statuer
¶ Porro
omnia q
sunt de
id est, v
licet &
ipsa di
na in C

ipse surrexit à mortuis, & ideo virtutes operantur in eo. Sed erravit Herodes in Ioãne. Porro sicut Herodes Christum miracula facientē Ioãnem quem ipse decollauerat esse arbitratus est, sic nimirum vulgus indoctum eundem Christum, Heliam vel Ieremiam, vel vnum ex Prophetis esse putauit.

¶ Sed quare Dominus noster Iesus Christus ab Herode, vel à populo Ioannes est æstimatus, quum Ioannes nullis miraculorum claruerit signis, Christus autem maxima & plurima signa patrauerit? Ad hoc dicendū ideo ab Herode, siue à populo Christum Ioannem æstimari potuisse, qui post resurrectionē à mortuis miracula facere potuerit, quod ante non fecerat, quoniam eandem quam & nos de resurrectione mortuorum habebant fidem, credentes videlicet opera mortuorum post resurrectionem maioris dignitatis, & gloriæ futura esse quàm fuerant prius.

¶ Circa tertium, quod videlicet est Petri pro se & aliis cōdiscipulis de Christo domino nostro rectē fidei confessio subiungitur:

Dicit illi Iesus: Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon petrus dixit: Tu es christus filius dei viui.

¶ Ac si dicat: Illis qui homines sunt diuersa æstimantibus, vos qui ab hominum generalitate secreti, in dei filios per adoptionis gratiam iam trāsistis, & perinde dij facti, quē me esse dicitis? At Petrus fide fortior, amore ardentior, cōfessione promptior, cunctorum & vice & voce respōdit: Tu es Christus filius dei viui. Et quidem hoc cōgruebat, vt qui futurus erat vertex ecclesię, totius iam ecclesię ore loqueretur. Filium dei viui dixit, ad distinctionem illorū qui Dij putabantur, & homines fuerunt & mortui sunt, quos sibi Gentiles veri Dei notitia cæci & vacui, in deos statuerunt.

¶ Porro B. Petrus hac suę confessionis breui sententia, omnia quę de Christo diffusis sermonū excursibus dici possunt decentissimē comprehendit. Quum enim Christum, id est, vnctum dicit, vtranque in eo naturam, humanā scilicet & diuinam designat, ipsam scilicet vnctionē, & hæc ipsa diuinitas est, & id quod vngitur, quod nimirū humana in Christo natura est. Confiteretur cum nihilominus regem

*Herodis
erronea
de Chri-
sto opinio
Mar. 6.*

*Nota.
Ioan. 10.*

*Petri pri-
ma om-
nium de
Christo
recta con-
fessio.*

*Quanta
cōtineat
hęc bre-
uis con-
fessio.*

*curioso-
rum præ-
sumptio
residitur*

1. cor. 2.

*Fidē debe-
mus tri-
pliciter
confiteri.*

Luc. 9.

Matt. 10.

Marc. 8.

Luc. 12.

gem atque pontificem, q̄ hi in typo Christi v̄turi, summa
vtique & æterni regis atque p̄ntificis, olim vngebantur.
Breui proinde hac & sufficienti, atque plena confessione
sua de Christo beatus Petrus humanam præsumptionem
secretorum inuestigandorum auidam nimis & temerariā
coercuit. Quare enim nos de Christo quomodo ex dei pa-
tris substātia natus sit, quom gignens nunquā sine eo qua
genitus est, fuit. Vel quomodo de virginis matris vtero
homo factus exierit, & matrē integrā intemeratāmq; re-
liquerit, quare inquā hæc & plura id gen^o de Christo qua-
ramus, quom B. Petro tantum credere suffecerit, quod ip-
se esset Christus filius dei viui? Nam & beatus Paulus nil
aliud se scire iudicauit, nisi Christum Iesum & hunc cru-
cifixum. Itaque finis Christianæ fidei in confessione con-
stitutus est Christi filij dei. Nō licet mihi scire generatio-
nis Christi seriem, nec tamen licet nescire generationis
Christi fidem. Sed & hoc prætereundum nō est, quia Chri-
stus de filio hominis interrogauit. Petrus de filio dei re-
spōdit. Oportet enim tantō magis diuinitatē eius venera-
ri à nobis, quantō ipse humiliatus se submisit pro nobis.

¶ Quoniam ergo rectæ fidei confessionem à credentibus
Christus requirit, quā & magnifico tandem remuneratu-
rus est præmio, nouerimus nos nō modō fidem veram in
corde gerere debere, sed & hanc cōfiteri, & hoc triplici-
ter, scilicet verbis, operibus, passionibus.

¶ Verbo fidem confiteri debemus, vt ostendamus, quod
non modō spiritum nostrum, sed etiā corpus per hanc fi-
dem hīc sanctificari, & in futuro saluari credimus. Rursus
vt non modō corde credendo, sed etiam lingua (quæ cor-
poris pars est) obsequium deo præstemus. Tunc autē ad
fidei confessionem nos obligari nouerimus, quom ab ad-
uersariis fidei nostræ de fide interrogamur. Nam si nunc
erubuerimus Christum corā hominibus, erubescet & ipse
nos corā angelis cœli. Et quisquis illic eum negauerit, &
ipse à Christo negabitur. Econtrā verō: Qui me cōfessus
fuerit, inquit, corā hominibus, confitebor & ego eum co-
ram patre meo. Sed & nunc fidem palam confiteri debe-
mus, quādo cōfessionis silentio Christum negare, vel de
Christi fide dubitare putaremur. Tum deniq; quom fidem
confi-

confiten-
tes ad fi-
quoticse
emolum-
mentum
¶ Operi-
re debet
tibi fidē
(vt apol-
etiā fact-
fiteamus
genera-
stum in
rum se p-
sola Chri-
na nosse
contem-
dianam
afflictio-
tione ga-
dicere,
tatem p-
Euāgelii
re, pecc-
poris fa-
& homi-
dei colē-
familia,
fidem e-
¶ Postre-
sto aqu-
dicens:
sequenti-
tiones:
Aposto-
enim se-
vos esse
nes, sic
in tem-

confitendo vacillantes confirmare, vel nondum credentes ad fidem cōuertere nos posse speram⁹. Et generaliter quotiescunq̄ ex nostra cōfessione proximis vel salutis emolumentum, vel ex cōfessionis silentio, scandali detrimentum accedit.

¶ Operibus proinde fidem nostram confiteri & ostendere debemus, secundum quod B. Iacobus ait: Ego ostendā tibi fidē meam ex operibus. Quum enim sint nōnulli qui (vt apostolus ait) factis fidem negant, consequens est vt etiā factis seu operibus piis nos deum per fidē nosse cōfiteamur. Porro quum varia & multa sint bonorum operū genera quibus fideles redemptos & mundatos per Christum in populum acceptabilem sectatorem bonorū operum se probāt, quædam tamen extant opera bona quæ ex sola Christianæ fidei disciplina proficiscuntur, nec esse bona noscuntur, nisi ex fide Christi. Cuiusmodi sunt: Opes contemnere, paupertatem voluntariam amplecti, quotidianam sibi crucem tollere, In despectiōe sui gloriari, In afflictione, In infirmitate corporis, In iniquorū persecutione gaudere, inimicos diligere, maledicentibus benedicere, aduersantibus & nocentibus benefacere, virginitatem perpetuam seruare, cœlibatū matrimonio propter Euāgelium præferre, denique ecclesiæ mandatis obaudire, peccata sua spe veniæ sacerdoti cōfiteri, dominici corporis sacramentum veneranter accipere, Christum deum & hominem in sacramento Eucharistiæ adorare, sanctos dei colere & venerari, Ecclesiæ sacramēta credere, & iis similia, quib⁹ nos verē Christianos esse probam⁹, per ista fidem efficacius, quàm linguæ testimonio confitentes.

¶ Postremò, quod fidem nostrā tribulationibus pro Christo æquamiter perpessus cōfitemur, Apostolus affirmat dicens: Omnes qui piè volunt viuere, in Christo Iesu persecutiones patientur. Non enim nisi per multas tribulationes introire possumus in regnum dei. Hinc iterum ait Apostolus: Nemo moueatur in tribulationibus istis, ipsi enim scitis quòd in hoc positi sumus. Nam & quum apud vos essemus, prædicebam⁹ vobis passuros nos tribulationes, sicut & factum est, & scitis. Qui enim sic credunt, q̄ in tempore tentationis seu tribulationis propter verbum

II fidei,

Iacob. 2.

Tit. 1.

Tit. 2.

*His fidem
maximè
confitemur.*

*Passioni-
bus fidem
nos confi-
teri.*

2. Tim. 3.

Act. 14

1. Thes. 3.

fidei, non recedunt, hi probant se radicem habere.

¶ Circa secundum principale dicitur:

Beatus es simon Bariona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cœlis est.

¶ Hic ostenditur ecclesie credentium firma stabilitio. Vt primò dominus Petrum propter recte fidei cõfessionem cõmendat. Secundò, se ecclesiam suam super firmam petram ædificaturũ pollicetur quum dicit: Et ego dico tibi.

Bariona. ¶ Circa primum dicitur: Beatus es Simon Bariona. Quod hic dicitur, Bariona, per syncopam est dictũ pro eo quod est, Bar Ioanna, id est, filius Ioanna. Vnde & apud alium

Ioan. vii. Euangelistam Simon Ioannis à domino vocatur. Ioanna autem interpretatum, gratiam sonat, vt Bariona filium gratiæ in nostra lingua significet. Et meritò quidem gratiæ filius dicitur, cui tantæ rei sacramentum non caro & sanguis, sed per spiritum sanctum pater cœlestis reuelauit. Caro & sanguis rectè intelliguntur homines sapientia carnis inflati, columbinæ simplicitatis expertes, quæ

Matt. ii. sapientia carnis quòd se latius ad inuestiganda terrena & transitoria diffundit, tantò minus ad veram sapientiam peruenit. Petro itaque non caro & sanguis reuelauit, quia nõ mundana sapientia quòd Christus filius dei esset accepit, sed deo patre (qui solus nouit filium) inspirate cognouit. Suum proinde præmium veræ confessionis adsignat, dicens:

Non nisi per fidem beatitudo ¶ Beatus es. Quasi dicat: Illa beatitudine per hanc fidem dignus es, quæ exuperat omnem sensum, quia illud credidisti & cõfessus es, ad quod nec ipsa carnis cognitio quæ per exteriores sensus habetur, nec ipsa etiam humana ratiocinatio vllatenus aspirat. Oportet ergo nos beati Petri imitatione sensum nostrũ fidei regulã submittere, & captiuare intellectum nostrũ in obsequium Christi. Meretur sanè fides hæc aditũ regni cœlestis sibi reserari, dicente domino: Tibi dabo clauas regni cœlorum. Clauis ista cœli, opera bona. quas cuilibet fideli committit & donat deus, bona opera sunt. Nam sicut operibus malis quasi quibusdã feris ac relictibus vitæ nobis ianua clauditur, ita proculdubio bonis operibus aperitur.

¶ Postquam ergo commendato Petro rectè confitentibus

atena
Ecclesia
Et ego
dabo ecc
Quia
ego dico
tu es Pe
dictus. S
Christus
sed quer
agnus p
mitatem
cõfessus
bo Eccle
nemo p
Christus
fidem q
meã. Q
fides no
vt eccle
mento r
quod au
phãte E
vsq; adh
plum d
ecclesia
¶ Aedifi
tis his t
cipum,
mum, P
quand
rebãt r
inea cõ
narũ cõ
vitis &
gi suo,
mugil
ait Apo
à deo t

æternæ beatitudinis præmiū promisit, illicò stabilitatem Ecclesiæ credentium subiunxit, dicens:

Et ego dico tibi, quia tu es petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.

Quia dixisti mihi, inquit, tu es Christus filius dei viui, & ego dico tibi, nõ cassò sermone, sed efficaci & viuo, quia tu es Petrus, id est, firm⁹ & stabilis, à me qui petra sum sic dictus. Sicut enim à Christo Christianus, ita à petra Petr⁹. Christus petra dicitur nõ per naturam aut per essentiam, sed quemadmodum leo dicitur propter fortitudinem, vel agnus propter innocentia, sic & petra dicitur propter firmitatem. Et super hanc petra, id est, super me quem modo cõfessus es, dicens: Tu es Christus filius dei viui, ædificabo Ecclesiam meam. Fundamentum aliud (inquit Paulus) nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Vel, super hanc petram, hoc est super hanc fidem qua me filium dei cõfessus es, ædificabo ecclesiam meã. Quum igitur veritas domini manet in æternum, & fides nostra huic veritati innitatur, quomodo fieri posset vt ecclesiæ fides corruat, quæ super petra fundata, fundamento nititur quod conuelli nequaquam potest? Proinde quod ait: Aedificabo ecclesiam meam, potest tam de triũphate Ecclesia quàm de militante intelligi, vtraque enim vsq; adhuc ædificatur vt ciuitas. Aedificauit Salomon templum domini de lapidibus sectis atq; quadratis, Christus ecclesiam de hominibus iustis & rectis.

Ædificatur autem & proficit templum ecclesiæ militantis his tribus, videlicet: Integritate pastorum, Iustitia principum, Modestia ac rectitudine populorum. Quo ad primum, Prælati & Pastores Ecclesiæ erant sancti & integri, quando ignorabant ambitionem vani honoris, nec ingerebãt se ad primas cathedras, sed erant humiles. Quando intacti ab auaritia, erãt pauperes spiritu & rerum mûdanarũ cõtemptores. Quando carnem suã crucifigentes cũ vitiis & cõcupiscentiis, sanctitatis exẽpla præbebant gregi suo, ipsi casti & sobrij. Quãdo commissorum sibi salutimãigilantes, erant subditorum cura solliciti. De primo ait Apostolus: Nemo sibi sumit honorem, sed qui vocatur à deo tanquam Aaron. Hoc illi non attendunt de quibus

*Christus
quare pe-
tra.*

1. Cor. 3.

3. Reg. 6.

*Per hæc
tria eccle-
siam adifi-
ficari.
pastorũ
integri-
tas hæc
requirit.*

Hebr. 5.

Osee. 8.

per Osee dominus dicit: Ipsi regnauerunt & non ex me, principes extiterunt, & nō cognoui. De secundo: Thesauri quondam & gloria pastorum non in auro aut gemmis, nō in equis pingue nitentibus & phaleris ac frenis auratis erāt, sed in integritate & sanctitate subditorum. Siquidem gloria patris, est filius sapiēs. Largis in Christi pauperes erogatis eleemosynis faciebant sibi iuxta Christi cōsiliū thesauros nō perituros in cœlis. Apostolus Paulus indicās in quo sua consisteret gloria, ad Christi fidem sua prædicatione conuersis scribit, dicens: Fratres mei charissimi & desideratissimi, gaudium meum & corona mea.

Matt. 6.

¶ De tertio & quarto beatus Petrus pastoribus scribit dicens: Pascite qui in vobis est gregem dei, prouidentes nō

1. Pet. 5.

coactè, sed spontaneè secundum deum, neque turpis lucri gratia, sed voluntariè, neque vt dominantes in cleris, sed

Ioan. 15.

forma facti gregis ex animo. Alioqui si pastor per abrupta graditur, quid restat nisi vt ad præcipitium grex sequatur? Dicit de semetipso princeps pastorum: Exemplum dedi

Act. 20

vobis, vt quemadmodū ego feci vobis, ita & vos faciatis. Sanè quàm debeāt esse de cura subditorum solliciti, Paulus ostendit dicens: Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam dei, quam acquisiuit sanguine suo.

*Principū
integritas
hæc
requirit.*

¶ Porro secularium principum & Iudicum integritas, tria requirit, videlicet. Primò, vt sine personarum acceptione ministrent iustitiam. Secundò, vt temperatis moribus seruent modestiam. Tertiò, vt deum timentes reuerentur Ecclesiam.

2. PAR. 39

¶ Primū, princeps vel Iudex in iudicio neminem debet agnoscere, non patrem, nō amicum, non fratrem, non vicinum, denique nec inimicum, vt non magis iustitiam ipsam, quàm proprias psequatur affectiones: Vnde sanctus

Exo. 23.

*Corrupti
iudicis
atrox
supplicium.*

rex Iosaphat Iudicibus à se constitutis ait: Videte quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudicium, sed domini, & quodcunque iudicaueritis in vos redundabit. Hinc

rursus per Moysen Dominus præcepit, dicens: In iudicio non acquiesces plurimorum sententiæ, vt à vero deuias. Pauperis quoque non misereberis in iudicio. Refert

Valerius Maximus libr. 6. cap. 3. quòd rex Cambises cor-

rupti

rapti cu
iudicia
sistere i
noua p
prouid
¶ Rursu
be Loc
munita
dum iu
ret, ac t
adolesc
mum p
eruto,
cij mo
to se i
partitu
¶ Idē li
summu
nation
tribun
iussit
quàm
¶ Secū
uet me
rum qu
modum
prince
hos de
aic) vr
per po
prince
modū
illi sup
tinent
Valer
comm
¶ Itaq
fruga
men,

rapti cuiusdam Iudicis ex corpore pellem detractā, sella iudiciariā intendit, in eāque filium eius iudicaturum considerare iussit. Caterum, inquit, & rex & Barbarus atroci ac nona pœna Iudicis, ne quis postea corrūpi iudex posset, prouidit.

¶ Rursus. 20. lib. cap. 5. de Zaleuco sic refert: Zaleucus vrbe Locrensum à se saluberrimis atque vtilissimis legibus munita, quum filius eius adulterij crimine dānatus, secundum ius ab ipso constitutum vtroque oculo carere deberet, ac tota ciuitas in honorem patris necessitatem pœnæ adolescentulo remitteret, aliquanto repugnauit. Ad vltimum precibus populi euictus, suo prius, deinde filij oculo eruto, vsum videndi vtrique reliquit. Ita debitum supplicij modū legi reddidit, æquitatis admirabili temperamento se inter misericordem patrem & iustum legislatorem partitus.

¶ Idē lib. 5. cap. 8. de seueritate Bruti in filios dicit: Brutus summum imperium retinens, filios suos Tarquinij dominationem à se expulsam reuocātes, comprehensos, & pro tribunali virgis caesos, & ad palū religatos securi percussit. Exiit patrem vt consulem ageret, orbūque viuere quam publicæ vindictæ deesse maluit.

¶ Secūdo requiri diximus in principe, vt luxu vitato seruet modestiam, vt videlicet sumptus secundum opum suarum quantitatem metiatur, ne prodigus ipse & impensæ modum nullum seruās, profligatis opibus prædo fiat qui princeps esse debuerat, & grassetur ipse in subditos qui hos debebat defendere ab iniuria. Siquidem (vt Sapiens ait) vrsus esuriens & leo rugiens est princeps impius super populum pauperem. Prodigus enim & luxui deditus princeps, in subditos sine lege solet debacchari. Qui si modū impensæ (vt dictum est) seruaret, vrique & abundè illi suppeteret quod etiā posset egētibus impartiri. Continentiæ temperantiæque exempla præclara refert idem Valerius Maximus libro quarto, quorum aliqua libet hîc commemorare.

¶ Itaque de M. Curio dicit: M. Curius exactissima norma frugalitatis, idem fortitudinis perspectissimum specimen, Samnitum legatis agresti se in scamno assidentē fo-

*Zaleuci
exemplū.*

*Bruti in
filios seue-
ritas.*

*In luxū
quorūdā.*

Prou. 26.

*M. Curij
cōtinentiæ
spectāda.*

co, ac ligneo catino cœnâtem (quales epulas, apparatus in dicio est) spectandam præbuit. Ille enim Samnitum diuitias cõtempfit. Samnites eius paupertatem mirati sunt. Nã quum ad eum magnum auri pondus publicè missum attulissent, benignis verbis inuitatus vt eo vti vellet, vultum risu soluit, protinusque: Superuacue, inquit, & ineptæ legationis ministri, narrate Samnitibus M. Curium nõ aurum habere, sed aurum habentibus velle imperare: atque istud vt preciosum, ita malè hominum excogitatum munus refertote, & mementote me nec acie vinci, nec pecunia corumpi posse.

*Exempli
aliud de
eodem.*

¶ Idem quum Italia Pyrrhum regem exegisset, nihil omnino ex præda regia qua exercitum urbemque ditauerat, arripit. Decretis etiam à senatu septenis iugerib⁹ agri populo, sibi autè quinquaginta, popularis assignationis modis non excessit, parum idoneum reipublice ciuem existimã qui eò quòd reliquis tribueretur contentus non esset.

*Cn. Martij
contin-
entia.*

¶ Aliud præterea continentie refert exemplum de Cn. Martio, dicẽs: Cn. Martius patritie gẽtis adulescens, Anci regis clara progenies, cui Corioli Volcorum oppidum captum cognomen adiecit, quum æditis conspicuæ fortitudinis operibus à Posthumio Cõmunio Conf. accurata oratione apud milites laudatus, omnibus donis militaribus & agri centum iugeribus, & decem captiuorum electione & totidem ornatis equis, centenarioum bouum grege, argentoque quantum sustinere valuisset donaretur, nihil ex his præter vnus captiuus salutẽ hospitis, equumque quo in acie vteretur accipere voluit. Qua tam circumspecta animi moderatione, nescias vtrum maiore cum laude præmia meruerit, an reiecerit.

*Miranda
Scipionis
contin-
entia.*

¶ Memorabile proinde continentie Scipionis exemplum referens, dicit: Quartum & vigesimum annum agens Scipio, quum in Hispania Carthagine oppressa, maioris Carthaginis capiendæ sumpsisset auspicia, multosque obsides quos in ea vrbe Pœni clausos habuerant, in suam potestatem redegisset, eximia inter eos formæ virginem ætatis adultæ, & iuuenis, & cœlebs, & victor, postquam comperit illustri loco inter Celtiberos natam, nobilissimoque gentis eius Indibili desponsatam, accersitis parentibus &

sponso

sponso i
ptione
tinentia
animos
retulit
tiam, a
inter Cl
legis fu
tione ha
lus) id q
re qui p
es.

¶ Terti
reatur f
neris n
templo
uali le
ciatur.
bus sui
na red
mini d
seculi
pũ, vt A
dei au
victi &
passi f
rosque
quasi
hac ni
oport
cente

A
S
Errur
T
P
F

sponso inuiolatam tradidit. Aurum quoque quod pro redēptione puellæ allatum erat, summæ dotis adiecit. Qua cōtinentia ac munificentia Indibilis obligatus, Celtiberorū animos Romanis applicādo, meritis eius gratiam debitā retulit. Quis huiuscemodi animi moderationem, tēperantiam, auaritiæque refrenationem & continentiam nunc insec Christianos inueniat? Illi legē non habentes, ea quæ legis sunt fecerunt. Surgent itaque in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam, Iudicabit (inquit Paulus) id quod ex natura est præputium legem consummans te qui per literam & circumcisionem præuaricator legis es.

Tertiò requiritur in principe, vt deum timeat, ac reueatur Ecclesiā, nec vllatenus se ingerat ad ea quæ sui muneris non sunt, ne ad modum. Ozix regis in concessa in templo vendicantis, & ob hoc lepra percussus, & ipse spiritali lepra, id est, sacrilegio cōtaminatus, detestabilis efficiatur. Dauid rex pius quia dei cultor erat, cunctis hostibus suis formidatus, quocūque pergebat, victor cum gloria rediit. Quin etiam Salomon filius eius, qui diuino nomini domum magnificam extruxit, dotauitque, cūctos sui seculi reges gloria & diuitiis superabat. Porrò reges impii, vt Achaz, Manasses, Iorā, Ioas, & illis similes, qui domū dei ausu sacrilego temerare spoliareque præsumserunt, victi & afflicti ab hostibus, aut certè necati, aut miseram passi sunt seruitutem. Videre est hac nostra tēpestate plebrosque infimæ nobilitatis, iactant a inflatos supinósque, quasi vel Scipiones, vel Hectores essent (quum tamen adhuc nihil honore dignū pepererint) vanè superbire, quos oportebat audire Satyricum quēdam eorum farraginis dicentem:

Ande ceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quod Tuscho ramum millesime ducis?
Errursus alium ex illis conueniens, quidam ait:
Tecum est mihi sermo rubelli,
Plance, tumes alto Drusorum sanguine, tanquam
Feceris ipse aliquid propter quos nobilis esses.
Et post pauca,
Sed te censori laude tuorum

Matt. 12.
Rom. 2.

Secularis
princeps
sacra ve-
neretur.
2. var. 26
Dauid &
Salomo-
nis, quod
sacra ve-
nerati sūt
gloria.
sacrilego-
rum regis
calanitas

versus.

Iuuenalis

IN FESTO

Pontice noluerim, si tu nihil ipse futuræ

Laudis agas, miserum est aliorum incumbere fatiæ.

¶ Horum quidam nunc putant sibi fore dedecori, si diuinæ legis auditorio cum plebe nonnunquam interessent in templis, si genua flecterent deum adorâtes. Quos interim ebrietas eneruat, alea decoquit, libido corrûpit. Hæc sunt enim quorundam fortia facta, quibus sibi ignomiam pariunt non abolendam. Nam quid agât qui probitate destituta otiosi & inertes vitiorum suorum mâcipia improbis cupiditatibus dediti, neque diuina neque humana quicquam pensi habentes, prauis tantùm facinoribus illustres, longè latèque conspicuos sese reddunt? Per hos ecclesia Christi non ædificatur, sed scandalizatur: non defenditur, sed obtemnitur: non colitur, sed spoliatur.

¶ Tertio ædificatur ecclesia, modestia & integritate populorum. Nimirû si erga prælatos & pastores suos in his que sunt fidei & morum sunt dociles, erga principem subditi & fideles, si inter se iustitiam sectâtes vnanimis sunt & cõcordes. Si hæc suppeterent, mirum in modum Christiana respublica ædificaretur & floreret. Sed nunc in quibus vel ecclesiæ prælatis vel huius seculi potentibus, vel etiam in ipsa plebe, hanc quæ dicta est reperias integritatem? Quin potius ei locum inuenias quod dictum est per prophetam: Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, nõ est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum.

¶ Circa tertium principale dicit:

Et porta inferi non preualebunt aduersus eam.

Irrita ecclesie impugnation.

¶ Hic notatur ecclesiæ irrita impugnation: Impugnatur enim ecclesia à portis inferi, à potestate tenebrarum, à filiis nequam, sed incassum. Diuino nempe sulca præsidio, stabilis semper & inconcussa manebit. Ait enim ex ipsius nomine propheta: Sæpe expugnaverunt me à iuuentute mea, dicat nunc Israel. Sæpe expugnaverunt me à iuuentute mea, etenim non potuerunt mihi supra dorsum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem suam. Sed nunquid impunè? Minimè. Nam, vt sequitur, Dominus iustus cõcidet ceruices peccatorum. Illi, inquit supra dorsum meum, id est, super meâ patiétiam qua grauiam portantur, fabricauerunt (mihi proculdubio coronam inuiti)

inuiti) sed dominus concidet ceruices peccatorū, quia cur
 ceteros aduersus deum erecto collo & pingui ceruice arma-
 ti, tetenderunt aduersus deum manus suas. *Iob. 15.*

Operatur sane mysterium iniquitatis, potestas ipsa tene
 brarum, & Christi ecclesiam impugnat. Primò, per hereti-
 cos. Secundò, per tyrannos. Tertiò, per falsos fratres. Ec-
 ce tres turmæ quas fecerunt Chaldæi, vt tollant substantiã *2. The. 2.*
Iob. 1.

Sed irrita fit hæc impugnatio. Fatiscunt enim insidiæ
 & frangitur arcus impiõrum. Quis enim domum quam vir
 sapiens, imò verò dei virtus & dei sapientia Christus, ædi-
 ficauit supra petram, conuellat? Descendit, inquit, pluuia, *1. Cor. 1.*
 & venerunt flumina & flauerunt venti & irruerunt in do-
 mum illam, & non cecidit. Fundata enim erat super pe-
 tram, illam scilicet, de qua superius dictum est. In quibus *Matt. 7.*
Ecclesiæ

domini verbis, persecutio ecclesiæ ab hæreticis per plu-
 uiam, à tyrannis per flumina, ea verò quàm incessantes
 à falsis fratribus sustinet per flatum ventorum designa-
 tur. *triplex impugna-
tio.*

Primò igitur hæreticorum contra Christi ecclesiam per-
 sequutio congruè per pluuiam significatur. Primò quia si-
 cur pluuia obscurat & solem ipsum & cælum, ita & hære-
 tici solem iustitiæ Christum obscurant. Sicut in Arrio pa-
 tauit, qui dixit Christum dominum nostrum non deum, sed
 creaturã tantum esse. Obscurat etiam cælum, id est, ciues
 cœlestes, sanctos scilicet & beatos in cœlo, honori & cul-
 tui eorū derogantes. Obscurant & sacras scripturas, quasi
 aerem quo viuentes respiramus. Iustus enim ex fide viu-
 it, sed fides ex auditu verbi cœlestis. Quod utique verbum
 deprauantes hæretica interpretatione obscurant, cum gra-
 uia iactura fidei, blasphemias & mendacia sua per verbum
 dei astruere molientes. Obscurant nihilominus & obnubi-
 lant seductorum cõsciẽtias hominū, vt peccata sua nõ agno-
 scant, sed potius ea quæ etiam nefaria sunt, iam non esse
 peccata affirmant. Vt verbi gratia: Ecclesiasticam scinde-
 re vnitatem, ecclesiæ auctoritatem & instituta sancta con-
 temnere, vota pia deo vel sanctis facta non seruare, &
 multa id genus.

Secundò, quia sicut pluuia cadit de cœlo, & illuc vltra
 non reuertitur, sic etiam hæretici cadunt de cœlo ecclesiæ *Similia.*
 militan-

militantis: cadunt utique sicut de arbore cadunt immatura poma interius verme corrupta, porcis, id est, spiritibus immundis, præda & esca futuri. Cadunt, inquam, sicut impii mes pulli è nido volare præsumentes, sed non valentes & conculcantur & pereunt. Vix enim & raro resurgunt, nepe diabolo duce ascenderunt in altum, ut grauiori precipitio frangerentur. Quòd vix aliquis eorum ad sanam fidem redit, superbia facit. Quam enim non inuenit humilem, veritas fugit mentem. Quòd Apostolus non ignorans, discipulo scribit, dicens: Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuita, sciens quia subuersus est, qui eiusmodi est, & delinquit, quum sit proprio iudicio condemnatus.

Tit. 3.

¶ Tertiò, quia sicut pluuia facit de terra lutum, sic hæretici suis prauis persuasionibus reddunt homines immundos & carnis voluptatibus deditos: dum ad sequendum carnis concupiscentiam, eis laxant habenas. Et multi, inquit beatus Petrus, sequentur illorum luxuriam, per quos via veritatis blasphemabitur.

2 Pet. 2.

Tyrannorum persequutio flumina.

¶ Tyrannorum autem contra Christi ecclesiam persecutio per flumina designatur plures ob causas. Primò, quia sicut flumen cum impetu & violentia venit, ita & illi quasi leones rugientes & sequentes, Christi gregem dissipare & laniare festinant. Verùm inermis sanctorum martyrum patientia, persecutionem hanc quasi leonem superauit. Quod dum patientiæ suæ præmium æternæ vitæ dulcedinem accepit, quasi de ore leonis superati fauam mellis accipiens degustauit.

Iudic. 14.

¶ Secundò, quia fluminum tumens inundatio non longo durat tempore: quòd proprio impetu flumina vniuersa in mare decurrunt, ita & tyrannorum & omnium impiorum potestas quò sæuit amplius, eò citius in æternæ perditionis abyssum semetipsam deuoluit. Sicut enim misericordibus est misericordia repromissa, ita & crudelibus, qua mensura mensi sunt aliis, & ipsis remetietur, ut scilicet viri sanguinum & dolosi non dimidient dies suos, & postea potentes potenter tormenta patiantur.

Mat. 5.
Sapient. 6

¶ Tertiò, quia sicut fluminum vis non tollit secum nec rapit nisi debiliter radicata, nec nisi infirmiter fundata &

in demissis

in demissis
nocere p
vel in ter
non autem
tra con
¶ Quarto
ne violent
& fertilit
fideles C
candiores
¶ Ipsa ve
flant per
grauiori
rum, dicit
miram i
Hec aut
sas signi
¶ Primò
tamec
tiam tã i
pios ini
esse hor
nis cuiu
que per
vbi hui
rimur, c
per fuit
malis, t
pessim
spexie o
sequit
¶ Secun
venti, s
melior
¶ Tert
facien
& an
¶ Post
quicq

in demissis constituta locis sternit, ita nec tyrānorum vis nocere praeualet nisi vel debilibus in Christi fide aut spe, vel in terrenis, quasi in demissis locis animo constitutis, non autem illis qui possunt verè dicere cū Apostolo: *No-* *philp. 3.*
stra conuersatio in caelis est.

¶ Quarto, quia sicut erumpentium fluminum inundatio ne violenta cessante, terra quam operuerāt aque pinguior & fertilior relinquitur, ita & ex persecutione impiorum, fideles Christi confessores puriores, & glorię meritīs fecundiores redduntur.

¶ Ipsa verò quæ à falsis fratribus in Christi ecclesiam conflatur persecutio, acerbius afflictam damno hanc afficit fratribus, *persequ-*
gramiori. Hanc sponsa deplangens in Canticis canticorum, dicit: Filii matris meæ pugnaverunt contra me. *tio à falsis*
Nimirum id præ cæteris plangit, quod & differentius sentit. *fratribus,*
Hæc autem persecutio per ventos flantes plures ob causas significatur. *ventus.*

¶ Primo, quia sicut in terra & in mari semper venti sunt, tametsi locis singulis sileant, fortasse nonnunquam, ita etiam eā in monasteriis quàm in seculo, semper impugnat proos inimica fraternitas. Patuit à principio quo cœperunt esse homines super terram (videlicet à domo primi hominis cuius primogenitus Cain fratrem Abel ad necem vsque persecutus est) vsque ad has nostri æui tempestates, ubi huiusce rei notitiam plenius nos ea docent quæ expectimur, quàm ea quæ in codicibus præterita legimus. Semper fuit in agro huius mundi zizania cum tritico, boni cū malis, reprobi cum electis. Incitantur enim à portis inferi pessimi quique contra bonos, prout Daniel in visione conspexit quatuor in mari contra se ventis pugnantibus persecutionem hanc significari.

¶ Secundo, quia sicut non est manifestum vnde erumpant venti, sic plerūque nulla apparet causa, quare mali quique meliores se premunt, qui nihil illis nocuerunt.

¶ Tertio, quia sicut venti contitant nubes & perturbant faciem cæli, ita & isti inimici pacis serenitatem cōcordię & animorum tranquillitatem perturbant.

¶ Postremo, sicut ventus ad nihilum deuenit in fine, nec quicquam ex eo relinquitur, imò ac si non fuisset, sic per-

rit

Gene. 4.

Mat. 13.

Dan. 7.

1ob. 20. rit, ita & isti postquam omnia miscuerint, quasi sterquilinum in fide perdentur.

IN DIE SANCTI LAVRENTII martyris.

2. Cor. 9.

Vi parçè seminat, parçè & metet.

In hac lectione Apostolus duo facit. Primò enim Corinthios ad eleemosynam faciendam inducit, simul ostendens qualiter illa ritè fieri debeat. Secundò, rationem adducit qua eleemosynarum largitionem illis commendat, Primū facit à prin-

cipio lectionis. Secundum, ibi: Potens est autem.

A. Et. II. Fames sub Claudio.

Circa primum aduertendum est, quòd tempore Apostolorum sub Claudio Cæsare facta est fames magna. Qui autem tunc in Iudæa erant fideles, possessiones suas Apostolorum imitatione venderant, omnia propter Christum relinquentes, & pretium obtulerant ad pedes Apostolorum. Hanc ob causam dictæ famis tempore, isti præ cæ-

Gal. 2. Paulus & Barnabas fame laborantibus succurrunt.

teris in Christum credentibus amplius egestate premebantur. Apostoli verò quoniam de iis curam habebant, Paulo & Barnabæ dextras dederunt societatis, dimittentes illos in prædicationem nominis Christi in gentibus, hoc unum vel maximè flagitantes, ut pauperum in Iudæa illi memores essent. Quod quum Paulus apud Macedones fuisset fideliter exequutus, Macedonum exemplo Corinthios hortatur sanctorum qui in Iudæa tum erant necessitatibus subuenire, ne Macedonibus in opere tam pio videantur inferiores. Conuenienter verò nobis in festiua gloriofi martyris Laurentii memoria præsens hæc proponitur lectio, quòd ipse commissos sibi ecclesiæ thesauros dispersit & dedit pauperibus. Docet itaque Apostolus in lectione eleemosynæ faciendæ modum dicens: Qui parçè seminat, parçè & metet. Vbi ostendit primò eleemosynam fieri debere abundanter. Secundò, eam fieri debere hilariter ibi: Vnusquisque.

Abundè rogādum

Circa primum dicit: Qui parçè seminat, parçè & metet. Id est, Qui parum Christi amore confert in pauperes, parum

parum & intelligendo pliciter & usque ca superest secundum modicū tris cæle postolus rit & res. Possit retribu Christi rit abun men nu das cum scilicet de cõse prompt Et qu Metet parit imprec verbis, nedicit tẽpore auditu quod v nim & Quo fieri h Vbi necessi Nõ verum ment necessi ti. Op magi

parum & ipse recipiet in præmio. Quod tamen non sic intelligendū est, quasi in præmio æternæ beatitudinis simpliciter & absolutè parum sit quispiã recepturus, vbi cuiusque capacitas mensura bona & cõferta & coagitata, & supereffluente replebitur, sed collatione intelligendū est, secundū quam vnus alterius comparatione multum, vel modicū in præmio recipiet, secundum quòd in domo patris cœlestis mansiones multæ sunt. Vt enim alio loco Apostolus dicit: Sicut stella differt à stella in claritate, sic erit & resurrectio mortuorum.

Luc. 6.

Ioañ. 14.

I. Cor. 15

¶ Possit nihilominus quod dictum est, Parcè & metet, de retributione gratiæ in præsentī vita intelligi. Vbi is qui in Christi pauperes parū erogauerit, minus: & qui erogaue- rit abundāter, plurimum gratiæ est recepturus. Porro semen nuncupauit rem ipsam quæ donatur, vt statim attendas cum multo fœnore illam tibi compensandam. Agnoscasque te plura accepturū quàm dederis. Quia verò abū de cõferendum esse commonuit, iteratò voluntariam & promptam largitionem commemorat, dicens:

Eleemosyna semē.

Et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

¶ Metet, inquit, de benedictionibus. Benedictiones non paruipendēdas pauperibus benefactori suo optantibus & imprecantibus. Ipse enim quia sua munificentia et si non verbis, tamen (quod longe præstantius est) ipsa re illis benedicit, superest vique vt & ipse in benedictionib⁹ metat tēpore messis illius quando separabitur zizania à tritico, auditurus: Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est à constitutione mundi. Esuriui enim & dedistis mihi māducare, & cætera quæ sequuntur. Quo ad secundum, videlicet quòd eleemosyna debet fieri hylariter, consequenter dicit:

Matt. 15.

Vnusquisque prout destinauit in corde suo, non ex tristitia aut necessitate: hylarem enim datorem diligit deus.

¶ Nō modò hylariter dandam esse docet eleemosynam, verū etiam rectificat donantium intentionem, & sanat mentem, vt virtuti imputetur quod illi contulerint, non necessitati. Nam lōge abessent à virtute, si id agerēt inuiti. Optat enim (vt verè bonum decet præceptorem, & qui magis quærat eorū meritum quàm donum) quatenus virtutis

Vltiò re-
Etè agen-
dum esse.

tutis ratione discipuli faciāt, quodcunq; his est peragendum, & vt merita sint illis integra, qui vtrò que recta sint peragūt. Nam quod iniquo animo fit, nullā meretur gratiam. Et ideo, inquit, cōferat vnusquisque prout ipse fecit liberè destinauit in animo suo.

*Inuitus
duobus
modis.*

¶ Contingit autem duobus modis inuitum hominem aliquid agere. Vno modo, quum coactus & prorsus inuitus, aut inuoluntarius quippiam facit, vt qui cōpulsus ambulat in angaria non valens resistere potentiori. Id enim ex necessitate facit. Et hoc modo nequaquā fieri debet elemosyna. Non, inquit, ex necessitate.

¶ Alio modo, quum homo partim est volens, & partim nolēs, vel nolens simpliciter, volens autem ex aliqua cōditione: vt is qui merces suas in mare abiicit, simpliciter hoc nō vult, mallet enim eas esse saluas si sic i posset, sed quia iam talis eum cōstringit conditio vt vel merces pereant vel ipse, vult merces ipsas perire, ne vnā cū suis mercibus pereat etiam ipse. Et quia nec sic facienda est largitio in pauperes, dicit: Nō ex tristitia. Quasi dicat: Non debetis quasi meo cōstricti præcepto, simpliciter inuiti, nec verecundia aut timore cōfusionis inducti, hac cōditione volentes, simpliciter autem inuoluntarij, benefacere pauperibus. Nam hylarem & spontaneum datorem, non autem inuitum aut inuoluntariū & tristem, diligit & cōmendat deus.

*Luc. 19.
Elemosy
næ faciē-
de modos
septē re-
quirit.*

¶ Ea autem quæ elemosynam commendant, Publicani ad Christum cōuersi verbis exprimuntur, vbi ait: Ecce dimidiū bonorum meorū domine do pauperibus. In quibus verbis nouus Christi discipulus spiritus sancti magisterio repentē nobis doctor effectus, docet quomodo sit in beneficentia seminādum. Dictum enim est, quòd elemosyna semen est. Obseruat itaque peritus sator hæc septē, videlicet, Temporis opportunitatem, Sementis quantitatem, Sementis bonitatem, Semētis proprietatem, Ne semen perdat, Spargit quod ager non habebat, Terram eligit in qua semen proficiat.

*Elemosy
næ faciē-
de tēpus.*

¶ Secundum hanc similitudinē, largitionem propter deum in pauperes prudēter factururus, primū obseruet temporis opportunitatem. Seminibus quippe spargēdis tempora quæ-

ra quæ
qui can

Qu

Ca

Tu

Su

Elu

Qu

Hoc est

signo C

Sic etia

pauper

delicet

bo, Ecc

ti quod

co tuo,

statim

quod p

benefic

ipse de

sibi sur

dediti

spensio

extorq

predar

Qu

Si

Si

Hæc et

cōfer

enim o

nec eā

arbor

contis

vilita

suos in

que, v

ra quædam apta sunt, quædam verò minimè, Boëtio teste, qui canit, dicens:

Quum Phœbi radiis graue
Cancris sydus inæstuat,
Tum qui larga negantibus
Sulcis semina credidit,
Elusus Cereris fide
Quernas pergat ad arbores.

Hoc est, Qui sulcis semina credit tempore quo sol est in signo Cancris, frustra sperat hinc se fructus collecturum, *Simile.*

Sic etiam qui nō frustra beneficentiæ suæ semen cupit in pauperes spargere, debet tempus ad hoc aptū eligere, videlicet tempus presens. Quod utique notatur in hoc verbo, Ecce, quod est demonstrantis & exhibentis in præsen- *Prou. 3. Exortū*
ti quod spectetur. Hinc enim Salomon ait: Ne dicas amico tuo, vade & reuertere, & cras veni & dabo tibi, quum *munus*
statim possis dare. Magna quippe beneficij pars est, si *gratiā nō*
quod petitur, citò datur. Contrà verò minus gratum est *habet.*
beneficium, quod diu hæsit in manibus dantis, & quod ipse donans agrè dimittere visus est. Id enim tanquam sibi surriperetur donauit. Contrà verò bene & magnificè dedisti, si donum tuum nulla dilatione scædasti, nulla suspensione ipsius pretium minuisti. Quod enim precibus extorquetur, aut vix datur, non beneficium putabis, sed prædam. Ait quidam:

Qui citò dat, bis dat: nescit dare qui dare tardat.

Alanus.

Et rursus alius:

Si dare vis placidè, dando tua munera ride.

Si das plorando, perdis tua munera dando.

Hæc etiam promptitudo deposcit, ut id quod in pauperes cōferre destinasti, non differas vsque ad mortem. Inuitus enim dedisse videtur, qui rem quâdiu potuit retinuit sibi, nec eâ donat, nisi quum iam desinit esse sua. Nemo dicit arborem fructus illos dedisse, qui ab ea aut lapidibus aut contis decutiuntur. A porcis nulla nisi post mortem venit utilitas. Porcis enim & arboribus illis tenaciter fructus suos in altum suspēdentibus, non incongruè tenaces quique, vsque ad mortē res suas auarè seruātes adsimulantur.

Quos

*Mortui
donū ab
inuito p-
cedere.
Simile.*

Quos tamen propter hoc insipientes quidā tanquam prudentes & sobrios commendant, sicut quidam ait:

Iuuenalis

Nec dubiè tanquam frugi laudatur avarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quam si fortunas seruet eisdem
Hesperii dum serpens aut Ponticus.

¶ Ea mentes hominum habet cæcitas, vt avarum & tencem, prudentem & sobrium dicat, quum reuera sterilis sit & inutilis, non modò aliis, sed & sibi metipsi. Nam & animam suam pariter & corpus opportunis sæpe cõmoditatibus defraudat. Attendat avarus, quòd modica sementis portio apto tempore sulcis commissa longe maiorem fructum affert, quàm sementis acerui, nò apto tempore proiecti potius quàm seminati.

¶ Secũdò, terræ cultu obseruat sementis quantitatem, qui vt messem grandè aliquãdo inferat, latè seminat, & abundantè, quandoquidem modica sementis detractio, grãde sit melsis detrimētum. Id enim quod satum est, ortum facit fructum centuplum. Sic etiam spiritualiter seminarius, abundantè debet seminare. Quod notatur in verbo, dimidiũ. Multum enim & fiducialiter seminauit, qui curatuum facultatum suarum dimidium est elargitus.

Luc. 8.

*Eleemosy
na magna
quæ sit.*

Mar. 12.

Tob. 4.

¶ Reputatur autem donum illud grande ac multum, vel quod magnifico atque lubèti animo donatũ est, vel quod ille dedit qui ipse egebat. Hinc enim vidua pauper duo minuta (totum videlicet censum suum) in gazophilacium mittēs, plus omnibus Christo iudice, dedisse censetur. Sic etiam filium instituens vir iustus ait: Non auertas faciam tuã ab vilo paupere, ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies domini. Quomodo potueris, ita esto misericors: si multũ tibi fuerit, abundatè tribue. Si exiguum tibi fuerit, etiã exiguum libèter impartiri stude. Si vno nummisimate pauper aliquis tãtum in macello posset emere quãtum diues decem millibus, vtique nummum hunc expendere nò moraretur. Rursus, si pauperi cuiquam modicum tritici habenti, ager grãdis cultus & fertilis, à diuite (vt illum suo semine sibi serat) cõcederetur, vtique libens propter speratæ melsis cupiditatē, vel omne quod habet sereret, quum tamen nò ignoret sperata se posse messe fraudari.

Similia.

Cur

Cur ergo etiam ij qui tamen parum habeant facultatū, etiā sibi necessaria cum egenis non diuidant? Pauperes enim fidelis ager sunt, qui nequaquā faller serentem, dicēte domino: Da pauperibus, & habebis thesaurū in cœlo.

Hinc beatus Laurentius de thesauris ecclesiæ quos iam pauperibus distribuerat, à Decio vbinam essent interrogatus respōdit: Facultates ecclesiæ quas requiris, in cœlestes thesauros manus pauperum deportauerunt. Proinde consulit dominus ipse, & dicit: Facite vobis fuculos qui nō veterascunt, thesaurum non deficientem in cœlis: quōd fur non appropriat, neque tinea corrumpit. Facite, inquit, vobis, hoc est, ad vestrā vtilitatem. Pauperibus enim temporalis, vobis autē hinc erit perpetua commoditas. Denique, id solum tuum esse reputa, quod propter deū in pauperes erogasti.

Sed videre est, plerosque qui quōd magis opibus abundant, eō minus propter deum & spem vitæ æternæ erogare, nimirū quia nec agro, nec Christi fidunt promisso. Audiebāt (inquit euangelista) pharisæi hæc omnia, & deridebant eum, eō quōd essent avari. Sed tamen hoc vel inuiti iam audiant quod in futuro experientur, quoniam sicut is qui seminat in benedictionibus, de benedictionib⁹ & metet, sic etiā qui abscondit frumenta, maledicetur in populis. Nec solum ore hominum in populis, sed etiā ore dei, quum audiet: Ite maledicti in ignē æternū. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare.

Tertiō, obseruat qui seminat semētis bonitatem, ne forte quod seminat sit vel cariosum, vel veteratum, vel corrosū. Sic etiam spiritualiter seminaturus pietatis semen in pauperes propter deum, id conferat quod sibi est vtile. Et hoc in præmissis verbis designatur, quum dicitur, bonorum. Debet enim elemosyna habere valorē & bonitatem. Nolite, inquit Apostolus, errare, deus nō irridetur. Quæ enim seminauerit homo hæc & metet. Quis est enim qui nō velit quod bonum est metere? Si ergo seminas vriticam, planē desipis si te inde speras triticum messurum. Vnde & per Malachiam prophetam Dominus ait: Maledictus homo qui habet in grege suo masculum, & offert debile. Cain obtulisse dicitur de spicis corrosis & concul-

KK catis,

*Matt. 19
beatus
Laurenti⁹
de thesau-
ris respō-
dit.*

Luc. 22.

Luc. 16.

Prou. 11.

Mat. 25.

*Elemosy-
ra fiat de
his que
valent.*

Galat. 6.

simile.

Mala. 1.

Gene. 4.

catis, Abel frater eius de optimis gregis. Respexit ergo dominus ad Abel & ad munera eius, ad Cain autē & ad munera eius non respexit.

*Ioan. 12.
Cain &
Iudas p-
ditor pa-
res.*

1. Re. 25.

*Nabal
diues &
sibi malē
cōsulens.*

Luc. 11.

Danie. 4

1. Reg. 25

*pauperes
diuitibus
prodesse.*

*Diuitum
tonsores,
parasiti
& assen-
tatores.*

¶ Iudas proditor perditum reputauit, quod Christo p̄ se fuit impensum. Ipsius Cain & ipse factus imitator. Si quidem Cain & Iudas, ille fratris sancti, iste Christi domini persecutor, vterque tandē parricida, progeniem malitiam post se reliquerunt, illos videlicet qui dicunt cum Nabal temulento & stulto: & sibi malē consulto, Tollam ego pannes meos & aquas meas & carnes pecorū meorū quę occidi tōsoribus meis, & dabo viris quos nescio vnde sunt. Sic enim respondere videntur auari tenaces nuntius Dauid, id est, diuini verbi p̄conibus, qui dicunt, Quod sperest, date eleemosynā: vel certē propheticō sermōi cōsulenti salubriter & dicēti: Peccata tua eleemosynis redime, & iniustitias tuas misericordiis pauperum. Quid nobis, inquit, & iis mēdicis quos nescimus vnde sunt? Scire nempe se dissimulant, propter diuitum salutem deum pauperes esse voluisse. Dissimulāt insuper scire se Christum in paupere, vel contemni, vel recipi & honorari. At vnus seruorum Nabal ad Abigail vxorem eius, de Dauid & seruis eius: Homines isti satis boni nobis fuerunt & nō molesti, nec quicquam aliquando perijt omni tempore quo fuimus conuersati cum eis in deserto. Pro muro errant nobis tam in nocte quā in die. Seruus iste, instinctus veritatis est. Hic ad diuitis auari conscientiam loquitur, affirmans pauperum gratia Deum res diuitum seruare. Pauperes proinde diuitibus & in aduersitate & in prosperitate pro muro esse, dum pauperum suorum gratia, diuitum peccatis (eō quod ipsi propter Deum eos nutriant) ignoscit. Carnes, inquit, pecorum meorum, quę occidi tōsoribus meis.

¶ Diuitum tonsores, parasiti & assentatores sunt. Hi enim hos tondent, iis dātur panes & carnes, & bona quęque Christus pauperibus negantur. Isti nimirum ad penetralia domus admittuntur, dum interim in paupere esuriens & tremens exclusus p̄ foribus Christus expectat. Quāobrem in illos grauiter indignatur, quum ipse illis nedum contulerit omnia, sed & seruauerit. Irascitur itaque para-

tus redd
¶ Vide, i
onem, fa
peres nō
re disc
cis habi
conclusi
est. Hoc
Iob, de Z
diuntur.
seipis e
in lucro,
egenter
p̄uosi.
¶ Sunt e
fuerit à
putres &
dala sint
natores
¶ Quare
ren, vt
sio) ag
p̄ie largi
largiatu
Dimidiu
sias, non
Quia nō
immola
nabilis,
tis. Qui
cium ex
consp
¶ Non e
De eo a
tuto de
peres la
lo, furti
tis arti
na paup

tus reddere ingratisissimis promeritam ultionem.

(Vide, inquit beatus Paulinus ad Alethium scribens rationem, facile iudicabis parricidali crimine contemni pauperes nostro arbitrio, quos nullo videmus à nobis dei opere discretos. Quomodo enim excludamus à nostris modicis habitationibus, quos deus vnà nobiscum istius mundi conclusit domo? Hoc tenens Abraham, amicus dei factus est. Hoc obseruans Loth, euasit è Sodomis. Hoc sectatus Iob, de Zabulo triumphauit. Sed contraria plerique ingreditantur. Nam & auaritia & liberalitate peruersa deo proscriptis egentes, Zabulo contra se prodigi sunt. Damnum in lucro, & lucrum in damno ducentes, vitamq; suam nec egenter redimere curant, qui pro vita mortem emūt sumptomè. Hęc ille.

Sunt tamen qui pauperi dant vestem, sed quum pertusa fuerit à tinea. Qui panem, sed muscidum. Qui carnes, sed putres & rancidas. Vina seu ceruissiam, modò tamen pen-dala sint. Isti non aduertunt ad sementis bonitatem, seminatores inepti & superuacui.

Quartò attendit iustus agricultor sementis proprietatem, vt non alieno semine (vt pote furto vel rapina quęsito) agrum seminet, sed semine suo. Sic nimirum quisquis pie largitionis semen in pauperes spargere cupit, propria largiatur, non aliena. Quod hoc verbo innuitur, meorum. Dimidium, inquit, bonorum meorum. Nam, vt ait Ambrosius, non habet gratiam liberalitas, si iniuria perseuerat. Quia nò spolia, sed dona quęritur, & ideo (vt ait Sapiēs) immolantis ex iniquo oblatio erit maculata: imò abominabilis, nec honoranda prēmiiis, sed vlciscenda tormentis. Qui enim (vt idem Sapiens rursus ait) offert sacrificium ex substantia pauperis, quasi qui victimet filium in conspectu patris.

Non ergo potest eleemosyna ritè fieri, nisi de proprio. De eo autem quod alterius est, non eleemosyna, sed restitutum debet fieri. Detestabilis enim ante deū est illa in pauperes largitio, quę fit ex iis quę acquisita sunt fraude, dolo, furto, rapina, vsura, vel huiusmodi quibuslibet nefariis artibus. Nec liberantur à debito restituendi, qui aliena pauperibus erogauerint. Nō enim fas est aliena bona

Eccle. 31.
Eleemosyna
sua fiat de
proprio
Eccle. 34.

1. Reg. 15
Saulus sa
crificia
inepta.

Prou. 3.

Matt. 6.
ibidem.

Elemofy
nam intē
tione re-
ēta faciē-
dam.
simile.

simile.

illis quorum sunt inuitis, erogare. Quum rex Saul dimini
mandati temerator redisset à cæde Amalech, & duceret
optima quæque ex præda in sacrificiū domino se destinasse,
à Samuele audiuit: Melior est obediētia quam victime.
Ita nimirum, non magis proderit raptoribus, vsurariis &
similibus, si ex substantia aliena ecclesias ædificent, dicit
monasteria, perpetua cōstituant anniuersaria quàm Saul
inobediētia sacrificia profuerint. Itaque honora domi-
num de tua substantia, non de aliena.

¶ Quintò cauet sator, ne sementem perdat. Ideoque non
super viam ferit, ne volucres cæli tollant illud. Sic nimirum
quisquis elemosynæ semē spargit, cauere debet ne
inde gloriam quærat humanam, nec faciat iustitiam suam
coram hominibus vt videatur ab eis, sed nec canat iactan-
tiæ tuba ante se. Hoc enim esset preciosum semē superu-
spargēdo perdere, sed soli deo placere studens, gratiæ
mercedē plenariē sibi sufficere arbitretur. Hoc innuit
in verbo, domine, quasi dicat: Propter te domine, vt gra-
tiam tuę erga me largitatis factō profitear, & vt coram
reperiam misericordiā, de his quæ munere tuo possideo
largior egētibus. Illi autem vētosi & vani largitores rem
preciosam qua sibi cælum poterant comparare, inutiliter
expendūt & vanē, nihil ex ea nisi humanam gloriam ve-
to vaniorem sibi aucupāte. Illi non dissimiles, qui ex toto
patrimonio preciosas empturus gēmas, tincti fragmenta
vitri, & piscium oculos stultus coemit. Hoc vitio laborare
videntur, qui vbiunque (præsertim in templis) quippiam
contulerint, signa sua sic apponunt, vt cunctis palam sit
hoc ipsos dedisse. De quibus Prophetæ verbum verificatur,
quo ait: Posuerūt signa sua signa, & nō intellexerunt,
propriam scilicet insipientiam & vanitatem. Sed vocēt illi
nomina sua in terris suis, scilicet in regione morientium,
qui de libro viuentium delendi, cum iustis nō scribentur.
Proinde non ditat conscientiam, quisquis ostendendo fructum,
recipit famæ precium.

¶ Malè securus est ille viator, qui per viam à latronibus
obfessam iter faciēs, multas secū pecunias fert quas pal-
sim cunctis ostentat. Solent enim se pecunioso viatori la-
trones sociare, vt quum ad locū illis opportunum vētū
fuerit,

fuerit, h
trones,
richo, id
liandus
defide
tem, qu
& occid
ce ad su
¶ Sextò
etiam si
vique c
spiritua
dar, red
¶ Vendo
exorati
precibus
stat ea,
est verb
pius pr
noctis
auri po
incogn
elemo
quibus
hi aliqu
mhi co
dedisse
& meri
¶ Alij
rant ex
ideirco
merito
¶ Quid
pter al
euasur
in illos
dare, a
¶ Sunt
quom

fuerit, hunc spoliens & trucidens. Hi nimirum sunt illi latrones, in quos incidit ille homo qui ab Hierusalē in Hiericho, id est, ab intentione supernorum ad hęc terrena, spoliandus & sauciendus plagis descendit. Deprędari quippe desiderat, qui thesaurũ publicę in via portat, spoliatur autem, qui boni operis premio ante deum priuatur, insuper & occiditur, qui ob superbę vanitatis culpã, à iusto iudice ad supplicia gehennę damnatur.

¶ Sexto dictũ est, quod prudens agricola agro credit, cui etiam sine vlla pactione sementem cõmittit & donat. Et utriusque qui semen eleemosynę per beneficentię largitatę spiritualiter seminatur, donare debet, & cauere ne illud vendat, reddat, effundat, aut proiciat, sed donet vt dictũ est.

¶ Vendunt eleemosynam suam, qui hanc non nisi multis exorati precibꝰ largiuntur. Gratis enim nõ accipitur, quod precibus emitur, imò (vt ait quidam) nulla res carius cõstat ea, quę precibus emitur. Onerosum enim & molestũ est verbũ ac demisso vultu dicendum, rogo. Donum suum prius pręsul Nicolaus hoc modo nõ vendidit, qui secreto noctis silentio, omni procul arbitro, non rogatus, ingens auri pondus vicibus ter vsq; repetitis in pauperis domum incognitus per noctem proiecit & abiit. Nonnulli verò eleemosynam suam vendunt pro precio vanę laudis, de quibus dictum est: Verũm qui laudis humanę gratia mihi aliquid dedit, nõ mihi dedit, quoniam aliis placere nõ mihi consulere studuit, ambitioni, non mihi contulit, & dedisse se iactauit. Nõdum iste dare didicit, sed rem simul & meritum perdidit.

¶ Alij vendunt eleemosynam suam pro futuris quas sperant exinde cõsequi commoditatibus. Quales ij sunt, qui merito dāt pauperibus, quod sperant huiusce largitionis merito in temporalibus opibus prosperari.

¶ Quidã denique dant illis pauperibus, quos putant propter aliquam eorum qua pollent industriam breui diuites euasuros, & tunc etiam cum scõnore sibi rediturum quod in illos cõtulerant. Sed (vt ait Ambrosius) remuneraturis dare, affectus auaritię est.

¶ Sunt pręterea qui dant pauperibus, vt ab illis obsequium, honorem, aut seruitiũ laboris recipiant. Sed nun-

Luc. 10.

Grego.

is modis
eleemosy-
nã nõ re-
ctę fieri.

Eleemosy-
nam ven-
dunt.

Seneca.

Sãcti Ni-
colai lar-
gitio lau-
dabilis.

quid hoc est donare? Quo contra dicit Zachaus: Do, non autem vānundo.

*Eleemosy
nam red-
dunt.*

¶ Secundò, nonnulli eleemosynam suā non dant sed reddunt: quales sunt qui ea quæ pauperibus debetur pro illorum præterito labore, vel quia ab eis iniuste olim fuerit extorta, pauperibus dant, vel potius dare se ostentant. Hi verè dicere non possunt, do, sed reddo.

*Eleemosy
nam effū-
dunt.*

¶ Tertiò quidā effundunt quod elargiuntur, nec vt oportebat seminādo dispergūt, quo modo fecit beatus Laurentius iuxta qđ de ipso canimus: Dispersit dedit pauperib'.

Simile.

¶ Sed prudens agricola non effundit sementem in vnum aliquē agri locum vel angulū, nam talis effusio foret inutilis, sed diuersis spargit locis, vt fructificet amplius. Non mirum qui suas eleemosynas vel vni dūtaxat vel paucis donāt, vtique has effundunt in locum vnum, & vnus inde deliciatur, vnde plurimorum inopia potuit subleuari.

*Vltima
ingratitu-
do,*

¶ Sed & videre est plerosque in quos hæc fit effusio, hinc superbiētes, aut accepta beneficia compēsantes iniuriis, dū abundè accipere soliti, adhuc plura sibi deberi putant. Quòd si fortè cessant iniuriæ, quærimoniæ nō cessabunt.

¶ Quod licet iniquissimū sit, tamen vsque adeò apud ingratisimos commune est, vt vix tam crebrè sint de hostibus querelæ. Cuius rei inuidia plerūque causā existit, quod dum aliis impēsa beneficia in suas ducit iniurias, in se collata nō aspicit. Nonnunquam etiam superbia, quæ dum se maioribus beneficiis dignam censet, in iis quempiam sibi non modò præferri, sed etiam conferri indignatur. Interdum cupiditas, quæ acceptis muneribus non satiatur, sed accenditur, & dum semper quærendis inhiat, non meretur quæsitā.

*Eleemosy
nam suā
proiciūt.
Cant. 2.*

¶ Quartò, nōnulli eleemosynam suam proiciunt, neque ordinem, neque discretiōnem in largiendo cōsiderantes, quum tamen hæc quodam ordine decenti faciēda sit, iuxta quod in Canticis dicitur: Ordinavit in me charitatem. Sed de hoc in consequentibus.

¶ Septimò dictum est, quòd prudens seminator terrā eligit in qua semē melius pficiat. Ampliores quippe ex vno fundo quàm ex alio videmus frugū prouentus redire. Sic etiam quisquis spiritualiter seminādo daturus est eleemo-
synam,

synam,
Hoc in
pra me
domine
Præpo
adiice
plere, s
cet & s
seminat
super eg
lentum
vidæ d
Sed vi
ferè di.
bem' o
mestico
debere
Porro
ferè di,
necicij
ter. Ex
cete A
non ha
inter a
primò
ne rec
pio, vt
bus no
egent
di. Car
malur
fundi
nuos p
ficiam
sitari.
diuici

vobis.

synam, eligere debet verè pauperes quasi terram bonam. Hoc innuitur in verbo, Pauperibus, Vbi Zachæus ait (vt supra memoratum est) Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus, non diuitibus.

¶ Præposterū est enim, vt ii qui min^o habēt, semper aliquid adiacere cupiant ditioribus. Hoc enim est plena superimplere, fluente rigare, ad syluam ligna deferre, inutile scilicet & superuacuum. Nā ager iam segetem habens, denuò seminari nō debet. Beatus (inquit propheta) qui intelligit super egenum & pauperem, nō autem superbum aut opulentum. Denique vasa vacua Helisæus implebat. Oleum viduæ dedit, sed pauperula & egenti.

¶ Sed videndum est, qui sint inrer æqualiter egentes præferēdi. Nam quum dicat Apost. alio loco, Dum tempus habem^o operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei, palàm est fideles in huiusmodi infidelibus debere præferri.

¶ Porro inter fideles æqualiter egentes, illi sunt aliis præferēdi, quibus ex debito, ratione scilicet accepti ab eis beneficij obligamur, inter quos primo loco sunt pater & mater. Exinde propinqui, præsertim filii filiaque si extant, dicite Apost. Qui suorum & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Proinde inter æquè propinquos vel æquè longinquos, melioribus primò subueniri debet, iuxta quod sapiens ait: Da iusto, & ne receperis peccatorē, benefac humili, & ne dederis impio, vt scilicet eum foueas in peccato, imò negare petenti bus nocitura, beneficium est. Inter æquè bonos æqualiter egentes senes iunioribus, debiles fortibus, sunt præferēdi. Cæteris autem æqualiter se habentibus, verecundi, qui malunt inopia tacita opprimi, quàm publica petitione confundi, cæteris debent anteponi. Verecundia quippe ingenuos probat natales. Istis dando, geminum impēdis beneficium, quandoquidem & eorum pudori cōsulis & necessitati. Hæc attendas præsertim in iis, qui sine culpa sua ex diuitibus egeni facti sunt.

¶ Circa secundum principale dicit:

Potens est autem deus omnem gratiam abundare facere in vobis.

Non nisi pauperibus eleemosyna fiat.

similia.

4. Re 4.

Helisei

exemplū

Gal. 6.

Qui sint

in eleemo

syna præ-

ferendi.

1. Tim. 5.

Eccle. 12.

Eleemosyna cum fœnore redire. ¶ Hic rationem inducit qua fidelibus eleemosinæ largitionem persuadeat. Nam potens, inquit, est deus. Quasi dicat: Nulla vobis formido subeat, si de vestra substantia erogaveritis egenis, quod per hoc ad inopiam redigamini. Nam potest hand dubiè deus adeo emunes vos reddere ab omni indigentia, vt omnem gratiam: hoc est, vt omnem eleemosynam possitis abundè facere. Conferre itaque affluenter vt eleemosyna vestra magis ac magis & perpetuo quodam fluxu redundet. Huius enim redundantiz fides nobis dominica facit pollicitatio, qua (vt supra memoratum est) ait: Date & dabitur. Mensuram bonam & confertam, & coagitatam, & supereffluentem, dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis. Date ergo quod temporale est & fluxum, & recipietis non modò in hoc tempore redundatè in largitionis vestræ fructum, sed etiam in futuro pietatis vestræ præmium quod permansurum sit imperpetuum. Deum. ¶ (vt superius dictum est) Da pauperibus, inquit, & habebis thesaurum in cœlo: da nummum, & inuenies in cœlo repositum tibi thesaurum. Qui enim miseretur pauperis, sceneratur domino.

¶ Proinde quod donatū multiplicatur donatori, id vtique alacriter & promptè dādum est. Hoc enim agricolam mouet ad seminādum, quia sperat se tempore mæsis quod seminauerat cum multo fœnore collecturum. Eleemosynæ verò sunt huiuscemodi: redeunt enim in authorè multiplicatæ (vt dictum est) Redeunt, inquam, sed tempore suo. Mitte (inquit Salomon) panem tuum super transeuntes aquas, quia post tempora multa inuenies illū. Manet enim sparsum semē in terra statuto tēpore, priusquam fructum reddat, reddit autem fructum tempore suo: nam tempus seminandi, & tempus metendi distincta sunt tempora. Tu itaque si non confestim receperis pietatis tuæ mercedem noli diffidere, nam (sicut B. Iacobus ait) Expectat agricola pretiosum terræ fructum, patienter ferens, donec accipiat temporaneum, & serotinum, ita & vos, inquit, patientes estote, & nolite ingemiscere in alterutrum (quasi spediti) vt non iudicemini. Tempore suo metetis non deficientes. Potens est, inquit, Deus omnem gratiam abundare

Eleemosynæ fructus suo tempore percipitur.

Eccle. 11.

Iaco. 3.

Galat. 7.

dare fa

vt

tis in co

lue, in st

Ad

sed q

Arguit

quibus

lit dei

pus bo

vobis c

omne

lilm m

quod a

Quo

gitioni

mo res

sicut fo

institia

fiducia

donan

institia

fluore

sura, i

fluxa

verò i

omnia

& futu

menti

ta, sed

insup

piet

cul ab

tz ter

Q

cardus

cremes

Qu

in ne

dare facere in vobis.

Sequitur:

Vt in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abundetis in omni opus bonum, sicut scriptum est: Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi.

Adverte, quod non opes illis comprecatur Apostolus, sed quod ad vitam sit satis. Sufficientiam, inquit, haberes. Arguit etiam nequaquam se illos cogere ut aliis ea dent quibus indigeant ipsi. Simul etiam instruit quibus in rebus sit dei donis utendum. Ut abundetis, inquiens, in omni opus bonum. Ac si dicat: In iis quæ sunt carnis, sufficientiam vobis optauerim, in spiritualibus verò (id enim præ tendit omne opus bonum) abundantiam & ubertatem, ut non solum magnum in modum quis clemetior sit, sed omne opus quod acceptum est deo, obeat liberaliter.

Quod autem ait, Ut abundetis, vestris videlicet hoc largitionibus promerentes, scripturam inducit, cuius testimonio redundare in ipsos largientes, sua dona probet, dicens: sicut scriptum est de viro iusto: Dispersit dedit pauperibus iustitia eius manet in seculum seculi, quasi dicat: Quia fiducialiter dedit propter deum pauperibus, ideo deus hæc donandi gratiam & facultatem sic abundare facit in eo, ut iustitia eius: hoc est, pietas eius atque clemetia, quæ huc iustitiam reddat & soluat peccata, in omne sit ævum permansura, in præsens scilicet & futurum. Pecuniarum quidem quæ fluxæ sunt & fragiles nequaquam diu consistunt, iustitia verò in suo præmio manet, sicut & alio loco ait. Pietas ad omnia utilis est promissionem habens vitæ quæ nunc est, & futura. Qui enim pietatē servauerit, & se præstiterit clementiorem, non solum ab omnibus colitur in præsentia vita, sed & memoria iusti cum laudibus in secula ventura, & insuper merces eius erit æterna. Quum itaque promeritū pietatis præmium his Deus ipse vitam servat æternam procul abeat diffidētia, quasi hos destitutus sit necessariis vitæ temporalis. Sequitur enim:

Qui autem administrat semen seminanti, & panem ad manducandum præstabit, & multiplicabit semen vestrum, & auget in clementia frugum iustitiæ vestre.

Quis enim qui serit semen operum pietatis, Deum sibi in necessitatibus ad futurum diffidat? Nam quum iam acciperit

Discrete optat bona fidelibus.

1. Tim. 4.

Prov. 10.

*Augetur
fiducia
largiētib⁹*

ceperit à Deo quod seminet, accipiet proculdubio & quod
uiuat. Magis quippe necessarius est agricultori panis quod
uiuat ipse, quam semen quod spargat. Hac ratione verborum
suis fidem facit Apostolus, Deum ipsum tam corporis quam
animæ bona iis præstaturum. Nam si Deus, inquit, serentibus
terram subministrat semē, & nutrientibus corpus sup-
peditat cibum, multò magis & iis qui cælum colunt, & ani-
mam alunt, daturus est & semen & escam. Quam autē
dicit, multiplicabit semen vestrum, de temporalibus his o-
pibus differit, quod planè semen mauiat vt egentibus di-
stributum, spiritalē reddatur, & transferatur in animā. Et
hoc enim quiduis boni operis nobis succrescit, & insuper
iustitiæ manipuli augetur. Augebit, inquit, incrementa fru-
gum iustitiæ vestræ, vt videlicet in iustitia & omni opere
bono proficiatis. Nec ociosè hoc loco deum pollicetur ci-
bum nobis & escam, non autem delicias subministraturū
panem, inquit, ad manducandum præstabit.

DE BEATISSIMAE MA-
tris Christi gloriosa in cæ-
lum assumptione.

iudi. 11.

*Magnificata est anima mea hodie præ omnibus die-
bus meis.*

*iudith
Mariæ ty-
pum præ-
tulisse.*

¶ Hoc ait mulier fortis & sancta, quæ à
Deo confortata Holofernem crudelē
& sæuum, præsecta illius ceruice deu-
cit ac superauit, populūque suum à
illius minis atrocibus, & tyrannide liberauit. Digna
profectò quæ castitatis, & cæterarum animi virtutum
præclaris meritis, beatæ & gloriosæ virginis, & ma-
tris Domini Mariæ typum præferret, quæ caput om-
nium impiorum diabolū, liberato per Christum fi-
lium suum Deum & hominem ab illius tyrannide popu-
lo suo, genere humano, sub pedibus suis victrix coneruit.
Ex cuius persona in cælum hodie cum ineffabili gloriā
assumptæ, præassumpta verba possunt dicta intelligi. Ma-
gnificata est anima mea hodie præ omnibus diebus meis.

Cui

Cui & illud est simile, quod ipsa in Cantico suo cum Dei laude cōsitetur, dicens: Fecit mihi magna qui potens est. *Luc. 1.*
Et licet omnia quæ diuina bonitas in ipsa operari dignata est magna sint, præcipuè tamen illius super omnem etiam angelicam creaturam exaltatio amplioris est gloriæ, & magis admiranda. Quid enim mirabilius quàm mulierem vnā fœlicitatis suæ beatitudine transcendere gloriam quorumcunque citra Dei filium hominum pariter, & angelorum, eumque beatitudine cōscendisse gradū quo nunquam vlla creatura aut potuit, aut poterit peruenire?

¶ Et quidem hæc beatissimæ Dei matris glorificatio cum omni pietate & gaudio, vel idcirco recolenda est, vt ea quæ adhuc in terris militat Ecclesia, illius quæ in cælo exultas perpetuis triumphat gaudiis, quātum fas est se cōformet. *Mariæ assumptionem cum gaudio celebrādam*
Vnde ait B. Bernard. Hodie gloriosa cælos ascendens supernorum gaudia ciuium copiosis sine dubio cumulauit augmētis. Hæc est enim cuius salutationis vox & ipsos exultare facit in gaudio quos materna adhuc viscera claudat. Quod si paruuli nondum nati anima liquefacta est vt Maria loquuta est, quid putamus quænam fuerit cœlesti exultatio, quum & vocem audire, & videre faciem & beata eius frui præsentia meruerunt? Sed quæ nobis (inquit idem Bernardus) in ipsius assumptione causa lætitiæ, quæ materia gaudiorum? Plangendum nobis potius esse videtur, quàm plaudendum. Nam quantum de ipsius præsentia cælum exultat, nunquid non consequens est, vt tātum lugeat hic noster inferior mundus eius absentiam? Cesset tamen querela nostra, quia nec nobis hic est manens ciuitas, sed eam inquirimus ad quam hodie Maria peruenit. In qua si conscripti ciues sumus, dignum profectò est etiam in exilio, etiam super flumina Babylonis eius nos recordari, eius communicare gaudiis, eius participare lætitiā, maximè que eam quæ tam copioso impetu lætificat hodie ciuitatem Dei, vt sentiamus & ipsi stillicidia stillantia super terram.

¶ Proinde solennitas hæc tantò cæteris solennitatibus est celebrior, quātò sanctis aliis dei mater dignitate sublimior est, Magis insuper illi soli quàm cæteris omnibus obligamur *solennitate hæc cæteris anteferēdam.*

gamur ex qua sacratissimum Christi corpus (pretium, scilicet nostræ redemptionis) est natum. Vtilitas etiam copiosior ex eius veneratione in nos redudat, quum ipsius apud deum pro nobis sit acceptior interuentio. Aduocatam (inquit Bernard.) præmisit peregrinatio nostra, quæ tanquam Iudicis mater & mater misericordiæ suppliciter & efficaciter salutis nostræ negotia pertractabit. Ascendens enim in altum virgo beata, dabit ipsa quoque dona hominibus. Quidni daret? Siquidem nec facultas ei deesse poterit, nec voluntas. Regina cælorum est, misericors est. Denique mater est vnigeniti filii dei. Nihil enim sic potest potestatis ei⁹ seu pietatis magnitudinem commédare, nisi forte aut non creditur dei filius honorare matrē, aut dubitare quis potest omnino in affectum charitatis tránsisse Mariæ viscera, in quibus ipsa quæ ex Deo est charitas nouem mētib⁹ corporaliter requieuit. Verum & si nihil ipsius meritis & gloriæ condignum dicere valeamus, vt tamen eam secundum exiguitatis nostræ modum festiuis præconiis (quantum dominus donare dignabitur) prosequamur, dicendū erit.

¶ Primò, de mortalis vitæ ipsius fœlici consummatione.

¶ Secundò, de ipsius gloriosa atque triumphali in cælum assumptione.

¶ Tertiò, de incōparabili ipsius & beatifica sublimatione.

¶ Quartò, de sua pro nobis apud deum intercessione.

DE GLORIOSAE MATRIS DEI
fœlici consummatione.

Quid post Christi ascensionē egerit. ¶ Circa primū, videlicet ipsius fœlicem cōsummationem, Primò posset quæri quid post Christi assumptionem in cælum egerit ipsa domini mater.

¶ Ad quod beatus Hieronymus: Hoc vnum, inquit, pro certo est, quia virgo sancta corpore ac mente permansit.

Quam sanè Gabriel (ac si cœlestis paranymphus) intactā custodiuit, & discipulus quem diligebat Iesus, beatus Apostolus atque Euangelista Ioannes cui Christus eam de cruce cōmisit, virgo virginem serauit, suisque ei deseruiuit obsequiis. Non quòd eam eximius ille sanctorum Apostolorum chorus deseruerit, inter quos post resurrectionem Domini intrans, & exiens familiariter contulit de

de Christi filij sui incarnatione, & quidē tāto verius, pleniusque, quātō ab initio per spiritum sanctum perfectius cuncta didicerat & perspexerat oculis vniuersa, licet Apostoli omnia per eundem spiritum sanctum cognouerint, & in omnem edocti peruenerint veritatem.

¶ Porro & si beatissimam Christi matrē omnes venerati sunt discipuli, eique famulabātur officio dilectionis, Ioannes tamē amplius (vt iam dictū est) ac specialius, qui vltimū seculū sibi commissam accepit in suam quasi filius matrem. Cui benignus magister de cruce: Mulier, inquit, ecce filius tuus: ad ipsum autē, Ecce mater tua, vt virgo virgini commaneret, & deseruiret officiosissimē cura adoptionis. Non enim pudicissima virginitas cuiquā rectius quā virgini cōmendatur, vt esset adinuicem grata societas, & floridus aspectus.

¶ Vna siquidem virtus virginitatis in ambobus, sed altera proportio in Maria. Altera quidē quia fœcunda, vnde & longē gloriosior virginitas in Maria propter gratiæ excellentiā, vna tamen integritas carnis & vna virtus, quæ adinuicem in matre dei & Ioanne quasi cognata sociatur.

¶ Hinc quoque Ioannes quicquid est quod Maria genuit, euāgelizando suo commendauit eloquio, dicens: In principio erat verbum, & verbū erat apud deum, & deus erat verbū. Hoc quippe verbum quod deus erat, ex se carnem factum beata Maria generauit. Idcirco & virginitas eius longē sacratior, & fecūditas longē ineffabilior, quā ille suo potuerit explicare eloquio. Veruntamen quantō cognatio virginitati, tāto beatus hīc Euāgelista cæteris excellentior & vicinior verbo. Ideo quicquid est quod virgō genuit, totum prout potuit homo per spiritum sanctū nobis referauit manifestius, & docuit.

¶ Ceterū ad exemplum humanę vitæ, conuersatio eius post ascensionem Christi generaliter cum Apostolis fuit (vt dictum est) quousque dispergūtur, sicut Lucas meminit dicens: quōd regressi de mōte Oliueti Hierosolymam venerūt & ascenderunt in cœnaculum vbi manebat Petrus & Ioannes, Iacobus & Andreas & reliqui Apostoli. Hi omnes, inquit, erant perseuerantes vnanimitē in oratione cū mulieribus & Maria matre Iesu & fratribus ei⁹.

Ecce

*1oā. apo.
Maria obsequiū seculū fuit se.*

Ioan. 16.

Mar. & Io. comparantur.

Quod Maria genuit, 1o. describit.

Mariam cū Apost. fuisse cōseruatā. Act. 1.

Ecce Iesu in cœlū ascendēte, cum quibus Maria vacat in schola virtutum, & meditatur in lege mādatorum dei, vt & ipsa sit forma disciplinæ Christi, & exemplū profectio- nis virginibus. Cōuersatur autem cum testibus sanctæ re- surrectionis, & ipsa testis. Conuersatur cū senatoribus ce- li sub sancti spiritus disciplina. Hi omnes, inquit, erāt vna- nimiter perseuerātes in oratione cum Maria matre Iesu, vna charitate aspirati, donec induerentur virtute ex alto. Cœperant enim iam orare, qui dudum cum domino con- uersantes, virtutibus & miraculis pascebantur.

*Quare
Ma. chri-
stus in cœ-
lum con-
scendens
reliquit
in terris.*

¶ Sed quare Christus matrem suam electam & vnicē dile- ctam in cœlū ipse cum multitudine sanctorū cōscendēs, secum regnaturam nō assumpsit, quum id ipsum ex maxi- mo filij sui amore ardētissimē desiderasse credatur. Prom- de quum ipsa hunc adhuc paruulum in Aegyptū fugiens tutauerit, quādo illi necem impius Herodes moliebat, communicaueritque eiusdem dilecti filij sui passionibus vniuersis, vsque ad eō vt ipsius animā pertrāsierit gladius, & conglorificari debeant qui fuerint compassi, quare igi- tur talem matrē suam sœuis Iudæorū odiis ac persecu- tionibus expositam post suam ascensionem in hoc mūdo dereliquit?

*Mariæ
in terris
mora ad
fidelium
consola-
tionem.*

¶ Ad hoc dicendum, quæ tametsi digna esset à filio in cœlū assumi, ipsam tamen propter suos ad tempus in terra re- liquit, multiplici ratione. Primò, propter consolationem remanentiū, discipulorum scilicet & aliorum credētium. Cōsolabatur nimirum & confirmabat nouellas fidei plan- tationes fidelissimis & omni acceptione dignissimis ser- monibus, differens indubiè de filij sui diuinitate, de vita eius in terris & doctrina, de virtutibus eius & miraculis, de passione ipsius, resurrectione & glorificatiōe. Vnde & credendū est quàm plures è diuersis mundi partibus per Apostolorū prædicationem iam ad Christi fidem conuer- sos Dei matrem videndi gratia, Hierosolymam venisse. Nec mirum. Quid enim erat videre matrem illam in ter- ris, cuius filius deus & homo mortis victor & vitæ dator iam tunc regnabat in cœlis? Cuius iam per orbem terra- rum (prædicantibus Apostolis) sempiternæ deitatis testi- monia inauditis eatenus signis & prodigijs, credibilia fa- cta erant

da erat nimis. Porro mater ipsa misericordiae omnes ad se venientes uti erat mitis & humilis corde, benignè susceptos maternis affectibus consolabatur, confirmabat in fide, erexit ad spem vitae aeternae, & ad dei & proximi charitatem conciliabat, sicque spirituali consolatione repletos dimisit.

¶ His attestatur B. Ignatius martyr in Epistola ad Ioannē Apostolum: Quis enim miretur credētes spectare voluisse dei matrem in terris, quum plerosque varias orbis provincias cōstet perlustrasse, ut vel falso sapiētes audire vel videre mererentur? Itaque duo cōsolatores nascenti Ecclesiae dominus provida pietate donavit, videlicet spiritū sanctum, qui propter eam quam piē lugentibus infundit cōsolationem, paraclētus, id est, consolator dicitur, & suā charissimam matrē, quam (ut supra dictum est) ideo secū in caelum nō assumpsit, quia durum fortasse visum fuisset tenellae adhuc Ecclesiae credentiū Christo & Maria, quasi sole pariter & luna priuari.

¶ Secundo reliquit eam post se Christus in mundo, propter instructionem scribentiū. Quavis enim spiritu sancto inspirante Christi mysteria sancti Evangelistae descripserint, (ut dictum est) credendum est tamen tam ipsos quam Apostolos & ceteros nascentis Ecclesiae praedicatorum, de omnibus cum veneranda Dei matre contulisse. Fideles proinde Evangelistarum scripta legentes, verisimile est Christi matrem desuper consuluisse, num videlicet haec ita se haberent. Et quis negare audeat spiritū sanctum virgini matri plurima caelestium mysteriorum sacramenta aliis per eam reuelanda servasse? Maria (inquit Lucas) conseruabat omnia verba haec conferens in corde suo. Quare haec in corde suo secum conferens conseruabat, nisi ut quum tempus vel describendi vel diuulgandi adesset, omnia haec scribentibus aut praedicatoribus fideliter reuelaret?

¶ Hinc fortasse beatus Lucas quod ei (ut dicitur) familiarior esse meruerit de angelica nuntiatione, cōceptione filij, & felici ipsius partu, aliisque mysteriis saluatoris infantiae in cōcernētibz, latius scripsit. Quis denique nisi ipsa reuelante (siquidem Christi Euāgelio coruscante sanctus Ioseph

S. Ignatius.

Consolatores duos Ecclesiae dominus induisit.

propter scribentium & docentium instructionem.

Luc. 2.

Lucā Mariae familiariam fuisse.

Ioseph reb⁹ humanis iam excesserat) vel scire vel describere pōtuisset ea quæ non nisi ipsi nota erant, cuiusmodi erant prædicta, & insuper ea quæ de ortu noui syderis in natiuitate Christi filij sui & mystica Magorum oblatione & adoratione nobis tradita sunt? Nempe his omnib⁹ ipsi interfuit, quorum pleraque vel in ea, vel per eam impleta sunt. Denique Christi vitam & actiones triginta & tribus annis (quibus in terra secundum dispensationem eternitatis suæ visus & cum hominibus cōuersatus est) vitam ipsius comes & oculis conspexit & cordis arcano recondidit vniuersa.

Bar. 3.

*Mariæ
mora in
terris p-
pter fide-
liū cōfor-
tationē.
Ioan. 15.*

Ioan. 16.

*Mar. af-
flictiones
ab ipsiis
pertulisse
Ignatius
in episto-
la.*

¶ Terriò reliquit eam Christus filius suus dominus noster post suam ascensionē in hoc mundo propter creditum inter mundi pressuras & persecutiones impiorum confirmationem corroborationēque. Sciebat enim dominus ipse, imò & prædixerat credentibus tribulationes superuenturas. Mementote, inquit, sermonis mei, non est discipulus super magistrum, nec seruus maior domino suo. Si me persecuti sunt & vos persecutentur. Et iterum: Venit hora vt omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se præstare deo. Ergo si ipse quum mundum relinqueret & iret ad patrem, matrē secum assumpsisset, ingemisserēt adinuicem fideles inter persecutionum pressuras derelicti, quod charissimos quosque è mūdi fluctibus tollens, reliquos periculis expositos, tradere videtur obliuioni.

¶ Quum verò cernerent etiam ipsam sanctissimam domini matrem vna secum pari sorte persecutionibus expositam, spe fortes & ipsius exemplo roborati, passiones suas æquanimiter tolerabāt. Vnde & is cuius iam meminimus B. Ignatius martyr in Epistola ad Ioannem Apostolum in Asia cōstitutum de iis rebus quæ Hierosolymis gerebantur certiore hunc reddens, inter alia sic dicit: Salome quem diligis filia Annæ Hierosolymis quinque mensibus commorans, & quidam alij noti, referunt Mariam matrem Iesu omnium gratiarum abundantiam habere. Hinc illā esse in tribulationibus & persecutionibus hylarem, in penuriis & indigentia minimè querulam, & iniuriantibus gratias agētē, denique molestata lætatur, miseris & afflictis

afflictis coafflicta. Et infra: Mirum est autem quòd quum ab omnibus magnificetur, à Pharisæis tamen ei & Scribis detrahitur. Hæc ille. Quum itaque dominus electã suam genitricem quæ peccatũ non fecit in hoc mundo pati voluerit, quantò magis nos qui in multis offendimus digna factis recipientes tribulationes & aduersa quare nõ sustineamus?

(Sed quum ipsa corporalis mors pœna sit homini ppter peccatũ inflicta, à quo sanctã dei genitricẽ ecclesia prior credit immunem, nec deus (qui ad misericordiã prior est quàm ad ultionẽ) in quẽquam exurgat vltor per pœnam, nisi prius ille fuerit per culpam pœuaricator, sitque mors ipsa pœna omnium grauissima: quare genitricẽ suã dei filius per mortem, ceterorum more voluit cõsummati? Certum est enim, inquit Hiero. quòd hodierna die migravit à corpore.

Ad hoc respondetur quòd plures ob causas, tametsi immunem ab omni peccato dei genitricẽ, necesse erat per mortem consummari.

Primò, propter veræ humanitatis filij sui declarationẽ. Nam quum deus naturã humanã assumpserit, vt per hoc ipsam eandem naturam quẽ sese peccato cõtaminauerat, sanctificaret, necesse erat vt hoc manifestũ fieret ad earũ cõfutationem hæresum, quas ipse qui nihil ignorat, futuras præsciebat. Erãt quippe futuri, qui nequaquam dei filium veram nostram naturam (id est de stirpe Adam) sed phantasticam duntaxat, apparentem, sed nõ existentem, assumpsisse mentirentur, vti Manichæi & Valentinus. Idcirco Christus ostendere volẽs se de illo genere carnem sumpsisse, quod ob culpã primorũ parentum fuerat morti additum, noluit genitricẽ suam aliter quàm per mortẽ transferre ad gloriam, alioqui facilẽ credi potuisset etiã ipsam dei matrem de stirpe plurimorũ parentum nõ fuisse, quo semel recepto, cõsequens esset, neque ipsum Christum filium eius de genere Adam hominem nobis similem fuisse, & ita nec genus humanũ sua morte saluasse. Quod enim dei filius nõ assumpsit, non curauit. Communis autem cum ceteris suæ matris ex hac vita per mortem trãsitus, cõfirmat veram fuisse filij sui humanitatem, seque ac

*Mar. com
muni obi
tu ad glo
riam trã
sisse pro
pter 4.*

*propter
humani
tatis chri
sti cõpro
bationẽ.*

Hebr. 1. suum filium ex illo genere venisse, de quo scriptum est: Statutum est omnibus hominibus semel mori.

Obiisse Mar. vt christo conformaretur. ¶ Secundo, propter ipsius ad Christum filium suum conformitatem & adsimilationem. Nō enim mortis cōditionem quā idem filius suus & deus & homo subiit vllatenus ipsa recusauit: imò nec filio suo etiam si illi fuisset liberè præferri voluisset priuilegij singularitate, sed potius ad simulari. Quum igitur Christus totius Ecclesię caput nobis mortalitatis cōditionem subierit, ita vt etiam (secundum beati Augustini sententiam) si nullus eum interfecisset, eodem senio defecisset, cuius capitis beatissima virgo membrum omnium præstantissimum, dictōque capiti conuenientissimum fuit, decuit eam mortalem hęc vitam cōmuni morte cōcludere, vt filio suo conformaretur. Nec tamen cōueniebat eam filio suo commori, tametsi hoc credendum desiderasse, ne ipsa domini mors videretur ad mūdi redemptionem minus sufficere, nisi & innocua mater eius, vt cum ipso moreretur. Torcular quippe calcavit solus, per quemquam iustorum (cuius mors salutem nostram suffragium crederetur) decuit mori secum, quanquam inter latrones crucifixus cum sceleratis reputatus est, quorum fuit mortis meritis condigna, nec quicquam ad mundi redemptionem suspicatur fuisse cooperata.

Quare nō cum filio obierit.

Isa. 63.

Isa. 52.

Obiisse Mar. propter gloriam suam augmentationem.

Obiisse Mar. propter consolationem nostram. Ioan. 10.

¶ Tertio, propter suę glorię augmentationem. Cōueniebat enim vt ipsa quę erat plena gratia, deo modis omnibus quantum fieri potest gratificaretur, nō modò sanctis operibus (quibus tota vita sua in terris fœcūda fuerat) sed etiā passionibus equanimiter illius amore toleratis. Ideo enim deus electos suos in hac vita aduersis rebus & arduis exercet, vt illorū gloriosior sit corona. Quum autem ceteris rebus terribilibus ipsa mors humanā mentem deterrere horridius, utique voluntaria ac libens ipsius perpessio summum fortitudinis & patiētiae genus est, & glorię meritum copiosius auget. Itaque æquanimis ac prompta mortis perpessio beatę dei genitricis eò maioris apud deum meriti extitit, quò illā nullo suo delicto promeruit.

¶ Quarto, propter nostrę pusillanimitatis corroborationem pariter & consolationem. Quauis enim timor mortis (quam horremus vniuersi) fide temperetur: imò pro nobis mortem

mortē Ch
homo mo
le mortē
Nam & fi
Deus et
animam,
nitricis o
ma mori
carum nō
tura fuit,
podeat cō
re, à qua
exempto
tam mori
¶ Quom
frigeria p
bilior ip
cui dubiū
gnis cōse
de ceteri
ferēs an
victrix co
venetū du
nem ipsi
minum a
mus Chr
cap. 3. vb
spiritu pl
los) quon
nostris a
deūm qu
Iacobus
legorum
potenter
darent o
¶ Super
repletos
los, qui t
na obdo

mortē Christo sustinente sublatus esse debuerit, attamen homo modicę fidei adhuc dicere posset intra se: Secur^o ille mortem adiuit, qui se victorem mortis non ignorabat. Nam & si esset homo qui mori posset, nihilominus tamē Deus erat potestatem habens ponēdi quam assumpserat animam, & iterum sumendi eam: ideo nobis etiā suę genitricis obitum pro solatio cōtulit, vt quum nobis suprema moriēdi necessitas aduenerit, ipsius exēplo quę peccatum nō fecit, quę etiā nō deus, sed nostri generis creatura fuit, corroborati, nos ipsos solemur. Et nūc quem non pudeat cōmunem totius humani generis sortem recusare, à qua nec ipsum dei filium, nec suam genitricem videt exemptos? Mortē vtique sustinendo, ad æquanimitē & fortē mortis perpersionem nos omnes cohortata est.

Quum autem dominus electis suis in hora suprema refrigeria plerunque præstare noscatur, quo sit illis tolerabilior ipsa mors, sicut multorū docent exempla sanctorū, cui dubium esse possit quin suę dilectę matris obitum dignis cōsolationibus refrigeriisq; leuierit? Quid enim (vt de cæteris taceamus) illi in extremis princeps tenebrarū serpens antiquus occurreret, cuius ipsa caput per filiū suū vicitrix contriuit? Affuisse autem ex hoc mundo migranti venerādum Apostolorum Christi chorū, & ad dormitionem ipsius conuenisse, ac quemlibet eorum Christum dominiū ac ipsam pro cōcione laudasse, testis est beatissimus Christi martyr Dionysius lib. 3. de diuinis nominib^s, cap. 3. vbi ad Timotheum scribēs dicit: Apud ipsos diuino spiritu plenos Pontifices nostros, (id est sanctos Apostolos) quum & nos (vt nosti) & plerique ex sanctis fratribus nostris ad cōtūendum corpus illud quod authorem vitę deūmq; cōperat cōuenissemus, aderat & frater domini iacobus & Petrus supremū decus & antiquissimū Theologorum cōlumen. Vbi post contuitum placuit vt infinitę potentem diuinę infirmitatis bonitatem pontifices laudarent omnes quisque pro captu suo.

Super quibus Ambrosius commentator: Diuino spiritu repletos pontifices appellat beatus pater Dicny Apostolus, qui sacrosanctę virginis dei matris necessitatis humane obdormitioni interfuerunt, interfuit & Timotheus,

LL ij Ierotheus,

*Maria in
obitu re-
frigeria.*

*Apostolos
Mar. in
obitu ad-
fuisse
S. Dion.*

Ierotheus, beatúsque pater ipse Dionysius, & multi sanctorum fratrum, qui à spiritu repente vbiuis gentium essent collecti in nube (haud secus quam Philippus à spiritu raptus sublatus est ab aspectu Eunuchi reginæ Cádacis) ad virginales exequias perducti sunt. Vbi sacrú illud corpus quod vitæ principem deúmque susceperat contuiti sunt, sacrum illud tabernaculú quod sanctificauit altissimas, depositum veræ & spiritualis Eua, quæ serpétis virus non sensit, sed quæ caput eius iuxta eloquia sacra contriuit. Et post pauca:

¶ Heluidius si rediret (qui te virgo angelis purior virginitate spoliabat) cõspueretur, pessundaretur, calcareturque pedibus. Ita virgo semper plusquã beata angelis sanctior, qui te sanctitate spoliât, nisi relipiscant, nisi penitentiam agant, cõspuantur, pessudentur, calcentur, lucem vitæque fugiant. Ad huius ergo sanctificatæ archæ contutum collecti sunt sancti Apostoli, & qui viuebãt sanctiores, & omnes diuinis laudibus (quemadmodum spiritus eloqui dabat) diuinitatis habitaculú (ex quo conditrix omnium sapientia domum sibi ædificauerat, & humanum sibi circó dederat corpus) sunt prosequuti. Quibusquidem laudibus si haberentur nostra tempora, putarentur fœlicia.

¶ Et sanctus Andreas Cretensis hunc passum beati Patris Dionysij religiosę pietatis plenum, de illa ipsa ad virginales exequias à spiritu sancto facta cõuentione atque collectione commemorat & cõfirmat, & huius mysterij tota credula fuit piorum fidelium antiquitas, qui quia in nube qui procul degebant sublatis fuissent, nubiferos appellabant. Hæc ille.

*Mar. sine
sensu doloris
obiisse*

¶ Attamen & si mortem (vt ceteri) ipsa obierit, nõ tamen ad modum ceterorũ. Nam certis rationibus piè credimus absque vllius sensu doloris sacratissimam ipsius animã à corpore fuisse separatã. Tum quia doloris sensum in morte pati non debuit, cuius animam doloris gladius in filij morte semel iam pertrãserat. In omnibus enim quæ ipse est passus, & ipsa compassa est. Porro dextri lateris dicitur vulnus, vnde nobis sanctificatio & redemptio profuerunt, quod mortuus ipse nõ sensit, matris animam acerbissimo fauciam dolore conuulneravit. Tum quia ingenti desiderio

7
fiderio d
ei mors
te pram
providet
animo
plenè m
cescat fl
¶ Quum
gelita i
tam ext
nis fuer
quam v
non con
¶ Proind
lis spopi
ro & pra
vos adm
tur quo
que piè
tudine a
ad me r
nienter
de Liba
beris, &
ex nunc
acceptu
tudiner
vt faci
& simil
fœlice
talo su
de Hie
¶ Ad ei
mulab
tur cur
tus est
dorat
ni. Les
quorum

desiderio dissolui & esse cum filio suo cupiebat. Hinc etenim ei mors non horrore, sed desiderio fuit. Tum quia non morte præmatura, nec violèta, sed in extrema quam ei diuina providentia præfinierat mortalis vitæ meta decessit, nec animo nec ipsa carnis suæ natura repugnante, ac si pomum plene maturum à ramo suæ arboris spontè decidat, vel marcescat flos adueniente fructu.

Quum autem beatus Hierony. de sancto Ioanne euangelista ipsius minitro id ipsum confiteatur, dicens eum tam extraneum à dolore mortis, quàm à corruptione carnis fuerat alienus, quis illud ob singularem tam mentis quàm virginæ carnis incorruptionem de Christi matre non confiteatur?

Proinde quum dominus noster Iesus Christus suis Apostolis sponderit se in extremis affuturum dicens: Si abiero & præparauero vobis locum, iterum venio & assumam vos ad me ipsum, vt vbi sum ego & vos sitis, quis suspicetur quod Apostolis indulsit, hoc suæ negasse genitrici? Itaque piè & sine præiudicio credimus Christum cum multitudine angelorum in supremis ei adfuisse dicentem: Veni ad me mater mea dilecta, quæ me in mundum hunc venientem fidei mente & castis visceribus suscepisti. Veni de Libano (quod candidatio interpretatur) veni coronaberis, & quæ hætenus mundum tua præsentia decorasti, ex nunc cælestes ciues tuo facias aspectu gaudere. Veni acceptura obsequiorum mercedem, lactis & escæ vicissitudinem. At illa: Paratum cor meum deus paratum cor meum vt faciam voluntatem tuam in toto corde meo. Inter hæc & similia filius eius (vtique dei virtus & sapientia Christus) felicem illam animam è sacratissimi corporis tabernaculo suaviter educens, cum ineffabili gloria suscepit. Vnde Hieronymus:

Ad eius profecto exequias (quantum fas est credere) famulabantur angeli, & vniuersæ cælorum congratulabantur curi. Nec mirum, quia honor maternus eius est qui natus est ex ea, quem omnis cælorum ordo veneratur, & adorat super se eleuatum cum patre in sede maiestatis domini. Legimus etiam quàm sepe ad funera & ad sepulturas quorumlibet sanctorum, angelos aduenisse, & ad exequias

LL iij

eorum

Similia.

*Christum
Ma in obitu adfuisse.
Ioã. 14.*

Cant. 4.

1. Cor. 1.

Mar. obitum cæli ciues honorasse.

eorū obsequia præstitisse, necnon & animas electorū vique ad cælos cū hymnis & laudib⁹ detulisse, vbi & vtriusque sexus chori cōmemorantur frequenter auditi laudes cecinisse, interea & quod perspicacius est, multò nōn minus quam lumine eorū respēduisse, insuper & adhuc viuentes in carne ibidem miri odoris fragrantia diutius perlesisse. Quòd si ad recreādā spem & corroborandā fidem interdum afsistētium saluator noster Christus ob meritum suorum amplius comprobanda talia & tāta dignatus est exhibere per suos cæli ministros circa defunctos, quò magis credendū est hodierna die militiam cælorū cum suis agminib⁹ festiuè obuiā aduenisse genitrici dei, eamque ingenti lumine circumfulsisse, & vsque ad thronum olim sibi etiā antè mundi constitutionē preparatum, cum laudibus & canticis spiritualibus perduxisse?

Mar. corpus fuisse sepulch.

¶ Porro sancti Apostoli sacrosanctum illud atque venerandum corpus sanctum domini, quod nequaquam vitium erat corruptionem, honorificè sepelierunt. Monstratur (vt idem beatus ait Hierony.) sepulchrum eius cernitibus nobis vsq; ad presens in vallis Iosaphat medio, que vallis est inter mōtem Sion & mōtem Oliueti posita, vbi in eius honore fabricata est Ecclesia, miro lapideo tabulatu, in qua sepulta fuisse ab omnibus ibidem habitantibus prædicatur. Sed nunc vacuum esse mausoleum ostenditur. Hæc ille:

DE GLORIOSAE VIRGINIS in cælum Assumptione.

HOMILIA SECUNDA,

Dictum est in præcedentibus quemadmodum beatissima Christi mater Maria mortalem vitam cōclusit, nunc dicendū restat, quo modo hæc Deus in perpetuum victurā in cælum assumpsit. Vbi primo dicendū est, de eius in cælum triumphali assumptione. Secundò, de ipsius sublimi & incōparabili exaltatione. Tertio, de eiusdem apud Deum pro nobis intercessione.

¶ Circa primum est aduertendum, quòd licet nonnulli videantur

deantur
pione in
moniu n
creditor
tam, &
stiri. Id
deuiffe
neq; carn
Sanè d
stas in c
ab omni
ficaret o
testate S
tite, est
seruare.
dam est
vium t
raptam
est Dan
seruāda
te dotat
Cultum
tibus ho
incarna
horum
ctorum
ri, quod
¶ Ipsum
Domin
& non
nosæ v
us nou
miciliu
fuit?
¶ Mult
illibat
strat,
mundat
go fac

deantur dubitasse de eius gloriosa resurrectione & assumptione in cœlū, eò q̄ super hoc manifestū scripturę testimoniū non habeatur, multis tamen rationibus nō temerē creditur eam breui post suum obitum tempore resuscitatam, & beata cum Christo immortalitate in cœlestibus vestiri. Id ipsum enim decuisse probatur diuinam maiestatem decuisse & maternam dignitatem, decuisse denique virginē carnis suę sanctimoniam singularem.

Sanē dubitari nequit Christum, cui data est nobis potestas in cœlo & in terra, hoc potuisse, vt scilicet matrē suā ab omni corruptione præseruaret, & in anima simul glorificaret corpore. Si enim (vt beatus Augustinus ait) in potestate Saluatoris est de sanctorū capite capillum non petire, est etiam & suam matrem corpore & anima integrā seruare. Quod si nullus dubitat eum potuisse, nec dubitandum est voluisse. Ionam in vētre cœti præter naturā vsūm triduo seruauit dei misericordia, & Mariam incorruptam præter naturam non seruabit gratia? Seruatus est Daniel ab imperatissima fame leonum, & non est seruanda Maria, quam sui conceptus gratia sublimatam tantē dotauit priuilegio dignitatis?

Iustum proinde id ante deum est, nō modò quia parentibus honorem à filiis exhiberi ipse præcepit, quem constat incarnatum quæ docuit opere adimplesse, verum etiam a horum collatione sanctorum. Videmus enim multa sanctorum corpora (deo decernente) magno in honore haberi, quod quondam spiritus sancti organa fuerunt.

Ipsū etiam sacrosanctæ crucis lignum, quia Christum Dominum ad horam portauit, digna colitur ueneratione, & non magis omni ueneratione dignum censebitur gloriosæ virginis sacratissimum corpus, in quo Dei filius nouem mensibus requieuit, quod Christi speciale domicilium, & totius Trinitatis sacrosanctum triclinium fuit.

Multa proinde sanctorum corpora Dominus integra, & illibata conseruat, quædam gloria miraculorum illustrat, quædam crebra fidelium uisitatione clarificat, quorundam etiam sepulchra auro, & gemmis exornat. Si ergo sacra Dei genitricis membra vsquam Gentium in ter-

Mar. corpore & anima esse glorificatam.

Luca. 21.

A dei potestati argu-
mentum.

Ionæ. 1.

Dan. 14.

A diuina
iustitia.

A cetero-
rū cultu
sanctorū.

deo nihil est impossibile, nec nos (inquit Hieronymus) de beata Maria factum abnuimus.

¶ Postremò hoc decuit virginæ carnis sanctimoniam. Si- *A virginæ*
quidem caro Christi & caro sūt genitricis vna caro sunt. *& carnis*
Quum autem (vt ait B. Augustinus) putredo & vermis sint *sanctimo-*
opprobrium humanæ conditionis, & inde Christi caro *nia argu-*
immunis sit, etiam Mariæ corpus excipitur, ex qua car- *mentum.*
nem suam dominus sumpsit. Caro enim Iesu, Mariæ caro est. Rursus humani corporis incineratio, pœna est ob originale peccatum inflicta, à quo Mariam priuilegio singulari suus filius præseruauit. Denique hi in quibus nūquam vlla culpa fuit, à paradisi gaudiis extorres esse non debuerunt, alioqui potior fuisset conditio parentum culpæ, (qui quandiu seruabant innocentiam, paradisi delitiis fruebantur) quàm parentum gratiæ.

¶ Ad hæc Christus Dei & virginis filius prior cœlos ascendit, & postea virgo mater, vt sicut vterque sexus è paradiso pulsus fuerat, vt plena generis humani probaretur condamnatio: ita vt reconciliatio perfecta probaretur, vterque sexus debuit in cœlestem paradysum rursus introduci. *In vtroq;*
Vnde & B. Bernardus ait: Vehementer nobis vir vnus & esse natu- *sexu hu-*
mulier vna nocuere, sed gratias Deo, per vnum nihilomi- *manã glo-*
nus virum & mulierem vnã omnia restaurantur, nec sine *rificatam*
magno scœnore gratiarum. Neque enim sicut delictum *ram.*
ita & donum, sed excedit damni æstimationem beneficii magnitudo. Sic nimirum prudentissimus & clementissimus artifex quod quassatum fuerat non confregit, sed vtilius omnino refecit, vt videlicet nouum nobis formaret Adam ex veteri, & Euam trãsfunderet in Mariam. Et quidem sufficere poterat Christus, siquidem & nunc omnis sufficientia nostra ex eo est, sed nobis bonum non erat esse hominem solum. Congruum magis vt adesset nostræ reparationi sexus vterque, quorum corruptioni neuter de fuisset.

¶ Cæterum, quum ad munus boni filii spectet vt matrem defensionis præsidio tueatur & honoret, vtique Christus ipse electæ atque dilectæ matri filius bonus vbique hanc honorauit, vsque adeò vt illi potius quàm sibi consuluisse visus sit. Nam in natiuitate sua primam ipse vocem similem *A Christi*
in matrē
sedulitate
argumentum.

lem

Sapient. 7. Ilem omnibus emisit plorans in paupertate summa & inopia natus quod utique panni probant & praesepium, ubi tamen suae matri in eo prospexit, quod munere singulari non modò sine dolore, sed & cum ingenti gaudio filium suum in lucem ædidit. Proinde eidem matri suae filius altissimi dulciter cohabitans, erat subditus illi. Sed & moriens curam ipsius habuit, quandoquidem ipsam è cruce discipulo quem diligebat sedulè commendauit. Quum igitur eam honorauerit in aduersis, in prosperis & iam factus immortalis data sibi omni potestate in cælo & in terra, quì posset fieri ut ipsam non honorauerit? Et quum propriam carnem potentia suae diuinitatis à corruptione seruauerit, qua ratione genitricis suae carnem videre sineret corruptionem?

DE INCOMPARABILI GLO-
riosa matris dei exaltatione.

Gene. 7. ¶ Circa secundum, videlicet gloriosae matris Christi sublimen exaltationem, id non absurdè assumere possumus quod in Genesi scriptum est: Multiplicatae sunt aquae, & eleuauerunt arcam in sublime à terra, Hæc arca mysticè Maria est, per quam saluatus est mundus. Noe verò quibus hanc arcam in humani generis salutem fabricauit, & in ea erat, mundi saluatorem Christum virginis huius gloriosae filium praesignabat. Itaque hanc arcam aquae triplices multiplicatae in sublime gloriae à terra leuauerunt. Eleuata quippe est gloriosa Christi mater Maria, à multiplicatis aquis passionum, à multiplicatis aquis gratiarum, à multiplicatis aquis laudantium, & magnificentium se populorum.

Aquarum nomine tribulationes significat. ¶ Quod aquarum nomine tribulationum perpeffiones significantur, multis scripturae locis astrui potest. Hinc enim de his qui à mystica Babylonis captiuitate ad terram suam propitio Deo redituri sunt, ipse Dominus per Ieremiam ait: In fletu venient ad me, & in misericordia reducam eos. Et adducam eos per torrentes aquarum in via recta. Hinc etiam beatus Iob ait: Antequam comedo, suspirio: & velut inundantes aquae sic rugitus meus, quia timor quem timebam euenit mihi, & quod verebar accidit. Et rursus propheta precatur: Emitte manum tuam de alto,

eripe

eripe me, & libera me de aquis multis. Et iterum Ieremi-
as ait: Inundauerunt aquę super caput meum, dixi perii.
Hę sunt aquę Marath, quę quum essent amare ita vt bibi
non possent, immisione Dominicę crucis, ytique ligni di-
uinitus ostensi, dulces factę sunt. Vnde ait beatus Petrus:
Christo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione ar-
mamini.

Deniq; huiuscemodi tribulationum perpassiones aquę
Hierico sunt, quę tametsi terra optima esset, pessimę erāt.
Sed has Hęlisęus sale in vas nouum misso & aquis iniecto
sanauit. Nimirum terra viuentium optima, & cunctis est
desiderabilis. Verum tribulationum aquę (sine quibus hęc
terra nõ obtinetur) priusquam deus pater coęternam sibi
sapientiam (quę nomine salis significatur) in nostrę huma-
nitatis vas nouum (corpus Christi dico nouo modo à vir-
gine generatum) mitteret, & passionum nostrarum aquis
immisisset, pessimę & steriles erant. Sed modo satanę &
portabiles, imò plerisque Christi amore succensis etiam
suere desiderabiles. Per multas inquirunt, tribulationes o-
portet nos intoire in regnum dei. Et si compatimur Chri-
sto, proculdubio & conregnabimus. Et iterum: Sicut socii
passionum estis, sic eritis & consolationis. Hinc etiam di-
scipulis concessum dexterę & sinistrę in gloria regni petę-
tibus, passionum calix obtenditur, dicente Domino: Pote-
stis bibere calicem quem ego bibiturus sum? De quo quã-
tò plus Christi imitatione quis biberit, tantò sublimior e-
rit in gloria.

Porro matris Christi passiones Simeon sanctus prædi-
cens, ait: Positus est hęc (nimirum tunc corpore paruulus
Dominus Iesus filius eius) in ruinam, & in resurrectionem
multorum in Israel, & in signum cui contradicetur.
Et tuam ipsius animam (ad Mariam loquens) pertransi-
bit gladius. Alioqui nisi eam pertransiens carnem filii
sui non penetraret. Et quidem postea quã emisit spiri-
tum (vt supra dictum est) tuus ille Iesus (inquit Bernar-
dus) omnium quidem, sed specialiter tuus, ipsius planè nõ
attigit animam crudelis lancea, quę ipsius (nec mortuo
parcens cui nocere non posset) aperuit latus, sed tuam vti
quę animam pertransiuit. Ipsius nimirum anima iam ibi
non

*Aque Ma-
rath.*

Exo. 15.

1. Pet. 4.

*Aque Hie-
rico vt
ab Heli-
seo sa-
natae.*

4. Reg. 2.

Act. 14.

2. Tim. 2.

2. Cor. 1.

Mat. 20.

Luc. 2.

Mariam

grauia

pertulisse

Joan. 19.

non erat, sed tua planè inde nequibat auelli. Tuá ergo pertransiit animam vis doloris, vt plusquam martyrem non immeritò prædicemus, in qua nimirum corporeæ sensum passionis excesserit compassionis affectus. Hæc ille. Et tra: An non plusquam gladius tibi fuit sermo ille reuertens pertransiens animam. Mulier ecce filius tuus? O commutationem: Ioannes tibi pro Iesu traditur, seruus pro domino, discipulus pro magistro, homo purus pro deo verus. Aut quomodo nõ tuam affectuosissimam animam pertrescisset hæc auditio, quãdo etiam nostra licet saxea, licet ferrea pectora sola recordatio scindit?

*Mariam
martyrẽ
iure dicit
Rom. 1.*

¶ Nemo miretur, quòd Maria martyr in anima fuisse dicitur. Miretur, qui non meminerit se audisse Paulũ inter traximã gentium crimina memoratẽ, quòd sine affectiore fuissent. Longè id fuit à Mariæ visceribus, longè sit à serulis eius. Et quanuis moriturum & resurrecturum prænotarat, vehementer tamen doluit crucifixum. Si enim nõ miramur Mariæ filium deum & hominem patientem, qui miretur tali filio talẽ matrẽ cõpatientẽ? Si etiam mori corpore potuit, ista commori corde nõ potuit. Fecit illud charitas, qua maiorem nemo habuit. Fecit & hoc charitas, quòd post illam similis altera non fuit. His itaque tam passionis quàm compassionis aquis multiplicatis, in sublime gloriæ dei mater euecta est.

*Aquarũ
nomine
gratiam
designari.*

Cant. 4.

1. Pet. 5.

¶ A multiplicatis proinde sibi aquis gratiarum, in sublimè hæc arca est eleuata. Hæc siquidem aquæ sunt, è quibus quisquis biberit, fiet in eo fons aquæ salientis in vitã æternam, quas dei filius petentibus se largiturum pollicetur, vt non sitiant in æternum. Istæ aquæ à deo procedentes fluunt impetu de Libano in fõres hortorum cõcresecetes, & suo impetu latificantes ciuitatem dei. Pertranseunt autem inter medium montium, id est, cordium superborum, per humilium & mansuetorum valles, vt abundant frumento, vitæ videlicet pabulo spiritualis. Humilibus enim deus dat gratiam, quam superbis negat. Quum ergo excelsus dominus humilia respiciat, & in terra vt saluet, & in cælo vt glorificet & exaltet, Mariæ humilitatem (vt ipsa fatetur) benignè & clementer respexit.

¶ Grata quippe est & accepta deo humilitas spontanea,
eorum

eorum videlicet quibus meritò per Prophetā dicitur: *Hu- Mich. 6.*
 miliatio tua i medio tui. Qualis fuit humilitas publicani, *gratie*
 demissis in terram oculis percutiētis pectus suum, pecca- *largitatē*
 torem sese confitentis, & implorātis misericordiam dei. *Mariā hu-*
 Verū longè gratior est humilitas honorata, eorum scilicet *militate*
 cet, qui quantò sunt maiores, tantò se in omnibus humi- *cōsequen-*
 liāt, ampliorem hinc gratiā coram deo & hominibus ha- *tam.*
 bituri. Talis utique fuit Mariæ humilitas, quæ audiens v- *Eccle. 3.*
 nam ex omnibus se in dei matrem electam, ancillam sese *Luc. 1.*
 computauit, dicēs: Ecce ancilla domini, ob maximam sui *Philip. 2*
 submissionem præ cæteris omnibus sublimanda, sicut &
 de filio suo saluatore nostro Apostolus testatur, dicēs: *Hu-*
 miliavit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, *Philip. 2*
 mortem autem crucis. Propter quod (id est, tantæ humili-
 tatis meritum) & deus exaltauit illum, & dedit illi nomē
 quod est super omne nomen. Sanè hæc humilitas quo ma-
 ior fuerit, maiorem gratiam (vt dictum est) apud deum
 promeretur.

¶ Hinc enim gratia plena Maria ab angelo salutatur. *Omni Luc. 1.*
 nis enim vallis implebitur, & utique vallis omnis eò ca- *isa. 40.*
 pacior est, quò pfundior. Ave, inquit, gratia plena. Super *Maria*
 quo beatus Hieronimus ait: Bene plena, quia cæteris per *quare ple-*
 partes, Mariæ verò se totā infudit gratiæ plenitudo. Hoc *na gratia*
 quippe est quod Dauid canit: Descendit sicut pluuia in *salutatur*
 vellus. Verè plena, inquit Hieronymus, per quā largo spi-
 ritus sancti imbre superfusa est omnis creatura. Quia etsi
 in sanctis patribus & prophetis gratia fuisse creditur, nō
 tamen eatenus plena. In Maria verò totius gratiæ, quæ in
 Christo est, plenitudo venit, quanquam aliter, Et ideo, in-
 quit: Benedicta tu inter mulieres, id est, plus benedicta
 quàm omnes mulieres. Ac per hoc quicquid maledictio-
 nis infusum est per Euam, totū abstulit benedictio Mariæ.
 Insuper & gratiam refudit Christi ortus, quam prius non
 habuit omnis mundus.

¶ Respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ. Super quo *Mira Ma-*
 Bernardus: Quata, & quā pretiosa humilitatis virtus cū *ritæ humi-*
 tāta puritate, cum innocentia tanta, cum cōscientia pro- *litas.*
 fus absque delicto, imò cum tantæ gratiæ plenitudine?
 Vnde tibi humilitas & tāta humilitas o beata? Digna pla-
 nē quam

*Luce. 1.
Cant. 1.*

Mariã omnes superasse et gratia et gloria.

1. cor. 2.

Mat. 22.

nè quam respiceret dominus, cuius decorem concupisceret rex, cuius suauissimo ab æterno illo paterni sinus attraheretur accubitu. Vnde ex persona ipsius quæ in suo canticò ait: Respexit humilitatem ancillæ suæ, etiã in epithalamio dicitur: Quum esset rex in accubitu suo, nardus meus dedit odorem suum. Nardus, humilis herba est & pectoris purgatiua, vt manifestũ sit nardi nomine humilitatẽ designari, cuius odor & decor inuenerit gratiam apud deum. Gratiã dico super omnes qui deo placuerunt ab initio, vt per eam digna esset quæ foret mater dei. Sanctificati per dei gratiam sunt ceteri omnes tam homines sancti quam angeli, vt essent digni ministri dei, hæc autẽ vna præ omnibus illis per gratiam tantò melior est effecta, quanto differetius præ illis nomẽ hereditauit. Illi quippe æterni regis ministri, hæc est mater. Vnde Bernardus: Quantũ gratiæ in terris adeptã est præ cæteris, tantũ & in cœlis obtinet gloriæ singularis. Quòd si oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ præparauit deus diligentibus se, quod præparauit gignenti se, & quod omnibus est certum, diligenti præ omnibus, quis loquatur? ¶ Sanè in hac die exaltari meruit super choros angelorũ, & peruenire (vt beatus Hieronymus ait) vltra quàm nostræ humanitatis est natura, vbi nõ substantia tollitur, sed gloriæ magnitudo monstratur. Eleuatur in dexteram patris, vbi Christus pro nobis introiit p̄t̄ifex factus in æternum, ad cœli palatium, in celsitudinẽ throni intemerata virgo mater processit, atque in regni solio sublimata post Christum gloriosa resedit. Sic vtique sancta dei vbique canit ecclesia, quod de nullo alio sanctorum fas est credere, vt vltra angelorum vel archangelorum merita transcenderit. Quia etsi similitudo re-promittitur sanctis (dicente de illis domino, quòd erũt sicut angeli in cœlis) veritas tamen negatur. Siquidẽ angelica natura supra hominem est. Hoc ergo priuilegium non nature, sed gratiæ est beatę virginis Marię, de qua natus est ipse deus & homo. Idcirco & ipsa plus est meritis & non natura, quòd virgo & homo. ¶ Vnde etsi ceterę virgines imitantur illam vsque ad conceptũ partus, & Gabrielis nouæ salutationis obsequium

deinceps

deinceps
angelo
que cur
defueri
logani
pauitã
tas virg
minus e
lentius
prænum
gnata, a
uerabil
viorioni
(vt dig
nes, ta
dici pos
pterur.
bili glo
enim, si
multã
tatem p
te filii
cate vo
miseri

Ne
Ga
Optim
bona e
lis, pro
cunda
ri, quia
mater
gnis ex
nõ cui
tua, se
enim f
alter.
sol ca

deinceps totū diuinum est quod operatur in ea, quia teste angelo, spiritu sancto & virtute altissimi obūbratur, ideoque cunctis animi virtutibus adornatur, vt nec puritas ei defuerit angelorum, nec fides patriarcharum, nec spes & lōganimitas prophetarū, nec charitas Apostolorum, nec patiētia martyrum, nec confessorum sobrietas, nec castitas virginalis. Hinc quicquid humanis potest dici verbis minus est ipsius gloria, quæ diuinis est & angelicis excellentius prædicata & laudata præconiis, à prophetis quidē prænuntiata, à patriarchis figuris & ænigmatibus præfigurata, ab Euangelistis exhibita & mōstrata, ab angelo venerabiliter & officiosissimè salutata. Denique tantæ deuotionis affectu eam amplectuntur, honorant, suscipiunt (vt dignum est) vniuersi, vt licet de ea loqui gestiant omnes, tamen quicquid dicitur de indicibili, eo ipso quod dici potuerit, minus gratū sit, minus placeat, minus acceptetur. Quidni minus sapiat quicquid de incomprehensibili gloria comprehendere potuerit mens humana? Ecce enim, si in ea laudauero (inquit Bernardus) virginitatem, multæ mihi virgines post eam videntur offerri. Si humilitatem prædicauero, inuenientur fortè vel pauci qui docete filio eius, mites facti sunt & humiles corde. Si magnificare voluero misericordiæ eius multitudinem, sunt aliqui misericordiæ viri etiam & mulieres.

Vnum est in quo

Nec primam similem visa est, nec habere sequentē,
Gaudia matris habens, cum virginitatis honore.

Optimā partem elegit sibi Maria. Optimam planè. Quia bona est fœcunditas coniugalis, melior castitas virginalis, prorsus autem optima fœcunditas virginalis, seu fœcunda virginitas. Mariæ priuilegium est, nō dabitur alteri, quia non auferetur ab ea. Quid & si illud adiciat cuius mater? Quæ iam poterit lingua, etiam si angelica sit, dignis extollere laudibus virginem matrem, matrem autē nō cuiuscunque, sed dei? Duplex nouitas, duplex prærogatiua, sed dignè prorsus aptissimèque conueniens. Neque enim filius alius matrē virginem, nec eum decuit partus alter. Veruntamen nec hoc tantū si diligenter attēdas, sed cæteras quoque virtutes singulares prorsus inuenies

Mariæ cō-
Eius ani-
mi virtu-
tib⁹ fuisse
ornatam.

Matt. II.

Sedulius.

Mariæ
priuile-
gium sin-
gulare.
Bernard.

in

in Maria, que videbatur esse communes. Que enim vel angelica puritas virginitati illi audeat comparari, que digna fuit spiritus sancti sacrarium fieri, & habitaculum filij dei. Si rerum pretia de raritate pensamus, quæ prima in terris proposuit ducere angelicam vitam super omnes est. Quomodo, inquit, fiet istud, quoniã virum non cognosco? Immobile propositum virginitatis, quod nec angelo talẽ tantum filium promittere, aliquatenus titubavit. Si cullibet virgini despõsata in animo suo disponenti nubere diceretur, filium habebis, nõ miraretur, neque interrogaret quomodo illud fieret, utpote quia se despõsata & in proximo nupturã sciret, & à viro sæcundari vsu speraret natura. Hæc autẽ non immeritò mirata est, & qualiter quod promittebatur impleteretur sciscitata, quoniã quanvis despõsata, nunquam tamen se nupturam, neque virum cognituram certissimè sciebat.

Luc. 1.

*Mariam
iure mise
ricordiæ
matrẽ ap
pellavi.*

¶ Porro misericordiæ mater, que misericordiam dei in se cõcepit & peperit, quomodo posset misericordiam inuocantibus miseris denegare? Audi quàm fiducialiter beatus Bernardus de ipsius misericordia loquatur. Ait enim: Si leat misericordiam tuam virgo beata, si quis est qui inuocat te in necessitatibus suis, sibi meminerit defuisse. Nos quidem seruuli tui cæteris in virtutibus tuis cõgaudemus tibi, sed in hac potius nobis ipsis. Laudamus virginitatẽ, humilitatem miramur, sed misericordia miseris sapientius, recordamur sepius, crebrius inuocam⁹. Hęc est enim quæ totius mundi reparationem obtinuit, salutem omnium impetrauit. Constat enim pro vniuerso genere humano fuisse sollicitam, cui dictum est: Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam, utique quam quærebas. Quis huius misericordiæ tuę ð benedicta longitudinem & latitudinem, sublimitatem & profundum queat inuestigare? Nam longitudo eius vsque in diem nouissimũ inuocantibus te subuenit vniuersis. Latitudo eius replet orbem terrarũ, ut tua quoque misericordia plena sit omnis terra. Sic & sublimitas eius ciuitatis supernæ inuenit restaurationẽ, & profundum sedentibus in tenebris & umbra mortis obtinuit redemptionem. Per te siquidem cælum repletum, infernus euacuatus est, instauratę ruinę cœlestis Hierusalem, expe
ctantibus

Luc. 1.
*Misericor
diæ eius
magnitudo.*

ctantibus
scribunda
tota soll
¶ Postre
cantium
trix, C
Quod a
calypsis
puli mu
rum, qua
bus prop
lisc om
mini. Q
do fidel
rent, gl
assumpt
gloriosa
peruacu
cuius fil
qui mat
magno
te nõ
iple hon
nistrave
quato d
ri, cuius
manita
parvulu
ioueri,
las ipse
quis qu
fuerit i
diaboli
ne filii
Quis h
qui Ma
bioso h
¶ Porro
quis qu

stantibus miseris vita perdita, data. Ad hūc igitur fontem
 scibunda properet anima, ad hunc misericordiæ cumulū
 tota sollicitudine misera nostra recurrat.

¶ Postremò à multiplicatis aquis laudantium & magnifi-
 cantium se populorum arca nostra, salutis mundi media-
 trix, Christi mater virgo Maria in sublime prouecta est.
 Quòd autem aquarum nomine populi designantur, Apo-
 calypsis testimonio probatur, vbi dicitur: Aquę multę, po-
 puli multi sunt. Sed huiusmodi aquarum, id est, populo-
 rum, quædã sub cœlo sunt, quædam supra cœlum, de qui-
 bus propheta ait: Aquę quę super cœlos sunt, id est, ange-
 li & omnes beati, vtique populi cœlestes, laudēt nomē do-
 mini. Qualiter aquę quę sub cœlo sunt, id est, in hoc mun-
 do fideles populi beatam dicant, colant, inuocent, hono-
 rent, glorificent, prædicent in hac presertim suæ gloriosæ
 assumptionis solennitate, & vtique non ad insipientiã sibi
 gloriosam virginē matrem dei, quia id palãm cernitur, su-
 peruacuum est cōmemorare. Et quis dñi honorent matrē,
 cuius filius deus & saluator eorū est? Omnis enim honos
 qui matri impēditur, in Christum ipsum redundat, & cum
 magno fœnore gratiarum in eos qui hunc exhibent redi-
 re nõ dubitatur. Quòd si dominus eos glorificat à quibus
 ipse honorificatus est, iuxta quod ipse ait: Si quis mihi mi-
 nistraverit, honorificabit eum pater meus, aduertamus
 quãto deuotionis affectu illam à nobis voluerit honora-
 ri, cuius sibi gratissima semper fuerūt obsequia, ex qua hu-
 manitatis nostræ naturam accipere, cuius lacte virgineo
 paruulus pasci, cuius inter brachia baiulari, cuius sinu cō-
 soneri, à qua pannis inuolui paruulus, vestiri grandiuſcu-
 lus ipse dignatus est? Et quĩ fieri posset vt à filio dānetur
 quisquis suæ charæ genitricis amator & seruuus inuētus
 fuerit sedulus & deuotus? Cōtrã verò, quisquis dei matrē
 diabolicis percitus furiis blasphemus inhonorauerit, nõ-
 ne filium prouocat ad matris suæ cōtumelias vlciscēdas?
 Quis hunc gratia & misericordia nõ censebit indignum,
 qui Mariam matrem gratiæ, matrem misericordiæ ore ra-
 bioſo blasphemat?

¶ Postò qualiter à cœlestium populorum turmis quasi a-
 quis quę super cœlos sunt (vt dictum est) hæc arca nostræ

MM salua-

*Aquarū
 nomine
 populos
 appellari
 Apoc. 17.*

*Mariã ab
 his qui in
 cœlo, qui
 in terra
 sunt bea-
 tificari.*

IOAN. 12.

*Mariam
 blasphemantium
 furor ex-
 crandus.*

*Luc. 10.
Suā ma-
trem chri-
stum cum
ineffabili
gloria sus-
cepisse.*

*Mariæ cœ-
li ciues oc-
currisse.*

saluationis, hæc ipsa domini mater fuerit ineffabilibus triumphis & laudū præconiis eleuata, & in cœleste regno introducta, quanquā id ad plenum exprimere nemo possit, vt tamen eam festiuis præconiis quantum possumus celestia regna petentē præsequamur & ipsi, gratulemur eam hodie ab eo susceptam, quem castellum huius munditranstem prius ipsa susceperat. Sed cum quanto putas honore, cum quāta exultatione, cum quanta gloria? Vt enim beatus Bernardus ait, nec in terris locus dignior virginis vteri templo, in quo dei filium Maria suscepit, nec cœlis regali folio in quo Mariam hodie Mariæ filius submauit. Fœlix nimirum vtraque susceptio, ineffabilis vtraque, quia vtraque inexcogitabilis est. Quis enim etiam linguis hominū loquatur & angelorum, explicare quemadmodum superueniente spiritu, obumbrante virtute altissimi, caro factum sit verbum dei per quod facta sunt omnia, & dominus maiestatis quem non capit vniuersitas creaturæ, intra virginea sese clausit viscera? Etus homo? Sed & illud quis cogitare sufficiat, quā gloriosa hodie mundi regina processerit, & quanto deuotius affectu tota in eius occursum cœlestiū legionum pediterit multitudo, quibus ad thronum gloriæ cœlicis seducta, quā placido vultu, quā serena facie, quā diuinis amplexibus suscepta à filio, & super omnem exaltat creaturā, cum eo honore quo tanta mater digna fuit, cum ea gloria quæ tantū decuit filium? Fœlicia prorsus oscula labiis impressa lactentis cui virgineo mater applaudebat in gremio. Verūm, nunquid nō feliciora censebimus quæ ab ore sedētis in dextera patris hodie in beata salutatione suscepit?

¶ Christi generationem & Mariæ assumptionē quis enarrabit? Credēdum, inquit beatus Hieronymus, militiā cœlorum hodie cū suis agminibus festiue obuiā venisse genitrici dei, eamque ingēti lumine circumfulsisse, & vsque ad thronum olim sibi etiam ante mundi constitutionē paratum cum laudibus & canticis spiritualibus perduxisse. Nulli dubium omnem illā cœlestem Hierusalem tunc exultasse ineffabili lætitia, tūc iocundatam inæstimabili charitate, tuncque cum omni gratulatione iubilasse, quoniam festiuitas

festiuitas
nibus fac
saluator
festiuitas
perpet
imple
quies pa
sus est, q
inhonor
est) ait e
Quo In
In prin
David &
in iubil
quem p
iores na
federis
David e
In quib
cœlū aff
ca fœ de
militus
contine
qui de c
legis fa
sum qui
Rursurr
cauerat
aliud de
ram? Si
dum se
mediat
¶ Proin
pœ cœ
vafis su
illa fac
angelos
¶ Deni
neraba

festiuitas hæc quæ nobis hodie reuoluitur annua, illis omnibus facta est cõtinua. Nec immeritò. Creditur enim quod saluator omnium ipse, quantum datur intelligi, per se totus festiuus occurrit, & cù gaudio eam in throno (vt dictum est) perpetuò secum regnaturam collocauit. Aliàs autem quomodo impleuisse creditur quod in lege ipse præcepit: Honora, inquit, patrem tuum & matrem? Quod patrem honorauerit ipse testis est, quum ad Iudeos ait: Honorifico patrem meum, & vos inhonorastis me. De matre uero (sicut supra memoratum est) ait euangelista, quæ ueniens Nazareth erat subditus illis. Quis in igitur eam in gloriosa assumptione sua honoraret? In primo Paralipomenon libro scriptum legimus, quod Dauid & omnis Israel deducebant arcam fœderis domini in iubilò, tollentes eam de domo Obededom in locum suum quem præparauerat ei Dauid. Igitur Dauid & omnes maiores natu Israel & tribuni ierunt ad deportandam arcam fœderis domini de domo Obededom cum lætitia. Porro Dauid erat indutus stola byssina. Hæc ibi.

Quibus omnibus gloriosæ matris dei ex hoc mundo in celum assumptionis typus uidetur effulsisse. Ipsa quippe arca fœderis domini nobiscum, & arca testamenti est. Ad similitudinem enim illius ueteris arcæ manna de celo datum continentis, & ipsa eum continuit qui uerè est panis uiuus, qui de celo descendit. Et quo modo illa arca tabula diuine legis sapientiam continentes habuit, ita & uirgo beata ipsam qui dei uirtus & sapientia est in utero suo conclusit. Rursum uirga Aaron quæ sine humore germinas fructificauerat, quæ & ipsa arcæ dignitatem auxilium dinoscitur, quid aliud designabat quam dei matrem uirginem sine viro parituram? Sicut etiam iubente domino propitiatorium coniunctum semper arcæ fuit, sic propitiatio & misericordia huic mediatrici nostræ indissociabiliter propria semper existit.

Proinde quemadmodum inter omnia uasa sanctuarij arca præ ceteris uas fuit & sanctissimum & præ cunctis alijs templi uas summè ueneratum, sic & gloriosa Christi mater omnia illa sacra cœlestis sanctuarij uasa, id est, ceteros beatos tam angelos quam homines gloria beatitudinis antecedit.

Denique sicut arcam illam deuotissimis obsequiis uenerabantur tam Dauid quam populus Israel, sic etiam (vt

Exo. 20.

Figura
assumptionis
Mariæ.Mariam ar
cæ fœde-
ris esse p-
pter mul-
ta.Ioan. 6.
1. cor. 2.
Num. 17

Exo. 26.

supra dictum est) tam Christus ipse, quàm tota cœlestium
cuius multitudinis venerationis obsequium in sua assump-
ptione reginæ cœli cum ineffabili lætitia præbuerunt.

1 Reg. 6.

*Adomō
obededō
arca trās
lata.*

*Dauid
stola bisi
na indut^o*

*2. r. ar. 5.
Arca loc^o
dignus. 4*

¶ Deducebāt ergo arcā hanc de domo Obededom (quo-
seruus sanguineus interpretatur) quo bene mūdus hinc
gnatur, quòd sanguine filij dei sit redēptus. Quòd autem
Dauid stola byssina indutus fuisse scribitur, quid aliud
quàm ipsum dei filium in stola illius immaculatę argu-
crofanctę carnis quā sumpsit ex virgine, eidem matris
hodierna die occurrisse? Demum sicut veterem illā & re-
picam arcam tēplo illatā legimus, & inter duo cherubim
gloriosissimè collatam, sic sacratissimam dei matrem
cœleste templum introductā, inter deum & omnem crea-
turam gloriosissimè tanquā veram mediatricem vene-
mur in regni solio collocatum, vt sit sub solo & filio suo.
& supra omnem tam angelorum quàm hominum crea-
turam, vt nihil ei sit æquale. Omne enim quod est, aut supra
aut infra eā est. Quod supra eam est, solus deus est. Pote-
infra eam est omne quod deus non est.

*Maria
mulier a-
mica sole.
Apoc. 12.*

¶ Ipsa est mulier illa, de qua beatus Ioannes in Apoca-
lypsi scripsit, dicēs: Signum magnum apparuit in cœlo, mu-
lier amicta sole, & luna sub pedibus eius. Quod utiq; in-
congruè Mariæ mysticè videtur attribuendū. Ipsa enim
est quæ velut alterum solem induit sibi. Quemadmodum
enim super bonos & malos sol indifferēter oritur, sic ip-
sa quoque præterita non discutit merita, sed omnibus
exorabilem, omnibus clemētissimam præbet. Denique
omnibus omnia facta est, vt ait Bernardus, sapiētibus &
insipientibus copiosissima charitate debitoricè se fecit, vt
plenitudine eius accipiant vniuersi, captius redemptio-
nem, ager curationem, tristis cōsolationem, peccatoro-
niam, iustus gratiam, angelus lætitiā, tota denique Tri-
tas gloriam, filij persona carnis humanæ substantiam, vt
non sit qui se abscondat à calore eius.

*Luna
quid my-
sticè signi-
ficet.*

¶ Et luna, inquit, sub pedibus eius. Nam & defectus om-
nis sub ea, & quicquid fragilitatis seu corruptionis est, ex-
cellentissima quadā sublimitate supergreditur, vt meritis
sub pedibus eius huiuscemodi luna esse dicatur. Alioquin
nihil magnū dixisse videbitur, vt sit luna sub pedib^o eius,
quam

quam su-
fas est du-
ruptioni
clesiam
pter m-
tus vt lu-
piete en-
seu bona
(quasi in-
& incert-
clesiā ve-
dorem,
nihil po-
pedibus
vti supe-
nim om-
ab insip-
fatuaru
scit me-
catur, d-
la, tuo t-
DE

¶ Circa
interce-
quod p-
prefigi-
deum d-
tam so-
diuinis
¶ Sanè
nos e-
do vel
cantes
Præter
arcam
bet au-
dum e-
flame

quam

quam super omnes angelorū choros esse exaltatam nefas est dubitare. Solet autem luna non modò defectū corruptionis, sed & stultitiam mentis, interdum etiam & ecclesiam huius temporis designare. Stultitiā quidem propter mirabilitatem designat, iuxta quod scriptū est: Stultus vt luna mutatur, sapiens autem permanet vt sol. In sapientie enim (quasi in sole) & feruore dilectionis doctrinæ seu bonæ vitæ splendor stabilis perseverat: In stulto autē (quasi in luna) solus splendor, atque is omnino mutabilis & incertus, & qui nunquā in eodem statu permaneat. Ecclesiā verò luna significat, propter susceptū aliundè splendorem, videlicet à sole iustitiæ Christo, qui dicit: Sine me nihil potestis facere. Porrò vtraque hæc luna sub Mariæ pedibus ponitur, alio tamē & alio modo. Stultitia nempe vti superata, ecclesia vt ei supplex & deuota. Insuper etiam enim omnis longè sub pedibus eius est, vt penitens absit hæc ab insipientium mulierum numero & collegio virginum fatuarum Ecclesia verò, quòd hâc sibi ante deum cognoscit mediatricē, suppliciter pedibus ipsius prostrata precatur, dicens: Mediatrix nostra, quæ es post deum spes sola, tuo filio nos recommenda.

DE GLORIOSAE VIRGINIS MARIÆ APUD DEUM PRO NOBIS INTERCESSIONE.

¶ Circa tertium, quod est piæ matris Christi pro nobis intercessio ante deum, hoc ad memoriā est reuocandum quod paulò antè diximus, Mariā per arcā fœderis fuisse præsignatam. Ipsa etenim veri & perpetui fœderis inter deum & hominem per suum filiū conciliatrix est, vt per eam socientur ima summis, terrena cœlestibus, humana diuinis.

¶ Sanè factis suis præfigurauit populus patrum, quomodo nos erga hanc nostram mysticam arcam habere, & quando vel quare ad eam recurrere debeamus. Nā quum peccantes deum offendissent, per arcam hunc placauerunt. Præterea, si bellum ingruerat, cum hostibus pugnaturi arcam in prælium deferebant. Denique gratiam quamlibet aut beneficium à domino postulaturi, vt ad impetrandum eorum preces forēt efficaciores, has coram arca testamenti fundebant. Quibus omnibus (vt dictum est) do-

Eccle. 27

cur &
quādo ad
Mariā re
currendū
1. Reg. 6.

Esai. 16.

cemur, vt per hanc mediatricem nostram studeamus deo reconciliari, quæ reconciliandis Domino peccatoribus mediatrix est. Cui per Prophetam non absurdè dictum accepimus: Absconde fugiètes, & vagos ne prodas. Fateor tamen planè, ait Bernardus, quia fidelis & potens mediator inter deum & hominem est Christus Iesus, sed diuinam in eo reuerentur homines maiestatem. Nec sola illi cantatur misericordia, cantatur pariter & iudicium. Quia etsi doluit ex iis quæ passus est compassionem vt misericors fieret, habet tamen & iudiciariam potestatem. Denique deus noster ignis consumens est. Quidni vereatur peccator accedere, ne quemadmodum fuit cera à facie ignis, sic pereat ipse à facie dei?

*Heb. 2.**Deut. 4.**Bernard.*

*Maria ante
filium
mediatrix.*

¶ Opus ergo nobis est mediatore ad mediatorem istum, nec alter nobis vtilior quàm Maria. Quid enim ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? Nihil austerum in ea, nihil terribile, tota suavis, tota clemens & benigna est. Reuolue, si libet diligentius euangelicæ historiæ seriem versaueris, & si quid fortè increpatoriū, si quid durū, si quod denique signū vel tenuis indignationis occurrerit in Maria, de cætero suspectā habeas & accedere verearis. Quod si vt verè sunt plena magis omnia pietatis & gratiæ, plenam mansuetudinis & misericordiæ quæ ad eam pertinet inuenieris, ad eam fiducialiter accede, & age gratias ei qui tibi mediatricem suam benignissimam miseratione prouidit. Hinc enim nos illam ante thronū suæ tremendæ maiestatis aduocatam voluit habere.

*3. Reg. 2.**Bersabee**Maria ty-**pū gessisse*

¶ In cuius gratiæ typum in Regum historia legimus venisse Bersabee ad filium suum regem Salomonem, & (sicut scriptum est) surrexit rex in occursum eius, & sedit super thronum suum. Positūque est thronus matri regis quæ sedit ad dexterā eius, quæ dixit: Petitionem vnā ego deprecor à te, ne confundas faciē meam. Et dixit ei rex: Petere mater mea, neque enim fas est vt auertā faciem tuā. Non autem putare debemus Christū minorem suæ matri uenerationē exhibere, quàm rex Salomon exhibuit Bersabee. Est quippe (vt supra dictum est) ideo inter deum & nos in medio posita, vt mediatrici partes fideliter peragēs ante deum, diuinam pro nobis clemētiam impetret, id ipsam

pro nobis

pro nobis misericorditer patre misericordiarum disponē-
te, vt suis nos defendat meritis, & precibus auxiletur.

¶ Proinde quum tentationum nobis ingruunt bella (mili-
tia siquidem est vita hominis super terram) huic nos com-
mendemus quæ nostri hostis serpentis antiqui caput con-
trahit. Hæc arcam semper nobiscum ad spiritualia bella fe-
ramus, quæ nostris aduersariis terribilis est vt castrorum
acies ordinata. In omnibus denique periculis hanc vt no-
bis adsit precibus inuitemus. Vnde Bernardus: Tu quisquis
es qui te intelligis in huius seculi profluuiio magis inter
procellas, & tempestates fluctuare, quàm per terrâ ambu-
lare, ne auertas oculos à fulgore huius syderis, si non vis
obrai procellis. Si insurgunt venti tentationum, si incurras
scopulos tribulationum, respice stellam, voca Mariam. Si
iactaris superbiæ vndis, si ambitionis, si detractionis, si æ-
mulationis, respice stellam, voca Mariam. Si iracundia,
aut auaritia, aut carnis illecebra nauiculam mentis con-
cusseris, respice ad Mariam. Si criminum immanitate tur-
batus, conscientie sceditate confusus, iudicii horrore per-
territus, barathro incipias absorberi tristitię, desperationis
abyssis, cogita Mariam. In periculis, in angustiis, in rebus
dubiis Mariam cogita, Mariam inuoca. Non recedat ab o-
re, non recedat à corde, & vt impetres eius orationis sus-
fragium, non deseras conuersationis exemplum. Ipsam se-
quens non deuias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogi-
tans non erras. Ipsa tenente non corruis, ipsa protegente
non metuis, ipsa duce nõ fatigaris, ipsa propitia peruenis.

Hæc ille.

¶ Denique coram hac arca prostrati diuinæ largitatis be-
neficia ipsius interuentu fiducialiter postulemus, in hac
præsertim suæ gloriosæ assumptionis die, qua positum est
diadema regni in capite eius. Hac, inquam, die qua ma-
gnificata est anima eius præ omnibus diebus eius, ipsius
clemenciam imploremus, pulsemusque eam precibus quæ
salutauit angelus gratia plenam, vt ex tanta ipsius pleni-
tudine ad mentis nostræ irrigationem gratiarum stilli-
cidia capiamus. Vnde iterum Bernardus: Sit pietatis tuæ
ipsam quam apud Deum gratiam inuenisti notam face-
re mundo, reis veniam, medelam ægris, pusillis corde

MM iij   robur

1ob. 7.
in tenta-
tionibus
Mariam in-
uocandã.
Cant. 6.

vt diuine
largitatis
beneficia
consequa-
mur.

robur, afflictis consolationem, periclitantibus adiutorium & liberationem, sanctis tuis precibus obtinendo. In hac quoque die solennitatis & lætitiæ dulcissimum tuum nomen cū laude inuocantibus seruis per te regina clemēti gratiæ suæ Christi munera largiatur, lā enim te mater misericordię per ipsum sincerissimum tuæ mētis affectum tuis iacens puoluta pedibus luna, mediatricem sibi apud solem iustitiæ cōstitutam, deuoti supplicationibus interpellat, vt in lumine tuo videat lumen, & æterni solis gratiam tuo mereatur obtentu. Quam verò amauit prae omnibus & ornauit stola gloriæ induens, & coronam pulchritudinis ponens in capite tuo, plena es gratiarum, plena re cœlesti, innixa super dilectum, delitiis affluēs. Ciba hodie pauperes tuos domina, vt ipsi quoque catelli de micis edāt. Nec puero Abrahæ tantum (id est, cuilibet iusto) sel & camelis (id est, peccatoribus) potum tribuas de superfluenti hydria tua, quia tu verè puella es prælecta quoddam & preparata altissimi filio, qui est super omnia benedictus in secula.

Cant. 8.

Gene. 24.

IN DIE SANCTI BARTHOLOMÆI Apostoli.

Ephes. 2.

Ratres, iam non estis hospites & aduenæ.
 ¶ In hac lectione ostendit Apost. per fidem nos diuino munere tria esse consequtos. Quorum primum est, esse ciues sanctorum. Secundum est, esse domesticos dei. Tertium est, esse templum dei. Primum, à principio lectionis. Secundum, ibi: Sed estis ciues sanctorum. Tertium, ibi: Ipso summo angulari.

¶ Circa primum pro pleniori dicendorum intelligentia aduertendum est, Apostolum fidei gratiam quam per Christum consequuti sunt fideles in præcedentibus commendasse. Præmiserat enim dicens. Deus qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suā qua dilexit nos, quum essemus mortui peccatis, cōuiuificauit nos Christo cuius gratia estis saluati, & conresuscitauit & cōsedere fecit in

5
 eit in co
 superuen
 tate sup
 fidem, &
 peribus
 te quo
 fatione
 non hab
 Christo
 pe in fa
 que vnu
 derauit.
 tiam vo
 inimicis
 cuans, v
 minem
 te Deo,
 ¶ Soluit
 nobis a
 median
 ries int
 inter fe
 ipsi inte
 bat eni
 ias prop
 ter deu
 eius à
 has ini
 sui corp
 ¶ Porro
 ceriæ p
 testaba
 lolatri
 ludæis
 gelicis
 seruan
 figurat
 imple
 idolol

cit in cœlestibus in Christo Iesu, vt ostenderet in seculis
superuenientibus abundantes diuitias gratiæ suæ in boni-
tate super nos in Christo Iesu. Gratia enim estis saluati per
fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est, non ex o-
peribus, vt ne quis gloriatur. Propter quod memores esto-
te quod aliquando vos eratis sine Christo, alienati à cõuer-
satione Israel, & hospites testamentorũ, promissionis spẽ
non habentes, & sine deo in hoc mundo. Nunc autem in
Christo Iesu vos qui aliquãdo eratis longe facti estis pro-
pe in sanguine eius. Ipse enim est pax nostra qui fecit vtra-
que vnum, id est, deum & hominem in semetipso confœ-
derauit. Iudæum etiam & gentilem in vnã fidem, & in gra-
tiam vnã adduxit. Et medium parietem maceriæ soluẽs
inimicitias in carne sua, legem mandatorum de cretis eu-
acuans, vt duos condat in semetipsum in vnum nouum ho-
minem faciẽs pacem, vt reconciliet ambos in vno corpo-
re Deo, per crucem interficiens inimicitias in semetipso.

¶ Soluit, inquit Christus in carne sua quam à nobis & pro
nobis assumpsit & obtulit per mortem, inimicitias, quasi
medium parietem maceriæ, qui inquam inimiciarum pa-
ries interstans, inter Deum & homines, & ipsos homines
inter se diuidebat, quo minus vel homines cum Deo, vel
ipsi inter se homines per veram pacem vnum esset. Obsta-
bat enim inter deum & homines peccatum, sicut ait Esa-
ias propheta: Iniquitates vestræ diuiserunt inter vos & in-
ter deum vestrum, & peccata vestra absconderunt faciem
eius à vobis ne exaudiret. Christus autẽ obstaculum hoc,
has inimicitias de medio sustulit, quum per immolationẽ
sui corporis peccatum destruxit.

¶ Porro inter duos populos obstacula, inimicitia, seu ma-
ceriæ paries medius erat ex parte Iudæorum lex, quam de-
testabantur gentiles, ex partẽ verò gentiliũ obstabat ido-
latria, quã Iudæi abominabãtur. Remouit ergo legẽ à
Iudæis & idolatriam à gentibus. Decretis siquidem Euã-
gelicis legem mādatorum euacuauit, videlicet quo ad ob-
seruantias eius carnales, non quo ad veritatem quam præ-
figurabat, secũdum quam non venit soluere legem, sed ad
implere. Vt sic duos populos prius diuisos per legem & per
idolatriam condat in semetipso, id est, coniungat in vnã
fide

*mediũ pa-
rietẽ ma-
ceriæ
Christum
soluisse.*

Esa. 59.

Mat. 5.

*per hoc
nos Deo
Christus
reconciliat.*

fide sui nominis, in vnum nouum hominem per baptismi
lauacrum & vnam fidem regeneratum & renouatum. Per
Christum enim duntaxat & non aliter contingit hominē
spiritualiter innouari. Ipse enim non solū hanc facit in-
nouationem, sed etiam ipse est faciens pacem, vt recon-
ciliet ambos in vno corpore ecclesie, deo, per crucē inter-
ficiens inimicitias in semetipso. Per hoc quippe reconciliat
hominem deo patri, quōd se pro peccatis hominem ob-
tulit, & hominem per fidem illuminauit. Quorum primū
ostendit in premisis verbis, scilicet interficiēs inimicitias
in semetipso. Secundum ostendit quum subiecit: Et veniēs
euangelizauit pacem vobis qui longē fuistis, & pacem hū
qui prope. Per semetipsum Iudæis qui prope propter nos-
tiam legis & prophetarum, gētibz autem per Apostolos
qui ratione contraria longē erant. Hāc autem pacem quā
annūtiavit etiā ipse fecit, subdit enim: Quoniā per ipsum
habem⁹ accessum ambo in vno spiritu ad patrem: Ergo
non estis hospites & aduenæ. Vnde infertur eos qui illam
supernam ciuitatem non sunt assequuturi, aduenas videri
& hospites esse, quales, inquit, vos non estis. Iā enim in
corpore susceptæ fidei non estis hospites, qui non permanent
habitantes, nec aduenæ: hoc est, extranei à deo.

*Hospes
quis sit.*

¶ Aduertendum tamen est etiam inter eos qui Christum
confitentur cōplures esse, qui tamen ciues esse appareāt,
iure tamē hospites & aduenas appellari. Hospes enim fir-
mam non habet mansionem, & ideo fortasse, vel quia non
admittitur, vel quia ipse illic minimē remanere intendit,
vel quia mores aut leges loci vbi hospitatur non placent.
Sanē miser est, qui nullo loco patriam aut firmam habet
mansionem, vbique hospes est. Sic nimirum non indigena
in dei ecclesia, sed hospes est, quisquis in pposito sanctita-
tis stabilis non est. Qui multa inchoat bona, perseuerat au-
tem in nullo. Hospites ergo sunt, qui nec voluntatem qui-
dem habent sub virtutum disciplina viuendi, quod à pro-
priis concupiscentiis abstracti & illecti, carnis desideria
sequuntur, quibus lex spiritus aduersatur, quam obrē illis
lex ista non placet. Miseri verō sunt, qui nulla parte vite
spiritualis quasi loco proprio vel ciuitate sua requiescunt,
vagi & profugi super terram, quibus nec cū semetipsis cō-
uenit,

1047.1.

Gene. 4.

uenit, pro
inuenire
nec volun
se: Errauit
ferri) in
rum: An
toris, ser
prosperit
¶ Sunt &
profecti
tes & co
pelunt.
quasi ex
animo q
diant, pe
vetera p
gius rep
Nect
Pare
Nam
Cum
¶ Qua
rum ob
rum pu
morum
thenz
his, in
retent
¶ Illis a
dio deo
uenz,
tis pos
salem
duo co
conter
conter
electo
metip
tius f

uenit, propria conscientia redarguente. Vbi enim possent
 inuenire requiem, qui sabbatum domini contempserunt
 nec volunt obtemperare clamati, *Quiescite agere peruer*
se Errauerunt, inquit Psal. in solitudine (videlicet à deo de *Esa. 1.*
Iere. 16.
 ferti) in inaquoso, viam ciuitatis habitaculi non inueni-
 runt: Ambulant enim vias difficiles secundum desideria er-
 roris, seruientes diis alienis qui nō dant illis requiem, nec
 prosperitatis die, nec nocte aduersitatis.

¶ Sunt & aduenæ, qui videlicet ex aliqua alia regione huc *Aduenæ*
 profecti manere quidem intendunt, sed regionis corū mo *qui sint.*
 res & consuetudo hos vnde venerunt denuò redire com-
 pellunt. Hi sunt qui ex longi temporis praua cōsuetudine
 quasi ex gente barbara, ad veritatis disciplinam venientes
 animo quidem vt respiscant à malis, & in melius profi-
 ciant, pessima tamen irretiti cōsuetudine, mox rursus ad
 vetera peccata reuertuntur, sicut quidam vitiorum egre-
 gius reprehensor ait:

Nectū cum obstiteris semel instantique negaris.

Parere imperio, rupi iam vincula, dicas.

Nam luctata canis nodum abripit, est tamen illi

Cum fugit, à collo trahitur pars longa cathenæ.

versus.

¶ Quauis, inquit, tuæ prauæ cupiditati semel atque ite-
 rum obstiteris, non tamen ob hoc continuò te vitiis libe-
 rum putes. Nam & si canis vinculo suo diu reluctat⁹ tādē
 mortuum nodum abrumpens fugiat, longam tamē secū ca-
 thenæ partem qua denuò capi possit à collo trahit. Tra-
 his, inquit, & tu prauę tecum cōsuetudinis vinculum, quo
 retentus virtutis propositum citius derelinquas.

simile.

¶ Illis autem qui sese perseuerandi proposito virtutis stu-
 dio dederūt hic dicitur: Ergo iam non estis hospites & ad-
 uenæ, sed estis ciues sanctorum, à Babylonicæ captiuita-
 tis postliminio reuersi, ciues verò ciuitatis mysticę Hieru-
 salem feliciter adscripti. Duas quippe ciuitates amores
 duo constituunt. Ciuitatem Babylonis amor sui vsque ad
 contemptum dei. Ciuitatē Hierusalem, amor dei vsque ad
 contemptum sui. Illa reproborum omnium synagoga, ista
 electorum atque piorum Ecclesia est. Itaque quisquis se-
 metipsum quid præ cæteris amet interrogare voluerit, v-
 trius sit muneceps ciuitatis facillè poterit agnoscere.

*ciues san-
 ctorū qui
 sint.*

¶ Hic

IN FESTO

¶ Circa secundum dicitur:
et domestici dei.

*domestico
rū dei ve-
stitus bi-
formis.* ¶ Hic notatur secundum dei donum, quod per fidem cre-
dētes assequuntur, scilicet esse domesticos dei. Estis, inquit
per fidē domestici dei, cuius domestici omnes vestiti sunt
duplicibus. Purpura, inquit Salomon, & byssus indumen-
tum eius, videlicet mulieris illius fortis quæ est Ecclesia
dei.

*Prou. vii.
simile.* ¶ Per byssum innocētiæ puritas, per purpuram verò (quæ
indumentum regum est) charitas designatur. Habent autem
ii sanctæ Ecclesiæ & dei domestici & aliud quoddā indu-
mēti genus quasi ad hyemis vsum, vile scilicet & grossum
quod si in hac mortali vita (quasi hyemali quoddam tēpo-
re) in obsequio Christi terere non morētur, recipient pro-
culdubio in magna illa Paschæ seu trāsitus solēnitate (quæ
do corruptibile hoc induet incorruptionē, & mortale hoc
induet immortalitatem) vestem subtilem & pretiosam, ip-
sius diuinæ manus artificio perficiendam, ad perpetuā fru-
licitatem, decorem & gloriam, quasi ad futuri illius sereni
& beatæ æternitatis vsum.

*Vestis du-
plex.
Iob. 10.
Sapient. 9.
1. Cor. 6.
Ibidem.* ¶ Sanè vestis nostra hyemalis & grossa, hoc nostrum mor-
tale corpus est, quo nunc immortalis spiritus amicitur. De
quo vir sanctus ad dominum loquens ait: Pelle & carnib⁹
vestitisti me. Hoc itaque corpus quod corrumpitur & ag-
grauat, animam, in domini dei nostri obsequiis terere non
vereamur, si ab eo gloriosè rursus in beata resurrectione
superuestiri desideramus. Corpus enim hoc nostrum, non
fornicationi debetur, sed Domino, qui pro nobis corpus
suum in mortem tradere non dubitauit. Quia ergo empti
estis pretio magno, glorificate, & portate deū in corpore
vestro, quemadmodū illi qui tradiderūt corpora sua pro-
pter deū ad supplicia, aut ii qui crucis mortificationē pro
Christi amore iugiter in suo corpore circumferentes verè
possunt dicere: Propter te mortificamur tota die, æstimati
sumus sicut oues occisionis. Si hoc modo corpora hæc no-
stra obsequiis Christi mancipauerimus, audi quale corpus
in beata resurrectione à deo nobis restituendum Aposto-
lus pollicetur. Seminatur, inquit, in corruptione, surget in
1. cor. 15. incorruptione. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria.
Seminatur

Seminatur in infirmitate, surget in virtute. Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. Reddet quippe de^o mercedem laborum sanctorum suorum, & absterget omnem lachrymam ab oculis eorum, quando ij qui fuerint comparsi etiam conglorificabuntur.

¶ Eritis, inquit, ciues sanctorum & domestici dei, eadem cum illis ciuitate donati, quæ perpetuò mansura est. Hinc itaque gaudere & exultare iubemur, quia nomina nostra scripta sunt in cælis. Vnde (si nolumus ipsi) nulla nos manus poterit eradere. Quamobrem curæ nobis sit seruare cõcordiæ & charitatis vnanimi-
tatem, quæ ciuibus vel maxime necessaria est. Hæc enim qui modo seruare contempserit, in illam ciuitatem non admittetur, in qua non nisi vnanimis habitare facit deus. Modum verò quo sumus hoc consequuti vt simus domestici dei & cõciues sanctorum ostendit, quum subdit:

Superædificati superfundamentum Apostolorum & Prophetarum.

¶ Summam coniunctionem credentium cum Prophetis & Apostolis significare volens Apostolus, superædificatos dixit, quasi dicat Prophetas & Apostolos ipsos pro fundamentis subesse, credentes autem veluti reliquam molem & structuram impositam. Superædificati, inquit, id est innixi, & de bono in melius prouecti, super fundamentum Apostolorum & prophetarum, qui priores nobis fuerunt. Solidi præterea, stabiles & fortes, quod decet fundamentum.

¶ Aedificati, inquit, & instructi eorum exemplis & doctrinis. Vnde B. Petrus de prophetica doctrina loquens, ait: Habemus firmiorem propheticum sermonem cui benefacitis attendentes, quasi lucernæ luceti in caliginoso loco, donec dies illucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Hoc primum intelligentes, quod omnis prophetia scripturæ propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati loquuti sunt sancti dei homines. De exemplis verò Prophetarum (quibus nihilominus ipsi nos docuerunt) quid B. Iacobus Apostolus dicat aduerte. Ait enim: Exemplum accipite fratres, exitus mali, laboris, & patientiæ, Prophetas qui loquuti sunt in nomine Domini.

Ecce

*Sapient. 10
Apoc. 11.*

Luc. 10.

*Vt cælis
ciues si-
mus.*

*propheta
rū doctri-
na & ex-
emplum.
2. Petr. 1*

Iacob. 5.

Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt.

Apostolorum doctrinae exemplum. ¶ Porro de Apostolica doctrina audi ipsum dominum dicentem: Qui vos audit, me audit. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Hinc Paulus ait: An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus? Et rursus: Quoniam quidem deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, & non reputans illis delicta ipsorum, & posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur, tamquam deo exhortate per nos. Verum de imitandis Apostolorum exemplis quibus etiam ipsi nos docuerunt, idem Apostolus ait: Imitatores mei estote sicut & ego Christi. Et iterum: Imitatores mei estote, & observate eos qui ita ambulat sicut habetis formam nostram.

Christus fundamentum primum & precipuum

¶ Recte ergo fideles superedificatos esse super fundamentum Apostolorum & Prophetarum idcirco asseruit, quod eorum tam exemplis quam sermonibus in Christi fide sunt instituti. Et id quidem est superedificatos esse super ipsum Christum. Propheta enim & Apostoli in nomine eius loquuti sunt. Ipse est fundamentum, prater quod nemo aliquid ponere potest. Fundamentum, inquam, & primum & maximum. Qui sicut dicitur sanctus sanctorum, sic etiam fundamentum fundamentorum dici potest, sicut & pastor pastorum, & dominus dominantium. Quum autem nos dicit superedificari super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, doctrinam novi testamenti & veteris commemorat. Quod enim Apostoli predicauerunt, Prophetę dixerunt futurum.

¶ Circa tertium dicit:

Ipsa summo angulari lapide Christo Iesu.

Lapis angularis christus.

¶ Afferit fideles templum dei per Christum factos esse. Ipso, inquit, summo angulari lapide Christo Iesu, ut ostendat preter Apostolos & Prophetas Christum esse principalem qui cuncta complectitur. Angularis quippe hic lapis est, qui parietes & fundamenta utrinque in se comprehendit. Summo, inquit, angulari lapide existente Christo Iesu. Christo enim tanquam primo (ut dictum est) fundamento, totum Ecclesie nititur edificium, & copages hęc tota ut nusquam cadat incumbit. Lapis sane dicitur propter firmitatem.

mitate, eius & de cōsumma omnia, a pariete constitit. ¶ Aduert in superi edificij n quam ve originem hunc app ¶ Dicunt mini sep eorum vol oportu parietes probaue anguli, q se in ocu ¶ Hic, ino ve Matth fuit a Sa iam dei, tēribus. I ve dictū & viui tē cōiunxit dei temp rium lap ¶ In quo in domo ¶ In angu tio, id est insepara efficiant equam cō sorem o omniū f

mita.

mitatē, quia firmiter sustinet. Omnia enim is qui Dei vir-
 tus & dei sapiētia est, portat & cōseruat. Et summus, quia
 cōsummat. Summus etiam, id est, præcipuus qui portans
 omnia, à nemine idiget ipse portari. Angularis, quia duos
 parietes è diuerso venientes, Iudæos & Gentes, ad vnius
 constitutionem Ecclesiæ in se compaginauit.

¶ Aduertendum est autem quemadmodum nonnunquam
 in superiori parte constringere dicit Christum vniuersam
 ædificij molem, quum eundem caput appellat. Nonnun-
 quam verò in inferiore, quum angularem dicit, & totius
 originem structuræ. Hinc etiam alio loco & fundamentū
 hunc appellat, vt paulò superius dictum est.

¶ Dicunt lapidem quendā dum ædificaretur templum do-
 mini sapius fuisse ab ædificantibus reprobatum, quòd ad
 eorū voluntatem loco nō quadraret, tandem valde fuisse
 opportunum vt in ædificij summitate, angulari loco duos
 parietes cōplecteretur. Et hic nimirum est lapis quem re-
 probauerūt ædificantes, qui & tandem factus est in caput
 anguli, quod etiam factum esse à domino, & mirabile ef-
 se in oculis nostris Propheta confirmat.

¶ Hic, inquā, lapis Christum dominū (ipsomet interprete,
 vt Matthæus refert) indubiè figurabat. Reprobato quippe
 fuit à Sacerdotibus & Phariseis Iudaici templi, nō vtique
 iam dei, sed synagoge satanę structoribus, frustra certè ni-
 teribus. Iphis enim cōfutatū lapis hic tandē Iudæos ipsos,
 vt dictū est, & Gētiles tanquā parietes duos ad vnius veri
 & viuī tēpli (quod ipse deus inhabitet) cōstructionē, in se
 cōiunxit & copulauit. Vt autē ostendat fideles esse sanctū
 dei templū super Christum ipsum tanquam super prima-
 rium lapidē constructū & inconcussè perdurans, subdit:

*In quo omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctum
 in domino.*

¶ In angulari, inquā, hoc lapide Christo, omnis ædifica-
 tio, id est, fideles vniuersi constructi & in vnum coacti, &
 inseparabili nexu detenti coalescunt, ita vt Dei templum
 efficiantur in vnum omnes. Nil enim est aliud Ecclesia,
 quam cōmunis fidelium in vnum coniunctio. Non solum
 autem omnes simul in vnum collecti, sed etiam quilibet
 omniū sigillatim super dicto fundamento ædificatus, dei
 confi-

1. cor. 1.

Ephes. 1.

Lapis quē
reproba-
uerūt ad
ædifican-
tes.Matt. 21
Ædificā-
tes syna-
gagæ sa-
tanæ.Templum
dei cōstru-
itur &
crescit.

*apo. vlt.
Ioan. 15.*

cōstituitur, & crescit per augmentum virtutum & gratiæ. Nemo enim aded perfectus est, quin adhuc possit crescere, iuxta illud. Qui sanctus est sanctificetur adhuc. Et omnem palmitē ferentem fructū purgabit pater, vt fructum plus afferat. Crescit, inquam, in templum, hoc est, vsquequo fit templū dei, remotione vitiorū sanctum. In domino, id est, ob domini gratiā, non enim nostra indutria aut labore (qui sine illo nihil possumus) dei templum efficimus. Quum verò dicit, constructum, ostendit non aliter in dei templum nos posse cōponi, nisi & vitam geramus quæ sit lapidi angulari conquadans. Sequitur:

*Habitaculū Dei
vium.
Esa. 66.*

In quo & vos coedificamini in habitaculū dei, in spiritu sancto.
¶ Quasi dicat: Cum ceteris fidelibus estis & vos hoc desideratis per lapide cōstruētis, & ita vt habitaculū dei sitis in spiritu sancto: hoc est, per spiritus cooperationē. Porro quum deus ipse cælos inhabitet, iuxta illud: Cælum sedes mea est. Et rursus Psalmistæ testimonio dicentis: Ad te leuauit oculos meos qui habitas in cælis, liquet animam fideliē (quam esse Dei templum dictum est) non immeritò cælum vocari. Scriptum quippe est: Anima iusti sedes est sapientiæ. Hinc etiam Apostoli cæli vocantur, qui enarrant gloriā dei, de quibus cælis scriptum est: Spiritus domini ornauit cælos.

Job. 26.

Vt anima sit habitaculū dei.

¶ Verūm, vt habitaculū dei anima fidelis esse mereatur, necesse est eam habere suo modo cæli quasdā proprietates. Altitudinem videlicet, pulchritudinem, & latitudinē. Esse quippe debet anima vt deum capiat, eleuata, adornata, dilatata. Eleuata, inquam, in deum per fidē, per spem, per desideria sancta, per seruētes iugēsque ad deum preces, vt sit deus refugiū suum, prout clamat Sacerdos summa Christi mysteria peracturus: Sursum corda. Vt enim beatus Augustinus ait: Sursum cor ad dominum refugiū vocatur. Hinc & Apost. ait: Quæ sursum sunt querite, non quæ super terram. Huiuscemodi quippe cælestibus studiis anima dedita, nequaquam seculi curis, auaritia videlicet, aut carnis luxu, vel ambitu vani honoris irretitur. Spiritualiū nempe remigio alarum libera cælum petens astuti visum aucupis & laqueos euadit. Vnde in Osee scriptū est: Auolabunt quasi auis ex Aegypto.

Osee. 11.

¶ Sed

¶ Sed ad
produces
rumque
no dissim
lominu
Pisces qu
ad alta c
eadem su
cientes i
ex quoru
spes me
seum m
graui co
ponente
ma refu
dicat: V
me: vt a
vt desce
stis, spe
bêtes si
Pharao
niam. S
petere b
& nūc q
ne sunt
scatore
leuabit
tor hic
nim iis
dio cau
spiritu
tur. Au
tibus &
¶ Secū
adorna
& stell
delis p
lunā, p
modo

¶ Sed aduertendū est, quòd quum ex aquis aues & pisces ^{A piscib⁹} produxerit deus, similesque per hoc sint origine, q̄ vtro- ^{& auib⁹} rumque genus ex aquis prodierit, māssiones tamen omni- no dissimiles sibi vèdicare conspiciuntur. Refugia nihi- ^{figura &} lomini a persecutoris instātia omnino diuersa petunt. ^{do.}

Pisces quippe persecutorē fugientes in profunda, aues ad alta confugiunt. Haud secus quum omnium hominum eadem sit origo primaria, eorum nonnulli terrena despicientes in solo deo spem suam refugiūque constituunt, et quorum persona scriptum est: Quoniam tu es domine spes mea, altissimū posuisti refugium tuum. Alij verò, piscium more nō in deo, sed in hoc mundo spem habentes, graui corde diligunt vanitatem, & querunt mendacium, ponentes mendacium spem suam, & profunda atque infima refugium suum habent. Quibus per Esaiam dominus dicit: Vx filij desertores vt faceretis consilium & non ex me: vt adderetis peccatum super peccatū, qui ambulatis vt descendatis in Aegyptum, & os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, & habētes fiduciam in vmbra Aegypti. Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusionem, & vmbra Aegypti in ignominiam. Spiritualibus ergo tanquam auibus cœlestia bona petētibus, mundi amatores natantes in aquis voluptatū, & nūc quidem ad ima vitiorum, post verò ad ima gehenne sunt descēsuri, illaqueabuntur & capientur ab illo piscatore, de quo per Prophetā dicitur: Totum in hamo suo leuabit, traxit illud in sagna sua. Porro omne quod piscator hic capit, ad gehennæ prunas torrendū defert. Cæterum iis quos auibus nouimus comparandos, summo studio cauendum est, ne mundi huius illecebris (quò minus spiritali volatu leuare se possint) quasi visco impediatur. Auis enim quę se à terra volatu nequit eleuare, serpētibus & feris præda relinquitur.

¶ Secūdo requiritur vt anima quę deum capere possit, sit adornata ad imitationē cœli, quod nimirum sole & luna & stellis decenter ornatum est. Adornatur enim anima fidelis per charitatem quasi per solem, per fidem quasi per lunā, per cæteras animi virtutes quasi per stellas. Et quomodo sol hæc inferiora viuificat & cætera cœli luminaria

NN illustrat,

Pisces capiuntur igne torrendi.

Abac. 1. simile,

animas fidelis pulchritudo simile a.

simile a.

Mat. 25.

illustrat, ita charitas animã & viuificat & illuminat, sine qua homo mortuus, & deo ignotus censetur, iuxta quod fatuis virginibus dicitur: Amen dico vobis, nescio vos.

¶ Proinde sicut lunæ claritas à sole est, & nisi à sole illu-
stretur luna obscura est & nõ apparet, ita & fides sine cha-
ritate mortua est, nec habet gratiam coram deo.

¶ Denique quemadmodũ stellæ in nocte lucent, & in die latent, ita & virtus ipsa nõ in prosperis quasi in die, sed in aduersis rebus, quasi in nocte, sese manifestat. Itaq; cœli hoc dominus non tantũ dixit vt fieret & factum est, sed etiã pugnavit vt acquireret, mortẽ passus est vt redimeret.

*anima si
delis lati-
tudo.*

¶ Tertio, debet anima sua esse dilatata. Cœlum quippe la-
titudinem habet magnam, ita nimirũ & fidelis anima, vt
dei templum sit crescere debet, extẽdi & dilatari, vt sit ca-
pax dei. Porro latitudo ei⁹, dilectio est. Licet enim anima
(quum spiritus sit) corpoream quantitatem minimẽ reci-
piat, confert tamen ei gratia vt spiritualiter extendatur
crescat. Aestimatur enim quãtitas ipsius ad mensurã suã
charitatis, vt quæ multam habet magna sit, quæ modicam
parua, quæ verò charitatem nõ habet, nulla, dicente Apo-
stolo: Charitatem autem non habuero, nihil sum. Quod si
quãtulamcunque habere iam cœperit, vt saltem se dilige-
tes diligat, iam aliquid habere quantitatis incipit, quæ in
ratione dati & accepti iam retinet charitatẽ. Quod si se
ad cuiuslibet proximi trãstulerit dilectionẽ, iam tunc am-
plam sese fecerit. Quod si etiã cum his qui oderũt pacem
studeas esse pacificus, laudabilis inuasor factus, terminos
tuos egregiẽ dilatasti. Itaque dominus in huiuscemodi al-
titudinis, pulchritudinis, & latitudinis cœlo, quasi in tem-
plo suo, habitare dignatur.

1. Cor. 13.

IN DIE DECOLLATIONIS

sancti Ioannis Baptistæ.

*Eccle. 14.**Eatus vir qui in sapientia morabitur.*

¶ In hac lectione, Primò ostenditur iusti
meritum. Secundò, iusti præmium. Primò,
à principio lectionis: Secundum, ibi: Ciba-
bit illum pane vitæ.

¶ Circa primum dicit:

¶ Beatus

Beatus vir qui in sapientia morabitur. Vbi ostēditur iusti meritum consistere in sapientia, in iustitia, & in circumspectione dei. Propter hęc tria homo adhuc mortalis beatus dicitur, non quod summum bonum consequutus sit, sed quoniā ea iam suppetūt, quibus ad beatitudinem possit peruenire. Beatus ergo dicitur, & si nondum prēmio, merito tamen. In spe beatus, tamen si nondum in re. Est autem sapientia secundum nomen eius de deo cum sapore notitia, sicut superius dictum est in Homilia, Optavi & datus est. Quisquis autē voluntate stabili semetipsum sapientia studijs mancipauerit, in sapientia morari dicitur. Sed hospites multos habet sapientia, domesticos autem & collegas paucos. Hospes eius tātū, etiā ipse Salomon fuit, in cuius corde carnalis amor quo minus alloquia sapientia audiret interiret, ac si illic in angulo thalami absconditus delitisset adulter. Hoc quippe obiectū est illi a domino dicente: Quia habuisti hoc apud te, absconditū videlicet, quod tandem foras in operibus carnis palam produit, quādo in senectute deprauatum est cor eius per mulieres alienigenas & deditas culturae idolorum, per quas & ipse ad idololatrię sacrilegia deuolutus est, ex sapiente factus insipiens, quippe qui castis sapientia delitijs, scilicet luxuria voluptates anteponebat, quum tamen (prout ipse prius dixerat) preciosior sit sapientia cunctis rebus, & omnia quę desiderantur huic non valeant comparari, sed nec quenquam diligit deus, nisi qui cum sapientia inhabitat. Porro de mundi huius amatoribus scriptum est: Quoniam non habuerunt sapientiam, perierunt propter suam insipientiam.

De secundo in quo iusti meritum consistit, quod est iustitia, subditur:

Et in iustitia meditabitur.

Beatus vir, inquit, qui in sapientia morabitur, & in iustitia meditabitur. Per sapientiam enim bene ordinatur homo erga deum. Per iustitiam erga proximū. Quum autem dicit, in iustitia meditabitur, vehemēs animi studium insinuat ut sit erga proximū iustus, id sibi firmiter in animo statuens ut nemini faciat quod sibi fieri nō vellet, & unicuique quod suū est tribuat, siue superior ille sit, seu aequalis,

NN ij vel

Iusti meritum in quibus.

In sapientia morari. Salomon hospes sapientiae.
3. Re. 11.

Ibidem.

Pro. 3.

Baruc. 3.

Iustitia ut cuiusque suum tribuat.

vel certè inferior & subiectus. Superiori nempe seu proposito, honoris reuerentiam, beneuolentiam dilectionis, & promptam obediẽtiam iustus dependit. Aequali verò in bonis quidẽ exhibet congratulationem, iuxta quod ait Apostolus: Gaudete cum gaudentibus. In malis cõpationem, iuxta illud Iob: Si gauisus sum ad ruinã eius qui me oderat, & exultavi quòd inuenisset eum malum, quum potius, Flebam, inquit, super eo qui afflictus erat, & compatiēbatur anima mea pauperi.

¶ Porro in rebus dubiis quas cernit in proximo iustitiam exhibet diiudicationẽ, vt ea quæ nescimus quo anno fiant, in meliorẽ partem interpretemur, proximum nõ iudicãtes, vt non iudicemur, dicente Apostolo: Itaque fratres nolite ante tempus iudicare. Et iterũ: Tu quis es qui iudicas alienũ seruum? suo domino stat, aut cadit. Stabit autẽ. Potens est enim deus, statuere illũ. Hinc etiam Bernardus ait: Tu autẽ serue dei caue alienæ conuersationis esse aut curiosus explorator, aut temerarius iudex.

¶ Inferiori denique vel subdito iustus impartitur instructionem, correctionẽ, consolationem. Sic igitur bene instituto homine ad deum per sapientiam & ad proximum per iustitiã, superest vt bene erga semetipsum ordinetur, quod utique fiet, si proponat sibi dominũ in cõspectu suo semper, aduertatque tam se quàm omnia sua diuino cõspectui nuda & aperta esse, nec vllã esse creaturã inuisibilem coram illo. Vnde bene subditur:

Et in sensu cogitabit circumspectionem dei.

*Spektator
re deo
qualiter
uos habe-
re debeat-
mus.*

¶ Qui enim in sensu (hoc est vigilanter & attenta mente, & quasi sentiat id quod versat cogitatione) cogitat deum omnem hominem omni loco & omni momento interior, & exterius inspicere, is utique causam habet vrgentẽ, vt peccata vitet, vt in bello tentationũ fortiter agat, & vt in dei seruitio instantè operetur. Quis enim ad eò demens sit & excors, vt furtum aut aliud quoduis dignum morte scelus iudice spectate committat? Quis miles sub oculis Imperatoris nõ strennuè depugnet? Quis denique seruus præsentè domino suo non fideliter & indefessè operetur? Igitur (vt Boëtius ait) Auersamini vitia, colite virtutes, ad rectas spes animũ subleuate, humiles preces in excelsum poti-

Roma. 12.

Iob. 31.

Iob. 30.

I. Cor. 6.

I. Cor. 4.

Rom. 14.

Hebr. 4.

D
porrigit
fitas ind
cuncta c

ciba
lucari p
¶ Hic igitur
ta, partit
nis præ
enim, in
est iudic
fi. Sicut
bis nequ
miant m
cescet.
decerpi
bas esse
deterat
bitas. In
ta, dicit
¶ Tria
nus in l
tuali in
no, ne à
contine
Et firm
non co
¶ Prim
cās cib
cut ille
abundã
de quib
ne in i
Esuriet
¶ Porro
licet su
tis. Ete
vitæ sp
peratio

porrigite. Magna vobis est (si dissimulare nō vultis) (neces-
sitas indicta probitatis, quum ante oculos agatis iudicis
cuncta cernentis.

¶ Circa secundum principale dicit:

*cibabit illum pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ sa-
lutaris potabit illum.*

¶ Hic igitur de iusti præmio quod partim datur in hac vi-
ta, partim in futura vita. Dicit enim Boëtius: Nūquam bo-
nis præmia, nunquam sua sceleribus deesse supplicia. Si
enim, inquit, animū melioribus cōformaueris, nihil opus
est iudice præmium deferente, ipse te melioribus addidi-
ssi. Sicut enim probis probitas ipsa fit præmiū, ita impro-
bis nequitia sua supplicium est. Quantumlibet ergo sæ-
uiant mali, sapienti tamen corona non decidet, non mar-
cescet. Neque enim probis animis propriū decus aliena
decerpit improbitas, sed tum suo præmio carebit, quū p-
bus esse desierit. Est enim præmium bonorū quod nullus
deterat dies, nulli⁹ minuat potestas, nullius fuscet impro-
bitas. Itaque de præmio quod iustis dependitur in hac vi-
ta, dicitur: Cibabit illum pane vitæ & intellectus.

*Virtuti
semper
suum præ-
mium.*

¶ Tria hīc & in consequentibus ostenduntur, quæ domi-
nus in hac vita repēdit iusto. Reficit enim hunc, ne spiri-
tuāli inedia deficiens in via moriatur. Firmat eum in bo-
no, ne à virtute ad vitia deflectatur. Auxilij sui vallo hunc
continet, ne apud homines confundatur. Secundum, ibi:
Et firmabitur in illo. Tertium, ibi: Et continebit illum &
non confundetur.

*Hæc tria
dominus
iusto con-
fert.*

¶ Primò igitur deus iustum à famis & sitis iniuria vindi-
cās cibo reficit & potu spiritali ne mala fame tabescat, si-
cut ille qui ait: Quanti mercennarij in domo patris mei
abundāt panibus, ego autē hīc fame pereō. Et rursus illi
de quibus per Prophetam dicitur: Errauerunt in solitudi-
ne in inaquoso, viam ciuitatis habitaculi non inuenerūt.
Esurientes & sitientes anima eorum in ipsis defecit.

Luc. 13.

¶ Porro iustum tripliciter reficit dominus, alimento vide-
licet sui amoris, pane sui sermonis, potu sapientiæ saluta-
ris. Etenim amor dei, q̄ animam viuificat panis est vitæ,
vitæ spiritalis signa in sensu piæ affectionis & sanctæ o-
perationis motu patenter ostendens.

*Tria qui-
bus iustū
reficit
deus.*

¶ At verò sermo diuinus panis intellectus ideo dicitur, quod pascat intellectum credentium, qui viuunt in omni verbo quod procedit de ore dei. Et qui in panis vite diuinus sermo dicatur, quum suscitaret mortuos, dicente domino: Qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei, & qui audierint, viuunt.

Matt. 4.

Ioan. 5.

Aqua sapientiae salutaris.

Iacob. 4.

Psal.

Ioan. 7.

Eccle. 28

Iacob. 1.

Ioan. 6.

*Iustus vt
cognoscat
deum.*

Gene. 4.

*Cain
quare sa-
gus &
profugus.*

¶ Aqua verò seu potus sapientiae salutaris, gustus est diuinae suauitatis, sitim concupiscentiae carnis & cupiditatum huius seculi extinguens, de qua dominus ait: Omnis qui bibit ex aqua hac (mundana scilicet vanitate) sitiet iterum. Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam. Ad huius aquae potum nos inuitat, qui ait: Gustate & videte quoniam suauis est dominus. Sed & ipse dominus clamans (utpote surdis loquens) ait: Si quis sitit, veniat ad me & bibat. Haec itaque refectionio diuinitus ministrata & desideria mala depellit, & ingerit desideria sancta. Vnde & beatos dicit dominus, qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Haec in fastidium nullatenus conuertuntur: imò quò magis eduntur, amplius esuriuntur, sicut ex persona diuinae sapientiae scriptum est: Qui edunt me adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitiunt. Itaque refectionem hanc qua mentalem inedia depellimus, solliciti & supplices assiduis precibus velut medici à diuite deo qui dat omnibus affluenter, & non improperat, requiramus, ne quod manducemus non habentes, deficiamus in via.

¶ Secundò dominus firmat iustum in bono, ne à virtute ad vitia deflectatur. Vnde consequenter in lectione dicitur:

Et firmabitur in illo & non deflectetur.

¶ Iustus, inquit Propheta, non conturbabitur, quia Dominus firmat manum eius. Et beatus Augustinus super Ioannem dicit, quòd eo praesente firmamur, quo absente turbamur. Et rursus Propheta ad dominum loquens dicit: Aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate: Auertente autem te faciem turbabuntur, auferes spiritum eorum & deficient, & in puluerem suum reuertentur. Ideo, inquit, mihi adhaerere deo bonum est. Hoc quia non fecit Cain qui egressus est à facie domini, vagus & profugus (vel secundum aliam translationem, gemens & ir-

& tremēs
mine per
pium est,
pax sit, ill
uerti po
gladium
¶ Hinc &
re ciubu
animi sui
dii terror
rentur, c
maute se
& Philist
leonem
niti, con
benedict
nus fiduc
¶ Firmam
fundam
spem. St
anima d
est: In d
conculso
to fidei t
innititur
verba a
est, qui d
nalis vo
nae cupi
Errant p
certum
natus d
fœnum
hodie e
corum
las, ang
còd car
cuor, qu
lud eni

& tremēs) factus est super terram. Fugit enim impius ne-
mine persequente. Nec mirum. Siquidem vt alio loco scri-
ptum est, sonitus terroris semper in auribus illius, & quū
pax sit, ille semper insidias suspicatur. Non credit quòd re-
uerti possit, de tenebris ad lucem, circūspectans vndique
gladium.

(Hinc & ille qui regno per vim occupato, inuitis se regna-
re cuius non ignorabat, sola tyrannide malè defensus,
animi sui metus assiduos, pendentis supra verticem gla-
dii terrore similit. Brachia siquidem peccatorum conte-
rentur, confirmat autem iustos Dominus. Dauid confir-
mante se Domino, leonem & vrsū interfecit in pascuis
& Philistæum statura sublimem in duello strauit. Samson
leonem manibus discerpit. Denique Christi martyres in-
uicti, confirmante eos domino, vicerunt tyrannos. Itaque
benedictus homo, qui confidit in Domino, & erit Domi-
nis fiducia eius.

Firmantur autem in Domino iusti, sicut domus firmatur
fundamento per fidem. Sicut nauis firmatur ancora, per
spem. Sicut stipite planta, per charitatem. Vt enim fidelis
anima domus sit Deo digna sicut & illius fuit cui dictum
est: In domo tua oportet me manere, necesse est eam in-
conculso fidei fundamēto stabiliri. Quid autem fundamē-
to fidei stabilis, quæ assertioni diuinæ, & Christi verbis
innititur de quibus ipse ait: Cælum & terra transibunt,
verba autem mea non præteribunt. Porro inspiens ille
est, qui domum mētis suæ ædificat, siue super glaciem car-
nalis voluptatis, siue super arenam diuitiarum & munda-
næ cupiditatis, siue super vacuum superbix & vanitatis.
Errant planè qui in iis spem suam cōstituunt. Sicut enim
certum est glaciem non diu posse subsistere, sic & homo
natus de muliere breui viuit tempore. Omnis enim caro
fœnum, & omnis gloria eius, quasi flos fœni. Fœnum autē
hodie est, & cras in clibanum mittitur. Vnde etiam Ethni-
corum quidā ait, Nec cessat enim decurrere velox Floscu-
lus, angustæ miseræque breuissima vitæ Portio. Est profe-
ctò carnis voluptas vernalium florum mutabilitate fuga-
cior, quum sit ipsa caro corruptibilis & vitro fragilior. Il-
lud enim cura seruari potest, caro autem per momenta de-

Prov. 20.

Iob. 15.

1. Re. 17.

Ibidem.

Iud. 14.

Iere. 27.

vide vt
firmamur

Luc. 19.

Luc. 21.

Ædificat
super gla-
ciem.

Iob. 13.

Esa. 40.

Mat. 6.

Iuuenalis

ficit, quamlibet etiam illi curam adhibeas, imò plerūque quò plus cibo potūque, vestibus, delitiis & otio colitur, citius putrescit.

*A Edificat
super are
nam.
sap. 7.* ¶ Arenam autem incompactam esse, & ob hoc ædificiū
dus non posse ferre, quis nesciat? Aurum verò, sapientia
comparatione arena est exigua. Quum igitur hæc arena
possessoris morte spargatur, labi necesse est mentis domi
quæ per vanam fiduciam illi fuerat superædificata.

*A Edificat
super ven
tum.* ¶ Superbi verò quasi vento vanitatis (qui subsistentiæ ma
nimum, soliditatis nihil habet) distenti, arrogantia turge
honore mundano inflati, vanissimòque nitentes humane
gloriæ fucò, ædificatiōibus super inane vacuum rectè compa
rantur. Eleuasti me, inquit, & quasi super ventum ponem
elisiisti me validè.

*Heb. 30.
Spe vt fir
mamur.
Quibus
spes neces
saria.* ¶ Secundò firmamur spe, quomodo nauis anchora, ne à
tempestatibus & fluctuum rapiatur, iuxta quod Apostolus ait
Spem habemus tanquam anchoram animæ tutam ac fir
mam. Spes autem triplici hominum generi vel maxime
necessaria est, nauigantibus scilicet, præliantibus, & infir
mâtibus. Vnde naufragium Pauli beatus Lucas describit
inter cætera dicit: Neque sole, neque syderibus appare
tibus per plures dies, & tempestate non exigua imminer
te, iam ablata erat spes omnis salutis nostræ. Hinc e
nim data nauis flatibus, inquit, ferebamur. Spe nempe
deficiente quærebant nauitæ fugere cum scapha de nauis
Quandiu autem aliquid spei superest, non datur nauis sta
tus, & fluctibus: spes enim consilium quærit, & ministrat vi
res.

Act. 27. ¶ Nauigamus sanè terrei corporis fragili carina per huius
mundi pelagus, mare magnum & spatiosum, In quo (ut
ait beatus Ambrosius) reptilia quorum non est numerus,
id est, diuersa inimicorum genera, quæ secundum virium
nostrarum quantatatem compensato nobiscum agone lu
ctantur. In quo mundi pelago volutantibus nobis valde
pertimescendum est, ne nauem nostrâ, aut procella tempe
statis arripiat, aut fluctus absorbeat, aut in æternam præ
dam pyrata crudelis abducatur. Hinc enim clamandum no
bis est cum Apostolis, & dicendum: Domine salua nos,
perimus.

Matt. 8.

¶ Quòd

DE
Quòd a
est mani
ratio viri
ignami q
cidandi n
terram. Q
pepigisse
mortuis
amplius
nimici m
me.
¶ Postre
bus vt co
Hinc en
Spe
Spe
¶ Medic
li quo p
qui abd
spem de
pater.
¶ Post
rum no
rectè ag
mur. Ha
medicū
infirmu
ventre
& Esai
à plant
nus & l
vt sine
morbis
¶ Inter
aliqua
daciur
corde
Tertio
debili

Quòd autem & præliantibus perneccessaria sit spes, satis est manifestū. Nam sicut spes bona dat vires, ita & desperatio viribus destituit. Spe siquidem in prælio deficiente, ignaui quique abiectis armis, adhuc integri hostibus trucidandi procumbunt. Militia verò est vita hominis super terram. Quod qui diffidetur aut ignorat, is utique fœdus pepigisse cum morte, & pactum cum inferno fecisse, imò mortuis similis esse videtur. Mortui quippe nihil nouerūt amplius. Prælium sentiebat qui ait: Circudederunt me inimici mei tota die, quoniam multi bellantes aduersum me.

Præliantibus
b^o necessaria
via spes.

10b. 7.
Esa. 28.
Eccles. 9.

A Egrotantibus
spem esse necessariam.

Postremò spem esse necessariam morbo graui laborantibus ut conualescant, Physicorum argumenta confirmant. Hinc enim quidam ait:

Speret qui metuit, morituros viuere vidi
Spe duce, victuros, spe moriente mori.

Medicus quidam egregius patre sanato nouercam simili quo pater modo laborantem curare iussus à patre, alioqui abdicandus, eam sanare se posse negauit, quòd non eam spem de priuigno haberet nouerca, quam habet de filio pater.

Porro infirmi spiritu sumus quàm diu siue motus vitiorum nos pungunt, siue conscientia torquet delicti, siue ad rectè agendum inualidos, & ineptos nosmetipsos experimur. Hanc cognoscebat & fatebatur infirmitatem, qui ad medicum clamans dicebat: Miserere mei domine quoniam infirmus sum. Et rursus ille qui ait: Ventrem meum doleo, ventre meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt. Hinc & Esaias ait: Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis vsque ad verticem, non est in eo sanitas. Vlnus & liuor & plaga tumens. Sed fieri nequaquam potest ut sine spe salutis quisquam ad sanitatem metis, à vitiorum morbis conualescat.

Iere. 4.
Esa. I.

Esa. 18.
Charitate
ut firmamur.

Inter hæc aduerte figendam esse spei anchoram ad rem aliquam immobilem & firmam. Nam iis qui ponunt mendacium spem suam dicitur: Filii hominum vsquequo graui corde, ut quid diligitis vanitatem & queritis mendacium? Tertio firmamur charitate, sicut stipite valido firmatur debiliter adhuc radicata arboris plantula, quæ solet esse procliuis

procliuis ad casum, tum ex radicis infirmitate, tū ex come-
grauitate, tum etiam ex impulsu ventorū. Ad cuius simi-
tudinem proni ad peccati ruinam & ipsi sumus, tum pro-
pter nostrā inconstātiā, & defectum propositi firmitatis
in bono, tum propter concupiscētiā carnis, & fomiti-
corruptionem. Hoc quippe fermentum totam humani ge-
neris massam corrumpit, tum propter insidias tentationū
& occasiones peccādi quo quomodo forinsec^o oblatas. Et
propter affigi & alligari nos oportet ad stipitem crucis
Christi, vt nos illa sustentet & seruet à casu.

¶ Alligamur autem cruci (in qua nostra salus consistit) per
tria, videlicet, per meditationem, gratiarum actionem, & imi-
tationem. Hęc etenim vincula, sunt alligatura salutatis.
Per meditationē igitur, Dominicę passionis crucifixo co-
hæreamus, dicentes: Sicut pullus hyrundinis sic clamabo,
meditabor vt columba. Et illud: Quasi columbę meditan-
tes gememus. Et vnde rursus Ieremias ait: Memoria me-
mor ero, & tabescet in me anima mea. Actione nihil om-
n^o gratiarū cruci Christi nos iugiter decet esse præsentēs,
summam illam charitatem qua maiorē habet nemo, qua
ipsum in crucem egit assiduē recolentes. Siquidem hæc
charitas omnium fortissimē iustissimēque nos illi amoris
debito astringit, & ad actiones gratiarum perpetuō reddit
obnoxios, vt illi meritō dicamus quod sanctus adolescens
salutis suę præfuli archangelo Raphaeli ait: Si me ipsum
tradam tibi in seruum, non ero condignus prouidentie
tuę.

¶ Per imitationem denique cruci Christi vel maximē alli-
gamur, exemplo illius qui ait: Christo confixus sum cruci.
Nā qui vult venire post me (inquit domin^o) abneget seme-
t ipsum & tollat crucem suam, & sequatur me. Qui enim
sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & con-
cupiscētiis.

¶ Tertio Dominus iustum auxilii sui vallo communit, ne
apud homines confundatur, vnde consequēter in lectione
dicitur:

Et continebit illum & non confundetur.

¶ Hinc enim ait propheta ad dominum, Multi dicunt ani-
mę meę: non est salus ipsi in deo eius. Quod si verum ef-
fet

*Per hæc
nos cruci
Christi co
hæreere
Eccle. 6.
Esa. 38.
Esa. 39.
Thren. 3.
Ioã. 15.*

Trob. 9.

*Gal. 2.
Luc. 9.
Galat. 5.*

*Iustus nõ
confunde-
tur.*

DE C
set, vtique c
sel non ita
domine sus
meum, qu
ejo. Et id
firmamētū
Gloria me
me non mo
tificas & e
qui oderun
mitti me
poreit asse
Tribus it
pit & pau
suprema n
conseruat
hoc effici
tectione g
Hinc eter
in fide, h
Ecce que
ab homin
tur hære
quam sit
eius? Vn
xerint vt
rint om
gaudete
in cælis
tunt an
sunt cor
in simi
confun
dō beat
rant qu
gnam
tam.
¶ Porro
ouitur

utque confunderetur qui frustra sperasset in domino. Sed non ita est. Unde statim subsequitur adiecit: Tu autem domine susceptor meus es, gloria mea, & exaltans caput meum, quum scilicet ad te à tribulationum pressuris cõfugio. Et ideo diligam te Domine fortitudo mea, Dominus inimicõrum meum & refugium meum, & liberator meus. Gloria mea, inquit, & exaltans caput meum, quandoquidẽ me non modò à malo eripis, sed etiam in te sperantẽ glorificas & exaltas, faciens mecum signũ in bono, ut videat qui oderunt me & confundantur, quoniam tu domine adiuuisti me & consolatus es me. Confunditur autem qui nõ potest assequi quod sperabat.

Tribus itaque modis homo confunditur, scilicet, In inopia & paupertate, In abiectioe & vilitate, denique in illa suprema moriendi necessitate. Continet autem Deus, & conseruat iustum ne iis modis confundatur, quin potius hoc efficit vt paupertate ditetur, vt vilificatione sui & abiectioe gloriatur, denique vt vel morte ipsa viuificetur. Hinc etenim Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, hæredes regni, quod repromisit diligentibus se. Ecce quemadmodum pauperes sancti in fide ditantur, & ab hominibus abiecti cœlestis regni promissa glorificantur hæreditate. Morte autem quomodo possent confundi, quum sit in conspectu Domini pretiosa mors sanctorum eius? Unde & ipse Dominus ait: Beati eritis quum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos mentientes propter me gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis. Sic, inquit, persecuti sunt Prophetas, qui fuerunt antè vos. Nimirum qui inter filios Dei in futuro sunt computandi, prius nec esse est haberi in derisum, & in similitudinem impropertii. Nec demum ipsa morte confunduntur qui transeunt à morte in vitam. Hinc merito beati, quod scilicet in Domino moriuntur. Comparant quippe sibi electi Dei dolore gaudium, paupertate regnum, labore requiem, ignominia gloriam, morte vitam.

¶ Porro de præmio quod accipiet iustus in vita futura, sequitur in lectione:

Et exaltauit

Tribus modis hominem confundit.

Iacob. 2.

Psal.

Mat. 5.

Sap. 5.

Ioan. 5.

Apoc. 14.

Et exaltauit illum apud proximos suos, & nomine æterno

Gene. 17. reditaui illum.

Et 41.

1. Re. 17.

Iustū à do

mino exal

tandum.

Matt. 11.

Sap. 3.

Apo. 3.

Apo. 2.

Nomen a

seruum in

stus here-

ditabit.

Luc. 10.

Exo. 32.

Iere. 17.

¶ Hoc patuit olim in Ioseph & in Dauid, qui à fratribus
is contempti, postea coram suis cōtemporibus dispo-
te deo mirū in modū gloriosi & sublimes facti sunt. Quo-
etiam in B. Ioanne Baptista (quem nonnulli Iudæorum
remnentes, dēmonium habere dixerunt) adimpletum esse
probat, testimonium de ipso perhibente domino, & de-
cente: Inter natos mulierum nō surrexit maior Iōāne bap-
ptista. In sanctis deniq; martyribus itidē verificatur, quos
apud proximos suos (quorū oculis visi sunt mori, & à quibus
afflictio exterminium eorum estimata est) mirū in mo-
dū exaltauit deus. Vnde in Apocalypsi ait: Qui vicerit, da-
bo ei sedere mecum in throno meo, sicut & ego vici & si-
di cum patre meo in throno eius. Et iterū: Qui vicerit, da-
bo ei edere de ligno vitę, quod est ī paradiso dei mei. Hoc
mirum lignum vitę, hæc vitę æternæ incorruptibilis al-
monia, lux lucis & fons luminis est. Vnde propheta ait: Sa-
tiabor, quum apparuerit gloria tua. Et nomine æterno, in-
quit, hereditabit illum. De quo nomine indelebiliter in li-
bro vitę descriptio dominus ipse discipulis suis loquitur,
dicens: Gaudete quia nomina vestra scripta sunt in cœlis,
vnde illos poterit radere nulla manus. Nisi enim quis spō-
taneo delicto semetipsum inde deleuerit, à nullo erade-
tur, iuxta quod dominus ad Moysen loquēs ait: Qui pec-
cauerit mihi, delebo eum de libro meo. De amatorib; au-
tem huius mundi qui vocauerūt nomina sua in terris suis,
quibus nulla cura fuit æternum in cœlo nomen hæredita-
re, Propheta ait: Deleantur de libro viuentium, & cum ius-
tis non scribantur. Et vnde Ieremias ait: Domine, omnes
qui te derelinquunt confundentur, recedentes à te in ter-
ra scribentur, eò quòd cœlo inscribi, & æternum dei filio-
rum nomen hæreditare digni non sunt.

IN FESTO NATIVITA-
tis gloriosæ virginis matris
Christi Mariæ.

Oua lux oriri visa est.

¶ Quum diuus ac fraudulentus Aman, electam gentem de qua mundi saluator erat nasciturus, insligante diabolo vniuersam de sub cœlo delere & radicitus excindere moliretur, iamque decretū mortis falsis surreptionibus à prepotente monarcha Assuero rege obtentū, in ciuitate regia Susis adfixum publicè pēderet, & omnia mortis terrore, lamentis, & luctu opplerentur, liberato tandem ab impendente

necē populo per intercessionem Hester reginæ, ob egregiam prudētiam atque probitatē immortalī laude dignissime, & (deo vindice) in foueam quā aliis parauerat dilapsus esset pcurator mortis, mox ineffabili gaudio succedente, quum videlicet diffinita iam necē trepidātibus vidēdi securitas redderetur, tum, inquam, noua lux oriri visa est: hoc est, gaudiū nouum. Sequitur enim: Gaudiū, honor, & tripudium apud omnes populos.

¶ Verū si iusta fuit horum exultatio, num prodeunte in huius vitę lucem electa virgine, quę dei filium (vtique authorem vitę mortisquę depulsorem) erat paritura, (quam nasciturā longē antē predicauerant Prophetæ) longē maior collata nobis est à deo exultatiōis materia & occasio gaudiorū? Hęc enim ex cūctis vna inter mulieres ineffabili præ eminentia benedicta, authorem vitę protulit, qui diabolū necis artificē (cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarum) triumphans, chyrographum mortis quod erat cōtrariū nobis, pretioso sanguine suo delens, de medio tulit, & expoliās tenebrarum principes & potestates qui suę tyrānidi genus humanū dolo subegerāt, pia morte sua (quam propter nimiam suam charitatem pro nobis adiit) vitam credentibus comparauit æternam.

¶ Vt autem humani generis perditionis eiusdem restauratio mirabili congruitate responderet, idcirco vt generis nostri mater authori mortis temerē cōsentiens hæreditatem nobis peccati post se reliquit, & ex peccato tristitiā & tribulationem, cōfutionem & ignominiam, supplicium denique & lamentum, ita e contrariō gratię mater Maria nobis re-

subdita deo, quæ deum nobis peperit & hominem salutis nostrę liquit.

Amā suis capitur insidiis.

Maria ty pus Hester.

sapien. 2. coloss. 2.

Mater Eua quę nobis re-

*Gaudiū
mundo
per Mariā
puenisse.*

Apoc. 12.

*Maria lu
ci compa
ratur.
Tho. 5.*

*Aurora
Maria cō
paratur.*

*Aurora
proprietates
Mariae
cōueniūt.*

nostræ authorē, gaudium nobis & honorem & exultationem accumulās, sua sacra natiuitate cœlum & terrā vniuersam ad inferos letificauit. Quod per virginem vnā fieri potuisse nemo miretur. Nam si angelus suo casu cœlum cauebat, colono suo paradysum, & mundū gaudio spoliare, & omnia morte & luctū à superis vsque ad inferos opplet potuit (traxit quippe cauda secum in ruinā terrā partem stellarum draco funestus) si, inquam, hoc potuit malicia tanq̃, quur nō multò magis poterit diuina bonitas per virginem vnā mediatoris dei & hominum genitricem gaudium multiplicare, nō tātū in cœlo & in terra: imò etiam vsq; ad inferos, quum per sanguinē filij sui educti sint. Et de lacu in quo non erat beatæ fruitionis aqua, quæ in eis sitim, id est, desiderium beatitudinis satiaret? lute ergo illa nascente noua lux oriri visa est.

¶ Sed operæ pretium est lucis proprietates cōsiderare. Lucis enim est, mortaliū animos letificare, sicut e contrariū tenebrarū est contristare, prout Thobias oculorum lumine orbatus ait: Quale gaudiū mihi esse potest, quia in tenebris sedeo, & lumen cœli non video? Siquidem redemptoris nostri mater mūdo exorta, spiritualis quedam lux est, cui rectè hodie canit ecclesia: Natiuitas tua dei genitrix virgo gaudiū annūtiavit in vniuerso mundo. Vnde & Salomon eam sub auroræ nomine admiratur, dicēs: Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens? Aurora quippe vêturi solis prænuntia certa, ab ipso nihilominus sole illustrata, latronibus, furibus, & rapacib⁹ feris formidata est. In aurora proinde ægri plerunque melius habentes alleuiantur, egreditur etiā homo ad opus suum, & ad emetiendū iter suum viator accingitur. Denique quisquis discussa noctis caligine in luce ambulat, liber à pauore nocturnarum tenebrarum securitate latatur.

¶ Hæc fanè aurora omni veneratione dignissimā, electa Christi mater est, quæ tanquā altera aurora prænuntiantibus prophetis & typis præfigurantibus, paulatim è nocte generis humani vtiq̃ populi peccatoris, è nocte proinde ignoratiæ (quæ synagoge populum obscurabat) consurgens, serenum rutilans, sine vlla peccati nube, cœlestis gratiæ plenitudine irradiata, nasciturā de se mundi salu-

noris (veri solis iustitiæ) adventū prænuntia certa ortu suo
 feliciter præuenit. Huius formidant adventum satellites
 tenebrarum, catuli illi leonū rugientes, quarentesque in
 peccati nocte quæ deuorent. Verūm quanti hi auroræ hu-
 mus exortum formidarunt, tantum hunc spiritus & anima
 multorum caliginoso detenti carcere, laborantes utique &
 ob dilationem gloriæ malè habètes suspiriosis præcordiis
 desiderabāt, utpote breui post huius exortum auroræ per
 ipsius filium liberandi, & aternæ felicitatis beatitudine,
 quasi perfecta sanitate leuādi. In huius nihilominus auro-
 ræ luce Christo, (quā lucem per sacratissimū partū suum
 mundo felicitè effudit) fidelis quisque cibū qui non pe-
 nit operaturus, ad opus suum videlicet sanctum, & per fi-
 dem deo acceptum, & vitæ perpetuæ mercede præmiandū
 opportunè egreditur, idēmq; ipse viator & peregrinus in
 hoc mundo salutis iter carpit auspiciatē. Nec est cur pote-
 statem paueat tenebrarū, qui Mariæ patrocinio & Christi
 fide quasi in auroræ luce & sole iustitiæ, à desperationis
 formidine liber, assecratur.

Porro iocundā nobis esse ac lætam electæ deo virginis
 Mariæ natiuitatē quis miretur? Si enim (ut dictum est) Iu-
 deorum gens ab impendente morte per Hester reginā li-
 berata magnoperè gauisa fuit, & Thobia illuminato gau-
 dium magnum factum est, & rursus Holoferne truncato
 læcata fuit Iudith cum populo, Abraham proinde de nati-
 uitate Isaac, & Anna mater in ortu Samuelis, denique pa-
 rentes Ioannis Baptistæ vnà cum amicis & vicinis atq; co-
 gnatis in ipsius natiuitate gauisi sunt, multo magis sacro-
 sanctæ & electæ virginis natiuitas (cui⁹ partus humani ge-
 neris hostem vicit, & perpetuā nobis attulit salutem) im-
 mensæ nobis debet esse causa lætitiæ. Hæc autem lætitiā
 venerabiles ipsi⁹ parètes, videlicet beati Ioachim & An-
 na omnium primi, magno dei munere perceperunt.

Porro natiuitatis beatissimæ virginis Mariæ ordinem,
 beatus Hieronymus in epistola ad Chromatiū & Helio-
 dorū episcopos (quæ incipit: Petitis à me) prout se in He-
 breo reperisse testatur, pādīt. Itaque primū parentē ipsius
 vitam attingens, dicit: Erāt ambo insti antè dominum, in-
 cedētes in omnibus mādatis & iustificationibus domini
 sine

*Mariæ na-
 tiuitas
 meritiō io-
 cunda.*

Thob. 12.

Iudit. 14.

Gene. 20.

1. Reg. 1.

Luc. 1.

*Hier. ad
 Chroma-
 tiū & He-
 liodorū.*

sine querela. Hi omnem substantiam suam trifariè diuidebant. Siquidem partem vnam templo & templi seruitoribus, aliam peregrinis & pauperibus erogabant, reliquam in proprios vsus redigebat. Hoc modo in pace & pietate multis annis pariter viuètes, instanter dominum pro obtinèda qua carebant prole precabatur. Quumque per singulos annos templū domini statutis tēporibus largis cōmuneribus deuoti adirent, & ipse pius vir Ioachim oblationē facturū accederet, pontifex hunc, munerāque suam cum indignatione reiecit, durēque in hunc modum increpauit, dicēs: Ocyus hinc exi prophane, & de domini sanctuario citius abscede, nec vnquam credideris aut te, aut dona domino posse placere. Nisi enim hęc ille sperneret, iam dudum ex tua coniuge dei populum aliqua prole auxisses. At quia gentē nostrā sub sterilitatis maledicto permanēs, prole nulla augere meruisti, nec sacra dei benedictio vllatenus te cōtinget. Hęc quum Antistes diceret, nihil fuit ausus pius vir cōtrā respondere, sed & dilectā coniugem insalutatā relinquens, verecūdus & tristis abscessit. Ad gregis verò sui pastores se cōferens, secreti mōtis secessum petiit, atq; illic cum crebro gemitu, & multo lachrymarum imbri manus & oculos ad sydera tollens, sic dominū precabatur: Deus patrum nostrorum qui omnia audis & respicis, obsecro vt aliquando te mihi benignam exhibueris, & quam sæpe coram te fudi precem exaudire digneris. Da mihi ergo misericors deus fecunda cōiuge charissimā prolem, liceatque mihi tuo munere spium nomen habere patris, sicque fiat vt mea munera sacerdos nō respuat, & simul agnoscam ego seruus tuus me gratiā coram te inuenisse domine deus.

*Ioachim
exauditus.*

¶ Quum sic dominū precaretur, repentē astitit illi angelus domini, dicēs: Cessent nunc vir piissime gemitus tui, cessent & lachrymæ. En audiuit dominus preces tuas, & me hęc tibi dicere destinauit. Age ergo, & proficiscere in domum tuam. Ecce enim Anna sacra coniunx tua concipiet & pariet tibi filiam, quā vniuersus admiraretur orbis. Exauditæ sunt enim orationes tuæ, & eleemosynæ tuæ ascenderūt in memoriam ante deum. Vidi pudorem tuum & sterilitatis opprobrium tibi nō rectē obiectum. Peccati

siquidem

quidem non naturę vltor est deus. Verum idcirco non-
 nunquā vterum claudit vt mirabilius aperiat, & agnosca-
 tur nō libidinis esse quod nascitur, sed dei munere proue-
 nisse. Memorare nonagenariā Saram, sterilem Rachelē,
 Annam infœcundā, cæterásque nōnullas quæ dei mune-
 re proles clarissimas pepererunt. Quis Samsone fortior?
 Quis sanctior Samuele? Hi tamē steriles matres habuere.
 Itaque rationi & exemplis crede, dilatōs diu partus mira-
 biliores esse solere. Noueris ergo Annā tibi filiam pari-
 turam, quam Mariam nominabis. Hęc erit ab infantia do-
 mino cōsecrata, & spiritu sancto replebitur adhuc ex vte-
 ro matris suę. Quę sicut mirabiliter ex matre sterili nasce-
 rit, ita quoq; mirabilius ex ea virgine, filius altissimi ge-
 nerabitur. Hic erit omniū saluator Christus dominus. At
 Ioachim supra quā credi potest dei pietatē admiratus,
 inclinato capite reuerenter adorans, complōsis manibus
 gratias retulit optimo largitori.

*Anna
 Marię
 mater ex-
 audita.*

Quintus interea iam mensis voluitur, & quid de viro
 suo ageretur Anna nesciēs, mæstissimos tráfigebat dies.
 Itaque lachrymosa prece diuinā interpellans clementiā,
 vt se cōsolari dignaretur orabat, cōplorans & quod pro-
 lem hactenus accipere non meruit, & insuper coniugem
 amisisset. Iam, inquit, quinque menses sunt, quibus illū vi-
 dere non merui, & ignoro an viuum visura sim, an sepe-
 liam mortuum. Obsecro igitur clemētiā tuam domine
 deus patrum nostrorum, vt & cōiugem mihi incolumem
 serues, & chara nre prole de tua largitate fœcūdā face-
 re digneris. Tu enim famulæ tuę votum nosti, quoniam si
 mihi prolem dederis, hanc tuo cultui mancipabo. Hęc &
 similia dum Anna precaretur, apparuit ei angel^o domini,
 dicens: Noli timere Anna beata, quoniā in conspectu al-
 tissimi est germen tuum. Quod enim ex te nascetur, cun-
 ctis erit seculis admirandū. Sed nunc surge & Hierosoly-
 mam perge, vbi virum tuum tibi obuium habebis. Quod
 quum factum esset, & de mutua sunt visione gauisi, & de
 promissa cœlitus prole securi. Adorato itaque domino ad
 propria redierunt.

Post hæc Anna deo miserante concepit, & quum essent
 dies impleti vt pareret, peperit filiam suam primogenitā,
 quam

*Maria na-
 scitur.*

quam cœlesti oraculo edocta Mariam vocauit. Hęc est illa virgo lux in mediis tenebris fœliciter exorta. Hęc est illa noua ab æterno electa, (quã deus sibi præiudic & præelegit in matrem) omni gratia & decore præcellēs. Tali nãque fuisse creditur species eius, vt omnes sese aspicientes & gratia sui reficeret, & deduceret in admirationem. Erat enim infantulę facies venerabilis & decora, color temperatus, elegãs & honesta omnium membrorum cõpositio, simplex visus, gratiosus & omni venustate cõspicuuus. Nascitur itaq; Maria dei mater futura desperatis dudum parētibus. Nascitur, inquam, & sacris salutat fletibus orbem, quę mūdi lachrymas tollere prima venit. O fœlix mater Anna hęc quam nũc sub oculis, quã nunc brachia cõplexam tenes infantula, quam sinu foues, quã habebus mulces, hęc est quę tristi mundo solatia est allatura, quę dei filium pariet, quę per eũdem filium suum pacem inter deum & hominem componet.

¶ Tibi itaque mundus iurę gratias agit ð Anna beata, per quam tam præclarũ munus, tam pretiosum pignus, tamque sublimem fructũ accipere meruit. Nulla quippe ante te vnquã mulier tale aliquid mundo dare potuit. Contulisti enim filiam quę reserato cœlo deum ad nos deposuit, quę rursũ nobis ad cœlum per suum filium iter patefecit. Iacet in cunis quę dei filiũ est in præsepio locatura. Fasciis astringitur, quę dei filiũ de se natum pãnis est inuolutura. Quis iam dubitet sanctos angelos admirãde cunabulis paruulę reuerenter astitisse vagienti, decantãse laudes & dulcem paruulã fuisse amplexatos? Interim Anna mater dulcissimã filiam tãtò deuorius alebat, educabãtque, quantò sciebat ipsã (diuinitus vt creditur edocta) mũdo profuturã. Non erat (vt infantes ceteri) molesta luctũ & clamoribus, nec graui somno ebria, sed vigilans & genas ornata modestissimo risu, vt in ea diuinum numen habitare perspicuum fuerit. Nunc lætis oculis arridebat matri, nunc paruula extendēs brachia, patri alludebat.

*Puella
maria
qualis.*

¶ Porro quum iam annorum incrementis per ætatem succreuisset, omni morum venustate spectabilis inhabitãtis in se gratię lucem fudit. Erat enim ei (vt dictum est) visus simplex,

simplex,
prudens,
quela, ex
benignē
bori man
mancip
fuit, vt su
nique cal
omni ad
rari posse

N

nia laud
uerba in
pium leg
thronum
nimis, qu
da erat i
nentes s
& duo de
inde. Et
lis regni
¶ Hęc n
quo seri
filium)
accipim
nostra e
apud pa
in cœlũ
cuius et
plum d
tem qu
libus sa
pientia
¶ Porro

simplex, moderatus incessus, erat verbis rara, in responsis prudens, in cōiuctu gratissima. Erat proinde modestæ loquelæ, expeditæ obediētia, sine audacia, sine risu, sine ira, benignè salutans. Denique orationi, lectioni, ieiuniis, labori manuum, & omni exercitio & operationi sanctæ sese mancipabat. Animus verò eius tam innocēs, tam sanctus fuit, vt sub deo maior puritas non possit intelligi, tam denique castus, constans, modestus, sobrius, prudens, atque omni adornatus virtute, vt eam ipse qui talē fecerat mirari posset spiritus sanctus.

HOMILIA SECUNDA.

Non est factum tale opus in vniuersis regnis.

N Beatæ dei genitricis laudes eximias etsi lex & prophetæ conclament, ex cunctis tamen quæ de ipsa sacris in literis cōtinentur ad suarū præconia laudum, illud assumere placuit, quod iuxta præmissa verba in sacra Regum historia de throno Salomonis scriptum legimus, videlicet in hunc modum: Fecit Salomon thronum de ebore grandem, & vestiuit eum auro fuluonimis, qui habebat sex gradus. Et summitas throni rotunda erat in parte posteriori, & duæ manus hinc & inde tenentes sedile, & duo leones stabāt iuxta manus singulas, & duo decim leunculi stantes super sex gradus hinc atque inde. Et mox sequitur: Nō est factum tale opus in vniuersis regnis.

3. Reg. 10

Hæc nos ad allegoriam referentes, per Salomonem (de quo scriptum est: Ego ero illi in patre, & ipse erit mihi in filium) Christum dominum nostrum cōgruè significatum accipimus. Primò, quia ille rex pacificus, Christus verò pax nostra est, qui fecit vtraque vnum. Pacem quippe nostram apud patrem fecit, pacem mundo nuntiauit, suis proinde in cælū rediturus ad patrem, pacem testamento legauit, cuius etiā in pace locus factus est. Secundò, quia illa templum dei ædificauit, Christus verò ecclesiā tam triumphātem quā militantē. Tertiò, quia ille præ cæteris mortalibus sapiētia claruit, Christus autem dei virtus & dei sapientia est.

Typum
Christi
Salomonem
gestisse
2. Reg. 7.
Ephes. 2.
Ioan. 14.
Psal. 3. Reg. 6.
3. Reg. 3.
1. Corin. 1.

Porro thronus nostri veri Salomonis qui illum continuit

*Mariæ
typus,
thronus
Salomonis.
Luc. 1.
Heb. 1.
Eboris
qualitates.
Auri proprietates.*

nuit atque portauit, virgo mater est, quæ ipsum vtero continuit, sinu cõfouit, brachijsque beatis paruulũ baiulauit. Hæc mater, thronus grãdis est. Grãdis profectò dei genitrix, & munere diuino præ cæteris vniuersis magna, cui magna fecit dominus qui potēs est. Ipsa enim nec prima similem visa est, nec habere sequentē. Tantò quippe non solum hominibus, sed etiam angelis maior effecta, quò differentius præ illis nomen hæreditauit.

¶ Ebur cãdidũ, frigidum & firmum, castitatem ipsius tantæ mentis quàm corporis procul omni ardore carnalis concupiscentiæ, stabili perpetuam proposito, & fortem cõtra hostem antiquum intellige. Aurũ quo thronus hic vestitur, mysticè charitas est. Quum ob plura, tum quia aurũ virtute solis generatur, tum quia ditat, tum quia ad quilibet formã suscipiendã ab artifice faciliè potest sub malleo duci, tum denique quia auro cætera decorãtur. Sic mirum & ipsa charitas à radiis solis iustitiæ, hoc est, influxu donorũ cœlestiũ in mente generatur. Ipsam verò mentem spiritualiter deo quem in se manentē habet, mirè ditat, sub artificis dei manu & malleo passionũ optimè dilatatatur & proficit. Iuxta quod propheta ait: In tribulatione dilatasti mihi. Deniq; opera nostrã vt sint accepta deo, hoc auro necesse est decorari. Hoc ergo charitatis auro Mariam interius in mēte, & exterius in opere, quo digni ei thronus ipsa esset, filius suus dominus noster Iesus Christus per spiritum sanctum ornauit & vestiuit.

¶ Gradus sex quibus ad thronum ascensus erat, virtutes totidem in virgine Maria significantur, quibus ipse dei filius delectatus de cœlo à regalibus sedibus ad eam venit. ¶ Porro virtutes istæ sunt. Prima, emunitas à peccato. Secunda, virginalis puritas. Tertia, fides sincera. Quarta, obedientia secura. Quinta, sancti desiderij capacitas. Sexta, gratissima deo humilitas.

¶ Primus itaque ad hunc thronũ gradus, omnimoda mundicijs est & emunitas à peccato. Emunis quippe fuit à peccato cordis, cui dictũ est: Hortus cõclusus soror mea sponsa, hortus cõclusus & fons signatus. Emunis à peccato oris, cui dicitur: Sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis. Et iterum: Fauus distillans labia tua, mel & lac sub lingua

*Sapiẽ. 18
Sex throni gradibus quid designatur.
Maria à peccato emunis.
Cant. 4.
Cant. 2.
Cant. 4.*

gua tua, & lingua eius quoniam. Ecce anc quid de a peccat dicitur: T Et cui ru nus, pul beatissim virtutum quia mu nielis vi qui vt i teria (qu minuit, sam terr ¶ Hæc p peccatis tur. Hin sanctifi inalio sanctifi peccato peccati habere Et beat qua sub saum, q ita dat & ipse & ipse spiriti quo ips ¶ Secur ipsa qu ait eni vocabi biseum à deo

gua tua, & eloquium tuum dulce. Lac virginis cādoris sub
lingua eius deus inuenit, quū ipsa ait: Quomodo fiet istud
quoniam virum non cognosco? Dei obedientiæ, quum ait:
Ecce ancilla domini. Obedientia siquidem quasi dulce ali
quid deo sapit, quæ cunctis acceptior hostiis est. Denique
à peccato operis emunis fuit, cui per spiritum sanctum
dicitur: Tota pulchra es amica mea, & macula nō est in te
Et cui rursus per Ieremiam dicitur: Benedicat tibi domi
nus, pulchritudo iustitiæ mons sanctus. Rectè nimirum
beatissima virgo Maria mōs dicitur, tum propter insignē
virtutum eminentiam qua diuos omnes ipsa præcellit, tum
quia mundi saluator ex ea sine viro natus est, qui iuxta Da
nielis visionem lapis est abscisus de monte sine manibus,
qui (vt ibi dicitur) statuam illam dispari compactam ma
teria (quæ nimirum mundanam designat vanitatem) com
minuit, & ad eò grandis effectus est, vt impleret vniuer
sam terram.

Luca. 1.

Ibidem.

Iere. 31.

Danie. 2.

Hæc proinde beatissimæ virginis omnimoda prorsus à
peccatis emunitas sanctorum patrum autoritate adstrui
tur. Hinc enim ait Bernardus: Ego puto quod copiosior
sanctificationis benedictio in Mariam descenderit quàm
in alios in vtero sanctificatos, quæ non solum ipsi^o ortum
sanctificaret, sed & vitam eius deinceps emunē ab omni
peccato præseruaret. Hinc etiam beatus August. Quum de
peccatis, inquit, agitur, nullam omnino de matre domini
habere volumus mentionem, propter domini reuerentiā.
Et beatus Anselmus: Decuit vt ea puritate virgo niteret,
qua sub deo maior nequit intelligi, cui deus pater filium
suum, quem de corde suo ab æterno sibi genuit æqualem,
ita daturus erat, vt idem esset & dei & virginis filius, quā
& ipse filius ex omnibus in matrem sibi elegit. In qua etiā
spiritus sanctus operaturus erat, vt, ex ea nasceretur ille, à
quo ipse procedit. Hæc ille.

Aug. de
natura et
gratia.De con.
vi.
cap. 18.Marie vir
ginalis pu
ritas.

Esa. 7.

Luc. 2.

Secundus gradus est, virginalis puritas, vt dictum est, &
ipsa quidem à prophetis pariter & Euangelistis testificata.
Ait enim Esaias: Ecce virgo concipiet & pariet filium, &
vocabitur nomen eius Emanuel, quod interpretatur no
biscum deus. Et Lucas angelum ad virginem desponsatam
à deo missum esse commemorat. Nomen, inquit, virginis,
OO iij Maria.

Maria. Commendatur autem Mariæ virginitas ex tribus.
 ¶ Primò, quia ipsa omnium prima perpetuâ castitatē elegit. Vnde ait Bernard. Si rerū precia de raritate p̄famas, quæ prima in terris angelicam proposuit ducere vitâ super omnes est. Cuius virginitatē propositi nouitas euidenter illustrat, quòd videlicet in libertate spiritus Moisaice legis decreta trāscendēs, illibatam deo corporis simul & spiritus sanctimoniam vouit. Virum, inquit, nō cognosco. Profecto vox turturis audita est in terra nostra, cōfirmanti nouum gratiæ (quali vernale) tempus, mundo illuxisse. A seculo enim audita nō fuerat integritatis professio virginialis. Decuit autem nouā hanc atque cœlestem virtutem non ab alia primū, quā à Dei matre mundo cōmendari, nec rursus ab alio quā à virginis filio deo & homine (qui de cœlo venit & super omnes est) virtutem hanc mortalibus primū prædicari. Hinc est enim q̄ dei filius non aliam eligere matrem voluit, quā eam cui virginialis complacuit puritas, vt & ipsam istius cœlestis atq; angelicæ virtutis magistrā, se verò eiusdem virtutis exemplar, cōmendatorem præmiatorēque exhiberet. Nec enim per hoc sacrum matrimonij fœdus quouis modo dinauit, qui tametsi matrem suam virginem, nihilominus tamen desponsatam voluit esse viro.

*Omnium
prima ca
stitatem
elegit.*

Can. 1.

Ioan. 3.

*Hæretici
obsibilan
tes confu
tantur.
Gene. 1.
Carnalis
propaga
tio quādo
commen
data.
Gene. 9.*

Ephes. 2.

¶ Quòd si obstrepant hæretici garrīetes matrimonij coelibatui præferri debere, & dicant præcepisse deū atque dixisse: Crescite & multiplicamini, & replete terrā. respōdētus attendendū esse quo tēpore deus hoc decreuit. In initio quippe cōditionis humane, quum ex duobus hominibus multiplicandū erat propagatiōe carnali humanū genus super terrā, mandatum hoc à deo datū est. Post iterū quādo deletis extinctisq; per aquas diluuij omnibus hominibus, octauus Noë supererat, vetus illud præceptū ab initio protoplastis datum, repetitum legimus, vt species hominis cōseruaretur. Crescite (inquit ad Noë & suos) & multiplicamini, & replete terrā. Tunc enim terra implenda erat hominibus quādo cœlū negabatur, quo tempore iurauit in ira sua dominus nō ingressuros in requiem regni sui exules filios præuaricatoris. Nondum enim venerat mediator qui solueret mediū parietem maceræ, inimicitias

micitias
 ¶ Quum
 abundē d
 nus form
 bus per m
 geantque
 tur, dictū
 eunuchi
 potest ca
 quippe s
 paration
 lus ad ho
 liquum
 sine. Hin
 cunctio
 tra qua
 illo prio
 replete
 zes, tan
 ¶ Secun
 to fuit fi
 non cog
 tatis, q
 promitti
 bis per
 est. Nar
 ponent
 neque
 despon
 cundar
 mirata
 sciscita
 nuptu
 Et vt b
 est in s
 quòd
 rum b
 de cos
 tar eff

micitias

amicitias in carne sua, & reconciliaret hominem deo.

¶ Quum verò his temporibus nouissimis sufficienter & abundè disseminata sit terra semine hominum, vt nullatenus formidandum sit ne deficiat, & datum sit coram nobis per mediatorem nostrum ostium apertum in cælo, egeantque cælestes ruinae vt castis ex hominibus repleantur, dictum est homini ab eo qui hominem creauit: Sunt eunuchi qui se castrauerunt propter regnum cælorum, qui potest capere capiat, quia non omnes capiunt verbum. Rari quippe sunt quibus sublime castitatis cõsiliu placet comparatione cæterorum. Ad eandem etiam virtutem Apostolus adhortans, inquit: Itaque fratres, tempus breue est, reliquum est vt qui habent vxores, tanquam non habentes sint. Hinc rursum B. Augustinus sermone quodam de circumcissione domini ait: Circuncisio Christi est castitas nostra qua deus delectatur in nouissimis temporibus, quia in illo priori seculo dictum est: Crescite & multiplicamini & replete terram. Iam verò nobis dicitur: Qui habent vxores, tanquam non habentes sint.

Quo tempore castitas prædicata.

Apoc. 3.

Mat. 19.

1. Cor. 7.

¶ Secundo commendatur Mariæ virginitas ex eo quòd voto fuit firmata. Quomodo, inquit, fiet istud, quoniam virum non cognosco? Quo patet immobile propositum virginitatis, quod nec angelo filium ac talem & tantum filium promittente aliquatenus titubauit. Quòd autem his verbis perpetuæ virginitatis propositum expressit, manifestum est. Nam si cuilibet virgini desponsatæ, in animo suo disponenti nubere diceretur, filium habebis, non miraretur, neque interrogaret quomodo hoc fieret, vt pote quia se desponsatam, & in proximo nupturam sciret, & à viro secundari vsu naturæ speraret. Hæc autem non immerito mirata est, & qualiter quod promittebatur impleretur sciscitata, quæ tamen desponsatam, nunquam tamen se nupturam, neque virum cognituram certissimè sciebat. Et vt beatus Bernardus ait, fortè propterea primò turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio, quòd benedictam sese audisset in mulieribus, quæ nimirum benedici in virginibus semper optabat. Et ex tunc quidè cogitabat qualis esset ista benedictio, quòd iam videretur esse suspecta. Vbi verò in promissione filii manifestum

Mariæ virginitas voto firmata.

virginitatis periculum videbatur, non potuit ultra dissimulare quin diceret: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Quod autem virtus aliqua aut opus quolibet bonum commendabilius est coram deo quam fuerit voto firmatum, hinc est, quia homo per huiusmodi votum deo dedicatur. Quanto autem deo acceptior est persona, tanto munus eius deo gratius est. Persona quippe minus commendat.

*Mariae
virginitas
ex fecunditate
commendatur.*

¶ Tertio, Mariae virginitas à fecunditate commendatur. Longè etenim gloriosior fit & virginitas ex fecunditate, & ex virginitate fecunditas, ac mutuis sese radiis illustrare hæc duo videntur. Vnde ait B. Bernardus. Ecce enim in ea laudauero virginitatem, mihi multæ virgines post ea videntur offerri. Vnum est, in quo nec primam similem visa est nec habere sequentem, Gaudia matris habens cum virginitatis honore. Hæc optima pars est quam sibi elegit Maria. Optima planè. Quia bona fecunditas coniugalis, melior castitas virginalis, prorsus optima est fecunditas virginea, seu fecunda virginitas. Mariae priuilegium est, non dabitur alteri, quia non auferetur ab ea. Quid & si illud adicias, cuius mater, quæ iam poterit lingua (etiam angelica sit) dignis extollere laudibus virginem matrem, matrem autem non cuiuscunque, sed dei? Duplex nouitas duplex prerogatiua, duplex miraculum, sed dignè propriè aptissimèque conueniens. Neque enim filius alius matrem virginem, nec deum decuit partus alter. Nam si nasciturus erat deus, non nisi de virgine hunc nasci cõueniebat. Et si aliquando virgo erat paritura, non aliud decuit parere nisi deum. Denique vt beatus Augustinus ait: Nobilitas fuit nascentis ex virginitate parientis, & nobilitas fuit parientis ex diuinitate nascentis.

*Mariae fides
synce-
ra.
Luc. 1.*

¶ Tertius ad hunc thronum gradus est, Fides sincera, cui in spiritu sancto loquens Elisabeth attestatur, dicēs: Beata quæ credidisti, quoniam perficientur in te quæ dicta sunt tibi. Propter fidem beatam dicit: non propter virginitatē aut ceteras in ea præclaras animi dotes. Beatior enim fuit (vt B. August. ait) concipiendo fidem Christi, quam concipiendo carnem Christi. Fide nempe concepit, fide suscepit. Et quia non dubitauit sed credidit, ideo fructum fidei

confe-

consequen-
tiam ille
salua virg-
miraculi
hæ non
imitatione
secundum
firmatus
deo, & re-
brahæ fili-
carne sus-
inaudita
cepisset.
des, ipse
credenti-
derunt. E-
credimus
am coram
¶ Multis
dona fid-
guinis ta-
tua te fa-
des lach-
pit. Rur-
uatore p-
est fides
hora. Ac
quia ho-
necessa-
¶ Porro
multis
commen-
tis dæ-
dem fil-
neratio-
nar? Ai-
stri. Ies-
sunt cr-
chrym-

consequuta est. Verè beata & sacerdote præstantior, quoniam ille angelo filium promittenti nõ credidit, hæc etiã salua virginitate sua se cõcepturam & parituram inaudito miraculi genere audiens, non dubitauit. Verè digna Abraham non modò secundum carnem, sed etiã secundum fidei imitationem filia, cui quum ea polliceretur à domino, quæ secundum carnem prorsus impossibilia videbantur, nõ in firmatus est fide, sed sicut scriptum est, credidit Abraham deo, & reputatum est ei ad iustitiam. Nõ secus hæc vera Abrahamæ filia, quæ (vt dictum est) prius fide Christum quàm carne suscepit, fide beatorum quàm filio, quæ angelo prorsus inaudita nuntianti credidit, quæ nisi credidisset, non concepisset. Porro quàm sit deo grata, nihil hafitãs in deum fides, ipse dominus insinuat, dicens nihil impossibile esse credenti. Et rursus: Beati, inquit, qui non viderunt & crediderunt. Et quò magis intellectum nostrum excedunt quæ credimus, tantò fidei magnanimitas maiorẽ habet gratiam coram deo.

¶ Multis proinde exemplis patet quanta diuinæ largitatis dona fide obrinẽtur. Dictum quippe est illi quæ à fluxu sanguinis tactu simbriæ vestimenti domini curata est: Fides tua te saluam fecit. Id ipsum & illa audiuit quæ domini pedes lachrymis suis rigado remissionem peccatorum accepit. Rursus ad Chananæam stabili fide salutem filia: à saluatore poscentem, à domino dictum est: O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut vis, & sanata est filia eius in illa hora. Ad cæcos verò lumẽ poscetes oculorũ ait: Creditis quia hoc possum facere vobis? Insinuãs nimirum fidẽ esse necessariam, vt dei virtus in nobis operetur.

¶ Porro quantum displiceat Deo incredulitatis perfidia, multis similiter patet exemplis. Quum enim (vt Marcus commemorat) non potuissent discipuli ad petitionem patris demonium à filio eius eiicere, & propter hoc eundem filium suum pater duxisset ad Christum, audiuit: O generatio incredula, quandiu apud vos ero, quandiu vos patiar? Ait pueri pater: Si quid potes, adiuua nos misertus nostri. Iesus autem ait illi. Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Et continuò exclamans pater pueri cum lachrymis, aiebat: Credo Domine, adiuua incredulitatem meam.

Mariã veram Abrahamæ filiam esse.

Gene. 15.

Roma. 4.

Mat. 9.

Ioan. 29.

Fides dei dona promeretur.

Luc. 7.

Mat. 13.

Mat. 9.

Mat. 9.

meam. Itaque fides huius tamen adhuc imperfecta, quia tamen bona eius voluntas defectum fidei compensabat, filii liberationem promeruit. Ad hæc ut Matthæus refert, in ciuitate sua Nazareth virtutes multas non fecit, propter incredulitatem illorum.

Matt. 13.

*Mariæ obedientia
prompta.*

Luc. 1.

Eua inobediens.

Gene. 2.

Gene. 3.

¶ Quartus ad hunc thronum gradus est, ipsius gloriose virginis obedientia prompta. Hanc virtutem professa est, quum dixit: Ecce ancilla domini, ad omne scilicet quod ei placuerit parata. Hæc virtus omni sacrificio gravior, cunctis fuit hostiis acceptior. Obedientia enim (ut ait Augustinus) pro inobedientia commutatur, fides pro perfidia compensatur. Acceperat sanè mandatum mater generi nostri, ut Deo crederet, ut cibum vetitum non gustaret, denique ut viro suo foret auxilio. Sed diuinæ iussione præuaricatrix, inobediens per omnia reperta est. Quum enim illi Deus mortem interminatus esset si fructum vetitum gustare præsumeret, contra verò, audiret à serpente, nequaquam moriemini, serpenti potius misera quàm Deo credidit. Fructum proinde vetitum comedit, denique viro comedendum ingessit, sicque & sese pariter & virum perdidit.

¶ Maria verò in omnibus his obediens & fidelis inuenta est. Ipsa etenim (ut dictum est) Deo credidit. Fructum illicitæ voluptatis nunquam gustauit, quin potius per fructum vteri sui benedictum, qui in arbore crucis sanguine pretioso rubens, quasi ad maturitatem venit, humanum genus à peccati veneno (quod operabatur mortem) sanauit, quod vtrique à serpente prius per mulierem viro, & per virum posteritati fuit infusum. Ipsa denique adiutrix nobis est ad salutem, de qua nimirum rectè potest intelligi, quod formato iam homine cunctorum præscius Deus ait: Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi.

Gene. 2.

*Mariæ desiderium
sanctum.*

Sapien. 6.

¶ Quintus ad eundem thronum gradus, est sanctum B. virginis capaxque desiderium. Fiat inquit, mihi secundum verbum tuum: magnopere siquidem ut in se dei voluntas impletetur ad mundi salutem desiderauit. Nisi enim desiderasset, nequaquam ad se venisset filius Dei. Non enim ad quempiam venit, nisi desideratus. Preoccupat autè eos qui se con-

N
se cõcupis
in se quæ
publicano
mebat Do
est fraud
Dominus
Hodie in
sus ait, &
tamen aff
tur, quod
pir qui in
nimirum
sanctum
& obumbr
pir, qui in
manens in
inuentus
¶ Liliu
na intra
radios ip
ris suau
multitudi
id est, D
denda su
rum int
& humili
le qui a
e me i
sum ali
tes aqu
nima m
parebo
¶ Sextu
litas. I
futura
consili
ait: Q
Deo in
matre

se concupiscunt. Nec aliter quàm per desideria sancta deũ
 in se quacunque capiet anima. Quum enim peccator ille
 publicanorum princeps, quem ad se inuitare non præsu-
 mebat Dominum humili corde ardentè desideraret, non
 est fraudatus à desiderio suo. Mox enim pius, & benignus
 Dominus semetipsum nondum inuitatus inuitat, dicens:
 Hodie in domo tua oportet me manere. Verùm vt Ambro-
 sius ait, & si nondum vocem inuitantis audierat, audierat
 tamen affectum. Conchæ genus in littore maris esse dici-
 tur, quod sese dilatans & aperiens ad cælum, rorem concipi-
 pit qui in vniones & pretiosas margaritas concrefcit. Sic
 nimirum purissima sacrata mens virginis, per desiderium
 sanctum ad Deũ sese dilatans, superueniente spiritu sancto
 & obumbrante virtute altissimi, ipsum Dei filium conce-
 pit, qui in eius virginalis vteri thalamo carne sumpta, per
 manens ipse quod erat, verus homo factus est, & habitu
 inuentus vt homo.

Luc. 19.

Exemplũ
seu simili-
tudo.

philip. 2.

Exemplũ
aliud.

Esa. 26

Maria mi-
ra humi-
litas.

Eccle. 3.

Lilium proinde donec se aperit cælo, coloris aurei gra-
 na intra sese non gignit, verùm quũ ad solem se aperit, &
 radios ipsius in se suscipiens maturefcit, tunc aurei colo-
 ris suaue redolentia grana intra se producit. Iuxta quas si-
 militudines humana mēs nec pretiosam illam margaritã
 id est, Deum ipsum (qui solũ illi sufficit, gratia cuius ven-
 deada sunt vniuersa vt ipse habeatur) nec charitatis au-
 rum intra se valet concipere, nisi sese per desideria sancta
 & humiles ad Deũ preces dilatet & aperiat, sicut fecit il-
 le qui ait: Anima mea desiderauit te in nocte, sed & spiri-
 tũ meũ in precordiis meis, de mane vigilabo ad te. Et rur-
 sum alius qui ait: Quemadmodum desiderat ceruº ad fon-
 tes aquarũ, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit a-
 nima mea ad Deum fontem viuũ, quando veniam & ap-
 parebo ante faciem Dei?

Sextus huius throni gradus, est acceptissima deo humi-
 litas. Hanc profitebatur gloriosa virgo mox dei mater
 futura, quum dicebat: Ecce ancilla Domini. Sapientis
 consilium magistra humilitatis non frustra audierat, quo
 ait: Quotò maior es, humilia te in omnibus, & coram
 Deo inuenies gratiam. Agnouerat cœlesti oraculo in Dei
 matrem, & dominam mundi diuinitus se electam & cre-
 didit,

didit, ancillam tamē se computat, ancillam se appellat, cetera bona sua deo tribuens, sibi nihil, quin potius eō minorem sese reputabat, quō ad sublimiora vocabatur. Vera quippe & perfecta humilitas, plus honorata, plus reputat se indignam.

Humilitatis modi tres.

Luc. 18.

¶ Trifaria proinde reperitur humilitas, coacta videlicet, uti quum quis pro suis criminibus pœnas legibus solutum confunditur, & velit ipse aut nolit humiliatur. Hoc modo multos contingit humiliari, qui nec humiles sunt, nec humiles efficiuntur. Alia est humilitas spontanea, qua quis nō coactus se humiliat, vel in suorum vltronea confessione delictorum, vel alio quouis modo. Qualis fuit humilitas publicani, qui orandi gratia ingressus in templum, à longe stans nolebat ne oculos quidem leuare ad cœlum, sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. Et quidem hæc humilitas tanti æstimatur ante Deum, ut magis illi placeat in malefactis huiuscemodi humiliatio, quàm in benefactis gloriatio superba. Alia est humilitas honorata, quando (sicut dictum est) quō maior est quisquam, tantō se magis humiliat. Et hæc quidem omnium maximē apud Deum gratiam habet, qualis utique fuit humilitas Mariæ.

Duodecim leunculi mysticè.

Prov. 30.

¶ Porrò duodecim leunculi qui se mutuò respicientes singulos throni grad⁹ bini seruāt, duodecim Apostolos Christi designant, quos etiam binos misit in faciem suam, penitentiam & remissionem peccatorum, & Dei regnum prædicare, ut in ore duorum validum foret testimonium. Qui bene propter mutuam charitatem se inuicem respicere describuntur, & leonibus non immeritò propter insuperabilem constantiam sunt adsimilati. Id enim quod ore testificantes prædicauerunt, vel sanguine suo & morte confirmare non dubitarunt. Leo quippe fortissimus bestiarū ad nullius pauebit occursum. Itaque hi omnes Dei matrem concordī testimonio per orbem terrarum prædicantes, de memoratis ipsius virtutibus testimonium constanter perhibuerunt. Christum etenim Deum, & hominem de matre virgine natum prædicantes, matris ipsius præconia simul vnâ prædicare necesse erat. Quum etiam matris Christi virtutes in Euangelio contineantur, vbi-
cunque

cunquē illud prædicatum fuit, illic etiam virtutū Mariæ præconia nuntiata sunt.

¶ Per duas manus tenentes sedile ne moueretur, diuinæ quædam spirituales circa virginem operationes exprimuntur. Vnde ait Psalmista: Deus in medio eius non commouebitur. Cōfirmant autē eam spiritus sanctus, & pater, teste angelo qui ait: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Fecit enim eam pater potentem, spiritus sanctus clementē. Cōtra potestates tenebrarum pro nostræ immortalitatis præsidio potentem, erga peccatores autem & miseros clementem. Propter primū terribilis est vt castrorū acies ordinata. Propter secundū dici potest de ea: Roboratur clemētia thronus eius. Vtrobique autem virga est appellata. Illic, quia per eam inferiorum potestas percutitur: hīc, quia per misericordiā suā flexibilis est gemitibus & precibus miserorum. Interius proinde seruauit eam de supernis illapsus spiritus sanctus, exterius autē altissimi virtus patris protegens obumbravit, nequaquam permittens vt aliquod ei nocumentum à quauis creatura posset inferri. Hinc etenim angelū custodem sibi præsidētem (vt ceteri homines) creditur nō habuisse, quum illā per semetipsum seruaret deus, non modò ne caderet per peccatum quod est ad mortem, sed etiā ne moueretur quidem (vt ceteri omnes) per culpam quālibet venialem.

¶ Per duos sanè leones stātes iuxta manus, quasi ad ipsius defensionem throni, lex & Prophetæ possunt non absurde intelligi, quæ iuxta manus stare describuntur, quia & lex à deo data est, & Prophetia nō humana voluntate est allata, sed spiritu sancto inspirati loquuti sunt sancti dei homines. Nec vllum moueat quod legem & Prophetas leones, Apostolos verò leunculos dicimus, quum & ipsi Apostoli ad suæ prædicationis confirmationem legem & Prophetas adsciuerint, quasi per testimonia fortiora suis verbis fidem aucturi. Nimirū, quòd illi fuerint tempore venturos.

¶ Legis proinde & Prophetarum de Christi matre testimonium rectè duobus leonibus propter eorum stabilem & inconcussam authoritatem comparatur. Nam sicut difficile

Due manus sedile tenentes, quid.

Luc. 1.

*Cant. 6,
Prov. 20*

Leones duo iuxta manus, quid.

2. Pet. 1.

ficile est de ore leonis quicquã eripere, sic etiam horum de virgine matre testimonia difficile est confutare. Dum enim nos eam iuxta modum exiguitatis nostræ prædicamus, posset Iudæus quispiam, aut alius nescio quis Iudæo detestabilior hæreticus irridere, & pietati calumniã struens dicere, cõfictis præconiis dei matrem falsò nos prædicare. Verùm quum illã ex ipsis Iudæorum codicibus commendamus, tum vtique testimonio ab ipsis inimicis, efficacius obstruitur os loquentium iniqua.

Lex Mariæ adstruit innocentiam.

¶ Astruit autẽ lex ipsa Christi matris innocentiam. Ipsius contra serpentem antiquum victoriã. Ipsius denique virginitatem sæcundam.

Gene. 2.

¶ Innocentiam enim & emunitatem ipsius à peccato in sui principio lex testatur, vbi scriptum est: Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi.

1. Cor. 15.

Quod vtique secundũ allegoriam de secundo Adam (qui de cælo cælestis, sicut ille primus erat de terra terrenus) est intelligendum. Primus siquidem Adam peccator, omnium mortalem hanc vitam viuentium & possidentium regionem morientium pater & peccator, ad peccati adiutorium fortitus est peccatricem. Secundus Adam cuncto-

1. Petr. 2.

rum deo viuentium (omnium videlicet qui terram viuentium sunt possessuri) initium & princeps (qui & ipse peccatum non fecit, nec inuētus est dolus in ore eius) habere debebat adiutorium simile sibi, purissimam scilicet & omni culpa prorsus emunem matrem, quæ hunc nostræ mortalitatis carne vestiret, filio vtique suo præ filiis hominum forma specioso, specie simul & innocentia puritatis similem.

Adstruit Mariæ victoriã.

Gene. 3.

¶ Huius proinde victoria aduersus serpentem antiquum, qui diabolus & satanas eiusdem legis testimonio probatur, vbi à domino dictum est serpenti: Inimicitias ponam inter te & inter mulierem, & inter semen tuum, & semen illius. Tu insidiaberis calcaneo eius, & ipsa cõteret caput tuum, quod nimirum in beata Maria adimpletum esse gratulamur, quæ per filium suum redemptorem nostrum diaboli sustulit principatum. Hinc enim idem Dominus noster passioni iam proximus cum eodẽ sequissimo hoste nostro forti armato (detestabili pace sua oĩa possidente)

congregat

gressurus, ait: Nūc iudicium est mundi, nunc princeps
 huius mundi eiicietur foras. 1041. 12.

Denique ipsius fecunda virginitas, etiam eiusdem le-
 gis autoritate firmatur, vel in rubo ardenti & illaeso, vel
 in Aaronis virga, quæ contra naturæ legem in typo virgi-
 nitatis sine humore mirabiliter floruit & attulit fru-
 ctum. Præter hæc autem manifestè partū virginis lex alio
 loco prænūtiat, vbi dicit: Mulier si suscepto semine pepe-
 rit, immunda erit. Quare enim cōditionem hanc appo-
 suisset, si suscepto semine pepererit, si non prævidisset pa-
 rituram semine non suscepto? Huic igitur lex ob partum
 virgineum singulariter deferens, exceptā vult esse ab om-
 ni immunditia, & à lege omnium ceterarum.

Prophetarū denique testimonio magnopere virgo ma-
 ter, ac multipliciter prædicatur. De sua nempe virginea
 fecunditate, Esaias quod supra præmissum est, ait: Ecce
 virgo concipiet & pariet filiū, & mox de partus sui diui-
 nitate subdit: Et vocabitur nomē ei⁹ Emmanuel, quod in-
 terpretatum significat, nobiscum deus. Et rursus alio lo-
 co tam matrem quàm filium eius admirās simul & com-
 mendans: Fgredietur, inquit, virga de radice Iesse, & flos
 de radice eius ascendet, & requiescet super eum spiritus
 domini. insinuans nimirum, quòd sicut virga sine sui cor-
 ruptione florem profert, sic virgo ex se sine suæ integri-
 tatis detrimento esset deum paritura. De cuius etiā par-
 tus nouitate Ieremias ait: Faciet dominus nouum super
 terram, fœmina circumdabit virum. Fœlix fœmina (inquit
 Augustinus) quæ virum omnino non nouit, & virum suo
 vtero circumdedit, virum vtique sapientia & virtute per-
 fectum, quum sit ipse (vt supra dictum est) dei virtus & sa-
 pientia Christus. Iure igitur cunctis de spe aternæ vitæ
 gaudētibus in electæ & gloriose virginis Mariæ natiuita-
 te noua lux orti visa est, quæ discussis peccatorum tene-
 bris, de spe remissionis peccatorum & gratiæ gaudio nos
 & exultatione lætificans, dirigat exinde pedes nostros in
 viam pacis.

IN F E S T O

IN FESTO EXALTATIONIS
sanctæ crucis, Epistola.

Philip. 2

Fratres, hoc enim sentite in vobis, &c.
Hanc habes expositam Domi-
nica in Ramis palmarum.

LECTIO EPISTOLÆ
eiusdem diei secundum ri-
tum Ecclesiarum.

Galat. 6.

Videte qualibus literis scripsi vobis mea manu.

¶ In hac lectione Apostolus primò fideles quosque cautos reddit. Secundò, fraudes seducentium patefacit. Tertiò, peruersam seducentium intètionem prodit. Quartò, in quo sit omnis sua gloriatio ostendit. Secundum, ibi: *Quicumque enim volunt placere.* Tertium, ibi: *Neque enim qui circumciduntur.* Quartum, ibi: *Mihi autem absit.*

Quare Paul' manu propria scribit.

¶ Circa primum, vbi Apostolus fideles cautos facit, dicit: *Videte qualibus literis scripsi vobis manu mea.* Ne quis pseudoapostolus sub Pauli nomine fallat incautos, manu propria scripsit, sigilli loco scriptura suæ manus vtens, vt sic & cautos reddat, ne (vt dictum est) à falsis doctoribus deciperetur, qui interdum sub Pauli nomine falsa scriptabant: néve hi quibus scribit & hanc quoque epistolam ab aliquo subuersore putarent esse cõfictam. Proinde vt eorum quæ hic dicuntur maior sit autoritas, & subditorum promptior obedientia, & suam pariter erga illos benevolentiam aperiat. Enimuero quas mittebat Apostolus literas, alij cõscribebant, salutem duntaxat in calce epistolæ cuique impartitam ipse notabat.

¶ Potest nihilominus ad moralem sensum referri, vt sit sensus: *Videte qualibus literis scripsi vobis manu mea, id est, operatione bona, quæ ad morem sigilli, prædicationis verba confirmat.* Siquidè & dominus ipse cepit facere & docere.

docere. Et Paulus nihil horum loqui audeat quæ per ipsum
 non efficit Christus. Vera enim esse doctrina illa creditur,
 quam doctoris vita confirmat. Et efficax est illa prædica-
 tio quæ non solo sermone auditui infertur, sed etiã in ope-
 re ostenditur visui. Videte, inquit: non ait, Audite.
 (Circa secundum, ubi seducentium fraudes patefacit, cõ-
 sequenter dicit:

*Quicunque enim volunt placere in carne, ij cogunt vos circumci-
 di, tantum vt crucis Christi persecutionem non patiantur.*

(Quasi dicat: Vel ob hanc maximè causam opus fuit vt
 scriberem, quia instant vobis deprauandis pseudoaposto-
 lis, qui volunt placere Iudæis infidelibus in carne, id est, in
 carnalibus abolitæ legis obseruationibus. Ab iis enim cõ-
 uincis incessabantur fideles, tanquam à patrum ritibus de-
 fecissent: ij vos, inquit, ad circumcisionem compellunt, vt
 scilicet vestræ carnis scissura apud Iudæos excusent. Hinc e-
 nim in Actibus apostolorum scriptum est: Quidam descē-
 dentes de Iudæa docebant fratres, quia nisi circumcidi-
 mini secundum morè Moysi, non poteritis salui fieri. Quum
 autem dicit: Cogunt vos circumcidi, ostendit eos impro-
 bitate pseudoapostolorum non ratione ad circumcisionis
 iniuriam perductos. Quorum subdolan intètionem pro-
 dit Apostolus, dicēs: Tantum vt crucis Christi persecutio-
 nem non patiantur, hoc est, ne crucis & fidei causa,
 quam haud dubiè circumcidendo præuaricantur, hi diue-
 rentur. Itaque ne Christi crucis causa quicquam molestiæ
 ab infidelibus Iudæis ij falsi Apostoli patiantur, huiusce
 circumcisionis volunt vos habere participes. Non sic Pau-
 lus qui ait: Prædicamus Christum crucifixum, Iudæis qui-
 dem scandalum, gentibus autem stultitiam. Ipsi autem
 vocatis Iudæis atque Græcis, Christum dei virtutè & dei
 sapientiam. Christianos enim Christi crucem prædicātes
 Iudæi persequebantur.

Verum pseudo sic Christum prædicabant, vt etiam cir-
 cumcisionem & legem seruandã docerent. Crucem prædi-
 cabant, vt à fidelibus quæstum acciperēt: legem, vt Iudæis
 placerent, & persecutiones eorū euaderēt (vt dictum est)
 quas propter Christi crucem veris fidelibus inferebant.
 Vel ideo fortassis hoc illos facere dicit Apostolus, quia

*Operibus
 doctrinã
 apostolus
 commen-
 dat.*

*Quor
 pseudo-
 apostoli
 circumci-
 sionem præ-
 dicant.*

Act. 15.

1. Cor. 1.

*Callidè
 crucem
 pseudo
 prædica-
 bant.*

Romani Imperatores, videlicet Octavianus Augustus, & Caius dictus Caligula leges promulgauerant, quibus Iudæi vbiunque cōsisterent possent proprio ritu viuere, & patriis ceremoniis tutè & sine impedimento deseruire. Quicūque ergo circūcisus erat, tametsi crederet in Christum, quasi Iudæus habebatur à gentibus. Qui verò incircūcisus se nō esse Iudæum præputio præferbat, tam Gentilium quàm Iudæorum persecutionibus veniebat obnoxius. Has igitur persecutiones pseudoapostoli declinare cupientes, circuncisionē pro defensione discipulis persuadebant. Siquidem hos nec Iudæi persequi poterant nec Gentiles, quos videbant & Profelytos circuncidere, & ipsos legalia seruare.

¶ Circa tertium, vbi Apostolus peruersam seducentium intentionem prodit, consequenter dicit:

Neque enim qui circunciduntur legem custodiunt, sed volūt vos circuncidi, vt in carne vestra glorientur.

¶ Ac si dicat: Non solum hoc faciunt vt persecutionem euadant, & placeant Iudæis, sed etiam gloriæ cupiditate, amore verò legis minimè: quia legem ipsam quā prædicant, & vestri circuncisione probare videntur, nō seruant. Falsò igitur tutandæ legis aut religionis causa id faciunt, sed magis vt laudem assequantur, & gloriētur in carne vestra. In hac enim præscindēda iactant præceptores & magistros se esse. Denique habere vos in discipulos & sibi morem gerentes, eò sese maiores existimantes, quò plures fecerunt Profelytos, plurēsque se habere discipulos conspexerint. Hoc est enim eos in carne vestra gloriari. Contra quos in Euangelio Dominus ait: Væ vobis Scribæ & Pharisei hypocritæ, qui circummitis mare & aridam, vt faciatis vnum Profelytum, & quum factus fuerit, facitis eum filium gehennæ duplò quàm vos.

¶ In quo utique & hi taxari noscuntur, qui nunc in ecclesia cuiuslibet religionis titulo vel habitu gloriātes, quum suæ religionis legem non seruent, vt saltem sodalitiij sui augmento gloriētur, summo studio moliuntur vndeque Profelytos aggregare, quorum plerisque vtile magis fuisset in seculo mānisse, quàm arctioris vitæ normam professos, per omnia maiorum suorum vestigia deterius peccantes,

*Legē quā
nō seruat
prædicat.*

Matt. 23

*Hos vanissimè
gloriantur.*

antes, retróque respicientes, duplò fieri filios gehennæ. Itaque de iis verè potest enuntiari: Non enim qui circumciduntur, id est, per religiosi habitus assumptionem & exteriores quasdam & corporales obseruationes à seculari conuersatione præscindi putantur, Dei legem vel etiam suæ professionis normam custodiunt, quum Dei lex non nisi in vera Dei & proximi dilectione compleatur, quam geminâ dilectionem nonnulli horum floccipendunt. Quibus studium est in sola exterioris religionis apparatus, id est, in carne gloriari.

(Circa quartum, vbi in quo sita sit sua gloriatio Apostolus ostendit, subiungit dicens:

Mihi autè absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.

Hic Apostolus duo facit. Primò, ostendit in quo sit sua gloriatio constituta. Secundò, quæ sit huius suæ gloriationis ratio seu causa, ibi: in Christo enim Iesu.

(Circa primum dicit: Mihi autè absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Quasi dicat: Illi circūcisionem carnis, rem sanè superuacua & obsoletâ, vel ipsam quamcumq; exterioris sanctimonix apparentiam, vel suâ quâcumque vt putant iustitiam gloriæ ducunt, à me verò procul sit cæterarum rerum iactantia. Liceat tamen in vna Christi cruce & morte gloriari, qui inanem reddit circūcidendi consuetudinem. Ipsa enim circūcisio, vt B. Augustinus ait, Christi signū prænuntiauit. Inde cultellus petrius. Petra enim erat Christus. Inde octauus dies circūcisionis, dominicus resurrectionis. Venit testamentum nouum, reuelatū est quod occultabatur. Qui sedebant in vmbra mortis lumē exortū est eis. Venit ipsa petra quæ nos omnes spiritu circūcidit, & humilitatis suæ signum in redemptorum fronte cōstituit. Tu ergo noli erubescere de cruce Christi. Recole frontem tuam, ne linguam expauescas alienam. De qua cruce vt nō erubesceremus, eam in ipsa frōte, id est, pudoris domicilio accepimus. Nec parū mirere est inter veteris testamēti signum, & signum noui. Signum enim veteris testamēti circūcisio in latenti carne, signum noui, crux in libera fronte. Ibi occultatio, hic reuelatio est: ideo illud sub velamine, istud verò est ī facie.

PP ij

¶ Porro

In quo sit
Pauli glo-
riatio.

Iosue. 5.
2. Cor. 9.
Gene. 17

crucem
christi
null' eru-
bescat.
Circūci-
sio &
cruce quo
modo dif-
ferunt.

*Quale spe
crucis.*

¶ Porro crucem suā dominus (vt in ea magis gloriemur) ad locum vadens vbi crucifigēdus erat ipse portauit. Cœlo & terræ grāde spectaculum, sed longe differenter spectatum. Nam si hoc spectet impietas, est grande ludibrium. Si spectet pietas, grāde mysteriū est. Si spectet impietas, ridet regem pro virga regni lignum sui portare supplicium. Si spectet pietas, stupet, & mirari tantam dignationē nō sufficit, videns regem vniuersorum baiulātem lignum in quo ipse figatur, quod vtrique fixurus erat etiam in frontibus regum. In eo spernēdus oculis impiorū, in quo erant gloriatura corda sanctorum. Itaque deformitatem hāc & opprobrium Christi nō erubescamus, sed veneremur. Nā deformitas Christi te format. Nisi enim deformis ille esse voluisset, tu formam quā perdidisti non recepisses. Pen debat in cruce deformis, sed deformitas illius pulchritudo nostra erat. In hac deformitate gloriemur, cuius signū in fronte portamus. Mihi, inquit, ablit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Ecce vnde mūdi huius Philosophus erubuit, ibi Apostolus thesaurum repperit, & quod illi visum est stultitia, Apostolo factum est sapiētia & gloria.

*In cruce
posse glo-
riari ma-
gnum.
1. cor. 7.*

¶ Poterat sanē dicere Apostolus in sapiētia, in potestate, in maiestate Christi se gloriari, & verum diceret. Sed nō est magnū in sapientia, in potestate vel maiestate dei gloriari, sed in cruce gloriari magnū est, vt vnde insultat impius, inde gloriatur pius. Ergo qui gloriatur, in domino gloriatur: in domino, inquā, crucifixo. Nam vbi humilitas, ibi maiestas. Vbi infirmitas, ibi potestas. Vbi mors, ibi vita. Si vis ad ista venire, noli illa cōtemnere. Nō cōtemnas vile inuolucrum, vt pertingas ad preciosum inuolucrum. Absit, inquit, mihi gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Bonam sarcinam sustulisti, totum quippe illic est quod quęstisti. Quauis enim crucifixus sit dominus ex infirmitate, viuit tamen ex virtute. Hęc ille.

*gloriādū
in tribus
que in
cruce re-
peritur.*

¶ Gloriandū autem est in tribus quæ in Christi cruce reperiuntur, videlicet, In paupertate, in acerbitate seu amaritudine, & in vilitate. Christus autem hęc tria in cruce sustinuit. Nudus quippe pependit. In nuditate paupertas, in suspensione acerbitas, in cruce vilitas ostenditur.

Nam

Nam crucis supplicium non nisi multo facinore reis inferre-
 rebatur. Porro de paupertate quidam gloriantur, sed fugiunt acerbitatem. Alij gloriantur in paupertate & acerbitate, sed vilitatem sustinere non possunt, vt sint cum Christo opprobrium hominum & abiectio plebis.

¶ Tres proinde cruces contempladæ nobis proponuntur inter se longe differentes. Quarū prima, est crux Christi. Alia, latronis dextri. Reliqua, latronis sinistri. In cruce Christi, gloriatio. In cruce dextri latronis, cōsolatio. In cruce sinistri confusio. In prima, pœna sine culpa, & pōst gloriatio. In secunda, pœna pro culpa, & pōst remissio. In tertia, pœna pro culpa, & pōst damnatio. Si sine culpa pateris, gloriare: longe quippe p̄stat in fontem pati quàm no-
 tium. Hinc enim de Christi martyribus canit ecclesia: Nō marmur resonat, non querimonia, sed corde tacito, mens bene conscia, conseruat patientiam.

Tres cruces attende.

¶ Si verò pro culpa pateris, erubescere, attamen propter iustitiam sustine patiēter. Nam beatos fore dominus testatur, qui persecutionem patiuntur propter iustitiā. Si ergo dei iustitiam (quæ nullum delictum impunitum relinquit) dilexeris, approbabis vtique etiam de temetipso iustitiam fieri. Sed fortasse latro vis magis esse quàm Christus, & fortè sinister blasphemator magis quàm dexter cōfessor. Tu enim qui pro culpa pateris, nec culpā agnoscis, nec iudicem veneraris meritā pœnam odiēdo, & ei quātum pores reluctando, ipsam etiam dei iustitiam accusas. Si saltē dexter fuisses, culpam humiliter agnosceres, patiēter pœnam ferres, dicēs: Nos quidem iustē, nam digna factis recipimus, & mox veniam inuenires.

Matt. 5.

Luc. 23.

¶ Quum igitur necesse sit hominem (qui ad laborem natus est) velit nolit in aliqua harum trium cruce pendere, prudēter eligere studeat Christiōne, an dextro latroni, an sinistro malit cōformari. Nam (sicut dictum est) cruce nō carebit. Si sapit, eliget crucē salutarem, à quā tandem feliciter absolutus, & decernente deo requiescere iussus, cū domino viuat in æternum. In Christi cruce gloriatur, si innocens patitur. Si ob culpam, ferat patiēter, & sese dextri latronis cruce soletur, cui dictū est à domino: Amen dico tibi, quia hodie mecum eris in paradiso.

crucem vnā è tribus eligendam.

1ob. 5.

Luc. 23.

*Mundum
nobis &
nos mun-
do crucifi-
xi.*

¶ Dicat igitur cum Paulo Christi domini sui fidelis & humilis imitator & amator: Mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Si quæras quo fructu, respondet Per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Mūdus præsentis vitæ bona appellat, gloriam, scilicet opes, delicias, & similia. Hæc, inquit, mihi per Christum crucifixum demortua sunt & his ego sum morte affectus, quia nec ego horum aliquid cupio, nec mundus ipse suum aliquid in me cognoscit: siquidē nec ego mundum, nec mundus ipse me concupiscit. Sicut enim crucis Christi amore mūdus mihi fastidio est: sic etiam quia crucem amo, mundi amatoribus despicabilis ego & quasi mortuus sum. Qui raptus fuerat vsque ad tertium cœlum, crux illi est omne, cui mundus inhæret, & iis adhæret, quæ mundo crux esse videntur. Siquidem quanto potiora erant quæ agnouerat, tanto hæc terrena fastidiebat.

*Mundo
mortui nō
ipsis mun-
dus.*

¶ Et bene vtrūque posuit, videlicet & sibi mundum, & sese mundo crucifixum: quia contingere potest, vt cui mundus demortuus & crucifixus est, nondum tamen is mūdo mortuus sit, quæ videlicet mundus ipse in suis occupationibus retineat astrictum. Quauis enim mundus ei mortuus & despicabilis sit, tamen mundus eum quasi adhuc viuum concupiscit, dum aliò intentum in suis actibus rapere contendit. Rursus euenire solet, vt nonnulli qui despicabiles mūdo & quasi mortui sunt, adhuc tamen hunc quasi viuum & quasi magnum aliquid miserè concupiscant, & mundū hos tanquam mortuos fugiētem abiicientēque ipsi relicto Christo & proprii immemores instituti, nequaquam hunc cōsequuntur, omnium hominum infelicitissimi casu labore prosequantur, cœlū pariter & terram amissuri. Nō sic Apostolus, qui mundum sibi crucifixum cernebat.

*æque
qualiter
in sangui-
nem ver-
sæ mysticè
Exod. 7.*

¶ Nam quo modo quondam Moyses virga sua (qua Pharaone percussio Israëliticam gentem ab Aegypto seruitute liberauerat) aquas fluminis Aegypti percussas vertit in sanguinem, ita vt omnes pisces fluminis morerētur, sic & ipse Christus per crucē suam (qua superato principe tenebrarum ab inferni tenebris humanum genus eripuit) huius mundi voluptates & gaudia vana damnauit, vanitatēque & delicias gehennæ tormentis compēsandas, quasi
aquas

aquas AE
ribus qui
rarari est
legebitis
¶ Porro
sunt, qui
dam natis
better mo
te memb
tus, inquit
in deo. F
cationem
canserunt
mortific
nis. Qui
em dam
tes ait vi
talibet e
at, quas
penitibus
rit homi
tenebro
sunt (pos
Aiant er
tis, & iu
non est
ditionis
ignorau
iactant
vmbra,
quæ pe
vestigia
mentar
niar co
firi stim
gaudia
sterner
nis in
iuent

Luc. 6.
 aquas Aegypti in sanguinem vertit, dicens: Væ vobis diuini
 crucis qui habetis consolationem vestram. Væ vobis qui sa-
 turati estis, quia esurietis. Væ vobis qui ridetis nunc, quia
 lugebitis & flebitis.

(Porro fluminis Aegypti pisces, mundi huius sectatores
 sunt, qui aquis deliciarum carnalium per Christi crucem
 damnatis, per assumptam pœnitentiæ crucem peccatis salu-
 biter moriuntur, iuxta consilium illius qui ait: Mortifica-
 te membra vestra quæ sunt super terram. Et iterum: Mor-
 tuus, inquit, estis, & vita vestra abscondita est cum Christo
 in deo. Hinc rursus ex persona eorum qui crucis mortifi-
 cationem iugiter in suo corpore pro Christi amore cir-
 cunferunt ad dominum, per prophetam dicitur: Propter te
 mortificamur rota die, æstimati sumus sicut oves occisio-
 nis. Quis igitur iam nisi vltro in propriam ruens pernici-
 em damnata scelerum gaudia sectetur? Quis potest gusta-
 re (ait vir sanctus) quod gustatû affert mortem? Quis (quan-
 talibet etiam crucietur siti) illas bibere aquas non refugiat,
 quas virulentis videt permixtas esse reptilibus & ser-
 pentibus venenosis? Ait Ecclesiastes: Si annis multis vix-
 erit homo, & in his omnibus lætus fuerit, meminisse debet
 tenebrosi temporis & dierum multorum, qui quum vene-
 rint (post mortem videlicet) vanitatis arguuntur præterita.
 Auant enim sero pœnitentes: Ergo errauimus à via verita-
 tis, & iustitiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ
 non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis & per-
 ditionis, & ambulauimus vias difficiles, viam autem dei
 ignorauimus. Quid nobis profuit superbia, aut diuitiarum
 iactantia quid contulit nobis? Transferunt omnia tâquam
 umbra, & tanquam nuntius præcurrens, & tanquam nauis
 quæ pertrâsit fluctuâté aquâ, cuius cum præteriit, non est
 vestigium inuenire. Quum itaque hæc modica atque mo-
 mentanea voluptas gehennæ tormentis, vt dictum est, ve-
 niat compensanda, quis non illam tametsi concupiscentiæ
 siti stimuletur refugiat? Hinc enim Ecclesiastes cum mûdi
 gaudia vanitatis arguenda dixisset, vniuersos ab illis ab-
 sterrens per ironiam loquens adiecit: Latere ergo iuue-
 nis in adolescentia tua, & in bono sit cor tuum in diebus
 iuuentutis tuæ, & ambula in viis cordis tui, & in intuitu
 oculorum

Fluminis
 Aegypti
 pisces n. o.
 tui qui
 sint.
 col. 3.

Job. 5.
 simile.

Eccle. 11.

Sapient. 5.

Sero fatetur
 errores.

Eccle. 11.

oculorum tuorum, & scito quòd pro omnibus his adduce-
te deus in iudicium.

HOMILIA SECVNDA:

Galat. 6.

Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi.

¶ Iuxta lectionem hanc, primò est ostèdendum quur piis sit in cruce Domini gloriandum: Secùdò, in quibus nequaquam eis gloriandum est, ibi: In Christo enim Iesu neque circumcisio.

Circa primum dicit:

¶ Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Omnis cui mundus crucifixus est & ipse mundo, imò verò fidelis quisque meritò gloriatur in cruce Christi, quatuor ob causas, videlicet, Primò, quia per crucem Christus Dominus noster glorificatur. Secùdò, quia per crucem diabulus hostis noster superatur. Tertio, quia per crucem mundi scelus expiatur. Quattò, quia per crucem semen Ecclesiæ multiplicatur.

Per crucem
dominus
glorificatur.

Philip. 2.

¶ De primo, videlicet quod per crucem dominus honoratur & glorificatur, testimonium perhibet qui ait, secùdum quod habet alia translatio: Dicite in gentibus quia Dominus regnavit à ligno. Siquidem in ligno crucis humiliatus, propter lignum exaltatus est, dicente Apostolo: Humiliauit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu, omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernarum & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est dei patris. Ecce ad quantam gloriam per crucem suam Christus exaltatus est. Quo nimirum & ipsi docemur non nisi per crucem, id est, passionem & tribulationes multas, introitum nobis patere in regnum dei. Si enim

Act. 14.

Luc. 24.

Mat. 10

Esa. 11.

¶ Leuauit enim Dominus militiæ suæ vexillum, crucis
signum

signum in nationibus, vt congreget sub illo dispersos Isra-
 el à quatuor plagis terræ. Iesus enim, inquit Euāgelista Io-
 annes, moriturus erat pro gente, & non tantum pro gēte,
 sed vt filios dei qui erat dispersi (per varios errores & pec-
 cata) cōgregaret in vnum. Sicut enim à prælio dispersi mi-
 lites ad eleuationem signi rursus congregantur, vt coadu-
 nati reparatis viribus imperatore spectante hosti cui cesse-
 runt fortiter resistent, sic militiæ suæ vexillum, (crucis si-
 gnum) Christus dominus Imperator summus eleuauit, qua
 tenus errabundos per peccatum & vagos, ad fortiter agē-
 dum aduersus principes & potestates, aduersus mundi re-
 ctiores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in-
 celestibus, æternæ vitæ præmio promisso, rursus congre-
 get in vnum. In vnum inquam, id est, in vnanime voluntatis
 sanctæ cōsiliū, vtique pro animabus suis spectate Chri-
 sto depugnatos. Hoc proinde signo à tenebrarum cohor-
 te Christi milites discernuntur, dicente Apostolo: Qui au-
 tem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis &
 concupiscentiis.

Sed pro pudor, qui in militiæ Christi sacramenta iura-
 verunt desertores effecti, relictis signis suis, id est, suis qui-
 que ordinibus in quibus deo militare debebant vsque ad
 mortem, ad hostium castra deficiunt, trāsiliētesque mise-
 ri ad hominum prauorum (aut quod deterius est Hæreti-
 corum) conuenticula, militiæ cœlestis sacramēta præuari-
 cantur, quasi transmigret passer in montes. Nimirum ver-
 bum crucis pereuntibus stultitia est. Sed nō sic ille qui ait:
 In domino confido, quomodo dicitis animæ meæ, transmi-
 gra in montem sicut passer?

Sicut passer, inquit, qui parui pretii, luxuriosus, instabilis
 & leuis est. Ex quorū pessonā per Esaiam Dominus dicit:
 Audite verbum Domini viri illusores. Dixistis enim: Per-
 cussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pa-
 ctum. Flagellum inundans quum transierit non veniet su-
 per nos. Et sequitur post pauca: Subuertet grando spem
 mendacii & protectionem. Aquæ inundabunt & delebitur
 fœdus vestrum cum morte, & pactum vestrum cum in-
 ferno non stabit. Flagellum quum transierit eritis ei in cō-
 calcationem. Quodcumque pertransierit tollet vos, &
 tantummodo

Crucis si-
 gnū vexil-
 li Christi
 IOAN. 11.
 simile.

Ephes. 6.

Gal. 5.

Deserto-
 res ad ho-
 stium castra
 transfu-
 gere.

1. cor. 1.

Passer
 transmi-
 grat in
 montes.

Esa. 28.

*Pepigisse
hos scædus
cū morte.* tantummodo sola vexatio dabit intellectum auditui.
¶ Enimvero pertinaci voluntate in suis erroribus & ma-
litiis perdurantes, pepigisse scædus cum morte videtur. Po-
suimus, inquit, mēdaciū (id est, vanas huius mūdi, aut
hæreticorū fallaces promissiones) spē nostrā, & mēdaciō
profecti sum⁹. Sed promerite vltionis flagello deo iudice
super eos mundātes, hoc eorū scædus stare nō poterit. Cō-
teret enī illos in horribili turbine dominus. Verūm si hoc
nunc credere recusant, sola vexatio dabit intellectum.

*Per crucē
diabolus
superatur* ¶ Circa secundum, videlicet quōd per crucem diabolus
superatur est aduertendum, quōd sicut mortis procurator
dirus Aman in ligno quod viro iusto Mardochæo parauerat,
Hest. 7. suspēsus interiit, sic nimirū auctor mortis diabol⁹ per
Coloss. 2. lignum crucis quod mediantibus Iudæis Christo parauerat,
Ioā. 12. ipse victus & cōfusus est. Per crucem quippe dominus
noster Iesus Christus tenebrarum principes expolians at-
que traducens, palām triumphauit. Nunc inquit (quum
iam proximus esset passiōi) princeps huius mundi eicie-
tur foras. Et quoniam ille perniciosa pace cuncta possede-
rat, quid fortior ille superueniens (qui fortem diabolū su-
peratum & vinctum armisque suis & spoliis exutum supe-
rauit) dicat, audiamus: Et ego, inquit, si exaltatus fuero à
terra, omnia traham ad meipsum, quæ prius ille tyrānide
sæua subegerat sibi.

Hest. 3. ¶ Et quemadmodum mortis auctore Aman in ligno suo
*Aman sus-
penso,* interempto, is cui mortē parauerat in sublime prouectus
Mardoc. & mirum in modum gloriosus effectus est, & cuncta quæ
sublimatur, quid. ipse possederat in ius propinquæ suæ, id est, Hester reginæ,
& suam potestatem tradita sunt: sic principe tenebrarū (qui
mortis habebat imperium) per Christū in cruce superato,
Mat. 21. dedit ei deus pater omnem potestatem in cælo & in terra,
& (sicut dictum est) nomen quod est super omne nomen.
¶ Proinde genus humanum quod ille sibi per peccatum &
mortem subiecerat Christo domino & suæ propinquæ, id
est Ecclesiæ, quæ de latere suo prodiit, diuini decreto cō-
siliū, imperpetuum celsit. Chyroglyphum quippe diabolicæ
iurisdictionis quod erat contrarium nobis per crucem
Christus sustulit de medio, & sanguine suo diluit & destru-
xit. Ego, inquit, si exaltat⁹ fuero (procurate principe huius
mundi)

in cruce, in sublime à terra, omnia traham ad me
 sum. Et quidni trahat ad se omnia, per quem facta sunt
 omnia: A iunt inuidiæ liuore tabescentes: Videtis quòd ni
 proficimus, ecce mūdus totus post eum abit. Ergo vos
 illum sequi recusatis, à toto mundo venitis contēnen-
 do. Sic nimirum serpente conculcato, & in sua tabescente
 inuidia, in agro sanctæ ecclesiæ (cui benedixit dominus)
 celeste & pretiosum frumenti granū quod per mor-
 tem in terram cecidit, attulit fructum multum.

Exaltat^o ergo est in cruce nostri gratia Christus. Primò,
 ut exaltatum euidentius intueamur. Tunc, inquit, scilicet
 quom exaltaueritis filium hominis in cruce, cognoscetis
 quia ego sum, scilicet quando me omnia trahentem vide-
 bitis & inuidebitis. Tunc cognoscetis, & cognoscet mun-
 dus, quia ego sum via, per quam incedere, (nemo enim ve-
 nit ad patrem nisi per me) veritas cui credere, vita quā ap-
 petere & quærere debetis. Secundò, ut ad pendentem fidu-
 cialius accedamus. Qui enim ex sua nimia charitate pro
 nobis animā suam posuit, & hostiā sese pro nobis obtulit
 in cruce, quī fieri posset ut veniam petentibus denegaret?
 Expectat, inquit propheta, dominus ut misereatur. Et vnde
 per Ezechielem ait: Quæsiui de eis virum qui interponer-
 et sepem, & staret ex aduerso cōtra me ne dissipare eos,
 nec inueni, & effudi super eos indignationem meam, & in
 igne iræ meæ consumpsi eos.

Tertio, ut ad ipsum efficacius attrahamur, in cruce vo-
 luit exaltari. Nam quantò pro nobis acerbiora passus est,
 tantò nos efficacius trahit ad se. Vnde & per Osee prophe-
 tam ait: Traham eos in vinculis charitatis. Hinc capite in
 climato dependit in cruce, ut ad pacis osculū recipiat per-
 nitentes, quomodo prodigum filium redeuntem in Euan-
 gelio pater legitur recepisse.

Circa tertiu, videlicet, quòd per crucē mundi scelus ex-
 piatur, per Apostolum Petrum dicitur: Peccata nostra ipse
 pertulit in corpore suo super lignū, utique onus graue, de
 quo per prophetam ipse ait: Facta sunt mihi molesta, labo-
 ranti sustinens. Si graue peccati pondus non esset, non ita
 repente animas demergeret in profundum, sicut scriptum
 est: In puncto ad inferna descendunt. O mola grauis, quā
 cito

Ioan. 1.

Christum
 opportu-
 ne propter
 .3. exalta-
 tum in
 cruce.
 Ioan. 14.

Esa. 20.
 Eze. 22.

Osee 11.
 Ioan. 19.
 Luca. 15.
 Per crucē
 mundi
 scelus ex-
 piatur.
 Esa. 1.
 peccati
 grauitas.
 Job. 21.

cito quàm subito infœlicem animam tuo pondere trahis & deuoluis in abyssum. Profectò pondus grauisimum esse constat, sub quo Christus dei virtus morte succubuit. Agnosce miser homo, quàm graua sunt peccati vulnera, pro quibus sanandis oportuit de um vulnerari. Si enim nõ essent ad mortem, & ad mortem sempiternam, nõquã pro eorum remedio dei filius moreretur. O crucis lignum validum, quod onus omnium grauisimũ pertulit, & vsque in præsens portat & tollit peccata mundi.

Ezech. 8.

Et. 9.

*Signum
thau quos
seruet.*

1. Cor. 1.

*Crucis
virtutem
vbique pa
lãmfieri.*

Luc. 23.

Mat. 25.

*Typus æ
neiserpen
tis quid.*

Num. 21.

Hinc etenim signum Thau (quod nimirum crucis figurã præfert) illorum frontibus imprimi iubetur, qui super cunctis peccatorum suorum abominationibus gemetes, & dolentes inueniuntur. Omnem, inquit, super quem videritis signum Thau, ne occidatis: doleantibus enim & verè penitentibus Christi crux potenti virtute succurrit. Nam & si verbum crucis pereuntibus stultitia est, iis tamen qui salui fiunt, Dei virtus est. Virtus quippe nostræ salutis in cruce posita est, de qua virtute per prophetam dicitur: Dextera domini fecit virtutem. Et utique Dei filius in cruce extensus fecit virtutem in inferno quẽ spoliavit, in cœlo quo hominem exaltauit. denique virtutem fecit & facit in mundo, tã in malis hominibus quàm in bonis. Vnde & is qui in dextera pendebat latro, confestim hanc virtutem expertus est. Dicitum quippe est ei à domino: Hodie mecum eris in paradiso. Qui verò pendebat à sinistris, Christum blasphemabat. iste pereuntes quibus crux stultitia est, ille saluandos quibus crux dei virtus & remissio peccatorum est, designat. Proinde sicut pereuntes à sinistris crucis, saluandi verò à dextris sunt in hoc mundo, ita etiam in iudicio statuentur, vbi crux cum crucifixo apparebit, iuxta quod Ecclesia canit: Hoc signum crucis erit in cœlo, quum dominus ad iudicandum venerit. Tũc enim statuet oues à dextris, hædos autem à sinistris.

Porro crucis Christi virtus animas peccati veneno facias saluas faciens in illo æneo serpente præsignata est, de quo in Numeris scriptum legimus: Quum enim conuersi deum & Moysen murmurantes, & manna fastidientes dicerent: Anima nostra nauseat super cibo isto leuissimo, iratus dominus misit in eos ignitos serpentes, ad quorum plagas

gas & mo
runt: Pecc
te, ora vt
populo, lo
tem çæc
eram, viue
eam pro fi
(Hac in fi
ob antiqu
curandis p
lem hunc
sem carn
nobis ad i
pensus, cu
nec inuen
serpẽs sol
non habe
minus in
mbus ab
serpentib
respicien
cõque in
ligno per
per viuie
treatur
hil hæsit
(De qu
semen n
stro Iesu
stras, &
peccato
est illa r
do ad co
terre) id
cias squ
inquit, e
ctum &
infirmit
ti totã c

gas & mortes plurimorum venerunt ad Moysen, & dixerunt: Peccauimus, quia loquuti sumus cōtra dominum & cōtra, ora vt tollat à nobis serpentes. Orante autem eo pro populo, loquutus est ad eum dominus, dicens: Fac serpentem æneum, & pone eū pro signo. Qui percussus aspexerit eum, viuet. Fecit ergo Moyses serpentē æneum, & posuit eum pro signo, quē quum percussi aspicerent, sanabātur. (Hæc in figura facta sunt nostri, quibus à peccati veneno à antiquo serpēte infuso, mortiferisq̄ illius morsibus curandis per filium suum deus pater prouidit, quādoquidem hunc sanandis nobis misit in mundum in similitudinem carnis peccati. Qui ex sua nimia charitate morte pro nobis adita quæ non rapuit exoluit, & in palo crucis appensus, cum iniquis reputatus est, qui peccatum nō fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Sicut enim æneus ille serpens solū serpentis habebat similitudinem, venenum non habebat, sic nimirum redemptor noster Christus dominus in nostra quā assumpsit humanitate per omnia fratribus absque peccato adsimilatus est. Proinde sicut tūc à serpētibz lēsi æneum illum serpentē eleuatum in ligno respicientes sanabantur, sic (vt beatus August. ait) quem tūc que momorderit astutia satanę, intueatur Christum in ligno pendētem, ibi enim mors occisa est, dominus semper viuit. Intueatur autem de peccati vulnere dolens, intueatur spe firma, & fide postulet de Christi promisso nihil hæsitans.

(De quarto, videlicet quòd per Christi crucem ecclesię semen multiplicatur, per Esaiã Prophetã de domino nostro Iesu Christo, qui vulneratus est ppter iniquitates nostras, & oblatuſ quia ipse voluit, dictū est: Si posuerit pro peccato animã suam, videbit semen lōgæuum. Ipse enim est illa radix, ex qua arbor grãdis & amœna (cuius altitudo ad cœlum vsque pertingit, & latitudo impleuit orbem terrę) id est, credentium ecclesia prodiuit. Si radicem aspicias squallida est. Non est species ei neq; decor. Vidimus, inquit, eū, & nō erat aspectus, & desiderauimus eū despectum & nouissimum viroſum, virum dolorum & scientē infirmitatem. Nihilominus tamen radix hæc in terra sitiētū totã ex se præclaræ arboris, id est, Ecclesię protulit plenu-

Roma. 3.

Esa. 53.

1. Pet. 2.

Hebr. 2.

Iacob. 1.

Esa. 53.
per crucē
semē eccle
się multi
plicatur.
Danic. 4.
Radix
Christus,
arbor ec
clesiæ.

nitudinem. Totam hanc arborem radix illa portat, & nutrit. Tanta crucifixi potentia, tanta est virtus crucis Christi, vt quia posuit pro peccato animam suam, videat eam se semen longæuū, id est, populum Christianum, vsque in finem seculi in fide sui nominis permanētem, numerum & merito mira cœlitus infusa fecunditate semper augescētem. Granum quippe frumētī è cœlo missum in terram, & si mortificandū erat in infidelitate Iudæorum, multiplicandū tamē erat in Ecclesia magna, in populo graui multitudinis credentium in vniuersis Gentibus.

IOAN. 12.

*Multiplicatio
credentium
typus.
Gene. 12*

¶ Huius seminis futura multiplicatio in eo præfigurata fuit, quod in Genesi scriptum legimus: Quum alligasset Abraham filiū suum Isaac, posuit eum in altari super struem lignorum, vt ipsum immolaret. Veruntamen nõ filius, sed aries immolatus est, & mox subsequuta est multiplicandi seminis promissio dicēte domino: Per memetipsum iurauit, dicit dominus, quia fecisti hæc rem, benedicam tibi, & multiplicabo semē tuum sicut stellas cœli, & velut arenam quæ est in littore maris. Possidebit semen tuum portas inimicorum suorum, & benedicentur in semine tuo omnes Gentes.

IOAN. 1.

¶ Vnicus iste Abraham filius Isaac Christi (qui est vnigenitus à patre) typum gessit. Altare quod nimirum strues lignorum fuit, lignum crucis portendebat, vbi nequaquam consubstantialis patri filius secundum diuinitatem (quæ prorsus est impassibilis) sed ipse idem secundū humanitatem filius virginis, vtique innocens vt ovis, pertulit mortē. Quod autem aries ille qui pro Isaac immolatus fuit inter vepres cornibus hæsisse describitur, Christum spinis coronatū figurabat, qui vt spinas peccatorū nostrorum cōfringat, ipse spinis coronatur. Ligatur qui soluit compeditos, ligno suspēditur, qui erigit elisos. Exinde ante semen ecclesiæ semen Christi, id est, populus Christianus multiplicatur, sicut stellæ cœli, videlicet in piis & bonis, & sicut arena maris, in malis & reprobis. Illi enim sicut stellæ cœli possidebūt isti in, inferno tanquam arena in profundo maris erūt. Illi possidebūt portas inimicorum suorum, demonum videlicet, quandoquidem ex ipsis ruinæ cœlestes implebūtur, isti ab hostibus suis in gehēne suppliciiis perpetuò

Stelle cœli & arena maris quos designent.

peccatō possidebūtur. Dicat igitur Apostolus, dicat & fide-
lis quisque, cui mūdus crucifixus est, dicat, quia per cru-
cem Christus honoratur, diabolus superatur, peccatū re-
mittitur & expiatur, deniq; semen Ecclesię multiplicatur,
mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Chri-
sti, præsertim quia per Christi crucē spirituale semen, ado-
ptionis filij, mirabili sæcunditate propagantur, & renati
ex aqua & spiritu sancto per verbum dei viui & permanē-
tis in æternum, in nouam transeunt creaturam.

1048.30

1. Pet. 1.

¶ Circa secundum principale dicit:

In Christo enim Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præ-
putium, sed noua creatura.

Hic ostendit Apostolus in quibus non sit gloriandum, di-
cens: In Christo enim Iesu. Quasi dicat, Quum ego omnē
gloriam meam in Christi cruce collocauerim, nequaquā
mihi circumcisionem commemorēs, quę planē inutilis &
superuacanea est, cuiusmodi & præputiū fuit. Nec enim in
circumcisione, nec in alia quauis obseruatione carnali glo-
riandū mihi esse existimo, quandoquidē apud deum cir-
cumcisum esse, & non esse circumcisum æqualia sint. Non
enim præfertur quisquā ante deum propter circumcisio-
nem magis quā propter præputium, nec econuerso, quando-
quidem cūcta innouauerit Christus, & aliam à nobis hoc
tempore vitam, alios mores deposcat. Circūcisio quippe
nostra cordis est in spiritu non in litera, cuius laus non ex
hominibus (quia nō est hominibus manifesta) sed ex deo.
Voluntariē enim genuit nōs verbo veritatis suæ, vt simus
iūcti aliquod creature eius. Est enim noua creatura quæ
nunc secundum Christum est vita. Siquidem nostra hæc
quę delinquendo consenuerat anima, baptismo innouata
est, & in futuro seculo in incorruptione & gloria, etiā ipsa
hęc corpora nostra decorabuntur, quum noui erimus om-
nes incorruptibilesque redditi.

In obser-
uatione
quauis
carnali
non esse
gloriandū.
Roma. 2.
Iacob. 1.

¶ In Christo Iesu, inquit, neque circumcisio aliquid valet,
neque præputium, neq; circumcisus præputium habentē,
sed est, non incircumcisus, nec rursus præputiū habēs cir-
cumcisus cōtemnat, aut contra illum gloriatur, alio loco
ait: Circūcisio nihil est, & præputium nihil est, sed obser-
uatio mandatorum Dei.

1. cor. 7.

¶ Certe-

*Qui nunc
circumcisi,
& qui non* ¶ Ceterum, circumcisi quodammodo sunt, qui in veste religiosa, aut alia quavis extrinseca sanctitatis apparatus, vel nomine gloriantur. Incircumcisi verò vel præputium habentes, quodammodo ij sunt, qui vel veste, vel exercitio, secularis homines appellatur. Sanè hos sic adinuicem contemperat, ne alter contra alterum infletur, vt vtriusque gloriationem excludat, vt nec ille in sua quasi circumcissione, nec iste illius religione contempta, in suo quasi præputio gloriatur. In Christo Iesu, inquit, neque circumcisio aliquid valet, neque præputium. Non tamen censendum est inuilem esse huiusmodi circumcissionem, vtputa professionem & vitam, vestem & conuersationem, quæ contemptis opibus paupertatem, vitatis delictis asperitatem, spreto honorum huius mundi fastibus, humilitatem vilitatemque propter nomen domini spontè susceptam prætentant. hæc, inquã, non modò quasi nullius pensi sint, cõtemnenda non sunt, sed potius tam coram deo quàm hominibus magnopere commendanda, vtputa quæ crucis mortificationem iugiter circumferant, & euangelicam crucem palam testentur, Christi quæ & Apostolorum eius imitationem, Euãgelicorum nihilominus consiliorum obseruationem ostendat, si ea quæ grauiora sunt legis, vtputa pax & caritas & in spiritu humilitatis animi mansuetudo, interim ab eis non negligentur, sicut alio loco per Apostolum dicitur: Circumcisio quidem prodest, si legem obserues: si autem præuaricator legis sis, circumcisio tua præputium facta est, vt nequaquam propter religiosam professionis vestem, aut quãlibet exteriorem sanctitatis apparentiam ante deum sanctior habearis, sed magis sub veste religiosa & fuculentitate sanctitatis seculi huius sectator deprehensus, grauius venis iudicandus.

Nota.

Roma. 2.

Cuius circumcisio in præputium vertatur

Quorundam præputium in circumcissionem reputari.

¶ Contrà verò, si is qui secularis homo reputatur, mentem gerat per charitatem & misericordiam, per humilitatem & pacem, verè coram deo religiosam, cuius est circumcisio cordis in spiritu non litera, cuius laus non ex hominibus sed ex Deo est, is proculdubio verè coram deo religiosus & circumciscus est, sicut post superius memorata Apost. subintulit, dicens: Si igitur præputium iustitias legis custodiat, nonne præputium illius in circumcissionem reputabitur?

Luc. 3. brahæ & Israel qui fidei Abrahæ imitatores, & deum fide cernentes (vt dictum est) in locum filiorum succedunt, sicut in Euangelio dominus ait: Multi veniēt ab Oriente & Occidēte, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno dei: filij autem regni eiiciētur in tenebras exteriores. Super hūc spiritualem & verum Israel (inquit Apostolus) qui eam quam ostendi viuendi & gloriandi regulam sequutus fuerit, pax sit & misericordia. Pax à malis, misericordia in bonis. Mala enim pacem nostrā perturbāt. Bona verò à deo nobis misericorditer indulta, tràquilla pace mentem nostram componunt.

Pax nobis per crucem triplex. ¶ Porro per crucem suam triplicem nobis pacem Christus conciliauit, videlicet pacem internam, pacem fraternam, pacem supernam. Prima est pax propriæ conscientie. Secūda est pax charitatis & cōcordiæ. Tertia est pax cum celsitudine maiestatis diuinæ.

Pax cordis sic turbatur. ¶ Quo ad primam, videlicet internam pacem nostram, aduertendum est duobus modis hanc perturbari, videlicet malis culpæ per nos admisisis, & malis pœnæ nobis undecunque inflicis & immisisis. Vnde Propheta de malis culpæ loquens, ait: Non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum. Ossa præcipuas animæ vires appellat, rationem videlicet & intellectum. Quomodo enim esse posset pax impiis, quū sit cor impij quasi mare feruens quæ quiescere non potest? Feruet enim cor impij, vel concupiscentia interius malè flagrante, vel conscientia acriter stimulatæ, vel spe lubrica torquente, vel graui metu sollicitante. Nimirum, vt Apostolus ait, ira & indignatio tribulatio & angustia in omnem animam hominis operāris malum. Et vnde rursus scriptum est: Quid est Israel quod in terra inimicorum es? Et respondet: Si in via dei ambulasses, habitasses vtique in pace super terram. Sicut enim

Esā. 57. iustitia pacem cōciliat, iuxta illud: Erit opus iustitiæ pax. Ita nimirum iniustitia pace sublata, parit bellum. Sed internam pacem per Christum recuperamus, quandoquidē sanguis ipsius emundat conscientias nostras ab operibus mortuis. Peccata quippe nostra in corpore suo occidit, vt per ipsius crucē à peccatis nostris liberati, pacem intra nosmetipsos de fiducia remissionis peccatorū

Roma. 2. habeamus,

Baruc. 3.

Esā. 32.

per crucē vt internam pacē recuperamus.

habeamus. Ipse enim est pax nostra, ipse est propitiatio pro peccatis nostris. In quo habemus redemptionem & remissionem peccatorum.

Secundò, perturbari cōtingit pacem nostrā malis poenę seu molestiis quibuslibet vnde cūque nobis immisissis. Vnde per Zachariam Prophetam dicitur: Neque introeunti neque exeunti erit pax præ tribulatione, & diuisi omnes homines vnūquenque contra proximum suum. Hinc rursum per Ieremiam dominus ait: Abstuli pacem à populo isto. Et vnde rursum per Ezechielem ait: Angustia superueniente requirent pacem, & non erit. Vnde cūque autem hæc nobis mala superueniant, certum est vel nos ea peccatis nostris meruisse, vel dispensante deo propter nostram salutem ea nobis immitti. Quum ergo pace sublata in malis diuexamur, ad crucem Christi oculos mētis nostre conuertamus, vt suę crucis amaritudine nostras amaritudines mitigemus.

Quo Exodo scriptum legimus, venisse filios Israel per desertum in Marath, & aquas fluminis Marath non potuisse bibere, quòd amarę essent. Sed Moysse clamante ad Dominum, ostendit ei lignum, quod quum misisset in aquas, in dulcedinem versę sunt, quum tamen lignum illud, vt præceptores Hebræi tradunt, suapte natura esset amarissimum. Porro lignum hoc Christi crucem præfigurabat, quæ fidei consideratione amaritudinibus passionum nostrarum immissa, earum vsque ad eò vim diminuit, vt temporales passiones nonnullis etiam in dulcedinem conuertantur. Vnde ad Hebræos scribens Apostolus ait: Recogitate enim cum qui talem aduersus semetipsum sustinuit à peccatoribus contradictionem, vt non fatigemini animis vestris deficientes. Quòd autem aquę tribulationum bonis & piis in dulcedinem vertantur, ipse confirmat, qui ait: Hæc mihi sit consolatio, vt affligens me dolore non parcat. Vnde & beatus Iacobus ait: Omne gaudium existimate fratres, quum in tentationes varias incideritis, quippe qui per has Christo vicinius cōfrememini.

Secundò, Christus per crucem suam pacem fraternam, id est, pacem mutuā inter homines conciliauit. Ipse enim

*Ephes. 2.
Coloss. 1.*

Zacha. 8

*Iere. 16.
Ezech. 7.*

*per crucē
aduersa
mitigari.*

*Exod. 15.
Aqua Ma
rath per
lignū dul
ces.*

Heb. 12.

Iob. 6.

Iacob. 1.

*per crucē
pax fra
ternā.*

Ephes. 2. est pax nostra, qui fecit vtraque vnū, & medium parietem maceris soluens, inimicitias in carne sua, legem madorum decretis euacuans, vt duos cōdat in semetipso in vno nouum hominem, faciens pacem vt recōciliat ambos in vno corpore Deo, per crucem interficiens inimicitias in semetipso. Paries medius inter Iudæos & gentes & obstacula pacis duo erāt, videlicet ex parte Iudæorum lex, propter quam Iudæos gentes detestabantur, & ex parte gentium idololatria, propter quā gentes Iudæis erant abominabiles. Christus vt ambos in vno corpore ecclesie & in vnum nouum hominē Deo & inuicem recōciliaret, euangelicis decretis legē euacuauit & remouit à Iudæis, à gentibus verò per prædicationē Apostolorum submouit idola. Porro inimicitias quę propter peccatum inter deum & hominem diuidebāt, Christus dominus per crucem suam interfecit in semetipso. Proinde per vnā fidem, vnum baptisma, spem vnā, eadēque vbique fidei sacramēta, ad mutuam pacem mortales cōciliauit. Nam quidni inter se fœderā pacis obseruet, qui vni & eidem regi, sub vno crucis vexillo, & contra vnum communem omnium eorum hostem principe Christo militantes, simul expectant hoste superato coronari?

*obstaculum
la pacis
per Christi
sublata.*

*pax hæc
cōciliare.*

*per crucē
pax nobis
cum superis.*

coloss. 1.

¶ Tertiò, per crucem suam Christus pacem nobis cum superis cōfirmavit. Vnde Apostolus ad Colossenses scribens ait: In Christo complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliari omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis eius, siue quę in cœlis, siue quę in terris sunt, id est, homines & angelos. Inimicitia quippe erant inter ipsos, quòd homo Deum & dominum angelorum offenderat, & quòd idem homo per peccatum angelos sanctos (qui suę ruinę ex hominibus restaurationem expectabāt) sperato fraudauerat gaudio. Altrinsesus etiā ruinam suam homo angelo succensebat. Per crucem autē hominibus cum angelis & econuerso pax cōciliatur. Proinde non modò triplicem hęc pacem, sed etiā misericordiam per Christi crucem cōsequimur, quā simul vnā cum pace fidelibus Apostolus exoptat: dicens: Pax super illos & misericordia.

¶ Triplicem sanè misericordiam potest anima fidelis per Christi

E X
Christi cr
paction
cordiam
clarum, p
cientib
paterit
nis suis I
his hiru
in desere
Abraham
(et aqua)
mauer su
Nō videl
nis voce
his Dom
bens refe
¶ Dilige
rem abie
pō aqua
tre pecc
indignū
tempora
na votis
desideri
& carne
in deser
quā inue
te, matri
eclesie
militat
eis arbo
Ego aut
num &
nem ac
fis abie
zterna
¶ Proin
nimiru
crucis

Christi crucem reperire, videlicet, Misericordiam com-
 munionis, Misericordiam spiritualis refectiois, Misericordiam nobis
 cordiam fœlicis ac securæ euolutionis. Harum misericor-
 diam, prima est opportuna pœnitentibus, secunda profi-
 cientibus, tertia ex hac vita migrantibus. Quis enim quæ
 pœnitentium pœnitet criminum, sub arbore crucis lachry-
 mis suis Domini pedes rigare nō optet, nō clamet vt pul-
 lis hirundinis, non meditetur vt columba? Quum erraret
 in deserto cum matre sua Agar puer Ismaël (quem pater
 Abraham domo pepulerat impositis humero ipsius pane
 & aqua) consumptaque iam esset aqua in vtre, proiecit eū
 pater subter vnam arborem quæ ibi erat, & abiit dicens:
 Nō videbo morientem puerum. Exaudiuit autem Domi-
 nus vocem pueri. Nota historiam quemadmodum ange-
 lus Domini ostendit matri puteum aquæ, de qua puer bi-
 bens refocillatus est.

Diligenter aduerte, quomodo puer Ismaël subter arbo-
 rem abiectus est, sub arbore siti cruciatus est, sub arbore
 pro aqua clamans exauditus est. Puer iste abdicatus à pa-
 tre peccator est, qui p̄auis facinoribus se dei gratia fecit
 indignū, cui tamen cibum & potum imponit pater, id est,
 temporalium rerum vsū permittit. (tēporalia nempe bo-
 na votis omnibus anteponit) Dimisi, inquit, eos secundū
 desideria cordis eorum. Vnde & ingratis de cibo mānæ,
 & carnes flagitātibus coturnices misit. Sed errat peccator
 in deserto solitudinis, dei gratia destitutus, quæres requiē
 quā inuenire non potest. Is aqua labentis lætitiæ deficientē
 te, matris, id est, rationis, vel matris, id est, fidei, vel etiam
 ecclesiæ consilio, subter crucis arborem in magna sui hu-
 miliatōe sese abiiciat, siquidē pro ipso Christus in cru-
 cis arborem abiici sese permisit, sicut per Prophetam ait:
 Ego autem sum vermis & non homo, opprobrium homi-
 num & abiectio plebis. Tātam ergo tui Domini abiectio-
 nem attendens, esto & ipse abiectus in oculis propriis, ne
 sis abiiciendus ab oculis Dei. Abiice te temporaliter, ne
 æternaliter abiiciaris.

Proinde puer Ismaël sub arbore siti cruciatus est. Quo
 sub cruce
 mimum designatur, peccatorem humiliatum sub arbore
 ce sicut .
 crucis ardētī desiderio salutem æternā sitire debere. Bea-

- Matth. 5.* tos enim fore dixit Dominus, qui esuriūt & sitiūt iustitiā. Huiuscemodi quippe sitiētes ipse dominus ad gratiæ perceptionē (fontē utiq; viuētis aquę) inuitat dicēs: Si quis sitit, veniat ad me & bibat. Et iterū: Ego sitiēti dabo de fonte aquę vitę gratis. Quidni Christi amore sitiat sub cruce peccator, pro quo Christus ipse in arbore crucis sitiuit?
- 1041. 7.*
Apoc. 21. ¶ Denique puer Ismaël sub arbore clamans exauditur, peccatorem in spiritu humilitatis & in animo cōtrito sub arbore crucis ardenti desiderio pro gratiæ perceptione in oratione clamantem, exaudiendum fore designat. Oraculo nempe cęlesti fons pietatis in vulneribus Christi lesa & in sanguine redemptoris ostenditur ecclesię matri, ad quem per fidem peccator acceleret, quem multorū mens conscia delictorum & inops iustitię destituit, vt qui in semetipso responsum mortis accepit, nō sit fidens in se, sed in deo qui suscitatur mortuos.
- 2. cor. 1.* ¶ Secundo, per crucem cōsequimur misericordiam spiritualis refectiois. De fructu enim huius arboris scriptum est: Esca vniuersorum in ea. Ad cuius arboris fructum lex ipsa nos inuitare videtur, quę dicit: Sumetis vobis fructus arboris pulcherrimę. Enimvero crux sancta arbor pulchra est in foliis, pulchrior in floribus, in fructu pulcherrima. Huius arboris folia, verba sunt per Christum ante passionem suā de sua cruce & passione dicta, & etiam ea quę nouissima in cruce protulit perenni memoria fidelium cordibus insigēda. Nihilominus huius arboris folia sunt, omnia verba ad crucis laudem scripta vel prædicata. De quibus omnibus quod in Apocalypsi scriptum est accipere possumus: Folia eius (nimirum ligni vitę) ad sanitatem gentium. Sed pulchrior est hæc arbor crucis in floribus virtutū. Illic enim flos charitatis, flos humilitatis, flos patientiæ, flos paupertatis, flos obedientiæ, flos innocentie reperitur.
- Per crucē spiritus-
lis refe-
ctio.* ¶ Pulcherrimaverò est arbor crucis in fructu, qui est ipsemet Christus filius Dei. Pomum utique speciosum, candidum & rubicundū. Rubicundus fuit Christus per sanguinis effusionem, cādidas per innocentiam. Nam eius innocentiam testantur amici pariter & inimici. Peccatum non fecit, ait B. Petrus, nec inuentus est dolus in ore eius. Traditor
- Danie. 4.*
Leuit. 23.
*Crux ar-
bor pul-
cherrima
crucis fo-
lia.*
Apoc. 22.
*crucis flo-
res.*
*crucis
fructus.
Christi in-
nocentię
testes.*
1. Petr. 2

ator aute
rentia du
dicēs: Pec
index ipsi
Ecce qual
dientiæ, p
tis, pomu
nis salute
ducat me
mo suffoc
suscitatur
¶ Est aute
t. Nā in
tus perti
natis, qu
ganimita
patienter
arbor est
contra p
mundi p
perulit
¶ Subte
anes cœ
les quic
Aues in
viuentes
sua, sicut
stia reg
do cons
lia supe
quæ in a
chrior,
cines co
sublimi
¶ Interi
dere de
nostror
qui es i
uum.

ator autem ipsius quid de ipso perhibeat, aduerte. Pœnitentia ductus, inquit Euangelista, retulit triginta argenteos *Mat. 27.*
 iudex: Peccavi, tradens sanguinem iustum. Hinc & iniquus *Ibidem.*
 iudex ipsius ait: Innocens ego sum à sanguine iusti huius. Ecce qualem fructum portauit arbor crucis: Pomum obedientiæ, pro pomo arboris inobedienciæ. Pro pomo mortis, pomum salutis & vitæ. Verè arbor vitæ, in qua dominus salutem nostram operatus est in medio terræ. *Ioh. 6.*
 Qui maleducat me, inquit, uiuet propter me. Sub arbore mortis homo suffocatus est, sub cruce autem, id est, sub arbore vitæ suscitatus est.

Est autem crux Christi arbor magna & fortis. Magna certè. Nā in ea est profunditas, qua vsq; ad inferos ipsius virtus pertingit: sublimitas, qua cœlos aperuit: latitudo charitatis, qua peccatores deo reconciliauit: longitudo longanimitatis & patientiæ, qua peccatores ad pœnitentiam patienter expectantur. Fortis proinde hæc pretiosa crucis arbor est contra diabolum quem percussit & vicit. Fortis contra peccatum, quæ grauissimum pondus, id est, totius mundi peccatum portauit. Peccata quippe nostra Christus pertulit in corpore suo super lignum.

Subter hanc arborem habitant animalia, & in ramis eius *Animalia*
 aues cœli cōuersantur. Animalia sub hac arbore sunt fide *& volucres qui.*
 les quique in Christi fide & crucis protectione viuentes. Aues in arbore sunt, qui per Christi mortem in perpetuū viuentes, per ipsius crucem (arborem vtique proceritate sua, sicut dictum est, ad cœlos vsque pertingentem) cœlestia regna cōscenderunt. Porro quascunque in hoc mundo consolationes à domino percipimus, illas quasi animalia super terram, sub arbore crucis colligimus. Aues autē quæ in altissimis diuersantur, de fructu arboris, vbi pulchrior, vbi dulcior est, vesci possunt. Siquidem sancti dei, cines cœli Christum regem in decore suo videntes, quo sublimius, eo dulcius ipso fruuntur.

Interim verò nos pupilli & mendici cupientes & ipsi edere de micis quæ cadunt de affluentibus mensis dominorum nostrorum, clamamus ad patrem dicentes: Pater noster *Mat. 15.*
 qui es in cœlis, da nobis hodie panem nostrum quotidianum. Proinde spiritui nostro (quasi vnico filio) con- *Mat. 6.*
 sulentes, *Vidua Sa-
reptana*

3 Re. 17. sulentes, cum illa sancta vidua (quæ ecclesiæ matris typū
 gessit) duo ligna in crucem colligamus, vt refectione ce-
 lesti in tempore sterilitatis & famis, in tēpore siccitatis &
 sitis, ne deficiat in via, reficiatur. Siquidem anima quæ pa-
 ne gratiæ refici desiderat, debet in igne charitatis crucis
 ligna colligere, ipsa enim in crucifixi amorem fidelium mē-
 tes vel maximè inflammant. Vnde & in Leuitico mādan-
 te domino scriptū est: Ignis in altari meo semper ardebit
 quem nutriet sacerdos subiiciens ligna manè per singulos
Leuit. 6. dies. Hæc est enim voluntas dei, vt in sanctificato cordis
 nostri altari, sui amoris ignem crucis suæ meditatione in-
 giter nutriamur.

per crucē Tertiò, per crucem consequimur gratiam securæ euola-
in morte tionis. Per crucem quippe suam dominus introitum nobis
solamen. in gloriam patefecit, sicut Apostolus Hebræis scribēs, ait:
Heb. 10. Habemus fiduciam in introitum sanctorum per sanguinē
 ipsius quam inuitauit nobis viam nouam. Qualiter autem
Hinc mi ad hanc viam debeamus accingi (via quippe grandis est)
graturus in typo nos docuit pater fidei nostræ Abraham. Angelis e-
quid age nim in hominum forma hospitio receptis ait: Lauetur pe-
re debeat. des vestri, & requiescite sub arbore, ponamque buccellā
Gene. 18. panis, & confortetur cor vestrum, & postea transibitis.

Quisquis enim in fide ecclesiæ (quæ nimirum Abrahæ fi-
 dem imitatur) quasi peregrinus & viator in hoc mundo re-
 cipitur, si cum angelis cupit transire & sæliciter euolare
Ioan. 13 ad cælum mortis transitu propinquante, sollicitus sit hæc
 obseruare. primū enim lauari debet lauacro veræ compū-
 ctionis, de quo dictum esse puta: Si non lauero te, non ha-
 bebis partem meū. Dein requiescat per spem sub arbore
 dominicæ passionis & crucis, quod circa transitum mor-
 tis vel maximè necessarium est, & propter æstum tentatio-
 nis, & vt desperationis malū (quasi rapacis feræ mortiferū
 morsum) in crucem ascēdens effugiat. Tota quippe spes sa-
 lutis nostræ in cruce domini nostri Iesu Christi sita est. Ip-
 sa enim est spes Christianorum, est resurrectio mortuorum,
 ipse denique est vita desperatorum.

Hinc congruè inoleuit consuetudo religiosa, vt ex hac
 vita migrantium fidelium oculis crucis signum offeratur,
 vt videlicet spem salutis in cruce cōstituāt, sicut scriptum
 est:

E X
 est. Exigu-
 tes mare
 huius secu-
 maritudin-
 eriguo cr-
 eum & c-
 saluati in
 hominis h-
 communi-
 re domine
 Patet igit-
 vniuersis
 Christi ex-
 ferocordia
 lam sequ-
 Circa se-
 in prædic-
 quenter c-
 De c-
 16 in cor-
 Nemo i-
 vobis a su-
 candis ne-
 stro discip-
 Nec tam-
 Quomod-
 Prædica v-
 cta, incre-
 positas ab-
 esse vt ha-
 framerit:
 dum grat-
 damentu-
 autē vide-
 viuendo.
 præter id-
 legalium
 salutis, &
 sua quā fi-

Exiguo ligno credunt homines animas suas, & trāseū-^{sup. 14.}
 tes mare per ratem liberati sunt. Transeuntes vndosum
 huius seculi mare, transeuntes nihilominus mare, id est, a-
 maritudinem mortis, vt portum regni cœlestis assequātur
 exiguo crucis ligno securē credūt animas suas. Per crucē
 enim & crucifixi fidem, à cūctis periculis, & ab hoc exilio
 saluati in cœlorum regna recipiētur. Postremò debet cor
 hominis hinc migraturi confortari assumpto pane sacre
 communionis, quasi viatico quodam magnę virtutis, dicē-
 te domino: Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.
 Patet igitur ex prædictis, quā opportunē beatus Paulus
 vniuersis in Christi cruce gloriantibus duo hæc quę per
 Christi crucem consequi possumus, pacem videlicet & mi-
 sericordiam comprecetur, dicens: Et quicūque hanc regu-
 lam sequuti fuerint, pax super illos & misericordia.
 (Circa secundum principale, vbi ostenditur Apostoli mēs
 in prædictorum assertione immobiliter firmata, conse-
 quenter dicit:

*De cætero ne mo mihi molestus sit, ego enim stigmata domini
 Iesu in corpore meo porto.*

(Nemo mihi de cætero laborem hunc præstet, vt rursus
 vobis à superuacua & inani legalium obseruatione reuo-
 candis necesse mihi sit laborare. Laborem quippe magi-
 stro discipulus præstat, qui aliter sentit quā ille docuit.
 Nec tamē pertæsus neque indignans hæc Paulus profert.
 Quomodo enim id faceret, qui discipulum informans ait:
 Prædica verbū, instā opportunē, importunē: Argue, obse-
 cra, increpa in omni patientia & doctrina? Sed volens im-
 positas ab se leges immotas fore, & nil spei reliquum illis
 esse vt has quouis pacto immutet, sed sperare modo quo
 statuerit assiduē se prædicaturū. Vnde & alio loco ait: Secū-
 dum gratiā dei quę data est mihi vt sapiēs architectus fun-
 damentum posui, alius autem superædificat. Vnusquisque
 autē videat quomodo superædificet, docēdo videlicet vel
 viuendo. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere
 præter id quod positum est, quod est Christus Iesus, id est,
 legalium obseruatione abrogata fides in Christum & spes
 salutis, & in ipsius cruce gloriatio. Rursus ab hac sentētia
 sua quī fieri posset vt Apostol⁹ quauis causa abscedat, qui
 Galatis

*In quo a-
 postoli in-
 tētio sue-
 rit firma-
 ta.*

2. Tim. 4.

1. Cor. 3.

Gal. 1. Galatis scribens ait: Licet nos aut angelus de cœlo euangelizet vobis præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema sit sicut prædiximus. Et nunc iterum dico: Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepistis, anathema sit. An quæro hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.

publicè prædicando seueri, in priuato molles tractantur, Esa. 5. ¶ Ecce quàm stabilis, quàm immobilis ecclesiæ columna Paulus: Non sic illi apud quos (contra diuinę legis præscriptum) est pondus & pondus, statera & statera, qui displicere deo pro paruo ducentes, sed complacere volentes hominibus, vel occultant quam illis displicere nouerunt veritatem, iustificantes impium pro muneribus, vel quod palam prædicantes adstruxerant, censores, seueri & robusti zelatores, mox seorsum diuitibus aut potentibus huius seculi palpabiles & molles muneribus aut conuiujs delinuti, artificiosis figmentis, vel circumstantijs quibuslibet (ut dicunt) considerandis ab inobliquabili iustitię & veritatis regula, quam dudum publicè adstruxerant, nunc miseri digrediuntur. Nimirum arundo sunt vento agitata. Arundo inquam, utpote more arundinis intus caui & vacui & inde fragiles, fructu bonorum operum steriles, copiosis duntaxat verborum folijs ornati.

Prædicator inconsistans cur arundini cõparatur. ¶ Sed quid audio? Quid agitis o rigidi Catones? iam vento favoris humani ab eo flectimini in priuato, quod mox publicè grandi verborum sono firmastis. Nulla, inquit, adeò generalis est regula quin aliquas patiatur exceptiones. In publico strictè & seuerè loquendum est, in priuato non ita. Ergo confidere fecistis populum in mendacio, in priuato veritati vim facientes, quam paulò antè pro concione publicè adstruxistis. Certè pondus & pondus, mensura & mensura, utrūque abominatio est apud deum. Nam pondus æquum, voluntas eius. Legem audire debebatis, quæ dei voluntatem denuntians dicit: Nolite facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pōdere, in mensura. Statera iusta, & æqua sint pondera, iustus modius, iustifiquæ sextarius. Ergo non alia mensura vtendum erat in priuato quàm in publico. Non aliter agendum cum paupete quàm cum potente. Regula fidei exceptiones non admittit, etiam si Paulus ipse aut certè angelus de cœlo illas prædicaret

Inepta excusatio cõfutatur.

Tere. 28.

Prou. 20.

Prou. 11.

Leuit. 19.

Regula si dei & regula morũ differunt.

dicaret. Pa
ralibus præ
das diuert
ipsum in p
ribus suis
res terrarum

Dat

¶ Sed for
sue non,
persuasum

Pule

¶ Sicque
mirum in
habes fin
ter vitor

palmam

censor re

nem ver

do ab eo

sic aposto

molesus

sum enim

sequuntur

Christo

¶ Ego en

porto, qu

lamit pœ

lli nome

stum sus

litię Chr

habent.

videlicet

& cunct

que qui

absceda

meis &

cetero

sed in c

ea quæ

licaret. Porro si de moribus agatur, vbi nonūquam à generalibus præceptis propter circumstantias merito attendendas diuertendum esse discretionis prudentia docet, & hoc ipsum in publico declarandum erat. Nec adulandum diuitibus fuit, nec plus æquo seueris declamationibus pauperes terrendi. Iuxta quod quidam ait:

Dat veniam coruis, vexat censura columbas.

Iuuenalis

¶ Sed fortasse non est tibi curæ siue fiant ea quæ prædicas siue non, sed popelli plausus & fama tibi sufficit, quasi tibi persuasum habeas:

Pulchrum est digito monstrari, & dicier, hic est.

Persius.

Matt. 2.

Predicato

res quos-

dã plausũ

querere.

¶ Sicque auriculis alienis colligis escas, computandus numerum in numero virginum fatuarum, quippe lampadem habes sine oleo, humanæ laudis captator audis, quod inter vitiorum reprehenses singulariter eminens, hinc te palmam abstulisse gloriaris, quod nemo te seuerior morum censor reperiatur. Sed hæc gloria tua ideo tibi in confusione vertetur, quod vento cuiuslibet occasionis quasi arundo ab eo quod districtè dudum prædicasti deflecteris. Non sic apostolus, quem audis dicentem: De cetero nemo mihi molestus sit, qui me ab instituto speret deflectere. Certus sum enim quod neque mors, neque vita, nec cætera omnia, quæ sequuntur, separare me poterunt à charitate dei quæ est in Christo Iesu.

Roma. 8.

¶ Ego enim, inquit, stigmata domini Iesu in corpore meo porto, quibus utique quod docui confirmo. Stigmata appellavit pœnarum notas de persecutionibus quas ob Christi nomen peressus fuerat. Hæc, inquit, quæ propter Christum sustinui, verum me probat militem ipsius. Hoc autem militiæ Christi testimoniũ pseudo non habent, assentatores non habent. Neque habeo dixit, sed porto vel gesto, non aliter videlicet quam trophæum aliquod & insigne regium, altius & cunctis visendum attollo, & in huiusmodi glorior. Itaque qui fieri posset ut à prædicatione gloriæ crucis Christi abscedam, quum me in Christi cruce gloriaris vulneribus meis & sanguine probem? Hæc ergo de re nemo mihi de cetero sit molestus. Non enim vel in veste, vel in verbo sed in corpore meo gesto notas militiæ Christi, adimpleas ea quæ defunt passionum Christi in carne mea.

Stigmata Christi mihi litè carolum testatur.

Col. 1.

Gratia

Gratia domini nostri Iesu christi cum spiritu vestro fratres,

Amen.

Gratiam non à lege, sed à spiritu proficisci.

In his verbis epistolam concludit: Gratia, inquit, Domini nostri Iesu Christi, non seruitus legis abolitæ, non rixa, nō iurgium, sed gratia domini nostri Iesu Christi. Nec tamen hoc imprecationis tantum gratia dixit, sed etiã causa instructionis & doctrinæ. Sanè gratiã cōmemorat, quæ non lege, sed Christi munere, credentes sint potituri. Nec ait, vobiscum, sed cum spiritu vestro, abigens eos ab ociosa & demortua legis obseruatione, arguensque nō à lege hos spiritum, sed à gratia accepisse, & sicut nō legem illis contulit aut circumcisionem, sed gratiam & spiritum, ita & eos posse indicat collata seruare. Quum autem fratres appellat, baptismi admonuit, quo fratres sumus omnes esse.

Gratiam seruãdam esse, ne amittatur.

Et, à patre vno, nō à lege progeniti. Sit itaque vobiscum spiritaliter vitam degentibus gratia. Nec diuinã, inquit, illi sanctificationem paraclæti à vobis peccatorum volutabro abigatis, sed auctam semper magis ac magis accumuletis in Christo Iesu domino nostro, qui nouam & spiritalẽ vitam veteri & carnali sublata monstrauit. Per hoc autẽ Hebræum verbũ Amen, vera esse quæ loquutus est ostendit.

IN DIE SANCTI MATTHÆI apostoli & Euangelistæ.

Mat. 9.

Vidit Iesus hominem sedentem in teloneo matthæum nomine

Hanc lectionem de sua conuersione scripsit ipse beatus Matthæus apostolus & euangelista. In qua tria notantur. Primum est, inuitantis Christi benigna vocatio. Secundum est, obtemperantis publicani prompta conuersio. Tertium est, indignantis superbia despectiua murmuratio. Primum, à principio lectionis. Secundum, ibi: Et surgens. Tertium, ibi: Et videntes Pharisæi.

¶ Circa primum duo notantur. Primum est, Christi intuitio virtuosa. Secundum est, Christi alloquutio gratiosa, ibi: Et ait illi. Circa primum dicitur: Vidit Iesus hominem

sedentem,

S.
sedentem
s, ait: V
teloneum
erat. Sed I
ponere. S
diuulgare
singulum
sam Iudæ
stabile &
iuxta illuc
accusator
legentibus
quum ipse
gelitam
Trium t
teris aud
cet, Paul
gratiã &
peccator
confirma
bus scrip
piscencia
bia vite,
precone
in cõcup
superbia
¶ Ait erg
tandum
mter: V
gloria in
gratiã a
spexit d
& malc
perra su
coram.
Pu
M
C
N

sedentem. Eandem B. Mathæi cōuersionem Lucas describit, ait: Vidit Iesus publicanum nomine Leui sedentē ad teloneum. Idem Leui qui & Matthæus est. Binomius enim erat. Sed Lucas & Marcus honoris gratia vulgatū nomen ponere noluerūt, ne ipsius pristinam peccatricem vitam divulgare viderentur. Exactor quippe fuit publicorū veterum Iudæis, vt eo fungētes palām quasi peccatores detestabiles & infames ab eis haberētur. Ipse verò Matthæus iuxta illud quod scriptum est, iustus in principio sermonis accusator est sui, Matthæum se & publicanum nominat, vt legentibus ostendat nullum debere de salute diffidere, quum ipse è publicano in Apostolū, de teloneario in euāgelistam sit repentē mutatus.

*Matthæus
ante con-
uersionē
qualis.
Luc. 5.
Mar. 2.*

Prou. 18.

Trium sanctorum voces vel maximē in ecclesia præ cæteris audiuntur, qui olim fuerunt peccatores, David scilicet, Pauli, & Matthæi, vt per hoc vniuersi peccatores ad gratiā & misericordiā dei, & ad percipiendā remissionē peccatorum inuitari non dubitentur. Sanē ad nostræ spei confirmationem hos tres è tribus diaboli laqueis, de quibus scriptū est: Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ, clementer eripuit, & præclaros effecit suę gratiæ præcones. David enim in cōcupiscentia carnis, Matthæus in cōcupiscentia oculorum, id est, avaritia, Paulus verò in superbia vitæ grauiter deliquisse noscuntur.

*Quorū vo-
ces in Ec-
clesia ma-
ximē au-
diuntur.*

1. Ioan. 2.

*2. Re. 11.
Act. 9.*

Hebr. 4.

*Deū vni-
uersa per-
spicere.*

Ait ergo. Vidit Iesus hominē sedentem in teloneo. Notandum est quòd ipse videt omnes generali notitia cōmuniter: Videt malos in ira sua terribiliter, videt beatos in gloria ineffabiliter, videt in hoc mundo electos suos per gratiā amicabiliter. De primo dicit Propheta: De cælo respexit dominus, vidit omnes filios hominū, bonos scilicet & malos, in tenebris & in luce. Omnia quippe nuda & aperta sunt oculis eius, & nō est aliqua creatura inuisibilis coram illo. Vnde canit Boëtius, dicens:

Puro clarum lumine Phœbum
Melliflui canit oris Homerus,
Qui tamen intima viscera terræ
Non valet, aut pelagi radiorum

Infirma

Infirma perumpere luce:
 Haud sic magni conditor orbis
 Huic ex alto cuncta tuenti
 Nulla terræ mole resistunt.
 Non nox atris nubibus obstat,
 Quæ sint, quæ fuerint, venientque
 Vno mentis cernit in ictu.
 Quem quia respicit omnia solus,
 Verum possis dicere solem.

- Eccle. 23.* ¶ Si sol oculus esset, quanta videret? Et certè, vt ait Sapiens, oculi domini multò lucidiores sunt super solem, circûspicientes omnes vias hominum, corda intuentes in abscondito. Vanè ergo quidam dicunt: Non videbit dominus, nec intelliget deus Iacob. Sequitur enim: Qui platurit aurem non audiet, & qui finxit oculum non considerat? Tamen quia non citò profertur contra impios sententia, putant deum quæ non mox vlciscitur ignorare. Sed audiant Apostolum dicentem: An ignoras quoniam benignitas dei ad pœnitentiã te adducit? Secundum autem duritiã tuã & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet vniciquẽ secundũ opera sua. Et licet, vt quidam ait, lento gradu ad sui vindictã diuina procedat ira, tarditatem tamen supplicij grauitate compensat.

Sapiẽ. 14. ¶ Secundò, videt malos in ira sua terribiliter. In peccatores quippe respicit ira dei, quòd nimirũ odio sint deo impius & impietas eius. Hoc modo vidit inter cõiuuas mensæ suæ hominem non vestitum veste nuptiali, quem redargutum mox præcepit ligatis manibus & pedibus proici in tenebras exteriores. Et vtique hi qui nec piis desiderijs, nec bonis operibus nituntur, pedibus affectionum & manibus operationum vincti extra lumẽ gratiæ abiecti, malitię suę tenebris excecantur. Porrò misericordiss. patris clemētiss. aspectum iratum facit scelerum multitudo,

Mat. 22. sicut scriptum est: Videns Deus quòd multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tẽpore, pœnituit eum quòd fecisset hominẽ. Sequitur: Delebo, inquit, hominem quẽ creauĩ a facie terræ. Vidit ergo dominus, ait Propheta, & ad iracundiam

curandiam concitatus est, quia prouocauerunt eum filij sui & filia.

¶ Tertio, deus videt beatos in gloria feliciter & ineffabiliter, sicut ipse promisit dicens: Vos quidem nunc tristitia habetis, iterum autem videbo vos & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Verè beatum gaudium, quod cum omni securitate possidebitur in aeternum. Gaudium vestrum, inquit, nemo tollet à vobis. Feliciter facite electos suos videbit, ubi nihil in eis cōspiciet quod ei displicebit. Sicut per Sapientem dicitur: Oculi domini intelligentes se. Porro quantò plus eum nunc diligimus, tantò magis tunc oculi eius in nos, & nostri in ipsum erunt. Si duo mortales alterutrum amantes ex cōspectu mutuo caritatem capiunt voluptatem, quorum tamen dilectio in otium saepe conuertitur, quantò iucundior & suauior longè supra quàm cogitari aut dici posset est dilectio filij dei ad sp̄sam suam animam fidelem, quam sanguine suo ipse redemit, & quæ vicissim ipsius amore seculi hui⁹ amorem contempserit?

¶ Quarto, deus videt in præsenti electos suos per gratiā amicaliter. De quo aspectu scriptū est: Quum adhuc longè esset, vidit illum pater suus, & misericordia mot⁹ est super illum, utique filiū prodigum, qui profligatis opibus, è regione longinqua inedia compulsus, redibat ad patrem. Hodè hoc aspectu, quum vidisset dominus Petrum à quo iam ter negatus fuerat, egressus ille fleuit amarè. Nil tūc profuit cantus galli, nil hodie prodest clamor prædicatis, nisi oculo suæ miserationis peccatorè respiciat deus. Eisdem denique oculis, eodem aspectu vidit Iesus hominem sedentem in teloneo, sicut scriptum est: Respectus eius in electos illius.

¶ Circa secundum quod est alloquutio Christi gratiosa, sequitur:

Et ait illi: Sequere me.

¶ Quis miretur quòd ad aspectum solis gelicidium soluitur? An non ergo sol iustitiæ Christus aspectu suo & sermone quo suscitatur mortuos, & vocat ea quæ nō sunt, sicut ea quæ sunt, humanā poterit immutare mentè? An non poterit voci suæ dare vocè virtutis quæ intonet super hominem,

*Beatos
quo modo
videt de⁹
10an. 16.*

*Eccle. 34.
simile.*

*Diuinæ
misericordie
respon-
sus.
Luc. 15.
Luc. 22.*

sapient. 4

*Christum
posse sibi
hominem
attrahere*

Roma. 4. nem, & rumpat surditatē eius is ipse qui dei virtus & dei
1. Cor. 1. sapientia est? Qui denique verbum illud est, quod eratin
Ioan. 1. principio apud deum & deus erat, per quod verbū facta
 sunt omnia? Si lapidē magnetem videmus per arcanā nature
 suę vim, & quam habet cum ferri materia mirā qua
 si cognationem & charitatē ferrum ipsum ad se trahere,
 sibi attractū retinere, ferro sibi copulato ferrum aliud at-
 tactum trahere atque sibi copulare, si inquā hęc potest na-
 tura lapidis, quidni poterit omnipotentia conditoris hu-
 manā mentem quā ad suam creavit imaginem, quum vo-
 luerit ab omnibus rebus aliis separatā confestim rapere
 & attrahere ad se? Potest utique, sicut & in hoc publicano
 mox in Apostolum conuerso probauit.

¶ Circa secundum principale dicitur:

Et surgens sequutus est eum.

¶ Hic describitur obtemperantis publicani prompta con-
 uersio. Vbi tria per ordinē describuntur. Primum est, Mat-
 thei ē publicano in Apostolum conuersio. Secundum est,
 amicabile conuiuij Christo exhibitio. Tertiū est, publica-
 norum ad cōuiuium benigna receptio. Secundum, ibi: Et
 factum est. Tertium, ibi: Ecce multi pub.

Luc. 6.

¶ Circa primum dicit: Et surgens sequutus est eum. In euā-
 gelio secundū Lucam dicitur: Et relictis omnibus surgēs
 sequutus est eum. Intelligēs enim Matthęus quid sit vera-
 citer dominum sequi, relictis omnibus sequitur. Sequi en-
 nim, est imitari. Ideoque vt pauperem Christum non tam
 gressu quā affectu cōsectari posset, reliquit propria qui
 rapere solebat aliena. Perfectamque nobis abrenūtiatio-
 nis seculi formam tribuens, non solūm lucra reliquit ve-
 ctigalium, sed & periculum contempnit quod sibi euenire
 poterat à principibus seculi, quia vectigaliū rationes im-
 perfectas atque incompositas reliquerit. Tanta enim cupi-
 ditate sequēdi dominum ductus est, vt in nullo profusus
 huius vitę respectum, vel cogitationem sibi met reserua-
 uerit. Propter quod iusta mercede, dum humana sedulus
 negotia deserit, dominicorum fidelis dispensator meruit
 esse talentorum.

*Officium
 Matthęi
 ante con-
 uersionē
 quale.*

¶ Reliquit sanē Matthęus officium periculosum pariter
 & odiosum. Periculo quippe vicinū est alienas pecunias
 tractare,

adhare, praesertim publicas. Si enim qui tetigerit picem immittatur ab ea, & carbones aut oleum aut simile aliquid trahens inficitur, sic nimirum tactorem suum pecunia contaminat, sicut ait quidam:

Dic senior bulla dignissime, nescis

Quas habeat veneres aliena pecunia?

Viscosus enim hominis animus est, & rei quam amat, constantissimum adharet. Quod autem hominis conscientiam pecunia facile commaculet, probare nigrae illae maculae videntur, quas & aurum rutilans & candens argentum in manibus tractantium relinquere noscuntur. Porro ante conversionem suam beatus Mattheus in teloneo sedens, huiusmodi officium periculosum exercebat. Quod nihilominus officium propter violentas & imperiosas ab inuitis exactiores, & conquistata de nautarum periculis, & alienis laboribus luera, omnibus esse solet odiosum ut dictum est. Vocatus itaque a domino, confestim vile illud sedile destituit, & surgens sequutus est eum. Prudenter sane & opportunè surrexit, quo nimirum & nos surgere docuit.

Porro tria sedentem compellunt surgere, quorum primum est ruina sedis. Ruinosum autem hoc nostrum corpus animae sedes idcirco dici posse videtur, quod huic spiritus molter innitatur & insideat, & ipsum quidem propter contrarias intra se compugnantesque qualitates, continuè atque incessanter fluat ad corruptionem. Nec mirum, quum sit nihil permanens sub sole. Mundus quippe transit & concupiscentia eius. Et quomodo is qui in naui est, siue vigilet siue dormiat, ad navis motum mouetur & ipse, & sensim in longinqua defertur, sic nimirum tempus (quod est edax rerum, & nunquam a fluxu suo substitit) mortalia corpora nostra ab exordio natiuitatis quasi a littore regionis suae incessanter defert ad corruptionem & mortem, quasi in regionem longinquam. Nunquam enim in eodem statum homo permanet. Sed haec miser & seculi huius illecebris excaecatus homo non attendit, mutis profecto animantibus insipientior. Nam (ut per Ieremiam dominus ait) Miluus in caelo cognouit tempus suum, turtur & hyrundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autem meus, inquit, non cognouit iudicium domini.

RR

Quomodo

Eccle. 13.

Iuuenalis

Experimentum naturale.

Tria faciunt surgere. primum ruina sedis.

1. Ioan. 2 simile.

Iob. 14. Mēs caca

Ierem. 8.

- Quomodo dicitis, sapiētes sumus, & lex domini nobiscū est? Sequitur post pauca: Cōfusi sunt sapientes. Verbum enim domini proiecerūt & sapientia nulla est in eis. Hinc *Jerem. 2.* illos deplangens idem Propheta: Transit, inquit, mēsis, finita est ætas, & nos saluati non sumus, quasi dicat: Trāiit adolescentia. Præterit iuuetus, incumbit senectus, deficit ætas, mūdus destituit, propinqua iam mors insidiatur, & imminet iudicium dei, & quum omnia nos destituant quibus in hoc mundo nitimur, surgere tamen per resipiscētiā dissimulamus. Quia ergo ruente sede consulere nobis surgendo nolumus, quid superest, nisi vt cum labēte labamur?
- Gladius vt formidandus.* ¶ Secundum quod surgere compellit, est insectatio gladij seu persecutoris. Quis enim (quātumuis piger & deses) vidēs hostem stricto mucrone se petentem non surgat, & si quo modo possit non effugiat gladium? Gladius iste diuinę vltionis seueritas est, de quo per Prophetam dicitur: *Deut. 31.* Nisi cōuersi fueritis, gladium suum vibrauit. Et dominus *Isa. 65.* ipse: Gladius meus, inquit, deuorabit carnes. Qui rursus *Iob. 19.* terribiliter intonat dicens: Numerabo vos in gladio, & omnes in cæde corruetis. Itaque iuxta cōsiliū viri sancti, fugite à facie gladij, quia vltor iniquitatum gladius est, & scitote esse iudicium.
- Opus præcipuum homini incubens.* ¶ Tertium quod desiderium compellere sufficiat ad surgendum, est instantia perficiēdi operis magni, vel necessitas emetiēdi itineris longissimi. Nō enim nobis (si sapimus) dormitandum est, quibus negotium graue & arduum & omnium proculdubio maximum superest, & cui perficiēdo non sufficerent omnes dies seculi, rapere videlicet regnum cælorum, quod vtiq; nemo torpens aut somniculosus accipit, sed violenti rapiunt illud, à quo etiam tanto adhuc interuallo disungimur, vt meritō nobis negligentibus & dissimulātibus dormitatibusque cælesti oraculo dicatur: Surge, grādis enim tibi restat via. Et rursus: Quid dormis? Surge & inuoca deum tuum. Itaque exemplo beati Matthæi à torpore mentis surgere monemur, qui vocatus à domino, mox omnibus relictis surgens sequutus est eum.
- ¶ Frustra hoc loco mirantur impius Porphyrius, & apostata

ata Iulianus Augustus, calumniantes vel imperitiam, vt iniquant, Historici mentiētis, vel eorum stultitiam, qui vocati cōfestim sequuti sunt saluatorē, quasi quemlibet hominem vocantem irrationabiliter quisque sequatur. Quibus è diuerso respondetur, quòd hæc repentina vocati discipuli consequutio, nequaquã ex stultitia (vt illi verè stulti calumniantur) processit, sed ex causis efficacibus, & omnium quæ possint humanam cōuertere mentem potissimis, videlicet:

Primò ex verbi dei virtuosa operatione. Vius enim est sermo dei & efficax, & penetrabilior omni gladio accipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus compagum quoque & medullarū. Hinc enim surculo ex arbore bona lecto & arbori sterili inuito, cōparatur. Nam sicut ille trahit cōuertitque arborem in suam naturam & fecunditatem, sic & Dei verbum mētem hominis (vtique malis spinosam cupiditatibus & sterilem Deo) à sensu & amore terrenorum ad cœlestium & æternorum desideria salubriter conuertit, & piis fœcundam reddit operibus.

Secundò, ex diuina inspiratione hæc repētina beati Matthæi conuersio processit, de qua Psalmista ait: Audiã quid loquatur in me dominus deus. Vox enim domini auditur, quum inspiratio ipsius mente cōcipitur. Vnde etiam Elias ait: Mane erigit mihi aurem, vt audiã eum quasi magisterium. Et quoniam hæc arcana dei ad mentem loquutio, mira virtute eandem mentē nostram ad se rapit, adiecit: Dominus deus aperuit mihi aurem, ego autem nō cōtradico, tetrosum nō abij. Loquere domine (ĩquit Samuel) quia audit seruus tuus. Itaq; nō solū exteriori voce, sed multo efficacius interiori hac alloquutione Matthaum Christus vocauit, quando ille cōfestim relictis omnibus (vt dictum est) sequutus est se vocantem.

Tertiò ex mira dominici aspectus irradiatione. Sicut enim nobis prisci tradiderunt, fulgor quidã diuinitatis occultæ in Christi facie relucebat, vt etiam solo aspectu hominem traheret ad sui reuerētiam & amorē. Facies quippe ipsius plena est gratiarum, intantum vt non modò homines, sed etiam angeli desiderent in eam prospicere.

RR ij De

Porphy.
& Iulian^{us}
blasphemi
confutantur.

Hebr. 4.
Virtus
verbi dei.
Simile.

inspiratio
tionis di-
uinae mi-
ra virt^{us}.
Esa. 50.

3. Reg. 3.

Respect^{us}
Christi
quantæ
fuit vir-
tutis.

Hest. 19. De Salomone scriptum est, quòd vniuersa terra desiderabat videre faciè eius. Et ecce plusquàm Salomon hic Quum ergo deus tam multipliciter & efficaciter vocet & trahat ad se omnes, quippe qui velit omnes homines saluos fieri, quor tam pauci trahentè vocantemque sequuntur causa est quòd auersi à domino mudi huius sequantur illecebras, ollæ nò dissimiles quæ ore ad terrã verso fustum desuper liquorè, nec capere nec retinere potest. Hi tamen aures habèt quibus funesti serpentis mortiferos sibillos ad sui perniciem audiant, aures tamen nò habent quibus audiant verbum dei. Vnde qui habet aures audiendi, inquit dominus, audiat, innuens proculdubio nò omnes habere aures quas accommodèt vocanti deo. Quas vtique beatus iste discipulus habuisse probatur, qui vocatus à domino (vt dictum est) mox surgens sequutus est eum.

Simile.

Luc. 8.

*Figura
vocationis
Matthæi
3. Reg. 19*

¶ Sequutus, inquam, est eum, quomodo in tertio Regum volumine legimus Helisæum vocantem se Heliã relictis omnibus fuisse sequutũ. Vnde sic scriptum habes: Profectus inde Helias reperit Helisæum filium Saphat arãtem in duodecim iugis boum, & ipse in duodecim iugis boum arãtium vnus erat. Quumque venisset Helias ad eum, misit pallium suum super eum. Qui statim relictis bobus cucurrit post Heliam, & ait: Osculer oro te patrè & matrè, & sic sequar te, dixitque ei: Vade & reuertere. Quod meum erat feci tibi. Reuersus autè tulit par boum & mactauit illud, & in aratro boum coxit carnes, & dedit populo, & comederunt. Consurgensque abiit & sequutus est Heliam, & ministrabat ei.

*Applica-
tur figu-
ra.*

¶ Magna sanè similitudo est vocationis Matthæi cum vocatione Helisæi, aded vt huius vocationis illa typum pretulisse non immeritò videri possit. Per Helisæum ergo Matthæum accipiamus. Helisæus enim deus meus saluator interpretatur, & rectè Apostolum hunc pretendit qui Christum quem deum verum credidit, etiam Saluatorem suum esse cognouit. Ille terram colens arabat, Matthæus terrenis totus insudans quæstibus, & ipse oculos suos statuerat declinare in terram. Porrò Helias (qui deus dominus interpretatur) Christum dominum designat, quem alius Apostolus à morte rediuuium conspiciens, & ipsum manibus

manibus palpare iussus adorās ait: Dominus meus & de⁹ *Ioan. 20.*
 meus. Ad Matthæum igitur ipse veniens, posuit super eum
 pallium suū, iuxta quod Paulus prædicat, dicens: Induimi. *Rom. 13.*
 in dominum Iesum Christum. Christi nēpe tam exempla
 vixit quàm doctrinæ verba fide suscepta atque opere imi-
 tata, nouis quodāmodo vestimentis animam exornant.

(Quod meum, inquit, est, feci tibi, vt ostendat liberū ho- *Ad salutē*
 minis arbitrium vocāti deo debere & acquiescere & coo- *lib. arb. de*
 perari. Vnde vocatis à domino, nec acquiescentibus dici- *bere coo-*
 tur: Vocauit & renouistis, extendi manum meam, & nō fuit *perari.*
 qui aspiceret, despexitis omne consilium meum. Hinc rur *Prou. 1.*
 sus ad ciuitatem sanguinum ait: Quoties volui cōgragare *Matt. 23.*
 filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos
 sub alas, & noluisti? Quo planè ostendit, quòd licet deus
 ipse plerisque vocatis quod suum est faciat, quia tamē ipsi
 quod eorum est per liberum arbitrium nō præstant, mini-
 mē perueniunt ad salutem. Sequitur:

(Qui statim vale dicens patri & matri, id est, mūdo & mū *prosequo.*
 lamæ renuntians cupiditati, igne dilectionis aratro, id est, *tio figura.*
 auaritiæ studiis consumptis, sequutus est dominum. Porro *4. Reg. 2.*
 bouum decoctio, & refectio populo liberaliter ministrata,
 conuiuium illud respicit, quod Christo domino suo de illi-
 us gratia nō ingratus, liberaliter Matthæus instruxit, de
 quo post dicitur. Abiit proinde mundi huius illecebris o-
 mniino relictis, & sequutus dominum ministrabat ei, volū-
 tatem Christi & patris ipsius qui in cœlis est faciens per-
 seueranter.

Sed operæpretium est aduertere Helisæum ipsum Do-
 minum suum Heliam priusquam hunc dominus in cœlum
 sustolleret, quatuor in loca fuisse sequutū: In Galgalis sci-
 licet, in Bethel, inde in Hiericho, nouissimē per Iordanē,
 quem & ipse magistrum suum Heliam sequens (solidum
 iter aquis præbentibus) non infusus vestigiis pertransiuit.
 Petiit autem vt Helix spiritus duplex in se maneret. Quū
 ergo Helias dominus suus in curru igneo raperetur in
 cœlum, clamauit post eum, dicens: Pater mi, pater mi cur-
 rus Israel & auriga eius. Pallium itaque suum Helias illi
 dimisit, quo Iordanis aquas mox ante percussas diuiserat,
 quo & ipse magistri factū imitatus percussas diuisit aquas

& sic per arenam Iordanis alueum & ipse transiit. Mira profectò diuinorū operum concordia, tamen ea temporibus longè diuersis gesta sint, si qua tamē apud eum esse potest temporum intercapedo, vbi sunt mille anni tanquam dies hesternæ quæ præterit.

¶ Igitur verum Heliam, id est, Christum qui in cœlū conscendit beatus Matthæus Apostolus in iis quatuor imitatus est, videlicet, In spiritali circuncisione, In dei & proximorum vera & stabili dilectione, In Euāgelij prædicatione. Denique in forti perpeffione martyrij.

*Qualiter
Christum
Matthæus
sequutus
est.*

*circunci-
sio cultro
petrino
facta.*

¶ Primum in hoc designatur, quòd Heliam sequutus est Heliseus in Galgalis, quod interpretatum sonat, collis circuncisionis. Hoc quippe loco circuncidit Iosue filios Israel mandate domino & dicente: Fac tibi cultros lapideos, & circuncide secundò filios Israel.

¶ Quid aliud hæc cultro petrino facta circuncisio, quam eam circuncisionem quæ per Christum non in litera, sed spiritu facta est, prætendebat? Ipse enim credentes in suo sanguine, & nihilominus sacris actionibus & cœlestis doctrinæ verbis à vitiis & peccatis circuncidit. Et hæc quidē secundaria circuncisio cultris petrinis rectè facta dicitur. Nam petra (vt Apostolus ait) erat Christus. Porro quæ per Christum facta est circuncisio spiritalis, illius comparatione quam carnalis Israel seruauit, secunda circuncisio dicitur. Proinde quum Iesus Naue (qui & Iosue) filios Israel (vt dictum est) circuncidisset, ait ad illum dominus, dicēs: Hodie abstuli opprobrium Aegypti à vobis. Nō enim legimus Moysen populum circuncidisse, sed circuncisionē prædicasse duntaxat, vt intelligamus nō per legē sed per Christi gratiam opprobrium Aegypti, id est, peccatū à nobis auferri.

1. Cor. 9.

*Iosue. 5.
Moyses
circunci-
sionē præ-
dicat, nec
dat.*

*per Chri-
stum nos
circuncidi.*

Ioan. 13.

Act. 7.

¶ Illos sanè (priusquam in funiculo distributionis acciperent hæreditatem) petra necesse erat circuncidi, vt per hoc nobis insinuetur, quòd nisi nos petra, id est, Christus lauet à peccatis in sanguine suo, non habituros partem cum eo in regno suo. Arguit fortissimus Christi testis Stephanus eos qui petram Christum reprobantes circuncisa duntaxat in carne gloriabantur, dicens: Incircuncisi cordibus & auribus, vos semper spiritui sancto resistitis.

Quem

S.
Quem pro
lanans pl
deposcere
talem sup
tenda et
affatu, al
mi innoc
in vano a
Hanc aut
bis circun
¶ Quema
pudatibu
quit, possi
in zonis v
neque ca
Matthæu
minibus s
postoloru
cens: Ecc
etiam po
se perma
mibi. Qu
calumni
lius quū
cuit, & ne
reas hab
minis no
¶ Sanè h
cōtrauer
abolend
Christi a
runt) oro
gis Chri
tratu fid
deleuer
rum est
quales h
ipsi, qu
quique

Quem prophetarum nō sunt persecuti patres vestri? In-
 iurans planē aliam circuncisionē ab ea quæ in carne est
 deponere ab illis deum. Per circuncisionem nempe spiri-
 tualem superfluitas omnis, tam rerum quàm vitiorum, amo-
 vendā est, à corde, à lingua, à manu. Hoc est, ab affectu, ab
 affectu, ab effectu. Non enim ascendet in mōtem domini,
 nisi innocens manibus & mundo corde, qui non accepit
 in vano animam suam, nec iuravit in dolo proximo suo.
 Hanc autem Christus domin⁹ & docuit & operatur in no-
 bis circuncisionem.

(Quemadmodum verò à superfluitate rerū & seculi cu-
 piditatibus discipulos circunciderit, aduerte: Nolite, in-
 quit, possidere aurum neque argentum, neque pecuniam
 in zonis vestris, neque peram in via, neque duas tunicas
 neque calceamenta, neque virgam. Hoc schemate beatus
 Matthæus (quemadmodum & ceteri Apostoli) relictis o-
 mnibus sequutus est eum. Vnde beatus Petrus suo & coa-
 postolorum nomine circuncisionem hanc profitetur, di-
 cens: Ecce nos reliquimus omnia & sequuti sumus te. Qui
 etiam post ascensionem domini in cœlū, in hoc instituto
 se permanere gloriatur, dicens: Argentum & aurū non est
 mihi. Quis igitur hanc circuncisionem, hanc voluntariam
 calamietur & despiciat paupertatē, quam ipsemet dei fi-
 lius quū diues esset pro nobis pauper effectus verbo do-
 cuit, & nobis imitandam exemplo monstravit? Vulpes fo-
 veas habēt, inquit, & volucres cœli nidos, filius autem ho-
 minis non habet vbi caput suum reclinet.

Sanè huic Christi Domini nostri sacrosancto instituto
 cōtraueniunt qui censent omnium mendicantium saccos
 abolendos, vt pariter religiosorum mendicantium (qui
 Christi amore voluntariē pauperes effecti omnia relique-
 runt) ordines submoueant. Et quàm astutē, vt quum gre-
 gis Christi canes, qui catholica prædicatione (quippe la-
 tratu fideli) Hæreticos (diros proculdubio lupos produunt)
 deleuerint, oues Christi dispergant vt volent. Hoc nimi-
 rum est quod moliantur, vt amotis mendicantium saccis,
 quales habere cupiunt prædicatores instituant & nutriant
 ipsi, qui loquantur eis placentia & seminant errores,
 qui que decipiant populum & faciant confidere in men-
 dacio,

*Christi dī
 scipuli
 qualiter
 circuncisi.
 Mat. 10.*

Mat. 19.

Actu. 5.

s. cor. 2.

Mat. 3.

*In paupe-
 rū aduer-
 sarios in-
 uectiua.*

*insidie in
 ordines
 fratrum
 mendican-
 tium.*

Esa. 30.

1ere. 23.

Iere. 3.

dacio, dicētes eis: Pax, pax, & nō est pax. Stupor (inquit Ieremias) & mirabilia facta sunt in terra. Prophetæ propheta-
bant mendacium, & sacerdotes applaudebant manibus suis, & populus meus dilexit. Contra quos quid per eun-

Iere. 14.

dem prophetam dominus dicat aduerte: Falsō propheta vaticinantur in nomine meo, non misi eos, & non præcepi eis, neque loquutus sum ad eos, visionem mendacem & diuinationem fraudulentam & seductionem cordis sui prophetant vobis. Sed facessat simulabunda peruersitas, quum primi sanctæ fidei Christianæ prædicatores Apostoli nihil omnino possidentes, Christi instituto De Euangelio victitarint.

¶ Sed ne quis putet nos probare quoddam genus hominū (vtique improbandum) id est, ociosos & validos mēdicantes, distinctione vtendum est. Variis enim modis & causis mendicatur. Contingit enim mendicare causa cupiditatis & auaritiæ, vt quum quis mentita pauperis persona mendicat vt thesaurizet, vel vt in ocio viuat, qui tamen victum si vellet posset quarere laborādo. Et vtique huiuscemodi mendicantes detestamur, commendantes iusta principum edicta quibus coërentur.

*Mēdicare
propter
sui humili-
tationem*

¶ Secundō, contingit mendicare causa humilitatis. Siquidem mendicitas abiectiōnem habet. Abiectissimi quippe inter hominines esse videntur, qui nō modō pauperes, sed etiam vsque ad eō sunt egētes q̄ necesse est eos ab aliis vitæ necessaria mendicare. Et hoc modo laudabiliter & sanctē propter imitationem Christi & Apostolorum eius plurimi magnis opibus derelictis mendicauerūt. Hinc etiam Christi seruus & paupertatis amator S. Franciscus in regula sua dicit: Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, sed tanquā peregrini & aduenæ in hoc seculo in paupertate & humilitate domino famulantes, vadāt pro elemosyna cōfidēter. Nec oportet eos verecundari, quia dominus pro nobis se fecit pauperē in hoc mundo. Quod autem ipse dominus Iesus ad nostrę humilitatis exemplum non modō pauper esse, sed etiā mendicare dignatus sit, B. Bernardus astruit dicens: Vt te domine per omnia nostrę paupertati cōformares, & omnes vitæ humanæ calamitates in te susciperes, quasi vn⁹ è tur-

*s. Franci-
scus pau-
pertatis
assertor.*

ba pauperum, stipem (in illo scilicet triduo quo hunc pue
 ram pia mater amiserat) per ostia mendicabas. Hinc per
 prophetam ipse ait: Ego autem mendicus sum & pauper,
 quod utique de se Christus ex forma serui dicit.

¶ Tercio, mendicare contingit causa necessitatis, ut quum
 quis aliter non potest vitæ necessaria obtinere, nisi mendi
 cetur. Nec ista quidem mendicitas si humiliter & patienter
 feratur, suo præmio carebit. Medicus enim qui ante ianuâ
 claudit iacuit vlcibus plenus & confectus inedia, subla
 tas est ab angelis in sinum Abrahæ perpetua cōsolatione
 fovendus. Vnde beati pauperes (inquit dominus) quia ve
 strum est regnum dei. Contrâ verò: Væ vobis diuitibus qui
 habetis consolationem vestram, quia lugebitis & flebitis.
 Væ vobis qui saturati estis, quia esurietis.

¶ Pauperes proinde propter vtilitatem & salutem diuitum
 sunt. Steriles enim essent sine pauperibus opulenti, & opes
 ad consequutionem vitæ æternæ inutiles. Quas dum pro
 pter Deum in pauperes erogas, regnum tibi mercantur æ
 ternum. Hinc est quod diuitiarum præstantissimus vsus, est
 earum in pauperes erogatio. Vnde etiam diuitibus Domi
 nus ait: Ego dico vobis, facite vobis amicos de māmōna
 iniquitatis, ut quum defeceritis, recipiant vos in æterna ta
 bernacula. Porro quàm sit accepta Deo & vtilis homini fa
 cta pauperibus elemosinæ largitio, beatus Paulinus ele
 ganter perorans ostendit dicens:

¶ Sua domino dona referamus, demus illi qui in omni pau
 pere accipit. Demus gaudentes, & accipiemus ab ipso e
 xultantes. Siquidem immensa eius iustitia pariter & bo
 nitas de ipsis muneribus suis vult sibi munera fieri, ut si
 tibi materiam erga te beneficentiæ pariat quia bonus est, &
 tibi faciat meritum quo dignè recipias, quia iustus est. Ip
 se tibi impēsē largitus est, de suis opibus, si tu tibi ipse nō
 sis inuidus & auarus de iis quæ Deus tua fecit, non ut cau
 sa tibi ad mortem, sed ut pretium ad vitam forent. O abū
 dantia bonitatis Dei? Vult scænerari ex his quæ ipse lar
 gitus est, cupit debitor fieri donorum suorum, ut cum mul
 ta tibi ratione tuam reddat vsuram. Itaque tam vberem
 tibi obstringe debitorem, ut & amicum te ex seruo vo
 cer, & in tuis terrestribus nummis te expertus fidelem
 de

*Medicare
 propter ne
 cessitatem
 Luc. 19.*

*Luc. 6.
 Ibidem.*

*Opti præ
 stantissim^o
 vsus.
 Luc. 16.*

*In episto
 la de Ga
 zophyla
 cio.*

de suis cœlestibus thesauris diuitem faciat. Cura sollicitus ne diuitius egeni maneant ieiunantes, & eorum iniuria offendantur is qui fecit illos, & qui illos bono tuo pauperes fecit. Potuerat enim dominus omnipotens equè vniuersos diuites facere, vt nemo indigeret altero, sed infinitæ bonitatis consilio sic parauit misericors & miserator dominus, vt tuam in illis mentem probet. Fecit miserum, vt agnosceret misericordem. Fecit inopem, vt exerceret opulentum. Materia diuitiarum tibi est fraterna paupertas, si intelligas super egenum & pauperem, nec tibi tantùm habeas quod accepisti: quia ideo & illius partem in hoc seculo tibi cōtulit deus, vt tibi deberet quod de suis donis tuo voluntario affectu indigentibus obtulisses, ac te vicissim in æterna die de illius parte ditaret. Per ipsos enim nunc accipit Christus, & tunc pro ipsis rependet. Docet enim nos & Euangelicus ille diues à tartaro, & in Abraham sinu iam non mendicus Lazarus, qui in illa pœnali ardentis diuitis egestate refrigerio vitæ affluebat. Docet, inquam, istud exemplum vicissitudinem esse istic & illic humano generi distributam, repensandumque illic pauperibus quod istic videtur negatum, & contrà: diuites qui pauperibus istic inopes fuerint, nihil de pauperum fœlicitate capturos, mendicitatēque perpetuam cum abundantia pœnarum pro iniuria pauperum digna vltione referendam. Ita que sic age vt audire merearis à domino: Euge serue bone quia in paucis fidelis fuisti, supra multa te constituam. Vide igitur & intende huic verbo, Frater. De tuis multis vel parua si tribuas, multam tibi reliquorum tuorum adiectionem paraſti.

¶ Sed nunc pauperum quos foues affectum in te attende. Plurimi te expectant, & in aduentum tuum pendunt, circūspicientes quando te videant. Tibi impēduntur cunctorum inopum preces & vota debilium. Aliud est quādo tu solus pro te, & aliud, quando multitudo pro te apud deū interpellat. Tu taces, & illi pro te clamant. Vident te & arident. Inueniunt te & ad salutant, & egestatis & debilitatis immemores corpora ipsorum tua sanitate vegetantur, animæ tuo aspectu vigescunt. Te filiis suis præferunt, & pro te priusquā de se quisque sollicitus, aut cum sua, aut

ante

re suam salutem orat tuam, & tuam vitam suam vitam precatur. Tuam diuitiarum illius opes, & paupertas illius tuam diuitiarum sunt. In omnibus Ecclesiis pro te rogant, in omnibus tibi gratulantur. Absentem te in manibus suis oculantur, semper te vident, quia animo complectimur quod cernimus absentes. Inscriptus enim es, & impressus cordibus eorum per multam in eos tuam humanitatem. Hic ille.

Ergo pauper propter diuitem, & diues propter pauperes factus est. Recipiat hunc diues in domum suam in hoc mundo, ut post ab illo recipiatur in tabernacula beatorum in caelo. Vnde per Sapientem dicitur: Diues & pauper obmanerunt sibi, vtriusque operator est dominus. Alterutrum enim (ut dictum est) propter alterum fecit deus. Non enim iniustus est deus inaequaliter opes distribuens, sed ideo tu abundas, ut bonae dispensationis merita consequaris: ille vero mendicat, ut patientiae brauiis decoretur. Ergo fame leci panis est quem detines, nudorum est vestimentum quod tu recludis. Nec minoris est criminis quam tollere, quum possis & abundas indigentibus denegare. Itaque diuina ordinatione semper pauperes habebitis vobiscum, quibus quum volueritis poteritis benefacere. Magna profecto (si velint intelligere) diuitum est consolatio, quotiescunque voluerint posse Christum in paupere recipere, reficere potu & cibo, operire vestimento, fouere hospitio. Contra vero inexcusabilis est crudelitas Christum, vel contemnere vel fraudare, vel persequi in homine inope & mendico, ac merito tandem in tremendo dei iudicio maledictione aeterna feriendum.

Audi beatum Hieronymum: Accepisse quod pauperibus erogandum sit, & esurientibus plurimis cautum esse velle, vel timidum, aut (quod apertissimi sceleris est) aliquid inde subtrahere, omnium praedonum crudelitatem superat. Ego fame torqueor, & tu iudicas quantum ventri meo satis est. Aut diuide statim quod acceperis, aut si timidus dispensator es dimitte largitorem ut sua ipse distribuatur. Nolo sub occasione mea sacculus tuus plenus sit. Nemo me melius mea seruare potest. Optimus dispensator est, qui nihil sibi referuat. Porro ut auari dispensatoris fraudem largitor euitet,

Diues & pauper propter alterutrum sunt
Proh. 22.

*Mat. 19.
Mar. 14.*

*In Epist.
ad Nepotianum.*

euitet, Audi eundem ad Paulinum dicentem: Pauperibus & fratribus refrigeria sumptuum manu propria distribue. Rara est in hominibus fides. Non credis verum esse quod dico? Cogita Iudæ loculos.

Hæc ille.

¶ Quarto, mendicatur causa communis vtilitatis, vt quum pro reparatione templi, vel hospitalis, vel pro constructione pontis, vel causa consimili, quæ sine adminiculis perfici non possunt, elemosynæ colliguntur. Hoc modo etiã laudabiliter mendicare contingit scholares pauperes, vt possint honestis artibus institui. Sed ab hac longa digressione ad propositum redeamus.

¶ Secundo igitur beatus Matthæus Christum sequutus est in vera Dei & proximorū dilectione. Helisæus enim Dominum suum Heliam etiã in Bethel sequitur est. Bethel autem domus Dei interpretatur. Per veram etenim huiusmodi dilectionem, sancti Apostoli facti sunt domestici Dei. In hoc, inquit, cognoscent omnes quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis adinuicem.

¶ Tertio, sequutus est Christum in Euangelij prædicatione. Nam & in Hiericho Heliam sequutus est Hælisæus. Hiericho interpretatur luna, & non incongruè mundum hunc designat, in quo nihil stabile, nihil permanens est. Nunquã enim in eodem statu permanet.

¶ Quod autem quondam sub ducatu Iesu filij Num facerdotalium clangore tubarum muri Hiericho corruerunt, & sola Raab quæ exploratores Israelitici ducis receperat in ea vrbe saluata est, quid aliud designabat quàm sub ducatu Iesu Christi filij Dei per Apostolicam prædicationem mundum per fidem Christo subiiciendum, lapidearum duritia metium (quasi muris Hiericho) per pietatem fidei in Dei filiorum charitatem ad Apostolicam prædicationem conuersa?

¶ Porro Raab Ecclesiæ credentium typum gessit, quæ fidei prædicatores suscipiens, cum omni domo sua (cæteris pereuntibus) saluatur. In opere verò sanctæ prædicationis beatus Matthæus Christum dominum cum fructu multo strennuè sequutus est. Siquidem vsque in hodiernum diem beatum Matthæum in Euāgelio suo orbis terrarum audit prædicantem. Cuius sanè Euangelium ingenti prærogatiua venerã

IOAN. 13.

*expugna
tio hieri-
cho cuius
rei typus.*

*Raab vt
ecclesie ty
pū gessit.
euangelii
secundum
mat. præ-
rogatiua.*

venerandum est. Primò, quia primum est respectu aliorum. Secundò, quia id solum in ea lingua qua illud ipse scilicet filius prædicauit (Hebræa scilicet) commendatum & conscriptum est. Cæteri verò Euangelistæ Græca lingua scripserunt.

Porro inter omnes gentium linguas Hebræa lingua (quæ omnium prima est, qua sola ab exordio mundi vsque ad constructionem turris Babel per plura scilicet annorum millia, humanum genus utebatur) obtinet principatum. Tandem etiam cæteris omnibus linguis cessantibus, hæc sola sine fine manebit. Tertiò, B. Matthæi euangelium ex eo commendatur, quòd à cæteris Apostolis venerabiliter est adprobatur. Per ipsum enim (sicut in Ecclesiasticis historiis reperimus) B. Barnabas Apost. (siquidem id vbique scilicet ferebat) & demones effugabat, & sanabat infirmos, quòd & tandem secum sepeliri iussit.

Quartò, Christum sequutus est in forti perpelesione martyrii, quòd nimirum in eo figuratum fuisse videtur quòd Heliam Helisæus nouissimè sequutus est trans Iordanem, Iordanis enim (quo transuadato olim filij Israel promissam terram possederunt, qui etiam riuus iudicij interpretatur) corporalem mortem non incongruè designat, quæ in mortis transitu à deo nos iudicari oportet, & nõ nisi per mortem promissam nobis cœlestem cõsequimur hæreditatē. Iordanem hũc Christus dominus (quasi alter Helias) per crucē suam ante nos transiuit. Cuius præuia passione B. Matthæus armatus, intrepidè dominum suum in mortem vsque sequutus est. Christo nanque post deuictam in gloriosa resurrectione mortem in cœlum ascendente, orates Apostoli spiritum sanctum (qui nimirum sicut patris, ita & filij spiritus est) in variis gratiarum donis perceperunt. Porro Helicæ pallium Helisæo relictum quo & ipse Iordanem transiuit, sacrum Christi corpus est in Eucharistiæ mysterio venerando, quo muniti & adiuti fideles, hinc ad cœli regna mortalitatis Iordane transmissio demigrat. Quo peruenientes voti compotes effecti, desideratæ beatitudinis sempiterna satietate perfruuntur.

Per tria autem Iordanem legimus transuadatum, videlicet, per arcam, per baculum, per pallium.

*Hebræa
linguam
præcellere.*

*Iordanis
transuadatus
quid.*

*Helicæ spi-
ritus in
Helisæo
dupliciter*

*Helicæ pal-
lium.*

*per tria
Iordanē
transua-*

datum.

Iosue. 3.

¶ De arca scriptum legimus, quòd à sacerdotibus ante populum terrã promissionis ingressurum per Iordanem inferti iussa sit. Ait enim ad populum Iosue: Ecce arca fœderis domini omnis terræ antecedit vos per Iordanem. & sequitur post pauca: Ingressisque eis (nimirum sacerdotibus arcam domini ferentibus) Iordanem, steterunt aquæ descendentes in loco vno, & ad instar montis intumescetes apparebant procul, quæ autem inferiores erant in mare solitudinis descenderunt, vsquequo omnino deficerent.

¶ Hæc arca quæ nos ad cœli regna præcessit, per Iordanem mortis, Christi domini nostri gloriosa mater est, cuius patrocinium nobis in transitu mortis deposcetes supplicamus ei dicentes: Maria mater gratiæ, mater misericordiæ, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe. Hanc per fiduciam sanctã secum ferunt fideles per mortis angustias hinc migraturi. Aquæ superiores præteritas mortalis vitæ miseras, inferiores verò futuras post hanc vitam in gehennæ suppliciis calamitates significant. Illæ stant, quoniam hinc migrantes non sequuntur. Istæ verò à fidelibus Mariæ patrocinio & Christi misericordia dissi-giunt & discedunt.

Baculus
Iacob,
crux christi.

Gene. 31

¶ De baculo proinde sanctum Iacob à Mesopotamia (vbi serui erat) ad terram suæ natiuitatis regredientem dixisse legimus: In baculo meo trãsiui Iordanem istum, ecce nunc regredior cum duabus turmis. Baculus iste crux Christi est, Iacob verò Christum ipsum, & etiam fortasse quemlibet iustum designat. Seruiuit in hoc mundo dei filius, & post per baculum crucis, mortis Iordane transiit, cum duabus turmis, angelorum videlicet occurrentium & regem gloriæ deducentium, nec non & sanctorum quos ab inferis eduxerat, gloriosè redit ad patrẽ. Potest nihilominus etiã iustus quilibet qui per mortem trãsiturus ex huius vitæ laboribus & ærumnis, crucis ligno fidẽs eidẽ animam suam credit, quum ad regionem viuentium peruentum fuerit, id ipsum cum multa gratulatione dicere: In baculo crucis cõsensus, & per eundem ab occursum rugientium & preparatorum ad escam defensus & liberatus Iordanem mortis transiui, & ecce nunc (deo propitio) bonorum meritum cohorte comitatus, quæ & bona faciendo & sustinendo

modo mala opitulante gratia mihi reposui, quasi cum duabus turmis diues ad patriam caelestem regredior.

Denique pallium quod sacratissimi corporis Christi communionem significat, per mortis Iordanem fidelem animam, vel maximè valet securè conducere, quum per hanc Christo spiritualiter incorporemur. Nam & ipse spem nostram corroborans dicit: Confidite, ego vici mundum. quod dicitur. Ervos mihi incorporati per unitatem fidei, & per corporis & sanguinis mei sacramentum mea membra effecti, meo sulti praesidio vincetis.

HOMILIA SECVNDA.

ET factum est discumbente eo in domo, ecce multi publicani & peccatores venientes discumbebant cum Iesu & discipulis eius.

Superius dictum est de B. Matthaei Apostoli vocatione & conuersione. Hic consequenter iuxta textum euangelicæ lectionis dicendum est de conuiuio amicabilis Christi domino exhibitione. Quocirca quatuor sunt notanda. Primum est, exhibiti conuiuio benigna susceptio. Secundum, Publicanorum ad Christi conuiuium admissio. Tertium, Indignatis superbiæ inuida murmuratio. Quartum, Indignè murmurantium rationabilis ac iusta confutatio. De primo, quod videlicet est amicabilis conuiuio domino ab Matthaeo exhibitio, B. Lucas plenius scribit dicens: Effecit ei conuiuium magnum Leui in domo sua, ut etiã per hoc nobis mysticè insinuetur (prout ait B. Ambrosius) quod quisquis domicilio metis suæ Christum recipit, maioris delectationibus exuberantiù pascitur voluptatum. Dominus autem inuitatus libèter ingreditur, & in eius qui crediderit recumbit affectu. Et hoc est bonorù spirituale conuiuium, quo diues populus eger, pauper epulatur. Sed inter hæc mirari est mansuetudinem domini, qui etiam conuiuia & consortia peccatorum non est aspernatus, imò quisquis eum inuitauit, meruit recipere. Sed tamè non magis est attendendum, quod ad conuiuium sæpe dominus recessit, quàm quid illic aut egerit, aut docuerit.

Manducabat enim cum peccatoribus ut eos ad penitentiam conuerteret. Interdum autem cum familiaribus & piis, ut illis & consolationem per sui praesentiam impenderet, & in eis

*pallium
Helie,
quid.*

Ioan. 6.

Matt. 6.

*conuiuio
Christo
exhibito.
Luc. 5.*

*cur Christi
ad conuiuio
inuitatus
accessit.*

& in eis augeter pietatis affectum, veluti quum in Bethania cum sororibus sanctis Martha & Maria, & eorum rediuiuo fratre Lazaro, familiariter amabilis & admirandus conuiuia manducabat. Interdum etiã cum pauperibus cognatis & propinquis, vt eorum leuaret inopiam, sicut factum est, vbi vino in nuptiis deficiente aquam mutauit in vinum.

Ioan. 12.

Ioan. 2.

*christum
conuiuia
sibi exhibita
compensasse.*

¶ Imò verò vbi cunq; ad conuiuium inuitatus accessit, munificentia suã donis conuiuia sibi exhibita compensauit. Inuitatus enim (vt iam dictum est) ad conuiuium nuptiale, vinum ex aqua dedit, qui etiam vt liberalitatem donationis facto monstraret, hydrias ipsas impleri iussit aqua vsque ad summum, vt non diminutẽ semiplenas vino hydrias dedisse videretur.

Luc. 7.

Luc. 14.

Luc. 19.

Ioan. 11.

¶ Proinde in conuiuio Simonis Pharisei lachrymantem ad pedes suos peccatricẽ à peccatis suis clementer absoluit, & hospitem ipsum salutaris doctrinã verbis instruxit. Ad aliud insuper conuiuium in domo cuiusdam principis Phariseorum inuitatus sabbatho manducare panem (vt Lucas refert) hydropticum sanauit, & conuiuas nihilominus salubri doctrina spiritualiter refecit. Rursus in domo Zachai gratissimus conuiuia hospitem conuertit, & salutem illi domui factam esse nũtiauit, nimirum quòd ipsius habitator factus esset per ipsum filius Abrahã. Porro piis illis sororibus hospitij & cibi vicem reddidit, quando eorum fratrem quatruiduanum iam vita defunctum & scetidum ab inferis reuocauit ad vitam. In conuiuio denique à B. Matthæo sibi exhibito, Matthæum ipsum ad Apostolatus dignitatem prouexit.

¶ De secundo, id quod præmissum est subdit: Ecce multi Publicani & peccatores veniẽtes discumbebãt cum Iesu & discipulis eius. Vbi ponitur Publicanorum ad Christi conuiuium benigna receptio. Ecce, inquit, multi Publicani & peccatores veniẽtes. Hos inuitauit Matthæus vt socios haberet in gratia, quos habuerat consortes in culpa. Vnde in Apocalypsi scriptum est: Sponsus & sponsa dicunt veni, & qui audit, dicat veni. Viderant illi Publicanũ à peccatis ad meliora conuersum locum inuenisse penitentia, & ob id etiam non desperant salutem, sed fiducia conce-

*Apoc. 22.
Cur accedendũ sit
ad christum.*

5.
cepta ac
cum xgri,
nam ad r
sibi cleme
p. Seipsi
natu
pona qu a
s, sed vt
quem pe
nam & deu
bus non
ralinem o
lesu, audie
horreas. N
mitem lac
deprehen
supplican
persequun
cifixores.

Et vider
tatio & pe
¶ Hic po
Et vident
Eruus en
nit in orb
so iudicio
tum grat
nis & in
se iactan
profus i
despicien
nis & pe
beatus A
canis, P
primò le
qui lege
nam. Qu
runt, ali

cepta accedunt ad Christum non secus quam ad medicum agrum, quam ad fontem sitibundi, quam ad lumen caeci, quam ad reconciliatorem rei, quos ille secundum propriam clementiam & pietatem misericorditer omnes suscepit. Seipsum enim negare non potest. Enimvero diuinitatis natura clemens & pia est, magisque ad indulgentiam quam ad vindictam, non volens mortem peccatoris, sed ut conuertatur & viuat. Quis itaque iam peccatorem poenitet delictorum, ad hunc patrem misericordiam & deum totius consolationis postpositis ceteris omnibus non recurrat? Omnino, inquit Bern. propter mansuetudinem quae de te praedicatur curremus post te domine Iesu, audiētes quod pauperes non spernas, peccatores non horreas. Non horruisti latronem confitentem, non peccatricem lachrymantem, non Chananæam supplicentem, non deprehensam in adulterio, non sedentem in teloneo, non supplicentem publicanum, non negantem discipulum, non persecutores discipulorum, non ipsos denique tuos cruciatos.

¶ De tertio dicitur:

Et videntes Pharisei dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester?

¶ Hic ponitur indignantis superbiae inuida murmuratio. Et videntes Pharisei, inquit. Videbant eum & inuidebāt. Erant enim illis fuit à diabolo (cuius inuidia mors intravit in orbem terrarum) oculus dexter, ut nihil non peruerso iudicio cerneret. Non enim illis erat pars aut fors vlla cum gratia & misericordia Christi, qui in felle amaritudinis & in obligatione iniquitatis permanebant, & de lege se iactantes, legem non faciebant. Porro Christi gratiam potius ignorabant, & non solum ignorabant, sed etiam despicientes diiudicabant. Quare, inquit, cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester? Super quo beatus Ambrosius ait: Cōuiuantibus cum domino publicanis, Pharisei murmurantes de ieiunio gloriantur. Vbi primò legis & gratiae quanta sit distàtia declaratur. Quia qui legem sequuntur ieiunae mētis famem patietur aeternam. Qui verò dei verbum in interioribus animae receperunt, aimenti caelestis & fontis ubertate recreati esurire

Mirachristi probatur misericordia.

Dextero caeci, sinistro oculo cuncta inuentur. sapien. 2.

& sitire nō possunt. Denique retributionis futuræ species præfiguratur, quando epulātibz cum Christo electis perfidia ieiuna torquebitur. Quibus dicit: Meretrices & publicani præcedent vos in regno Dei.

Matth. 21

¶ Porro si secundum allegoriam per Matthæi electionem fides gentium (quæ prius mundi lucris inhiabant, sed nūc corpus Christi sedula deuotione rescipiunt) exprimitur, profecto supercilium Pharisæorum, Iudæorum inuidiam qua de gentium salute torquentur, insinuat. Videntes, inquit, Pharisæi dicebant: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester? Duplō peccant Pharisæi, quia & reputant se iustos quum sint superbi & vani, & illos reos qui iam resipiscentes ei gratiam acceperūt. Et quod longè grauius est, ipsum dominum ex sese metientes, quasi peccatorem iudicare non verentur. Sed mētia est iniquitas sibi. Dicūt tamen: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester? Quasi dicant: Quum iste peccatorum confortia non vitet, sed cum publicanis & peccatoribus māducat & bibat, palām est eum iustum & sanctum falsō prædicari, quum scriptū sit: Cum peruerso peruerteris. Sed non sic inuidi, non sic ò monoculi, quibus duntaxat sinister oculus superest, non sic Dei filium possunt peccatores cōtaminare, sed potius cum ipso sancto sanctorū Christo domino, sancti erunt etiā peccatores. Ipse est enim qui solus potest facere mūdum de immundo cōceptum semine. Sed quām rationabiliter & fortiter istos malitia cæcos confutet, aduerte. Sequitur enim:

Pharisæorum scel^o duplex.

Pharisæi monoculi

Job. 14.

DE QVARTO.

At Iesus audiens, ait: Non est opus valentibus medico, sed malè habentibus. Euntes autem discite quid est, Misericordiam vobis & non sacrificium.

¶ Hic ponitur indignè murmurantium rationabilis confutatio. Confutat autem eos dupliciter, ratione videlicet & autoritate. Ratione quum dicit: Non est opus valentibus medico, sed malè habentibus. Particulā vnā suæ interrogationis Pharisæi subtrixisse videntur, cui dominus iis verbis respondit: Quum, inquit, iustum se faciat magister vester, quare manducat cum publicanis, & peccatoribus,

ribus,

bus, & non potius nobiscum qui iusti sumus? Huic parti respondet quum dicit: Non est opus valentibus medico. Nazari dicat: Idcirco vobiscum manducare recuso, & vestram coculationem, quia qui sani sunt, non egent medico. Vos autem existimatis vos esse sanos. Itaque quum ego medicus sim, mea ope minimè vos creditis indigere. Solum igitur medicum dicit, qui miro medendi genere vulneratus est propter iniquitates nostras, cuius liuore factus sumus. Sanos autem & iustos appellat eos, qui ignorantem dei iustitiam & suam volentes constituere, iustitiam dei non sunt subiecti, qui ex lege præsumentes, gratiam Evangelij non quærunt.

Propterea malè habentes & peccatores vocat eos qui suæ fragilitatis conscientia conuicti, nec se per legem posse iustificari videntes, Christi gratiæ se pœnitendo submitunt. Vbi simul ostenditur, quod non in prittinis vitiis permanentes, (vti Pharisæi & Scribæ murmurabant) sed (sicut supra dictum est) pœnitentiam agentes publicani venerunt ad Iesum. Illis itaque medetur Christus qui malè habent, & infirmitatem suam agnoscentes sentiunt se malè habere, nec diffitentur se peccatores. Hos iuvat dominus, quia pœnitendo dant locum gratiæ. Arrogantes autem & de iustitia sua præsumentes, & qui se gratia non credunt egere, à gratia prorsus deseruntur. Quibus à domino dictum est: Quia dicitis, videmus, peccatum vestrum manet. Peccatores enim se per sapientiam videntes esse, stulti facti sunt: & iustos sese reputantes, & deo & sibi ipsis mentiuntur, quum à iustitia remotior sit nemo, quàm is qui alios respiciens quasi peccatores, in sua quasi iustitia vanè sibi placet.

Proinde autoritate eos confutat, quum ait: Euntes autem discite quid est, Misericordiam volo, & non sacrificiū. Hoc per Prophetam Osee loquutus est dominus, contra eos qui in sacrificiis suis carnalibus se iustificari credentes, omnem proximo negabāt misericordiam. Huius itaque suæ sententiæ memor dominus, hanc semel & iterum in Evangelio secundum Matthæum inuenitur protulisse, in presenti videlicet loco, & rursus vbi discipulis eius esuriētibz & spicas Sabbatho vellentibus atque manducanti-

*Christus
se medicus.
Pfitetur.
Esa. 63.
Rom. 10.*

*Malè ha-
bentes qui
sunt.*

*Sanos se
esse putās*

Ioan. 9.

Osee. 6.

Mat. 15.

bus, quum dixissent Pharisei, ecce discipuli tui faciunt quod non licet eis facere Sabbato, ait post alia: Si sciretis quid est, Misericordiam volo & non sacrificium, nunquam condemnassetis innocentes istos.

Misericordia duplex in proximos

¶ Quum autem dicit in hoc Propheta, Misericordiam volui & non sacrificium, dignam suorum reddidit causam iudiciorum, quum per eundem Prophetam inter cetera promiserat, dicens: In gregibus suis & amentis suis vadet ad quarendum dominum, & non inuenient eum: quia videlicet neque secundum corpus, neque secundum animam misereri nouerunt proximis, prompti sacrificatores gregum, immolatores armentorum. Nam utranque misericordiam scilicet corporis & anime testatur se voluisse in istis promissis euangelij locis. Vbi enim Matthæum publicanum recipiens dicit: Euntes discite quid est, Misericordiam volo & non sacrificium, illam patenter misericordiam se requisisse significat que impenditur circa curam lucrificandorum deo animatum. Vbi verò discipulos suos esurietes & Sabbato spicas vellentes à Sabbati violatione defendit, dicens: Si autem sciretis quid est, Misericordiam volo & non sacrificium, nunquam condemnassetis innocentes istos, ibi profectò misericordiam que proximis corporum necessitatibus impenditur, sese voluisse testatur. Idcirco igitur à causa cadit carnalis Israel & Phariseus omnis, nec non & Phariseo similis, qui certatim sacrificium offerunt, quod dominus non vult, & viscera misericordie non habent, quam dominus vult, quia holocausta multiplicat que dominus non requirit, & scientiam Dei negligunt, in qua dominus & creator creaturam rationalem voluit semper & vult exerceri. Et quia tamen se iustos existimant quum sint detestabiles ante deum, ideo quum dixisset, Non esse opus valentibus medico, sed malè habentibus, subiecit dicens:

Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.

Misericordia carentes frustra multiplicare sacrificia.

Quum Christus cum peccatoribus manducabat.

¶ Causam reddit quum potius cum peccatoribus sese humiliter agnosceretibus & querentibus gratiam, nec quicquam de propria iustitia presumentibus, quam cum arrogatibus & iustitiam suam iactantibus Phariseis manducabat. Non veni, inquit, vocare iustos, id est, eos qui se existimant iustos

S
 & iusti
 & ver
 amod
 possid
 et, ecce v
 arginem,
 in iustificat
 necurfore
 am. Denic
 simonio fi
 (Respond
 tos ad reg
 ut vocare
 cinur. Eo
 ne percep
 (Quòd au
 tis pratul
 propter vo
 utique fe c
 arparet. N
 isti sunt, t
 esse pecca
 fait & car
 ratorem h
 biliorè est
 ac temer:
 super ad h
 hoc sua m
 ner ostend
 nitus era
 ria dei) i
 non sper
 saluentur
 (Ad glor
 timum s
 beatissim
 minatus.
 lum mo
 eum qui

et iusti non sunt, sed peccatores, id est, eos qui humiliter & veraciter sentientes, peccatores se confitentur, & iam amodò peccatores non sunt. Sed nōne etiam iustos etiam Christus vocauit, vt Nathanaëlem, de quo ipse ait, ecce verus Israëlita in quo dolus non est: Item Ioannē baptistam, rursus Iacobum minorem in vtero (vt dicitur) sanctificatum? Elegit proinde Ioannem baptistam in suum discipulum, quo maior non surrexit inter natos mulierum. Denique nutritium suum Ioseph, qui Euangelico testimonio fuisse iustus memoratur.

Respondetur, quòd Christus venit vocare omnes electos ad regnū. Inter quos qui peccatores adhuc erant venit vocare ad pœnitentiam, vt per illam regno digni efficiantur. Eos verò qui iusti erant vocauit ad amplioris gratiae perceptionem, vt qui iustus est, iustificetur adhuc.

Quòd autem dominus quo ad vocationis gratiam iustis prætulit peccatores, dicens se non propter iustos, sed propter vocandos peccatores in hunc mundū venisse, hoc vtiq; fecit vt è cordibus iustorum omnē superbiam extirparet. Non enim venit vocare eos qui apud semetipsos iusti sunt, (vt dictum est) sed peccatores, id est, eos qui se esse peccatores non diffitentur, qualis vtiq; Matthaeus fuit & ceteri conuiuæ publicani, vt per hoc ostendat peccatorem humilem & pœnitentem apud deum cōmendabiliore esse, quàm sit iustus quilibet superbus, & seuerus ac temerarius iudex & cōtempтор ceterorum. Aliam insuper ad hoc possumus assignare rationē, vt videlicet per hoc suam immensam erga vniuersos misericordiam patenter ostendat. Vnde secundum Chrysostomum, quia nullus iustus erat in terra (omnes enim peccauerūt & egent gloria dei) ideo dixit: Nō veni vocare iustos, quasi dicat: Ideo non sperno peccatores, quia propter hoc veni, vt per me saluentur quos propria destituunt merita.

Ad gloriam benignitatis domini Iesu, operæpretium putauimus hinc inferere visionem, fide dignam, quam scribit beatissimus Christi martyr Dionysius, Arcopagita cognominatus, Apostoli Pauli discipul⁹ in epistola ad Dimophium monachū, acriter hunc arguens crudelitatis, quoniā eum qui à fide apostatauerat, prohibuerit recipi redeun-

Ioan. 1.

Matt. 11.

Matt. 3.

Apo. vlt.

Quæ iustus Christus peccatores prætulit in vocatione.

Roma. 3.

Ex epistola S. Dionysij ad Dimophium.

*Mira beni-
gni Iesu
misericor-
dia.*

tem.

Vbi inter multa sic dicit:

Docere enim non cruciare oportet ignorantes, sicut & cæcos non cruciamus sed manu ducimus. Benignus namque Iesus errantem inquirat & refugientem vocat, atque vix tandem inuentum in humeris tollit. Qui & fugientibus cupidè iungitur, & non dedignatur dedignari à reitientibus se. Et sine causa prouocantes se tolerat, & ipse excusat: imò promittit mederi eis. Et appropinquantibus sibi præoccurrit & obuiat, totus totos complectens deosculatur, & non accusat aut impropereat eis priora eorum, sed diligit præsentia, & diem festum agit, & conuocat amicos (benignos videlicet angelos) vt sit omnium delectatium habitatio. Quicumque igitur iniquè aut bene facere incipiunt, illos sibi spiritus benignitate aut malitia sociat quorum voluntatem facere inchoant. Et hi quidem benignorum angelorum discipuli ac comites ad semper existens seculum beatissimas suas delegant terminationes, (id est animas) vbi semper cum deo erunt, quod est bonorum omnium maximum. Isti autem & hic decident è diuina simul & perpetua pace, post mortemque cum domesticis suis erunt demonibus. Et si vis, ait, diuinam visionem sancti cuiusdam viri referam tibi, quam non deridebis.

Vera enim dicam.

Visio sancto Carpo facta.

Quum essem aliquando secus Cretam, hospitio me suscepit sanctus Carpus, vir & si aliquis alius, per multam mentis munditiam ad dei visiones diuinissimus. Qui non inchoabat sanctas mysteriorum consecrationes, nisi ei prius ostenderetur de supernis propitia visio, oranti ante oblationem sanctissimi sacrificij. Conferentibus namque nobis quædam ad inuicem, retulit mihi se nimis contristatum à quodam infidelium. Causa autem erat ipsius tristitiam, quoniam isdem infidelis dum celebrarentur dies festorum, aberrare fecit quendam fidelem à benigno Iesu domino nostro. Quem consolans suasi ei opportunum esse, vt pro illis diuinam clemenciam peteret, & à deo saluatore opitulationem accipiens, infidelem quidem conuerteret, apostatam autem benignitate vinceret, & hortando eos conuertere donec est hodie non deficeret, sicque illos in diuinam scientiam duceret. Sed is hoc patienter non sufferes, & nescio

5.
ne nescio
dine tate
vesperi e
que erat
an ex so
tionem
vltura mo
erant sine
dicens po
misericor
tim est ra
repentè
medium
fuisse, què
ad ipsum
sam atque
dentem,
angelorum
pus, quum
tu aperta
viros de
nebrofif
nondum
qua vaci
dit serpè
uicere, at
mul & c
bant, &
bantur,
ipsi exie
serpentem
que imp
tur itide
voleban
rent, se
Quimq
ret, &
capisse
fundita

& nescio quomodo multa quadam infestatione & amaritu- *carpus*
 dine tabescens, dormitum perrexit, & hoc malè habens, *plus equo*
 vesperi enim erat. Circa mediam autè noctem (solitus nã *in delin-*
 que erat illo tempore ad diuinos hymnos euigilare) surre- *quentes*
 xit ex somnis. Et turbatione nimia anxius, stetit ad ora- *seuerus.*
 tionem non bene ductè. Tristabatur enim & grauabatur
 ultra modum, dicens non esse iustum vt viuerent viri qui
 erant sine deo, & peruertebant vias domini rectas. Et hæc
 licens postulauit deum, vt igne cœlesti ambo simul im-
 misericorditer amitterent vitam. Quod quum dixisset, sta-
 tim est raptus in spiritu, & visum sibi fuisse dixit, vidisse se
 repente domum in qua stabat concussam, & à culmine in
 medium per duas partes diuisam, & ita se sub dio reman-
 sisse, quædam etiam rogam multò igne flammâtem vsque
 ad ipsum descendentem, cœlum autem ipsum totum accê-
 sum atque in parte australi Iesum benignum in throno se-
 dentem, & astantem ei in hominum specie inæstimabile
 angelorum numerû. Hæc videns desuper & admirans Car-
 pus, quum se inclinasset deorsum, vidit terrâ horribili hia-
 tu apertam, & tenebrosam barathrum hiscens, & eosdem
 viros de quibus tentabatur, ante se in margine lubrico te-
 nebrosissimi barathri stare trementes & miseros nimis,
 nondum tamen deiectos ab instabilitate lubricationis, in
 qua vacillantes collabebantur. Deorsum verò barathri vi-
 dit serpêtes horribiles reperere, & circa pedes eorum se sub-
 licere, atque interdum illos trahere, inuoluentes se eis, si-
 mul & cruciantes eos. Aliquando etiam dentibus trahe-
 bant, & vellebant eosdem viros, qui cœlesti igne consume-
 bantur, & conabantur illos trahere in barathrum vnde
 ipsi exierât. Vidit quoque & esse viros quosdam in medio
 serpentum cum tumultu personantes & percutientes, at-
 que impellentes in barathrû eos qui cruciabantur. Videba-
 tur itidem ei quosdam alios viros accessisse ad illos qui
 volebant vt ipsi miseri in breui cruciarentur, & satisfacere-
 rent, sed hi qui percutiebant, & impellebant eos, nolebât.
 Quumque his quæ deorsum conspexerat Carpus intende-
 ret, & superna quæ viderat prius negligeret, & tædere
 cœpisset atque lassari, quia iam rei non caderent in pro-
 funditatem voraginis, insuper misericorditer maledi-

*Benigni
Iesu in
peccatores
misericor
dia.*

*Carpus à
domino te
su arguitur.*

xisset illis respexit sursum, & vix se denuò videre posse cælum dixit. Sed Iesum benignum intuitus est miserètem super peccatores qui torquebantur, & exurgentem illum de cælesti throno ac descendantem vsque ad illos, & manum benignam illis in tormentis positam porrexisset. Mòrque angelorum multitudines qui cum eo descenderat co- acceperunt illos de vtraque parte in qua stabant dum tor- querentur, quando eis manum porrexit benignus Iesus, & continuerunt illos. Et conuersus ad Carpū Iesus, dixit ei: Carpe manu mea in istos constituta & non per misericor- diam retracta, percutite aduersum me. Nā paratus sum pro hominibus resaluādis iterum pati, & complaceo super his quàm super aliis hominibus qui non peccauerunt. Verun- tamen vide si sic bene habetur tibi in barathro cum serpē- tibus mansionem commutare, sicut mecum & cū benignis ac humanis angelis esse. Ista sunt, inquit Dionysius, quæ ego audiens credo vera esse.

IN DEDICATIONE

Ecclesiæ sancti Michaelis
archangeli.

HOMILIA PRIMA.

Psal. 90.

Angelis suis deus mandauit de te vt custodiāt te in omnibus viis tuis.

¶ In iis verbis duo nobis de beatissimis cæli ciuibus angelis sanctis consideranda proponuntur. Primum est, angelicæ naturæ qualitas sūmopere nobis veneranda. Alterum est, angelicæ sedulitatis

erga nos mira dignatio deuotè & veneranter amplectenda. Primum notatur, quum dicitur: Angelis suis deus. Secū- dum in verbis subsequētib; quum dicitur: mandauit de te vt custodiant te in omnibus viis tuis.

*Cur ange-
li à nobis
festiuis
gaudiis ho-
norandi.*

¶ Sed prius quàm ad primum accedamus, præmittendum est & aduertendum, nos sanctos angelos iurè meritoque debere festiuis gaudiis honorare.

¶ Primò, propter eorum dignitatem, quia videlicet sancti & beati & deo sunt digni. Quis enim syncerus summi cō- ditoris

toris am-
nat ipse?
dei seruau-
uis præco-
tenti reg-
numerus
nat?
(Secundò
amant no-
ni prouer-
meum. Nā
perpetua
telli, inqu-
mensa do-
angeloru
(Tertiò,
ritam de
stra exult-
cælo sup-
lis sermo-
super vno
salutem
dium esse
sed etian
angelos
(Quartò
confortiu
& famili-
te illoru
rum & ip-
& indub-
beatos,
vidit, ne
De quib-
ipse qui
Profecto-
nis ling-
Nihilon-
(sancto-

toris amator & cultor eos non libenter honoret, quos amat ipse? Si ex naturę nostrę communione vnum aliquem dei seruum & amicum (sanctum videlicet quemlibet) festiuis præconiis honoramus, quid non innumerabiles hos æterni regis milites (de quibus scriptum est: Nunquid nõ est numerus militum eius?) honorificentia debita prosequamur?

Iob. 25.

¶ Secundo, propter eorum erga nos charitatem. Ipsi enim amant nos, quia nos Christus amavit. Dicitur enim vulgari proverbio (vt Bernardus ait) Qui me amat, amat & canem meum. Nos autem catelli sumus illius Domini, quę illi in perpetua puritate, & innocentia sua diligunt inoffensę, catelli, inquam, cupientes saturari de micis quę cadunt de mensa dominorum nostrorum, ipsorum scilicet beatorum angelorum.

¶ Tertio, propter debitum iustitię, vt videlicet illis promeritam de nobis vicem reddamus. Ipsi enim de salute nostra exultant, dicente domino: Gaudium est angelis dei in celo super vno peccatore pœnitentiã agente. Sanę fidelis sermo & omni acceptione dignus, gaudium est angelis super vno peccatore. Non dicit propter vnus peccatoris salutem vni duntaxat angelo illius videlicet custodi gaudium esse, sed vniuersis. Nec ait, super salute plurimorum sed etiam super vno peccatore pœnitentiã agente sanctos angelos gaudere.

Luc. 15.

¶ Quarto, propter eorum (quod speramus) in cœlesti regno consortium, quo vt tandem simus non indigni, amicitiam & familiaritatem cum eis ex nunc inire studeamus, & tantę illorum erga nos dignationi & gratię non ingrati, eorum & ipsi cõgratulemur fœlicitati. Quos sanę credimus & indubitata fide tenemus diuina præsentia & visione beatos, sine fine lætari in bonis Domini, quę oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt. De quibus quid homo loqui posset hominibus, quę nec ipse quidem cogitare, nec alij saltem audire sufficiant? Profectõ si ex abundantia cordis os loquitur, fileat hominis lingua in hac parte necesse est ex inopia cogitationis. Nihilominus tamẽ fas esse arbitramur cõmunia quędam (sanctorum patrum vestigiis in hærentes & præuio sacrę scripturę

1. Cor. 2.

Mat. 12.

scripturæ lumine (ad illorum gloriam & spei nostræ ædificationem quod datum fuerit in medium adferre.

*Creatura
rationalis
ad quæ
fi-
nem crea-
ta sit.*

¶ Intelligamus itaque rationalem creaturam in incorpoream (quæ est angelus) & corpoream (quæ est homo) distinctam esse, vtrunque verò ad hoc à deo esse creatam vt deus ipsum cognoscat & amet, deo subdit & seruiat, denique vt deo fruatur & ei sine fine conregnent, in quibus ipsa dumtaxat, non deus proficit, quem bonorum nostrorum non egereloquia sacra testantur.

¶ Tripliciter autem potest angelica sublimitas animæ rationali comparari. Primò, vt in aliquibus à gratia conditoris indultis homini muneribus, homini sit æqualis. Secundo, vt ingenti ac multiplici donorum prærogatiua fragilitatem humanam procul excedens. Postremò nihilominus, vt in quibusdam diuinæ gratiæ donis ab homine excessa.

*Angelos
& homi-
nes in qua-
tuor esse
æquales.*

¶ Primùm igitur attendendum est, creaturam angelicam & humanam in quibusdam pares esse. Primò, in eo quòd ab eodem immediatè & ex nihilo tam angelus quam anima rationalis sunt creati, quò obrem summum amorem vterque debet creatori.

¶ Secundò, quòd æqualiter ad imaginem dei creati & dei capaces sunt. Memoria quippe, intellectus, & voluntas (quæ tria dei præferunt imaginem) tam animam rationalem quam angelum diuinitatis participem & capacem efficiunt, tamen in angelo perfectiorem actum habeat memoria, meminisse videlicet sine obliuione: similiter & intellectus, qui sine discursu & inquisitione intelligit, & perfectiorem actum in angelo voluntas habet quam in homine, quæ suum conditorem diligit sine vlla retardatione. Porro quo subtilior & purior homine angelica natura est, eo perfectius non modò dei imaginem, sed etià, similitudinè exprimit, quæ homo per vitia & peccata in diabolicam vertit deformitatem. Si verò pius sit homo, si misericors, si iustus si benignus si sanctus, si constans, si verax, & cætera huiusmodi quæ in deo sunt per naturam, in homine per imitationem existat, tunc vtrique non solum imago, sed etià dei similitudo in eo est.

¶ Tertio, pares sunt angelus & homo, in eo quòd vtrique per semetipsum deus immediatè, per influentiam donorum gratiæ

gratiæ su-
mediatè
tur. Siqui-
medium.
wis enim
dius secu-
operatio
deus per
¶ Quartò
tam scilicet
ordinati,
æternè p-
felicitat-
dinem hu-
possunt
homini,
per natu-
possibili-
sui purit-
gendi ne-
lus & ho-
stis) in
manam
post laps-
Non tan-
ta sunt,
sempite-
bus ang-
rij spirit-
ditatem
esse cui-
suo don-
propter
pauperi-
angelo
¶ Secud-
nem, vt
litatem
homine

gratiæ suæ illabitur. Ipsa etenim mens humana æquè im-
mediatè vt angelus à prima & summa veritate informa-
tur. Siquidem inter mentem humanã & deum nihil cadit
medium. Nã humana mente solus deus est superior. Quã-
vis enim inter humanam mentem & deũ angelus sit me-
dius secundum dignitatem naturæ, non tamen secundum
operationem influentiæ diuinæ, quia vt dictum est, vtrique
deus per se & immediatè gratiæ suæ donis illabitur.

Quartò, pares sunt in hoc, quòd ad eundè finem (æter-
nam scilicet beatitudinem) tam homo quàm angelus sunt
ordinati, vterque secundum suam charitatem beatitudinis
æternæ præmio donãdus. Proinde nec propter angelicam
fœlicitatem seu beatitudinem homo, nec propter beatitu-
dinem hominis angelus factus est, tamen inuicem in quo
possunt mutua charitate opitulentur. Siquidem angelus
hominì, & homo angelo succurrit. Quum enim sit homo
per naturæ fragilitatem ad lapsum pronus, habens tamen
possibilitatem surgendi post ruinam: angelus verò stãs in
sui puritate, habet standi perpetuitatem: cadens autè, sur-
gendi nequaquam habeat facultatem: hinc est quòd ange-
lus & homo (vtrique destinati ciues eiusdem ciuitatis cœle-
stis) in hoc inuicem opitulantur, quòd angelus stans hu-
manam fulcit & sustentat infirmitatem, & homo surgens
post lapsum peccati angelicã in semetipso ruinã reparat.
Non tamen finaliter & simpliciter propter alterutrum fa-
cti sunt, vt dictum est, sed propter dei gloriã & vtriusque
sempiternam fœlicitatem. Et quanuis ministrent homini-
bus angeli (iuxta dictum Apostoli: Omnes administrato-
rij spiritus sunt in ministerium missi propter eos qui hære-
ditatem capiunt salutis) & videri fortasse possit maiorem
esse cui ministratur eo qui ministrat, quia tamen nõ quasi
suo domino vel præcellenti ministrat angelus homini, sed
propter deum & propter propriam charitatem, sicut diues
pauperi, & fortis infirmo, non ex hoc sequitur, hominem
angelo esse digniorem.

Secundò, comparari potest angelica sublimitas ad homi-
nem, vt ingenti ac multifaria dignitatũ prærogatiua fragi-
litate humanam excedens. Primò enim excedit angelus
hominem in suæ simplicis & incorporeæ naturæ spirituali
perfe-

Heb. r.

*Angelus
vt homi-
nem ex-
cedit.*

perfectione. Spiritualis quippe natura dignitate præcedit eam quæ ex corporali & spiritali composita est, qualis est homo: angelus autem purus spiritus, ac per hoc deo vicinior quàm homo, & deo similior est. Transcendunt enim angeli secundum se considerati omnem reliquam creaturam, quum sint quodammodo flores naturæ, & primitiæ omnium creaturæ, & ideo (vt dictum est) Deo similiores sunt & deiformiores. In corruptibiles enim atque per gloriam beatitudinis impassibiles sunt. In hac autem spiritualitate naturæ tam miro modo hominem angelus excellit, vt minimus angelorū maior sit maximo omnium sanctorū adhuc in carne degentium, iuxta verbum Christi, qui quū de Iohanne Baptista, mox adiecit: Qui autem minor est in regno cælorum, maior est illo. Quod de angelorū minimo ideo plerisque dictum esse videtur, quod non nisi angeli tunc cælorum regna possiderent. Ratio nihilominus prædictis ad stipulatur. Angeli enim imutabiles & impeccabiles sūt, non quidem natura, sed charitate sempiterna. De homine verò per Sapientem dicitur: Non est homo iustus super terram qui faciat bonum & non peccet.

Mat. 11.

Eccle. 7.

Angeli
simul vni
uersi crea
ti.

¶ Secundò præcellunt homines angeli in cælesti creatione & locatione. Angeli enim in cælo empireo creati sunt quod esse dicitur thronus dei, & perpetua amœnitate scælix habitatio beatorum. Illud quippe cælum mox vt creatum est, angelis est repletum. Homo autem non in cælo, sed super terram, & de terra factus est.

¶ Tertio excellunt homines angeli miro modo & ineffabiliter in multitudine & varietate. Licet enim homines vniuersi, videlicet, qui fuerūt, sunt, & erunt, sint quasi innumerabiles, hominum tamē multitudinē supra quā estimari potest excedit angelorum multitudo. Quod & auctoritate probare promptum est & ratione.

Diony. de
an. hierar
cap. 14.

Mira an-
gelorum
multitudo
Danie. 7.

¶ Asserit enim beatus Dionysius, vbi de angelica tractat hierarchia, innumerabiles esse substātiās angelicas excedētes omnem materialem multitudinem corporaliū numerorum cōmensuratione, id est, rerum omnium corporaliū quæ possunt numerari. Et apud Danielem scriptum legimus, millia milliū ministrabāt ei, & decies cētena milia

lia assiste
finito pos
statur, non
dispum
liet, cœ
omnia ex
la vna vi
rum. Qu
hominum
bent corp
dine seu
pora cœl
te, ita &
possint e
cedāt ha
tate quāt
las cœli,
uter om
cōprehe
Ad hæc
de infim
nitus dep
mero an
De aliis
nus, vni
potestat
est, long
quā cœ
corrupti
munem
culi per
dit ange
angelo
commis
cundum
tiam se
ad anim
bus ang
rum du

ha afsistebant ei. Vbi tamen numerus definitus pro indefinito positus est. Nam, vt scriptura superius allegata testatur, non est numerus militum eius.

Id ipsum & ratione probatur. Constat enim vel sensibilibus, cœlestia corpora quasi incōparabiliter inferiora hæc omnia excedere magnitudine seu quantitate: siquidē stella vna visu notabilis in firmamento, maior est orbe terrarum. Quum igitur angeli videātur sic se habere respectu hominum in quātitate discreta, id est numero, sicut se habent corpora cœlestia respectu elementorum in magnitudine seu quantitate cōtinua: consequens est, vt sicut corpora cœlestia excedūt hæc inferiora corpora magnitudine, ita & innumerabiles substantiæ, id est angeli, quum nō possint excedere in magnitudine quātitatis cōtinuæ, excedāt hæc omnia inferiora in multitudine seu numerositate quātitatis discrete. Facilius ergo esset numerare stellas cœli, guttas maris, arborū folia, gramina terræ, & breuiter omne quod ab altero discretum numerari potest, quā cōprehendere vel numerare multitudinem angelorum.

Ad hæc, quum quælibet anima habeat ad sui custodiam de infimo angelorum ordine angelum præsidem sibi diuinitus deputatum, oportet quod in illo ordine tot sint numero angeli beati, quot sunt homines in vniuerso mūdo. De aliis verò mūdi huius creaturis dicit beatus Augustinus, vnamquamque rem visibilem in hoc mundo habere potestatem angelicam sibi præpositam. Sed aduertendum est, longe aliter datam esse homini custodiam angelicam quàm ceteris corruptibilibus creaturis. Quia enim illa sunt corruptibilia secundum indiuiduum, licet secundum cōmunem suam naturam seu speciem sint vsque ad finē seculi permansura, idcirco Dei prouidentia hisce rebus dedit angelum custodem secundum speciem: ita quod vni angelo omnium indiuiduorum eiusdem speciei custodia commissā est, vt secundum speciem conseruentur, quæ secundum indiuiduum seruari non possunt. Verum quia etiam secundum indiuiduum homo est incorruptibilis quo ad animam immortalem, ideo singulis hominum animabus angeli singuli custodes sunt dati, vbi rerum cæterarum duntaxat speciebus, vt dictum est, angelicam custodiam

Aug. libr.
83. quæst.

Aliter homini quàm ceteris rebus præsidet angelos esse datos.

diam communis conditor indulfit.

¶ Quarto, præcellunt nos angeli in præmij perceptione. Prima nempe suæ conditionis die, vnico motu bonæ voluntatis ad deum conuersi (à quo tamen auersi nunquam antè fuerant) in dei gratia confirmati & glorificati, semper ternæ beatitudinis præmiũ plenissimè acceperunt, quod non nisi post hanc vitam homo potest adipisci.

angelum ab homine excelsi in quatuor. ¶ Postremò comparari potest angelica natura humanæ, vt in quibusdam diuinæ munificentia donis homini concessis, excessa. Excellere nanque naturam angelicam naturam humana videtur. Primò in sui ab æterno dei verbo in vnitatem personæ benigna & admirabili assumptione.

Hebr. 2. Homini angelus quare defert. ¶ Nusquam enim, vt ait Apostolus, angelos apprehendit, sed semen Abrahamæ apprehendit. Hinc est quod angeli naturam humanam per gratiam dictæ vnionis mirè dignificatam intelligentes, ab hominibus se de cætero adorari non patiuntur. Vnde & in Apocalypsi beatus Ioannes de seipso

Apoc. 22. scribens dicit: Cecidi ad pedes angeli qui mihi hæc ostendebat vt adorarem eum, & dixit mihi: Vide ne feceris, cõseruus tuus sum, & fratrum tuorum habentium testimonium Iesu, Deum adora. Porro tempore veteris testamenti, dei filio necdum incarnato, sæpe legimus angelos ab

Gene. 18. hominibus adorari se permisisse, sicut patet de Abraham, *Gene. 19.* Loth, & aliis multis, à quibus angeli se adorari permisisse leguntur.

¶ Secundò, homo angelos excellit in gratia redemptionis. Christus enim pretiosa morte & sanguine suo homines peccatores, non autem angelos lapsos redemit. Tanti etenim deus hominem què considerat æstimauit, vt propter ipsum homo factus, à morte hunc ad vitam, vel sua morte reuocauerit.

Homine duplo posse beatificari. ¶ Tertiò, in duplicis naturæ, corporis scilicet & animæ, glorificatione. Nam supra illam essentialem gloriam qua angelus in dei visione, tentione, & fruitione beatus est, habiturus est homo gloriam consubstantiali in corpore &

quinque corporis sensibus, quam incorporeus angelus habere nequaquam potest. Fructur ergo in spiritu Christi diuinitate quomodo angeli (erunt enim homines sicut angeli dei in cælo) & cum in hoc corpore glorioso, beatifi-

Luc. 20.

catis

catis omni

core suæ

¶ Quod I

expressis

sumptis

inquin qu

st. Benia

parte pat

modò ex

creatura

per etiam

nostra hu

est. Epula

nibus, in

est, quasi

rum præ

¶ Quarto

cellit in g

super ang

gloriosiss

nostro su

sublimat

ecclis, ta

præ illis

gelorũ, I

Ego ero

iterum in

adorent

¶ Verum

mus. Air

nobis in

tium, in

cessit, at

sa refedi

de nullo

vel arch.

catis omnibus corporis sensibus, regem Christum in de-
core suæ humanitatis homo videbit.

Quod Ioseph, olim saluator appellatus, typo videtur
expressisse. Siquidem epulâibus coram se fratribus suis,
sumptis quisque partibus quas ab eo acceperât, pars Ben-
iamin quinque partibus ceterorum fratrum partes exce-
sit. Benjamin illi frater vterinus erat, ceteris fratribus ex
parte patris duntaxat se cōtingentibus. Homo etenim nō
modō ex parte patris cœlestis, cuius ipse eque vt angelus
creatura est, dei filium Christum Iesum cōtingit, sed insu-
per etiam ex parte virginis Mariæ matris suæ in assumpta
nostra humanitate hominū frater vterinus fieri dignatus
est. Epulantibus ergo in regno suo angelis simul & homi-
nibus, in beatificatis quinque corporis sensibus, vt dictū
est, quasi quinque partibus, hominum beatitudo angelo-
rum præcellet gloriam.

Quartō, angelicam sublimitatem humana natura præ-
cellit in gloriosa exaltatiōe. Homo enim in vtroque sexu
super angelorum choros est exaltatus in Christo & eius
gloriosissima matre. Vnde Apostolus de Christo domino
nostro super omnes angelos secundū ipsius humanitatē
sublimato loquens, ait: Sedet ad dexterā maiestatis in ex-
cellis, tanto melior angelis effectus, quanto differentius
præ illis nomē hæreditauit. Cui enim dixit aliquādo an-
gelorū, Filius meus es tu, ego hodie genui te? Et rursus:
Ego ero illi in patrem, & ipse erit mihi in filium? Et quum
iterum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: Et
adorent eum omnes angeli eius.

Verū de Christi matre beatum Hieronymum audia-
mus. Ait enim: Eleuatur in dextera patris, vbi Christus p
nobis introiit pontifex factus in æternum ad cœli pala-
tium, in celsitudinem throni intemerata virgo mater p
cessit, atq; in regni solio sublimata post Christum glorio-
sa resedit. Sic vtique sancta dei vbiq; canit Ecclesia, quod
de nullo alio sanctorum fas est credere, vt ultra angelorū
vel archangelorum merita transcenderit.

Gene. 48
Figura.

Vicinius
homo quā
angelus
Christum
cōtingit.

Hebr. 1.
Homo sū
per ange-
los exalta-
tus.

DE

DE S. ANGELORVM ERGA
nos benigna sedulitate.

HOMILIA SECVND A.

*Dei erga
hominem
dignatio.*

Angelicæ sedulitatis erga nos dignatio deuotè nobis & veneratè amplectèda, sermone prophético insinuatur, quo dicitur: Angelis suis deus mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis. Magna fanè, inquit Bernardus, dilectio charitatis & mira dignatio. Quis, quibus, de quo, & quid mādauit. Siquidem deus mādauit, & angelis suis mādauit, de te homine mādauit, & vt custodiant te in omnibus viis tuis mandauit.

¶ Quantam reuerentiam debet tibi hoc verbum afferre, inferre deuotionem, offerre fiduciam. Reuerentiam pro præsentia, pro beneuolentia deuotionè, fiduciam pro custodia. Si ergo de sanctorum angelorū gloria qua nostris omnino supereminent cordibus loqui nequaquā sufficimus, de ea loquamur quam nobis exhibent gratia & charitate. De qua beatus Bernardus loquens, ait: In supernis spiritus nō solum admirabilis dignitas, sed etiam dignatio amabilis inuenitur. Dignum proinde est vt gloriā non capientes, tantò magis amplectamur misericordiam, quam nimirū constat abundare domesticos dei, ciues cœli, principes paradisi. Testatur Apostolus ipse qui raptus vsque ad tertium cœlum, beatę illi curiæ meruit interesse atque eius nosse secreta, quoniam omnes administratorij spiritus sunt, missi in ministerium propter eos qui hereditatè capiunt salutis.

Hebr. 1.

*Matt. 20
Et ange-
los &
Christum
in ministe-
rium mis-
sos.*

*Danie. 7
Psal.*

¶ Neque id cuiquam incredibile videatur, quādoquidem ipse quoque creator & rex angelorum venit non ministrari, sed ministrare, & animam suam dare pro multis. Vt quid ergo ministerium illud quispiam angelorum dedigneretur, in quo præcedit eos cui in excelsis tota cum auiditate & fœlicitate ministrant? Millia millum (inquit is qui vidit) ministrabāt ei, & decies centena millia assistebāt ei. Alius quoque propheta de filio ad patrem loquēs, ait: Minuisti eum paulominus ab angelis. Sic planè sic decet vt vincat humilitate, qui sublimitate vincebat, fr̄que tanto

ato mino
gaur, qui
eis nome
(Sed quæ
is quum
in ministr
ob ministr
idem qui
sed de ali
bra, ac no
cens, quo
mini de m
censa mu
sua lach
referunt,
sed humi
laudis, qu
que hodi
nihil mir
in ministr
¶ Aliq̄ nih
ros ange
tamē sua
detrime
tam. Cōsi
est) ratio
animas a
ture. Vn
contra lo
speciem
vilitatem
ciuitatis
ruos vic
est, freq̄
cis itera
tate tua
decorem
vestrum
eius vol

tato minor angelis, quanto inferiori se ministerio mancipavit, qui tanto excellentior est, quanto differentius præris nomen hæreditavit.

¶ Sed quæris fortasse in quo minoratus videatur ab angelis quum ministrare venit, quando quidem (vt dictum est) in ministeriũ mittuntur & illi? In eo vtique quod nõ modo ministravit, sed etiam ministratus est, eratque vnus & idem qui ministrabat & ministrabatur. Ministrant angeli, sed de alieno, offerentes deo bona opera, non sua sed nostra, ac nobis eius gratiã referentes. Vnde & scriptura dicens, quoniam ascendit fumus aromatum in cõspectu domini de manu angeli, sollicitè præmisit data ei fuisse inuenta multa. Nostros enim sudores, non suos, nostras nõ suas lachrymas offerunt deo, nobis quoque eius munera referunt, non sua. Non sic minister ille sublimior cunctis, sed humilior vniuersis, qui semetipsum obtulit sacrificiũ, qui patri offerens animam suam nobis ministrat vsque hodie carnem suã. Huius itaque tanti ministri gratia, nihil mirũ si dignanter nobis imò & libenter angeli sancti ministrent.

¶ Aliq̃ nihilominus adhuc causę supersunt, quę ipsos beatos angelos pro nostra infirmitate sollicitos reddat absq; tamẽ sua anxietate, sed nõ absque vtilitate nostra, nec ad detrimentũ felicitatis suę, sed ad nostrę salutis augmentum. Cõstat enim sine dubio (sicut etiam superius dictum est) rationis participes & capaces beatitudinis humanas animas angelicę (si id dicere audeamus) cognatas esse nature. Vnde nõ decet vos, inquit Bernardus, o beati spiritus contra legis præceptum dedignari quam visitare debetis speciem vestrã, licet in multam vt ipsi cernitis deiecta sit vilitatem. Sed neque arbitramur vos superni ciues, vestrę ciuitatis excidio delectari & ruina murorum quos semiruros videtis. Cuius instaurationẽ si desideratis vt dignũ est, frequenter quæso ante thronum glorię verbum precis iterate dicentes. Benigne fac domine in bona voluntate tua Sion, vt ædificentur muri Hierusalem. Si diligitis decorem domus dei, imò quia diligitis experiatur zelum vestrum & rationales lapides, qui soli in instaurationem eius vobis possunt cõdificari.

IT

¶ Hic

*Triplici
ratione an-
gelos ho-
mini mi-
nistrare.*

¶ Hic est funiculus triplex, quo de excelso cœlorū habitaculo, ad cōsolandos, ad visitandos, ac adiuuandos nos at- trahit supereminens charitas angelorum, propter deum, propter nos, propter seipsos. Propter deum utique, cuius tanta erga nos misericordiæ viscera ipsi quoque vt dignū est imitatur. Propter nos, in quibus nimirū propriam simi- litudinem miserantur. Propter seipsos, quorū ordines in- staurandos ex nobis toto desiderio prætolantur.

¶ Aduertēdum proinde sanctorum angelorum nobis ad- esse sedulitatem. In mundo, in iudicio, in cœlo. In mundo semper sanctos angelos habem⁹ ad ea quę bona sunt in- citatores, habemus & defensores.

SANCTOS ANGELOS NOBIS
esse ad bonum incitatores.

¶ Itaque primò dicendum est quemadmodum benigna & angelorum erga nos sedulitas in hoc ostēditur, quòd ipsi in hoc mundo sunt nobis ad bonum incitatores. Quoniā homo, iuxta quod per Prophetā dicitur, spiritus est vadēs & nō rediens, id est, per se à deo recedēs & ruens, sed ne- quaquam per semetipsum rursus ad deū rediens & resipi- scens à peccato: idcirco pater misericordiarum deus be- neuolos & benignos angelos suos monitores homini, ac incitatores ad bona clementer prouidit.

*Ad qua-
tuor nos
angeli in-
citant.*

¶ Monent siquidem angeli sancti & incitant peccatorem delictorū suorū laqueis irretitum & collapsum surgere.

¶ Monent etiam hunc pœnitentię lamentis diuinę recon- ciliationis gratiam quærere.

¶ Monent proinde conuersum, prauorum cōfortia & cun- ctas peccati occasiones vitare.

¶ Monēt nos denique spiritualis vitę profectibus ad deū indefessè properare.

*Act. 12.
Angelus
Petri in-
citant vt
ē carcere
prodiret.
Moraliter.*

¶ Primum ostenditur in angelo qui Petro vincō catenis in Herodis carcere dormiētī astitit cū multo lumine, quē etiā percussō latere excitauit, dicens: Surge velociter. Per Petrum enim in Herodis carcere vincōtum non incongruē peccator accipitur, qui suorum funibus peccatorum prin- cipi tenebrarū obstrictus, procul à lumine gratiæ cœlestis quodammodo in carcere detinetur. Is itaq; instinctu mo- netur angelico, vt in lumine veritatis sese quātm sit miser agnoscat,

agnoscat. Quia verò ad dandum intellectum auditui non modicum confert inflicta vexatio, tribulatione qualibet quasi lateris percussione stimularur vt surgat velociter. Et quomodo illic virtute angelica vincula mox à Petro dilata sunt, sic etiã adminiculantibus angelis sanctis & cœlestis gratiæ operante virtute, vincula peccatorũ, difficultates & obstacula salutis quasi quodam carceris repagulo clausi, simul etiã custodiæ militum tenebrarum deficiunt & euanescent. De quibus plura die Petri ad vincula.

Porro secundum, quòd videlicet sancti angeli monent peccatorẽ pœnitentiæ lamentis diuinæ reconciliationis gratiam querere, per hoc patet, q̃ in historia Iudicum angelus domini prauaricatori populo accepta diuinitus beneficia & repẽsa pro acceptis bonis mala, id est, in deum cõmissa peccata ad memoriam reuocasse narratur, vt vel sic eos ad pœnitentiæ lamenta prouocaret. Vnde ibidem sic scriptum est: Cur, inquit, hoc fecistis? Quũque loquebatur angelus domini hæc verba ad omnes filios Israel, leuauerunt vocem suam & fleuerunt. Et vocatur nunc nomen loci illius locus fletium, immolaueruntque ibi hostias domino. Sic nimirũ angelica sedulitas tam accepta à deo bona, quàm peccatoris offensiones & crimina eidẽ ob oculos ponens, incitat hunc spontaneis compuncti & humiliati cordis lamentis & lachrymis placare deum, & sese hostiã illi per vitæ veteris mortificationẽ iugiter immolare. Iuxta quod Apostolus ait: Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatẽ, ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem.

Tertium, videlicet quòd angeli sancti monent peccatorem cõuersum, peccati occasiones & prauorum consortia prudenter vitare, per hoc probatur, quòd angeli ipsum Loth incitauerunt vt è Sodomis in montem fugiens, animam suã saluaret. Vnde scriptum est: Quũque esset maritus, cogebãt eum angeli dicẽtes: Surge, tolle vxorem tuã & duas filias quas habes, ne & tu pariter pereas in scelere ciuitatis. Dissimulãte autem illo apprehenderũt manũ eius, eo quòd parceret dominus illi eduxerũtq; eum & posuerunt extra ciuitatem, dicẽtes: Salua animam tuam.

TT ij Noli

Esai. 18.

Angelus
populum
ad fletum
incitauit.

Roma. 6.

Gene. 19
Angeli
Loth vt
Sodomã
exiret in-
citauerũt

Noli respicere post tergum, ne stes in omni circa regione sed in monte saluum te fac.

*Sodoma
moraliter
2. Thess. 1*

1. ad. 1.

¶ Sodoma ob scelus incēdio & subuersione peritura, vniuersitas est hominū impiorum, qui (vt Paulus ait) pēnas dabunt in interitu æternas à facie domini & à gloria virtutis eius, quum venerit in maiestate, vt reddat vnicuique secundum opera sua. Vnde & beatus Iudas ait: Sodoma & Gomorrha & finitimæ ciuitates simili modo exornate, abeuntes post carnem alterā, factæ sunt exemplum ignis æterni pēnam sustinentes. Ex hac autem Sodoma, is cui ppitius est dominus angelico monitu iubetur exire. Qui si dissimulauerit, & peccatorū occasiones & pessimorum consortia deserere vel neglexerit vel tardauerit, permissam cuiuslibet tribulationis vel afflictionis occasionē, quasi manu apprehensum misericordia cœlestis educēs: Salua, inquit, animā tuam. Caue ne prauis hominibus cōsortio & vitiis sociatus, cum ipsis pariter intereas. Noli per peccati recidiuum post tergū respicere. Et nō solum, sed etiam caue ne stes in omni circa regione: hoc est, ne quouis modo affinem te peccato prębueris. Sed potius in sublimi virtutū, per fidem atque spem apud deū refugiū habēs, ac per sincerā ipsius dilectionem thesaurum cordis tui apud eum fiducialiter commenda.

*Heliam an
gelus vt
incitauit.
3. Reg. 19*

¶ Quartum ostenditur in eo quòd Heliam in deserto angelus incitauit vt cibo & potu cōfortatus ad montē Oreb deum illic visurus properanter ambularet. Surge, inquit, comede & bibe, grandis enim tibi restat via. Verē negotium ingens & via grādis, ab huius vitæ exilio ad cælum conscendere, & perpetuò fœliciter possidendum rapere regnum cœlorum. Res profectò omnium maxima, omnium summa, & plenitudo bonorum. Rectè igitur dormitanti torpentique in profectu vitę spiritualis angelico monitu dicitur: Surge, surge inquam, excutere de puluere cogitationum & sollicitudinum terrenarum, & pane verbi cœlestis, ac potu aquæ sapientiæ salutaris in interiori homine corroboratus, vel pedibus & manibus, id est, & desiderijs pijs & operibus rectis, vt eò tandem peruenias vbi deum videre possis quasi montis ardua indefessè conscende, laboris præmiū proculdubio percepturus cui nullus labor quan-

quantum
S A N

(Ostenso
mundo a
qualiter e
eum (vt a
qui hostis
sanctorum
nouit sign
gelis suis
ibus viis
est: Ecce
custodiat
tibi. Hinc
rex Aegy
persequen
cebat e
iter col
inter ca
cedere ne
(Defens
inuisibile
sibilia i
phete ve
suis deus
tuis, con
subiecit:
cabis lec
(Vbi ho
decepto
enim art
citatione
ne suppl
lethali s
aspidum
nis salut
(Basilic
idecirco a

quantumuis durus aut longus, potest conferri.

SANCTOS ANGELOS IN HOC
mundo nostros esse defensores.

Ostenso quemadmodū angeli sancti sunt nobis in hoc mundo ad bonum incitatores, vterius ostendendum est qualiter etiam sint nobis seruatores & defensores. Non enim (vt ait beatus Hieronymus) inter tot & tantas anti-
 qui hostis insidias tuta posset esse humana fragilitas, nisi sanctorum angelorū præsidio muniretur. Deus enim qui nouit figmenti sui fragilitatem & hostis nostri dolos, angelis suis mandauit de te o homo, vt custodiant te in omnibus viis tuis. Vnde & in Exodo loquēte domino scriptū est: Ecce ego mittam angelum meum qui præcedat te, & custodiat in via, & introducat in locum quem præparauit tibi. Hinc rursus in eodē libro scriptum legimus, quod quum rex Aegypti cum omni exercitu & curribus & equitibus persequeretur Israël, tollēs se angelus domini qui præcedebat castra filiorum Israel, abiit post eos & cum eo pater columna nubis, priora dimittens post tergum stetit inter castra Aegyptiorū & castra Israel, vt ad istos illi accedere non valerent.

Defensores autem nostri sunt angeli sancti, tam contra invisibiles hostes, quā visibiles. Nam quod per eos ab inuisibiliū insidiis hostium, id est, dæmonum seruanur prophete verbis insinuat. Quum enim præmississet, angelis suis deus mandauit de te vt custodiant te in omnibus viis tuis, confestim insidias multiformis proditoris ostendēs, subiiecit: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & cōcubabis leonem & draconem.

Vbi hostem antiquum idcirco aspidem vocat, quod à se deceptos præsertim auaros ad dei verbū surdos facit. Aspides enim arte surdam se facit, vt nec has regni cœlestis pollicitationes desiderio vel spe afficiant, nec terreāt gehennę supplicia cōminata. Quin etiā sicut ab aspide percussus lethali somno sopiūtur, (soporiferum quippe est venenū aspidum) sic & auari somno quodam torporis & obliuionis salutis æternę, diabolica fraude obdormisse vidētur.

Basiliscum proinde eundem hostem propheticus sermo idcirco appellat, quod luxurię carnis deditos, basilisci in

Angelos esse nostros defensores.

Exod. 23

Exod. 14

Angelos nos defendere ab hoste inuisibili.

Diabolus aspis.

Diabolus basiliscus.

Matt. 5. morem etiam solo necat aspectu. Qui enim (vt dominus ait in Euangelio) viderit mulierem ad concupiscendā eā, iam mœchatus est eā in corde suo. Profectò virus exitiale, tabida pestis, & toxicum presentaneum innumerabiliū perditionibus expauendum luxuria carnis est, qua dirus hostis, diabolus, serpens antiquus, & omni basilisco nocētior hominibus insidiatur.

Diabolus leo.

Diabolus draco.

2. Cor. 11.

A Michae le diabol^o prohibet^o Iuda. c. 1.

Num. 22.

Ab angelo Balaam prohibet^o

Quid angeli defendant etiā ab hoste visibili.

Gene. 19.

2. Petr. 1.

Exo. 14.

¶ Leonē denique vocat atque draconē. Leo enim est, dum manifesta persecutiōe per suos piis suscitata aperte irascitur. Draco autē est, vel quum se in angelū lucis transformans & sub specie boni tentās periculosius Hæreticorum callida persuasione, vt quorumlibet seductione prauorum hominū, idem ipse draco occultē insidiatur. Sed custodiunt humanā fragilitatem in huius vitæ viis angeli sancti ne huiuscemodi versipellis inimici insidiis obruantur. Hinc enim (vt beatus Apo. Iudas Thadæus memorat) Archangelus Michaël cum diabolo disputans altercatus est de Moyli corpore. Volebat enim ad idololatriā pnis, prophetæ corpus superstitioso ritu colendū prodere, sed ab Archangelo prohibitus est.

¶ Hinc rursus in Numeris scriptum legimus, quod quum Balaam Ariolus mercede cōductus properaret maledicere populo dei, stetit cōtra eū in via angelus domini euaginato gladio prohibēs nocere volentem, & dicēs: Ego veni vt aduersarer tibi, quia peruersa est via tua, mihi que cōtraria. Et quāuis hic Balaam hostis corporalis & visibilis vtpote mortalis homo esset, quod tamen cum nequissimis spiritibus cōmercium habebat & per eos dei populo perniciem moliebatur: ideo non incongruē spiritualis hostis dicitur. Non enim carnalibus armis, sed spiritualibus insidiis dei populum venerat impugnare.

¶ Quod autē angelico præsidio etiam contra visibiles atque carnales hostes fragilitas humana tutetur, multis probari potest exemplis. Angeli enim sanctum Loth habitatem in Sodomis à nephandorum iniuria qui de die in diē animam iustam iniquis operibus cruciabāt, ne tandē vnā cum eis interiret, eripuerunt, vt dictum est. Aegyptum insuper plagis horrendis & mortibus primogenitorū in violationem Israelis cœlestis angelus percussit. Tandem verò Phara-

Pharaone
cum ynu
mini in pr
liberavit.
lo, aduer
ctus humi
exercitu
defendit.
lio legitim
Syriae cur
minister v
tum in cir
mine mi
Phares en
rasset He
videat. E
mons ple
Heliſei. V
tionem f
S. Danie
noceren
& conclu
rursus N
niam, A
re recuf
angelus
turus de
natis qu
rum dur
medio f
cussit fl
teperie
bant.
¶ Deni
forma v
tibus re
exempla
Agnem
pitudin

4. Re. 19.

Esa. 37.

4. Re. 6.

Dan. 6.

Dan. 3.

2. Mac. 15.

Pharaonem regem Aegypti populum Israel persequentē cum vniuerso exercitu curribus & equitibus, angelus domini in profundum maris rubri demersit, & dei populum liberauit. Rursus ciuitatem Hierusalem cum rege & populo, aduersus Sennacherib regem Assyriorum angelus sanctus humano deficiente praesidio, percussis vna nocte in exercitu eius, centum octoginta quinque milibus virorū defendit. Proinde Helisæum prophetam angelico praesidio legim⁹ mirabiliter defensum. Quum enim misisset rex Syriae currus & equites & robur exercitus vt caperent eū, minister viri dei egressus, quum vidisset exercitum hostium in circuitu, nuntiauit viro dei dicens: Heu heu domine mi, quid faciemus? At ille respondit: Noli timere, plures enim nobiscum sunt quā cum illis. Quūque orasset Helisæus ait: Domine aperi oculos pueri huius vt videat. Et aperuit dominus oculos pueri & vidit, & ecce mons plenus equorum & curruum igneorum in circuitu Helisæi. Venerat quippe militiæ caelestis exercitus ad defensionem serui dei. Praesidio similiter angelico seruatus est S. Daniel in medio famelicorum leonum diebus sex ne ei nocerent, sicut ipse ait: Deus meus misit angelum suum & coneludit ora leonum, & non nocuerunt mihi. Quum rursus Nabuchodonosor rex Babylonie dei cultores, Ananiam, Azariam, & Misaelem quod statuam auream adorare recusarent, in fornacem ardētem ligatos mitti iussisset angelus domini hos ab æstuantis incendij flammis seruaturus descendit cum eis in fornacem, & fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem. Qui dum (vinculis eorum duntaxat exustis) soluti & liberi deum laudantes in medio fornacis amplæ deambulant, idem angelus excussit flammam è fornace, & incendit de Chaldeis quos reperit iuxta fornacem ministros regis, qui eam incendebant.

¶ Denique in historia Machabæorum angeli passim in forma visibili in auxilium venisse pro dei nomine praesertim referuntur. In Ecclesiasticis etiam historiis eiusmodi exempla complurima legimus, sicuti quum beatam virginē Agnem vestibus spoliata, pro Christi nomine ad locū turpitudinis ductam angelus domini & vestimento decenter

Sypontini
& Bene-
uentani p
Michaelē
defensi.

operuit, & à libidinis alienæ furore defendit.
¶ Hinc rursus in historia solēnitatis hodiernæ recolitur, quemadmodum S. Michael Archangelus deuotos sibi Sy- pontinos atque Beneuentanos ab infestis sibi Neapolitis adhuc Gentilibus in bello potenter & mirabiliter defendit. Quum enim sanctum Archangelum (quem patronum delegerāt) quatenus adesse & auxilium illis ferre contra hostes dignaretur, fideliter inuocassent, Archangelus Epi- scopo per visum apprensus, & inuocantium preces exaudi- tas, & hostibus nuntiat occurrendum. Quibus congressis mons Garganus (qui toto orbe venerandam eiusdem Ar- changeli in supremo sui cacumine gestat Ecclesiam) im- mense concutitur tremore, volant fulmina, & igneæ sagit- tæ multos perimunt aduersariorum. Qui verò bello reli- qui ex Neapolitis superfuerūt, idololatriæ errore deserto Christianæ fidei se submiserunt.

Sanctos angelos nostros esse instructores.

HOMILIA TERTIA.

Ostensum est sanctos angelos esse nobis in hoc mūdo ad bonū incitatores, esse nihilominus nobis defensores, nūc tria supersūt de eisdē sanctis angelis declarāda. Primum est, de ipsorū sedulitate erga homines instruendos seu docendos in hoc mundo. Secun- dū, de eorum sedulitate erga homines in iudicio. Tertiū, de ipsorum sedulitate erga homines in cælo. Vt propter hæc omnia meritò hominum angeli vocentur dicente do- mino, & de hominibus loquente: Angeli eorum semper vident faciem patris.

¶ Itaque Primò ostendendum est, quemadmodum sancti angeli sunt in hoc mundo hominum instructores. In Apo- calypsi nempe dicit beatus Ioānes, se angelum vidisse qui in manu sua libellū apertum habebat, & vtiq̄ ad docē- dum. Nam quòd nos angeli sancti doceāt vtriusque testa- menti scriptura testatur. Quid autem doceant audiamus. Docent enim (prout in scriptura testamenti veteris figura liter inuenitur) superna destitutos gratia diuinę misericor- diæ fontem reperire.

Docēt

Docent p
gate.
Docent r
Docent r
docuit a
Mimæi sic
Docuit T
los caliga
Docuit p
parent.
Docuit G
rem dign
¶ Circa p
tre, & err
in vtre sit
arborem
telligitur
catas est.
solationi
ria quasi
& nō inu
tatis hab
elefiæ, su
illa in fie
lo cælest
fontem i
& pretio
dio com
¶ Circa s
tores, qu
fugare, a
ipsum fig
Cordis p
tricat om
ita vt vlt
dos ocul
ergo ang
dum (dia
dem cor

Docent peccatores per resipiscentiam à se diabolum effugare.

Docent resipiscentia iam conuersos, diabolo resistere.

Docent resistentes, diabolum superare, In quorum typo docuit angelus Agar puteum aquæ in solitudine, ne puer *Gene. 21.*

Ismaël siti periret.

Docuit Thobiam quomodo dæmonem effugaret, & oculos caligantes illuminaret. *Thob. 6.*

Docuit parentes Samsonis quomodo puerum fortem educarent. *Iudic. 13.*

Docuit Gedeonem quomodo idoneos bellatores ad fontem dignosceret. *Iud. 7.*

(Circa primum per Ismaelem puerum domo pulsum à patre, & errantem in solitudine, qui cōsumpta aqua quæ erat in vtre siti periclitatus, abiectus est à matre subter vnam arborem quæ erat ibi, non incōgruè peccator quilibet intelligitur. Is enim ob iniquitates suas à summo patre abdicatus est. Altissimus enim odio habet peccatores. Hic consolationis & pacis præsidio destitutus, per secularia desideria quasi sitibundus & aridus à dei gratia, quærēs requiem & nō inueniens, errat in solitudine in inaquoso viam ciuitatis habitaculi non inueniens, donec consilio matris Ecclesie, subter crucis arborem cōmendatus, & ipse vnà cū illa in fletu & planctu clamet ad deum. Tum enim oraculo cœlesti mater perdocta, diuinæ pietatis & misericordiæ fontem in summi mediatoris Christi Iesu piis vulneribus & pretiosa morte periclitanti filio quem sub crucis præsidio commendauerat (vt ipse deo viuere possit) ostendit.

(Circa secundum quo dictum est angelos docere peccatores, quomodo per resipiscentiā valent à se diabolum effugare, aduertamus sanctum Archangelum Raphaelē hoc ipsum figuratiter Thobiam adolescentē docuisse, quū ait: Cordis particulam si super carbones ponas, fumus ei⁹ exhalat omne genus dæmoniorū siue à viro, siue à muliere, ita vt ultra nō accedat ad eos. Et fel, inquit, valet ad vngēdos oculos in quibus fuerit albugo & sanabuntur. Audiatur ergo angelicum consilium quisquis à se spiritum immundum (diabolum serpentem antiquum) cupit effugare: si quidem cordis sui particulam, id est, intensam ac vigilem cordis

Puer Ismael subter arbore abiectus. Eccles. 12.

Lnc. 11. Psal.

Angelus quid docuit Thobiam. Thob. 6.

Cordis particula super carbones.

cordis considerationem ponat non modò super gehennæ carbones (incēdium illud inextinguibile præparatum impiis expauescendo) sed & multo magis illius ignis carbones quem dei filius mittere venit in terram, illam attentamente considerando charitatem, qua maiorem habet nemo, vt pro animarum nostrarum salute ipse poneret animam suam, vt vel sic illius dilectione compunctus omnino resipiscat à peccatis. Sic enim dæmonium prorsus à te diffugiet, quum tuū incœperis redamare saluatorem. Nec rursum apponet vt redeat, si in ea permanseris charitate. Quòd si timore seruili duntaxat ad tempus cesses à malo, citò relaberis in pristina delicta.

Fel illinirendis oculis.

¶ Porro fel quod illiniri caligantibus oculis iubetur, tribulationis amaritudo est, quæ mentis oculum superbia, vel voluptatibus carnis (quasi quadam albugine) caligantem, exeso per acedinē sui huiusce vanitatis operculo (vt veritas cernatur) ad sanitatem reformat, dicente propheta: Sola vexatio dabit intellectum auditui.

Esai. 28.

¶ Circa tertium quo dictum est angelos docere peccatores per resipiscentiam ad deum cōuersos quo pacto deinceps diabolo resistent, considerare libet quid angelus docuerit parentes Samsonis, qui mira fortitudine Philistæis resistēs, cœpit liberare Israel. Matrem nempe talem filiū educaturam informans ait: Cauē ne bibas vinum ac siceram, nec immundum quicquam comedas, quia concipies & paries filium, cuius nō tæget caput nouacula. Erit enim Nazaræus dei ab infantia sua. Quo nimirum datur intelligi quod quisquis ad deum à peccato conuersus, à se pulsus cupit resistere spiritibus immundis (qui per Philistæos infestissimos Israelis hostes designantur) huic necesse est, vt ab illicito huius mūdi gaudio (quod furore quodam humanam inebriat mētem) quasi à vino & sicera abstineat. Rursum vt per peccati consensum immundum non comedat. Ne proinde cuiusuis concupiscentiæ prauæ nouacula suæ mentis spiritualem ornatū (quasi deo sacrati capitis casariem) abradat. Per intentionem denique synceram & perpetuo stabilem proposito, sese deo totum quasi Nazaræū offerat, dedicetque.

Iud. 13.

Angelus quid docuit matrē Samsonis.

¶ Circa quartum, quo dictum est sanctos angelos docere resistentes

resistentes
fortissimos
line victor
multus tec
ca fec
solēt canes
reus gēibu
batis (vt p
do lambue
millibus h
Quo typ
lmi ducis
superatis t
necesse est
eius, iis se
concentus
hostiles v
ous atque
mini, quat
tes alimē
bis: Qui vt
re enim f
culli rebus
bar.
¶ Huiusce
perpetuò
tur, dicen
habes, &
hoc ait, c
bens mul
pulis suis
Dei intro
ius. At le
cile est c
Facilius
tem intr
tes ad se
los Iesus
deū. Et p

resistentes quo pacto diabolum superent, aduertamus quid fortissimo virorum Gedeoni de maxima hostium multitudine victore futuro dixerit angelus dei. Ait enim: Populus multus tecum est, duc eos ad aquas & ibi probabo illos, post pauca sequitur: Qui manu & lingua labuerint aquas sicut colent canes lambere, separabis eos seorsum. Qui autem curruis gēibus biberint, in altera parte erunt. Quibus reprobatas (utpote ad praelium ineptis) paucis illis, qui aquas stantido lambuerant, id est, trecentis viris ex duobus & viginti millibus hoc signo delectis, cessit victoria.

(Quo typo doceamur, quod quisquis sub ducatu inuictissimi ducis Christi (qui ait: Confidite ego vici mundum) deoperatis triumphare cupit principibus tenebrarum, huic necesse est ut ex omnibus mundi rebus quasi dilabentibus aquis, iis solum quae ad usum vitae mortalis necessariae sunt coartatus, sollicita mente stans super custodiam suam, & hostiles undique obseruans insidias, huius seculi fragilibus atque fluxis bonis cum sobrietate utatur & timore dominum, quasi in mentis acie stans, iuxta illud Apostoli: Habentes alimentum & quibus regamur, his contenti sumus. Et alibi: Qui utuntur hoc mundo tanquam non utantur. Praeterea enim figura huius mundi. Nequaquam verò se totum seculi rebus accommodans quasi procumbens has aquas bibat.

(Huiuscemodi quippe milites ob clarissimam victoriam perpetuo secum triumphaturos Christus se deligere testatur, dicens: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quae habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Is autem cui hoc ait, contristatus in verbo abiit moriens, erat enim habens multas possessiones. Et circumspectus Iesus, ait discipulis suis: Quam difficile qui pecunias habent in regnum Dei introibunt? Discipuli autem obstupebant in verbis eius. At Iesus rursus respondens ait illis: Filioli, quam difficile est confidentes in pecuniis in regnum dei introire. Facilius est camelum per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum dei. Qui magis admirabantur dicentes ad semetipsos: Et quis potest saluus fieri? Et intuens illos Iesus ait: Apud homines impossibile est, sed non apud deum. Et post pauca ait: Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit

*Angelus
quid docuit
Gedeonem.
Iudith. 7*

*Ad praelium idonei
mystice
Ioan. 16.*

*Mat. 19.
Marc. 10.
Diuitiarum
amor obstaculum
salutis.*

querit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter me & propter Euāgelium qui non accipiat centies tantum nunc in tempore hoc domos & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros cum persequutionibus, & in seculo futuro vitam æternam. Vbi attendendum est, quòd non excludit à dei regno pecunias habentes, sed confidentes in pecuniis. Hi enim temporali bus rebus toti dediti, quasi procumbentes aquas bibunt. Quum autem dicit, propter me & propter Euāgelium, v. tique eos qui cœlestis doctrinæ amatores cupidi sunt, idoneos sibi milites esse designat.

¶ Cateram, in scriptura noui testamenti sancti angeli multa nos docere probantur, videlicet,

Primò, ex auditu verbi cœlestis salutem concipere.

Secundò virginem matrem Mariam, imitari & colere.

Tertiò, animæ pabulū Iesū, ex altari in sacramēto recipere.

Quartò, contrarias nostris vitis vias eligere. Primum docemur in Maria virgine. Secundum in Ioseph vacillante.

Tertium in pia pastorum deuotione. Quartum in instructi

one Magorum de eorum in patriam regressione.

Luca. 1.

*Angelus
quid Ma-
riã docuit*

¶ Primum itaque aduerte qualiter Mariam cœlestis angelus, edocuit quomodo æternum dei verbum conciperet, informans eam ad fidem & credulitatē, ratione pariter & exemplo. Ratione, dum asserit cuncta posse omnipotentē deum, quantumuis etiā apud homines impossibilia videātur. Exemplo dum fœminam seniore, sterilemque Elizabeth, diuino munere filium in senectute concepisse cōmemorat. Quidni ergo, inquit, conceptum Deus det virgini qui iam dudum sterili dedit? Quūque de modo cōceptus virgo seiscitaretur, spiritus sanctus, inquit, superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Etenim spiritu sancto cooperante concipies & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum, qui regnaturus est in æternum, & regni eius non erit finis. Itaque æternum dei verbum, verbo cre dula virgo concepit & suo tempore peperit virgo.

*Angeli
docent ex
auditu
verbi salu-
tem con-
cipere.*

¶ Sic nimirum humanam mentem angelicus docet insti- tatus, vt dei verbo credulitate fideli recepto, cōcipiat pro- posito sanctæ voluntatis & pariat per effectū boni operis salutem, quæ hanc perpetui præmio regni faciat beatam.

Non

Nō tamē
sed super
fore sciāt
¶ Cuius e
qui post
pius extit
mente de
mi virtut
ctum iust
¶ Secund
trem imi
tam dicu
beata est
parris fili
& veram
pium ges
tio turba
qui te po
Verè
Gaud
Nec
¶ Hanc p
deceat &
humilita
rum in i
¶ Quod
vacillan
sus acci
re oracu
cemur d
Mariæ r
sam vn
grinatio
peruen
(quæ be
nem) a
¶ Terti
bulum
celo d

Nō tamē quasi ad hoc ipsa mens humana per se sufficiat, sed superueniēte spiritu, & altissimi virtute perficiendum fore sciat, cui nihil est impossibile.

¶ Cuius etiam rei fidem exempla multorum confirmant, qui postquam longo tempore à iustitię fructu & operibus pijs extiterāt steriles, inueterati in peccato, audito sedula mente dei verbo, superueniente quoque spiritu, & altissimi virtute cooperante, spirituali fœcunditate donati, fructum iustitię in salutem æternam pepererunt.

¶ Secundò, nos docent angeli virginem Mariam dei matrem imitari & colere. Quis enim non colat eam quā beatam dicunt omnes generationes? Quis fidelis non asserat beata esse viscera Marię virginis, quę portauerūt æterni patris filium? Ipse nempe dei patris & virginis filius piam & veram illius sanctę mulieris (quę nimirum Ecclesię typum gessit) confessionem cōfirmat & probat, quę de medio turbarum vocem extollens clamabat: Beatus venter qui te portauit, & vbera quę suxisti.

Verē fœlix & cūctis admirāda seculis quę vêtre beato Gaudia matris habens cum virginitatis honore,

Nec primam similem visa est, nec habere sequentem. ¶ Hanc proinde virginem matrem non modò colere nos decet & laudare, sed etiā in exemplo suę fidei, puritatis, humilitatis, & obedientię, cæterarūque virtutum, quantum in ipsa magisterium elucet imitari.

¶ Quod nimirum in hoc nobis ostenditur, quòd Ioseph vacillantē docuit angelus ne Mariam desereret. Qui tursus accipere filium & matrem eius, & in Aegyptum fugere oraculo iubetur angelico. Quo nihilominus oraculo docemur & ipsi, quatenus diaboli laqueos effugere solliciti, Marię nos patrocinio cōmendemus, & nihilominus ipsam vnā cum filio suo benigno Iesu deuotione fideli peregrinationis nostrę comitem assumamus. Nam quo pacto peruenire posset ad salutem, qui salutis mūdi mediatricę (quę benedicta in æternum deum nobis protulit & hominem) aut negligendam putauerit aut contemnendam?

¶ Tertiò docet nos instin ctus angelicus animę nostrę pabulum Iesum in sacramento (panem vti que viuum qui de cœlo descendit & dat vitam mundo) è mensa altaris deuore

Angeli nos docēt matrē dāmini colere.

Luc. 1.

Luc. 11.

Sedulius.

Matt. 1. Angelus quid docuit Ioseph.

Angeli docent animę pabulum agnoscere.

Luc. 2.

uotè recipere. In cuius rei typū angelus docuit pastores vt puerū iesum inuolutum pannis, & reclinatum in præsepio uiserent. Annūtiauerat eis hunc esse Saluatorē mundi. Qui vt se fidelibus mira benignitate (quasi animalib' māsuētis) vitæ pabulum esse monstraret, in præsepio positus est. Agnoscat instinctu cœlesti fidelis quisque quasi domesticū animal, in sacri altaris præsepio possessore suum, & domini sui præsepe frequenter, credula mēte Saluator. rem adoret, & eundem hunc (vt æternū uiuere possit) pabulum immortalitatis assumat.

Mat. 2.
Angelus
quid Ma
gus docuit

¶ Quarto nos docent angeli sancti contrarias retroactæ vitæ uitis & culpis, uias eligere. Docuit nempe pios Magos angelus cœlestis, vt adorato mūdi Saluatore per aliā uiam in regionē suam redirent, vt impij Herodis uisarent insidias. Quo sanè oraculo etiā & nos monitos intelligamus, quatenus à peccatis resipiscentes, adorato per fidem Christo & mysticis honorato muneribus, ad regionem uentium, ubi per baptismi gratiam adscripti ciues sumus, per uias iustitiæ (vtique iniquitatis itineribus contrarias) regredientes, diabolicas effugiamus insidias.

¶ De secundo, uidelicet sedulitate sanctorum angelorum erga electos in iudicio.

Angeli ho
minū ad
iudicium
congrega
tores.

¶ Aduertamus proinde sanctorum angelorū erga homines sedulitatē in iudicio. Ipsi enim in iudicio futuri sunt hominum Congregatores, Attestatores, Separatores.

Mat. 24
Tuba dei

¶ De primo audis ipsam dominum in Euangelio dicentē: Mittet filius hominis angelos suos cum tuba & uoce magna, & congregabunt electos eius à quatuor uentis. Quæ autē est illa uox magna, nisi ea de qua quidam uir sanctus ait: Semper auribus mihi insonare uidetur uox illa tremēda: Surgite mortui uenite ad iudicium. Omnes (inquit dominus) qui in monumentis sunt audiet uocem filij dei, & qui audierint uiuent. Hac siquidē uoce omnium mortuorum resurrectionem in momento, in ictu oculi dei uirtus operabitur. De qua etiā Apostolus ait: Ipse dominus in iussu, & in uoce Archangeli, & in tuba dei descēdet de cœlo.

10an. 5.

1. Cor. 3.

1. Thes. 4

1 iussus.

¶ Vox illa quia Christi iubentis imperium est, iussus dicitur. Quia uerò Archangelorum qui regnis terræ præfacin

uerint ministerio fiet, vox Archægeli ab Apostolo vocatur. Verùm quia victoribus triumphum, victis supplicium & opprobrium sempiternum denūtiat, tuba nuncupatur. Hac tuba conuocabuntur æterni iudicis senatores ad cõcilium, animabuntur vniuersę cœlestium virtutum legiones ad prælium nouissimum, aduersus horrendam illam & terribissimam bestiam, quæ illic cum vniuerso corpore suo perpetuis mancipanda incendiis cœlo & terræ spectanda adducetur, & sicut scriptum est, cunctis vidētibus præcipitabitur. Denique ad lætitiæ sempiternæ festiuitatem tuba hæc electos dei inuitabit. O tuba notissima, & tuba nouissima, quàm dispar illic bonis & malis tuus erit iuditus?

(Secundò, dictum est, quòd angeli erunt in iudicio hominum attestatores, sicut ait Dominus in Euangelio: Quum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli eius cum eo, testes scilicet humanorū actuum, sub quorum custodia vel bene vel malè quique egerunt. Timeant qui malè egerunt, tales testes quos nihil latet eorum quæ homo palàm vel clàm gessit. Vnde sub nomine cœlorum de ipsis scriptum est: Reuelabunt cœli iniquitatem eius. Hinc etiam beatus Gregorius ait: Arguēt cœlo, ardente terra, choruscantibus elementis, cum angelis, cum thronis & dominationibus, & principatibus, tremendus iudex apparebit. Non solùm autem propter dictam attestationem euāgelicarum virtutum legiones cū Christo venient ad iudicium, sed etiã alias ob causas, videlicet, propter æterni iudicis honorem, qui in forma humana in qua iudicatus fuit iniustè, tūc cœlo & terræ conspicuus, iustè iudicabit, vt in magna veniens maiestate & gloria, electis sit ad videndum desiderabilior, & formidabilior reprobis. Denique propter iusti iudicij sui executionem faciendam angeli cœlorum cum ipso apparebunt. Exequutores quippe tunc erunt vltionis diuinæ, & aduersarios reprobos eos sentient in iudicio, ad quorum salutem olim à domino destinati, suscepti non fuerunt.

Tertiò, sancti angeli erunt in iudicio hominum separatores dicente domino: Exhibunt angeli & separabunt malos

Vox archægeli.

Tuba nouissima.

Bestia spectanda & præcipitanda.

Iob. 40.

Angelos in iudicio fore attestatores.

Matt. 25.

Iob. 20.

Angelos in iudicio hominum fore separatores.

Ios de medio iustorum. Illic enim flebili atque ultimo diuortio separabuntur filij à parentibus, à sorore sua frater, & soror à fratre, amicus ab amico, vicinus quondã à vicino, à coniuge coniunx. Nam iuxta verbum domini, Tunc duo erunt in agro, vnus assumetur & vnus relinquetur. Duo in lecto, vnus assumetur, & vnus relinquetur. Nunc simul in agro ecclesie sunt zizania & triticum, sed tunc dicet paterfamilias messoribus, id est angelis: Colligite primum zizania & alligate ea in fasciculos ad comburendũ. Nunc ecclesie sagena in mari huius seculi indistincte capit & pisces bonos & colubros, tunc autem trahetur ad littus, & inter pisces bonos & malos iudicãte deo discernetur.

DE SANCTORVM ANGELORVM
erga electos sedulitate in cœlo.

angelos esse in cœlo hominũ commensatores.

¶ Sancti angeli sunt modò hominum in cœlo commensatores. Sunt hinc migrantium in cœlo collocatores. Hominum denique in cœlo conregnatores.

Tho. 12.

¶ De primo ad Thobiam loquens sanctus angelus ait: Quando orabas cum lacrymis & sepeliebas mortuos & relinquebas prandium tuum, ego obtuli orationem tuam deo. Quòd autem diuine magnificentie dona nobis adferunt, per hoc patet, quòd idem angelus ad Thobiam loquens subiicit: Et nũc misit me dominus vt curarem te, & Saram vxorem filij tui à dæmonio liberarẽ. Hinc in Apocalypsi dicitur: Ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum, & de manu angeli coram deo. Non solũ autem perferunt orationes & desideria piorum coram deo, sed etiã pro eis ipsi intercedunt, sicut in Iob scriptũ legimus:

Apoca. 6.

Si fuerit pro eo angelus loquens vnus de mille vt annuntiet hominis æquitatẽ, miserebitur eius deus, & dicet: Libera eum ne descendat in corruptionem, inueni enim in quo propitius ei.

Iob. 33.

angelos esse hominũ in cœlo collocatores.

¶ De secundo, videlicet, quòd angeli sancti sunt hominum in cœlo collocatores, dicitur in Euangelio: Factum est autem vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinũ Abraham. Quis enim ambigat sanctos angelos gratanter eos colligere in cœli palatio, quos visitare non dedignantur in sterquilinio? Quòd si gaudium est angelis su-

Luc. 16.

Luc. 15.

per

per vno p
magis ga
dei remi
dente? N
at ang
ras est ad
¶ De tert
cælo con
hominũ
Neque e
gelis. Ec
equales
nos terr
equales.
les erun
felicitat
¶ Quam
gnatio, t
quanta r
beamus
angelor
Væ enim
uis nost
tiõe sua
re cũ Pr
appropi
longe st
meam:
gere &
¶ Quam
tionis a
fensa, o
oblecta
¶ Sunt
inueni
taria, e
& cord
& pace
delecta

per vno peccatore pœnitentiã agēte, quĩ fieri possēt vt nō magis gaudeant super vno peccatore per misericordiam dei remissione peccatorũ accepta, cœlestia regna cōscendēte? Nec sat visum fuit, si animam mendici vnus duntaxat angelus in locum securæ quietis portaret, sed portatus est ab angelis, id est, à multitudine angelorum.

De tertio, videlicet, quòd sancti angeli sunt hominũ in cœlo conregnatores, loquente domino de fœlici cōuictu hominũ in cœlo pariter & angelorum scriptum legimus: Neque enim vltra mori poterũt. Aequales enim sunt angelis. Ecce in cœlesti regno angeli & homines similes & æquales futuri sunt. O quata est erga nos dei dignatio, qua nos terre vermiculos tanti facit, vt angelis in cœlo similes erunt angelis, sed non corpore, nō ætate, certè igitur fœlicitate.

Quum igitur tanta sit erga nos sanctorum angelorũ dignatio, tam multifaria sedulitas, p̄sate, inquit Bernard⁹, quanta nobis sollicitudine opus est, vt dignos nos exhibeamus eorum frequētia, & ita cōuersēmur in conspectu angelorum, q̄ eorum sanctos non offendamus obtutus. Væ enim nobis si quādo prouocati peccatis & negligentis nostris, indignos nos iudicauerint p̄sentia & visitatiōe sua, vt iam necesse habeamus & nos plāgere & dicere cū Propheta: Amici mei & proximi mei aduersum me appropinquauerunt & steterunt. Et qui iuxta me erant de longē steterunt, & vim faciebant qui quærebant animam meam: elongatis nimirũ eis quorum p̄sentia nos protegere & propulsare poterat inimicum.

Quum itaq̄ue tam necessaria nobis sit sedulitas dignationis angelica, magnopere cauenda nobis est eorum offensa, & hæc maximè sunt factitāda, quibus eos nouimus oblectari.

Sunt enim plurima quæ eis placent & quæ eos in nobis inuenire delectat, vt est sobrietas, castitas, paupertas voluntaria, crebri in cœlũ gemitus, & orationes cū lachrymis & cordis intētionē. Attamen super omnia hæc vnitatem & pacem à nobis exigunt angeli pacis. Quidni maximè delectētur in iis quæ formã quādam suæ ciuitatis repræ-

Angelos esse hominum in cœlo cōregnatores. Lu. 20. & Marc. 12. & Mat. 2

Cauendū ne sanctos angelos offendamus.

Psal.

Per que angelis maximè placent⁹.

1. Cor. 12.

*Per quæ
angelos
vel maxi-
mè offen-
dimus.*

1. Cor. 3.
Iudæ 1.

Roma. 5.
Gene. 6.

Ephes. 4.

sentât in nobis? Dico autem vt illorum concordia & vnitatem & ipsi sectemur, & non sint in nobis schismata, sed magis omnes simul vnum corpus simus in Christo, singuli autem alter alterius membra.

¶ **E** contrario verò nihil æquè offendit & ad indignationè prouocat eos quomodo dissensiones & scādala, si fortè inueniatur in nobis. Hinc enim Apostol⁹ ad Corinthios scribens dicit: **Q**uom sit inter vos zelus & contentio, nõnne carnales estis & secundum hominem ambulatis? In epistola quoque Iudæ Apostoli legimus: Hi sunt qui segregat semetipsos, animales, spiritum non habentes.

¶ **V**idere est animã hominis quemadmodũ vniuersa corporis mēbra viuificet cohæreãtia sibi. Separes autè quoduis à iunctura cæterorũ, & vide an de cætero illud viuificet. Sic proculdubio est omnis qui ab vnitare diuiditur, ne dubites quin abscesserit ab eo spirit⁹ vite. Dignè igitur cõtentiosos & qui separât semetipsos angeli carnales vocant, & animales spiritum nõ habentes. Dicunt ergo sancti illi & beati spiritus vbi scādala inuenerit & dissensiones: **Q**uid nobis & generationi huic spiritũ nõ habetũ? Nã si adesset spiritus, per eum utiq; charitas diffunderetur, & vnitatis nõ scinderetur. Et dicũt: **N**õ permaneam⁹ cũ hominibus istis in eternũ, quia caro sunt. Nos de regno vnitatis & pacis sumus, & homines istos in eandẽ vnitatẽ & pacẽ sperabamus esse vëturos. Nunc autem qua ratione nobis cohæreãt, qui dissident à seipsis? Malum itaque discordiæ sollicitè vitantes gratias illi referamus, qui nos sanctorũ angelorũ suorum visitatione & ministerio dignatur, iuxta quod superius dictũ est: Angelis suis deus mãdauit de te.

IN DIE SANCTI LVCE

Euangelistæ.

Vnicuique nostrum data est gratia secundũ mēsuram donationis christi.

¶ **I**n hac lectione tria nobis insinuantur. Primum est, donorum diuinæ gratiæ varĩa distributio. Secundum est, membrorum mystici corporis Christi distinctio. Tertium est, eiusdem distinctiois duratio.

S.
tio Primu
dit. Tertio
(Circa pi
monuerat
vinculo
suis prep
uersa esse
ecclesia s
vnitati nõ
vnitati, q
operatio
data est g
minem q
sicut scri
lius?
¶ Datur a
deur, qui
dam mē
gratiæ la
alij aliud
vnus qui
mēsuram
ta Hoc a
norem fo
uidia cõ
minus ip
rita, vt di
ta (vt def
piam pa
quo vult
Quoniam
alium de
sue suæ d
¶ Quom
opia cum
mas, etiã
pisti eni
inquit A
gloriaris

no Primum, à principio lectionis. Secundū, ibi: Et ipse dedit. Tertium, ibi: Donec occurramus omnes.

(Circa primum est advertendum, quòd in precedentibus monuerat seruandā esse ab omnibus vnitatem spiritus in vinculo pacis, ideo ne vnitas illa videatur tollere eā quā suis prepositis tenentur inferiores subiectionem, dicit diuersa esse dei dona in credentibus, diuersos & varios in ecclesia status & gradus constituentia, quod tamen dictæ vnitati nō repugnat, sicut nec humani corporis repugnat vnitati, quòd in eo diuersa sunt membra variis officiis & operationibus deputata. Dicit ergo: Vnicuique nostrum data est gratia. Neminē igitur deus preterit, despicit neminem quin illi gratiæ suæ portionem aliquam largiatur, sicut scriptum est: Super quem non fulget lumen il-

1ob. 25.

Gratia
quomodo
donatur.

Datur autem gratia, non venditur, sed nec meritis red- ditur, quia sic gratia nequaquam esset. Datur etiam secundam mēsuram donationis Christi, hoc est, secundū quod gratiæ largitor Christus estimat esse donandum, alij hoc, alij aliud. Vnusquisque enim proprium donū habet à deo, vnus quidem sic, alius verò sic. Christus igitur (cui nō ad mēsuram data est gratia) dat vnicuique gratiam in mēsurā. Hoc autem ideo dicit Apostolus, ne queratur is qui minorem fortasse gratiæ portionē accepit & stimuletur inuidia cōtra illum qui plurimū recepisse videtur. Sanē dominus ipse diuidit singulis prout vult, non secundum merita, vt dictum est, neque secundum cōstellationes aut fata (vt desipiūt genethliaci) sed prout vult, sicut magn⁹ quispiam paterfamiliās, ius habet filios suos & domesticos quo vult pāno & cuius sibi libitum fuerit coloris, vestire. Quoniam ergo vnicuique datur gratia à deo, nemo debet alium despiciere, quia deus illum non despexit, quem gratiæ suæ dono dignatus est.

1. cor. 7.
1oan. 3.

1. cor. 12.

Propter
acceptam
gratiam
superbiam
nemo.

Quum enim ante eiusdem patrisfamiliās ianuā parit opia cum illo sis mendicus, stultē egeris si illum contem- nis, etiā si plusculum quippiam accepisse videaris. Accepisti enim quod à temetipso nō habuisti. Nā quid habes, inquit Apostolus, quod nō accepisti? Si autē accepisti, quid gloriaris (scilicet aduersus fratrem) quasi non acceperis?

1. cor. 4.

Et fortasse quum in illo gratiæ radix quæ iam latet germenans pallulabit, tum in te (de qua superbis) gratia deficiens arefcet. Proinde, si in te est gratia manifesta, in illo fortassis maior est dei gratia, sed occulta. Rursus, si in te est gratia donorum temporalium & mundanorum, noli hinc superbi- re, noli altum sapere, sed time, noli despicere pauperem, ne fortè illius ope cõtingat egere te in futuro. Id enim euenire (dispensante deo & superbos humiliante) consue- uit. Exemplo est diues olim ille & splèdidus epulador, qui ope quondã à se cõtempti pauperis apud inferos egebat.

Luc. 16.

Sua quæ- que gra- tiæ por- tione de- bere con- tentum esse.

¶ Proinde quia unicuique nostrum data est gratia, ideo debet vnusquisque de sua quæ cum cõtingit gratiæ portione cum actione gratiarum esse contentus. Quum enim gratis tibi sit illud & dono datum, sat tibi fuerit quod accepe- ris quidpiam, nec prorsus emunis sis gratiæ. Nõ enim pro debito tibi est aliquid persolutum. Igitur tua portione cõ- tentus esto. Nec curæ tibi sit si non omnia acceperis, cui enim multum datum est, multum exigetur ab eo. Quod ti- bi gratiam suam certa portione mensus est deus, id utique in tuam fecit utilitatem. Pecuniam suã paterfamilias nõ æqualiter seruis suis, sed cuique secundum propriam vir- tutè distribuit, vt in ea negotiètur donec rationè exactu- rus ipse redeat. Verum cõmunia gratiæ dona sine quibus Christianismus ipse & salus constare nõ potest (cuiusmo- di est baptismi gratia) omnib⁹ & singulis equaliter dona- uit. Præter hæc itaque si quis est gratiæ plusculum nactus, vt dictum est, nil doleas, nam & plus laboris ille tenetur impendere & sollicitius in ea negotiari.

Matt. 25

¶ Porro iis qui de sua portione ingrati inuidet alienæ gra- tiæ dicitur à domino: An nõ licet mihi quod volo facere?

Mat. 20.

an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Et vnde rursus per Apostolum dicitur: Tu quis es qui respondeas deo? An nõ habet potestatem figulus lutum ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliã? Vnde etiam per Ieremiam loquens dominus ait:

Roma. 9.

Nunquid sicut figulus iste nõ potero vobis facere domus Israel? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos domus Israel in manu mea.

Iere. 18.

¶ Rursus quia unicuique nostrum data est gratia, idcirco oportet

oportet v-
re, ne gra-
agricultor
sura Don
exactur
Deniqu
ria reddè
la inanite
cum timo
colatus n
res cum o
dendum
is qui à fo
lege vt q
pœna me
sub cond
inaniter i
est. Sic ni
re, sed m
timere. N
riturus ad
inutilem
liter nego
iores. V
dicat, Do
suo, non
fecit hæc
non cred
fore in iu
monium
propr
ntatem, d
¶ Seriatim
spoliatio
à Christo
Quod au
tibus.

¶ Propter

oportet vnumquemque se in data gratia impigrè exerce- *In accep-*
 re, ne gratia dei in vacuum illi data fuerit. Requirit enim *ta gratia*
 agricultor cum fœnore sparsum semen ab aruis, & cum v- *sequēque*
 sura Dominus creditam gratiæ suæ pecuniam à seruis est *debere e-*
 exacturus. *xercere.*

¶ Denique ob eandem causam debemus de accepta gra- *Lucæ. 19.*
 tia reddēdam rationem cum timore præmeditari, vt de il-
 la inaniter non extollamur, aut proximū despiciamus, sed
 cum timore & tremore salutem nostram operātes hoc in-
 colatus nostri tempore conuersemur, sollicitè perpenden-
 tes cum quanto fœnore exigetur à nobis omne quod red-
 dendum (vt dictum est) à Domino accepimus. Non enim
 is qui à fœneratore accepit mutuò marcas auri cētum, ea
 lege vt quocunque tempore fœnerator ipse voluerit sub *simile.*
 pena mortis reddat ducentas, se de hac pecunia quam
 sub conditione tam graui accepit (nisi prorsus insaniat)
 inaniter iactat. Nec ex ea ditior, sed periculo propinquior
 est. Sic nimirum de accepta gratia nemo se debet extolle-
 re, sed magis de reddēda ratione semper esse sollicitus &
 timere. Nescit enim qua hora dominus sua districtè repe-
 niturus adueniet. Cert⁹ est autem (si dissimulare nō vult)
 inutilem seruum, qui in huius domini sui pecunia spiritua-
 liter negotiatus non est, proiciendum in tenebras exte- *Mat. 25.*
 riores. Verūm ne quis alter Pharaō, aut similis Pharaoni
 dicat, Dominum ignoro: & insipiēs quisque dicat in corde *Exod. 5.*
 suo, non est deus. Manus nostra excelsa & non dominus *Deu. 32.*
 fecit hæc omnia, vel neget accepta à domino talenta, vel
 non credat de collatis sibi cœlestis gratiæ donis exigendā
 fore in iudicio rationē, idcirco Apostolus scripturæ testi-
 monium citat, dicens:

propter quod dicit: Ascendens in altum captiuam duxit capti-
uitatem, dedit dona hominibus.

¶ Seriatim tria ostendit, videlicet inferorum per Christum
 spoliationem. Christi in cœlos ascensionem. Donorum
 à Christo in credentes distributionem. Secundum, ibi
 Quod autem ascendit. Tertium, ibi: Dedit dona homi-
 nibus.

¶ Circa primum dicit

¶ Propter quod dicit, id est, quia vnicuique nostrum data
 est

est gratia secundū mēsuram donationis Christi, ideo spiritus sanctus per Prophetam Dauid de Christo loquēs dicit: Ascendēs in altum Christus dominus, videlicet ad paternā cōfessam dexterā, captiuam duxit eam quā ab inferis victor eripuit captiuitatē. Hāc enim captiuam princeps tenebrarū sub peccati chirographo captiuitatē possederat, donec superueniēs fortior alligato forti, in domū fortis intraret & auferret ei spolia eius, traducerētque, palam de superatis tenebrarū p̄cipibus in semetipso triumphans. Sic igitur captiuitas hęc à Christo fœliciter capta, atque ad patriā suam (regionem viuentium) per ipsum reducta est, quo modo olim Abraham deuictis regibus & excussa poritus p̄da, Loth filiū fratris sui & reliquos quos illi captiuos abduxerant capit, eripuit, & ad proprias sedes victor reduxit. Vtique tunc Abraham captiuam duxit captiuitatem.

¶ Secundum (Christi videlicet in cœlum ascensionē) insinuat, quum subiungit:

Quid autem ascendit, quid est nisi qui & descendit primum in inferiores partes terræ? Qui descendit ipse est, & qui ascendit super omnes cœlos, vt adimpleret omnia.

¶ Ascendit Christus loco & dignitate. Ascēderat primum in celsitudinē crucis, sicut ipse p̄dixerat. Ego, inquit, si exaltatus fuero à terra, omnia trahā ad meipsum. Ascēdit proinde in celsitudinem cœli ad patrem rediens qui miserat illum. Quod si aliquis dicat: Qui fieri potest vt ascēdat ille, qui super omnes & super omnia est deus, quo sublimi⁹ nihil aut esse potest aut cogitari? Respōdet Apostolus, quia descenderat primum, ideo & ascendit. Et vique magna & mirāda humilitas filij dei, quod in has exilij nostri calamitates descendit. Maior verò, quod in inferiores partes terræ, hoc est ad inferos vsque descendere dignatus est. Vnde & ad Philippenſes scribens idem Apostolus ait: Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & deus exaltauit illum, & dedit illi nomen quod est super omne nomen. Igitur qui sic per humilitatem descendit, ipse est qui & ascēdit super omnes cœlos. Quò demissior humilitatio, eò sublimior glorificatio. Quò magis in hoc mundo vi.

*Captiua
captiui-
tas qua
sit.*

*Lu. 11. &
Matt. 3.*

*Gene. 14.
Abrahā
duxisse
captiuita-
tē capti-
uam.*

Ioan. 12.

*Christus
vt ascēde-
ret, prius
descēdit.*

Philipp. 2

S
do vilifi-
est, & su-
subiecta
poruit, v-
li possit
scendit,
patet asc-
lem spin-
¶ Huius-
las vir su-
lus ad re-
prum ei-
que Pro-
porem
descende-
mus ni-
nihil est
respon-
sue dif-
to nob-
imitan-
tulerim
Juxta q-
quitur:
cœlos.
vaticin-
nificen-
ctina,
gloria
¶ Tert-
tionem
homin-
refert
costes
stolos
quem
idem
na hor-
vinun-

deo vilificatus & abiectus, eò gloriosius à patre exaltatus est, & super omnia constitutus, omnia enim pedibus eius subiecta sunt. Ille igitur qui in sua diuinitate ascendere nõ potuit, vt nos doceret quo pacto salubriter ascendere & ipsi possimus, humiliter ad nostræ humanitatis infirma descendit, quia non nisi per humilitatis virtutem ad gloriam poterat ascensus, iuxta quod per Salomonem dicitur: Humilem spiritu suscipiet gloria.

Huiusce rei exemplum patuit in filiis Isai, quorum nullus vir secundum cor dei fuit, nullus vnctus in regem, nullus ad regni gloriam à deo vocatus est, nisi ille de quo scriptum est: Adhuc reliquus est paruulus, & pascit oves. Itaque Propheta quum dei filium ascendisse commemorat, priorem descensum ipsius nõ omittendum putauit. Et quia descendit primùm in inferiores partes terræ quibus infirmius nihil est, ideo ascendit & super omnes cælos quibus nihil est sublimius, vt priori humilitati subsequuta gloria responderet. Quum autem ea quæ secundum benignitatis suæ dispensationem in nostra gessit humanitate documẽto nobis esse voluerit, (sefe enim nobis in carne præbuit imitandum) docemur planè quòd si humilitatem hic prævalerimus, fore nos postmodum in gloria sublimandos. Iuxta quod ait Sapiens: Gloriam præcedit humilitas. Sequitur: Vt adimpleret omnia, scilicet ascendit super omnes cælos. Omnia videlicet quæ de se in lege & prophetis & vaticiniis fuerat prænũtiata. Vel vt adimpleret omnia munificentie suæ donis, mundũ videlicet suis operibus & doctrina, inferos redemptionis efficacia, cælum denique sua gloria & maiestate.

*Prou. 29.
Filiorum
Isai mini-
mus in re-
gẽ vnctus
est.*

Prou. 15.

*Christum
dona dare
hominib?
Act. 2.*

*Ioã. 20.
Luc. 10.
Luc. 24.*

Tertium, scilicet donorum Christi in credentes distributionem, propheticus sermo tangit vbi ait: Dedit dona hominibus. Et hoc quidem fecit primùm, dum (vt Lucas refert) compleretur à die suæ resurrectionis dies Pentecostes, mittens è cælo (sicut pollicitus fuerat) super Apostolos visibili specie in varietate donorum spiritum sanctũ quem iam pridem illis dederat in remissionẽ peccatorũ, idem facit vsque nunc, dans inuisibiliter spiritum sancti dona hominibus. Infundit enim animæ vulneribus oleum & vinum, & induit fideles sibi virtute ex alto.

Christi et in homini bus dona accepisse & dedisse ¶ Licet autem in Psalmo legatur, accepisti dona in hominibus, quod diuersam videri posset ei quod hic dicitur dedit dona hominibus. Paulus tamen Apostolica autoritate maluit dicere, dedit dona hominibus, vt ex vtroque verbo, vno Apostolico, altero prophetico (quia in vtroque est diuini sermonis autoritas) sensus plenissimus redderetur. Vtrunque enim verum est, quia & dedit hominibus, & accepit in hominibus. Dedit hominibus tanquam caput membris suis. Accepit dona in hominibus, idem ipse in membris suis. Saule, inquit, quid me persequeris? Caput nimirum in membris suis persecutionem sentire se agnoscebat. Hinc etiam in die iudicij diciturus est: Quandiu vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Quum ergo membra eius, id est, fideles superna dei dona accipiunt, vtrique & ipse in membris suis, id est, hominibus, accipit dona. Dat ergo dona è cælo, quia ipse cum patre idem & vnus deus est. Accipit nihilominus in terra, vt ipse cum Ecclesia in fidelibus suis.

¶ Circa secundum principale dicit:

Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem pastores & doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in edificationem corporis Christi.

¶ Hic ponitur membrorum in Christi corpore mystico, quod est Ecclesia, distinctorum specificatio, quum dicitur: Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos. Distinguit ordinem status quos in Ecclesia sua Christus gratiæ suæ donis constituit & ordinauit. Et primum ponit Apostolos, vt potè suæ prædicationis vicarios. Hos prophetis præfert, vt qui & prophetam haberent, & Apostolatus munere fungerentur. Dehinc prophetas eos, scilicet qui de futuris prophetando prædicerent, quales plerique fuerunt in primordiis Ecclesiæ, vt Agabus & filix Philippi, & aliis plures quos testatur Lucas in Ecclesia quæ erat Antiochiæ fuisse. Ipse enim sanctus Apostolus & Euangelista Ioannes in Apocalypsi propheta esse probatur. Paulus proinde de futura Gentium plenitudine ad Christi fidem ventura, de fine mundi, de homine peccati qui extolleretur & aduersaberetur contra omne quod colitur, aut dicitur, deus: denique

Apostoli.

Propheta

Act. 11.

21.

1. Tim. 13.

1. po. 1.

Rom. 11.

de

de futura mortuorum resurrectione prænuntians, Prophe-
tamse esse ostendit.

¶ Vel eos dixit prophetas, qui diuinis scripturis interpre-
tandis à Deo gratiam acceperunt. Sequitur: Alios verò E-
uangelistas, quales fuerunt qui Euangelium conscripserunt
vt Matthæus, Marcus, Lucas, Ioannes, vel qui ab ipsis A-
postolis ad Euangelicæ annuntiationis ministerium se-
lecti fuerunt, qui Diacones vocabulo Græco in Ecclesia
primitiua vocabantur. E quibus beatus Stephanus primus
fuit Diaconibus enim Euangelizandi munus committitur.
Sequitur: Alios autem pastores & doctores. Eos dicit, quo-
rum cura fuit Ecclesia demandata, Episcopos scilicet qua-
les erant tempore Apostoli Timotheus & Titus, & cate-
ri multi. Hi pastores dicuntur pariter & doctores, nempe
qui verbo pariter & exemplo debeant docere populū. Et
ideo vtrunque posuit & coniunxit, vnum aliquid duobus
nominibus complexus, vt sciat qui eiusmodi est, debito-
rem se esse Deo, vt populum verbo pascat, & doceat exē-
plo. Quod si doctrinam nō habet nec confert, pastor non
est. Si verò operibus prauis quos verbo pavit corrumpat,
doctor non est.

¶ Sanè hæc officia, hi ordines, hæc ministeria per dei dona
in Ecclesia statuuntur ad consummationem sanctorum, id
est, vt consumment & ad salutem prouehant per suum mi-
nisterium eos qui fidei sacramento initiati, à peccatis mū-
dati & sanctificati sunt. In ædificationem corporis Christi,
id est, vt ædificent eos in corpus Christi qui adhuc alieni
sunt. At vtinam hæc vigilanter attendant, qui iam dicta
munia in Ecclesia fortiuntur. Et non potius errore vano
seducti & cæci, ad hoc solum se putent esse prælatos, vt
demulceantur honoribus, diuitiis impingentur, putreat
voluptatibus, delitiis affluant otiosi.

¶ Ex hoc loco aduertere est, Ecclesiæ prælatis potestatem
à deo datam esse in ædificationem corporis Christi dunta-
taxat, nequaquam in destructionem. Qui si potestate abutē-
tes moliantur in destructionem aut in nocumentum, pote-
stas eorū ad huiuscemodi nulla est, nec est eis in hoc casu
quouis modo parendum. Illic potius aperiatur asina, id est,
plebs subiecta, os suū, & subiugale mutum prohibeat pro-
phetæ

2. Thef. 2.

1. Thef. 4.

1. Co. 15.

1. Cor. 12.

Euangeli

sta.

Pastores

& docto-

res.

Prælatorū

authori-

tas ad

quid

data.

Prælatorū

abusus.

Num. 22.

Asina pro

phetam,

arguat.

pheta insipientiam, hominis voce: hoc est, secundum deum & rationabiliter loquens. Opus itaque erat eos ad ædificationem corporis Christi commissam exercere potestatem ut scilicet Christi populus merito & numero ipsis ducibus augetur, & rursus, ut per eorum curam & ministerium, in fide sana & probatis operibus subditi, salubriter ac spiritaliter ad æternam salutem consummarentur.

Circa tertium principale dicit:

Donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.

Ordo iste sti.

quousque duratur.

Hic ponitur distinctionis doctorum ordinum seu ministeriorum duratio. Donec occurramus, inquit. Quasi dicat: Huiusmodi prælatio, ordo, seu principatus non modò inter homines, imò etiam inter ipsos sanctos angelos, & demones, usque ad diem nouissimum perdurabit. Si quidem belli tempore exercitus ordinatus sit necesse est, habeatque duces, tribunos, centuriones, pentharchos, decutiones.

Iob. 7.

Porrò cessante bello, hæc quæ dicta sunt & similia bellicamunia cessant. Quum ergo militia sit vita hominis super terram, Ecclesiæ militantis status castrorum acies est ordinata. Similiter etiam eiusdem belli causa inter angelos siue malos, siue bonos, principatus certi disponuntur, ut superioribus pareant inferiores, quoad usque Christus tradiderit regnum deo & patri, quum euacuauerit omnem principatum & potestatem & virtutem, donec positi fuerint omnes inimici eius sub pedibus eius, & ipsa nouissimè inimica destruaturs mors.

1. cor. 15.

In qua unitate christo sursuri.

Porrò quid belli tempore cessante futurum sit declarat, dicens, Occurremus omnes (electi, scilicet & sancti) Christo domino, occurrem⁹, inquam, in trifariam unitatem, videlicet, In unitatem fidei, In unitatem agnitionis filij dei, In mensuram vnam, ætatis scilicet & plenitudinis Christi.

Rom. 11.

Ioan. 11.

Nam de prima unitate quæ per fidem est, alio loco per Apostolum quod supra meminimus dicitur: Quum plenitudo gentium intrauerit, tunc omnis Israel saluus fiet. Tunc quippe filij dei qui aliquando dispersi fuerant per varios errores & peccata, ita erunt congregati in vnum, ut id ipsum omnes sapiant & confiteantur, & vnum fiat ouile & pastor vnus.

Ioan. 10.

¶ Occur-

Occur
quando
runt, qu
per nos
eum I
Nec ad
lius Dei
drorum
Iudæi, q
honore
attribu
plius, q
runt, h
qui hui
uerunt
¶ Quor
ra agni
perfect
remus
bus dan
profeci
strum f
virtutis
tur. De
stituit a
ut ope
plédan
est) do
dei &
cti, in
perfe
in Chri
bentes
¶ Por
nunt h
curos
& resu
meta

Occurrent nihilominus in vnitatem agnitionis filij dei, *Christum*
 quando videbit eum omnis oculus, & qui eum pupuge *ab omni-*
 runt, quando dicere incipient impij montibus, cadite su- *bus agno-*
 per nos: & collibus, operite nos: quādo nō interrogabunt *scendum.*
 eum Iudæorum sacerdotes, in qua potestate hæc facis? *Apoc. 1.*
 Nec adiurabit eum Cayphas vt dicat si ipse est Christ⁹ fi- *Luc. 23.*
 lius Dei. Nec sciscitabitur eum Pilatus, num ipse rex sit Iu- *Luc. 21.*
 dæorum. Sed plangent se super eum omnes tribus terræ. *Mat. 26.*
 Iudæi, quia contempserunt & crucifixerunt. Gentes, quia *Ioan. 19.*
 honorem ei debitum, iis quos falsò sibi deos confinxerāt *Apoc. 1.*
 attribuerunt. Christiani peruersi præ ceteris plangent am-
 plius, quòd quum salutem præsentem & cognitam habue-
 runt, hanc sua sponte à se contemptam abiecerūt, quippe
 qui hunc quem ore saluatorem confessi sunt, factis nega-
 uerunt.

¶ Quoniam verò in iis duobus, vnitatem scilicet fidei, & ve-
 ra agnitione Christi, consistit pro statu huius vitæ fidelium
 perfectio: ideo tertiam tãgens vnitatem dicit, quòd occur-
 remus ei omnes in virum perfectum. Vel fortasse, vt qui-
 busdam videtur, hoc exhortantis est, quasi dicat: Eousque
 profectu spiritali crescere studeatis, vt vnusquisque ve-
 strum sit vir perfectus, non sexu corporis, sed perfectione
 virtutis. Et sic viri nomine etiam fœminæ comprehendun-
 tur. Deus enim hos qui dicti sunt status in officiis sic con-
 stituit ad perfectam eruditionem & ædificationem fidelium
 vt operentur velut ministri dei, ad ædificationem & com-
 plèdam ecclesiam Christi per suum ministerium (vt dictū
 est) donec euadamus omnes nos, quantum ad vnitatem fi-
 dei & agnitionis filij dei, perfectè credentes & plenè edo-
 cti, in mensuram ætatis: hoc est, in iustam quantitatem &
 perfectionem plenitudinis Christianæ fidei, id est, donec
 in Christiana fide simus iam viri & perfectam staturam ha-
 bentes, in eamque sufficienter instructi.

*Mensura
 ætatis ple.
 Christi.*

¶ Porro nonnulli (licet non secundum literam) expo-
 nunt hoc de qualitate resurgentium, quos dicunt resurre-
 cturos in ætatis plenitudine, in qua Christus mortuus est
 & resurrexit, & de hoc mundo exiuit, quæ est mensura &
 meta ætatis, vltra quam nihil homini quod ad naturæ
 per-

perfectionē requiratur, naturaliter accrescit. Non ait, in mensuram corporis vel staturæ Christi, sed ætatis, quia recipiet vnusquisque mensuram corporis proprij quam habuit vel fuerat habiturus in ea ætate qua Christus mortuus est, natura in ætate illa non errante nec impedita.

IN DIE S. APOSTOLORVM

Simonis & Iudæ.

Roma. 8.

HOMILIA PRIMA.

Scimus quoniam diligētibus deum omnia cooperantur in bonum.

¶ In hac lectione primò ostendit Apostolus quanta nobis bona proueniant ex charitate. Secūdo, quòd hæc bona habentur à nobis cum securitate. Tertio, quòd

pro his sit Christo adhærendum cum omni infirmitate. Primum, à principio lectionis. Secundum, ibi, Quid ergo dicemus ad hæc? Tertium, ibi, Quis ergo nos separabit?

¶ Circa primum dicit: Scimus quoniam diligentibus deū omnia cooperantur in bonum. Quia dixerat in præcedentibus: Quid oremus sicut oportet nescimus, idè subsequētus adiunxit: Scimus autem quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, quia & si indiscretè peccati sunt, nō illis oberit, quia propositum cordis eorum sciēs deus, nō illis imputat quæ aduersum se ipsos postulāt, sed ea adnuit quæ à deo danda sunt amantibus. Vnde & dominus ait: Scit enim pater vester quid opus sit vobis antequā petatis ab eo.

Mat. 7.

Sequitur:

His qui secundum propositum vocati sunt sancti.

¶ Hoc est, hos quos fide sola deo saluare proposuit, & quos præciens credituros vocauit ad salutem, non ex eorum meritis, sed suæ proposito voluntatis, his, inquam, deum pro vocationis gratia diligentibus omnia cooperantur in bonum. Non dixit, Deum diligentibus & colentibus nihil molestum & graue accidere, quum eis talia plerumque obueniant, sed ad eorum qui affliguntur vtilitatem Deus vt hæc eis ingerantur mala permittit.

¶ Omnia

Omnia
stas & d
nor & ig
sanitas d
rum pe
diligent
una: vo
quæ salu
volente
¶ Nam &
tur ad sa
ferum o
cunspēc
nes, qu
vbi se m
¶ Secun
tiores, q
censore
integrit
placebā
superbi
peccatu
displice
fleuit, q
dam vit
nale pe
vt ex ca
è veste
mersa,
¶ Deni
dum pr
rantur.
dum fe
dunt, al
postqu
gratiam
viator
rant, r
rant nō

Omnia, inquit, iis cooperantur in bonum. Igitur & egestas & diuitiæ, mœrores & lætitiæ, prospera & aduersa, honor & ignominia, solatiū ab amicis, afflictio ab inimicis, sanitas & ægritudo, & quod mirabilius est, ipsa etiam eorum peccata. Hæc omnia, inquit, & si quæ sunt alia deum diligentibus cooperantur in bonum. Nihil enim potest diuinæ volūtatī propositum elidere, quin potius etiam hæc quæ salutem electorum impedire videbantur, hanc deo volente etiam promouent.

Nam & ipsa electorum peccata multifariè eis cooperantur ad salutem. Primò, in hoc quòd lapsos reddunt in posterum cautioreſ vt declinēt à ruina mortis, ea omnia circumſpectè vitates, quæ peccato rursus facere possent affines, quo modo asinus pōtem vel foueam cautè declinat, ubi se meminit corruisse.

Secundò, in hoc quòd peccati lapsus eos reddit humiliores, qui fortasse necdum lapsi, aliorum qui lapsi fuerāt censores seueri & contemptores effecti, de sua iustitia & integritate superbiētēs, ad propriam perniciem sibi malè placebāt. Ergo qui se existimat stare, videat ne cadat. Hic superbis vtile forsan esset cadere in aliquod manifestum peccatū vnde sibi displiceant, qui malè sibi placēdo deo displicebant. Nam salubrius sibi Petrus displicuit quando fleuit, quàm placuit quādo præsumpsit. Spiritualia quorūdam vitia quæ latent non curantur, donec in aliquod carnale peccatum labantur, vnde sibi ex toto displiceant, & vt ex casu proprio discant aliis misereri. Maculas paruas è veste sua plerique non curant eluere, donec in lutum mersa, tota simul abluatur.

Denique, in hoc peccata diligentium deum qui secundum propositum eius vocati sunt ipsis in bonum cooperantur, quòd horum occasione redduntur ad bene agendum fertentiores. Siquidem electi dei etsi interdum cadunt, alacriores resurgūt. Fidelior enim factus est Petrus postquā se fidem perdidisse desleuit, atque ideo maiorem gratiam reperit quàm amisit. Contingit interdum quòd viator aliquis quem ad horam pigritatem focij præcesserant, reparatis animo & viribus eos qui se iam præcesserant nō modò gradiendi velocitate consequatur, sed etiā antecedit

*Omnia
cooperari
in bonum
electis,
etiam pec-
cata.*

*Post la-
psum hu-
miliores.*

Simile.

*Post lapsū
alacriores*

simile.

antecedat alacritate. Verum quod hec omnia illis cooperantur in bonum, non ex illorum merito procedit, sed (ut dictum est) ex proposito diuinæ voluntatis, qui omnia cooperari illis facit in bonum. Solatur enim eos prosperis, humiliat, purgat, erudit, præferuat, & exercet aduersis. Si quidem afflictione exercetur eorum patientia, aduersariorum contradictione eorum sapientia, inimicorum odio beneuolentia eorum elucet.

*Mortem
ipsam ele
ctis coope
rari in bo
num.*

¶ Ipsa proinde mors carnis tamen de peccato prothoplastorum traxerit originem, bonus tamen ipsius usus gloriosissimos martyres coronauit. Ideoque non solum ipsa, sed (ut dictum est) cætera omnia huius seculi mala, labores, doloresque hominum quanquam de meritis peccatorum ueniant, nihilominus tamen remissioni peccatorum superesse debuerunt, ut habeat homo quibuscum pro virtute deceret, & unde ipse exerceatur, ut inter hec mala nouus homo nouo seculo præparetur. Misericordiam denique quam meruit toleraret sapiens, gratulabundus quia finiretur, ad meliorem vitam properans, quia non habetur hic requies. Apostolus itaque quum dixisset hæc omnia deum diligentibus in bonum cooperari, ut dictis suis fidem faciat, ex re præterita (diuina uidelicet prædestinatione & uocatione) ea quæ asseruerat confirmat, quum dicit: His qui secundum propositum uocati sunt sancti. Quasi dicat: Si te deus etiam longius à se abeuntem uocauit, & sibi familiariter coniunxit, quanto enixius & uocatum iuuabit? Accipitur autem homo à deo per prædestinationem, id est, dei propria uoluntate. Sed quia non sat habet hæc uocatio, sed omnino etiam nostra accedat uoluntas necesse est, adiecit:

Nam quos præsciuit hos & prædestinauit conformes fieri imaginem filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.

¶ Præsciuit utique deus est, præuidetque qui sint uocatione digni, dein prædestinauit hos, scilicet quos sibi deuotos fore præsciuit, ipsosque eligit ad promissa præmia capessenda, ita quod prædestinationem (& si non tempore, natura tamen) præcedit agnitio. Prædestinationem intellige optimam & immutabilem dei de electorum salute uoluntatem. Porro sicut non de omnibus hominibus dixit, prædestinauit, ita nec de omnibus dixit præsciuit. Quos enim præsciuit,

*Prædesti
natio qd.*

ait, prædestinavit hos conformes fieri imagini filij sui. Ergo bonos tantum præscire deus videtur, nã ceteros non præscire, sed nescire dicitur. Nouit enim dñs qui sunt ei.

2. Tim. 2.

Ad eos autẽ qui nõ sunt digni vt sciãtur à deo, Saluator dicit: Disceditẽ à me, quia nunquã cognoui vos, operarij iniquitatis. Nõ quòd aliquid posset deum latere, qui cuncta intuetur, & cuius natura vbiq; est, sed quia omne quod malum est sciẽtia eius vel præsciẽtia quodammodo habetur indignũ. Itaque quos ab æterno olim gratos fore prænouit, hos etiã prædestinavit cõformes fieri imagini filij sui.

Matt. 7.

Ad hoc enim dei filius venit in mundum, vt peccatores qui se abominabili dedecore in diabolicam turpitudinẽ deformauerãt, ablueret, & reformaret, sibiq; cõformes per imitationem efficeret. Quoniam verò liberã voluntatis arbitrium cooperari necesse est, vt illi homo cõformetur, ait: Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Et

cõformes

imagini

filij dei.

Matt. 11

Iterum: Exemplũ enim dedi vobis, vt quemadmodũ ego feci vobis, ita & vos faciatis. Vt igitur diuinã prædestinationis effectũ cõsequamur, dei filio nos cõformari oportet, non quidẽ in mortuorum suscitatione, nõ in persecu-

Ioan. 13.

tatione cordium, nõ vniuersorum gubernatione, nõ in liquidis maris quasi solidi itineris calcatione: hoc enim non Christianũ esset sed luciferianum, sed in humilitate & mansuetudine, in paupertate & patiẽtia, in castitate & innocentia, in obediẽtia vsque ad mortem, sicut in se nobis exemplum præbuit, dicens: Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me.

Ioan. 5.

Conformes proinde imagini filij sui facit pater quos dignos prænouit, vt quod ille est per naturam, hoc isti per gratiam adipiscantur, vt videlicet & ipsi nuncupentur filij dei. Ad cuius gratiã considerationem nos B. Ioannes hortatur, dicens: Videte qualem charitatem dedit nobis deus

1. Ioan. 3.

vt filij dei nominemur & simus. Quid autem ex iis consequetur, ostendit quum subdit: Vt sit ipse primogenitus in

Christus

multis fratribus. Rectẽ primogenitus, qui ante omnem creaturam nõ factus sed natus est: primogenitus, inquam,

primoge-

nitus vn-

de dicitur

per diuinitatem. Caro enim illa ab vnigenito dei assumpta nobis primitiã facta est, & natura humana peccato obnoxia in eo sanctificata est, ideòque iure hic primogenitus

nitus

nitus est, & huius nos fratres (per gratiam suā qua homo fieri dignatus est) appellamur.

¶ Primus proinde est sine peccato natus, in quo peccatum nullatenus habere locum potuit. Est etiam primogenitus ex mortuis, cui⁹ natura mori ignorat, qui & ipse primus ad vitam immortalem resurrexit. Denique primogenitus, quia primus post victoriā ascendens in cœlum. Sed inter hæc aduertendum est, q̄ Christus secundum id quo vnigenitus est, non habet fratres. Secundum id verò quo primogenitus est, fratres vocare dignatus est omnes qui per eius primatum in dei gratia renascuntur. Hinc quippe se grano frumēti comparat, quod in terram cadēs & moriens multum fructum affert, Frugem videlicet copiosam cōformem sibi, in horrea cœli congregandam, id est, multitudinem electorū, inter quos rationibus præmissis ipse (vt est dictum) primogenitus est. Quos utique nō confunditur vocare fratres, dicens: Narrabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesię laudabo te. quod nimirum ad patrem loquens ait. Vnde & ipse à mortuis rediuiuus: Va de, inquit, dic fratribus meis.

*Christus
cur vnige-
nitus.*

Ioan. 12.

Hebr. 2.

Ioan. 10.

*Generis
humani
dignitas
Christus.
Gene. 45
& inde.*

Mat. 11.

¶ Sanè per hanc fraternitatis gratiam mira atque præcellsa dignitas humano generi collata est, sicut & quondā ppter Ioseph tota ipsius cognatio habita fuit in honore, à quo nihilominus in terram suæ dominationis (vt exitialem famem quæ tum omnes vbique premebat, euaderet) euocata, accepit ipsius dono in possessionem terrā Gesen, quod interpretatum, desiderium sonat. Porrò Ioseph filius accrescēs, Christus dominus est, deus utiq; verus & verus homo, dei & hominū mediator, hominum vita, salus, & gloria. Hic ab inedia panis vitę & eterne mortis interitu fratres suos (videlicet hominū genus) vindicatur⁹, per euāgelicę prædicationis auditum ab hoc mundo vocat ad se, dicens: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiā vos. Quamobrem si vocē eius audieritis, nolite obdurare corda vestra, pro nihilo habētes terram desiderabilem, ne fortē iuret in ira sua non introituros in requiem suam eos, qui vocati venire cōtempserint. Porrò terra dominationis eius, terra viuentiū est, ad quam ij quos deus præsciuit per dictā conformitatem ad ipsam

ad ipsam
nis effica
nis effica

Quos a
& iustif

(Vbi ha

destinat

dices ha

distingui

est de no

eterna c

pus pre

destinat

ni prede

clarior d

sens sen

concurr

Quod

forū sit

quēpiam

per sim

diens, o

gratiā

ceres o

in suā c

tint lib

enire c

imputā

non re

peccat

dem ip

cata lo

qui ait

suam l

angen

per eo

pit, pr

murm

ta est

in ipsum vnigenitū dei patris, & per diuinę prædestinatio-
nis efficaciam poterunt peruenire. De cuius prædestinatio-
nis effectibus in nobis, Apostolus subdit dicens:

*Quos autē prædestinauit, hos & vocauit: & quos vocauit, hos
& iustificauit: quos autem iustificauit, illos & magnificauit.*

Vbi hæc quatuor per ordinē exprimuntur, videlicet, Præ-
destinatio, Vocatio, Iustificatio, Magnificatio, vel vt alij co-
dices habent & melius, Glorificatio, quæ sic ab inuicem
distinguntur. Nam prædestinatio quæ (vt supra est dictum)
est de nostra salute optima dei & immutabilis voluntas,
æterna est & omni tempore coëxistit, quæ quia omne tē-
pus præsentialiter comprehendit: ideo deus non tam præ-
destinasse de præterito dici debet, quàm semper in præsen-
ti prædestinare, sicut Boëtius attestatur, dicēs: Manet spe-
ctator de super cunctorū præcius deus, visionisq; eius præ-
sens semper æternitas cum nostrorum actuum qualitate
concurrit, bonis præmia, malis supplicia dispensans.

Quod autem non deo sed potius ipsis peccatoribus ip-
sorum sit perditio succensenda, (ne fortè quis putet idcirco
quæpiam perire quia ad hoc à deo præscitus sit) apertius
per similitudinē declaratur de rege qui ciuitatem ingre-
diens, omnibus illic criminosis captiuis & morti obnoxiiis
gratiā volens impartiri, laxari cunctis vincula iubet, car-
ceres omnibus aperiri, & captiuorum nonnullos accipit
in suā clientelam, cæteris omnibus si carcerē exire volue-
rint libera facultate concessa. Quod si eorum aliqui nec
exire carcerem, nec cōcessa frui voluerint libertate, ipsis
imputandum est si in vinculis computrescant pereantque,
non regi, qui ad eorum liberationem sategit. Sic utique
peccatoribus sua dānatio prorsus imputatur, quandoqui-
dem ipse cælorum rex Christus, cunctorum vincula (pec-
cata loquor) sanguine suo dirupit, sicut ille agnoscebat
qui ait: Dirupisti domine vincula mea, tibi sacrificabo ho-
stiam laudis, & nihilominus libertate cunctis concessa,
argentis conscientiarū carcerem posse exire dedit. Porrò
per eos quos ad se & in suam cliētelam ex omnibus accep-
pit, prædestinati significantur, contra quos cæteri iustam
murmurandi causam nequaquam habent. Nam etsi istis fa-
cta est gratia, illis iniuria facta non est, sed gratia magna,

*prædesti-
natio.*

*peccatori-
bus suam
perditio-
nē impu-
tandam
esse.
Simile.*

quum æqualiter tam illis scilicet quã istis euadendi mortem & carcerẽ libertas sit donata, qua istis de carcere & vinculis egredientibus, illi perfrui noluerunt.

*Vocatio
quib⁹ mo-
di fiat.
Ioan 3.*

¶ Prædestinationem mox sequitur vocatio. Vocantur autem omnes ad quos religionis Christianæ notitia & veræ fidei lumẽ peruenit. Vocat per arcanas inspirationes, iuxta illud: Spiritus ubi vult spirat. Vocat per compunctionẽ cordis. Vocat per conuersionem & mutationem voluntatis, & hæc vocatio omnium potissima est, nam sine ista cetera nõ sunt efficaces, & electorum est duntaxat. Multi enim frustra vocantur, quibus & dicitur: Vocauit, & renuistis: extendi manus meas, & nõ fuit qui aspiceret, despectis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Et vnde rursus dominus per Esaiam dicit: Tota die expandi manus meas ad populum non credentem & contradicentẽ mihi. Fit proinde hæc vocatio per afflictiones & flagella, per promissiones omni dignas acceptione, denique per verbi dei prædicationes. Fiunt autem istæ vocationes omnibus indifferenter, iuxta quod scriptũ est: Super quem non surget lumen illius? Sed quia pauci sunt qui aures habent audiendi, indigni prorsus quos electione sua deus dignetur, ideo ait: Multi sunt vocati, pauci vero electi.

Prov 1.

Esai. 65.

Iob. 2.

*Mat. 20
Iustificatio.*

¶ Vocationem sequitur iustificatio. Quos vocauit, inquit, hos & iustificauit. Per hanc autem iustificationem deus suos electos & à peccatis eximit, & peccatis eorũ dimittit per infusam gratiam iustos reddit, sicut patuit in Mattheo, Zachæo, Paulo, & aliis multis.

Magnificatio, seu glorificatio.

¶ Iustificationem denique sequitur magnificatio seu glorificatio. Reuera etenim magni sunt, qui exercitatioe iustitiæ magnoperè in spiritu proficiunt. Magni sunt quos filiorum adoptione dignatur dominus, & variis gratiæ suæ donis illustras efficit gloriosos. Porro horũ quatuor vnũ, videlicet prædestinationem, in deo est: reliqua tria, videlicet vocatio, iustificatio, magnificatio, sunt in nobis. Nam prædestinationem nostræ salutis nequaquam in nobis est, sed occulta in thesauris suis apud deum, sicut Propheta ait: In manibus tuis sortes meæ.

HOMILIA

membra laniare, sed inuictam animam educet auxiliator deus. Vnde etiam confirmando quæ dixerat, subiungit:

Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?

¶ Quasi dicat: Vt reliqua omittam quæ dixeram, quod iustitiam nobis & gloriam dedit, attēdas vel hoc signo deū esse pro nobis, qui præter alia etiam filium suum propriū sibi coætēnum & consubstantialē pro nobis omnibus in mortē dedit. Pro omnibus nobis, inquit, tradidit eum. Nō solū ergo pro sanctis, non solū pro magnis, sed & pro minimis omnino qui sunt in ecclesia tradidit filium suum propriū pater, & ideo etiam si minorum aliquem & infirmorum quis lædat, percutiēs infirmam cōscientiam, in Christum peccare coarguitur, quoniam quidem scādālizat animam pro qua Christus mortuus est. Cur ergo qui tantis nos affecit beneficiis, nō cuncta est nobis largiturus? Quid potest habere charius quod nobis neget, qui filium suum non negauit? Qui filium vnigenitum nobis & pro nobis dedit, qui fieret posset vt in tribulatione constitutis vel temporalibus nos subsidiis destitutos relinquat? Si ergo deus hoc tempore votis tuis minus suppeditauerit, ostendit proculdubio non profutura quæ poscis. Noli ergo tantoperē otium & quietem percipere, qui pressuris & malis pro Christi amore exagitaris. Eris enim & voti compos si conducens tibi fuerit id quod flagitas.

¶ Dedit itaque filium suum nobis deus pater conductorem, ne deūa sequētes, & in huius mundi deserto errantes, rugientibus præparatis ad escam præda simus. Dedit instructorem, ne cœlestia & æterna bona ignorantes, in diaboli pedicā irretiti & lapsi, solū ea quæ vana sunt querentes, decipiamur. Dedit propugnatorem contra fortē illum armatum, cuius viribus quæ cōparetur nō est potestas super terram. Dedit medicum, ne vitiorum morbis & criminum vulneribus tabescentes deficiamus. Dedit redemptorem, ne sub peccato venundati, diaboli mancipia æternarū pœnarum debitores & captiui permaneamus. Denique dedit recōciliatorem, vt ea pace inter nos & patrem composita quæ non dissoluetur, etiam adoptionis filiorum

*Magna
dei chari-
tas, qua
vnigeni-
tū dedit.*

*Ad hæc
sax pater
nobis filiū
dedit.*

Job. 41.

filiorum.
quamur
¶ Quod
caritate
volētī-
tionem,
quod au-
dit quā-
proprio
didit il-
ferri no-
derit ser-
in odor
ipse vol-
sed & ip-
¶ Quod
possunt
¶ Si pro-
dem ciu-
ipsum in-
sent, qu-
nos inco-
vt in ea
gerit, &
cere pu-
Quid o-
capillis
ciebatur
aduersū
adiuua-
dit, acc-
dū fru-
sti disci-
rent m-
mis cō-
cusato-
diabol-
qui & i-

filiorum, & æternæ hereditatis gratiam per ipsum consequamur.

Quòd autem dicta bona à fidelibus habeantur cum securitate, nec possint ab amantibus deū auferri, neque per violentiam neque per accusationem, neque per cōdemnationem, si diligēter attendimus, Apostolus ostendit. Nam quòd auferri nō possunt ab inuitis per violentiam, ostendit quum dicit: Si deus pro nobis, quis cōtra nos: Qui etiā proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quī fieri posset vt collata per ipsum bona auferri nobis pateretur? Quandoquidem & ipse filius tradiderit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam deo in odorem suauitatis, qui iuxta prophetā oblatus est quia ipse voluit. Author ergo calicis sui fuit non solum pater, sed & ipse qui illum bibit.

Quòd autem per accusationem dicta bona auferri non possunt, ostendit quum subdit:

Quis accusabit aduersus electos dei?

Si probri vice nobis obiiceretur quod Christum colimus fidem eius confitentes, vel quòd paupertatis & humilitatis ipsius imitamur vestigia, & vniuersi nos hoc nomine accusent, quum nos ille elegit, quis poterit huiusce electionis nos incusare? Artificem quòd seorsum selegerit materiā vt in ea operetur, nemo insimulabit. Deū ergo si quos elegerit, & sibi adscinerit quis criminabitur? Quid potuit nocere publicano quòd à Phariseo cōtemptus accusabatur? Quid obfuit peccatrici domini pedes lachrymis rigati & capillis extergenti, quòd ab alio itidem Phariseo despiciebatur? Rursum quum Martha interpellaret dominum aduersus sororē, quòd otiosa sedens ad pedes eius se non adiuuaret in ministerio, dominus ipsi interpellanti respondit, accusatā defendit. Sic & diabolus aduersum Iob sanctū frustra interpellasse legimus. Denique Phariseos Christi discipulos scimus accusasse, vel quòd illotis manducarent manibus, vel quòd per fata trāsentes necessitati famis cōsultentes, sabbato spicas manibus vellerent, sed accusatos innocentes dominus defendit. Videtur autem de diabolo dictū esse: Quis accusabit aduersus electos dei? qui & ipse accusator fratrum in Apocalypsi scribitur: Nul-

*collata
nobis bona
nō posse
solli
per violentiam.*

*Ephes. 5.
Esa. 53.*

*Non per
accusationem.*

simile.

Luc. 18.

Luc. 7.

Luc. 10.

Iob. 1.

Matt. 15

Mat. 12.

*Diabolus
accusator*

Apo. 12. Ius enim adeò magnus esse videtur, quem ille non audeat accusare, nisi ille tantùm qui peccatum non fecit, qui & dicebat: Venit princeps mundi huius, & in me non habet quicquam.

¶ Sed diligenter intuendum est quòd nò dixit Apostolus, Quis accusabit aduersum vocatos, sed aduersum electos, nisi enim fueris electus, & in omnibus te probabilem exhibueris deo, habebis accusatorem. Si ergo causa tua mala est, quid tibi proderit aduocatus, etiam si Christus ipse sit qui interpellat? Iesus enim veritas est. Non potest autè pro te veritas fallere.

Nò possit ¶ Quòd verò per condemnationem collata bona inuitis
rolli à no- auferrì non possunt, consequenter ostendit, dicens:
bis dicta Deus qui iustificat, quis est qui condemnet? Christus Iesus qui
bona per mortuus est, imò qui & resurrexit, qui est ad dexteram dei, qui etià
condemna interpellat pro nobis.

tionem. ¶ Non solùm dixit, Deus est qui peccata dimittit, sed quod plus est, qui iustificat inquit, nò per nostra merita, sed per fidem quam habemus de ipso per filium, qui factus est nobis sapientia & iustitia & sanctificatio & redemptio. Redemptio utique copiosa quæ erat apud deum, & misit eam populo suo. Non ergo timendi sunt qui vel molestiam vel iniuriam & probra ingesserint, quandoquidem elegit nos deus & iustos effecit, qui etià nostri ob gratiam mortè subiuit & resurrexit. Quis ergo damnabit quos deus tot & tantis bonis dignatus est? Christus insuper deus & dei filius qui non modò pro nobis mortuus est, imò qui & resurrexit quod maius est, ut nos spe certa resurrectionis futuræ firmaret. Qui est ad dexteram dei æqualis patri in gloria, honore, & potentia maiestatis, & hoc secundum suam diuinitatem. Ipsum verò secundum assumptam naturam humanam ad dexteram patris esse, est ipsum esse in potioribus bonis dei. Qui etià sequester & aduocatus inter deum & homines interpellat pro nobis, non voce sed redèptione & miseratione humanitatis, dum perpetuò humanitatem quam assumpsit & graue genus mortis quod pro nobis sustinuit, quasi nostram pignus patri semper offerendo & ostendendo, æterni pontificis munus pro nobis fideliter gerere dignatur.

¶ Qui

¶ Qui qu
latio, sec
inquit I
stam, &
peccato
tus est,
hanc iu
peccati
si à pecc
raciter
commi
perfecti
mi affe
tamen
etiam a
rudine
iecit, su
quicqu
oppress
postula
perciss
ria dor
Quum
optim
mo co
Quid
Sed ne
dit en

¶
gustia?
¶ Hic
tis ac
tia, &
fecit p
no sp
more
affec
tam

¶ Qui quum tantus sit, non potest ipsius contemni postu-
 latio, sed exauditur pro sua reuerentia. Vnde aduocatum,
 inquit Ioannes, habemus ad patrem Iesum Christum iu-
 stum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Attende
 peccator. Christus apud patrem tuus est aduocatus, sed in-
 stas est, vnde nec iniquam causam defensusus, quin poti-
 liane iudicaturus. Causa tua iniqua est quãdiu spõraneus
 peccati seruus, cõtemnis iudicium & iustitiam Dei. Quod
 si à peccato in spiritu humilitatis & in animo contrito ve-
 raciter respueris, causam tuã apud patrẽ Christo securus
 committe. Ipse enim & si assumptæ carnis assumptionem
 perfecit, non tamen suã in nos clementissimã sustulit zui-
 mi affectionẽ, sed interpellat pro nobis, vt dictũ est. Nec
 tamen hæc intercessio vnigeniti dei minuit gloriã, quum
 etiam audias, qui est ad dexteram dei, quod planè magni-
 tudinem præfert & filij maiestatem: deinde interpellat, ad-
 iecit, summam ipsius in nos indicans charitatem, nõ aliud
 quicquam. Hæc autem Apostolus explicat, vt Christianos
 oppressos consoletur. Quum prius aperuit etiam spiritum
 postulare gemitibus inenarrabilibus, nec nostri causa pe-
 percisse filio suo patrem, quin etiam iustificasse nos & glo-
 ria donasse, supplicare præterea pro nobis & patri filium.
 Quum itaque tam multiplex fiat apud patrẽ intercessio,
 optimè vobis, inquit, sperãdum erit, nec quoquomodo ani-
 mo concidendũ. Quin potius tecum ipse meditare, & dic:
 Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi?
 Sed nec fideiussoris tui gratiam vnquam obliuiscaris, de-
 dit enim pro te animam suam.

¶ Circa tertium principale dicit:

*Quis ergo nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an an-
 gustia? an fames? an nuditas? an periculũ? an persecutio? an gladius?*
 ¶ Hic Apostolus exemplo suo ostendit, quod pro tot & tã-
 tis acceptis bonis sit deo adhærendum cum omni constan-
 tia, & mentis firmitate. Nam postquam ineffabilem pate-
 fecit patris & filij & spiritus sancti in nos charitatem, diui-
 no spiritu totus accessus sic fatur: Quis nos separabit ab a-
 more Christi? Eum nanque qui tanto sit ardore charitatis
 affectus nihil est quod disũgere possit à deo. Quippe cui
 tam egregiè diuinitus sit prouisum. Porro tribulationis
 nomine

*contificis
 minus in
 celo pro
 nobis gere
 re christũ
 10am.2.*

*Totius tri-
 nitatis in
 nos beni-
 gnitas.*

Eccle. 19.

*charita-
 tis diuine
 flama suc-
 census
 Paulus.*

nomine, omnis ab extrinseco illata afflictio intelligitur. Angustia autē propter tribulationis vel magnitudinē, vel multitudinem intus in animo exoritur, quum videlicet vſ que ad eō quis angitur & constringitur animo, vt quid agēdum sit non videat. Dicat igitur: Nunquid à deo nos hæc aduersa separabūt? Tribulatio, id est, afflictio corporis, an angustia, id est, mētis anxietas. An pſequentio quę est de loco in locum insectatio. An fames, quę est necessarij vict^o egestas, vtique tormentum ingens. Hoc dicere non possunt qui hæc vnus diei ieiunium pro Christo volunt sustinere. An nuditas, quę est necessarij vestitus inopia, vix mortalibus toleranda. Vnde & in Euāgelio ipse dominus asserit scire patrem, quōd iis omnib^o, scilicet cibo & vestimenti indigemus. An periculum, quod morti propinquū facit? Est enim mortis apparatus, & imminetia malorum. Gladius ipsam mortem significat. Hęc omnia suffert & superat Christum ea quę fortis est vt mors dilectio. Cui^o vt clarius agnoscamus fortitudinem, considerare libet quā

Mat. 6.

Mors quę sit fortis aduer. c.

Morte fortior charitas.

Sap. 2. 1. Cor. 15.

Cant. 8.

Quā fortis efficit amor dei.

fortis sit mors, quam tamen charitas fortior vincit. Resistitur elementis, mari, fluminibus, ignibus, regibus, tyrānis, denique feris & bestiis. Venit mors ipsa, & non est qui resistat illi, aut qui de manu eius possit eruere, vincit omnes, sternit vniuersos.

¶ Charitas tamen morte fortior esse probatur. Vicit quippe mortem charitas in Christo primū, dehinc in martyribus, qui per dilectionem mortem contempserūt. Porro inuidia (quę cum charitate ē diametro pugnat) mortem in hūc mūdum introduxit, secūndum quod scriptū est: Inuidia diaboli mors intravit in orbem terrarum. Charitas verō & inuidiam matrem, & mortem filiū eius superavit. Nouis simē enim ipsa inimica destruetur mors, quando corruptibile hoc induet corruptionem, & mortale hoc per Christi charitatem & potentiam, induet immortalitatem.

¶ Interim autem fortis est vt mors dilectio, imō fortior. Nam si mūdānorum hominum cæca cupiditas & amor vanus ad eō fortes efficere conspicitur avaros, bonorum ambituosos, & carnalium sectatores voluptatum, vt nihil eis difficile videatur quo suis prauis satisfaciāt cupiditatib^o, quis miretur si Dei amor fortissimum & indefatigabilem faciat

faciat an
stantior
tior ac p
aliud qu
possit, v
tur, vt l
non mo
tentur. V

Sicut
mati sum
¶ Ne for
suerint c
tem, con
quę pro
sit subeu
Illud au
offerri, i
cut oue
tur nihil
quo id a

Sed in
¶ In his
die, id e
nō nost
dilexit t
pro ipso
¶ Dicat
tasti mi
ris ven
quirem
mes si a
qui de o
quando
nus est
dominu
duet in
enim il
us terre
gladiu

faciat amatorē? Nam quò deus ipse rebus à se creatis præstantior & melior est, eo nimirum & illius amor præstantior ac potentior est omni alio quocūque amore. Nec est aliud quicquam quod tantas humanæ menti vires afferre possit, ut amor dei, quum illud palàm efficere comprobetur, ut huius vitæ aduersa omnia quantumuis etiam dura non modò tolerabilia, sed etiam appetenda esse non dubitentur. Vnde consequenter subdit Apostolus:

Sicut scriptum est: Quia propter te mortificamur tota die, estimati sumus sicut oves occisionis.

¶ Ne fortè ob id videantur iis malis afflicti quasi à deo fuerint destituti, Prophetam inducit huiuscemodi clamantem, contestantemque illa plurimum cōsolationis habere quæ propter deum toleramus, etiam si quotidie mors ipsa sit subeunda, quod fieri volūtate potest, naturà nō potest. Illud autem mortificari immolari est, & deo in sacrificiū offerri, id enim præten dit quum dicit: A Estimati sumus sicut oves occisionis, ut quemadmodum oves quum occiduntur nihil repugnant, sic nobis cum malis afficimur erit æquo id animo tolerandum. Vnde sequitur:

Oves occisionis.

Sed in istis omnibus superamus propter eum qui dilexit nos.

¶ In his omnibus quæ pro illo patimur, nō seme, l sed tota die, id est, omni tempore præsentis vitæ, superam⁹, inquit, nō nostra virtute, sed propter eum qui nos ad mortē vsque dilexit tribulationes istas pro nihilo ducentes. Quū verò pro ipso etiam morimur, tunc vel maximè triumphamus. Dicat itaque: Tribulatio si venerit, in tribulatione dilatati mihi, Angustia si fuerit mundi & ex necessitate corporis veniens, sapientiæ dei & scientiæ latitudinem requiremus, in qua nos angustiare non potest mundus. Fames si adfuerit, turbare me non potest, habeo enim panē qui de cælo descendit & reficit esurientes animas, nec ali quando potest panis iste deficere, quia perfectus & æternus est. Et nuditas me non confundit, indutus sum enim dominum Iesum Christum, & scio quòd mortale hoc induet immortalitatem. Periculum non timebo. Dominus enim illuminatio mea & salus mea, quem timebo? Gladius terrenus terrere me non potest, habeo enim mecum gladium spiritus quod est verbum Dei, quod est penetrabilius

Nihil posse superare eum qui verè deū amat.

*10. 6.
1. Cor. 15.*

Heb. 4.

trabilius omni gladio ancipiti.

¶ Si ergo mundi gladius venerit super ceruices meas, maiorem mihi conciliat charitatem. Dicam nanque ad eum quod præmissum est: Propter te mortificamur tota die. Dū enim illius amore pœnas pendimus, sensum doloris non recipimus. Illius enim charitas qua nos dilexit, & nostrum ad se rapit affectum, & corporis cruciatum nō sentire nos facit. Ideo ergo in his omnibus superamus. Quum itaque dixisset, mortificamur, ne quis humanitatis spectans fragilitatem desperet, consolationē mox adiecit; dicēs nos in his omnibus superare. Nec simpliciter, vincim⁹, dicit, sed superamus: hoc est, Christi charitate robur nobis suppeditate, summa facilitate in his ipsis victores euadim⁹, in quibus patimur insidias. Hæc enim summa & perfectissima victoria est, quā exagitati, persecutores ipsos & afflictātes tolerando euincimus. Neque his dictis ipse diffidas, Deus enim tecum contra hostem decertat. Vnde nec mirum videri debet si in medijs malis victoriam reportam⁹. Vnde subdit:

Certus sum enim quod neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque fortitudo, neque presentia, neque futura, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit nos separare à charitate dei, quæ est in Christo Iesu domino nostro.

Mira charitatis instantiæ fortitudo.

¶ Primum de dei in nos charitate differuit, nunc suum in deum exponit benevolentia ardorem, dicens: Eō sumus ex nostro hoc flagrantissimo in deum amore prouecti, vt non modò ea quæ nobis in hac vita occurrere mala solēt, queāt nos ab eiusmodi charitate distrahere, quin etiam si quis mortem illam futurā in æternis supplicijs commineatur, vel vitam polliceatur immortalē, id duntaxat vt à Christo diuellat, is nunquam quod conatur effecerit. Sed quid mihi vel Imperatores vel tyrannos protuleris, quando nec angeli ipsi nec potestates supernæ omnes (si illud possent velle) poterunt nos à deo eruere? Quin etiam me vel presentia hæc vel futura quæcunque sunt, siue læta, siue tristia, nec altitudo humanæ potestatis, vel elatio satanæ, vel cuiuscūque secularis pōpē seu honoris illecebra, neque profundum diabolicæ astutiæ, vel profundū cuiuscunque dilectionis vel ignominia commouebunt, neque

creatura

creatura
men eo
Si alia p
que me
me à Ch
angeli
moris e
rem qu
sto Iesu
lere iac
cui nec

littus
nerunt
petuæ
num a
liciter
gni de
facie a
pace si
nitum
te, lux
uentu
amor
gaudi
vbi ge
læritia
summ
¶ Ad
sidera

creatura alia. Omnem penè creaturam nominavit, nec tamen eo cõrètus, nisi adderet, etiã si sit alia creaturaq. d. Si alia praterea esset creatura siue visibilis siue inuisibilis quæ mente nõ oculorum obtutu comprehèditur, nõquam me à Christi charitate auertet. Neq; tamen hæc dixit quasi angeli homines à Deo disiungant, sed vt sui erga deũ amoris exprimat magnitudinem. Nec eũ quidem dei amorem quem se iudæi profitentur habere, sed quem in Christo Iesũ adeptus est quispiam: iudæi enim & si se deum colere iactitent, non tamen in Christo hunc colunt, quippe cui nec adhibeant fidem.

IN SOLENNITATE

omni um Sanctorum.

Psal. 83.

Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te.

¶ Verè foelices & beati, qui mortalitatis pelago transmissio peruenire meruerunt ad portum perpetuæ quietis, securitatis & pacis. Foelices inquam, qui de naufragio ad littus, de exilio ad patriam, de carcere ad regnum peruenierunt, optata nunc quiete beati, qui brauium, illud perpetuæ gloriæ quod hic per multos labores, per tribulationum angustias, & per innumeros agones quæsierunt, foelicer iam adepti, securè lætantur accepto diademate regni de manu domini, vbi deus ipse (qui est omne bonum) facie ad faciem videtur à sanctis, lætificas eos vndique in pace sua quæ exuperat omnem sensum, vbi gaudium infinitum, lætitia sine tristitia, salus sine dolore, vita sine morte, lux sine tenebris, omne bonum sine omni malo, vbi iuentus nunquam senescit, vbi decor nunquã pallefcit, vbi amor nõquam tepescit, vbi sanitas nunquã marcescit, vbi gaudiũ nunquam decrefcit, vbi dolor nunquam sentitur, vbi gemitus nunquam auditur, vbi triste nihil videtur, vbi lætitia semper habetur, vbi malum nullũ timetur, quoniã summum illic bonum securè possidetur ab omnibus.

¶ Ad hoc bonum suspirabat qui ait: Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarũ, ita desiderat anima mea ad te

Quam sit beata foelicitas sanctorum.

suspiras ad caelestem beatitudinem exclamatio.

ad te deus. Sitiuit anima mea ad deum fontem viuum, quādo veniam & apparebo ante faciem dei? Hinc vir sanctus ait: O fons vitæ & vena aquarū viuientium, quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ de terra deserta, inuia & inaquosa, vt videam virtutem tuam & gloriam tuā, & satiem ex aquis misericordiæ tuæ sitim meam? O quando veniam & videbo diem illam quam fecit dominus vt exultem & lætemur in ea? O dies præclara & pulchra, nesciens vespèram, non habens occasum, vbi erit quicquid voles, & non erit quicquid noles, vbi non erit hostis impugnans nec vlla illecebra, sed summa & certa securitas, secunda tranquillitas, & tranquilla iocunditas. Ibo & videbo visionem hanc grandem. Quid est quod me detinet? Heu mihi quia incolatus meus prolōgatus est. Heu quā diu dicetur mihi, v-

*solatur se
per sp̄e futu-
rorum.
Philip. 3.
Luc. 12.
Ioan. 14.*

bi est deus tuus? Quā diu dicetur mihi expecta, reexpecta? Et nunc quæ est expectatio mea, nōne tu domine deus meus? Saluatorem enim expectamus dominū Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ: configuratum corpori claritatis suæ. Expectamus dominum quādo reuertatur à nuptiis, vt ad suas nuptias inducat nos. Inducat, inquam, in illam domum patris sui vbi mansiones multe sunt, vbi nec superbit impius nec incēditur pauper, sed simul in vnum diues & pauper. Vnanimus enim inhabitare facit in illa domo, vbi deus ipse erit omnia in omnibus. Populus sine murmure, incolæ quieti. Quā gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei? Profectō sicut lætantium omnium habitatio est in te.

*Sanctorū
gloriā ec-
clesia cur
suis pro-
ponit.
similia.*

¶ Hæc ciuitas, sanctorum omnium fœlix cōtubernium est, quorum ineffabilis gloriæ recordationem filiis suis sancta mater ecclesia in hodierna festiuitate idcirco proponit, quatenus spretis reb⁹ caducis, desiderijs sanctis, spe firma, & operibus piis per patientiam ad illam properent præsentis vitæ ærumnas spe illius futuræ gloriæ mitigantes. Siquidem lucri spes (licet sit incerta) negotiatore terra marique libèter pericula subire facit. Et visam prædam p̄ vepres & spinas indefesso cursu canes sagaciter donec comprehendāt insequuntur. Mater etiam si puero pomum ostendat, protinus hunc ad sinum suum allexerit desiderio pomi ridentem. Quidni ergo per tribulationes

se angustias, per famem & sitim, per paupertatē & humilitatem, quasi per vias asperas: imò si opus fuerit per medios enses curramus ad propositum nobis gaudium, & ad mercedem illā, de qua dominus ait: Merces vestra copiosa est in cœlis? Hanc igitur in hac sacra sanctorum omnium solennitate sancta mater Ecclesia filiis suis, sicut dictū est (vt eorum accendat desideria) proponit.

Matt. 5.

¶ Itaque ad sanctorum omnium venerationem & gloriam dicendū est. Primò, de presentis solennitatis institutione, Secūdò, de varia sanctorum distinctione. Tertio, de fœlici beatorū exultatione. Quartò, de nostri desiderij ad sanctorum gloriam adipiscendam excitatione. Quintò, de futuris nobis sanctorum suffragiis & intercessione.

De presentis solennitatis institutione.

¶ Instituta fuit hæc solennitas. Primò, propter cuiusdam *Solēnitas* in vrbe Roma phani dedicationem, quod Pantheon dice-*hæc qua-* batur, quod in eo deorū vniuersitas coleretur. Ipsum enim *re sit in sio* Bonifacius Papa à Foca Cæsare impetratum omni idolotuta. rum erasa spurcitia in honorem matris Christi, & omnium martyrum dedicauit. Cuius postmodum dedicationis diē Papa quidam Gregorius nomine in honorem omnium sanctorum statuit Ecclesie Christi quotannis solenniter celebrandum, vt vbi olim multitudo dæmonum sacrilego ritu colebatur, illic viceuersa sanctorum vniuersitas haberetur in honore.

¶ Secundò, propter omissorum suppletionem. Multos enim omittimus sanctos, quos nulla solēni memoria nullo cultu veneramus, quum propter tēporis breuitatem, tum propter ipsorum incognitā nobis multitudinem. Nam vt beatus Hieronymus in Epistola ad Cromatium testatur: Nullus occurrit per annum dies, (excepto Calendarum Ianuarij die) in quo vsque ad quinque millia martyrum pro Christo morte occubuisse reperiri non possint. Proinde quotānis sanctorum numerus in cœlo sanctarum hinc euolantium animarum augetur accessu, & hinc est quòd plurimorum festa (nunquam ante celebrata) hodie primum veneramus.

¶ Tertio, propter negligentiarum nostrarū expiationem. Licet enim perpaucorum agamus festa sanctorum, multa
tamen

Esa. 1.

tamen in iis per negligētiā vel ignorantiam, imò & per opera mala delinquim⁹, vt iurē nobis posse obitici vereamur, quod per Prophetam dominus loquitur, dicens: Solennitates vestras odiuit anima mea. Siquidē & plerisque moris est, vt festiuis diebus lauta sibi conuiuia preparent, & quanto fuerit solennitas celebrior, tanto splendidius epulentur.

2. Cor. 1.

¶ Quarto, propter faciliorem eorū quæ orantes petimus impetrationem, vt (quomodo in huius diei oratione dicitur) desideratam suæ propitiacionis abundantiam, multiplicatis intercessoribus nobis Dominus largiatur. Facilius enim plurimorum preces apud deum exaudiuntur. Hinc Paulus ipse credentium multitudinē pro se & orare, & Deo gratias agere non parui ducebat, quum ait: Nō sumus fidentes in nobis, sed in Deo qui suscitatur mortuos, qui de tantis periculis nos eripuit & eruit, in quem & speramus, quoniam & adhuc eripiet, adiuuantibus & vobis in oratione pro nobis, vt ex multarum personis facierū, eius quæ in nobis est donationis, per multos gratiæ agantur pro nobis.

Luc. 15.

¶ Quinto, propter cōmunem omnium offensionem. Peccātes enim & deum & sanctos omnes offendimus. Parer (inquit filius prodigus) peccaui in cœlū, id est, in cœli ciues, & coram te. Vt igitur ipsis omnibus reconciliemur, vniuersos hodie sub vna solennitate veneramur.

¶ Sexto, propter eorum erga nos beneuolentiæ compensationem, gaudent enim & quodammodo festum agūt & ipsi de nostra conuersione.

Qui verè
colant so-
lennia san-
ctorum.

¶ Septimò, propter sanctorum imitationē, vt scilicet per eorum quæ celebramus festa ad imitādum etiam eorum exēpla prouocemur. Vnde ait B. Bernard Fidelis sermo & omni acceptione dignus, vt quos solenni ueneratione psequimur, etiā simili conuersione sequamur. Quos beatissimos prædicamus, ad eorum beatitudinem tota auiditate curramus, quorum delectamur præconiis, eorum patrociniis subleuemur. Hinc & B. Augustinus ait: Ab eis enim in ueritate sanctorum martyrum festiua gaudia celebrantur, qui ipsorum martyrum exempla sequuntur. Solennitates enim martyrum exhortationes martyriorum sunt,

sunt, ut imitari non pigeat, quod celebrare delectat.

¶ Unde etiam solennitates sanctorum vigiliae praecedunt: non modò ut per corporale ieiunium deuotiores aptioresque celebrãdis eorum reddamur solenniis, sed etiã ut sciamus nisi per afflictionem abstinẽtiã ad sanctorũ gloriam nequaquã nos posse peruenire. Ipsi enim per viam arctam ad cœli regna peruenerũt iuxta verbum Saluatoris: Intrate per angustam portam, quia lata & spatiosa est via quę ducit ad perditionem, & multi sunt qui ingrediũtur per eam: arcta verò est via quę ducit ad vitam. Sed ordine peruerso multi festum ante vigiliã celebrãt, quibus dicitur: Vã vobis diuitibus qui habetis cõsolationem vestram, qui videlicet recipiunt bona in vita sua. Sed hoc est prorsus contraria ingredi. Quę enim est ista iustitia, sanctos colere, & sanctitatem spernere? Sanè frustra sanctos colit, qui sanctitatẽ spernit. Studeamus ergo sanctos imitari, Patriarchas scilicet & Prophetas in vnus veri dei cultu, Apostolos in Christi dilectione & mundi contemptu, Martyres in patiẽtia, Cõfessores in misericordia, Virgines in castitate, deniq; vniuersos dei electos in timore Dei ac suorum obseruatione mandatorum.

¶ De secundo, varia s. sanctorum distinctio.

¶ Præsens solennitas (ut ait Bernar.) non vnus sancti est singulariter, sed panter vniuersorũ, vniuersorum, inquã, siue cœlestiũ siue terrestriũ Sunt nãque sancti de cœlo pu- ta angeli, & sunt sancti de terra. Eorũ autem qui de terra sunt, quidã adhuc in terra sunt, quidã iam in cœlo. Celebratur ergo omnium horũ festiuitas cõmuniter, sed forsã non vniiformiter. Neque hoc mirum, quum non sit ne ipsa quidẽ eorum sanctitas vniiformis, sed inter sanctos & sanctos distet, idque non parũ. Non modò quia alius alio sanctior est, sed etiã quia aliter & aliter factos dici, & vere dici inueniamus. Nã præter hos sanctos qui venerunt ex tribulatione magna, & lauerũt stolas suas & dealbae- runt eas in sanguine agni, qui post multos agones iam adẽ triumphant in cœlis coronati, quoniã legitimè certau- runt, superest adhuc aliud sanctorũ genus, sed occultum.

¶ Sunt enim sancti qui adhuc militant, adhuc pugnant, cur- rant adhuc, necdum comprehenderunt. Nec temerariè hos

*Vigiliae
cur solen-
nitatibus
praeseruntur.*

Matt. 7.

Luc. 6.

*Triplex
ordo san-
ctorum.*

*Sãcti ad-
huc in
terra.*

hos

Pfal. hos dicere sanctos putemur, quum ex iis vnū nouerimus nō veritum dicere domino: Custodi animam meam quoniam sanctus sum. Et Apostolus diuinorum cōscijs secretorum euidentius ait: Scimus quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum, iis qui secundum propositum vocati sunt sancti. Alij nanque secundum cōsummationem sancti vocantur. Alij iuxta solam adhuc prædestinationem. Latet ergo huiusmodi sanctitas penes Deum, clausa est, & clausa quodam modo celebratur, siquidem nescit homo vtrum amore vel odio dignus sit, sed omnia in futurum reseruantur incerta. Sit ergo istorum celebritas sanctorum in corde dei, quoniam nouit dominus qui sunt eius. Et ipse scit quos elegerit à principio. Nos autē laudare hominē in vita sua prohibemur. Nam quomodo illius secuta est laudatio, cuius ne vita quidē ipsa secuta? Non coronabitur nisi qui legitime certauerit ait tuba illa cœlestis. Legē verò certaminis ab ore ipsius legislatoris ausculta. Qui perseuerauerit, inquit, vsque in finem, hic saluus erit. Sed nescis quis sit perseueraturus, nescis quis sit legitime certaturus, nescis quis coronā sit accepturus. Illorum lauda virtutem quorum iam certa victoria est. Illos deuotis extolle præconijs, quorū securē potes adgaudere coronis.

Beatitudos sancto- riu in terra in quo consistit. Ephes. 6. **C**atamus sanctis: Timete dominum omnes sancti eius, sed non istis. Quia non eos qui perseuerauerunt vsque in finem timere hortamur, quum scriptum sit: Iam non erit timor in finibus nostris. Illis potius hoc dicimus sanctis, quibus adhuc multiplex custodia necessaria est p̄ multitudine periculorum. Siquidem non est eis colluctatio aduersus carnem & sanguinem tantū, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarū harum, cōtra spiritalia nequitiae in cœlestibus. Vbi enim tor foris sunt pugnae, nō debent intus deesse timores, vt meritō iis dicatur: Timete dominum omnes sancti eius. Tota etenim nostra beatitudo est timere deum, dicente scriptura: Beatus homo qui semper est pavidus. Et alibi: Beati omnes qui timent dominum, qui ambulat in vijs eius. Nostra ergo fœlicitas, nostra interim festiuitas in timore dei, nam illorum, magis in exultatione & laude versatur.

Inde

Inde est
vivent
Sed nō
dabiles
ant lau
vbi ve
Porrò
dique q
mō, qu
magna
per Esa
& vos e
loquitu
eum pa
cam vo
norfica
dei, sic
estis ci
miliare
suis ait
regnū,
meo. T
vt ipfis
bilem
fabili
lij dei.
quia su
cipatio
Apost
des au
conreg
ait Ap
inquin
super t
gnare,
sed cœ
quidat
N
Vi

Inde est quòd securè laudantur homines qui non sua iam viuunt vita, sed dei. Nam hominū vita vtique tentatio est. Sed nō est quòd illos laudare verissimè certissimèq; laudabiles, sicq; absorptos à gloria, vt nostra omnino nequeant laudatione moueri. Non enim est quo vanitas intret, vbi veritas iam totum occupauit.

¶ Porro summa nobis sunt deuotione venerandi, laudandique quibus iam laus est à deo. Venerandi, inquam, Primò, quia sunt dei serui fideles & imitatores Christi. Sed magna gloria est sequi dominū. Vnde etiā de suis seruis per Esatham dominus loquitur, dicēs: Serui mei comedēt & vos esurietis. Hinc rursus in euāgelio per semetipsum loquitur: Si quis, inquit, mihi ministrauerit, honorificabit eum pater meus. Secundò, quia sunt amici dei. Iam nō dicam vos seruos, inquit, sed amicos meos. Nimis autē honorificati sunt amici tui deus. Tertiò, quia sunt domestici dei, sicut ait Aposto. Iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorū & domestici dei. Quartò, quia sunt familiares & quodammodo cōmensales dei, sicut discipulis suis ait: Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater me⁹ regnū, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo. Tanta quippe est familiaritas dei ad singulos eorū, vt ipsis se præsentiē imò mirabiliter intraneum per ineffabilem illapsum indeficiēter exhibeat. Semper enim ineffabili dulcedine fruuntur deo. Quintò, quia sunt etiam filij dei. Dedit siquidē eis potestatem filios dei fieri. Sextò, quia sunt ipsius Christi cohæredes siue cōsortes in participatione summæ illius hæreditatis, secundum quod ait Apostolus: Si filij & hæredes, hæredes quidē dei, cohæredes autē Christi. Septimò, quia reges sunt omnes, Christo conregnantes. Eorum quippe est regnum cœlorum, sicut ait Apostolus: Si sustinemus, & cōregnabim⁹. Fecisti nos, inquit, deo nostro regnū & sacerdotes, & regnabimus super terram. Magna profectò dignitas cum Christo regnare, cum Christo regem esse, nō terreni alicuius regni, sed cœlestis. O quàm gloriosum est regnū illud, Vbi (sicut quidam ait) Principe Christo.

Nobile perpetua caput amplectente corona,
Victor opima ferens gaudebit præmia miles.

YY

¶ De

Qua ratione iam laudare debemus beatos.

Eccle. 23.

Esai. 65.

Ioan. 12.

Ioan. 15.

Ephef. 2.

Luc. 22.

Apoca. 5.

Ioan. 1.

Roma. 8.

Matt. 5.

2. Cor. 2.

Sedulius.

¶ De tertio, scilicet fœlici beatorum
gaudio & exultatione.

- 1. Cor. 2.** ¶ De fœlici gaudio beatorum (qui letantur in bonis domi-
ni quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor ho-
minis ascenderunt, quæ nimirum exuperant omnem sen-
sum) idcirco nunc aliquid est dicendum, quatenus vel ex
parte agnita fœlici retributione sanctorum, abundantiori
deinceps sollicitudine ipsorum inherere vestigiis, ac fer-
uentiori desiderio ad eorum suspirare confortia, propen-
siori quoque deuotione, eorundem nos commendare pa-
trociniis studeamus. Hinc quippe beatus Bernardus ait:
Iam de eorum fœlicitate loqui vel exiguum aliquid attē-
tabo, quod ipse donauerit qui eos magnificat iam & glo-
rificat, quos vocauit prius atq; iustificauit. Legimus in p-
pheta: Cōuertere anima mea in requiem tuā, quia domi-
nus benefecit tibi. Quia eripuit animam meā de morte,
oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsū. Et in alio
Psalmo: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo ve-
nantiu. Laqueus cōtritus est, & nos liberati sumus. Multa
quoq; similia in diuinarū reperiuntur serie scripturarum
verba perfectæ securitatis & fœlicitatis immēsa, vocem
gratiarū actionis & lætitiæ, quam iis qui luteas adhuc do-
mos inhabitant, & in sudore vultus sui comedunt panem
suum, omnino nullus putet conuenire. Quis enim eorum
glorietur castū se habere cor? Quis audeat gloriari cō-
tritum esse laqueum, liberatos pedes à lapsu, reclamante
nimirū Apostolo & dicente: qui stat, videat ne cadat? Nam
illa superiora quidem potius triumphantis sunt, aut certè
necdum quidē triumphantis, sed cū victoria iam redeun-
tis è prelio & futuram magni triumphi diem, læta ac secu-
ra cōscientia præstolantis. Conuertere, inquit, iam anima
mea in requiem tuā. Dum enim in corpore mortis domi-
no militares, nulla requies erat, tum pro labore certami-
nis, tum pro periculo exitus adhuc incerti.
- ¶ Hinc enim excitabat tumultus tentationum, inde suc-
cumbēdi metus grauius sollicitabat. Nūc autem audiunt:
Date ei de fructu manuum suarum, & laudēt eam in por-
tis opera eius. Vnde & Ioannes scribere iubetur in Apo-
calypsi, quoniam beati mortui qui in domino moriuntur.

Quare

*Vox gra-
tulantiu
beatorū.
Psal.*

Iob. 4.

1. Cor. 10

*Sāctos in
hac vita
nō habuis-
se requiē.
Prou. vi.
Apo. 14.*

Quare
laborib
quid ve
sequunt
bores m
nus es
¶ Nam v
spicetur
gitant a
diebus
cum ioc
pericula
mina qu
ta fide e
dei & sa
gurata p
¶ Tripli
recorda
quietis
Nam de
Psalmo:
nisi quia
tes in n
mansui
quam i
non ded
eum &
quantif
Certe q
estate
gaudio
ad po
bello
ari cōsp
no mag
¶ Porro
imus P
nea in
li qu am

Quare beati? A modo enim dicit Spiritus, vt requiescant à laboribus suis. Opera quippe illorum sequuntur illos. Ad quid verò sequuntur, nisi vt laudent eos in portis? Ad quid sequuntur, nisi vt accipiant de fructu manuum suarum? Labores manuum tuarum quia manducabis, ait Propheta, beatus es, & bene tibi erit.

¶ Nam verò nemo parvā aliquam requiem aut lætitiā suæ speret coram qui ab omni penitus molestia liberi, recitant annos suos in dulcedine animæ suæ, latantur pro diebus quibus humiliati sunt, annis quibus viderunt mala, cum iocūda admiratione, & mira iocunditate cōsiderant pericula quæ euaserunt, labores quos pertulerunt, certamina quæ vicerunt. Et pro his omnibus certa & indubitata fide expectat beatam spem, & aduentum gloriæ magni dei & saluatoris sui, qui resuscitabit corpora eorum confutata proprii corporis claritati.

¶ Triplici nimirum exultant gaudio sancti, videlicet, De recordatione transactæ virtutis, De exhibitione præsentis quietis, De certa expectatione futuræ consummationis. Nam de recordatione transactæ virtutis, habes scriptum in Psalmo: Nisi quia dominus erat in nobis, dicat nunc Israel, nisi quia dominus erat in nobis. Quam exurgerent homines in nos, fortè viuos deglutissent nos. Torrentem pertransiuit anima nostra, forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem. Et addit: Benedictus dominus qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Cōsiderant enim & cū multa admiratiōe recogitat à quibus laqueis, quantisque periculis diuino meruerint auxilio liberari. Certè quemadmodū institutor aliquis vel nauta sequa tempestate periclitatus quæ plurimos perire cōspexit, miro gaudio saluis mercibus se euasisse tāta mortis discrimina, ad portum operatū peruenisse gratulatur, vel miles qui bello victor redit, vbi socios à dextris & à sinistris iugulati cōspexit, quo maioribus in periculis versatus fuerit, eo magis se gaudet euasisse victorem.

¶ Porro de exhibitione præsentis quietis ea quæ præmissimus Psalmistæ verba intelliguntur. Convertere anima mea in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi. Sed au-
tē quā bene: Eripuit animā meā de morte, oculos meos

Philip. 3.

*De quibus
nunc gaudet
beati.
Bernard.
De recordatione
transactæ
virtutis.*

*De exhibitione
præsentis
quietis.
Bernard.*

à lachrymis, pedes meos à lapsu: hoc est, à peccato omni, & à peccati pœna, à timore quoq; & periculo recidēdi penitus liberauit. Hoc est suauissimū animæ stratum, in quo interim videlicet vsque ad plenā rediuiui corporis glorificationē dormit delectabiliter, fœliciter requiescit. Securū animę stratū quod nullis iam lauet aut riget lachrymis, quando abstergit iam deus omnēm lachrymā ab oculis eius. Hoc est cubile in quo iam nō cōpungitur, nec cōuertitur in ærumna sua, dum configitur spina, (exiit enim de terra illa quę spinas ei & tribulos germinabat.) hęc inquam est animæ suauissima & saluberrima requies, conscientia munda, quieta & segura.

*De certa
spe futu-
re cōsum-
mationis.*

¶ Denique de expectatione certa futurę cōsummationis, habemus vocem eorum in Psalmo, vbi dicunt animæ singulæ quibus iam datum est ad hęc requiem peruenire, In pace in idipsum dormiam & requiescā. Quoniā tu domine singulariter in spē constituisti me. Singulariter, inquā, in spē, nō iam inter spem & metum, vbi prius nō sine sollicitudine & anxietate plurima fluctuabā. Hęc itaq; sunt modo vniuersa sanctorum negotia, hic cibus, hic somnus eorum, & propterea voluit spiritus sanctus scribi ea verba quę protulimus, ceteraq; similia, vt ex iis innotesceret nobis aliquatenus eorū fœlicitas. Longē aliter tamē afficiūtur in huiusmodi meditationib⁹, & multo amplius delectātur, quā nostra aut cogitatio capere, aut explicare queat oratio. Vnde propheticus sermo quodāmodo laborans, nec tamē valens quod sentit exprimere, Quā magna, inquit, multitudo dulcedinis tuæ quā abscondisti timentibus te. Abscōdita est enim ab oculis omnium viuētium. Hinc nimirum beati qui habitant in domo tua domine, quia in secula seculorum laudabunt te.

*Beatitudinē in-
qualiter
cuiq; dari
1 Ionæ. 14
Esa. 5.
simile.*

¶ Aduertendum est autem quōd licet vna sit omniū beatitudo, quia tamē à singulis inæqualiter participatur (vnus nimirum altero beator est) ideo in domo patris mei, inquit, mansiones multæ sunt, id est, distincti beatitudinis gradus. Vnde etiam per Esaiam dicitur: Pascuntur agni iuxta ordinem suum. Sicut enim in dispositissimo præpotentis cuiuspiam cōuiuio, quilibet conuiuarum cōgruente sibi loco ponitur, ita nimirū in æternæ fœlicitatis glo-

ria

ria (vt
cuique
tiam n
¶ Cuiu
tota r
conu
primo
refeci
princi
guę se
cœnar
me or
vos. E
te vin
patre
nec b
tres it
rum i
pe pat
dum a
tis fra
patris
cellus
¶ Post
pinqu
habu
ius m
rit Ch
sto re
uerfi,
Vnde
sione
beati
Mult
rum
tantu
piunt
vna c
tionis

ria (vtique conuiuio summi atque sapientissimi dei) vnicuique reddetur gloriæ mensura secundū suorum exigentiam meritorum.

(Cuius rei typus in Ioseph olim præcessit, qui quum in tota terra Aegypti rerum summa potiretur, quum grande conuiuium fratribus instruxisset, vnumquēque secundum primogenita fecit discumbere, eodem tamē cibo omnes refecit. Per Ioseph, Christū intellige, cui à patre datus est principatus & honor regni, vt omnes populi, tribus, & linguę seruiāt ei. Hic fratres suos, id est, vniuersos electos ad cœnam gloriæ suæ clementer inuitat, dicens: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Et rursus: Venite, inquit, comedite panē meū, & bibite vinū quod miscui vobis. Et transiturus ex hoc mūdo ad patrem: Non bibam, inquit, amodo de genimine vitis, do nec bibam vobiscū illud nouum in regno patris mei. Fratres itaque suos benignissimè à se inuitatos secundū suorum in regno collocat gradus meritorū. Ipse verò (nempe patris æterni secundū diuinitatem vnigenitus, secundum assumptam verò humanitatē primogenitus in multis fratribus) primum obtinet locum sedens ad dexteram patris. Ego, inquit pater, primogenitum ponam illum, excelsum præ regibus terræ.

*Gene. 43.
Ioseph
fratres or
dine vo-
cat, myst.
Danie. 7*

*Matt. 11.
Prou. 9.*

Marc. 6.

Roma. 8.

(Post ipsum autem quilibet collocabitur secundum propinquitatem spirituale quæ est per gradus charitatis quæ habuerit in vita. Nam quāto quisque de propinquo in huius mundi tribulationibus & angustiis per charitatem fuerit Christi vestigia subsequutus, tanto propinquior Christo recumbet in gloria. Eodem tamen cibo pascetur vniuersi, quia eadem diuinę essentię lucida visione fruuntur. Vnde B. Gregorius illud tractās, In domo patris mei mansiones multæ sunt, ait: Si dispar retributio in illa æterna beatitudine nō esset, vna potius esset mansio quàm multę. Multæ ergo mansiones sunt, in quibus & distincti beatorum ordines, & pro meritorum consortio cōmuniter lætantur, & tamen vnum denarium laborantes omnes accipiunt, qui in multis mansionibus distinguuntur, quia & vna est beatitudo quam illic percipiūt, & dispar retributionis qualitas quæ ppter opera diuersa fortiūtur. Omnes

*Qui christo propinquo
iores
in regno.*

*Animas
beatitudi-
ne satiari
2. Cor. 3.
simile.*

tamē ad votū desideratæ beatitudinis gloria satiatur, iux-
ta quod propheta ait: Satiabor cum apparuerit gloria tua.
¶ Reuelata quippe facie gloriam Domini specularantes, in
eādē imaginem transformantur à claritate in claritatē,
tanquam à Domini spiritu. Siquidem animæ beatæ quasi
quedam spiritualia specula sunt diuinam in se recipientia
claritatem. Vnde sicut speculum politum & mundū clari-
tati solis oppositum vsqueadē in sese claritatē solis reci-
pit, vt ipsū solem quodāmodo referre videatur: sic etiā
& multo amplius animæ beatæ (quæ nimirum viua quædā
& munda specula sunt) diuinæ pulchritudinis claritatem
indefesso desiderio specularantes, illius incōprehensibilis glo-
riæ radios luminosos, nō modò in sui superficie (quomo-
do materiale speculum) imò verò in intimis suis sic reci-
piunt, vt ab eis totaliter penetrentur, & sic prorsus deifor-
mes effectæ, in eandē imaginem transformantur, intantū
vt qui hanc qualis in se est clarè conspiceret, diuinæ pul-
chritudinis imaginem in illa cōteretur. Quemadmodū
si ferrum videas prorsus ignitum, à sui natura id ipsum de-
fecisse putare possis, & in naturā & formam ignis totali-
ter transisse (speciem enim & actiones ignis potius quàm
ferri videtur habere) sic nimirum & anima beata diuinæ
claritatis radio illuminata, quasi à sua natura deficiat, in
deificam quandam formam fœliciter transmutatur.

*Multitu-
dine non
minui glo-
riam bea-
torum.*

¶ Nec fieri potest vt beatorum multitudo, singulorū vlla-
tenus minuat gloriam, quod bonū illud (infinite quum
sit & immensum) sine vlla sui diminutione à singulis sicut
& ab vniuersis habetur. Tanta etiā est omnium illic amori-
s connexio & abundantia gaudiorum, quòd vniuersitas
beatorum nullum singulis adfert gloriæ detrimētum, vbi
per illam perfectam iam charitatem communia inter se
amicorū sunt omnia. Vnde beatus Augustinus super Psal.
ait: Hæreditas Christi cuius cohæredes sumus, nō minui-
tur copia possessorum, nec sit angustior numerositate co-
hæredum, sed tâta est multis, quanta est paucis: tanta sin-
gulis quanta omnibus est, sicut & quondā in deserto sub
Moysē, percusso lapide adēdē copiosè manauit aqua, vt ad
satiatatem biberent & homines & iumenta. Porro petra
percussa, Christi humanitas est, ppter iniquitates nostras
vulne-

*Figura
de lapide
percusso.
num. 20*

vulnera
li mei p
semetip
eam aqu
conferu
tes ve
tutes &
la comm
tur quò
tores su
re peru
enim &
admod
enim e
illum c
quum f
largita

D E
d

I N
de
fid
experi
De pri
munt,
fame
Quan
ego a
& dic
morta
esse v
ferme
Com
lante
Pere

vulnerata, sicut per Esaiam pater ait: Propter scelus populi mei percussi eum. Tanta autem est virtus suae passionis quam semetipsum pro nobis obtulit immaculatum deo, quod per eam aquae beatitudinis cunctis eas sitientibus abundanter conferuntur. Vnde Propheta exclamans dicit: Omnes sitiētes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, id est virtutes & merita, quasi iustum emptionis pretium, absque ulla commutatione emite vobis vinum & lac. Et bene dicitur quod biberunt homines & iumenta, id est, iusti & peccatores sine meritis, modo tamen resipiscentes quiescant agere peruersum, discant benefacere, & sitiant iustitiam. Homines enim & iumenta, inquit Propheta, saluabis domine, quem admodum multiplicasti misericordiam tuam deus. Idcirco enim extendere caelum sicut pellem dominus dicitur, quod illum constat meretrices & publicanos admittere. Nam quum sint caeli per iustitiam iustorum, facti sunt ex gratiae largitate etiam peccatorum.

DE EXCITATIONE NOSTRI
desiderij ad gloriam beatorum & ipsorum
pro nobis intercessione.

HOMILIA SECVNDA.

INter ea quae mentes nostras ad beatorum gloriam desiderandam excitare posse videntur, tria se offerunt consideranda, videlicet, Mala quae hic patimur. bona quae experimur, & Praemia quae diuinitus promissa praestolamur. De primo ait Beatus Gregorius: Mala quae nos hic premunt, ad deum ire compellunt. Vnde & filius prodigus quum fame premeretur in regione longinqua, in se reuersus ait: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereor: Surgam & ibo ad patrem meum & dicam: Pater, peccaui in caelum & coram te. Deus enim mortaliu vitam amaritudinibus multis idcirco respersam esse voluit, ut alia queratur felicitas. Vnde & propheticus sermo exclamat, dicens: Surgite, quia non habetis hic requiem. Compellente siti ceruus desiderans querit fontem. Stimulante fame qui auolauerat a manu domini sui falco redit: Peregrinus deficiente viatico, inopia coactus, festinat ad patriam.

triam. Spinæ proinde & Vepres secus viam positæ, in viam faciunt redire viatorem.

*Deus coer-
cet pecca-
re volen-
tes.*

Osee. 2.

*In huius
vite cala-
mitates
exclama-
tio.*

¶ Nō secus amatores huius mundi ad sui deiq; cognitio-
nem, prementibus huius vitę malis plerūque reuertūtur,
sicut & de eis per prophetā dominus dicit: Qui dicūt, vadā
post amatores meos qui dāt panes mihi & aquas, & lanā,
& linū, oleū & potū. Propter hoc ego sepiā viā tuā spinis,
& sequeris amatores tuos & non apprahēdes eos, & que-
res eos, & nō inuenies. Et dices: Vadam & reuertar ad vi-
rum meum priorem, quia bene mihi erat tūc, magis quā
nunc. Atq; vtinā per hęc temporalia mala sic erudiamur,
vt illa mala effugiamus quę in gehēnæ suppliciis non ha-
bent finem, & illuc tota mentis intentione festinem⁹, vbi
alter alterū non coartat, vbi nō superbit impius nec incē-
ditur pauper, sed simul in vnum diues & pauper, & totum
nostrę mentis desiderium ab iis vanis se prorsus auertat.

¶ Tunc equidem, vt beatus Augustinus ait, terrena hęc cū
ēta parumpenderemus, conuallem hanc lachrymarum in-
tueri vel reminisci dedignaremur, vbi vita laboriosa, vita
corruptibilis, vita omni amaritudine plena, quam humo-
res tumidant, dolores extenuant, ardores exsiccant, aērea
morbidant, escę inflant, ieiunia macerant, ioci soluunt, tri-
stitiæ consumunt, sollicitudo coartat, securitas hebetat,
diuitiæ iactant, paupertas deicit, iuuentus extollit, senē-
ctus incuruat, infirmitas frangit, mœror deprimit, diabo-
lus insidiatur, mundus adulatur, caro delectat, anima ex-
cæcatur, totus homo conturbatur. Et iis tot & tantis malis
mors furibunda succedit, vanisque gaudiis ita finem impo-
nit, vt quum esse desierint, non fuisse putentur. Inter hęc
autē quid sumus nos, vel quales sum⁹ nos? Profectō fragi-
les & caduci, nullius virtutis homunciones, animalia ven-
tris, & carnis mancipia, in quibus vix aliquod virtutis ve-
stigium apparet. Attamē, sub Christi confessione positi, li-
gno crucis ferimur nauigantes per hoc mare magnum &
spatiosum, vbi sunt reptilia quorum non est numerus, vbi
sunt animalia pusilla cū magnis, vbi est draco sauisissimus
semper paratus ad deuorandum, vbi sunt loca periculosa
Seylla & Charybdis, & alia innumerabilia, in quibus nau-
fragantur incauti.

¶ Secundo

¶ Secun-
nos poi-
quædan-
gnition-
telle & t-
diuini
vel neg-
quæ hic
delibar-
vinum
sideriu
vt illuc
sic & d-
in futu-
hic exp-
¶ Proin-
daturu
promi-
& Apo-
mum o-
nonnu-
ti omni-
hic int-
aspirat-
¶ Auis
tamen
uicula
tempo-
rio per-
nemo-
ri libe-
rū qui
stituti-
ri non
rio at-
deside-
me lib-
dissol-
test, a

*Bona quæ
hic experimur.
Ioan. 1.*

¶ Secundo ad desiderandum beatorum gloriam, excitare nos possunt bona quæ hic experimur: hæc enim vestigia quædam sunt quæ nos ad veri boni possent deducere cognitionem. Inuisibilia enim dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque virtus eius & diuinitas, ita vt sint inexcusabiles qui ex opere suo nolunt vel negligunt opificem agnoscere deum. Sunt etiam bona quæ hic experimur quasi modica quædam perfecti boni delibamenta. Nam quomodo nonnunquam magni vasis vinum in modico degustandum datur, non vt bibentis desiderium illo pauculo satiatur, sed quo accendatur magis, vt illuc ipse properet vbi sitim suâ plenariè possit satiare: sic & deus fœlicitatis æternæ quam promittit se daturum in futuro, etiam nunc præstationem aliquam per ea quæ hic experimur bona, largitur.

¶ Proindè dux exercitus aliqua dat militibus, & plura se daturum pollicetur, vt præsentium experimento pariter & promissorum accensi desiderio, alacrius animentur. Vnde & Apostolus dicit, quòd laborantem agricolâ oportet primum de fructibus accipere. Quum ergo in vita præsentì nonnulla deus præbeat, & plura in futurum promittat, beati omnes qui expectant eum. Itaque quib⁹ id placet quòd hic interdum fortasse lætum habent diem, quare non illuc aspirant vbi melior est dies vna in atriis illis super millia? ¶ Auis in cauea, quantumuis abundè nutriatur, præferret tamen his in cauea delitiis, libertatē. Vnde quum talis auiucula ceteras quæ in libertate sua sunt aues audit vernali tempore in virgultis & frondibus canentes, grandi desiderio per caueæ suæ cancellos exerto capite, virētia si potest nemora cõttemplatur, visæque amœnitatis amore ampliori libertatis afficitur desiderio. Sic nimirum desideriu eorū qui adhuc in mortali corpore quasi in carcere sunt constituti, per hæc (si quæ sunt præsentis vitæ gaudia) impediti non deberet, sed amplius inflammari bonorum desiderio æternorum, vt cum multis suspiriis hæreditatem suam desiderantes cum Apostolo dicant: Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et rursus: Cupio dissolui & esse cū Christo. Nā quale mihi gaudiū esse potest, ait vir iustus, qui in tenebris sedeo, & lumen cœli nō video

simile.

2. Tim. 2.

Esa. 30.

Simile.

Roma. 7.

Philip. 1.

Tob. 5.

video? Hoc autem inter pios & reprobos interest, quòd illi ex iis bonis quæ hîc experiuntur in dei cognitionem, laudem, amorem, actionem gratiarum, & desiderium æternorum assurgunt: isti verò labētibus huius mundi bonis toti dediti, æternorum prorsus obliuiscuntur.

Bona promissa quæ præstolamur.

1. Cor. 2.
Num. 13.
& Ios. 2.
Deu. 31.

¶ Tertiò ad idem nos excitare debēt promissa bona quæ præstolamur, quæ (vt superius dictum est) excedūt omnia quæ oculus vidit, quæ auris audiuit, & quæ in cor hominis ascēderunt. Et quomodo strenui duces Moyses & Iosue promissam terram exploratum miserunt, quatenus ipsius vbertate cognita, ipsa desideraretur impensius & alacrius quæreretur: ita & nos debemus præmittere in cælum exploratores fidem & spem, nec non & eleemosynarum ac precū nuntios. In montem proinde contemplationis cum Moyse debemus ascendere, vt illius patriæ vel à lōge cōtemplata fœlicitate, pro illa fortiter depugnemus: & vt in huiuscemodi contemplationis monte mandante domino securi cum Moyse moriamur & sepeliāmur à domino. Vnde & beatissimus Christi martyr Stephanus, postquam viderat cælos apertos, mortem libens adiuit. Itaque pro illius regni adeptione supplicantem audi ex Christi cantoribus quendam.

Actu. 7.

secundus.

Adueniat regnum cœleste videlicet illud Morte carens, & sine vacans, cui nulla per æuum Tempora succedunt, quia nescit tempus habere Continuus sine nocte dies, vbi principe Christo Nobile perpetua caput amplectente corona, Victor opima ferens gaudebit præmia miles.

*Desiderā
tus exclamatio.*

¶ O patria nostra, patria secunda, à lōge te videmus, ab hoc mari te salutamus, ab hac valle ad te suspiram⁹ & nitimur cum lachrymis si quomodo tandem perueniamus ad te. Proinde quum nobis promissa sit in illa vita omnium societas sanctorum, ad hanc à torpore par est nos euigilare, vt aliqua nostri portio sit in terra viuentium, sitque conuersatio nostra in cœlis, & mente mundam excedamus, vt mereamur tandem cōciues esse spirituum beatorum misceri cœtui patriarcharum, cuneis prophetarum, senatui apostolorum, martyrum exercitibus numerosis, confessorum collegiis, virginum choris, in omnium denique colligi & col-

locari

locari communionem sanctorum.

¶ Alioqui vix negligentia nostra, vix prouidentia nostra, vix nobis à duritia cordis nostri, vix à peccato gentium quas memorat Apostolus sine affectione fuisse. Præstolatur nos illa ecclesia primitiuorum & negligimus, desiderant nos & paruipendimus, expectant nos & dissimulamur. Resurgamus cum Christo, quæramus quæ sursum sunt, quæ sursum sunt sapiamus, desideremus desiderantes nos, properemus ad præstolantes nos, expectantes nos votis præoccupemus animorum. Ecce enim nihil in hac nostra communionem scilicet caritatis, nihil perfectionis, nihil quietis, & tamē hic quoque experimur quàm bonum sit & quàm iocundum habitare fratres in vnum. Quicquid enim tam interius quàm exterius molestum occurrit, ipso quoque tam germanorum confortio fratrum, cum quibus est nobis cor vnum & anima vna, in deum tolerabilius inuenitur. Quàm ergo dulcior erit, quàm delectabilior, quàm beatior vnio, vbi nulla suspicio esse poterit, nulla dissensionis occasio, vbi omnes perfecta charitas indissolubili fœdere colligabit, vt sicut pater & filius vnum sunt, sic & nos vnum simus cum ipsis.

*Culpatur
ignauus.
Rom. 1.*

*Beatorum
optata
societas.*

10an. 17.

*Regno
beatitudi
nis renun
tiare vi
dentur.*

10an. 17.

*Cœuiuium
regis
Asiæ.*

Mysticè.

¶ Sed aduertendū est quod beatitudini sanctorum & gloriæ cœlesti tria genera hominum renuntiare videntur. Quidam videlicet propter superbiam & delicias. Quidam propter rerum terrenarum cupiditates. Quidam denique propter vanè formidatas difficultates.

¶ Porro eorum qui superbia inflati & impinguati delitiis deo rebelles, inuitati ad æternam gloriam venire recusant, typum gessit regina Vasthi. Quum enim rex Assuerus monarcha præpotens qui regnavit ab India vsque ad Aethiopiā super 127. prouincias, tertio anno regni sui, miro apparatu instituisset grande conuiuium, centum octoginta diebus, & inuitasset duces & principes & cunctos Persarum & Medorum inclytos, & omnem populum in ciuitate Susis à maiore vsque ad minorem, inuitata ad idem cœuiuium regina ad imperium regis venire contempsit. Fecerat quippe & ipsa seorsum cœuiuium fœminarum. Verum quia regis imperium superba spreuit, definito consilio & ipsa à regali dignitate abiecta, & alia in locum eius electa est.

¶ Sanè præpotens hic monarcha Christus est, qui nimirum dominatur

dominatur à mari vsq; ad mare & à flumine vsque ad terminos orbis terrarū. Is post tēpus legis naturæ atque legis scriptæ, tempore. s. gratiæ quasi tertio anno imperij sui grā de conuiuium gloriæ cœlestis impēdio omnium maximo, id est, sanguinis sui pretioso commercio, præparauit, sicut de seipso & suo conuiuio sub nomine cœnæ loquitur dicens: Homo quidā fecit cœnam magnā & vocauit multos. Et quia huius conuiuij conuictores omnes, dignitate magni sunt, rectè cōuiuium gloriæ magnum esse describitur. Nec tamē solos magnos, sed etiam omnē populū qui re-

Lucæ. 14

Vasthi regina cōtēpitiæ mys

per^o est in ciuitate liberaliter inuitauit. Nulli quippe hāc inuidet gloriā qui vocauit omnes. Porrò Vasthi regina contemptrix anima est, quæ ad conuiuium vitæ æternæ vocata venire recusat, potius volens in huius mundi caducis gaudijs, quasi cōuiuio effœminatorum, ad libitum proprię voluntatis sese oblectare, quàm ei cui per fidem despōsata est gerere morem, digna profectò quæ superbiæ suæ merito irreuocabili iudicio damnetur abiecta, vt in locū ipſius humilis surrogetur. Vnde in Apocalypſi cuidā dicitur: Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam.

Apoc. 3. cupiditas tribus terrenis impliciti.

Num. 32. Figuræ.

¶ Quidam proinde beatitudinis æternæ præmio renuntiare videntur propter terrenarum rerum cupiditates, quorū gesserunt figuram Tribus Rubē & Gad & Manasse dimidia, qui videntes terram, vltra Iordanem alendis pecoribus aptam esse (possidebant enim pecora multa) accedentes ad Moysen petierunt sibi illam dari in possessionem, terrę promissionis renuntiantes. Sic nimirum carnales quique, quia carnalibus abundāt desiderijs quasi pecoribus, quorum omnis ad explendam carnis voluptatem festinat intentio, cœlesti renuntiantes hæreditati, terrena bona cœlestibus, & temporalia præferunt sempiternis.

vanè formidolosi.

Rom. 8. Matt. 11.

¶ Quidam denique propositæ sibi renuntiant beatitudini propter vanè formidatas laborum difficultates. Timore illic trepidantes vbi non erat timor, quòd carnē suam (quā impensè colūt) quibuslibet molestiis offendere formidāt. Qui tamen audiunt Apostolū dicentem: Si secundum carnem vixeritis moriemini. Nam regnū cœlorū vim patitur & violenti rapiūt illud. Volūt hi sine certamine coronari, triūphare sine victoria, & ad regnū sine labore peruenire,

vel

vel certè
perueni
¶ Vnde i
populū
terrā, &
in testin
re vera f
rest, sed
mutatas
nere gig
illico m
essemus
sit, q; ad
tius red
festo pe
ut, quau
diuinis
tamen
virtutes
stibus n
vitam c
tes po
pingua
cōtend
ne, neq
plari. A
passio
in nob
¶ O an
ipsam
gloria
ciari, r
rix pa
sua tē
ta, lab
tet me
ctus a
torus,
tibus

vel certè laboris consideratione vanè perterriti, se posse peruenire perfida mente desperant.

¶ Vnde in numeris scriptū legimus quòd reuersis viris ad populū quos miserat Moyses ad explorandā promissam terrā, & dicentibus multitudini (fructibus terræ ostensis in testimoniū) venimus in terrā ad quam misistis nos, quæ re vera fluit lacte & melle, vt ex his fructib⁹ cognosci potest, sed cultores fortissimos habet, & vrbes grandes atq; muratas. Stirpem Enach vidimus ibi, mōstra quædā de genere giganteo, quibus cōparati, quasi locustæ videbamur, illico murmur ortū est in populo dicentiū: Vtinā mortui essemus in Aegypto. Tātus etiā hos pauor ignauus inuasit, q̄ ad promissam hæreditatē tendere noluerūt, sed potius redire in Aegyptum, quamobrem penè omnes in deserto perierūt. Sic nimirum & nūc pleriq; desides & ignaui, quāuis æternæ beatitudinis gloriam (quam è scripturis diuinis magnopere prædicari nouerunt) cōcupiscāt, quia tamen audiunt q̄ contra vitia & peccata & cōtra omnem virtutem inimici laborioso certamine opus sit, quibus hostibus nequaquā pares se esse caussantur, ad peccatricem vitam quasi in Aegyptū denuò redire meditantur, cupiētes potius super ollas carnaliū affectionū ad eādem impinguari, quā breui labore ad patriam æternæ fœlicitatis cōtendere. Carnaliū enim desideriorum inuoluti caligine, nequaquā possunt quæ sunt æternæ vitæ gaudia cōtemplari. Alioqui sentirent eum Apostolo nō esse condignas passiones huius tēporis ad futurā gloriā quæ reuelabitur in nobis. Vnde B. Bern. in meditationibus suis ait:

Num. 13.
Figura.

Mysticè.

Ignauus
timor cō-
futatur.
Roma. 8.

si. August.

Abac. 3.

scateat,

seateat, vt quiescam in die tribulationis, & ascēdam ad
populum accinctum nostrum.

¶ De sanctorum pro nobis intercessione.

¶ Nunc de secundo, videlicet pia beatorum pro nobis in-
tercessione superest dicendū. Itaque vt eorum suffragiis
simus nō indigni, inuocandi nobis sunt sancti dei, paran-
di sunt nobis amici, vt quod possibilitas nostra non obti-
net, eorum nobis intercessione donetur. Vnde Bernar. Sa-
nè vt eam nobis gloriā sperare liceat, & ad tantam beati-
tudinem aspirare, summopere nobis desiderāda sunt suf-
fragia sanctorū. Misere mini mei, misere mini mei saltem
vos amici mei. Nostis ipsi periculum nostrū, nostis figmē-
tum nostrum, nostis ignorantiam nostram, & dolos ad-
uersariorum. Nostis eorum impetus, & nostram fragilita-
tem. Vobis enim loquimur, qui in eadē tentatione fuistis,
qui eodē superastis confictus, eodē laqueos euastis,
qui didicistis ex his que passi estis cōpassionē. Absit, absit
à vobis animæ sanctæ Aegyptia illa crudelitas pincernæ
Pharaonis, qui in gradū pristinum restitutus, statim obli-
tus est Ioseph sancti qui in carcere tenebatur. Non enim
erāt vnus capitis membra, nec aliqua pars fidei cum in-
fidei, aut vlla societas Israelitæ ad Aegyptiū, nō plus quā
luci ad tenebras. Nō sic noster Iesus crucifixi secū latro-
nis potuit obliuisci. Factū est vtrique quod promissum est.
Ipsa die qua cōpassus est, & cōregnauit. Nos quoq; si non
sumus ipsius capitis membra cuius & sancti, vnde eis tā
solēnibus hodie votis & tanto gratulamur affectu? Cate-
rūm qui dixit: Si glorificatur vnum membrū, congaudent
omnia membra, hoc quoque nihilominus ait, q; si patitur
vnum membrum, cōpatiuntur omnia mēbra. Hæc igitur,
nostra & eorum coherencia est, vt nos cōgratulemur eis
ipsi compatiantur nobis. Nos deuota meditatione regne-
mus in eis, ipsi pro nobis militent pia intercessione.

¶ Nec est q; de eorum erga nos pietate dubitemus, siqui-
dem eorum charitatem beatitudinis gloria non extinxit,
sed magis auxit & confirmauit. Orauerūt ipsi pro pecca-
toribus, quum adhuc mortali in corpore hīc peregrināre-
tur. Abraham quippè pro Sodomis orās, si decem illic iu-
sti reperiri potuissent, precibus suis ab interitu seruasset

yniuer-

*Sanctorū
erga nos
pietatem
hæc pos-
sunt exci-
tare.*

Gen. 42

*Luc. 23.
Membra
eiusdē cor-
poris &
nos &
beatos ef-
se.*

1. Cor. 12

*Beatos p
nobis a-
pud deū
interue-
nire.*

Gen. 18.

yniuer-
ne pecc-
tuos &
dium q
mors ce-
cum c
Dauid,
tia, gla
angelus
Apostol
omnes
¶ Sciam
tos inte-
multa, t
propter
propter
non mo-
scendo
implen
corpori
Hinc er
catori d
sanctor
loquēs
miseret
in corr

tenim
tus acco

uniuersos. Moyfi supplicati omnes qui in vituli adoratione peccauerat, Dominus donauit. Sic & Aaron inter mortuos & viuentes stante & deprecante pro populo, incendium quod eos consumebat restinctum est, & grassabunda mors cessauit. Samuel proinde orauit pro Saule & lugebat cum cunctis diebus quod proiecisset illum dominus. Orate David, quum dominus populum immissa caderet pestilentia, gladium iam super ciuitatem Hierusalem vibratum angelus domini recondidit in vaginam. Denique Paulo Apostolo in naufragij discrimine supplicati, donauit deus omnes qui nauigabant cum eo.

¶ Sciamus ergo indubitater sanctos dei iam in caelo beatos intercedere pro nobis ante dominum, quum propter multa, tum propter suam charitatem qua pleni sunt, tum propter nostram necessitatem quam probe nouerunt, tum propter nostram inopiam: inopes quippe sumus & egeni non modo operando quod bonum est, sed etiam in cognoscendo & amando deum, tum propter dei voluntatem quam implent. Vult enim deus quod qui sub vno capite eiusdem corporis sunt membra, mutuis inuicem officiis succurrant. Hinc enim miseris undique & periculis circumdato peccatori dicitur: Voca si est qui tibi respondeat, & ad aliquem sanctorum conuertere. Et iterum: Si fuerit pro eo angelus loquens vnus de mille, ut annunciet hominis aequitatem, miseretur eius deus & dicet: Libera eum ne descendat in corruptionem. Inueni enim in quo propitius ei.

Exod. 32
Num. 16
1. Reg. 15
1. Re. 24.

Act. 27.

Quir intercedant pro nobis sancti.

Job. 5.
Job. 33.

DE SANCTO MARTINO Episcopo.

Vasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi luna plena in diebus suis lucet, & quasi sol resurgens, sic iste resursit in templo dei.

¶ Verba hæc quæ de Pontifice templi veteris ad literam dicta sunt, possunt non incongruè & de beatissimo confessore Christi atque Pontifice Martino enuntiari. Ipse etenim in dei rebus ab ætate primæua quasi stella diuinitus accensa resplenduit, Et mox processu temporis in ætate perfe-

Eccle. 50.
Martin^o
virtutū
incrementis proficiendo succreuit.

- perfecta virtute succrescēs & quotidie spiritali profectu semetipso maior euadēs, quasi luna plena virtutum signis & præclarus sanctitate refulsit. Exemplorum denique & doctrinæ fulgoribus, quasi sol refulgens, plurimos & illustrauit & salubriter accendit. Sic nempe de virtute in virtutem arduo calle processit, vt amplioris semper accessu sanctitatis quasi stella primū, dehinc quasi luna, deniq; quasi sol, cœlestis gratiæ luce refulserit. Iustorum siquidē semita quasi lux splēdens procedit & crescit vsque in perfectum diem. Hinc & per Paulum sanctis dicitur: In medio nationis prauæ & peruersæ lucetis quasi luminaria in mūdo, verbū vitæ cōtinentes. Luminaria quippè in huius vitæ caligine nobis lucentia, sunt sancti, luminaria inquam, à deo accensa & posita in sublimi, quasi super candelabrum vt luceāt omnibus qui in Ecclesiæ domo sunt.
- Lumina-
ria diuos
nobis esse.*
- Iron. 4.*
- Philip. 2*
- Matt. 5.*
- 1. cor. 15.*
*Inter
pios &
reprobos
quantum
interfit.*
- Gene. 1.*
- Ephes. 5.*
- Tenebra-
rum effe-
ctus.*
- Lucent, inquit, lux vestra corā hominibus, vt videant bona opera vestra, & glorificēt patrē vestrū qui in cœlis est. ¶ Porro sicut alia est claritas solis, alia claritas lunæ, alia claritas stellarū, sic est & dispar gloria sanctorū. Verum, quantū lux differt à tenebris, tantum piis à prauis & reprobis interest. Et licet nunc vtrique (quasi boni pisces & mali ī Ecclesia quasi in eadē sagena) permixti sint, & hoc nimirum causa vtilitatis alterutrorū, attamen in nouissimo die (quasi in tempore messis) iubēte domino reprobi tanquā zizania, ab electis quasi à tritico, perpetuo diuortio, spectantibus cœlo & terra, separabuntur: qui diuino conspectui etiam nunc, imò & ab æterno grandi intervallo discreti sunt. Scriptum quippè est, quoniam deus à principio diuisit lucem ac tenebras. Appellauitque lucem diem, tenebras autem appellauit noctem. Hinc etiā
- Apostolus cœlestis gratiæ luce nuper illustratis ait: Fuiſtis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino, vt filij lucis ambulate.
- ¶ Sed ex mutua tenebrarū & lucis inter se dissidentium effectuum collatione quantum inter se tenebrę & lux distent, clarius elucescit. Sūt etenim tenebrę causa erroris, causa otij & torporis, causa tēdij & mœroris, causa formidinis & terroris, & morbo denique laborātibus intensioris causa sunt doloris. Contrā verò, lux facit vt in viam

redeant

redeant
torpēte
ritate fi
borante
catum a
cœlesti
lucis, in
¶ Quali
ctū, ostē
bonitatē
deū bon
quippe
boni eff
cie glo
forman
Quisqu
nitatem
cōserua
culari.
faciē n
bitor a
stratus,
gressus
abiecto
impius
tas in a
crudeli
mœstis
impiē
¶ Secur
sive su
¶ Ten
præcip
in sua
in cler
ue face
quid a
præter
lè per

redeant & dirigantur errâtes, vt operentur otio dediti & torpêtes, vt disploſis tenebris exultent mœrêtes, vt ſecuritate firmentur formidantes, poſtremò vt alleuiêtur laborantes. Nam lucis accèſſu ægri plerunq; leuâtur. Peccatum autem & ipſi peccatores ſunt tenebrę, gratia verò cœleſtis & qui ipſius inſtinctu reguntur, lux ſunt. Vt filij lucis, inquit, ambulate.

¶ Qualiter autē lucis filios ambulare oporteat & quo fructu, oſtēdit quum ſubiecit: Fructus enim lucis eſt in omni bonitate & iuſtitia & veritate. Sint enim filij lucis erga deū boni, erga proximū iuſti, erga ſemetipſos veri. Ex dei quippe cognitione (qui ſolus bonus eſt per eſſentiã) & ipſi boni efficiuntur, ſicut ait Apoſtolus: Nos autē reuelatã facie gloriã domini ſpeculãtes, in eandē imaginem transformamur à claritatē i claritatē tanquã à domini ſpiritu. Quisquis igitur hãc cupit aſſequi bonitatem, diuinam bonitatem in opere ſuo, creationis ſcilicet, reparationis, & cõſeruationis, & ſimiliū, aſſiduè ſtudeat in dei verbo ſpeculari. In eo ſiquidē deus ipſe à nobis per fidem quali in facie noſcitur. Vnde ſeruus decem millium talentorū debitor ante faciem domini debitum agnoſcens humi proſtratus, ſupplicat humiliter & non fruſtra deprecatur, egreſſus autem à facie domini, hoc eſt dei verbo poſt tergū abiectò, non proponens deum ante conſpectū ſuum, mox impius & crudelis effectus eſt. Cõſiſtit autem hęc bonitas in amotione ſeu carentia irã, odij, rancoris, inuidiã, crudelitatis & ſimilium: facit autem compati & cõdolere mœſtis & afflictis, & cõgaudere gaudentibus, modò non impiè proſperentur aut gaudeant.

¶ Secundò cõſiſtit fructus lucis in iuſtitia ad proximum, ſiue ſuperior ille ſit, ſiue par, ſiue minor.

¶ Tertiò, in veritate vitæ erga ſemetipſum. Veritas hęc præcipuè in rebus cõſiſtit, quãdo videlicet talis eſt quisq; in ſua vocatiõe vel ſtatu vitę, qualis eſſe iure tenetur, ſiue in clero, ſiue in populo, ſiue cõiugatus ſit, ſiue cœlebs, ſiue ſacerdos, ſiue regulare aliquã vitã profeſſus, ſiue quicquid aliud, (modò licitū ſit & honeſtū) habitu vel nomine prætendat. Quis autem ſit tenebrarum fructus, hinc facile per oppoſitum colligitur. Eſt enim in omni maligni-

*Effectus
lucis.*

*Fructus
lucis in
quibus
conſiſtit.*

2. Cor 3.

*Quo pacto
boni
effici poſ
ſumus.*

Mat. 18.

Iuſtitia.

*Veritas
vitæ.*

*Fructus
tenebrarū*

Ioan. 8.

tate & peruerſitate, in iniuſtitia & iniquitate, denique in ſimulatione, dolo, hypocrifi & duplicitate. Mēdaces enim ſunt filij hominum in ſtateris, vt decidant ipſi de vanitate in idipſum, illius mores imitantes, de quo dominus ait: In veritate non ſtetit, ſed mendax eſt, & pater eius.

¶ Sed redeundum eſt ad propoſitū nobis omnimodę ſanctitatis exemplar inſigne, beatum Martinū, cuius per ſtellę matutinę, lunę & ſolis manifeſtas omnibus proprietates, quaſi per quędam veſtigia operę pretiū eſt egregias atque imitandas nobis virtutes inueſtigemus. Libet enim in memoria ſanctitatis eius noſtrę mētis inopiam paſcere, & currere in odorem vnguentorū gratię & chariſmatum ipſius. Ipſe enim tanquā bonus odor Chriſti in vitā à deo nobis datus eſt. Itaque vt hunc ad dei gloriam clariuſ ac copioſius enarremus, Sulpitium Seuerū ipſius diſcipulum, vitęque eius elegantem deſcriptorem ē veſtigio ſequētes, in tres partes principales iuxta quod præmiſſa verba ſignificant, narrationem partiemur. In quarū prima B. Martini ſanctitas in ætate prima ſtellę comparatur. In parte ſecunda, quantū ætate tantum & virtute maior, lunę cōfertur. In tertia verò illuſtris ac longē latēque cōſpicua eiufdem beatiſſimi ac verē Apoſtolicī viri eximia ſanctitas ſplendori ſolis adſimilatur.

¶ Quòd beatus Martinus fuit quaſi ſtella matutina in medio nebulę.

*Sācti cur
ſtellis cō-
parātur.*

*Prompta
volūtas.
Baruc. 3.
Gene. 37*

¶ In ſanctis & electis dei tria reperiuntur, quorum vnum eſt, ad dei voluntatē benevolentia prompta in corde. Alterū, ad dei præcepta hilaris obedientia in opere. Tertiū, aduerſus inſidias diaboli reſiſtentia perſeuerās in fructū victorię. De duobus primis propheta de ſanctis ſub nomine ſtellarū loquēs ait: Stellę vocatę ſunt (nimirum à deo) & dixerunt, adſumus. Et luxerunt ei cum iocunditate qui fecit illas. Vnde & Ioseph puer ſanctus à patre vocatus vt ad fratres ſuos gregē paſcētes mitteretur, ait: Præſto ſum. Hinc ruruſum Propheta: Paratū cor meum deus, inquit, paratum cor meum. Paratum ad cōſolationem, paratum ad tribulationem. Paratum ad ignominiam, paratum ad gloriā: paratum ad ſanitatē, paratum ad infirmitatē: denique paratum viuere, paratum mori.

¶ Hilaris

¶ Hilaris
bis, qu
qui (vt
minibu
neceſſi
rem d
ter, ſed
fidelis,
tur. De
mente
ab eo q
¶ De te
ſcriptur
pugna
per max
gnificat
dem pe
omne r
ulam
ſeuerat
Super q
detit, ta
hilom
ſpiritu
¶ Sed ia
tes, pr
retat. I
bris ing
nullis o
tur. Te
greditu
Iu
Ex par
Inter p
Ad ardu
¶ Primu
minata
euidēt
diēm qu

¶ Hilaris obediētia in opere ostenditur in pramissis verbis, quum dicitur: Et lux erūt ei cum iocūditate. Ei, inquit, qui (vt superius dictum est) ait: Luceat lux vestra corā hominibus vt glorificēt patrem. Nō enim ex tristitia aut ex necessitate dei p̄ceptis parēdū est. Nam hilarem datorem diligit deus. Parendum proinde est nō modō hilariter, sed etiā libenter & diligenter, vt videlicet dei seruis fidelis, etiā plura quā iussus sit libens subeat, si imperetur. Denique cū diligentia, vt nō somniculosus, aut aliud mente versans, sed vigili intētionē, ita vt nihil diuersum ab eo quod opere faciat, verset in mente.

¶ De tertio possumus intelligere quod in libro Iudicum scriptum habetur: Stellę manentes in ordine & cursu suo pugnauerunt contra Sizaram. Per Sizaram qui exercitum per maximū aduersus dei populum ducebat, diabolus significatur: Interpretatur enim excludens gaudētē, siquidem per ipsum intrauit in orbem terrarū mors, dolor, & omne malū, & à beatitudinis gloria per ipsius dolum exulamus. Aduersum hunc pugnant stellę, id est, sancti, perseuerātes in ordine, id est, in ea vocatiōe qua vocati sunt. Super quos & si spiritus potestātē habentis fortasse ascenderit, tamen locum suum non dimittunt. Perseuerant nihilominus & in cursu suo, hoc est in augmento profectus spiritualis, vna manu ædificantes, altera tenentes gladiū.

¶ Sed iam considerandę sunt stellę matutinę proprietates, propter quas beatus Martinus eidem stellę comparatur. Itaque stella matutina, Primò, è nocturnis tenebris ingenti claritate refulgens oritur. Secundò, stella nullis extraneis impressionibus vllatenus contaminatur. Tertiò, stella in suo cursu legitimè & indefessè progreditur.

Iuxta has stellę huius proprietates B. Martinus Ex parentibus idololatrię deditis est exortus, Inter peccatores vixit purus & incontaminatus, Ad ardua virtutum contendit indefessus.

¶ Primum itaque attende, quod sicut stella hęc à sole illuminata cęteris omnibus in firmamēto stellis clariori atq; euidētiori luce è tenebris nocturnis erumpens, solis ortū diēmq; p̄nuntiat, sic beatus Martinus cęlestis gratię

*In opera
dei hilari
tas.*

1. cor. 9.

*Perseue-
rans sta-
bilitas.*

Iud. 3.

*Sizara
diaboli ty
pū gessit.*

sapient. 2.

1. cor. 7.

2. Esdr. 4

Eccle. 10.

*Martinus
tanquam
stella ma-
tutina.*

luce perfusus parētibus à Christi fide adhuc alienis, quasi è tenebris exortum lumen mira atque singulari sanctitate ceteros etiam sanctos exuperans, ingentis in futurum per doctrinā suam & vitam diffundendi luminis præsentia demonstravit. De quo in hunc qui sequitur modum suus iam dictus Sulpitius Severus.

¶ Igitur Martinus Sabariæ Pannoniorum oppido oriūsus fuit, sed intra Italiam Tycini alitus, parētibus secundum seculi dignitatē non infimis, infidelibus tamen. Pater eius miles primū, post tribunus militum fuit. Ipse armatam militiam in adolescentia sequutus, inter scalares alas sub rege Constantio, demum sub Iuliano Cæsare militavit. Non tamen spontē, quia à primis ferē annis diuinam potius seruitutem sacra illustris pueri spiravit infantia. Nā quum esset annorum decem, inuitis parentibus ad Ecclesiam confugit, seque cathecuminū fieri postulavit. Mox mirum in modum totus in dei opere conuersus, quum esset annorum duodecim eremū concupiuit, fecissetque votis fatis, si ætatis infirmitas non obstitisset. Animus tamē eius aut circa monasteria, aut circa Ecclesias semper intētus meditabatur in ætate adhuc puerili, quod postea deo tus impleuit. Ex quibus patet quòd beatus Martinus non incongruē stellæ comparatur, nempe à deo (quasi sole) in ætate adhuc primæua illuminatus.

¶ Secundò B. Martinus stellæ comparatur, quoniam inter peccatores fuit à peccati cōtagione præseruat⁹, iuxta aliā stellæ proprietatē qua stella sulceptiua nō est peregrinarum impressio. Multum sanè deformis & peregrina impressio in anima rationali est peccatum, quod utiq; B. Martin⁹ etiā seculi militiā in adolescētia sequut⁹ summo opere vitare curavit, quū tamē in hoc vitæ genere innumera se offerat ingerantq; delinquēdi occasiones. Sequitur: ¶ Sed quum edictum esset à regibus vt veteranorum filij ad militiam scriberentur, prodente patre, qui scelicibus actibus eius inuidebat, quum esset annorū quindecim, raptus & cathenatus, sacramētis militaribus implicitus est, vno tantū seruo comite cōtentus. Cui tamen viceversa dominus seruiebat, adeò vt plerunque & calceamēta ipse detraheret, & ipse detergeret, cibum vnà caperent, hic

sæpius

sepius
mis fu
genus
¶ Mul
patie
fruga
vt iam
Quibu
vt eū
tus in
tis can
miseri
pendi
Euang
Quod
plicen
asper
guere
paup
rentur
deo pl
re seru
dutus
sumpl
diuidi
duitur
formi
quibu
sent, c
nudit
ri ded
rat pa
quam
cunsta
cente
textit.
dixer
cistis:
firmar

sepius ministraret. Triennium ferè ante baptismum in armis fuit, integer tamen ab iis vitiis quibus illud hominum genus solet implicari.

¶ Multa illi erga commilitones benignitas, mira charitas, patientia verò atq; humilitas vltra humanum modū. Nā frugalitatē in eo laudare non est necesse, qua ita vsus est, vt iam illo tempore non miles sed monachus putaretur. Quibus reb⁹ omnes cōmilitones suos ita sibi deuinxerat, vt eū miro affectu venerarentur. Necdum tamē regeneratus in Christo, agebat quendam bonis operibus baptismatis candidatum, assistere scilicet laborantibus, opem ferre miseris, alere egētes, vestire nudos. Nihil sibi ex militiæ stipendiis præter quotidianum victum reseruabat. Iam tum Euangelij non surdus auditor, de castino non cogitabat. Quodam itaque tempore quum nihil præter arma & simplicem militiae vestem haberet, media hyeme, quæ solito asperior inhorruerat, ad eò vt plerosque vis algoris extingueret, obuium habebat in porta Ambianensium ciuitatis pauperem nudum. Qui quum prætereuntes vt sui miserentur oraret, omnesq; miserum præterirent, intellexit vir deo plenus sibi illum aliis misericordiam non præstātib⁹ reseruari. Quid tamē ageret? Nihil præter chlamidē qua indutus erat habebat. Iam enim reliqua in opus simile consumpserat. Arrepto itaque ferro quo erat accētus, mediā diuidit, partēmq; eius pauperi tribuit, reliqua rursus induitur. Interea de circūstantibus risere nonnulli, quia deformis esset & truncatus habitu videretur. Multi quidem quibus erat mēs sanior altius gemere, q; nihil simile fecissent, quū vtiq; plus habentes vestire pauperem sine sua nuditate potuissent. Nocte igitur insequuta quum se sopori dedisset, vidit Christū chlamidis suę qua pauperē texerat parte vestitū. Intueri diligētissimè dominū vestēmq; quam dederat iubetur agnoscere. Mox ad angelorum circūstantiū multitudinem audiuit Christum clara voce dicentem: Martinus adhuc cathecuminus hac me veste con texit. Verè memor dominus verborū suorū quę ante prædixerat, Quandiu fecistis hæc vni ex minimis istis, mihi fecistis: se in paupere professus est fuisse vestitum. Et ad confirmandum tam boni operis testimoniū in eodē se habitu

*Martini
mores in
militia.*

*Mira pie-
tatis opus
in paupe-
rem.*

*Viso cele-
stis subse-
quuta.*

Mat. 25.

*Martinus
annorum
18. Bapti
zatur.*

quem pauper acceperat, est dignatus ostēdere. Quo viso vir beatissimus in gloriam nō est elatus humanā, sed bonitatem dei in opere suo agnoscens, quum esset annorum duodeviginti ad baptismū cōuolauit. Nec statim militiae renuntiavit, tribuni sui precibus deuictus, cui cōtuberniū familiare pręstabat. Etenim transacto tribunatus sui tempore renuntiaturū se seculo pollicebatur. Qua Martinus expectatione suspensus, per biennium serē posteaquā est baptismum consequutus, solo scilicet nomine militauit.

*Martinus
missionē
petit.*

¶ Interea irruentibus intra gallias barbaris, Iulianus Cęsar coacto in vnum exercitu apud Vangionum ciuitatem donatium cępit erogare militibus. Et vt est consuetudinis singuli citabatur, donec ad Martinū ventum est. Tunc verē opportunū temp⁹ existimās quo peteret missionē, (neque enim integrum sibi arbitrabatur, si donatium nō militaturus acciperet) haētenus, inquit ad Cęsarem, militauit tibi, patere vt nūc militem deo. Donatium tuum pugnatur⁹ accipiat, Christi ego miles sum, pugnare mihi nō licet. Tum verō aduersus hanc vocem tyrānus infremuit, dicēs eum metu pugne quę postera die futura erat, nō religionis gratia detrectare militiam. At Martinus intrepidus, imō illato sibi terrore cōstantior: Si hoc inquit, ignauit̃ ascribitur, non fidei, crastina die ante aciem inermis astabo, & in nomine domini Iesu, signo crucis nō clypeo protectus aut galea hostiū cuneos penetrabo securus. Re trudi ergo in custodiā iubetur, facturus fidē dictis vt inermis barbaris obiiceretur. Postera die hostes legatos de pace miserūt, sua omnia seque dedentes. Vnde quis dubitet hanc verē beati viri fuisse victoriam, cui pręstitum sit ne inermis ad pręliū mitteretur? Et quāuis pius dominus seruare militē suum inter hostiū gladios & tela potuisset, tamen ne vel aliorū morte sancti violaretur obtutus, exemit pugnae necessitatē. Neque enim aliā pro milite suo Christus debuit pręstare victoriam, quā vt subactis sine sanguine hostibus nemo moreretur.

*Martini
mira de
deo fiducia.*

¶ Tertia stellę proprietates est, q; post exortum suum minimē à motu suo cessat, quin potius iuxta legem cōditoris in suo p̃cessu perseuerat. Iuxta quā stellę proprietatē vir deo plenus B. Martinus post tam egregia virtutum & sancti-

sancti-
tius ad
dit.

¶ Exin-
scopur-
bebat-
est. Te-
cio sibi
Sed qu-
intelle-
stringi-
rię vid-
ille or-
deretu-
sopor-
tineba-
Hilari-
& lac-
nem i-
sa pa-
ter al-
nus s-
dexte-
bus v-
quum
quisi-
etian-
tur n-
diam
illi d-
xerc
tatio-
rer? L-
dit o-
relig-
ipso
¶ Ex-
tissi-
sancti-

sanctitatis argumēta, nequaquam torpuit ignauia, quin potius ad vltiora virtutum ardua indefesso labore contendit. Sequitur enim:

¶ Exinde relicta militia sanctum Hilarium Pictauiae episcopum ciuitatis (cuius tunc in dei rebus spectata fides habebatur) expetiuit, & aliquandiu apud eum commoratus est. Tentauit autem idem Hilarius imposito diaconij officio sibi eum arctius implicare, & ministerio vincere diuino. Sed quum sepius resistisset, indignum se esse vociferans, intellexit vir dei altioris ingenij hoc eum modo posse cōstringi, si id ei officij imponeret, in quo quidam locus iniurię videretur. Itaque exorcistam eum esse precepit. Quam ille ordinationem ne despexisset tanquam humiliorem videretur, non repudiauit. Nec multum post admonitus per soporem, vt patriam parentesque quos adhuc gētilitas detinebat, religiosa sollicitudine visitaret, ex volūtate sancti Hilarij profectus est. Multisque ab eo obstrictus precibus & lachrymis vt rediret, mœstus (vt fertur) peregrinationem illam aggressus est, cōtestatus fratres multa se aduersa passurum, quod postea probauit euētus. Ac primum inter alpes deuia sequutus, incidit in latrones. Quamque vnus securim eleuatā in caput eius vibrasset, idē ferietis dexteræ sustinuit alter. Vincētis tamen post tergum manibus vni eorum seruandus & custodiendus traditur. Qui quum eum ad remotiora duxisset, percūtari cœpit ab eo quisnam esset. Respondit Christianum se esse. Quærebat etiam ab eo an timeret. Tūc verò cōstantissimè profitebatur nunquam fuisse se tam securum, quia sciret misericordiam domini maximè in tentationibus affuturā, se magis illi dolere qui Christi misericordia (vtpote latrocinia exercens) esset indignus. Ingressusque Euangelicam disputationem, verbum dei latroni prædicabat. Quid lōgi⁹ morer? Latro credidit, prosequutusque Martinum viā reddidit orans vt pro se Dominum precaretur. Idēque postea religiosam agens vitam visus est, vt hæc quæ retulim⁹ ab ipso audita dicantur.

*Patruā patriam
viresq; visitare
monetur.*

*Martinus
incidit in
latrones.*

¶ Ex præmissis itaque patet, quemadmodum vir iste beatissimus quasi stella matutina in medio nebulae clara luce sanctitatis effulsit.

IN FESTO

¶ *U*t B. Martinus lunæ plenæ comparatur.

Et quasi luna plena in diebus suis lucet.

¶ Sicut luna stellas superat claritate, (siquidem longe maius lumē effundit luna quàm stella) sic profectò per ætatis atq; temporis accessum vir iste beatus maiora semper virtutū ac sanctitatis præbuit documēta, quæ per lunę quassdam proprietates possunt inuestigari.

¶ Siquidem luna primò & situ humilior, & cæteris est luminosior astris. Secundò luna per noctem lucens infectari videtur à nubibus tenebrosis. Tertiò, luna gratius splendet nubibus superatis.

¶ Iuxta quas lunæ proprietates seu qualitates, ipse B. Martinus, Primò, humilitatis merito clarus virtute diuina à periculis liberatur. Secundò, ab impiis variis persecutionib⁹ afflicatur. Tertiò signorum gloria clarissimè illustratur.

¶ Primum itaque aduertendum est, quòd sicut luna inter planetas situ humilior, ita & (sole dempto) omnibus planetis reliquis lumine clarior est: Non secus vir iste beatissimus quo minor in oculis propriis, eo maior in oculis dei fuit. Ob cuius humilitatis gratiam qui paruulos custodit dominus, à variis ipsum periculis liberauit, & ampliori nihilominus ob eandem humilitatem sapientiæ luce & omnium spiritualium donorum charismatibus repleuit, sicut scriptū est: Vbi humilitas, ibi sapientia. Nā & valles abūda bñt frumēto, & ipse pater cœlestis magnalia sua quæ abscondit à sapientibus & prudētibus, paruulis reuelat. Ex dictis autem & etiam ex his quæ dicētur mira beati veri humilitas declaratur. Quanta verò (diuino fultus præsidio) pericula euaserit nū modò ex iis quæ dicta sunt patet, sed etiam ex iis quæ post præmissa sequuntur, videlicet in hūc modum.

¶ Igitur Martinus inde progressus quum Mediolanū præterisset, diabolus in itinere humana specie assumpta se ei obuiam tulit, quo tenderet querens. Quūmq; id à Martino responsi accepisset, se quo dominus vocaret intendere, ait ad eum: Quocūque ieris, vel quodcūque tentaueris, diabolus tibi aduersabitur. Tunc ei prophetica voce respondit: Domin⁹ mihi adiutor, nō timebo quid faciat mihi homo. Statimque è conspectu eius inimicus euauit.

¶ Secun-

FROM II.

Mat. 11.

¶ Secun-
randa
brofis
iste be
næ lu
it. O
sequu
¶ Itaq;
absol
suo fa
torum
aduer
gnare
virgis
est, Ita
cti Hi
batam
tuit. H
norum
riis de
¶ Ter
cet cla
plenit
ab ho
ruscant
cus ex
¶ Cœ
Gallin
magn
barum
granu
santis
ration
multo
tentia
tauit
Hilar
que g
oppid

¶ Secūda superius dicta lunę proprietates occurrit consideranda. Nam luna nocti lumen effundens, à nubibus tenebrosi quodāmodo infectari cōspicitur. Nihilō secius vir ille beatissimus infidelibus & hæreticis viuificum doctrinæ lumen effundens, varias ab eis persequutiones sustinuit. Omnes enim qui piè volunt viuere in Christo Iesu, per sequutionem patientur. Sequitur enim: 2. Tim. 3.

¶ Itaque vt animo ac mēte cōceperat matrem gentilitatis absoluit errore, patre in malis perseuerante. Plures tamē suo saluauit exemplo. Deinde quum hæresis Arriana per totum orbem & maximè per Illyricum pullulasset, quum aduersus perfidiam sacerdotum solus penè acerrimè pugnaret, multisq̄e suppliciis esset affectus, nam & publicè virgis cæsus, & ad extremum de ciuitate exire compulsus est, Italiam repetēs, quū intra Gallias quoque discessu sancti Hilarij (quem in exilium hæreticorū vis cōegerat) turbatam ecclesiā comperisset, Mediolani sibi monasteriū statuit. Ibi quoque eum Auxentius author & princeps Arrianorum grauissimè infectatus est, multisq̄e affectum iniuriis de ciuitate exturbauit.

¶ Tertio, luna è nubibus erumpens gratiori plerunque luce claritate, vsque adeo vt magni solis splendorem in sui plenitudine putetur æmulari. Et quidem beatus Martinus ab hostium furore liber, splendidiorē sanctitatis luce coruscans, miraculorum gloria, diuinorum operum magnificus extitit imitator. Nam sequitur:

¶ Cedendum itaque tempori arbitratus, ad insulam cui Gallinaria nomen est secessit, comite quodam presbytero magnarum virtutū viro. Hic aliquādiu radicibus vixit herbarum. Quò tempore Elleborum venenatum (vt ferunt) elleborū
infernū
māducat. granum in cibum sumpsit. Sed quū vim veneni in se grauisantis vicina iam morte sensisset, imminens periculum oratione repulit. Statimq̄e omnis dolor fugatus est. Nec multo post quum sancto Hilario comperisset regis pœnitentia potestatem indultam fuisse redeundi Romæ ei tentauit occurrere. Profectusque est ad urbem, & quum iam Hilarius præcessisset, mox eū è vestigio sequitur est. Quū que gratisimè ab eo fuisset susceptus, haud longe sibi ab oppido monasterium collocauit.

¶ Quo

*Primi mor-
tui suscita-
tio.*

¶ Quo tempore se ei quidam cathecuminus iunxit cupiēs sanctissimi viri institui disciplinis. Paucis autem interpo-
sitis diebus languore correptus, vi febrim laborauit. Ac-
tum Martin⁹ forrē discesserat, & quū per tridū defuisset,
regressus, exanime corpus inuenit. Ita subita mors fue-
rat, vt sine baptismate humanis rebus excederet. Corpus
in medio positum tristi mōrentium fratrum officio fre-
quentabatur, quum Martinus flens & ciulans adcurrit. Tū
verò tota spiritum sanctum mente concipiens, egredi cel-
lulam in qua corpus iacebat, ceteros iubet, ac foribus ob-
feratis super exanimata defuncti fratris membra proster-
nitur. Et quum aliquandiu orationi incubuisset, sensisset-
que per spiritum domini adesse virtutem, erectus paululū
& in defuncti ora defixus, orationi suæ ac misericordiæ
domini intrepidus expectabāt euentum. Vixque duarum
horarum spatium intercesserat, vidit defunctum paulatim
membris omnibus commoueri, & laxatis in vsum vidēdi
palpitare luminibus. Tum verò magna ad dominum voce
conuersus, gratias agens cellulam clamore compleuerat.
Quo audito qui pro foribus altiterant statim irruunt. Mi-
rum spectaculum, quod videbant viuere quem mortuum
reliquissent. Ita redditus vitæ statim baptisma cōsequutus
plures postea vixit annos, primūque apud nos virtutum
Martini vel materia vel testimoniū fuit. Idem enim refer-
re solitus erat, se corpore exutum ad tribunal iudicis du-
ctum, deputatūque obscuris locis & vulgaribus turbis
tristem accepisse sentētiam. Tum per duos angelos iudici
fuisse suggestum, hunc esse pro quo Martinus oraret. Ita
per eosdem angelos se iussum reduci, & Martino redditū
vitæque pristinæ restitutum. Ab hoc primo tempore beati
viri nomē enituit, vt qui sanctus iam ab omnibus habeba-
tur, potens etiam & verè apostolicus haberetur.

*Alterius
mortui su-
scitatio.*

¶ Nec multo post dum agrum Lupicini cuiusdam honora-
ti secundum seculum viri præteriret, clamore & luctu tur-
bæ plangentis excipitur. Ad quem quum sollicitus astatis-
set, & quis esset hic fletus inquireret, indicatur vnū ē fa-
milia seruulum laqueo sibi vitam extorsisse. Quo cognito
cellulam in qua corpus iacebat ingreditur, exclusisq; om-
nibus turbis, superstratus corpori aliquantisper orauit:

Mox

Mox v-
defun-
appreh-
cum co-
te pro-
tus ac-
sustitia-
ta sign-

Episco-
randæ
pter qu-
tres te-
dum re-
Itaque
propel-
Secu-
Tert-
Iuxta
miæ sa-
palem
Secu-
lolatri-
Tert-
rimis
Prim-
conspi-
lit, ita
neran-
tu & v-
Sub-
clesiæ
lè pos-
simul-
tinuit

Mox viuescente vultu, macerantibus oculis in ora illius defunctus erigitur, lentoque conamine enisus assurgere apprehensa beati viri dextera in pedes consistit, atque ita cum eo vsque ad vestibulum domus turba omni inspectate processit. Ex quibus patet quemadmodum vir iste beatus ac si luna plena, & ipse gratiæ lumine plenus magnum iustitiæ solem Christum mortis depulsorem, & datoré vitæ signorum gloria fuerit imitatus.

HOMILIA SECUNDA.

Q *Vasi sol resurgens, sic ille effulsit in templo dei.*

Eccle. 50.

¶ Beatus Martinus quem stellæ primùm mox lunæ comparandum ostēdimus, iure ac meritò in Episcopali iam dignitate soli adsimilatur. Itaque considerandæ nobis sunt ipsius solis ternariæ proprietates, propter quas beatus Martinus soli comparetur. Iuxta quos tres ternarios, etiam in tres partes quod de viro dei narrandum restat distinguatur.

¶ Itaque primò sol cōspicui ortus sui splendore tenebras propellit & fugat.

¶ Secundò, splendore sui luminis obtrusa manifestat.

¶ Tertiò, lumine suæ claritatis diem nobis illustrat.

¶ Iuxta quas solis proprietates vir dei beatus Martinus eximie sanctitatis splendore conspicuus euehitur ad episcopalem dignitatē.

¶ Secundò, doctrinæ & signorum fulgoribus eliminat idolatriæ peruersitatem.

¶ Tertiò, per datam sibi diuinitus curationum gratiam plurimis impartitur ægrotantibus sanitatem.

¶ Primùm itaque attende, quòd sicut sol in ortu suo mox conspicuus noctis tenebras luminis sui splendore propellit, ita vir iste beatus cūctis sanctitate spectabilis atque venerandus, tenebrosos suæ proiectionis ofores diuino nutu & virtutis gloria confutauit. Sequitur enim:

¶ Sub eodem ferè tempore ad episcopatum Turonicę Ecclesiæ petebatur. Sed quum erui monasterio Turon non facile posset, Ruricius quidam vnus è ciuibus, vxoris languore simulato, ad gēna illius prouolutus, vt egrederetur obtinuit. Ita dispositis in itinere ciuium turmis, sub quadam custodia

Martinus merito sanctitatis soli comparatur.

custodia ad ciuitatē vsque deducitur. Mirū in modum incredibilis multitudo, non solū ex oppidis, sed etiam ex vicinis vrbibus ad ferenda suffragia cōuenerant. Vna omnium voluntas, eadem vota, eademque sententia Martinū Episcopatu esse dignissimum, fœlicem fore tali Ecclesiā sacerdote.

Martino quid obiectū ne esset episcopo. ¶ Pauci tamen ex episcopis qui ad cōstituendum antistitē fuerant euocati, impiē repugnabant, dicentes: Scilicet cōtempibilem esse personam, indignum esse episcopatu hominem vultu despicabilem, veste sordidum, crine deformem. Ita à populo sententiæ sanioris hæc illorum derisa est demētia, qui illustrem virum dum vituperare cupiūt, prædicabant. Nec verò aliud his facere licuit, quàm quòd populus domino volente cogebat. Inter episcopos tamē qui aderant, præcipuē Defensor quidam nomine dicitur restitisse. Vnde animaduersum est grauius illū lectione prophetica tunc fuisse notatū. Nam quum fortuito lectore uertebatis ministris dum expectatur qui non aderat, vnus è circumstantibus sumpto Psalterio quē primū versum inuenit, arripuit. Psalmus autem hic erat: Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, vt destruas inimicum & defensorem. Quo lecto populi clamor attollitur, pars aduersa cōfunditur, atque ita habitum est diuino nutu, vt testimonium operis sui Defensor audiret, quia ex ore infantium & lactentium in Martino domini laude perfecta & ostensus pariter & destructus est inimicus.

Episcop⁹ Defensor nomine vt cōsuetur. ¶ Secundò, sicut sol exortus, lumine semper augetur obstrusa quæque in angulis & diuerticulis splendore suo penetrat & manifestat, sic nimirū vir iste deo plenus ad præfularis dignitatem euect⁹, errores & idololatriā mira virtute superno fulsus præsidio, diuini zelator honoris expugnauit. Vnde sequitur:

¶ Iam verò sumpto episcopatu, qualem se quantumque præstiterit, non est nostræ facultatis euoluere. Idem enim constantissimè perseuerabat, qui & prius fuerat. Eadem enim in corde eius humilitas, eadem in vestitu vilitas erat. Atque ita plenus authoritatis & gratiæ implebat episcopi dignitatem

dignitatem
desere
la vsus
re nō p
steriur
rat, vt
re præ
niciē
tantū
contex
¶ Mulu
saxo s
Discip
guitri
bat, on
dere
Ars ib
operi
Rarus
locum
horan
infirmit
tur. M
sit mi
bantu
patien
Quæ
tini m
¶ Sed
gredi
erat q
marty
Episc
merè
presb
tēpor
quòd
set. C
derog

dignitatē, vt nō tamen propositum monachi virtutēque desereret. Aliquādiu verò adhærenti ad Ecclesiam cellula vsus est. Dein quum inquietudinem frequentantiū ferre nō posset, duobus ferè extra ciuitatem milibus monasterium sibi statuit. Qui locus tam secretus & remotus erat, vt eremi solitudinem nō desereret. Ex vno enim late-
*Monaste-
rij situs.*

te præscisa mōtis excelsa rupe ambiebat, reliquam planiciē Liger fluuius reducto paululum sinu clauserat. Vna tantū eadēque arcta via adiri poterat. Ipse ex lignis contextam cellulam habebat.
 ¶ Multi quidem è fratribus in eundem modum, plerique saxo superiecti montis cauato, receptacula sibi fecerunt. Discipuli verò octoginta erāt, qui ad exemplū beati magitri instituebantur. Nemo ibi quicquam proprium habebat, omnia in medio conferebantur. Non emere aut vendere (vt plerisque monachis moris est) cuiquam licebat. Ars ibi exceptis scriptoribus nulla habebatur. Cui tamen operi minor ætas deputabatur, maiores orationi vacabāt. Rarus cuiquam extra cellulā suam egressus, nisi quum ad locum orationis conueniebant. Cibum vnā omnes post horam ieiunij accipiebant. Vinū nemo nouerat, nisi quem infirmitas coëgisset. Plerique camelorum setis vestiebantur. Mollior ibi habitus pro crimine erat. Quod eo magis sit mirum necesse est, quòd multi inter eos nobiles habebantur, qui longè aliter educati ad hāc se humilitatem & patientiā coëgerant. Plurēsque ex his Episcopos vidimus. Quæ enim esset ciuitas aut Ecclesia quæ non ibi de Martini monasterio cuperet sacerdotes?

*Monacho-
rum Mar-
tini mo-
res.*

¶ Sed vt reliquas virtutes eius quas in Episcopatu egit ag-
 grediar, haud lōgè ab oppido proximus monasterij locus erat quem falsa hominum opinio velut consecultis ibidē martyribus sacrauerat. Nam & altare ibi à superioribus Episcopis constitutum habebatur. Sed Martinus non tēmerè adhibēs incertis fidem, ab iis qui maiores natu erāt presbyteris vel clericis flagitabat nomen sibi martyris & tēpora passiois ostendi. Orandi se scrupulo permoueri, quòd nihil certi cōstans sibi maiorum memoria tradidisset. Quum ergo aliquandiu à loco illo se abstinuisset, nec derogans religioni, quia incertus erat, nec authoritatem
 suam

*Supersti-
tiosum
cultum
Mar. ex-
terminat*

suã vulgo accõmodans ne superstitione conualesceret, quodam die paucis secũ adhibitis fratribus ad locum pergit. Dein super sepulchrũ ipsum astans oravit ad dominum, vt quis esset vel cuius meriti sepultus ostēderet. Tum cõuersus ad leuam vidit prope assistere vmbra fordida, truce, imperat nomen meritũque vt loqueretur. Nomen edicit, de crimine cõfiteatur se fuisse latronẽ, ob scelera percussum, vulgi errore celebratũ, sibi nihil cũ martyribus esse commune, quum illos gloria, se pœna retineret. Mirum in modũ vocem loquentis qui aderat audiebant, personam tamen non videbãt. Tum Martinus quid vidisset exposuit, iussitque ex eo loco altare quod ibi fuerat submoueri, atque ita populũ superstitionis illius absoluit errore.

In arboris superstitione succisione miraculo

¶ Accidit autem quum in vico quodã templum antiquissimum diruisset, & arborem pinum quæ phano erat proxima esset aggressus excindere, q̃ antistes loci illius ceteraque Gentiliũ turba tum cœperit obsistere. Et quum iudẽ illi dum templum euertitur imperante domino quiescissent, succindi arborem non patiebantur. Ille eos sedulo cõmonere nihil esse religionis in stipite, deum potius cui seruiret ipse sequeretur, arborem illam excindi oportere, quia esset dẽmoni dedicata. Tum vnus ex his qui ceteris erat audacior, Si habes, inquit, aliquã de deo tuo quem dicis te colere fiducia, nosmetipsi succidemus hanc arborem, tu ruentem excipe, & si tuus vt dicis, tecum est dominus, euadas. Tum ille intrepidẽ cõfusus in domino facturum se pollicetur. Si vero ad istiusmodi cõditionẽ omnis illa Gentilium turba cõsentit, facillẽque arboris suæ habuere iacturam, si inimicum sacrorum suorum casu illius obruissent. Itaque quum vnam in partem pinus illa esset accliuus vt non esset dubium quam in partẽ corrueret, eo loco vinctum statuunt pro arbitrio rusticorum quo arborem esse casurã nemo dubitabat. Succidere igitur ipsi suã pinum cum ingenti gaudio latitiãque cœperunt. Aderat eminus turba mirantiũ, iamque paulatim nutare pinus & ruinam suam casura minitari. Pallebãt eminus monachi, & periculo iam propiore cõterriti spem omnẽ fidẽque perdidierant, solam Martini mortem expectantes. At ille
confi-

cõfusu
nus co
cleuat
rõ vt tu
tem r
proft
tiles fl
nome
stitit e
ex im
ne ma
errore
dum,
cepera
vt iam
tiffim
struxe
bar.

¶ Nec
virtute
quifin
imò ad
bi fere
tectun
ferens
venti i
torum
tantus
¶ In vi
plum o
tere, re
na fit i
triduo
precab
mana
Tum f
tia cœ
ficam
tent, n

cōfusus in domino intrepidus, quum iam fragorem sui pinus concidens edidisset, iam cadenti, iam super se ruenti, eleuat obuiā manum signūque salutis opponit. Tum verò vt turbinis modo retroactam putares, diuersam in partem ruit, aded vt rusticos qui tuto in loco steterant penè prostrauerit. Tum verò in cœlum clamore sublato Gentiles stupere miraculo, monachi flere præ gaudio, Christi nomen in commune ab omnibus prædicari. Satisque constitit eo die salutem venisse illi regioni. Nam nemo ferè ex immani illa multitudine Gētilium fuit, qui impositione manus desideratę in dominū Iesum relicto impietatis errore non crediderit. Et verè ante Martinū pauci admodum, imò penè nulli in illis regionibus Christi nomē receperant, quod aded virtutibus exemploque conualuit, vt iam ibi nullus locus sit, qui non aut Ecclesiis frequentissimis aut monasteriis sit repletus. Nam vbi phana destruxerat, statim ibi aut Ecclesias, aut monasteria cōstruebat.

¶ Nec minorem ferè sub idem tempus eodem in opere virtutem edidit. Nam quum in vico quodam phano antiquissimo & celeberrimo ignem immisisset, in proximam imò adhaerentem domum, agente vento flammaram glōbi ferebantur. Quod vbi Martinus aduertit, rapido cursu tectum scandidit, obuium se aduenientibus flammis inferens. Tum verò mirum in modum cerneret contravim venti ignem retorqueri, vt cōpugnantium inter se elementorum quidam cōflictus videretur. Ita virtute Martini ibi tantus est ignis operatus, vbi missus est.

¶ In vico autē cui Leprosum nomen est, quum idem templum opulētissimū superstitione religionis voluisset euertere, restitit ei multitudo Gentiliū aded, vt nō absq; iniuria sit repulsus. Itaque secessit ad p̄xima loca ibique per triduum cilicio tectus & cinere, ieiunās semper & orans precabatur ad dominū, vt qui templum illud euertere humana manu non potuisset, virtus illud diuina dirueret. Tum subitò ei duo angeli hastati atque scutati instar militiæ cœlestis se obtulerunt, dicentes se missos à deo vt rusticam multitudinē fugarent, præsidiumque Martino ferrent, ne quis dum templum dirueretur obfisteret: rediret

*Vim flammaram
Martinus
coercuit.*

*Angeli
Martino
officium
praestiterunt.*

ergo

ergo & opus cœptū deuotus impleret. Ita regressus ad vicum inspectātibus Gentilium turbis & quiescētibus, dum prophanam ædem vsque ad fundamenta dirueret, aras omnes atque simulachra redegit in puluerem. Quo viso rustici, quum se intelligerent diuino nutu obstupefactos atque perterritos ne Episcopo obsisterēt, omnes ferè in dominum Iesum crediderunt, clamantes palàm & confitentes deum Martini esse colendum, idola non colenda quæ sibi adesse non possent.

*Martinū
diuinā vir
tus incolu
mē seruat*

¶ Quid etiā in pago Eduorum gestū sit referam, vbi dum templum itidem euerneret, furens Gentilium rusticorum in eum irruit multitudo. Quūque vnus audacior ceteris stricto eum gladio peteret, reiecto pallio nudam ceruicē percussuro præbuit. Nec cūctatus ferire Gētilis, sed quum dexteram altius extulisset, resupinus ruit, cōsternatūque diuino metu veniam precabatur.

¶ Nec dissimile huic fuit illud: Quum enim idola destruētem cultro quidam ferire voluisset, in ipso ictu ferrum ei de manibus excussum nō cōparuit. Plerumque autē cōtradicientibus sibi rusticis ne eorum phana destrueret, ita prædicatione sancta Gētilium animos mitigabat, vt luce eis veritatis ostensa, ipsi sua templa subuerterent. Ex quibus patet qualiter vir iste beatus quasi sol lucēs, errorum abstrusa in lucem veritatis produxit.

¶ Tertio beatus Martinus soli comparatur, quod sicut sol splēdoris sui virtute effugata nubium caligine, clarū nobis exhibet diē, ita vir iste deo dignissimus idololatriæ cōfutatis, aut certè miraculorum gloria cōuersis, charismatibus diuinis (præsertim curationum gratia) illustrior effulsit. Sequitur enim:

*De gra-
tia cura-
tionū mi-
racula.
paralyti-
cā sanat.*

¶ Curationum tam potens in eo gratia erat, vt nullus ferè ad eum ægrotus accesserit, qui non continuò receperit sanitatem. Quod vel ex sequenti liquebit exemplo. Treueris puella quædā dira paralytici ægritudine tenebatur, ita vt iam per multū tempus nullo ad humanos vsus corporis officio fungeretur, omni ex parte præmortua, vix tenui spiritu palpitabat. Tristes ad solam funeris expectationem assistebāt propinqui, quum subito nūtiatur ad ciuitatem illam venisse Martinum. Quod vbi pater puellæ

compe-

comperit, cucurrit exanimis pro filia rogaturus. Et fortè Martinus ecclesiam iam fuerat ingressus. Ibi spectate populo multisque aliis episcopis presentibus eiulans senex genua eius amplectitur, dicens: Filia mea moritur misero genere languoris, & quod ipsa est morte crudelius solo spiritu viuit, iam carne premortua, rogo vt eam adeas atque benedicas, cōfido enim q̄ per te reddēda sit sanitati. Qua ille voce cōfusus obstupuit & refugit dicēs, hoc suæ non esse virtutis, senem errare iudicio, nō esse se dignum per quem dominus virtutes ostēderet. Perstare vehementius pater & orare vt exanimem visitaret. Postremò à circumstantibus episcopis ire compulsus, descendit ad domū puellæ. Ingēs turba prò foribus expectabat quidnam dei seruus esset facturus. Ac primū quæ erāt illius familiaria in istiusmodi rebus arma solo prostratus orauit, deinde egram intues dari sibi oleum postulat. Quod quum benedixisset, in os puellæ vim sancti liquoris infudit, statimque vox reddita est. Tum paulatim singula contactu eius cœperunt mēbra viuescere, donec firmatis gressibus populo teste surrexit.

¶ Eodēque tempore Tetradij cuiusdam proconsularis viri seruus dæmonio correptus dolēdo exitu cruciabatur. Rogatus ergo Martinus vt ei manum imponeret, deducere eum ad se iubet. Sed nequā spiritus nullo proferri modo è cella in qua erat potuit, ita in aduenientes rapidis dentibus sequiebat. Tum Tetradius ad genua beati viri aduoluit, orans vt ad domū in qua dæmoniacus habebatur, ipse descenderet. Tum verò Martinus negare, se prophani & Gentilis domum adire nō posse. Nam Tetradius eo tēpore adhuc Gentilitatis errore tenebatur. Spōdet ergo se si de puero dæmon fuisset exactus, Christianum fore. Ita Martinus imposta manu puero, immundum ab eo spiritū eiecit. Quo viso Tetradius in dominū nostrū Iesum Christum credidit, statimque eathecuminus factus, nec multū post baptizatus est, semperque Martinum salutis suæ auctorem miro coluit affectu.

¶ Apud Parrhisios verò, dum portam ciuitatis illius magnis secum turbis eūtibz introiret, Leprosum miserabili facie horribilibz cunētis osculatus est atque benedixit,

*Dæmonia
cum libe-
rat.*

*Mundat
osculo suo
leprosum*

AAa statim-

statimque omni malo mundatus est. Postero die ad ecclesiam veniens nitenti cute, gratias pro sanitate quam acceperat, agebat.

¶ Sed nec hoc prætereundum est, quòd simbriæ vestimento eius ciliciòque detractæ, crebras super infirmantibus egere virtutes. Nā quum aut digitis illigatæ, aut collis inditæ sunt, persepe ab egrotatibus morbos effugauerunt.

*Mart. vir
tus quar-
tanā fe-
brē pellit.*

¶ Arborius autem vir præfectorius, sancti admodum & fidelis ingenij, quum filia eius grauissimis quartanarum febribus vreretur, epistolam Martini quæ casu ad eum delata fuerat, pectori puellæ in ipso accessu ardoris inseruit, statimque febris fugata est. Quæ res apud Arboriū in tantum valuit, vt statim puellā deo voueret, & perpetuæ virginitati dicaret. Profectusque ad Martinū puellam ei præfens ob virtutum eius testimonium, quæ per absentē licet curata esset, obtulit. Neq; ab alio eam quàm Martino habitu virginittatis impositò passus est consecrari.

¶ Qualiter verò tertium mortuum suscitauit adiciendum est. Quum enim iuuenis quidā defunctus esset, & mater eius cum lachrymis pro resuscitatione filij beatū Martinum exoraret: illē in medio campi vbi erat Gentiliū innumerabilis multitudo genua fixit, & cunctis videntibus rediuuius surrexit puer. O verē beatum virum, per quem nobis tāta certitudinis fidei nostræ argumēta, tanta miracula corruscant.

Sequitur pars secunda.

¶ Præter tres iam dictas solis proprietates, considerandæ nobis sunt & nunc alię tres itidē solis pprietates, propter quas vir dei B. Martinus soli comparetur, meritò de ipso quæ præmissa sunt verba dicātur, Quasi sol refulgens, sic ille effulsit in templo dei. Itaque:

¶ Primò, Sol semper sui similis in cursu suo perseuerat.

¶ Secundò, Etsi nox solem occidentem insequi videatur, nunquam tamen ipsam occupat.

¶ Tertiò, Sol occasum suū, scriptura teste, nō ignorat. Iuxta quas Solis pprietates vir deo dignissimus B. Martinus, nec honore nec iniuria motus semper sui similis persistit. Astuti hostis varios dolos deprehēdit prudēter & vitauit. Denique mortalis vitæ suæ finem longè ante præsciuit.

Primum

¶ Primum itaque attende, quòd sicut sol in suo cursu nunquam sui dissimilis, semper idè in se perseverat, sic nimirum vir iste beatus diuinæ sapientiæ luce clarissimus, semper & ipse sui similis nec iniuriis perturbari, nec extolli honoribus, nec principū huius seculi potètia potuit perterriti. Quum enim stultus vt luna mutetur, sapiens homo permanet vt sol. Tantam autem patientiā seruabat in omnibus, quòd quum esset summus sacerdos, impunè frequenter à clericis lædebat, nec propter hoc eos à sua charitate repellebat. Briçtius enim quum esset primauæ atatis iuuenis, multas beato viro ferebat insidias, quippe qui adhuc pro atate humana sequens, plus æquo sibi met indulgebat. Quadam enim die quum quidā infirmus medicinam expeteret, Briçtius adhuc diaconus hūc in platea cõuenit. Cui ille simpliciter ait: Ecce ego præstolor beatum virum, & nescio vbi sit, vel quid agat operis. Cui Briçtius: Si, inquit, delirum illum quæris, prospice eminus, ecce cœlum sollicitè sicut amens respicit. Quūq; pauper ille occursum reddito quod petierat impetrasset, vir dei Briçtium alloquitur, dicēs: En ego, Briçti, delirus tibi videor? Quūque cõfusus hæc audiens dixisse se negaret, ait ei beatus Martinus: Nõne aures meæ ad os tuum erant, quum hæc eminus loquebaris? Equidem obtinui apud deum, vt post me ad pontificatus honorem accederes, sed tamen noueris te in Episcopatu aduersa multa passurum. Briçtius hæc audiens iridebat eum, dicēs: Nõne verum dixi illū delira verba proferre?

Eccle. 27.

Briçtius
Martino
infestus.

¶ Quodam tempore dum veste nigra & hispida, nigro & pendulo pallio circumtectus super asellum procederet, equis decõtra venientibus pauefactis, milites inde in terram ceciderunt. Qua de re in iram exasperati, Martinum attripiētes grauiter verberabāt. Ille verò quasi mutus dorsum præbēs ceditibus obticebat. Sed eo magis illi feriebant quo videbant hunc verbera cõtemnere. Quo factò dum abire vellēt, equi eorum ad eò desixi loco manebāt, quòd flagellati non magis ac saxa mouebātur. Quo miraculo territi, comperto quòd Martinus esset is quem cæciderant, compuncti confessi sunt culpam. At verò Martinus bonum reddens pro malo, orationis suæ virtute equis

Mira Mar
tini patie
tia & vir
tus.

illorum motum recuperantibus, hos abire permisit.

¶ Nemo quippe hunc vnquam iratum vidit, nec mœrentem, nemo ridetem. Nunquam in illius ore nisi Christus. Nunquã in illius corde nisi pietas, nisi pax, nisi misericordia inerat. Hinc etenim videlicet propter diuinam quandam in ipsius purissima mente tranquillitatem cœlestiũ ciuium visitatione, & alloquio iam tum ipsorum collega potiri meruit.

*cœlestiũ
ciuiũ collo
quio Mar
tinus frui
tur.*

¶ Nam quadam die, quum solus in cella sua sederet, Seuerus autẽ & Gallus discipuli eius prò foribus expectarent, mirabili subitò conculsi sunt horrore. Plures in cella audiunt in simul colloquentes, de quo quum postmodum Martinum interrogassent, ille ait: Dicam vobis, sed vos quẽso nemini dicatis. Agnes, Tecla, & Maria ad me venerunt. Nec tantum illo die, sed sæpius ab eis cõfessus est se visitari. Insuper beatos Petrum & Paulum Apostolos ad se frequẽter venire testatus est. Cõstat autem & angelos ab eo plerunque visos, ita vt conserto inuicem apud eum sermone loquerentur.

¶ Huc spectat quòd ad dignitatem Episcopalem sublimatus, idem cõstantissimè perseuerabat qui & prius fuerat. Eadẽ in corde eius humilitas, eadẽ in vestitu vilitas, eadem ad pauperes viscera misericordiẽ & pietatis. Sedens enim in sacrario, nunquã cathedra vsus est. Nam in ecclesia nemo illum vnquam sedere cõspexit. Sedebat autem in sellula rusticana, vt est in vsibus seruulorum, quas nos rustici Galli tripetias, vos verò scholastici, aut certè tu qui de Græcia venis, tripodas nuncupatis.

*insigne
pietatis
opus in
paupere.*

¶ Proinde quo primùm tẽpore relictis scholis beato me viro iunxi, paucos post dies euntem ad ecclesiã sequebamur. Interim ei seminudus hybernis mẽsibus pauper occurrit, orans sibi vestimentũ dari. Tum ille accersito Archidiacono iussit argentem sine dilatione vestiri, deinde secretarium ingressus, quum solus (vt erat illi cõsuetudo) sederet. Ipsum enim vsque in eam horã qua solennia agi populo cõsuetudo deposceret sua solitudo cohibebat. Ergo hoc secretum beati viri pauper ille captatum, quum ei Archidiaconus dare tunicam distulisset irrupit, dissimulatum se à clerico quærens, algere se deplorans.

¶ Nec

¶ Ne
bala
disce
admo
illum
spon
vesti
paup
trin
deba
inqui
erit v
pulsu
veste
teis r
quit,
eum
dum
vt po
viris
tur.
Qu
ficut
vidit
crinc
ctum
tũ
nach
¶ Po
est, s
temp
sunt,
nõ e
fero
plur
circa
neri
didit
bat.

¶ Nec mora, sanctus paupere nō vidēte, ab intra amphibalā sibi tunicā latenter eduxit, pauperemque contactū discedere iubet. Dein paulō pōst Archidiacon⁹ ingressus admonet pro cōsuetudine expectare in ecclesia populū, illum ad agenda solennia debere procedere. Tum ille respondens, ait: Pauperē prius (de se autē dicebar) oportere vestiri, se ad ecclesiam non posse procedere nisi vestem pauper accipiat. Diaconus verō nihil intelligens quia extrinsecus indutum, amphibala veste nudū interius nō videbat, postremō pauperem non cōparere causatur. Mihi, inquit, vestis quę preparata est deferatur, pauper non deerit vestiēdus. Arctatus demū clericus & necessitate cōpulsus, iamq; felle cōmoto ē p̄ximis tabernis, nigerimā vestem breuem atq; hispidam, quinque cōparatam argēteis rapit, atque ante Martini pedes iratus exponit. En, inquit, vestis, sed pauper hic non est. Ille nihil motus iubet eum paululū stare pro foribus, secretum utique procurās dum sibi vestem nudus imponeret, totis viribus elaborās vt posset occultū esse quod fecerat, sed quando in sanctis viris latent ista quęrentibus velint nolint cuncta produntur. Cum hac ergo oblaturus sacrificiū deo veste p̄cedit. Quo quidem die (mira dicturus sum) quum iam altarium sicut est solēne benediceret, globum ignis de capite eius vidimus emicare, ita vt sublime cōscendēs longius collū crinēmq; flamma produceret. Hoc licet celeberrimo factum die in magna populi multitudine, viderūt vna tantum de virginibus & vnus ē presbyteris, tres tārū ē monachis, cęteri cur nō viderint nō potest nostrī esse iudicij. ¶ Porrō quōd seculi potētes vir dei Martinus veritus nō est, sequēti patet exemplo. Quāuis, vt est nostrorum etas temporum, quibus iam deprauata omnia atque corrupta sunt, vt penē precipuum sit adulationi regiæ sacerdotalē nō cessisse cōstantiā, quum ad Imperatorem Maximum, ferocis ingenij virum, & ciuiliū bellorum victoria elatū plures ex diuersis partibus Episcopi cōuenissent, & fœda circa principem omniū adulatio notaretur, seque degeneri incōstantia regię cliētelę sacerdotalis dignitas subdidisset, in solo Martino Apostolica authoritas permanebat. Nam & si pro aliquibus supplicandū regi fuit, impe-

Huius seculi potētes Mart. verit⁹ nō est Episcopo porū ergē regē fœda adulatio.

rauit potius quàm rogauit. Et à conuiuio eius frequenter rogatus abstinuit, dicens se mensæ eius participè esse non posse, qui duos Imperatores (id est, Gratianum & Valentinianum fratres) vnum regno, alterum vita expulisset. Postremò quum se Maximus nõ sponte sumpsisse imperiũ af firmaret, sed impositam sibi à militibus diuino nutu regni necessitatem armis defendisse, & non alienã ab eo dei voluntatem videri, penes quẽ tam incredibili euentu victoria fuisset, nullũ ex aduersariis nisi in acie occubuisse. Tandem victus vel ratione vel precibus ad conuiuium venit. Mirum in modum gaudente rege quòd id impetrasset. Coniuiæ autem aderant velut ad diem festum euocati summi atque illustres viri, Præfectus idẽmque cõsul Euodius, vir quo nihil vnquam iustius fuit. Comites duo summa potestate præditi, frater regis, & patrius. Medi⁹ inter hos Martini presbyter accubuerat, ipse autem sella iuxta regem posita confederat. Ad medium ferè conuiuium (vt moris est) pateram regi minister obrulit. Ille sanctè admodum Episcopo potius dari iubet, expectans atque ambiens vt ab illius dextera poculum sumeret. Sed Martinus vbi ebibat pateram presbytero suo tradidit. Nullũ scilicet existimãs qui possit prius bibere, nec integrum sibi fore, si aut regem ipsam, aut eos qui à rege erant proximi presbytero pretulisset. Quòd factum Imperator omnesque qui tũc aderant, ita admirati sunt, vt hoc ipsum eis in quo contempti fuerant placeret. Celeberrimũmque per omne palatium fuit fecisse Martinum in regis prandio, quòd in infirmorum Iudicum conuiujs, Episcoporum nemo fecisset. Eidẽmque Maximo longè antè prædixit futurum, vt si ad Italiam pergeret quòd ite cupiebat, bellum Valentiniano Imperatori inferens, sciret se primo quidem impetu futurum esse victorem, sed paruo post tempore esse periturũ. Quòd quidem ita vidimus. Nam primo aduentu eius Valentinianus in fugam versus est, dein post annum ferè resumptis viribus captum intra Aquileiæ muros Maximum interfecit.

¶ Quodam verò tẽpore Valẽtinianum Imperatorem pro quadam necessitate adiit, sed ille sciens eum velle petere quæ dare nolebat, fores sibi præcludi iussit. At Marti-

nus

A Marti-
no quãtũ
absuit a
dulatio.

Martin⁹
propheti-
co spiritu
illustrat⁹.

nus fe
mada
nente
¶ Qu
sus tu
sellã
sterio
diuin
com
cessi
ciper
¶ Sec
tutes
¶ Sec
mod
hen
conf
verò
que
dolo
no d
¶ Ip
ocul
sue
set,
bol
yrg
¶ Q
ten
que
gau
mo
dia
cel
de
vt
erg
ian

nus semel atque iterum repulsam passus, per vnam hebdomadam cibi & potus abstinentia maceratur. Tum deo monente, palatiū rursus adiens, nemine prohibente ad regē atque peruenit.

¶ Quem quum ille venientem videret, iratus quòd admisus fuerat, assurgere sancto noluit, donec ultione diuina ^{pro Mar.} ^{de^o vltor} fellā regiā ignis operiret, & ipsū Imperatorē à parte posteriori vindex ignis succederet. Tūc viro beato assurgēs, diuinam virtutē se sensisse confessus est. Multūmque hūc complectens omnia quæ volebat priusquam rogaretur cōcessit. Insuper & munera multa obtulit quæ dei seruus accipere recusauit.

¶ Sed per vltiores solis proprietates beatissimi viri virtutes egregias prosequamur.

¶ Secundò attende quòd solem etsi inimica nox quodammodo persequatur, nequaquam tamen hunc potest cōprehendere. Sed quocūque mundi climate vel loco sol lucēs constiterit, inde necesse est noctem prorsus eliminari. At verò Martinus qui quasi sol in dei tēplo refulsit, antiqua tūc tenebrosi hostis nequicquā insidiantis qualescunque dolos deprehēdit, & cōfutat. Nēpe multis modis Martino diabolus frustra insidiatus est, tā palām quām occultē.

¶ Ipsum enim diabolum tam conspicibilem & subiectum oculis habebat, vt siue se in propria substantia contineret siue in diuersas figuras spiritualēsque nequitas transfulisset, qualibet ab eo sub imagine videretur. Quod quum diabolus sciret se effugere non posse, cōuitiis eum frequēter vrgebat, quia fallere non posset insidiis. *diaboli
multipli.
ces aduer-
sus Mart.
insidia.*

¶ Quodam enim tempore cornu bouis cruētum in manu tenens, cum ingenti fremitu cellulam eius irrupit, cruētā que ostentans dexteram, & admissio recenter scelere congaudens: Vbi est, inquit, Martine virtus tua? Vnum de tuis modò interfeci. Tūc ille conuocatis fratribus, refert quid diabolus indicasset. Sollicitos esse præcipit per singulorū cellulas quisnam hoc casu fuisset affectus. Neminē quidē deesse ē monachis, sed vnum rusticum mercede cōductū vt vehiculo ligna deferet, isse ad syluam nuntiatur. Iubet ergo aliquos ire ei obuiam, ita haud longē à monasterio iam penē exanimis inuenitur, extremum tamen adhuc

spiritum trahens indicat fratribus casum mortis & vulne-
ris. Iunctis scilicet bobus dum dissoluta arctius lora con-
stringit bouem sibi excusso capite inter inguina cornu in-
iecit, nec multo post vitam reddidit. Videtis quo iudicio
domini diabolo data fuerit hæc potestas.

Quæschq; ¶ In Martino illud mirabile erat, quod non solū hoc quod
diaboli in supra retulimus, sed multa istiusmodi si quoties accidisset
sedias longè antè præuidebat, & sibi nūtiata fratribus indicabat.
Mar. de- Frequenter autè & diabolus dū mille nocendi artibus san-
prehēdit. ctum virū conabatur illudere, visibilem se ei formis diuer-
sissimis ingerebat. Nam interdū in Iouis personam, plerū-
que etiam Mercurij, pæsepe etiā se in Veneris atque Mi-
neruæ transfiguratum vultibus offerebat. Aduersus quem
semper interit^o signo se crucis & orationis auxilio prote-
gebat. Audiebantur plerunque conuitia quibus illum tur-
ba dæmonū proteruis vocibus increpabat. Sed omnia fal-
sa & vana cognoscens, non mouebatur obiectis. Testabā-
tur enim aliqui ex fratribus audisse se dæmonem proter

vnde Mar- uis Martinum vocibus increpantem, quæ iuxta monaste-
tin. diabo- rium aliquos ex fratribus qui olim baptismum diuersis er-
lus falso roribus perdidissent conuersos postea recepisset, exponē-
crimina- tem crimina singulorum. Martinum diabolo repugnan-
tur. tem respondisse constanter, antiqua delicta melioris vitæ
cōuersione purgari, & per misericordiam dōmini absol-
uendos esse peccatis, qui peccare desinerent, contradicen-
te diabolo, non pettinere ad veniam criminosos &, semel
lapsis nullam à domino præstari clemētiam. Tunc in hæc
vocem fertur clamasse Martin^o: Si tu ipse o miserabilis ab
hominum infestatione desisteres, & te factorum tuorum
vel hoc tempore quum dies iudicij in proximo est, pœni-
terer, ego tibi verè confisus in domino, Christi misericor-
diam pollicerer. O quàm sancta de omni pietate præsum-
ptio, in qua etsi auctoritatem præstare non potuit, affectū
ostendit.

Bonè vnā ¶ Nec illud prætereundum videtur, quod vacca quædam
à demone à dæmone agitata, quum in omnes vbique obuios sæuiret
Martinus & confoderet multos, versus Martinum & socios eius in
liberauit. itinere constitutos furibunda eucurrit. At ille manu eleua-
ta ipsam cōsistere iubet. Qua immobili permanente, vidit
dæmonem

dæmonem dorso eius insistentem, quem increpans: Discede, inquit, funeste de pecude, & innoxium animal agitare desiste. Quo protinus discedere, ad pedes sancti vacca prostermitur, & ad eius imperium ad suum gregem cum omni mansuetudine remeavit.

¶ Sed rursus aduerte, quanta Martinum diabolus arte tentauerit. Quodam enim die præmissa prece, & circumtectus ipse luce purpurea (quo facilius claritate assumpti fulgoris illuderet) veste etiam regia indutus, diademate ex gemmis aurisque redimitur, calceis aureis, sereno ore, læta facie, ut nihil minus quam diabolus putaretur, oranti in cellula astitit. Quumque Martinus primo aspectu eius fuisset hebetatus, diu multumque ambo silentium tenuerunt. Tunc prior diabolus: Agnosce, inquit, Martine quem colis, Christus ego sum, descensurus ad terras prius me tibi manifestare volui. Ad hæc Martinus quum taceret, nec quicquam responsi referret, iterare ausus est diabolus professionis audaciam, Martine quid dubitas credere quum videas quia Christus ego sum? Tum ille reuelate sibi spiritu ut intelligeret diabolum esse non deum: Non se, inquit, Dominus Iesus purpuratum & diademate renitentem veterum esse prædixit. Ego Christum nisi in eo habitu formaque qua passus est, nisi crucis stigmata proferentem, venisse non credam. Ad hanc vocem statim ut fumus euanuit, & cellulam tanto fetore compleuit, ut indubia indicia relinqueret diabolum se fuisse. Hoc ita gestum ex ipsius Martini ore cognoui, ne quis forte existimet fabulosum. Sed ad ea quæ restant proferantes, obitum viri sancti referamus.

¶ Tertio, de sole scriptum esse attende: Sol cognouit occasum suum, quem tamen minimè reformidat, rursus clarior exoriturus. Martinus autem obitum suum longè ante præscitum, non modò nequaquam formidat, sed etiã spe vitæ futuræ hunc habuit in desiderio. Vnde qui superiora narrat, in hunc modum prosequitur:

¶ Martinus igitur obitum suum longè antè præsciuit, dixitque fratribus dissolutionem sui corporis imminere. Interea causa extitit qua Condacensem diocesim visitaret. Nam clericis illius ecclesiæ inter se discordantibus pacem cupiens reformare, licet finem dierum suorum non ignoraret,

*Diabolus
se christo
coram Mar-
tini mentis
tus est.*

raret, proficisci tamen ob istiusmodi causam nõ recusauit, bonam hæc virtutum suarum cõsummationem existimãs si pacem ecclesiæ redditã reliquisset. Ita profectus cū suo illo vt semper frequētissimo sanctissimoq; comitatu, mer gos in flumine cõspicatur pisciũ prædam sequi, & rapacẽ ingluuiem assiduis vrgere capturis. Forma, inquit, hæc dæ monum est, insidiantur incautis, rapiunt nesciẽtes, captos deuorant, exaturariq; nequeunt deuoratis. Imperat pro inde potenti verborũ virtute, vt eum cui innatabãt gurgitem relinquẽtes, aridas peterent desertãque regiones. Eo nimirũ circa aues illas vsus imperio, quo dæmones fugare consueuerat. Ita grege factõ omnes in vnũ illæ volucres congregatæ, relicto flumine montes syluãsque petierunt, non sine admiratione multorum, qui tantam in Martino virtutem viderent vt etiam auibus imperaret. Aliquandiu ergo in vico illo vel in ecclesia ad quam ierat cõmoratus, pace inter clericos restituta, quum iã regredi ad monasterium cogitaret, viribus corporis cœpit destitui, conuocatisq; discipulis indicat se iam resoluti. Vides ergo quemadmodum cum signorum gloria vir deo dignus quasi cū suo sol splendore ad mortis occasum tẽdebat. Cõpleuit enim dies suos in bono, & annos suos cum gloria.

*Aues Marti-
no obe-
diunt im-
peranti.*

Job. 30.

Sequitur pars Tertia.

¶ Restant adhuc tres beatissimi viri dei Martini ad solem adsimilationes, iuxta tres alias solis proprietates.

Primò enim, Sole occubente diurnæ lucis amicis tristitia nõnulla relinquitur.

Secundò, Solem occiduum stellarum multitudo mox sequi videtur.

Tertiò, rediuiui ac redituri solis ortus, aurora przueniente nunciatur.

Iuxta quas Solis proprietates,

Primò, B. Martinus defunctus seculo quasi suo occasu ingens sui desiderium & lamenta post se reliquit.

Secundò, eiusdem sancti viri gloriosis exequiis celebrandis ingens hominum multitudo concurrat.

Tertiò, ipsius beatam in futuro resurrectionem miraculo rum atque reuelationum attestatio præcedit.

¶ Itaque primũ attende quemadmodum lucis amici, &

qu;

qui libenter ac sedulè in luce per diem operantur ex solis occasu nonnihil mœroris incurrunt, quòd optato solis lumine destituuntur, & pariter agnosce quæ lamenta, quos luctus, quàm magnum sui desiderium vir iste beatus obitu suo piis (vt dictum est) post se reliquit. Sequitur enim:

¶ Tum verò mœror & luctus omnium, tum vox vna plangetium: Cur nos pater deseris, aut cui nos desolatos relinquis? Inuadēt gregem tuū lupi rapaces. Et quis eos à moribus eorum percusso pastore tuebitur? Scimus quidem de fiderare te Christū, sed salua tibi sunt tua præmia, nec dilata minuentur, nostri potius miserere quos deseris. Tum ille motus his fletibus (vt totus semper in domino misericordix visceribus affluebat) lachrymasse perhibetur. Conuersisque ad dominū hac lachrymantibus voce respondit tantū: Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius nō recuso laborem, fiat voluntas tua. Nimirum inter spem amorēque positus, dubitauit penè quid mallet, quia nec hos deserere, nec à Christo volebat diuti⁹ separari. Nihil tamen in voto suo ponens, totum se dei arbitrio cōmisit. Nōne tibi his paucissimis verbis dicere videtur: Grauis quidem est domine corporee pugna militix, & iā satis est quòd hucusque certauī. Sed si adhuc in eodem labore pro castris tuorum stare me præcipis, nō recuso laborem, nec fatiscētem caussabor atatem. Munia tua deuot⁹ implebo sub signis tuis quo ad ipse tu iusseris militabo. Et quanuis optata sit seni missio post laborem, est tamē anim⁹ victor annorum, & cedere nescius senectuti. At si iā parcis etati, bonum est mihi domine, fiat volūtas tua. Hos verò quibus timeo, ipse custodies. O virum ineffabilem nec labore victū, nec morte vincendum, qui in nullā se partem pronior inclinauerat, nec mori timuit, nec viuere recusauit.

¶ Itaque quum iam per aliquot dies vi februm teneretur, non tamen à dei opere cessabat. Pernox in orationibus & vigiliis, fatiscētes artus seruire cogebat, nobili illo stratu suo in cinere & cilicio recubans. Et quum à discipulis rogaretur, vt saltem vilia sibi sineret stramenta supponi: Nō decet, inquit, filij, Christianum nisi in cinere mori. Ego si aliud vobis exēplum relinquo, ipse peccaui. Oculis autem ac manibus in cœlū semper intentus, inuictū ab oratione spiritum

*Mira san-
cti pietas.*

*Martino
diabolus
in extre-
mis appa-
ruit.*

Spiritum non relaxabat. Et quum à presbyteris qui tūc ad eum confluerant rogaretur, vt corpusculum lateris mutatione releuaret. Sinite, inquit, sinite me fratres cœlum potius respicere quàm terrâ, vt suo iâ itinere iturus ad dominum spiritus dirigatur. Hæc loquutus diabolum vidit propè assistere. Quid, inquit, hic astas cruenta bestia? Nihil in me funeste reperies, Abrahæ me sinus excipiet. Cū hac ergo voce fatigatū diuinis operibus spiritum cœlo reddidit.

¶ Testatique sunt nobis qui affuerant iam ex animo corpore glorificati hominis speciem se vidisse. Vultus luce clarior renitebat, quum membra cætera ne tenuis quidē macula infuscaret. In aliis etiam & in illo tātūm artubus nō pudēdis, septennis quomodo pueri gratia videbatur. Quis istum vnquam cilicio tectū, quis cineribus crederet inuolutum? Ita vitro purior, lacte candidior, iam in quadam futuræ resurrectionis gloria & natura demutatæ carnis ostēsus est.

¶ Secundò, attende quemadmodum solem occidū innumerabilium mox sequi videtur multitudo stellarum. Nichilo fecius extinctus hic pastor pallentia luctu sanctorum agmina (dudum à se pastum gregem) circa se habebat.

Sequitur enim:

¶ Iam verò in obsequium funeris credi non potest quanta hominum multitudo cōuenerit. Tota obuiam ciuitas ruit, cūctis ex agris & vicis, multiq̄ue ex vicinis vrbibus affuerunt. O quantus luctus omnium, quanta præcipuè mœretium lamenta monachorum, qui eo die ferè ad duo millia conuenisse dicuntur. Specialis Martini gloria, quòd eius exemplo in domini seruitutem stirps tāta fructificauerat. Agebat nimirū ante se pastor extinctus greges suos, sanctæ illius multitudinis pallidas turbas, agmina palliata, & aut emeritorū laborū senes, aut iuratos in Christi sacramēta tyrones. Tum virginū chorus fletu abstinens pro pudore, quum latādum potius illi esse sentiret, quem iam domin⁹ suo gremio cōfoueret, quàm sancto dissimulabat gaudio quod dolebat. Si quidē fides flere phiberet, gemitū extorqueret affect⁹. Etenim tam erat sancta de illius gloria exultatio, quàm pia de morte cōfusio. Ignosce flētibus, gratulare gaudētibus, quia & piū est gaudere Martino, & piū est flere

flere Martinū. Dum vnusquisq; & sibi præstat vt doleat, & illi debet vt gaudeat. Hoc igitur beati viri corp⁹ vsque ad locū sepulchri hymnis canora cœlestib⁹ turba psequitur.

¶ Cōparetur si placet secularis illa quondam triumphans Cæsarum pompa, Martini, non dicā funeri, sed triū-
Exequia Mar. & Cæsarum triūphi cōferuntur.

phis. Quid simile Martini exequiis cōferetur? Ducant illi prò curribus suis vinctos, post terga captiuos, Martini corpus hi qui mundum ductu ipsius vicerant prosequuntur, illos cōfusis plausibus populorū honore insania, Martini corpus diuinis plauditur hymnis, Martinus hymnis cœlestib⁹ honoratur. Illi post triūphos suos in tartara sæua trudentur, Martinus Abrahę sinu lætus excipitur. Martinus hic pauper & modicus, cœlum diues ingreditur.

¶ Archadio & Honorio principibus S. Martinus Turono-
Tempus obitus.

rum Episcopus plenus virtutibus in sanctitate, præbēs infirmis multa beneficia, septuagesimo primo ætatis suę anno, Episcopatus autem vigesimo sexto, quod Condacensem diœcesis suę vicum excedēs à seculo fœliciter migravit ad Christum. Transiit autē media nocte quæ dominica habebatur, Attico, Cæsarebque consulibus.

¶ Quum primū sanctus dei apud Condacem (vt diximus) vicum egrotare cœpisset, Pictaui populi ad eius trāsitum sicut & Turonici cōuenerunt. Quo migrante grandis altercatio in vtrunque surrexit populum. Dicebant enim Pictaui: Noster est monach⁹, nobis Abba extitit, nos requirimus commendatum. Sufficiat vobis quòd dum esset in mūdo, vsi estis eius colloquio, participastis eius cōuiuio, firmati fuistis benedictionibus, insuper & virtutibus iocundati. Sufficiāt vobis ista omnia, nobis liceat auferre vel cadauer exanime. Ad hæc Turonici respōdebāt: Si virtutibus nobis facta sufficere dicitis, scitote quia vobiscum positus amplius est quā hic operatus. Nā vt prætermittam⁹ plurima, vobis suscitauit duos mortuos, nobis vnū. Et (vt ipse dicebat) maior ei virtus ante Episcopatū fuit quā post Episcopatum. Ergo necesse est vt quod nobiscum nō impleuit viuens, expleat vel defunctus. Vobis est enim ablatus, nobis à deo dat⁹. Verū si mos antiquitus institutus obseruatur: in vrbe qua ordinatus est, habebit deo annuēte sepulchrū. Certē si pro monasterij priuilegio

legio eum cupitis vindicare, scitote quia primò ei monasterium cum Mediolanensibus fuit. His ergo litigantibus sole ruente clauditur dies. Corpúsque in medio positum ab utroque populo custoditur, futurum ut mane factò à Pictavis per violentiã auferretur. Sed deus omnipotens noluit urbem Turonicam à proprio frustrari patrono. Denique nocte media omnes Pictavi à somno comprimuntur, nec ullus superfuit qui ex hac multitudine vigilaret. Igitur ubi Turonici eos cõspiciunt obdormisse, apprehensam sanctissimi viri glebam, alij per fenestrã eiiciunt, alij à foris suscipiunt, positumque in naui cum omni populo per Vinnam fluvium descendunt, ingressique Ligeris alueum ad urbem Turonicam cum magnis laudibus pervenerunt, de quorum vocibus Pictavi expergefacti, nihil de thesauro quem custodiebant habentes, cum magna cõfusione ad propria sunt reuersi. Itaque à passione domini vsque ad transitum S. Martini, anni CCCCXII. computantur.

¶ Tertio, advertendum est, quòd sicut redeuntis solis ortum aurora prænuntiat, sic etiam miris revelationibus & euidentibus signis defuncti ac tandem feliciter resurrecturi gloria palam est prænonstrata, prout ex sequentibus comprobatur.

*Episcopo
Coloniensi
facta de
Martini
obitu re-
velatio.*

¶ Beatus quippè Severinus Coloniensis civitatis Episcopus, vir honeste vite & per cuncta laudabilis, dum die dominico loca sancta ex cõsuetudine post matutinas cum suis clericis circumiret, illa hora qua vir beatus obiit, audiit chororum canentiũ sublimè. Vocatòque Archidiacono interrogat si aures eius percuterent voces quas ille attentius audiret. Respondit, Nequaquam. Tunc ille diligenter, inquit, auscultat. Archidiaconus autem cœpit sursum collum extendere, aures erigere, & super summos articulos pedum baculo sustentante stare. Sed credo eum non fuisse aequalis meriti à quo hæc non merebantur audiri. Tunc prostrati terre ipse pariter & beatus Episcopus, dominũ deprecantur ut hoc ei diuina pietas audire permitteret. Erectis autem rursus interrogat senex: Quid audis? Qui ait: Voces psallentium tanquam in cœlo audio, sed quid sit prorsus ignoro. Cui ille: Ego tibi quid sit narrabo. Dominus meus Martinus Episcopus migravit ex hoc mundo, & nunc angeli

geli canendo eum deferunt in excelsum. Et vt parumper mora esset vt hæc audirétur, diabolus eum cū iniquis angelis retinere tentauit. Nihilque suum in eundé reperiēs, confusus abscefsit. Quid ergo de nobis peccatoribus erit si tanto sacerdoti voluit pars iniqua nocere? Hæc sacerdote loquēte notat tempus Archidiaconus, Turonās misit velociter qui hæc diligēter inquireret. Qui veniens eodie horaque manifestissimè cognouit transisse beatū virum quo S. Seuerinus audiuit chorū. Sed & si ad Seuerini recurramus historiam, ipsa hora eum sibi fatetur cū libro quem de vita ipsius scripserat fuisse reuelatum.

*Seuerino
apparuit*

¶ Eodē tempore B. Ambrosius Mediolanensi ciuitati præerat Episcopus. Cui celebrāti festa dominicę diei, ista erat cōsuetudo vt veniens lector cum libro non antea legere præsumeret, quā sanctus nutu iussisset. Factū est autem in illa die dominica pphetica lectiōe iam lecta ante altare stāte qui lectionē B. Pauli pferret, vt beatis antistes Ambrosi⁹ super sanctū altare obdormiret. Quod vidētes multiquum nullus eū penitus excitare præsumeret, tráfactis ferè duarū aut trium horarū spatiis, excitauerunt eum dicētes: iam hora præteriit, iubeat dominus lectorē lectionē legere, expectat enim popul⁹ valde iam lassus. Respōdens autem B. Ambrosius, nolite, inquit, turbari. Multum enim mihi valet sic obdormisse, cui tale miraculū dominus ostēdere dignatus est. Nam noueritis fratrem meum Martinū sacerdotem egressum esse de corpore, me autē eius funeri obsequiū præbuisse. Peractoq; ex more seruitio, capitellū tantū, vobis excitātibus nō impleui. Tūc illi stupefacti pariter & admirātes, diem & tēpus notāt sollicitē requirētes. Qui ipsam diem tempūsq; reperiunt quo B. cōfessor dixerat se eius exequiis deseruisse. O beatū virum in cuius tráitu sanctorū canit numerus, angelorum exultat chorus, omniumq; cœlestiū virtutū occurrit exercitus, diabolus præsumptione cōfunditur, ecclesia virtute roboratur, sacerdotes reuelatione glorificantur. Quē Michael assumpsit cum angelis, Maria suscepit cum virginū choris, paradisus retinet lætum cum sanctis. Sed quid nos in laude eius tētamus, quod nō sufficim⁹ adimplere? Ipse est laus illius, cuius laus ab eius ore nunquam recessit.

*B. Ambro
sio facta
reuelatio.*

IN FE-

IN FESTO S. CATHARI-
næ virginis & Martyris.

HOMILIA PRIMA.

*Psal. 44.
Virtutes
duæ, fides
& spes.
Scriptu-
ra diuina
& exem-
pla san-
ctorū nos
cōfirmāt.*

*Concupiscet rex decorem tuum quoniam ipse
est dominus deus tuus.*

¶ Quia res ardua est credere non appa-
rētia, & præsētia cōtemnere spe futu-
rorū, vt fides in nobis & spes augetur,
in huius vitæ mortalis tenebris summi
dono cōditoris lucēt nobis & scriptura
diuina, & exempla sanctorū, quorum alterū ab altero ful-
citur & cōfirmatur. Scriptura quippē diuina sanctorū ex-
empla cōmendat, & rursus opera ipsa & exēpla sanctorū,
scripturam diuinam & legem dei visibiliter & rebus
ipsis explanant, & hāc possibilem & omnium vtilissimā,
optimam, iustissimāque esse testātur. Sancti quippe qui
tam ardua per fidem in hac vita gesserunt, mundum & om-
nia desiderabilia eius contemnētes, & quod difficilius
est, atrocissimis atque lethalibus tormentis sese exponē-
tes, magnopere nobis spem fidemque commendant. Nū-
quam enim (vt ait B. Maximus) tam constanter hanc vitā
exponderent, nisi esse aliam incomparabiliter meliorem
perfecta diffinitione sentirent.

Hebr. 11.

¶ Eximie Paulus Apostolus ad Hebræos scribens sanctos
commendauit, qui tempore veteris testamenti ardua per
fidē gesserunt, tametsi longē maiora præsiterint qui no-
uæ legis tempore dei filium in assumpta carne nostra cru-
cifixum & mortuum sunt sequuti. Inter quorum æterna
laude digna facinora gloriosæ martyris Christi Cathari-
næ virginis, hodie nobis fidei egregium & præclarum ex-
emplum proponitur contemplandum. Huius reuera de-
corem rex ipse & dominus deus eius concupiuit, & dile-
xit. Nam quidni similem sibi diligeret? Similitudo quippe
dilectionis causa est. Et quidem vsque ad eō in sese domi-
nus ipse sanctus est, quod sanctitatem & munditiam in
aliis nō potest non amare. Hic ille decor est, quē ipse con-
cupiscit, quo decore nihil ei acceptius à nobis potest of-
ferri. Neque enim quicquā ex nobis ante eū dignius aut
gratius

*Quid in
nobis ma-
ximè pla-
ceat deo.*

grati
immu
gran
stra
vtiqu
to, f
nocte
nocte
(nim
exhi
¶ Por
intus
cora
est, q
ram
iste
imō
occa
præ
fom
spe
lita
His
anir
ipse
¶ In
ipse
de s
tur.
pop
¶ C
ma
ma
titu
din
his
fin
ip
ter

grati⁹ quā ipsa in nobis imago sua modo sit à peccati labe immunis, & virtutibus adornata. Nec parui pensi est, imò grande & omnium maximum ab eo decorem animæ nostræ concupisci, qui est dominus deus noster. Dominus utique noster est, qui non corruptilibus auro vel argento, sed suo precioso sanguine nos redemit. Proinde deus noster ipse est, qui possedit fecit & creavit nos. Denique noster est per specialem electionem & vocationem Cui (nimirum tanto domino) certatim honorem & obsequiū exhibet omnis creatura.

1. Petr. 1.
Deut. 32

¶ Porro decor omnis noster qui ab ipso concupiscitur abintus est. Nam extrinsecus ille vanus & vulgaris in preciorum eo nō est. Fragilis enim est & fugitiuus. Flos sceni est, quod hodie est & cras in clibanum mittitur. Sed & coram mortalibus rectè sapientibus modici pensi externus iste & carnalis decor est, si p̄batis moribus nō fulciatur: imò verò plerisque dispendiosus & exitialis est, qui eius occasione aut præda facti sunt alienæ libidini, aut certè prædones pudicitiaæ alienæ. Multis proinde superbiendi fomitem subministrat. Porro internus decor à fide est, à spe recta, à charitate, à iustitia, à mansuetudine, ab humilitate, à patientia, à castitate, & similibus animi virtutib⁹. His quippe regi domino vsqueadè conformis & grata anima fidelis efficitur, vt (sicut præmissum est) concupiscat ipse decorem eius.

Formæ
decor vā-
nus.

In tumi-
dum ob
formæ
decorem.

¶ In Psalmo vnde hæc verba desumpsimus, Primò sp̄sus ipse cœlestis magnificè & sublimiter cōmendatur. Deinde sponsæ apparatus describitur. Postremò sponsa inuitatur. Secundū, ibi: Astitit regina. Tertium, ibi: Obliuiscere populum tuum.

¶ Circa primum aduerte quòd in hoc psalmo sp̄sus animæ fidelis à tribus (quæ vel maximè in sponso laudatur) magnificè cōmendatur, videlicet à pulchritudine, à fortitudine, & ab opum copia seu plenitudine. A pulchritudine cōmendatur, quum dicitur: Speciosus forma præ filiis hominū, diffusa est gratia in labiis tuis. Gratia utique sine mensura, de cuius plenitudine accepimus omnes. In ipso enim habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, vt nemo miretur si in illū desiderēt etiā angeli prospici-

Sponsus
cœlestis cō-
mēdatur.
Ioan. 1.
Coloss. 2.
1. Petr. 1.
1. Est. 15.

cere. Facies enim eius plena est gratiarū. Scriptū legimus quòd omnis terra desiderabat videre faciē Salomonis, & ecce plusquam Salomon hic. Fœlix cuius oculi regem in decore videbūt. Ipse etenim splendor gloriæ dei est & figura substantiæ eius, qui creaturis omnibus speciem & decorem ad suę benignitatis arbitrium, indulgit. Veruntamē & si omnis decor qui in creaturis est, ab ipsius ineffabili splendore & pulchritudine manarit, nihil tamen hinc illi decrevit. Et vt interim inæstimabiliter sempiternę diuinitatis eius pulchritudinē (quæ nimirum omnem sensum exuperat) omittamus, quis ei decori palmam nō tribuat, cuius corpus in virginis vtero nō à virtute naturæ, sed spiritus sancti artificio formatum est? Tanta quippe in labiis eius gratia diffusa est, vt etiā deo patri vsque adeo in ipso cōplaceat, vt per ipsum quotquot in eum credimus, adoptionis filiorum gratiam cōsequamur. Vnde & virgo hæc prudētissima beata Catharina, mox vt eius pulchritudinē per fidem agnouit, ipsius amore & desiderio, regnū mundi & omnem ornatum seculi contempsit.

A fortitudine. ¶ A fortitudine proinde cōmendatur idem fidelis animæ sponsus, vbi post præmissa subiungitur: Accingere gladio tuo super fœmur tuum potentissime. Et iterū: Sagittæ tuę acutæ, populi sub te cadent. Gladium perhibetur habere & sagittas. De gladio in Apocalypsi scriptum legim⁹: De ore eius gladius ab vtraque parte acutus exibat. Hic gladius sermo oris eius est, gladius vtique summè formidandus, de quo ipse in Apocalypsi loquitur, dicēs: Pœnitentiã age: si quo minus, veniam tibi citò, & pugnabo cum illis in gladio oris mei. Sed consilio saniori pœnitentiam agētes, fugite à facie gladij (vt ait sanctus) quia vltor iniquitatū gladius est. Gladius hic ex vtraque parte acutus idcirco dicitur, quia corpus & animã ferire potest, & vtrunque mittere in gehennã. Huic gladio nemo resistere, effugere hūc nemo valet. Quò ibo à spiritu tuo (inquit Propheta) & quò à facie tua fugiã? Frustrà dicturi sunt montibus, cadite super nos, & collibus, operite nos, quia locus nō est, quò se quis abscondat à gladio oris eius. Hoc gladio vicit & effugauit ab huius seculi principatu fortem illū armatum, qui perniciofa pace cuncta prius possederat.

¶ Porro

¶ Po
uerf
& p
funt
fieri
bu
null
non
at
nē p
Nou
rebu
bet,
ait:
ritu
de q
nem
¶ Ab
pre
uite
omn
ues
sed
mus
& i
go c
ipor
qui
faci
cōte
arbi
m
¶ C
sæ, i
in v
Apo
eius
no f
iust

¶ Porro de gladio simul & arcu ipsius scriptū est: Nisi cō-
 uersi fueritis, gladium suum vibrauit, arcū suum tetendit
 & parauit illū. Gladius aduersum eos vibratur qui propè
 sunt. In eos verò tenditur arcus, qui longè. Sed dicis: Qui
 fieri posset vt quicquam deo longè distet, qui rebus omni-
 bus à se creatis, proximus, imò intimus est? Vriq; quia nō-
 nulli vel senio vel morbo se dei iudicio propinquos esse
 non ignorant, alij verò seculi huius prosperitate, viribus,
 ætate, opibusve fidetes, multos sibi annos in futurum va-
 nè pollicentur, quibus à dei iudicio longè se abesse putāt.
 Nouerit ergo quisquis viribus corporis, vel huiuscemodi
 rebus incertis fidit, quia non modò gladium fortis hic ha-
 bet, sed etiā arcū & sagittas acutas, de quibus beatus Iob
 ait: Sagittæ domini in me sunt, quarū indignatio ebibit spi-
 ritum meū. Sagittæ ipsi⁹ acutæ sunt, Mors, fames, gladius,
 de quibus ppheta ait: Dedisti metuētibus te significatio-
 nem vt fugiant à facie arcus.

¶ Ab opibus proinde cōmendatur hic spōsus, quum post
 prædicta subinfertur: Vultū tuum deprecabūtur omnes di-
 uites plebis. Ergo quā opulētus, quā diues ille est, quē
 omnis diues deprecatur. Et certè præter hūc nemo verè di-
 ues est, qui sol⁹ sibi sufficiat, qui bonorū nostrorū nō eget,
 sed eius ope indigēt vniuersi, prò cuius foribus mendica-
 mus omnes. Meus est, inquit, orbis terræ & plenitudo ei⁹,
 & ideo si esuriero nō dicā tibi. Itaq; hæc prudētissima vir-
 go cognita sponsi huius pulchritudine, contempsit formā
 sponsi mortalis. Cognita fortitudine ipsius, nō timuit eos
 qui occidunt corpus, & post hoc non habet amplius quid
 faciāt. Opulentiam denique ipsius admirata, mūdi regno
 cōtempto, omnem rerum labētium vanitatē vile aliquid
 arbitrata, apud ipsum omnē thesaurum suum cōstituit, o-
 mne depositum suum hoc loco fida mente cōmendauit.

¶ Circa secundū, quo videlicet describitur apparatus spō-
 sæ, in eodem Psalmo dicitur: Adstitit regina à dextris tuis
 in vestitu deaurato, circumamicta varietate. Vnde & in
 Apocalypsi scriptū habes: Venerunt nuptiæ agni, & vxor
 eius preparauit se. Et datū est illi vt cooperiat se byssi-
 no splēdenti & candido. Byssus enim (vt ibidem dicitur)
 iustificationes sunt sanctorū. Sed inuestigandum est, quæ

*Gladius
& arcus
domini.
Quos gla-
di⁹ feriat
quos figat
arcus.*

*Sagittæ
domini.
Iob. 6.*

*A diuitiis
spōsus cō-
mēdatur.*

Mat. 10.

*Appara-
tus spōsa.*

Apoc. 19.

fit ipsa quæ adstat, quando adstat, & ubi, quibus perspectis
Itaque fortasse quid byssinum splendens, & quæ sunt iu-
stificationes sanctorum.

*Christi
sponsa
quæ re-
gina.
Sponsa spō-
so cœlesti
cur adstat*

¶ Regina quippe est anima quæ cœlesti spōso fide despō-
lata est. Hinc regina quod corpus suum, sensus suos, vires
suas inferiores, affectiōes proinde suas & passiones, sibi,
id est, rationis imperio, subiectas regat.

¶ Adstat autē deo ut eū cognoscat, deprecetur, amet, lau-
det, gratias agat, libēs seruiat, beneplacitū suum inquirat,
denique ut cognoscat & cōtēpletur ipsius veritatē, mise-
ricordiā, bonitatem, sapientiā, pulchritudinem, potentiā,
diuitias pariter & delicias ipsi⁹ sempiternas: vnde scriptū
est, Gloria & diuitiæ in domo eius. Et iterū: Delectatiōes
in dextera tua vsque in finē. Et rursus: Quā magna mul-
tudo dulcedinis tuæ quam abscondisti timentibus te.

*Isa. 26.
Quando
adstat.*

¶ Porro regina hæc quando adstet aduerte. Manē, inquit,
astabo tibi & videbo. Et Esaias ait: Anima mea desidera-
uit te in nocte, sed & spiritus meus in præcordiis meis, de
manē vigilabo ad te. Manē est ætas vel tempus illud quo
primū discretionis lumen exoritur, vel quo cœlestis gra-
tiæ lumen primū mens humana acceperit. Vnde etiam
scriptum est: Qui manē vigilauerit ad me, inueniet me.
Bonum enim erit viro quum portauerit iugum domini ab
adolescencia sua.

*Prov. 8.
Thren. 3.*

*Qua par-
te seu lo-
co adstet.*

*Prov. 3.
Mat. 25.*

¶ Denique si quæras quo loco regina hæc Deo adstet au-
dis, quia à dextris. Longitudo quippe dierum in dextera
eius. His enim qui à dextris eius erunt dicitur: Veni-
te benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis pa-
ratum est ab origine mūdi. Adstat ergo iam sponsa fidelis
à dextris ut bona spiritualia consequatur.

Marc. 16.

¶ Porro qui huiusmodi bonis contemptis, solis frui desi-
derant carnalibus bonis quæ nūc sunt, adstant à sinistris.
Qui tandem in iudicio etiam à sinistris statuendi auditio-
nem malam audituri sunt: Ite maledicti in ignē æternū.
Quorum rursus vni in gehennæ flammis astuanti & fru-
stra flagitanti refrigeriū dicitur: Recordare fili quia rece-
pisti bona in vita tua.

¶ Sed iam sponsæ apparatus (qui nimirum in vestimen-
tis pariter & operibus cōsistere perhibetur) aduertamus.

Quum

Quis enim premisisset, Adstitit regina à dextris tuis, mox ^{Appara-} addidit: In vestitu deaurato. Vestitus iste deauratus, mētis ^{tus spōsa.} habitus est virtute charitatis imbutę. Palatium Assueri re- ^{Est. 4.} gis ingredi nefas erat sacco vestitū, & ei qui in cœna mag- ^{Mat. 22.} ni patris familiars sine veste nuptiali apparuit, dicitur: A-
mice, quomodo huc itraisti nō habēs vellē nuptialē? Enim-
uero charitas aurum est, ignitū vtique & probatum quod
animā locupletat. Aurum hoc tribulationis fornacem su-
stinet quā optimē, & ductu mallei sub manu artificis ad
susceptionem formæ cuiuslibet egregiæ, facilē dilatur.
Ceterū quoniā à charitate virtutes ceterę progrediuntur
(siquidem virtutū animivita atque forma charitas est)
quæ mira varietate animā fidelem exornant, ideo quum
dixisset sermo diuinus, Adstitit regina à dextris tuis in ve-
stitu deaurato, mox subiecit: circumamicta varietate, vide-
licet virtutum animi ceterarum.

¶ Sed quibus operibus spōsa maximē placeat audiamus. ^{Opera}
Sequitur enim: Audi filia & vide, & inclina aurem tuam. ^{quib' spō-}
His siquidē verbis sponsa docetur quibus operibus spon- ^{sa cōmen-}
so cœlesti cōmendetur. Audire nempe iubetur, videre, & ^{detur.}
aurē inclinare, vt decorem suum rex concupiscat. Audiatur ^{audire.}
itaq; quid loquatur in se dominus deus. Ipse enim ait per
prophetā. Ducam eam in solitudinē, & ibi loquar ad cor
eius. Audiatur proinde dei verbū, ex cui' auditu (Paulo te- ^{Osee. 2.}
stāte) fides est. Ex ipso etiam dei verbo fides ipsa & nutri- ^{Rom. 10.}
tur & viuit. Sponso proinde suo fidelem animam diuinus
sermo maritat, cōciliat, & fœcundat. Audiatur nihilominus
& obaudiatur suorum iussis Prępositorum, dicente Paulo: ^{Roma. 13.}
Omnis anima potestatibus superiorib' subdita sit. Et ite- ^{Hebr. 15.}
rum: Obedite prępositis vestris & subiacete illis. Ipsi enim
peruigilāt quasi rationem deo pro animabus vestris red-
dituri. Quicquid enim vice dei ille pręceperit, quod non
sit certum deo displicere, hoc nō aliter accipiendum est,
quā si deus ipse præcipiat. Cōtrā verò obtemperare re- ^{ierem. 2.}
cusanti per prophetā à domino dicitur: A seculo confre-
gisti iugum meum, rupisti vincula, dixisti: Non seruiam.

¶ Videatur proinde id est, quantū potest attenta mente cō- ^{Videre.}
sideret atque meditetur opera spōsi, in rerum creatione,
mūdi gubernatione, præsertim in hominis redemptione,
videatur

videat quid virtus, quid vitiū sit, videat paratas impiis pœnas, videat præmia piis reposita in futurum.

*Inclinare
aurem.*

1. Petr. 5.

2. Reg. 1.

¶ Denique aurem inclinare per profundā sui coram deo humiliationem iubetur, vt percipere sapientiā possit. Nō enim nisi humilitate paruulis magnalia sua (quę sapientibus & prudētibus abscondit) cœlestis pater reuelat. Nec gratiæ cœlestis irriguum quo verbi semen mente receptū proficiat, nisi humilib⁹ datur. Deus enim qui superbis resistit, humilibus dat gratiam. Hoc irriguo montes Gelboe sterilitate damnati, caruerunt.

H O M I L I A S E C V N D A.

Obliniscere populum tuum, & domum patris tui.

Psal. 44.

¶ In præcedentibus & sponsus cœlestis commēdatur, & ornatus seu apparatus sponsę præsentis Psalmi verbis describitur. Nūc qualiter ipsa spō

*Sponsa vt
inuitatur*

Gene. 19

fa inuitatur, est attendendū. Dicitur enim ei: Obliniscere populū tuum & domū patris tui. Itaq; inuitata à spōso, populū suum obliuioni dare iubetur. Hoc est nō modò confortia mundanorum, quomodo Loth à cohabitatione Sodomorum ne in eorum scelere & ipse periret exire præcipitur, sed etiā ab omni affectione carnali, & rerum amore fluxarum, vnde perturbationes & scandala suscitātur,

*1. Cor. 3.
simile.*

sicut ait Apost. Quū sit inter vos zelus & cōtentio, nōne adhuc carnales estis, & secundum hominem ambulatis?

*Dom⁹ pa
tris dese
renda.*

Ezech. 16

anima

peccatri

cus origo

¶ Sicut enim secūdū Physicos à luna tēpestates & pluiuæ oriantur, ita & ab affectione carnali & humano sensu inquietudinum fluctus prodeunt. Obliniscere ergo, inquit, populū tuum. Sequitur: Et domum patris tui, id est, mundum hunc in quo diabolus omnium princeps & caput hominum malorū regnat, & inhabitat peccatū. Hūc patrem animæ peccatrici per Ezechielem obiicit sermo diuinus: Radix tua, inquiēs, & generatio tua de terra Canaan: pater tuus Amorrhæus & mater tua Cethæa. Et quādo nata es, in die ortus tui nō est præscissus vmbilic⁹ tuus, & aqua nō es lota in salutem, nec sale salita, nec inuoluta pānis.

Job. 14.

Pater

Amor

rhæus.

¶ Terra Canaā (cuius habitatores de⁹ exterminari iussit) mundi huius significationem gerit, interpretatur enim cōmutatio, quia nunquam in eodem statu mundi huius facies permanet. Amorrhæus proinde peccatricis animę pater est,

ter est, id est, diabolus ipse, non quidem propagatione, sed imitatione. Amorrhæ⁹ quippe, amarus interpretatur. Diabolo autem quid amarius, cuius invidia mors intravit in orbē terrarū? Mater verò eius Cethæa, id est, origo carnalis quæ non iniuriâ omnium mortaliū vna mater appellatur. Hæc, inquā, tua mater Cethæa est, quod interpretatur conscissa seu cōfracta. Siquidem carnali origine, & variis desideriis intra nos ipsos conscindimur, & concupiscentiis pravis quodāmodo (ne rectis ambulemus desideriis) cōfracti sumus. Eidem proinde obiicitur distarū cōcupiscentiarum umbilicum in die orrus sui nō fuisse præscissum. A qua etiam lauacri salutaris nō fuisse ablutā. Nec sale verbi sapientiæ salutaris, quo à corruptionis peccatorum putredine seruetur, fuisse salitam. Nec virtutum ornamenti pariter & tegumētis inuolutam. Hic itaque talis pater, talis mater, origo talis, proinde hui⁹ exitiosi patris deserenda prorsus & obliuioni tradenda domus est, & ad desiderabilis sponsi gratiam summo studio properandum.

*sap. 4.
Mater Cethæa.*

¶ Legimus quondam reginam Saba, natione quidem non animo barbaram, sapientiæ atque gloriæ Salomonis fama excitam, à finibus terræ cum argēto & auro & aromatibus & gēmis & comitatu multo ad ipsum venisse. Quæ quum ipsius sapiētiā audisset, & vidisset domū quam ædificauerat, & cibos mēse eius, & habitacula seruorum, & ordines ministrārium, vestēsque eorū & pincernas, & holocausta que offerebat in domo domini, nō habebat vltra spiritum. Dixitque ad regē: Maior est sapientia & opera tua, quàm rumor quem audiui. Quasi dicat: Vicisti famam virtutibus.

Typus regina Saba ad Salomonem properatis.

¶ Vbi cœlestis sponsæ non incongruè typus exprimitur. Hæc enim & si Amorrhæo patre & matre Cethæa (vt dictum est) quasi origine atq; natione barbara sit, audita tamē ex dei verbo Christi regis sapiētiæ & gloria sanctis accensa desideriis in odorem currens vnguentorum eius ad ipsum properat, ferens secum charitatis aurū, argētum sapientiæ, odorifera bonæ opinionis aromata, & bonorum operū gemmas. Nec sola venit, sed cum comitatu multo, id est, particeps omnium timentium dominum in vnitate sancta, & spiritus vnanimitate. Non enim fas est quenquā venire ad Christum, si spiritum non habens, sed segregās

Mythicè.

semetipsum, habet aliquid aduersus fratrem.

Mystica salomonis opes. ¶ Inter ceteras autem aeterni regis opes præcipuè miratur domum quam sibi ædificauerat, id est, virginis matris suæ incomparabilem gloriam, mensæ suæ cibos, id est, ineffabilia aeternæ fœlicitatis oblectaméta, habitacula proinde seruatorum eius, id est, diuersos atq; innumeros beatitudinis modos & gradus, de quib⁹ ipse ait: In domo patris mei mansiones multæ sunt vel fortè distincti sanctorum ordines angelorum, seruatorū summi regis habitacula omni admiratione digniora sunt.

Heb. 1. ¶ Ordines quoque eorundem sanctorum angelorum, qui omnes esse administratorij spiritus perhibetur, mirum in modum eiusdem regis maiestatem decorantes, animæ cõtemplantis augent stuporem. Porro seruatorum vestes quas etiam regina hæc immodicè mirata est, corporū glorificationum exprimere beatitudinem videntur. Hoc quippe vestimento sancti non expoliari, sed magis superuestiri cõcupiscunt. Holocausta verò quæ rex ipse (vtique p̄t̄ifex assisstens vultui dei patris, ingressus in tēplum cœleste nō manu factum) pro nobis offert, passionis suæ & pretiosæ mortis monuméta sunt in aeternū non abolenda, quæ rectè holocaustorū nomine significatur, quòd in fornace charitatis in igne dilectionis qua maiore nemo habet, cõspectui paterno oblata cõmendatur. Hæc itaque omnia cœlestis sp̄o sa puro mētis oculo per fidem contemplan, non habet vltra præ admiratione nimia spiritum. A se quippe in illum deficit quem tanta cū admiratione speculatur, fateturque maiorem fama quàm è verbo dei in mūdo audierat rerū esse veritatem. Multa quidem ad regem Salomonē munera secum regina tulerat, sed lōge maiora ab illius magnificencia recepit. Quo nimirū datur intelligi, quòd pro iis quæ Christo domino nostro accepta ferimus in cõparabili ter maiora meritis præmia ab ipso recipiemus. Merita quippe sanctorum in cœlis non modò sunt præmiis cõquata, sed etiam cumulata supereffluenter, sicut ipse dominus ait: Mensuram bonam & confertam, & coagitatam & supereffluentem dabunt in sinum vestrum.

Luc. 6. ¶ Sed iam qualiter hæc beatissima summi regis sponsa S. Catharina immarcescibilis gloriæ diademate nūc corona

ta (amore eiusdem sui spōsi cœlestis vires administrāte) superatis hostibus triumphans, ad ipsum peruenit, aduertamus. Siquidem per illam arcētā viam quæ ducit ad vitam inuicta animi virtute procedens, triplicem victoriam à superatis tribus humani generis hostibus (omnium maximè perniciosis) cū laude perpetua, reportauit. Hostes isti sunt caro, diabolus, & mundus. Carnem superauit per virginalem mundiciam. Diaboli versutias vicit per doctrinæ cœlestis sapientiam. Mundum & omnes ipsius illecebras, per martyrij tolerātiā triūphauit. Triplici profectō regina nobilis digna insigniri corona, quarum sit prima de liliis propter virginalem mūdiciā, altera de violis, propter cœlestis doctrinæ sapientiam, reliqua de rosis iure conferitur, propter inuictā martyrij tolerantiam.

*Mat. 7.
Trib⁹ virtutibus
tres hostes
superauit.*

¶ Nec mirum si castitati coronam è liliis donamus. Tria nēpe sunt castitati cum lilio communia. Habet enim lilium candorem, habet mirè perdurantem virorem, habet nihilominus suauem & bonum odorem. Ita etiam suo modo virginalis castitas habet immaculatū pudicitiae cādorem: grata quippe est & apud deum & apud homines, sicut scriptum est: Oquā pulchra est casta generatio cum claritate. Habet etiam perdurantem integritatis seu incorruptionis virorem, quia sicut scriptum est, in perpetuū coronata triumphat, coinquinatorū certaminum præmium vincēs. Præmium autem coinquinatorum certaminum, foeda atq; breuis voluptas carnis est. Hoc præmium cōtemnendo castitas vincit. Habet nihilominus castitas ipsa more lilij suauem & bonum odorem. Ecclesie nempe domus bono opinionis odore repletur. Quis enim ratione vigens pudicæ castitatis fama quasi odore bono, non oblectetur?

*Castitati
corona de
liliis.*

Sap. 4²

Ibidem.

¶ Hinc quippe legimus ipsam virginitatem honoratam à deo, ab angelis, ab hominibus, insuper & à dæmonibus. Deus enim virginum dux est, virginum spōsus, & virginis filius. Quod virginum dux esse dignatur. Ieremias perhibet dicens: Dux virginitatis meæ tu es. Duce profectō & conductore forti opus habent virgines, quippe qui huius mundi deserta pertranseunt aduersarios multos & pretiosum habent thesaurum.

*Vt virgines hono-
ratur præ-
miū à deo.
Iere. 3.*

¶ Quod etiam virginum sponsus sit ipse Christus, figura-
liter

Leuit. 21. liter lex prænuntiat potius quàm mädet, vbi de summo sacerdote Christi typum præferre scriptum est: Virginē ducet uxorem, id est, animā castam, vel ipsam incorruptā virginem ecclesiā. Hinc Paulus ad ecclesiā loquens: Despōdi inquit, vos vni viro virginem castam exhibere Christo.

Esā. 7. ¶ Virginis verò filium deum fore propheta prædixit, dum ait: Ecce virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel, quod interpretatur, nobiscum deus.

¶ Ab angelis autem honoratam esse virginitatem Luca teste cognouimus, qui angelū missum ad Mariam virginem reuerenter & officiosissimè hanc describit ab eodem angelo salutatam. Ab Ioanne etiā qui virgo erat non permittit se angelus adorari, dicens pro cadenti, vt adoraret eum.

Luc. 1. Vide ne feceris, cōseruus enim tu⁹ sum. Nec mirum si virgines āgeli honorāt. Angeli sine carne, virgines in carne.

Apoc. 22. Vt enim ait B. Hieronym⁹, Angelis semper cognata est virginitas. In carne enim præter carnem viuere, non terrena vita est sed cœlestis: Quin potius angelicam incorruptionem in carne imitari, maioris est meriti quàm habere, dū hoc mortalis obtinere viribus nititur cum gratia, quod habet angelus ex natura.

¶ Quòd autem angeli virgines honorent, patet quum in B. Agne cui angelus quum nudata vestimentis ad lupanar duceretur, nō solūm virginei pudoris ipsius protector adfuit, sed & vestem staturæ suæ commēsuratam qua operiretur, reuerenter aptauit: tum in B. Cecilia cui angelus de paradiso coronas è rosis & liliis attulit: tum in B. Agatha, cui angelus sanctimonix & castitatis titulū in tabula marmorea descriptum ad ipsius sepulturā adportauit, tum denique in beatissima hac virgine Christi sponsa Catharina quam angeli (sicut legitur) in carcere bisseis dieb⁹ fame cruciandam, cibo refecerunt, & consolati sunt. Funestam proinde atque formidatam virgineis membris discerpendis paratam machinam, angeli fulmine cōcussam dissipauerunt. Denique pretiosam virginei corporis extincti glebam in monte Sina, sepulchro non humano, sed suo, id est angelico artificio preparato reuerēter collocauerūt. Nec otiosum est quòd in illo monte prudentissimæ virginis in contaminatum corpus cōdiderunt, vbi quondam de⁹ ipse

legis

Catharina vt ab angelis honorata.

legi
tion
¶ Q
etia
legi
nis
fūt.
dū M
salu
salu
¶ Si
uat
Int
pla
rup
mi
ne
mi
ma
bo
me
¶ Q
pa
sep
Idi
dū
liū
re
po
¶ Q
ca
in
su
lis
co
vi
go
qu
re

legis suæ sapientiã lapideis insculptã tabulis, mira dignatione mortalibus tradidit.

¶ Quod autem ab hominibus virginitas fuerit honorata, *virgines ab hominibus fuisse honoratas* etiam literę sacrę testatur. In Iudicũ enim historia scriptũ *Iud. 21. Num. 31.* legimus, virgines seruari iussas, vbi sine delectu conditio- nis aut sexus, in Iabes Galaad ceteri omnes interfici iussi sũt. Simile quid in Numeris legim⁹, oēs videlicet & solas dũ Madianitã delẽtur, legislatoris madaato virgines iussas saluari. Nec mirum. Omnium quippe per virginem vnã salus donanda erat. Virgines (inquit legislator) seruate.

¶ Si ergo o virgines seruari vultis, & ipsã virginitatem seruate. Seruate, inquã, integraliter, humiliter, perseuerãter. *Virginitas tripli- citer seruanda.* Integraliter, id est, tã mẽte quã corpore. Hinc enim deo placet virgines, quod in carne corruptibili ppetuã incorruptionem meditatur. Proinde seruanda virginitas est humiliter: quia teste Bernardo, nec ipsa Mariæ virginitas sine humilitate deo placuisset. Nã virgo carne nõ mẽte, p̄mium nullũ habet in repromissione. Deniq; virginitatis margaritam, o virgines, seruate perseuerãter, ne videlicet bonum virginitatis à vobis pereat: quandoquidem eo semel amisso, nihil prorsus facere possitis quo redeat.

¶ Deniq; q̄ & demones ipsi virginibus detulerint per hoc patet, q̄ Saram virginẽ demon vnus nomine Asmodeus à septem viris corruptorib⁹ intactã custodiuit & liberauit. Id ipsum in beatissima Christi martyre Agnete apparuit, dũ suæ deo dicatę virginitatis insidiatorẽ p̄fecti vrbis filiũ exẽplo pauẽdo, mox vt hãc polluta volũtate contingere p̄sumpsisset, suffocauit. Diabolus enim velit nolit v- pote victus, victores suos virgines honorare compellitur.

¶ Verũ quoniam hęc beatissima Christi sponsa nõ solum carnis concupiscentiã virginitatis candore superauit, sed insuper etiam per doctrine cœlestis sapientiã diaboli ver- futias vicit, p̄ter liliorum ferta coronam illi iure de vio- lis hac potissimũ ratione superaddimus, quod violarum color cœlestis est, & odor delectabilis atque refrigerandi virtutem habes, quod etiam nondum cessante hyemali fri- gore, vernalis innouationis p̄nuntia violæ sunt. Diuinæ quippe verba doctrinæ, & cœlestẽ hominibus beatitudinẽ representant, ac per hoc futurorũ spe bonorum tentatio- nis

Dæmones ipsos vir- ginitati deferre. Tob. 3.

Coronã è violis cœ- lestis sapiẽ- tia merito reddi.

nis æstum in mente fidelium virtute mira refrigerant. Bono proinde Christi odore spiritualiter mortuos viuificat. Denique futuræ beatitudinis gloriam, tanquam innouandi seculi vernale tempus, in huius mortalis vitæ calamitatibus quasi adhuc in hyeme sustinentibus, cælestis doctrinæ verba prænuntiant.

*Coronam
è rosis
martyrio
donari.* ¶ Quoniam denique mundi huius illecebras per martyrij constantiam trium phauit, ritè donamus illi coronam è rosis consertam. Habet enim candorem rosa pariter & ruborem, vt mundicie candor, rubor charitati respondeat, ac per hæc sponso suo cælesti plenius conformetur, de quo in Canticis sponsæ voce dicitur: Dilectus meus cæcidus, & rubicundus, electus ex milibus.

*Commen-
datur eius
virginitas* ¶ Mirè autè virginitas huiusdeò dignissimè martyris plures ob causas cõmendatur. Primò q̄ hanc (vnica suo patri quæ esset & hæres & regina) posteritati prolis (mortalibus desideratæ) præferre nõ dubitauit. Secundo, quia nec quantumuis ingentium promissione premiorum, nec alioqui cruciatuum interminatione eo potuit impelli, vt cū detrimento pudoris mortalè quemcūque sp̄sum Christo domino præferret. Tertio, quia prorsus libera, vtroq; scilicet orbata parète, quæcunq; maluisset, potuisset vtique habere sp̄sum.

*Sapientia
eius com-
mendatur* ¶ Cælestis in ea nihilominus sapiëntia eximiè prædicatur. Tum q̄ iam tunc sapiëntia veræ fidei adhuc à paucis habebatur. Et vtique eo præclarior fidei virtus, quo rarior est, Tū q̄ peritissimos in seculo huius sapiëntia superauit, cõfutaui, & cõuertit ad Christum, quod vtique rarum & grãde est: iuxta quod de Christo pharisæi dicebant: Nunquid aliquis ex principibus credidit in eum, aut ex pharisæis? sed turba hæc quæ nõ nouit legem. Tum quòd fidei sapiëntiam atque doctrinam non modò virtutibus & signis, quin etiam per-

*Martyriū
eius prædi-
catur.* ¶ Denique martyriū eius meritò cunctis est admirandum, venerandumque, tū quia puella generosa ac nobilis & ætate tenera. Tum quia ad confessionem fidei vltro sese ac libens, sæuo coram tyranno, & multo sanctorum sanguine madeti, obtulit, tum quòd multiplices ac varios pro Christi sponsi sui amore constanti animo pertulit cruciatus atque tormenta, etiam viris quibusq; fortissimis expaueda.

IN DEDICATIONE ECCLE-
siaz. In Epistolam, Homilia.

*Sicut quomodo oporteat te in domo Dei conuer-
sari, quæ est Ecclesia dei viui.*

1. Tim. 3.

¶ Ecclesia duobus modis accipitur, vide-
licet, vel pro domo aut templo materiali,
quod vtiq; dedicatum est atque sacratū
in scholam cœlestium documentorum, in

*Ecclesia
duobus mo-
dis accipi-
tur.*

apothecam spiritualium medicamentorum, in domum
proinde supplicationum & precum, vel certè pro tota cõ-
munione fidelis populi, quæ vtiq; est templum viuum è
viuis lapidibus, tabernaculum quod fixit deus & homo
Christus. Et hæc quidem Ecclesia partim adhuc est in via,
partim regnat in patria. Hanc Ecclesiã dilectus deo Apo-
stolus & Euangelista Ioannes in lectione Epistolæ (prout
cœlitus sibi reuelatum accepit) descripsit dicens: Vidi ci-
uitatem sanctam Hierusalem nouam descendentem de
cœlo, à deo paratam tanquam sponsam ornatã viro suo.

*In quos
usus eccle-
sia dedi-
cetur.*

¶ Sed priusquam ad expositionem Epistolæ accedamus,
operæpretium est scire quomodo & nos oporteat in do-
mo dei, quæ est ecclesia conuersari.

Apoca. 22

¶ Nam quidam in ea cõuersantes indignè, flagello facto
de funibus à Christo eiectioni fuisse leguntur, ne forsan & ipsi
ob similem culpam, non funibus, sed gladio ex eius ore
procedente percussi, eiiciamur in tenebras exteriores.

*Cõuersan-
tes indi-
gnè vt eie-
cti.*

¶ Porrò vt indignè cõuersantes in templo damnationem
merentur, ita & qui in eo versantur nõ indignè, assequun-
tur in eo salutem, sicut in euãgelio scriptum legimus: Ac-
cesserunt ad eum cæci & claudi in templo & sanauit eos.
Quin & ea quæ in adulterio deprehensa accusabatur ad
mortẽ, à Christo domino in tẽplo absoluta, & à morte li-
berata fuit. Sanè nonnulli qui per dei & sui ignorantiam
cæci sunt, aut ob prauas suas cõsuetudines & vitia in via
mandatorũ dei nõ rectè incedẽtes spiritualiter claudi, ad
Iesum humiliter & piè, in tẽplo accedentes, ab eo sanan-
tur. Sed & nunc quotus quisque est, qui accusari de pecca-
to nõ possit, vt ab illo quidem cœlo eiectus est accusator

Ioan. 2.

Apoca. 1.

*In eccle-
sia dignè
cõuersan-
tes gratiã
cõsequuntur*

fratrum,

Apoc. 12. fratrum, vel ab ore hominum loquentium iniqua. Porro qualiter nos in Ecclesia quæ est domus dei, & domus orationis conuersari deceat, exemplo suo nos docet Prophe-
ta *Iacob.*

Gene. 35.

Exemplio

Iacob pa-

triarchæ.

¶ Is enim à Mesopotamia (vbi multis annis fratris Esau fu-
 rorem declinans seruiert) in terram natiuitatis suæ pro-
 sperè regressus, redditurus domino pro acceptis bonis vo-
 ta gratiarum actionis & laudis in Bethel (quod interpretatù domus dei dicitur) præcepit suis primù vt auferrèt de
 medio sui deos alienos, quos etiam acceptos ipse infodit
 subter vnâ therebintum, ne cuiquam postmodum forent
 in scandalum, deinde vt vestimenta mutarent, postremò
 vt inaures, siue aureas siue argenteas deponerent.

*Dij alieni
 abiiciendi
 spiritualiter.*

Osee. 8.

¶ Et hæc quidem patriarchæ præcepta spiritualiter nobis
 obseruanda sunt si cupimus & ipsi in domo dei dignè cõ-
 uersari, Deòque legitime preces & laudes offerre. Et pri-
 mò deos alienos, argentù scilicet & aurù, quæ plerique si-
 bi faciunt idola, spem suam in iis & similibus huius seculi
 vanitatibus ponentes, siue res alia quæcunque sit illa quã
 deo peccator in mente præfert per amorem, sacrificas ei
 semetipsum, offeres ei quod soli deo fas est offerre, mysti-
 cum thymiana, id est, fidè, spem, & charitatè: hæc inquã,
 & huiuscemodi idola debent abdicare, & toto corde ad
 deum sese cõuertere. Nec debèt ea seponere ad tempus,
 postmodum repetèda (qui enim inspector est cordis, ipse
 intelligit, & seruatore[m] animæ tuæ nihil fallit) sed pror-
 sus infodere, abscondere, & penitus abolere.

Prou. 24

Vestimè-

ta mutã-

da myst.

Eccles. 9.

Apoca. 3.

2. Reg. 19

Atiphibo

seth ppter

illos as ve

stes vt

multat⁹

Sapient. 9.

¶ Vestimenta proinde dominum adoraturi mutare iube-
 mur per honestã & piam cõuersationem, iuxta quod per
 Sapientem dicitur: omni tempore sint vestimenta tua cã-
 dida. Qui enim (inquit dominus) nõ inquinauerunt vesti-
 menta sua, ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt.
 Quo contra de Miphiboseph scriptum est quòd non laue-
 rat vestimèta sua quando occurrit regi Dauid. Nec quic-
 quam profuit ei ad sui excusationem quòd seruus suus cõ-
 temperat eum, quin hæreditatis suæ damno grauiter mul-
 ctaretur. Itaque vestimenta animarù nostrarum occursuri
 domino incontaminata geramus, nec corporis quod cor-
 rumpitur & aggrauat animã, quasi pigritatis serui torpo-
 rem

rem rebellionemq; cauffemur, quia (sicut ait dominus) subter te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius, ne orantes non solum indigni simus qui exaudiamur, sed etiam hereditate caelestis regni reprobi iudicemur improbe atque indignè domum orationis ingressi, vel ad sacrosanctam Christi mensam temerè nos ingerètes, audire debeamus: *Gen. 4.*

Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem? Ergo domum domini maiestatis suae colendae gratia petentes, hoc unum vel in primis curemus, ut cum proximo pacè in charitate non ficta intra nos habeamus, dicente domino: Si offers munus tuum ad altare, & recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade reconciliari prius fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. *Mat. 22.*

¶ Postremò, omnem superbiae pompam (quae per inanes aureas vel argenteas non incongruè designatur) domum orationis introeuntes, deponamus, adorantes ad templum sanctum dei in timore eius, ne domum dei pompaticè ingrediamur ostentandi nosmetipsos studio, non intentione supplicandi. *Matt. 5.*

¶ Duo autem illic contingit (cum non modica diuinae maiestatis ostensa) studio vanitatis ostentare. Vnum est pompa secularis in auro vel argento, in ornatu & cultu corporis, in cadore cutis, in vestimentis & similibus, in quibus non dei, sed suam gloriam vanissimi homines aucupantur. Alterum quod illic (& perniciosius) iactatur, est iniquè sibi arrogata spiritualis perfectio seu iustitia. Sic enim in nonnullis mentitur iniquitas sibi, ut manum suam ore suo deosculentur, sibi ipsis stultissimè placètes, preferentes se omnibus, suam iustitiam quasi venalem hominum oculis exponentes, & ceteros habentes contemptui. *Inanes deponenda Amos. 6.*

¶ Huiuscemodi fuit Phariseus ore diuino reprobatus, qui templum ingressus, stans haec apud se orabat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in Sabbatho, decimas do omnium quae possideo. Iste domum orationis ingressus noluit orare, sed seipsum laudare, & quod peius est despiciere ceteros & roganti insultare. Scias ergo, inquit, quomodo oporteat te in do- *Duplex in dei templo ostentatio. Iob. 31. Iactator iustitiae proprie phariseus. Luc. 18.*

in domo dei conuerfari, quæ est Ecclesia dei viui.

¶ Sed iam superest considerare quid beatus atque deo dilectus Apostolus Ioânes de illa nobis loquatur Ecclesia, quæ est viuis & electis lapidibus sapiens architectus Christus filius dei, per spiritum sanctum super firmam petram ædificauit. Hanc quippè (vt supra dictum est) describit secundum duplicem sui portionem, quarum vna est Ecclesia militans, altera, triumphans. Ecclesiæ militantis statum describit à principio lectionis. Statum verò triumphantis, ibi: Et absterget deus.

¶ Circa statum Ecclesiæ militantis dicit:

Vidi ciuitatem sanctam Hierusalem, nouam, descendantem de celo.

*Ecclesia
cur ciui-
tas dici-
tur.*

¶ Vbi illud in primis aduertendum est, quod sancta Ecclesia ciuitas dicitur propter tria quæ ad ciuitatis constitutionem requiruntur, quæ sunt: Numerositas hominum, parilitas legum, vnitas & cõcordia animorum. Hæc enim tria Ecclesia dei habere dignoscitur. Verum vt excludatur ab huius descriptione ciuitatis synagoga peccantium quæ forsan hæc tria etiã & ipsa suo modo complectitur, statim quum dixisset, Vidi ciuitatem, addidit: sanctam: nihil enim coinquinatum intrabit in illam. Siquidem ipse dei filius hanc dilexit & lauit à peccatis in sanguine suo, sicut per Paulum dicitur: Christus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ. Quisquis ergo ciuitatis huius est particeps, sanctus est, & à peccato per virtutem sanguinis Christi mundatus. Porro ob solam peccati labem ab hac quisque ciuitate proscribitur, sicut ait hic idem sanctus Euangelista, Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis seruietes, & omnis qui amat & facit mendacium. Nec otiosè sancta dei Ecclesia ciuitas dei sancta, Hierusalẽ appellatur (interpretatur enim Hierusalẽ, visio pacis) quia nimirum perpetuæ pacis fœdere deo copulata, testamentum pacis à Christo sibi legatum amplectitur, & nihilominus per fidei lumen (tamen si à longè) perpetuam illam & incõcussam æternæ beatitudinis pacem contempletur.

*Apoc 22.
Ecclesia
ciuitas
sancta
quæ dicitur
Hierusalem.*

¶ Dicitur proinde ciuitas noua: Primò, quod ipsius ciues antiquata Moyfi lege, noua gubernatur, sicut per Hieremiã
longè

longè antè dominus promiserat, dicens: Ecce dies veniūt & feriā domui Israël & domui Iuda fœdus nouū, nō secū- *Iere. 13.*
 dum pactū quod pepigi cum patribus vestris in die qua apprehendi manum eorum vt educerem eos de terra Aegypti: sed hoc erit pactum quod feriam cū domo Israel: Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam, & ego ero eis in deum, & ipsi erunt mihi in populum.

¶ Secundò, ciuitas noua dicitur, quòd nouis promissionibus nouus ecclesiæ populus ad legem nouam diuinitus inuitatur.

¶ Terriò denique, quòd idem Ecclesiæ populus à peccatorum vetustate per spiritum sanctum innouatur, vt diuinæ charitatis mustum nouum & feruidum in vtres novos recipiat.

¶ Denique ciuitatem hanc nouam de cœlo descendētem *ciuitas è* aspexit. Est enim ciuitas quæ emergit & erūpit ex inferno. *cœlo.* Est quæ oritur à mundo, sed ista descendit de cœlo. Prima *ciuitas* est conuentus malignantium, synagoga satanæ, cohors sci *ex inferis.* licet hæreticorum, incredulorū, inuidorum, superbiorum, blasphemorum. Secunda ciuitas, est armētum omnium secundum carnem viuentium, proinde grex omnium cupidorum & amatorum huius seculi, qui omnes se mutuo cohortātur dicentes: Venite, fruamur bonis quæ sunt, & vta. *Sapien. 2.* mur creatura tanquam in iuuentute celeriter. Non prætereant nos flos temporis. Curonemus nos ros antequam marcescant. Nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Sequitur: Quoniam hæc est pars nostra, & hæc est fors nostra.

¶ Porrò ciuitas Ecclesiæ dicitur de cœlo venisse, tum quòd ipsius institutor de cœlo venit, tum quòd cœlestibus regitur institutis, tum quòd ad cœlestia promissa suspirat & tēdit, & tādē peruenit. Quia igitur de cœlo descendit, miretur nemo si ipsa rursus ascendat in cœlum. Sequitur:

A deo paratam, sicut sponsam ornatam viro suo.

¶ Magnopere parari indigebat Ecclesia vt sponso deo foret non indigna. Nam pristinam vtilitatem pariter & im- *Exec. 16.* pensa largitatis suæ dona quibus parata est & ornata per *Pristina* *vtilitas.* Ezechielem dominus commemorās, ait: Pater tuus Amor

IN FESTO

Pater Arhæus, & *mater* tua Cethæa. Amorrhæ⁹, amarus, Cethæa, *morrhæus* conscissa, vel confracta interpretatur.

Mater Cethea. ¶ Primus enim humani generis pater Adam totam sui generis stirpem obnoxiam morti reddens, innumeris hanc calamitatibus & miseriis amarecavit. Nec minus eiusdem generis mater Eua confracta per peccatum, & conscissa per inflictam pro peccatis penam, confractos vitiis & concu-

Vmbilic⁹ piscentiis & miseriis conscissos generavit. Sequitur: In die ortus tui non est præscissus vmbilicus tuus, id est, tuus carnalis sensus & affectus, quo nihil nisi carnale & vanū men-

non p. r. e. c. i. s. s. u. s. te versares & appeteres. Et aqua non es lota in salutem. Aqua nō es lota. Illa scilicet aqua quam per eundem Prophetam alio loco

Exer. 26. dominus promisit, dicens: Effundā super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, & ab vniuersis idolis vestris mundabo vos. Sequitur: Nec

Nec sale salita sale salita id est, doctrina sapientiæ salutaris à corruptione præmunita. Nec inuoluta pannis, id est, diuinis digna foueri consolationibus. Sequitur: Transiens autem per te vidi te conculcatam in sanguine tuo. Vidi te, inquit, oculis mi-

In sanguine tuo. sericordie. In sanguine tuo, id est, in decore peccatorum tuorum. Et dixi tibi quum esses in sanguine tuo, Viue, id

Numeratur anima dona collata. est, à peccatis tuis ad pœnitentiam conuertere, & sequere me vt viuas. Siquidē præcepto meo vitam tibi dedi. Et expandi amictum meum super te, quia eras nuda charitate. Et operui ignominiam tuam, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Et iuraui tibi, id est, veniam tibi & remissionem peccatorum promisi. Et laui te aqua lauacri salutaris in baptismo, & rursus compunctionis gratiam tibi largiendo. Et mundavi sanguinem tuum ex te, id est, mundavi te & à peccato originali quod contraxisti, & ab actuali quod ipsa per te commisisti. Et unxi te oleo, scilicet lætitiæ sanctæ & virtute spiritus sancti, misericordia & pietate cor tuum emolliui. Et vestiui te discoloribus, id est, multififormium virtutum & bonorum operum varietate te decoravi. Et calciaui te hyacintho, id est, expectatione, spe & desiderio beatitudinis æternæ in cœlo. Hyacinthus enim coloris est cœlestis. Et cinxi te bysso, id est, continentie donum tibi sum largitus. Bysus quippe genus lini candidissimi est. Et indui te subtilibus, id est, informavi te

sanctæ

sanctæ fidei articulis, & aliis quàm plurimis spiritualibus documentis. Et ornavi te ornamento, per probitatem morum & honestatē. Et dedi armillas in manibus tuis, id est, fortitudinem bene operandi. Et torquem circa collū tuū, id est, prædicandi gratiam & docendi. Et coronam decoris in capite tuo, ut mihi conregnares in cælis. Itaque bene merito dicit ecclesiam à deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo.

¶ Huic proinde per Prophetam dicitur: Audi filia & vide *Audi filiū*
& inclina aurem tuam, & obliuiscere populū tuum, & do- *a & vide*
mum patris tui. Quia enim ecclesia audiuit & vidit, oblita est populum suum & domum patris sui. Et quanuis origine fuerit extranea, tamen sponsi sui moribus se studet cō *Quid ecclesia au-*
formare. Sed quid audiuit? Vtique verbum fidei à prædi- *diuit.*
cantibus tāquam à cælestibus paranympis, & foelicis cō *Rom. 10.*
iugij copulæque beatæ conciliatoribus ad hoc à deo mis- *Quid ecc-*
sis. Nam quomodo prædicabunt nisi mittātur? Fides enim *lesia vi-*
ex auditu. *dit.*

¶ Et quid vidit? Certè operū testimonia, operum inquam *dit.*
& signorū quæ nemo potest facere, nisi deus fuerit cum il *10an. 3.*
lo. Quæ Iudæi & viderunt & oderunt, nec illis credere vo-
luerunt, quāuis hæc essent testimonia credibilia nimis, ut
per ea obstruatur os loquentiū iniqua, & omnis lingua cō-
fiteatur deo. Propter hæc enim oblita est cælestis sponsa
populum suum, exiens de medio Babylonis, id est, in infi-
delitate sua remanentium hominum impiorum, & domū
patris sui, id est, hoc seculum nequam, hunc mundum qui
totus in maligno positus est, cuius amatorib⁹ à domino di- *10an. 5.*
ctum est: Vos ex patre diabolo estis. Venit igitur à finibus *10an. 8.*
terræ, ad regē dominatorem Hierusalem cælestis excita *Mat. 12.*
fama gloriæ suæ, venit inquam, auditura sapiētiam eius, &
æternæ maiestatis suæ gloriam visura.

¶ Et nunc quidem adstat ipsa à dextris eius regina in ve- *Adstat re-*
stitū deaurato, coronam regni gerens in capite suo. Adstat *gina à*
manē, id est, in lumine splendētis solis iustitiæ, id est, euan- *dextris.*
gelicæ doctrinæ. Adstat, inquam, ut inquirat quæ benepla-
cita sunt illi. Adstat ut videat volūtatem domini, ut faciat
eā. Adstat ut maiestato eius adoret, ut laudet, ut misericor-
dias eius decanter inq̄ternum. Adstat autem non à sinistris

inhians temporalibus bonis, nam qui à sinistris piscatur, capiunt nihil, nisi fortè maledictionem illam expauendā quam audituri sunt hi qui à sinistris eius erunt. Ite maledicti in ignem æternum. Non, inquā, à sinistris summi regis adstat ecclesia regina, sed à dextris, tota intēta nō suā sed dei glorię, non rebus fluxis & terrenis, sed cœlestibus. Si quidem lōgitudō dierum in dextera eius. Cui per propheta tam dicitur: Delectationes in dextera tua vsque in finem. Porro vestitus deauratus, quid aliud significat, quā probos mores charitate formatos atque imbutos? Sequitur:

Et audiui vocem magnam de throno dicentem: Ecce tabernaculum dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipsi populus eius erunt, & ipse deus cum eis erit eorum deus.

*Ecclesia
cur taber
naculum
dicitur.*

¶ Tabernaculum idcirco præsens ecclesia dicitur, quod tabernaculum propriè militantium est, non autem habitantium in terrā suā securē, & habentium ciuitatem manentem. In hoc ergo militantis ecclesię tabernaculo deus est, iuxta quod ipse in cœlum cōscensurus discipulis suis loquens ait: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Est, inquā, cum hominibus in hoc ecclesię tabernaculo, quomodo rex cum suis militibus, pastor cum grege, pater cum suis paruulis, medicus cum infirmis, dux cum errantibus, misericors cum miseris, doctor cum discipulis, lux cum cæcis, & cum morientibus vita.

Mat. vi.

*Qualiter
deus est in
ecclesia cū
hominib⁹*

*Qui verē
sint popu
lus dei.*

¶ Sed pro his omnibus quid retribuēt domino? Id vtique, de quo subiecit dicēs: Et ipsi populus eius erūt. Tunc sanē populus dei sumus, quando alium deum nescimus præter dominū in quo speramus, nec deos aureos nec argenteos confingimus & constituimus nobis, putantes aurū robur nostrum, & obriso dicentes: Fiducia nostra. Rursus, quando præceptis ipsius præpta mente obtemperamus, & ipsius honorem & gloriā in omnibus quæ per nos gerūtur intendimus. Porro horum contraria factitantes, Dei populum se esse frustra opinātur. Sed audiant qui dei populus sunt. Sequitur:

Iob. 31.

*Deus cū
eis erit eo
rum de⁹.*

¶ Et ipse Deus cum eis erit eorum Deus, vt quilibet eorum verē possit dicere cum propheta: Et factus est mihi Dominus in refugium, & Deus meus in adiutorium spei meæ.

meæ. Et ille: Ego, inquit, p̄tector tuus sum, & merces tua magna nimis. P̄tector in p̄senti, merces in futuro. Propter hæc gratus Deo, & gratulabundus quisque fidelium meritò dicat: Diligam te domine, fortitudo mea, dominus firmamentū meum & refugium meū, & liberator meus. Deus meus adiutor meus, & sperabo in eum. P̄tector meus & cornu salutis meæ, & susceptor meus. Adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. Sperent in te qui nouerunt te, quoniam non dereliquisti quærentes te domine. Et quidem hæc omnia Deus est populo suo in hac vita pollicitus. Porro futuræ vitæ promissiones ex sequentibus aduerte.

¶ Circa statum ecclesiæ triumphantis dicit:

Et absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum.

¶ Hæc in futura vita complebuntur. Nam modo sumus in valle lachrymarū, in ergastulo tribulationis & angustię, iuxta quod ait propheta: Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dum recordaremur tui Sion. Flendum quippe hic nobis iam est, non modò desiderio eius vnde adhuc tam gr̄adi intervallo disiungimur Hierusalem ciuitatis nostræ cœlestis, sed etiam vel maximè, cōuertentes nos ad parietem peccatorum nostrorum qui diuidit inter nos & deum, & abscondit faciem eius à nobis.

¶ Flendum proinde nobis est attendentibus pericula, inter quæ versamur, & hostes quibus vndiq; cingimur & impugnamur. Flendum est etiam cum flentibus. Lachrymanti p̄sertim Christo domino, quis non collachrymetur? Sanè beati qui lugēt. Non tamen quia lugent aut lachrymantur beati, sed ideo, quia post luctum consolabuntur. Quiescat, inquit, vox tua à ploratu, & oculi tui à lachrymis, quia merces est operi tuo. Eoque fœlices lachrymæ, quod has manus benigna conditoris absterget, & beati oculi qui malūt lachrymis assiduè dilui, quàm per superbiam ad huius seculi breuissima atque fallacia gaudia eleuari. Absterget, inquit, omnē lachrymam ab oculis eorū. Quum hyemalis asperitas abiit, tum vernalis amœnitas gratius arridet. Postquam violētæ procellæ feri maris nauem grauius cōcusserint, tum portus desiderata securitas delectat amplius. Postquā in bello hostilis insultus atro-

Gene 15.

*Ploratio-
nis cause
in hac vi-
ta.*

*Matt. 5.
post luctū
latitia
succedet.
Iere. 31.*

similia.

cius inhorruerit, tum latior victoria, gloriosior triūphus.
Vnde adhuc subditur:

Et mors vltra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltra, quæ prima abierunt.

Mors non erit.

1. Cor. 15.

¶ Mors, inquit, vltra non erit. Nouissimè nempe inimica destruetur mors, quando ipsa absorbebitur in victoria. Et quidē morte ipsa nihil mortalibus est magis formidādū. Sed ne tibi subeat quòd morte sublata, perennem vitam posset fortasse luctus quispiam obnubilare, luctus omnis longè abfuturus fore promittitur.

Non erit luctus.

¶ Neque luctus, inquit, scilicet erit vllus. Quum enim (vt beatus Augustinus ait) luctus sit tristitia de amissioe charorum: vnde illic oriri luctus posset, vbi de charorū atque desiderabilium omnium perpetua fruitione securitas est?

Clamor: quid sit.

Isa. 32.

¶ Porro clamor ex magna animi angustia propter ingruētium magnitudinē malorum solet eleuari. Sed illic vnde clamor exurgeret, vbi sedebit dei populus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiducia, in requie opulenta? Vbi nec superbit impius nec incēditur pauper, sed simul vnū diues & pauper. Hinc beatus Iob ait: Paruus & magn⁹ ibi sunt, & seruus liber à domino suo. Nullus igitur illic clamor aut lamētū auditur, vbi de imperturbabili pace sempiterna securitas est. Sequitur:

neque dolor erit vltra.

¶ Neque dolor erit vltra. Sicut de imminente & iam proximo malo clamor (vt dictum est) ita & de malo iam presententi & incumbenti dolor venit. Est enim dolor molestiæ sensus de iis rebus quæ nolētibus nobis accidunt. Rectè ergo dolor omnis ab illa beatissima ciuitate longè proscritur, vbi totum occupabit gaudium & exultatio, & vnde fugiet dolor & gemit⁹. Hęc enim, inquit, omnia, videlicet quæ memorauit, lachrymę, mors, luctus, clamor, dolor, prima abierunt. Abierunt profectò, quia momentanea erāt hæc mala & in cōtinuo defluxu, bona verò quæ sequuntur perpetua duratione consistent. Vnde sequitur:

Et dixit qui sedebat in throno: Ecce noua factio omnia.

Apoc. 21.

¶ Vidi, inquit Ioannes, cælum nouum & terram nouam. Noua enim & gloriosa erūt ad immortalem vitam resurgentium corpora, & de fœlici rursus corporis & animæ coniunctione gaudium nouum. Cælum ipsum totum, & de

de completo suorum ciuium numero, & de angelorum si-
mul & hominum beato consortio, fœliciter exultabit. Et
hæc ipsa beata nouitas nullo vnquam fastidio poterit an-
tiquari. Hinc etiam per Prophetam dicitur: Erit lux lunæ si-
cut lux solis, & lux solis septemplex sicut lux septē die-
rum. Ipsa enim ecclesia lunæ nomine designata, claritatē
solis iustitiæ Christi in se plenissimè recipiet, nullam
exinde sui luminis mutabilitatem passura. Et ipse sol
iustitiæ Christus deus & homo, rex in decore
suo videbitur, in quem desiderant etiam
angeli prospicere. Denique iusti ful-
gebunt sicut sol in regno pa-
tris eorū, quando iam
videntes eum
sicuti

est, in eandem imaginē transformabūtur à claritate in cla-
ritatem tanquam à domini spiritu. Hinc iterum scri-
ptum est: Nunc filij dei sumus, sed nondū ap-
paruit quid erimus. Scimus autē quo-
niā quū apparuerit, simi-
les ei erim⁹, quoniā
videbimus eū
sicuti
est.

*Beati de
hominum
& angelo-
rum socie-
tate in cœ-
lo gaudiū
Esa. 30.
Lux lunæ
sicut lux
solis.
Esa. 33.
I. Pet. 1.
Mat. 13.
2. Cor. 3.*

I IOAN. 5.

HOMILIARVM PER FESTIUITATES
PARS AESTIVALIS FINIT.

Anno, 1553.

